PATRES QUARTI ECCLESIÆ SÆCULI.

—

S. GREGORIUS

NAZIANZENUS.

INDEX GENERALIS.

SAINT-CLOUD. — IMPRIMERIE DE BELIN-MANDAR.

S. PATRIS NOSTRI

GREGORII NAZIANZENI,

ARCHIEPISCOPI CONSTANTINOPOLITANI,

OMNIA QUÆ EXTANT OPERA,

JUXTA BENEDICTINORUM VERSIONEM AD MELIOREM ORDINEM REVOCATA.

EDITIO NOVA,

ACCURANTIBUS

D. A. B. CAILLAU,

CANONICO HONORARIO CENOMANENSI ET CADURCENSI,

NONNULLISQUE CLERI GALLICANI PRESBYTERIS.

INDEX GENERALIS.

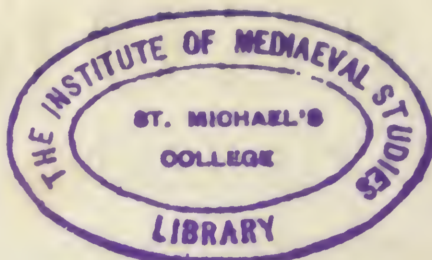

PARISIIS,

APUD PAUL MELLIER, BIBLIOPOLAM,

PLACE SAINT-ANDRÉ DES ARTS, 11.

1843.

THE INSTITUTE OF MEDIAEVAL STUDIES
ST. MICHAEL'S
COLLEGE
LIBRARY

MONITUM LECTORI.

Comperta apud omnes est, nec encomio indiget, indicis generalis utilitas. Nemo enim nescit quanti fastidii sit et laboris, sine ejus auxilio, inquirere in magna et numerosa voluminum mole, ea quæ scire cupimus. In tanta rerum copia et varietate distrahitur lectoris attentio, lassatur animus ac tædio sæpe afficitur, et præ operis difficultate, frequentius evenit ut inquirere desinamus quæ nostrum intererat cognoscere. His ergo incommodis occurrere volentes, maxima cura doctissimi Maurinenses studuerunt suis in sanctorum Patrum editionibus indices texere virorum, sententiarum et rerum omnium memorabilium quæ in decursu voluminum reperiuntur et tractantur. Hos indices generales et alphabeticos, qui sunt quasi synopsis et breviarium omnium SS. Doctorum operum, multis adjunctis in nostra editione nova, et quibusdam ad majorem elucidationem mutatis et auctis, nostros fecimus ad opera sancti Augustini episcopi Hipponensis, sancti Ambrosii Mediolanensis episcopi, sancti Joannis Chrysostomi archiepiscopi Constantinopolitani, sancti Gregorii Nazianzeni Theologi, quorum indicum ope, uno veluti intuitu, summatim lectori subjiciuntur res omnes notatu digniores prout in voluminibus occurrunt. Boni igitur consule quidquid est laboris, lector benevole; fruere et vale.

Nota. Prior numerus litteris Romanis expressus, tomum designat; secundus notis Arabicis, paginam; littera *v*, ubi occurrit in tomis III et IV, versum indicat.

A

Aaron, Moysis non minus pietate quam corpore frater, I, 289; II, 462. Sacerdotum sanctissimus, I, 289. Ad vocationem promptus, quia vocantis ope confidebat, *ibid.* 82. Aaron inter eos qui ad montem acciti erant, quo tempore Deus Moysi miracula edebat, *ibid.* 71. Aaron ad montem accitur, *ibid.* 453. Extra nubem et in propinquo, dum Deus Moysi loqueretur, II, 181.

Aaron perillustris vir, cum filiis suis, sacerdotii oleo delibutus, I, 297. Unguentum in Aaronis caput usque ad barbam et vestem defluit, *ibid.* Aaron primus eorum qui a Moyse consecrati sunt, II, 181. Magni illius et sacrosancti tabernaculi mystes, II, 462.

Aaron, et ii omnes qui populi antistites fuerunt, non sine laboribus et sudoribus præfecturæ munus obierunt, I, 51. Aaron secundum Moysen primas apud Deum obtinet, *ibid.* 72. Nec tamen filiis saluti esse potest, *ibid.*

Aaron et Hur Moysis manus in monte suffulciunt, II, 297. Aaron alter, Gregorius senior, I, 238. Item Gregorius Nyssenus, *ibid.* 290. Aaronis æmulus Basilius Magnus, II, 462.

Aaron magnus, IV, 285, *v.* 678. Aaron fidelis sacerdos, *ibid.* 421, *v.* 316. Aaronis mansuetudo, *ibid.* 80, *v.* 188, etc. Aaronis virga, quæ floruerat, in arca servabatur, III, 11. Mors ejus filiorum, IV, 296, *v.* 124, etc.

Abacuc, liber canonicus, iii, 378, *v.* 23; iv, 509, *v.* 280.

Abaris. Abaridis Hyperborei sagitta, ii, 413. Basilius et Gregorius cum ea comparantur, *ibid.*

Abaridis Scythæ sagitta, iv, 6, *v.* 50, 51.

Abaris. Poëtæ narrant Abaridem ab Apolline, cui servierat, sagittam accepisse, cum qua Græciam peragrabat, edens oracula, et alia stupenda faciens, iii, 493.

Abdiæ minoris prophetæ liber canonicus, iii, 378, *v.* 22; iv, 509, *v.* 278.

Abelis munus acceptum, quare, i, 109. Abelis vox per tacitum cruorem audita, *ibid.* 376.

Abiron et Dathan adversus Moysen furore elati, ii, 232. Eorum arrogantia fugienda, *ibid.* 182. Abironis et Dathani contumelia et impietas a contentiosis hominibus renovatæ, *ibid.*

Abiud et Nadab cum solum alieno igne thura adolevissent, alieno quoque igne absumpti sunt, per id nimirum, quo impium facinus perpetrarunt, puniti, atque idem exitii quod et impietatis, locum ac tempus nacti, i, 71, 72.

Abjuratio impietatis et divinitatis confessio, in baptismo, quænam, ii, 378.

Ablabium monet Gregorius, ne, dum cupit sophista esse, virtutis oblitus, nihil sit nisi sophista, iii, 313, 314.

Abnegatio Dei duplex, verbo et actione, iv, 145, *v.* 233, etc.

Abraham solus, Chananæis universis præstantior, ii, 371. Peregrinus fuit, *ibid.* 204. Abraham ex fide justificatus, *ibid.* 74. Fidei testis, justitiæ laudem ex fide consecutus, i, 308, 309. Abraham Deum, non ut Deum vidit, sed ut hominem aluit, ii, 74.

Cur vigesima prima generatione patriarchatu ornatus est Abraham, ii, 348. Abraham filio, præter ætatem, donatus ad confirmationem alterius seminis promissi, i, 106. Abraham et patriarcha et novæ victimæ mactator, ii, 460. Abraham eum filium, quem ex promissione acceperat, beneficii auctori obtulit, *ibid.* novam et inauditam victimam Christique figuram, *ibid.* 74.

Abrahæ sacrificium, quo filium Deo libentius obtulit, quam ab eo primum acceperat, i, 391. Abrahæ sacrificio præstantius quod Machabæorum mater obtulit, nisi tamen hoc audacius dictum, *ibid.* 348. Abrahæ vernaculi, quamvis pauci essent, innumerabiles copias fugarunt, ii, 371. Abrahæ sinus, quicumque tandem ille est, i, 250. Abrahæ sinus expetendus, ii, 357. Misericordes excipiet, i, 445.

Abrahamo similis, Gregorius senior, i, 76, 262. Item Basilius Magnus, ii, 460.

Abraham Deo filium obtulit, iii, 421, *v.* 311, 312; iv, 546, *v.* 1. Abraham lex secunda, secundum vitæ simplicis exemplum, iv, 21, *v.* 489. Abrahami sacrificium, *ibid.* 177, *v.* 440, etc. Abrahæ sinus, *ibid.* 182, *v.* 580, 581. Abrahami sinum cupit Gregorius, *ibid.* 421, *v.* 37. Abrahæ sacrificium æmulatus est Nicomedes, dans filios Deo, *ibid.* 431, *v.* 145, 146.

Abrahamicus pater ab exilio redux saxis excipitur, ii, 201. *Vide* Eusebius Samosatensis.

Absalon parricida per Davidem excusatos, i, 498. Absalon non magis a patre defletus, quam pax absens a Gregorio Theologo, *ibid.* 498, 499. Absalonis manus cum illo, proverbium, *ibid.* 476.

Absalonem (erga) magna Davidis clementia, iv, 454, *v.* 321, etc.

Abstractio mentis quanta in duobus philosophis, i, 137.

Abugrio Gregorius fausta precatur, et illum laudat, iii, 321.

Academicus disputator a christiana simplicitate abscedit, ii, 436.

Accaron. Ethnici Juliano extincto, non amplius muscam quærent, Deum Accaron, i, 201.

Accusare quemquam tutum non est, iii, 161.

Accusator, si falsa objiciat, non nos sed se ipsum cædit, i, 505. Si vera, nos ipsos potius quam eum accusemus; a nobis enim illi sermonis materia subministratur, *ibid.* 506.

Acerbitates tolerare, ærumnæ est imminutio, iii, 131. Acerbitates hujus

vitæ in futuris bonis sunt absconditæ, *ibid.* 304.

Achab, ea vinea Naboth hortum facit, luxus ornamentum, muliebres delicias, II, 225. Achab, crudelis rex, I, 181. Achab alter, Julianus Apostata, *ibid.*

Achabi audacia, III, 427, *v.* 451.

Achan furtum toti nocuit genti, III, 455, *v.* 435, etc. Achan ob furtum, Hebræorum fugatur exercitus, *ibid.* 473, *v.* 62, etc. Tria hic Gregorius commemorat quæ in direptione Jericho furatus est Achan; nimirum auream linguam, sagum et didrachmum, *ibid.*

Acheron, Pyriflegetontes, Cocyti et Acherontes, quibus mali plectuntur, I, 209. Non solum a poëtis, verum etiam a philosophis gentilibus admissi, *ibid.*

Achilles, unde sic dictus, et qua ratione a Centauro educatus, II, 404.

Achillis equi Patroclis mortem lugentes, III, 225.

Acrimonia. Non omnis animorum acrimonia in vitio ponenda, II, 169. Sed ea tantum quæ inscitiam et temeritatem conjunctam habet, *ibid.* Acrimonia animi, cum ad pietatem accessit, zelum parit, *ibid.* 7.

Acteon a canibus pro fera laniatus, IV, 443, *v.* 60, etc. Acteon ille est venator quem sui canes pro cerva discerpserunt, *ibid.* *Vide notam.*

Acteon venator quem sui canes pro cerva discerpsere, IV, 743.

Acteones et Oriones infelices venatores, II, 400.

Actio sine fide accepta Deo non est, II, 30. Actio sine fide mortua est, *ibid.* 342. Actio sermone destituta, et sermo actione carens, æque imperfectæ res, *ibid.* 433. Actiones Christi ita nostrorum exemplaria sunt, ut tamen plenam perfectamque similitudinem fugiant, quare, *ibid.* 326. Actionis referendæ capaces infantes, qua ætate, *ibid.* 324. Actio contemplationem parit, *ibid.* 334. Actioni speculatio comparatur, *ibid.*

Actio. Non perinde oratio plerosque movet, atque actio quæ taciti cujusdam monitoris instar est, III, 113. Non agendum, nisi postquam est deliberatum, *ibid.* 295.

Actio beata, IV, 55, *v.* 19, 20. Actibus suis quisque metiuntur proximum, IV, 352, *v.* 29, 30. Actio et contemplatio, IV, 137, *v.* etc. Actio, quid? *ibid.* 150, *v.* 131. Actio cum contemplatione jungenda, *ibid.* 507, *v.* 214, etc.

Actoridæ, quinam apud Homerum, II, 415.

Actoris filii, corporibus et arte gemini, curruum celeberrimi ductores, III, 214.

Actus Apostolorum. *Vide* Apostolorum gesta.

Actuum Apostolorum liber, quid de Atheniensibus narret, I, 474.

Acus. Camelum acu admitti, natura impossibile, Deo volenti possibile, II, 123, 124.

Adad adversus Israëlem suscitatus, II, 442.

Adam Dei figmentum, II, 146. Adam solus a Deo afflictus, non tamen solus homo. Ita in divinis, Pater solus ingenitus et tamen Filium divinitatis consortem habet, *ibid.* 103. Primus Adam, apud Gregorium, Adam innocens, *ibid.* 277. Adam mandatum accepit, non quod Deus futurum ignoraret, sed quod arbitrio legem præscriberet, *ibid.* 504. *Vide* Primus homo.

Adamus per voluptatem et mulierem circumventus, II, 232. Eo adductus ut Deitatem sibi invideri credat, *ibid.* Diabolus in paradisum adversus eum irrepsit, I, 532. Adamus Evam pro socia hostem expertus est, *ibid.* 402.

Prima lege dignus habitus, præceptum minime servavit, II, 459. Adam sub peccato constitutus, *ibid.* 348. Adam paradiso exturbatus, I, 36. Casus illius ac pœnæ cui addictus est, brevis enarratio, II, 277, 278. Pœna cui ob mandati violationem obnoxius fuit, in misericordiam cessit, *ibid.* 268.

Adamus sibi et posteris cœlum clauserat, II, 289. Eidem participavimus, a serpente in fraudem inducti et per peccatum morte affecti, *ibid.* 204. In eo mortui sumus, *ibid.* 262. Per cœlestem Adamum saluti restituti sumus, *ibid.* 204. Pronuntiata in Adamum sententia, qua ratione in passione Christi rescissa, *ibid.* 286. Christus propter Adamum, hoc est, propter eum qui sub peccato factus est, I, 35. Novus Adam Christus, II, 118.

Christus nostri causa, novus Adam, ac Deus adversus peccatum patibilis, *ibid.* 115.

Adamus alter, in externa Christi Domini facie conspicuus, I, 532. Christus Adam alter, II, 277. Potestas tenebrarum in Adamum visibilem impetum faciens, in Deum incurrit, ac superatur, *ibid.*

Vetus Adam, unde exciderat, a Christo reductus, et ad illud vitæ lignum adductus, a quo scientiæ lignum male perceptum nos removerat, I, 37. Adam vetus totus in baptismo sepultus, II, 288.

Adami et Evæ soboles, Seth, II, 146. Adam et Seth, non diversæ naturæ, etiamsi primus a Deo effictus, alter ab Adamo et Eva procreatus, *ibid.* 285. Quid inde adversus Macedonianos colligi possit, *ibid.* Adamus Christi morte salvatus, I, 528. Adamo Basilius Magnus comparatur, II, 459, 460.

Adamus non ex dimidia parte lapsus est, III, 146; IV, 332, *v.* 169, 170. In Adamo mens prima peccavit, III, 149. In paradisum collocatus, ut operaretur, *ibid.* 368, *v.* 105, 106. Perfectiore arbore interdictus, *ibid.* *v.* 107. Dolis inimici et uxoris consilio gustat ante tempus fructum homicidam, unde pellicea tunica indutus et morti obnoxius ejicitur a paradiso, *ibid.* *v.* 112; 369, *v.* 9; 415, *v.* 156, etc.; IV, 50, *v.* 110; *ibid.* 117, *v.* 129, etc.; 226, *v.* 960; 292, *v.* 44, 45; 370, *v.* 99, etc.; 438, *v.* 345, etc. Adamus costæ suæ conjunctus, III, 418, *v.* 226. Homines ex Adamo mortui, IV, 445, *v.* 104.

Adamantio rhetoricæ libros postulanti rescribit Gregorius postulandos esse potius sacræ Scripturæ libros, III, 315. Eos tamen illi concedit, *ibid.* 316. Illum exhortatur ad Dei metum, *ibid.*

Adamas lapis indomitus, III, 461, *v.* 584, etc.

Adamas et magnes. Naturam eorum imitatur Athanasius; percutientibus adamas, et dissidentibus magnes effectus, I, 491. Adamas percussus nec contusus, eorum qui ex vulgi contagione detrimentum non accipiunt imago, II, 10.

Adelphium officiose salutat Gregorius, laudibus effert, et votis prosequitur, III, 279, 280. Se ad eum venturum pollicetur, *ibid.* Quod promissum non implevisset, se excusat, *ibid.* 281. Illum turpiter et misere prolapsum amore mulierum, erigere et corrigere conatur, *ibid.* 181, 182. Illi exprobrat raptas virgines et fœminas Deo consecratas, *ibid.*

Administratores reipublicæ objurgat Gregorius, quod Theotecnum diaconum sibi charum vectigalem fecissent, III, 137.

Administratores reipublicæ ab expilatione abstineant, I, 445.

Admiratio. Nihil admiratione dignum quod non permaneat, II, 476.

Adolescentes in flammis rore perfusi, II, 464. Adolescentes Athenienses, quo studio in sophistas tenerentur, *ibid.* 407. Adolescentes Spartani, in Dianæ festo virgis lacerati, I, 134. Adolescentes nugis delphicis ornati, *ibid.* 542.

Adonæus, nomen Juliano Apostatæ inditum, I, 140.

Adonidis hortus, IV, 114, *v.* 53.

Adorare et orare spiritu, quid, II, 147.

Adoranda tota Trinitas, I, 233.

Adorandus qui nostra causa suspensus est in cruce, II, 498.

Adorantes in Filio Patrem, in Spiritu sancto Filium, I, 542.

Adorata in Trinitate Unitas, I, 233.

Adoratio cur Spiritui sancto debita, II, 161. Adoratio cur creaturæ deneganda, *ibid.* 437. Adoratio Romanorum imperatorum eorumque imaginis, I, 142. Adoratio idolorum cum ritu Romano a Juliano imperatore permixta, *ibid.* 143.

Adulatio verbo non est amica, IV, 426, *v.* 5, 6.

Adulteris pavor, IV, 440, *v.* 29.

Adulterium in muliere pœnam constitutam habet; non in viro, II, 245. lege utique humana, et minime probanda, *ibid.* Secus lege divina constitutum, *ibid.* 246. Adulterium dicitur omne scelus in divinum Numen commissum, quare, *ibid.* 256. Adulterium in ligno, *ibid.* Adulterium, quidam cultus, II, 253, 254. Ne animo adulterium committas, corpore castitatem colens, *ibid.* Advocatio Christi, ut intelligenda, *ibid.* 246, 247.

Adventus Christi monarchiæ Romanorum epocha, I, 117. Adventus Christi

in Jerusalem, cum reditu Athanasii comparatio, *ibid.* 489. Adventus Christi secundus postremo terræ motu designatur, *ibid.* 485. Inopinatus erit secundus Christi adventus, II, 343.

ADVERSARIUS. Satis superque est unus adversarius, II, 112. Adversariis potestatibus bellum indicendum, I, 511.

ADVERSAM fortunam ferre facilius esse videtur, quam secundam conservare, I, 500. Adversa Deo pars, diabolus, *ibid.* 225. Adversæ res secundis plerumque utiliores, *ibid.* 35. Adversa, cum absunt, succumbere turpissimum, II, 34. In adversis promptissimum et fortissimum solatium, Dei recordatio, I, 385.

Adversa nobis aliquando mittit Deus, ut alios erudiat, IV, 182, *v.* 564, etc.

ADVERSITAS probis est luctatio aut tentatio, IV, 156, *v.* 3, etc.; 157, *v.* 3, etc.

ADYTUM horrendum in quod Julianus Apostata descendit, I, 126.

ÆACIDÆ, nihil essent in comparatione parentum Basilii Magni, II, 396.

Æacidarum mors, IV, 49, *v.* 85, 86.

ÆACUS. Æaci nepotes. *Vide notam* (29), IV, 703.

ÆGER. Quod ægrum est curari debet, non obteri atque confringi, III, 206, 207. Qui æger est, ejus qui integra valetudine utitur, medicam manum requirit, *ibid.* 223. Ægrotantium visitatio unum est ex præceptorum numero, *ibid.* 174.

ÆGRA anima Deo propinqua, I, 387.

ÆGROTUS, quibus de causis curandus, II, 327. *Vide* MORBUS, PAUPER.

ÆGINA. Plato e Sicilia rediens, ad Æginam insulam appulsus, ad quam accedere Atheniensibus capitale erat, maximum vitæ discrimen adiit. Tandem quidam Afer, Anicetis, meliorem se tota exhibens Græcia, quæ ab Æginetis de redimendo Platone nullatenus laborabat, eum atque ipsius famam et doctrinam viginti aut triginta minis coëmit, IV, 15, 698.

ÆGYPTIACÆ plagæ in Ecclesiam ab hæreticis, introductæ, II, 188. A Christianis, sub Juliano Apostata, cur et quomodo provocatæ, I, 199. Ægyptiaca tyrannide, hoc est, ferrea fornace, Israëlitæ oppressi, *ibid.* 228, 229.

ÆGYPTII, litterarum, ut quibusdam videtur, inventores, I, 163, 164. Osiridis cultores, II, 279. De vasis aureis et argenteis ab Ægyptiis commodato petendis, consilium etiamnum datur, spiritualiter intelligendum, *ibid.* 495. Ægyptii mari Rubro cooperti atque obruti, I, 103.

Ægyptii, populorum optimus et Christi amantissimus, II, 215. Gregorii Theologi populus: quibus de causis, *ibid.* Classis frumentariæ quam in urbem regiam ducere solebant, elegans et magnifica descriptio, *ibid.* 216. Ægyptii fide ac verbi prædicatione per totum orbem celeberrimi, *ibid.* 213. Cur optimi fructuum largitores a Gregorio Theologo appellati, *ibid.* Populos multos, et urbes magnas corporaliter, universum vero terrarum orbem spiritualiter alunt, II, 213. Catholicis Constantinopolitanis, nulla multitudinis Arianorum habita ratione, adjunguntur, *ibid.* 216. Ægyptii et Macedones Gregorium præter canonem, Ecclesiæ Constantinopolitanæ præfectum expostulant. *Vide* GREGORIUS THEOLOGUS.

Ægyptiorum deus, Serapis, II, 216. Flagra numerosa, I, 107. Plagæ in Israëlitarum gratiam inflictæ, *ibid.* 229. Errores in fugam versi ab eo qui in Ægyptum pulsus est, II, 110. Ægyptiorum dii a Christo superati, *ibid.* 215. *Vide* HIRCUS, APIS, ISIS, OSIRIS, SERAPIS. Ægyptiorum dii Juliano Apostata extincto, a Christianis irrisi, I, 204. Deorum illorum nomina, *ibid.*

ÆGYPTUS a Josepho empta, II, 428. Propter Hebræos cruciatur, I, 535. Quærelis et murmuratoribus Israëlitis, solitudine melior, et optabilior, II, 399. A Christo ditata, ipsum vicissim alit, *ibid.* 213. Frumentis nimirum quæ ex ea Constantinopolim asportantur, *ibid.* Ægyptus a Gregorio Alexandrinæ sedis invasore vastata, I, 481.

Ægypti amœnitates et divitiæ, II, 213. Pyramides, *ibid.* 451. Cum hospitali domo a Basilio constructa haud comparandæ, *ibid.* Ægypti rector Palladius, *ibid.* 198. Præfectus secundo Philagrius, I, 487. Vinea ex Ægypto, hoc est, ex tenebrosa impietate, translata, *ibid.* 199.

Ægypti plagæ decem, III, 379, *v.* 1,

etc.; IV, 218, 219, *v*. 740, etc. Semper animo revolvendæ, ut magna Dei timeatur potentia, III, 379, *v*. 1, 2. Ægypto mundus comparatur, IV, 320, *v*. 4, 5.

Ægyptii dedecora adorantes, IV, 11, *v*. 193, 194. Ægyptiorum primogeniti necantur, III, 373, *v*. 90, 91.

Ægyptiorum episcoporum levitas, IV, 219, *v*. 747. Ægyptii exploratores mittuntur Constantinopolim, miseri et venales, *ibid*. 222, *v*. 834, etc.

In Ægypto, Christus recte adoratur et colitur, II, 274. Si diuturniorem in Ægypto moram faciat, ex Ægypto vocandus est, *ibid*.

Æmulatio seu zelus virtutem parit, II, 5.

Æneas patrem suum sustulit ex hostibus, IV, 469, *v*. 86.

Æones Valentinianorum fabulosi, II, 144, 210. Æones Marcionitarum triginta et octo, *ibid*. 346.

Aer pro Deo habitus et cultus, II, 70. Uberrimus et copiosissimus thesaurus, *ibid*. 85. Variæ de eo quæstiones, *ibid*. Cum respirandi facultatem largitur, sicque vitam conservat, parentum erga filios amorem imitari videtur, I, 287. Aër crucis signo sanctificatus, cum Judæi, ab instauratione templi sui, miraculo prohibiti sunt, *ibid*. 183.

Aër, quid? III, 432, *v*. 19.

Aerium et Alypium hortatur Gregorius, ut pecuniam Ecclesiæ a matre defuncta relictam exsolvant, III, 90.

Ærumnæ hujus vitæ ac miseriæ sunt paucæ, si cum futuræ vitæ spe conferantur, III, 392. In ærumnis Dei consilium et dispensationem sublimius, quam vulgus soleat, accipere debemus, *ibid*. Ærumnas, peccati pœnam esse, humiliter confitetur Gregorius, IV, 316, *v*. 35, 36.

Ætas plenum virtutis argumentum docendique maturitatem habens, trigesimus annus, II, 325. Quid commodi verus philosophus ex juvenili ætate percipiat, *ibid*. 36.

Æterna sola sunt appetenda, IV, 337, *v*. 51, etc.

Æternitas. Quid æternitate intelligatur, II, 265. Æternitatis, temporis, et ævi differentia, *ibid*. Æternitas et tempus in quo differunt, *ibid*. Æternitas quid, ex sancto Augustino, cujus nomen tacetur, *ibid*. 264.

Æternus. Quod æternum est, non protinus quoque principio, id est, origine caret, II, 94, 95.

Æthiopes inter, album esse, mira res est, IV, 32, *v*. 824, etc.

Æthiops atrum colorem vel ignis ardorem non objiciens, cujus imago, I, 130. Ecquando tantum laboris pro Christo suscepimus, quantum Æthiopum regina, ut Salomonis sapientiam audiret? II, 323.

Aetius ficto subdoloque animo ab Arianis damnatur, I, 483.

Ætna. Empedocles in ardentem Ætnam se præcipitem dedit, quare, I, 128, 129.

Ætnæus ignis, Juliani Apostatæ furoris imago, I, 146. Gigantis pœnas dantis anhelitus, *ibid*. ex fabula Græcorum quam Gregorius sugillat, *ibid*.

Ætnæis scopulis igneus fluvius emanat, III, 462, *v*. 606, etc. Ætnæi crateres Empedoclem prodiderunt mortalem, IV, 496, *v*. 281, etc.; 538, *v*. 1, 2.

Ætoli et Curetes de apri capite pugnant, IV, 49, *v*. 83, 84.

Ævum, quid? III, 342, *v*. 14. Ævum sempiternum thesauriza, IV, 134, *v*. 79, 80.

Ævum, in quo a tempore differt, II, 265. In quo ævum differt ab æternitate, *ibid*.

Affectus naturales non improbandi, IV, 86, *v*. 359, etc.

Affectus. Quorum communis est spiritus, horum affectus quoque est communis, II, 26. Quibus autem idem affectus est, eadem etiam ad credendum propensio, *ibid*. Plerique homines alios affectibus suis metiuntur, I, 129. Affectus amputandi, tam spirituales quam corporales, II, 258. Affectuum omnium iniquissimus simul et æquissimus, quis, *ibid*. 232.

Afflictio nonnunquam commodum est pharmacum ad salutem, I, 228. Afflictio plerumque prospero rerum eventu præstabilior, II, 442. Afflictio cito et in hilaritate succurrendum, I, 340. Afflictorum lacrymæ non spernendæ, II, 476.

Afflictiones turpi saluti præferendæ, IV, 321, *v*. 8, 9. Afflictos qui juvat, juvat se ipsum, IV, 448, *v*. 160.

Africanum non invisens propter valetudinem, per Nicobulum se excusat Gregorius, III, 306.

Agamemnon mortem non effugit, IV, 49, *v.* 94.

Agapeti, seu dilecti, erant qui postquam castitatem Christo dicaverant, ac sese monasticæ vitæ addixerant, cum virginibus plerumque Deo sacris cohabitabant, animorum tantummodo, non corporum amorem communionemque præ se ferentes, IV, 756.

Agapetos et agapetas cum dilectis viventes exagitat Gregorius, IV, 566, *v.* 1, etc.; 566, 567, 568, 569, 570. Bigamus magis laudandus quam Agapetus, *ibid.* 668, *v.* 5, etc. Agapeti aut ignem habent, aut ignis indicia, *ibid.* 571, *v.* 9.

Agave filii dilecti interemptrix, IV, 443, *v.* 55, etc.

Agenoris filius draconis dentes sevit, ex quibus gigantes extiterunt, II, 419. Fabulæ hujus applicatio ad eos qui citius antistites et sacerdotes consecrant, *ibid.*

Ager emissariis victimis præparatus in veteri lege, IV, 293, *v.* 60. Ager sanguinis, ubi effusum est pretium ejus, qui est sine pretio, *ibid.* *v.* 61, etc.

Aggæi liber canonicus, III, 378, *v.* 24; IV, 509, *v.* 281.

Aglaophon incredibili quadam elegantium formarum pingendarum et sculpendarum peritia claruit, II, 82.

Agnus, Paschæ victima, Christi figura; quare perfectus, masculus, anniculus, immaculatus, II, 488. Quare mense primo, a decima mensis, ad quintam decimam; et ex hædis qui in sinistra manu sunt, *ibid.* 489. Reliquarum ejus figurarum moralis explicatio, *ibid.* 490, 491. Agnus Christi nomen, quare, *ibid.* 136.

Agricultura, labor, IV, 53, *v.* 19, 20.

Agricultura ab Atheniensibus, siquidem ipsis fides est, inventa, I, 164.

Agrigentinorum tyrannus Phalaris, I, 152.

Alacritas. Nihil persecutorem ita superat, ut patientis alacritas, II, 6, 7. Alacritas animi mortuos excitat, qua ratione, *ibid.* 429.

Alacritas, quid? IV, 147, *v.* 38.

Alcinoï mensa deliciis referta, III, 9, 10. Alcinoï nemus, IV, 447, *v.* 141. Alcinoo regi eloquentia placet Ulysses, *ibid.* 474, *v.* 212, 213.

Alcmæones nihil essent in comparatione majorum Basilii Magni, II, 396.

Alcmæonis avaritia, IV, 14, *v.* 294, etc.

Alexander Constantinopolis episcopus, magnus Trinitatis propugnator et præco, II, 229. Oratione ad Deum fusa, impietatis ducem Arium oppressit, *ibid.*

Alexander ille est Constantinopolitanæ Ecclesiæ episcopus, vir sanctitate insignis, qui cum accepisset Eusebianos ab imperatore Constantino extorsisse, ut Arius in Ecclesiam reciperetur, ad arma Sanctorum confugiens, fusis lacrymis Deum precatus est, ne tale scandalum pateretur; eoque orante, horrenda morte sublatus est Arius.

Alexander Magnus, victo Poro vitam dedit, et Indorum regnum ipsi restituit, quare, I, 119.

Alexander, ut Atheniensibus placeret, liberalior erat atque magnificentior, et propterea regni sui theatrum Athenas nunquam non appellabat, III, 253, 254. Alexandri castitas, IV, 31, *v.* 818, etc. Alexandri mansuetudo, *ibid.* 33, *v.* 270, etc. Alexander vino perditus, *ibid.* 49, *v.* 91, 92.

Alexandriæ aliquid doctrinæ decerpsit Gregorius, IV, 197, 198, *v.* 127, 128. Alexandria, levis civitas, malis referta, fervor insanus, Arii mater, *ibid.* 213, *v.* 576, etc. Alexandria, magna civitas, commercio opulenta, *ibid.* 475, *v.* 228, 229.

Alexandria, doctrinæ omnis officina, I, 240. Ea in urbe, omnes obscuri et incogniti propter ipsius magnitudinem, *ibid.* Alexandria Constantinopoli æqualis, vel certe statim post eam numerata, omnibus rebus urbes omnes antecellit, II, 7. Nihil tam proprium habet quam acerrimum erga christianam religionem studium, *ibid.*

Alexandrinus populus orbi universo comparatus, I, 449. Alexandrina Ecclesia, quibus malis a Palladio duce affecta, II, 16. *Vide* Palladius. Alexandrinæ

sedis invasores, Georgius, Gregorius, Lucius, I, 475, 476; II, 14.

ALEXANDRINI per sexus et ætates atque artes divisi, cum civitas eorum publico honore aliquem excipit, I, 488. In eos a quibus injuriam acceperunt acerbissimi, *ibid.* 487. Quod pœnarum genus a Georgio Athanasii adversario exegerint, *ibid.*

Alexandrinorum erga christianam religionem studium, a voluntate quidem principium ducens, a natura postea confirmatum, II, 7. Alexandrinorum crudelitas in Christianos, sub Juliano imperatore, I, 147. Temporis licentia immoderata abutuntur, et templum Dei cruore victimarum et Christianorum implent, *ibid.*

ALIMENTA pauperibus in unum coactis, a Basilio distributa, II, 427.

ALIPTES. Cyprianus (Carthaginensis) in exilio positus, aliptem fidelibus se præbet, I, 537. Aliptæ virtutis erant, qui, sub Maximi persecutione, Martyrium non usque ad mortem passi fuerant, II, 397.

ALIUS : vox de alienis, sed de iis quorum eadem substantia est, usurpata, II, 356.

ALLEGORIA. In allegoriis media via tenenda, quænam, II, 486. Rerum honestarum significationes et species, turpitudine vacare debent, *ibid.* 19. In Christianorum allegoriis nec externa species indecora est; et quod occultatur admirandum est, I, 172. Contra in allegoriis quibus Ethnici deorum suorum flagitia excusare nituntur, *ibid.* 172, 173.

ALLEGORICA Dei nomina, Spiritus, Ignis, Lux, Charitas, Sapientia, Justitia, Mens, Verbum, atque similia, II, 69.

ALOIDÆ sunt Otus et Ephialtes, quos ex Neptuno peperit Iphimedia, uxor gigantis Aloei, Terræ ac Titanis filii, III, 496. Hos nono ipso ætatis anno novem cubitis latos et novem ulnis altos facit Homerus, *ibid.* Gigantibus contra superos bellum parantibus, cum ad illud accedere non posset Aloeus senior, misit Otum et Ephialtem, qui Apollinis et Dianæ telis confixi perierunt, antequam ad pubertatem pervenirent, *ibid.*

Aloydæ gigantes, II, 24.

ALPHABETUM Hebraïcum constat viginti duobus litteris, quibus concordat numerus librorum Scripturæ, III, 379, *v.* 29.

ALPHÆUS, Arcadiæ fluvius, per mare dulcis fluens, II, 414.

Alphæus amnis per mare salsum fluit, et dulcem aquam servat, IV, 486, *v.* 22, etc.

ALTARE aliud est, cujus figuræ sunt ea quæ nunc videntur, II, 42. Huic astabimus, et in eo sacrificium afferemus tanto iis quæ nunc offeruntur præstantius, quanto veritas umbræ antecellit, *ibid.* Altare adversus altare a Maximi Cynici sectatoribus erectum, *ibid.* 43. Altaris ministrorum inopia, multis de causis sublevanda, *ibid.* 31. Quænam istæ causæ, *ibid.*

Altaris oblationes nihil aliud sunt, quam quod nos *Missæ* nomine intelligimus; hoc est sacrificium illud quo sacerdos Deo Patri corpus et sanguinem Christi offert, IV, 711. Vult Gregorius Missarum oblationes hoc nobis conferre, ut Christi incarnationi, ejusque cruciatibus communicemus, *ibid.*

ALYPIANA sororis Gregorii filia, a marito Nicobulo, ut parva, cavillis agitatur, III, 23. Gregorius ejus suscipit patrocinium, *ibid.* Alypianæ, quam filiam charissimam vocat, liberis relinquit Gregorius omnes Cæsarii fratris vestes, III, 331.

ALYPIANA virgo, virginitatem professa, proposito firmiter adhæret, III, 217.

ALYPIUM et Aërium hortatur Gregorius ut pecuniam Ecclesiæ a matre defuncta relictam exsolvant, III, 90, etc. Alypio familiam suam a Palladio vexatam commendat, *ibid.* 121, 122, 123, 124. Eidem commendat Fortunatum diaconum, *ibid.* 123, 124. et compresbyterum Lucianum, *ibid.* Illum cum sorore ad precationem invitat, *ibid.* 126, 127. Alypius Simpliciæ maritus, *ibid.* 124. Viduam et pupillos moriens in cura et sollicitudine versantes relinquit, *ibid.* 123.

AMABILIS. Eumdem simul et amabilissimum et castissimum esse, haud facile contingit, I, 401.

AMALEC per crucem, Moysis mani-

bus adumbratam, oppressus, I, 297, 298.

Amalec transitu Israëlem arcet, III, 74. Amalec vincitur, Moyse manus extendente, IV, 160, *v.* 1, etc.

Amazonia virgo, Gregorii propinqua, a quo Theodoro Tyanensi commendatur, III, 217.

Amazonium Gregorius commendat Sophronio, III, 58. Magnæ eruditionis dat specimen Amazonius, *ibid.* Hunc amicorum in numero eximium habet Gregorius, III, 135.

Ambitio, quid? IV, 149, *v.* 95.

Ambitio, omnium malorum parens et origo, II, 41.

Amicitiæ in supremo gradu aliquid tribuens, laude dignus est, III, 20. Amicitia a parentibus traducta, *ibid.* 24. Hæc amicitiæ lex est, ut omnia sint communia, tam tristia, quam læta et jucunda, *ibid.* 26. Ubi amplior est vitæ consuetudo, illic quoque amplius est experimentum, illic etiam perfectius est testimonium, *ibid.* 85.

Præstat conjunctionis et amicitiæ, quam dissidii ac vitæ solutionis arbitrum esse, III, 201. Amicitiæ officia minime prohibenda, *ibid.* 216. Amicitia benigna et facilis est, *ibid.* 242. Ultra amicitiæ fines accusare minime convenit, *ibid.* 252. Fidei ac sinceritatis in colenda amicitia magis habenda est ratio, quam omnium aliarum rerum in unum congestarum, *ibid.* 280.

Amicitia, ea quæ inter se disjuncta et remota sunt, propinqua efficit, III, 310. Amicitia pura minimeque fucata, rara et in paucis invenitur, *ibid.* 311. Morum similitudo amicitias maxime coagmentat firmioresque reddit, *ibid.* Amicitiam fovet studiorum consensio, IV, 201, *v.* 237.

Amicitiæ non posthabendus Spiritus sanctus, I, 286. Amicitiæ lex apud Christianos, quisque ipse est, qua ratione, *ibid.* 175. Nihil amicitia venerabilius, *ibid.* 284.

Amici fidelis excellentia, I, 289. præcipue si lucis filius sit et homo Dei, *ibid.* Amici ex mammona iniquitatis comparandi, II, 495.

Amicorum mundanorum lacrymas, luctus ac gemitus, ut diaboli illecebram, vitæque ad Deum ferentis impedimentum præterire suadebat Cyprianus, I, 538.

Amicus. Amico nil præstantius, IV, 135, *v.* 97. Verus amicus, *ibid.* 143, *v.* 177, etc. Amici eorum quæ sunt in vita pulcherrimum, III, 159. Amicis læta et fausta cupere decet, *ibid.* 58. Amici probi omnes et honesti, *ibid.* Amicis res communes, *ibid.* 129. Amicis res amicorum charæ, IV, 132, *v.* 26, 27.

Amicis id quod suave est, non debet solus consequi, sed et labores ac molestias ex parte suscipere, III, 129. Amicorum disjunctio Gregorium vividius afficit quam injuriæ sibi illatæ, *ibid.* 134. Suave est amicus, *ibid.* 308. Gregorius in beneficiis ab amicis accipiendis haudquaquam insaturabilis, *ibid.* 317. Amicorum condolentia maximum est in dolore solatium, IV, 480, *v.* 41, 42.

Amici falsi, quantum graves sunt, IV, 59, *v.* 1, etc. Amici multi esse profitentur ad calices, rarus autem erit seria tractanti, III, 24. Amicis pauperibus clausæ divitum fores, IV, 132, *v.* 29. Improbus homo nunquam amicus sit, *ibid.* *v.* 98. Amicis minime fidendum, III, 76. Amici ad levissimam afflictionem amicorum animo cohorrescunt, et eos deserunt, IV, 183, *v.* 606, etc. Amicos despicere non est æquum, *ibid.* 399, *v.* 3.

Ammon, Ægyptius deus, deus vaniloquus, IV, 222, *v.* 838; *ibid.* 495, *v.* 258.

Ammonitis olim vetitus templi ingressus, IV, 298, *v.* 184, 185.

Ammonitæ, quibus ne Domini quidem Ecclesiam ingredi licebat, in ea quæ apud Catholicos sanctissima sunt, irrumpunt, I, 66. Ammonitis comparantur qui dialecticis et impiis sermonibus adversus Divinitatem insurgunt, II, 380.

Amnes, nonnisi qualenus id expedit, redundantes, pacis et concordiæ documenta sunt, I, 227.

Amoenitates veris ad Encæniorum festum concurrentes, II, 478.

Amor, dulcis tyrannus, II, 27. Contemptus in zelotypiam convertitur, I, 87. Amor erga susceptos liberos, feram et agrestem vitam ad humanitatem ex-

coluit, II, 175. Amor non minus inter instituti ejusdem sodales, quam inter consanguineos et affines coalescit, I, 529. Amor linguam acuit; ad accusandum promptissimus et acutissimus est, *ibid.* 87.

Amor divinus animis nostris per ordinem infixus, II, 175. Amor mutuus, quasi data lege, promulgatus, cum Deus charitas dici voluit, I, 295. Legis observatione magis quam legislatoris laude, amor in eum declarandus, *ibid.* 87. Quis ovium erga pastores amor esse debeat, *ibid.* 89. Qui vero Dei amore præditi sunt, bono conjungi propter bonum ipsum exoptant; non autem propter honores in altero ævo reconditos, *ibid.* 129.

Amor nostri præposterus plurimum ad virtutem impedimenti affert, I, 33. Amor socraticus præ verecundia non omnino descriptus, *ibid.* 136.

Amoris vim totam in Deum effundere quam pulchrum, II, 250, 251. Castus Christi amor virginem ad Deum evehit, *ibid.*

Amore laborare leve est, tametsi dilatio ipsa molestiam afferat, II, 27. Amores corporum instabiles; pudici ac Deo grati, longe diuturniores, *ibid.* 411, 412.

Amor Dei, quid? IV, 151, *v.* 160, 161. Amor Christi omnes affectus mortales sopit, ut olim sanguinis fluxum Hemorrhoïssæ cohibuit, III, 458, *v.* 508, etc. Vis amoris Christi in persecutionibus, *ibid.* *v.* 513, etc. Amor in unum tendens firmus est, *ibid.* 431, *v.* 550, 551. Sic amor in Christum tendens propius Christo adjungitur, *ibid.* *v.* 560, etc. Amor pulchros amantes reddit, *ibid.* 432, *v.* 570.

Amor, quid? IV, 147, *v.* 42. Amor cæcus, *ibid.* 118, *v.* 161. Amor aërius vitio non caret, *ibid.* 119, *v.* 172. Origo impudentis amoris impudens aspectus, *ibid.* *v.* 183. Amor sursum tendat, III, 447, *v.* 231, etc. Non furandus adulterinus vitæ amor, *ibid.* 449, *v.* 278. Amor nostra omnia communia facit, III, 108. Amor suadet audaciam, IV, 202, *v.* 252. Amor magnam vim habet, cui potestas inest, *ibid.* 205, *v.* 341.

Amorrhæorum rex Seon, exiguus princeps, I, 97. De Amorrhæorum mensura nondum cumulata quæstio proponitur, *ibid.* 365.

Amos divinissime philosophans, I, 103. Qua ratione de Deo ac de ejus providentia disseruit, *ibid.* Ex caprario et mororum collectore fit propheta, II, 204.

Amos liber canonicus, III, 378, *v.* 21; IV, 509, *v.* 277.

Amphilochius (pater), maritus Liviæ, Amphilochii Iconiensis parens, Nonnæ frater, IV, 550, *v.* 1, etc. Filius Philtatii et Gorgoniæ, *ibid.* 552, *v.* 4. Hunc consolatur Gregorius de filio ad episcopatum assumpto, III, 94. Amphilochius amissa Livia conjuge, pro uxore egregia et prudente infelix sepulcrum habet, IV, 523, *v.* 5, 6. Vir doctus, nobilis, omnium tutela, et divini verbi præco, *ibid.* 551, *v.* 1, etc. Senex moritur, filios meliores parentibus ipsis linquens, *ibid.* *v.* 5, 6. Ad uxorem et filios apposuit cor suum beatam senectutem adeptus, *ibid.* *v.* 2, etc. Hunc Gregorius laudat, orationi orationem, quam ab eo edidicerat, rependens, *ibid.* *v.* 11, 12.

Amphilochius, qui in titulo falso dic videtur alter, pulchrum rhetoricæ delubrum, et Musis et Gratiis charus, IV, *v.* 1, etc. Hoc mortuo, commortua est eloquentia, *ibid.* *v.* 3, 4. Illo defuncto, oratores loqui audent, *ibid.* 552, *v.* 1, 2. Omnes Cappadocas eloquentia superavit, *ibid.* 1, 2.

Amphilochium (filium) primo fori judiciis occupatum; deinde vero Iconiensem episcopum, precatur Gregorius ut Euthalio diacono opem ferat, III, 16, 17. Illi commendat Nicobulum filiæ sororis suæ maritum, *ibid.* 24.

Amphilochius commendatur Sophronio præfecto, III, 37. Calumniis pro pecunia agitatur, *ibid.* 38. Eumdem offert Gregorius Cæsario præfecto, *ibid.* 39. Commendatur iterum Themistio, *ibid.* 39, 40. Amphilochius vir philosophus, cum nihil inique admiserit, negotia et molestias habet, *ibid.* Ab eo olera petit Gregorius, *ibid.* 41. Quod pauca miserit, exprobrat, *ibid.* 42. Illi minatur frumentum continere, unde periculum fiat Ozizalensi regioni, *ibid.* 42, 43. Amphilochio Glaucum commendat Gregorius, *ibid.* Illum laudat et ejus sacrosanctis sa-

crificiis se commendat, *ibid.* 229. Illi gratulatur, quod Parnassum usque ad vindicandam Bosporii episcopi causam, fuerit profectus, *ibid.* 248. Rem complere suscepto longiori itinere, adhortatur, *ibid.* Amphilochio emptionem Canotalorum fundi redintegrari jubet in testamento Gregorius, *ibid.* 332, 333. Testamento Gregorii subscribit Amphilochius vir pius, precibus morbos depellens frustra orat Vitalianum pro filiis, IV, 451, *v.* 242, etc. Misit illum Gregorius ad Deum cum sancta Thecla, *ibid.* 483, *v.* 102. Magnanimus fuit veritatis præco, *ibid. v.* 103.

AMPHIONIS lyra erat eloquentia, IV, 474, *v.* 195, 196.

AMULETUM magnum et pulchrum Trinitas, II, 311. Amuleta illa spernenda, quibus diabolus in leviores animos irrepit, *ibid.*

ANANIÆ et Saphiræ peccatum, III, 455, *v.* 432, 433.

Ananias et Saphira, novi pecuniæ fures ideo dicti, quod nova haud dubie sit propriarum rerum subreptio, II, 221. Ananiæ et Saphiræ, postquam Spiritui sancto mentiti sunt, horribilis infamiæ nota inusta, *ibid.* 163.

ANARCHIA, Dei loco, a quibusdam introducta, II, 93. Anarchi vox in Scriptura non extat, sed ex ea colligitur, *ibid.* 367. Anarchi nomen, cur Deo attributum, *ibid.* 265.

ANASTASIA ædicula, nomen a pietate habens, quare, II, 387. Supremum vale dicit Gregorius parvæ Anastasiæ, in qua primum fides pene extincta se surrexit, *ibid.*

Anastasiæ plebs Gregorio charissima, IV, 189, *v.* 1. Hanc sermonum suorum scholam vehementer desiderat, *ibid.* etc. In ea fides mortua a Gregorio resuscitata, *ibid. v.* 4, 5. Eam desertam et prædicatore destitutam luget Gregorius, *ibid. v.* 1, etc. Anastasiæ templum orthodoxorum, *ibid.* 230, *v.* 1079, etc. Anastasia dormienti Gregorio in somnio exhibetur, *ibid.* 305, *v.* 1, etc. Unde Anastasiæ nomen defflet Gregorius, *ibid.* 324, *v.* 12, etc.

ANATHEMA a Christo pro fratribus esse, ac nonnihil, ut damnatus, perpeti, Gregorius non recusat, II, 353.

ANAXAGORAS, omnia in omnibus esse credidit, II, 412.

Anaxagoræ cingulum a Juliano Apostata laudibus effertur, I, 137.

Anaxagoras librum de difficilibus quæstionibus edidit, quem *Dorum* nuncupavit, putans fore ut ii, qui hunc librum legerent, difficultatibus illigarentur, I, 553.

ANAXARCHI uter a Juliano Apostata laudatus, I, 134. Patientia coacta potius ac necessaria, quam libera et voluntaria, *ibid.*

Anaxarchus, manibus in mortario contusis, carnifices Anaxarchi culeum tundere jubebat, quasi Anaxarchus ipse minime contunderetur, hoc est philosophi anima, III, 51, 52; IV, 27, *v.* 688, etc.; 564, *v.* 2, etc.

Anaxarchus philosophus, mortuo Alexandro, apud quem in summo honore fuerat, in Græciam rediens, a Nicocreonte Cyrenarum tyranno interceptus, novo et inaudito supplicii genere cruciatus est, III, 498.

Anaxarchi philosophi verbum, qui cum in pila saxea, ferreis malleis, jubente Cypriorum tyranno, contunderetur: *Tunde*, inquit, *Anaxarchi* θύλακον, corpus significans, *nam Anaxarchum* non tundis, IV, 735.

ANCILLÆ dominarum sunt imagines, IV, 122, *v.* 250.

ANDREAS, Epiri apostolus, II, 205.

Angelica natura corporis expers, II, 89. Et si principium habuit, finem non est habitura, *ibid.* 104. Angelicæ virtutes primæ primum lumen hauriunt, et lumen ipsæ sunt, ac perfecti illius luminis radii, I, 225.

ANGELUS utrum pro suo quisque ordine illuminetur, an potius pro divinæ illuminationis modo, hanc vel illam sedem accipiat, ambiguum, II, 299. Angelus, captivitatis Babylonicæ juvenes, in mediis flammis refrigeravit, I, 358. Angelus superari nequit, II, 38. Qui cæteros ad seditionem concitare ausus est, dignas arrogantia sua pœnas dedit, lucis loco tenebris mulctatus, vel potius a se ipso caligo effectus, *ibid.* 225.

Angeli primum creati, II, 265, 266. Qua de causa creati, *ibid.* Angeli secundi splendores, primi splendoris administri,

ibid. An velut ignem materiæ expertem et incorporeum eos existimare oporteat, *ibid.*

Angeli. Nullum est dubium quin Angeli Deum videant, cumque visuri sint homines, cum æternam beatitudinem adipiscentur, II, 506. Cur spiritus et ignis vocati, *ibid.* 89. Nobis incorporei aut quam proxime ad hoc accedentes, *ibid.* Puræ naturæ, ad malum non facile mobiles, *ibid.* Quo sensu hoc dictum, *ibid.* Ut a summa pulchritudine illustrati, *ibid.* 90. Varia eorum ministeria, *ibid.* An spiritus mente prædíti, an quasi ignis materiæ et corporis expers, *ibid.* 266.

Angeli simplici natura prædili, cur in bonum immobiliter defixi, II, 150. Ad malum, primitus non omnino immobiles, sed ægre mobiles, *ibid.* 266. Ad malum (natura) non immobiles, sed ægre mobiles, *ibid.* Ad malum ægre vel nullo modo moveri possunt, *ibid.* 355. Ad id proxime accedunt ut (natura) impeccabiles sint, quare, *ibid.* 301.

Angeli post Deum primi: a Spiritu sancto perfectionem et splendorem habent, II, 355. Angeli, prima post primam, lucida natura, *ibid.* 483.

ANGELI *rebelles*, per boni fugam vitium effecerunt, illudque nobis contraxerunt, II, 266. *Vide* LUCIFER. Vitii per boni fugam architecti, ejusdemque nobis auctores, *ibid.* 265.

ANGELI *boni*. Dignitatis eorum primum illud est quod pacati sint ac dissidii expertes, I, 225. Hoc a sancta Trinitate acceperunt, ut unum sint, quemadmodum ab eadem illuminationem acceperunt, *ibid.* Puri purissimi Dei cultores, sacerdotium veneratione prosequuntur, *ibid.* 393. Baptismum propter splendoris cognationem celebrant, II, 299. Qua ratione Deum videant, *ibid.* 60.

Angeli cum corporea forma pinguntur, veste candidi ac splendidi, II, 5, 6. Quod naturalem ipsorum puritatem designat, *ibid.*

Angeli Ecclesiæ præsides, II, 388. Ecclesiarum præsides et patroni, *ibid.* 373. Angeli de quibus Joannes in Apocalypsi loquitur, quinam, *ibid.*

Angeli, Filii Dei, hominis pro nobis facti, gloriam prædicant, I, 36. In ejus nativitate hymnum dicunt, II, 273.

Angelorum vita, virginitas, II, 249. Julianus Apostata Angelorum opera extinctus, I, 97. Mortuo fideli optatur ut Angelorum choream spectet, simul tripudiet et exultet, *ibid.* 250. Angelos bonos incarnationis suæ conscios Dei Filius habuerat, II, 270. Angelos Sadducæi negarunt, *ibid.*

Angelus est natura materiæ expers, prima creatura, IV, 145, *v.* 4. Angelorum natura et officia, III, 410, *v.* 30, etc.; *ibid.* 411, *v.* 38; *ibid.* 361, *v.* 22, etc. Primum locum obtinent post Deum, *ibid.* 362, *v.* 50, etc. Lumina secunda sunt post Trinitatem, *ibid.* 410, *v.* 19; 488, *v.* 68, 69. Sunt lux Dei, *ibid.* 351, *v.* 23, 24. Angeli thronum Dei circumstant laudantes, III, 404, *v.* 4, etc.; 342, *v.* 79, 80.

Angeli non perfecti, si cum Deo comparentur, IV, 148. Angeli splendidi, forma carentes, circa solium Dei versantes, *ibid.* 360, *v.* 13, etc. Impeccabiles non sunt creati, *ibid.* 361, *v.* 20. Hæret Gregorius pertimescens Angelos qui Deo assistunt vitio subjicere, *ibid.* *v.* 30, etc. Angelus ad vitium difficile flectitur, homo facile, *ibid.* 362, *v.* 54. Angeli, conjugii expertes, *ibid.* 410, *v.* 14 et *v.* 35. Illorum cibus, IV, 25, *v.* 623, etc. Angelorum natura populis declaranda, *ibid.* 272, *v.* 312.

Angelus bonus, sit comes in via, III, 407, *v.* 20, etc. Angelus bonus, dux vitæ, IV, 187, *v.* 5, etc.

Angelus lapsus homines suum in peccatum conatur involvere, III, 362, *v.* 56, etc. Cecidit cum multis quos improbos esse docuit, *ibid.* *v.* 69. Invidet pio summi regis choro, *ibid.* 363, *v.* 71. Angelo malo cadente nil detractum angelicæ gratiæ, *ibid.* 571, *v.* 1, 2. Angeli mulieribus commixti, Græcum figmentum, III, 437, *v.* 491, etc.

ANGUIS frigidus, calore solutus, sinum recipientem vulnerat, IV, 419, *v.* 138.

ANGUIPES. *Vide* GIGANTES.

ANICETIS, Afer quidam, meliorem se tota exhibens Græcia, quæ ab Æginetis de redimendo Platone nullatenus laborabat e Sicilia redeunte et ad Æginam insulam appulso ad quam accedere Atheniensibus capitale erat, et maximum vitæ discrimen adeunte, hunc philoso-

phum atque ipsius famam et doctrinam viginti a triginta minis coëmit, IV, 698.

ANIMA ex Deo est, atque divina, supernæque divinitatis particeps, I, 31. Ad eam properat, tametsi viliori interim ac deteriori astricta sit, *ibid.* Anima ad Dei imaginem creata, *ibid.* 266. Dei et superorum imitatione, eaque sola, nobilitatem suam sartam tectamque tueri potest, *ibid.*

Anima veritatis dogmatibus imbuta, apud Deum ampla est et magnifica, II, 372. Anima beata et immortalis est, atque immortalibus vel suppliciis vel laudibus ob vitium aut virtutem afficietur, I, 38. Anima etsi principium habuit finem non est habitura, II, 104.

Anima. Multæ et inextricabiles de anima, ejusque cum corpore conjunctione quæstiones, II, 190, 191. Quonam modo corpori conjuncta sit nescimus, I, 313. Cur corpori conjuncta, prima causa, *ibid.* 31. secunda, *ibid.* 32. Anima hoc est corpori quod Deus animæ, *ibid.* Anima firma et aurea, recensque ad pietatem compacta, muro æreo innovato comparata, II, 471. Anima juxta allegoriæ leges, venter nominata, I, 383. Quanto anima corpus antecellit, tanto præstantius est eam purgare quam corpus, II, 257, 258.

Animæ interventu carni junctus est Deus, quare, I, 35. Animæ pulchritudo, quanti facienda, II, 36. Animæ et corporis bellum quam varium et ærumnabile, I, 313. Qua sapientia, et quo Dei arcano anima corpori conjuncta sit, et hujus belli lege constricta, *ibid.* Animæ integritas multis antiquæ legis præceptis significata, I, 72. Animæ cibus quis, *ibid.* 383. Animæ mors peccatum, II, 258.

Animæ status post mortem. Anima Deo chara, posteaquam hinc excesserit, protinus bonum quod eam manet, contemplatur, I, 254. Reconditam beatitudinem qualem jam nunc per simulacrum agnoscimus, percipit, *ibid.* Anima. *Vide* BASILIUS, CÆSARIUS, GORGONIA. Apostolus discessum a corpore, præsentiam ad Deum appellat, *ibid.* 255.

Animam corpori subjicere, iniquissimum, I, 32. Anima nihil præstantius habemus, *ibid.* 34. Animæ pennas addere, mundo eam eripere, Deoque dare, spiritualis medicinæ ac totius religionis scopus est, *ibid.* 34, 35. Aristotelis *De anima* sermones confutandi, *ibid.* 53.

Animarum dispensatoribus quænam lex statuenda, II, 376. Animarum medici, sacerdotes, I, 37. Animarum cura, ab iis tantum suscipienda, qui corpus deorsum trahens, quantum fieri potest, superarunt, auresque suas ac mentis aciem satis repurgarunt, *ibid.* 454. Animarum cura foro comparata, quare, *ibid.* 431. Animarum imprudentum calamitas in adventu sponsi, II, 343, 344. Absurda et præpostera, de animabus usquam alibi versatis cogitatio, *ibid.* 253.

ANIMAL. Idem animal mortale simul et immortale, qua ratione, II, 78. Animal ignem extinguens, salamandra, II, 414. Animal ex hirco et cervo conflatum, id est tragelaphus, *ibid.* 10.

ANIMANTIUM generationis ratio multiplex, II, 146. Animantium discrimina, et, velut in republica, vitæ officia enumerantur, *ibid.* 79.

Anima, quid? IV, 146, *v.* 23, 24. Anima tametsi nomine fœmineo appelletur, ab omni tamen fœminea natura remota est, III, 321, 322. Quamvis infinitam cogitationum multitudinem pariat, nec cogitationum passione dividitur, nec earum penuria premitur, *ibid.* 326. Anima divinitatis particula, lucis infinitæ, *ibid.* 349, *v.* 32, 33. Flatus Dei, *ibid.* 364, *v.* 1. Dei spiraculum, *ibid.* 424, *v.* 394; 39, *v.* 8.

A Deo anima defluxit, IV, 6, *v.* 59, etc. Dei flatus, meliorem partem semper cupit, *ibid.* 51, *v.* 151, etc. Materiæ mixta, III, 364, *v.* 1. Divina et immortalis, *ibid.* *v.* 3, etc. Non est ignis, nec aër, nec sanguinis harmonia, *ibid.* *v.* 7, 8, etc., *v.* 9, etc. Falsæ de anima opiniones confutantur, *ibid.* 365, *v.* 18, etc. Non est anima quædam universalis ad sensum Manichæorum, *ibid.* 366, *v.* 23, etc. Non migrat e corpore in corpus, ut vult Pythagoras, *ibid.* *v.* 33, etc.

Anima carni immiscetur modo incognito, IV, 367, *v.* 79. Animæ ex anima propagatio, *ibid.* 367, *v.* 82, etc. An ex traduce? IV, 42, *v.* 63, etc. Anima non statim vires suas exserit, sed

comparatur tibicini modo exilibus tibiis, modo grandioribus utenti, III, 368, *v.* 91, etc. Anima interrogatur quæ, et unde, et quænam sit, IV, 42, *v.* 63, etc. Anima cadaverifera, *ibid.* *v.* 64, etc.

Si cœlestis est anima, unde orta? An flatus Dei est? IV, 43, *v.* 75, etc. Si non ex Deo orta, quæ origo? *ibid.* *v.* 85, etc. Animæ nihil anteponendum, III, 117. Animæ et corporis ratio populis exponenda, IV, 272, *v.* 305. Animæ regere datum, *ibid.* 381, *v.* 9. Trigæ comparatur, tribus equis tractæ, nempe ratione, ira, et libidine, quarum prima libere dimittenda, secunda moderanda, tertia domanda, *ibid.* *v.* 10, etc. Anima ægra vicina est Deo, III, 34. Animæ puræ solius gratum est sacrificium, *ibid.* 452, *v.* 256.

Animam suam luget Gregorius, IV, 388, *v.* 1, etc. Hanc et objurgat, *ibid.* 381, *v.* 1, etc. Quis gemitus dignus anima quam occidit serpens, *ibid.* 389, *v.* 10, 11. Animam hortatur Gregorius, ut meditetur quæ ad se, ad Deum, ad mundi ordinem, ad finem ultimum spectant, *ibid.* 408, *v.* 1, etc. Animam excitat, ut diaboli fraudes caveat, *ibid.* 409, *v.* 1, etc. Animam jubet sursum aspicere, et mundi oblivionem cupere, ne carne ad vitium trahatur, *ibid.* *v.* 1, etc. Hanc carni adhærere prohibet, *ibid.* 412, *v.* 1, etc. Ab ea petit, quid postulet, *ibid.* 414, 415, *v.* 1, etc. Non dabit illi vitæ commoda, *ibid.* 415, *v.* 7, etc. Sed ut agilem avem ad æthera deducet, *ibid.* 416, *v.* 65, etc.

Animas Sanctorum sentire res nostras persuasum habebat Gregorius, III, 305. Animæ justorum thronum Dei laudantes circumstant, *ibid.* 404, *v.* 8, etc. *Vide* Mens.

Animalium naturalis erga prolem amor, IV, 456, *v.* 1, etc. Animalia pro prole pugnant, *ibid.* 457, *v.* 15, etc. *ibid.* 466, *v.* 28, etc. Animalia Deum non incusarent, si vocem haberent, quod talia vel talia sunt creata, *ibid.* 469, *v.* 88, etc. Animalium non decet adorare imagines, *ibid.* 486, *v.* 51, etc.

Animus generosus et indocilis cui comparandus, II, 169. Animus non omnino illiberalis et sordidus, ampliorem in vinea Domini laborem mercedis loco habet, *ibid.* 316. Animi perturbationes quomodo compescendæ, *ibid.* 257, 258. Animum ad pietatis studium, mutata vitæ ratione, transferre, rari omnino est exempli, I, 539.

Animorum morbus longe gravior quam corporum, I, 322, 323. A voluntate manat: et cum hinc demigraverimus, nobiscum abscedit, *ibid.* Non iidem animarum impetus sunt, maris et fœminæ, senectutis et adolescentiæ, divitiarum et paupertatis, *ibid.* 38. Alia ejusdem argumenti, *ibid.* Animorum relaxandorum spiritualis ratio Christianis proponitur in Martyrum festivitatibus, *ibid.* 294. Animorum nostrorum in alia corpora migrationes et circuitiones, dogma Platonicum, II, 53.

Animus mensuræ corporis non subjicitur, III, 23. Animi magnitudine præditi est amicorum potius libertatem quam inimicorum blanditias amplecti, *ibid.* 31. Animus a perturbationum servitute liber et immunis conservandus est, *ibid.* 304. Animus ad sentiendum acrior, vermis est ossium, IV, 265, *v.* 108, 109. Animum dolore conficit Gregorius, *ibid.* 371, *v.* 125, 126.

Anna Samuelem, prius etiam quam procreatus esset, Deo vovit, II, 311. Machabæorum mater, sacrificium suum cum Annæ Samuelem infantem offerentis sacrificio comparat, I, 356.

Anna, mater Samuelis, filium Deo consecrat, III, 456, *v.* 465; IV, 538, *v.* 4, 5.

Anna uxor Elcanæ cum esset animo amaro, oravit ad Dominum flens largiter et votum vovit. Voti autem compos Samuelem peperit, IV, 714.

Anna vidua Christum brachiis suscipit, IV, 538, *v.* 6.

Anna vetula et casta fœmina, Christum Deum in templo confitetur, II, 287.

Annæ duæ, mulieribus columen, IV, 538, *v.* 6.

Anna sacerdos detestabilis, III, 428, *v.* 486.

Annona recte esurientium Christus, II, 213.

Annulus Gygis. Per hujus annuli

conversionem Lydiorum tyrannis occupata, II, 413. *Vide* Gyges.

Annus jubilæus apud Hebræos, post annorum septimanas, II, 347. Quam remissionem operaretur, *ibid.* Anni tempestates unde? *ibid.* 88. Qua de causa distinctæ, *ibid.*

Anthimus Tyanorum episcopus, civitate sua in novæ Cappadociæ metropolim erecta, dioceses novæ provinciæ sui juris esse contendit, II, 446. Basilius antiquæ metropolis antistes, veteri consuetudini, quoad ordinem ecclesiasticum, detrahi non vult, *ibid.* Inde simultas inter utrumque, *ibid.* Anthimus Tauricos sancti Orestis reditus ambit; Basilii mulos iis onustos corripit, quo prætextu, II, 446.

Anthimus, Tyanorum episcopus, Martius vocatur, III, 74. Cum eo bellum gerere recusat Gregorius, re Basilio relicta, *ibid.* Illum ad se Sasimorum stabiliendæ sedis episcopalis causa venientem, insectatur, *ibid.* 76. Anthimus Sasimorum paludes invadit, reluctante Gregorio, *ibid.* 77.

Anthimum Procopio præfecto commendat Gregorius, III, 179, 180.

Anthropolatræ. Ut idololatræ vocantur qui simulacris divinos honores tribuunt, ita Apollinaristæ orthodoxos Anthropolatras appellabant, quod hominem a Christo assumptum fuisse crederent, sicque illum colerent, III, 510.

Anthropolatras Catholicos vocant Apollinaristæ, III, 149.

Antichristus, plena veneno bellua, homo potens, IV, 154, *v.* 245.

Antichristus, veretur Gregorius ne turbatis Catholicorum dissidio rebus superveniat, I, 504. *Antichristus a Judæis, ut quorumdam fert opinio, Christus habendus, totiusque orbis terrarum rex existimandus, in appendice in-folio.* Antichristi præcursor et diaboli administer Georgius, Alexandrinæ sedis invasor, I, 481, 482.

Antimachus prolixus, III, 81.

Antiochica Judæorum captivitas, II, 361.

Antiochus rex, a Machabæis oratione interpellatus, I, 350. Patria superna Jerusalem, quam nullus Antiochus expugnabit, *ibid.* Antiochus noster quotidianus, diabolus, *ibid.* 359. Machabæi, Antiochi temporibus superiores, *ibid.* 347.

Antistes. Non omnis ætas ad obeundum antistitis munus idonea, II, 287. Nec contrarium evincit Danielis exemplum, *ibid.* 288. Antistes numeris omnibus absolutus, quis, I, 81. Antistes simplex sit et varius; rectus et multiplex, *ibid.* 46. Improbitatis notam effugere non potest, nisi parem dignitati virtutem afferat, II, 429.

Antistites tam facile inventi, quam gigantes a poëtis efficti, III, 419. Antistites salutis principia nescire absurdum est, I, 484. Antistites futuros, qua ratione educari et institui oporteret, *ibid.* 469. Antistites a Paulo ad Timotheum scribente informati, *ibid.* 472. Antistites sancti beati, IV, 55, *v.* 13, 14. Antistitum simultates hæreticis aditum aperiunt, *ibid.* 331, *v.* 155, etc. *Vide* Episcopus. Antistitum splendide viventium descriptio et censura, II, 385.

Antisthenes Cynicorum magister, II, 53. Antisthenes primus novum hoc philosophiæ genus introduxit. Dicti sunt Cynici sive a Cynosurge gymnasio, in quo Antisthenes profitebatur, sive a canina mordacitate, qua in hominum vitas nullo discrimine invehebantur, *ibid.* 505. Percussoris sui nomen in fronte inscribit, quo fine, I, 136. Antisthenis vanitas, cum maximi cynici studiis comparata, et eis posthabita, II, 11.

Antistrophe, IV, 87, *v.* 386.

Antithesis pauperum et divitum. Per elegantem pauperum et divitum antithesim, divites ad misericordiam excitat Gregorius, I, 321.

Antitypa pretiosi corporis et sanguinis, ipsum Christi corpus et sanguinem apud Gregorium significant, I, 273, 274.

Antonius. Vitam ejus, ut monasticæ professionis normam conscripsit Athanasius, I, 468. *Vide* Athanasius.

Antrum Thessalicum et Montanum, quasi virtutis schola ab Ethnicis jactatum, II, 404.

Anubis, Ægyptius deus, IV, 222, *v.* 839.

Anysio bene valenti æger gratulatur Gregorius, III, 308. Anysius Urso me-

liora de Gregorii sanitate nuntiat, *ibid.*

Apammas dicitur Ægptius deus, iv, 222, *v.* 838.

Apenzinsenum prædium male a Meletio possessum moriturus declarat Gregorius, iii, 332.

Aper pro sua pugnat prole, iv, 457, *v.* 18, etc. ; 466, *v.* 30.

Aper agrestis et pravus, diabolus, ii, 432. Apris ferocioribus similes Eunomiani, *ibid.* 154.

Aper. Ex Homero sumpsit Gregorius versum ubi narrat Phœnix, quomodo circa apri Calydonii caput inter Curetes et Ætoles gravissimum prælium commissum fuit, iv, 49, 703.

Apes. Apum opera et victus, iv, 46, *v.* 21, etc. Apis imitanda, in legendo, *ibid.* 501, *v.* 41, etc.

Apiarium Christi sumus, ii, 479.

Apis. Apidis præsepe, hoc est vituli, Memphitarum vecordia ad luxum abutentis, ii, 279.

Apis Ægyptiorum deus, vitulus erat obesus et præpinguis, *ibid.* 215. *Vide* Memphis. Apis vitulus obesissimus, iv, 496, *v.* 271.

Apis aculeus, iræ mortem non afferentis, imago, i, 417. Apes quot et quanta, vere novo, sapientiæ documenta præbeant, ii, 479. Utinam nos quoque qui Christi apiarium sumus, eas imitemur, *ibid.* Apum in favis construendis labor et industria, *ibid.* 81. Hujus operis descriptio, *ibid.* Apum artificium Euclides nullus imitando expressit, *ibid.*

Apium Nemæum miseros adolescentes olim ornabat, i, 542.

Apocalypsis. Gregorii ætate dubitabant plures an inter Scripturæ libros esset recensenda Apocalypsis, nec Ecclesiæ judicio lis definita erat, iv, 751.

Apocalypsis Joannis a quibusdam admittitur, sed rejicitur a pluribus, iv, 510, *v.* 316, etc.

Apollinaris, fraterni inter Catholicos dissidii causa, i, 508. Deum nec pro nobis omnino genitum, nec a morte revocatum docuit, *ibid.* Mentem humanam a Christo assumptam negavit, *ibid.*

Apollinaristæ Christum dicebant hominem dominicum, iii, 144. Illum mentis expertem asserebant, iii, 146, 147, 155, 156 ; iv, 214, *v.* 608, etc. ; 233, *v.* 1185 ; 317, *v.* 70, etc. ; 331, *v.* 166, etc. Ejus loco divinitatem sufficere putabant, iii, 148, 155, 156. Mariam Deiparam non agnoscebant, *ibid.* 144. Dicebant Christum per eam, quasi per canalem fluxisse, *ibid.* Asserebant primo hominem formatum fuisse, et deinde Deum subiisse, *ibid.* Volebant duos filios, unum ex Patre, alterum ex matre, *ibid.* Fingebant divinitatem in eo, velut in Propheta per gratiam, non per essentiam fuisse operatam, *ibid.* 145. Crucifixum non adorabant, *ibid.* Christum filium adoptivum aut ascriptitium habebant, *ibid.* Sanctam carnem nunc depositam et divinitate vacuam mentiebantur, *ibid.* 144. Dicebant carnem Christi e cœlo descendisse, non a nobis esse, *ibid.* 146. Christum duo perfecta continere posse negabant, *ibid.* 147. Mentem damnatam a salute excludebant, *ibid.* 148. Vocantur a Gregorio sarcolatræ, *ibid.* 149. seu carnis cultores, *ibid.* 375, *v.* 28. Hanc incarnationis afferebant causam ut Deus incomprehensibilis comprehenderetur, ac sub carne, quasi sub velo quodam cum hominibus versaretur, *ibid.* 149. Refelluntur, *ibid.* 142, 159. Dicebant, remota carne, per solam voluntatem Deum salutem potuisse afferre, *ibid.* 149. Secundum Judaïsmum, secundam circumcisionem, et secunda sacrificia invehunt, *ibid.* 150. Eorum in dicendo fallacia, *ibid.* 155. Deum dicebant incarnatum eo sensu, quod fuerit cum hominibus versatus, *ibid.* 156. Secum ipsi pugnant, *ibid.* Opinionem potius quam veritatem carnis inducunt, quæ nihil passa sit, eorum etiam quæ peccato vacant, *ibid.* 157. Dicebant adorandum esse non hominem deiferum, sed Deum carniferum, *ibid.* Quæ Christi sunt male dividunt, *ibid.* 158. Catholicos criminantur quasi duas naturas dissociatas admittant in Christo, *ibid.* Apollinaristæ contra decreta imperalia sibi episcopos constituunt, *ibid.* 177, etc. Contra eorum ausus civilem potestatem invocat Gregorius, *ibid.* Invocat et Theodori Tyanensis auxilium, *ibid.* 210. Omnium ecclesiasticarum calamitatum acerbissima Apollinaristarum licentia, *ibid.* 274. Apollinaristarum errore ne Nazianzena

Ecclesia inficiatur sollicitus Gregorius, IV, 317, *v.* 64, etc. Apollinaristæ mentem a Christo assumptam fuisse negabant, quod illius locum suppleret divinitas, ut hæretici sentiebant, IV, 737. Apollinaristæ præter hæresim illam, qua Christo mentem adimebant, alterum quoque Judaïsmum, et Chiliastarum errorem renovare conabantur, *ibid.*

APOLLINARIUS. Ejus hæresis, III, 143, 144. A Damaso in occidentali synodo damnata, *ibid.* 506, *nota* (39). Ejus in Trinitatem error, *ibid.* 152. Eam constare dicit ex magno, et majore, et maximo, *ibid.* Scala hæc est non in cœlum subvehens, sed e cœlo dejiciens, *ibid.* Nova psalteria et Davidi contrarium sonum edentia scripserat, quæ pro tertio Testamento habebantur, *ibid.* 153. Apollinarii libellus hæreticam omnem pravitatem excedens, *ibid.* 275. Docet carnalem naturam in Filio a principio esse, *ibid.* Christum hominem mente minime præditum esse asserit, sed deitatem naturam mentis supplere, *ibid.* Unigenitum Deum mortalem dicit, et propria divinitate passum et mortuum, *ibid.*

APOLLO, Paulo plantatore, rigans, II, 171. Ecclesia, Gregorii ævo, in multos Apollones divisa, *ibid.* Accepit Deus et Pauli plantationem et rigationem Apollo, I, 442.

Apollo vaticinatur mortem deorum jam extinctorum, IV, 495, *v.* 253, etc.

APOLLO, vates obliquus, fraudem exemplo suo persuadens, I, 175. Apollo, Juliano imperatore sublato, rursus muta statua, *ibid.* 203.

APOSTOLICI et prophetici libri, Juliano extincto, soli evolvantur, I, 202.

APOSTOLI, quem ordinem inter se custodirent, II, 182. Præclarum et laudabile ordinis ecclesiastici exemplum effecti, *ibid.* Non omnes ad miraculum transfigurationis admissi, *ibid.* Apostoli multiplici ratione Spiritum sanctum sibi astantem experti, *ibid.* 356. Externis linguis loquebantur, an pluribus simul, et audientium propriis, an vero una tantum ex qua plures efficerentur, *ibid.* 360.

Apostoli, cur apud nationes multas peregrini fuerint, II, 205. Quam quisque provinciam Evangelii luce collustrarit, *ibid.* 205, 206. Quid ex umbra saltem ipsa operarentur, I, 487. Apostoli eorumque posteri, non sine laboribus et sudoribus præfecturæ munus obierunt, *ibid.* 51. Apostoli, quo sensu præclara colonia dicti, II, 387.

Apostolorum nobile fanum, Constantinopoli, I, 192. Festa eadem in urbe celebrata, II, 387.

Apostoli duodecim, III, 387, *v.* 1, etc. Eorum nomina, *ibid.* Apostolorum successus, IV, 22, *v.* 532, 533. Eorum charitas, *ibid.* etc. Omnia pro Christo relinquunt, *ibid.* 23, *v.* 555, etc. Cur eos pauperes Christus elegerit, *ibid.* *v.* 560, etc. Apostoli publicani et peccatores, ut eo majus sit doctrinæ miraculum, IV, 268, *v.* 192, etc. Apostoli minime vocandi sunt rudes et imperiti, *ibid.* 269, *v.* 230, etc. Quomodo sapientes convicissent Apostoli absque doctrina, *ibid.* 270, *v.* 238, etc. Eorum doctrina a spiritu, *ibid.* *v.* 245, etc.

Apostolorum templum Constantinopoli erectum, IV, 308, *v.* 59, etc.

Apostolorum gesta, liber canonicus, III, 379, *v.* 34; IV, 509, *v.* 296, 297.

APPETITUS. Quorum major est appetitus, ea difficilius comprimuntur, IV, 64, *v.* 103, 104.

APTITUDO ad bonum major vel minor est in diversis hominibus; nec tamen sola sufficit, ut in opus prodeat, II, 251.

AQUA pro Deo habita, et culta, II, 70. Quis aquam in nubibus alligat? *ibid.* 85. Cum fluida sit et labilis, cur non tota decidit, *ibid.* Aqua tum e petra emanans, tum edulcata, I, 107. Aqua falsa dulci admixta per Valentem imperatorem; cur et quomodo, II, 441, 442.

Aquæ, ut res quasdam desuper, quasdam per radices nutriunt, II, 84. Aquæ subterraneæ, quomodo specimen præbent eorum qui Deo philosophantur, *ibid.* 376.

Aquæ baptismo Christi sanctificatæ, II, 111. Aquæ Jordanis, Christi baptismo purificatæ, *ibid.* 272.

Aqua fluida est natura et deorsum vergens, IV, 146, *v.* 18. Aqua dulcis non mixta amaræ in mari, quod utramque volvit, III, 461, *v.* 597, etc. Aqua potio optima, IV, 132, *v.* 31.

Aquilarum volatum graculi explorantes, III, 53. Aquilæ pulcherrimum fuit, quod non putaretur esse pulchra, *ibid.* 80. Qui aquila esse potest, parvi pendere debet inter graculos numerari, *ibid.* 238. Aquilæ aquilis delectantur, *ibid.* 306. Aquila fœtus sui indignos projicit, IV, 96, *v.* 33. Aquila probat pullos solis radiis, *ibid.* 274, *v.* 371, etc. Aquilarum alia sublimitas, alia graculorum, *ibid.* 285, *v.* 672. Aquila prope pullos volitans, alas dirigit recens concinnatas, cum in aëriis spatiis fluctuant nondum fidenti volata, *ibid.* 432, *v.* 159, etc.

Ara Dianæ, juvenum cruore respersa, I, 134.

Araneæ in tela construenda labor et industria, II, 81. Aranearum artificium Euclides nullus imitando expressit, *ibid.*

Aranearum filis res humanæ comparantur, IV, 158, *v.* 1, etc. Aranearum telis potentes mali, *ibid.* 348, *v.* 2.

Arbitrii libertas, virtutis igniculus per arbitrii libertatem exsuscitatus, II, 257. Arbitrii libertas, cur homini data, *ibid.* 268. Quo Dei consilio homini concessa, *ibid.* 267. Arbitrio Adami lex præscripta, *ibid.* 502.

Arbitrii libertas, IV, 8, *v.* 122, etc. Arbitrium liberum, quid? *ibid.* 147, *v.* 37.

Arbor scientiæ boni et mali Adamo prohibita, III, 368, *v.* 107, etc. Arbor vitæ quasi sub igneo pessulo servata, ne quis homo accedat, *ibid.* 369, *v.* 122.

Arborum instar quidam stabant, quadraginta diebus, hybernis nivibus percussi, IV, 372, *v.* 150, etc.

Arbor scientiæ, qualis fuerit, II, 268. Bona quidem, tempestive percepta, *ibid.* Contemplationi comparata, *ibid.* Est in fabulis arbor, quæ morte vivit, et sectione pullulat, *ibid.* 35. Hujus modi quiddam vir philosophus esse videtur, *ibid.*

Arca Noë, quæ in diluvio vim diluvii evasit, eorum, qui ex vulgi contagione detrimentum non contrahunt, imago, II, 10. Arca fidei Noë commissa, per quam secundi mundi semina conservata sunt, cum Cæsarea civitate, arca salutis a Basilio Magno effecta, comparatur, *ibid.* 460. Cur Ecclesia Nazianzena arca Noë vocata, I, 410.

Arca Noë mundi diluvium sola effugit, IV, 230, *v.* 1081, 1082; *ibid.* 328, *v.* 40, etc. Salutis origo, *ibid.* 299, *v.* 206.

Arca Veteris Testamenti a Levitis gestabatur, II, 181, 182. Arca testimonii in Silo primum fixa, cum Anastasia ædicula, in qua Gregorius fidem catholicam primum instauravit, comparata, *ibid.* 387. Arca testimonii ab exteris occupata, miseranda res erat, non tamen adeo gravis, atque Ecclesia decore suo per contentiones et rixas spoliata, I, 499. Arcæ suæ venerationi consuluit Deus pœnis ab Heli sacerdote, et ab Oza sumptis, I, 72, 454.

Arca Dei Philistæis immixta, IV, 308, *v.* 69. Arca occidit eum, qui inclinatam eam tetigerat, *ibid.* 343, *v.* 101, 102.

Archangelus, sacerdos cum Angelis stat, cum Archangelis glorificat, I, 63. Archangeli vox et extrema tuba expectanda, *ibid.* 255.

Archelaus vestem muliebrem donat Platoni, qui eam recusat, IV, 15, *v.* 324, etc. Dat Euripidi aliquid quod Sophocles postulabat, *ibid.* *v.* 335, etc.

Archisacerdotalis sedes; nempe Constantinopolitana, II, 230.

Arenam supra ædificata domus, III, 391, *v.* 1.

Arcum nonnunquam relaxari oportet, II, 33.

Arethusiorum furor in Christianos, sub Juliano imperatore, I, 148. Virgines sacras, contumeliose habitas, proscindunt, dissecant, propriis dentibus comminuunt, *ibid.* Crudis earum hepatibus sese ingurgitasse feruntur; et palpitantibus adhuc visceribus suillum pabulum inspersisse; ferocissimosque porcos immisisse, *ibid.* 147. Quibus modis Marcum episcopum torquent, et qua de causa, *ibid.* 147, 148. Echeto et Phalaride crudeliores, *ibid.* 152.

Arganthonius, rex Tartesiorum, cui Anacreon poëta centum et quinquaginta tribuit annos; trecentos vixisse alii volunt, III, 521.

Argivus Pegasus. Ei tantum non erat per aërem ferri, quantum Gregorio et Basilio, dum Athenis agerent, mutua opera simul ad Deum attolli, II, 413, 414.

Argo navis ea fuit qua Jason ad vellus aureum rapiendum cum multis viris

clarissimis vectus est. Unde etiam Argonautæ dicti, IV, 738.

ARGUMENTA quibus Deum esse probatur, II, 77, 78. Argumenta in quibus scopum assequi utile est, et aberrare minime periculosum, *ibid.* 53, 54. Argumentorum infirmitate veritatem imminui et labefactari, *ibid.* 190.

ARGUTIÆ timendum ne in argutiis et captionibus fidem solvamus, II, 23.

ARIADNES, corona, quid, in comparatione crucis in cœlo fulgentis, I, 183.

ARIANISMUS Græcis a Latinis effingebatur, quod Græci tres hypostases admitterent, I, 494, 495. *Vide* LATINI.

ARIANUS populus in Catholicos furens, II, 385. Mutatis rebus non castigatus, *ibid.* Ariani furoris est, Patris et Filii et Spiritus sancti naturam scindere, *ibid.* 218.

ARIANI ad Filii Dei carnem impingunt, II, 502. Judicii perversitate Judæos, incredulitate dæmones superant, *ibid.* Cur Ariomanitæ dicti, 422.

Ariani Christum inanimatum hominem aiunt, ut divinitati passionem tribuant, III, 146. Arianorum audacia Ecclesias colligentium, *ibid.* 274. Arianorum syllaba, IV, 29, *v.* 728, etc. Ariani Catholicis paucitatem objectabant, *ibid.* 244, *v.* 1495, etc.

Ariani ut Filium a Patre sejungunt, atque inferiori loco ponunt; ita Spiritum rursus a Filio separant, inferioremque faciunt, II, 338.

Ariani : fraus eorum post Seleuciense concilium, I, 482, 483. Multi præsules ea decepti, *ibid.* Paucis exceptis, omnes in eam inciderunt; alii citius, alii serius, *ibid.* Quibus de causis, *ibid.* Ariani Ecclesiam multitudine definiunt; parvum gregem aspernantur; Divinitatem metiuntur, II, 197. In hoc uno concordes erant, quod in publicis conventibus se ipsos jactarent, I, 522.

Ariani, quibus modis Catholicos affligerent, II, 197. Malorum quæ ipsis intulerunt elegans et lamentabilis expositio, *ibid.* 198. Templa cruore Sanctorum contaminant et in sepulcra convertunt, *ibid.* 384. Ariani episcopi, sævi tetrarchæ orbis illius qui Valenti parebat, *ibid.* 423. Ariani, ab ipsis etiam præfectis qui eorum furori obsecundabant crudelitatis accusati, *ibid.* 200.

Ariani a Gregorio sugillati, quod pravo consilio Catholicorum dissidia observarent, I, 514. Insulsæ eorum adversus Gregorium objectiones, II, 201. Lepida Gregorii responsa, *ibid.* 202. Quæ mala eos impendeant, ob dissectam divinitatem, et male divisam, in id quod præest, et in id quod subest, *ibid.* 370, 371, 372.

Ariani ab Ecclesiis, quas Constantinopoli occupabant, expelluntur, et ea in urbe eorum hæresis instar nebulæ dissipatur, II, 224. Nycticoracibus similes, orta luce, aufugiunt, *ibid.* Dum Ecclesiarum potirentur, nox erat, *ibid.* Quæ noctis hujus calamitas : quot et quanta, ea durante, perpetrata facinora, *ibid.* Ariani in imperatores contumeliosi, *ibid.* 385.

ARIANA hæresis immitis et rapidæ cujusdam flammæ instar, magnam orbis terrarum partem percurrit, II, 12. Nicænis patribus compressa et extincta, sub Constantio rursus erumpit, *ibid.*

ARIANÆ mulieres, Furiarum instar, adversus Ecclesiam debacchantur supra naturam ad malum viriles, II, 225. Jezabeli similes, *ibid.* Mænadis quas fabula vocat cur comparatæ, *ibid.* 225, 226.

Arianorum dogma baptismi virtutem evacuat, II, 211. Arianorum in Catholicos vesania, *ibid.* 436.

ARIANZI prædium, ex Rhegini bonis ad Gregorii domum advenerat, III, 331. Illud testamento donat theologus Gregorio et Eustathio monacho, *ibid.*

ARIES in rationalis victimæ, hoc est, Isaac, locum substitutus, II, 497.

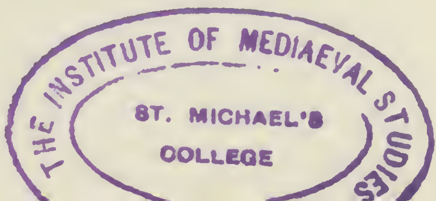
ARISTÆUS quidam, Thebanus vates, in penitissimos quosdam terræ recessus se abdidit, ut Deus et in cœlum raptus esse videretur, I, 128, 129. Fraus ejus deprehendenda, *ibid.*

Aristæus non Deus, sed homo, IV, 497, *v.* 286, 287. Aristæi vana jactantis supercilium, *ibid.* 539, *v.* 2.

ARISTAGORAS, Samiorum dux, ab Histiæo inducitur ut a Persis deficiat, I, 191.

ARISTIDIS laus, IV, 16, *v.* 341, etc.

ARISTIPPUS lepidissimus, IV, 14, *v.* 307.

ARISTOPHANE popularis gubernationis peritia potior Democritus, III, 238.

ARISTOPHANES Plutum oculis captum inducit, eo quod, nulla proborum hominum habita ratione, divitias indignissimis largiatur, IV, 19, 698.

ARISTOTELES, materiam æternam esse confinxit, II, 100. Vitia virtutibus vicina esse tradit, *ibid.* 453. Cum reciprocos Euripi æstus explicare non posset, præ mœrore obiit, I, 137.

Aristoteles præter quatuor rerum principia, seu elementa, quæ sunt, aqua, terra, ignis, aër, quintum, nempe cœlum, e materia quadam efformatum admittebat, II, 506, 507.

Aristoteles delphinum diutius in terra vivere posse scribit, quod spirandi facultate sit præditus, IV, 701.

Aristoteles cum Euripi Chalcidici naturam investigare non posset, maximo ex dedecore et ignominia dolore perculsus, vitam reliquit, I, 553.

Aristotelis de beatitudine, non virtuti solum, sed et facultatibus terrenis attributa, sententia non probatur, III, 51. Aristotelis epistolas quas Olympiano judici commodaverat ab eodem reposcit Gregorius, *ibid.* 314, 315. Aristotelis labyrinthi, IV, 6, *v.* 48, 49. Aristotelis mansuetudo, *ibid.* 83, *v.* 261, etc.

Aristoteles. Non ejus sed piscatorum more Gregorius docet, I, 522. Aristotelis balbutiem quidam imitabantur, II, 465. Aristotelis parca nimis providentia, artificium, mortales *de Anima* sermones, *ibid.* 53. pravum artificium, *ibid.* 188.

ARIUS contradicendi et nova de Deo prædicandi licentiam induxit, I, 474. Magnam Ecclesiæ partem concussit ac labefactavit, II, 422. Arius a furore pulchre nomen habens, II, 12. Quo sensu id a Gregorio dictum, *ibid.* 422.

Arius per tria unum oppugnavit, II, 378. Arius divinas tres personas in tria diversa et aliena separat, I, 456. Judaïsmi propugnator, *ibid.* 42. In obscœnis et impuris locis extinctus ; orationis non morbi viribus oppressus : ac Judæ instar, ob eamdem Verbi proditionem diruptus, *ibid.* 474. Alexandro Constantinopolitano præsule orante, interiit, *ibid.* 475. Mors illius horrenda, et Judæ proditione digna, II, 12, 13.

Arii hæresis pulchre furor nominata, I, 42, 456. Arius Divinitatem scindebat, *ibid.* 406. Arii divisio. *Vide* SABELLIUS. Paris impietatis est vel Sabellii more personas connectere, vel Arii instar naturas distinguere, II, 163. Arii et Arianorum novus Judaïsmus, *ibid.* 210. Arii discipuli divinitatem ingenito circumscribentes, non modo genitum, sed etiam procedentem divinæ naturæ finibus exturbarunt, I, 474. Arii et hæresis ejus descriptio, II, 12, 13.

Arius impius, Trinitatem non colendam asserit, IV, 213, *v.* 578, etc. Divinitatem Filii negat, *ibid.* 233, *v.* 1181, etc. Arii error Paganos imitatus, *ibid.* 506, *v.* 205. Dei essentiam dividens, *ibid.* *v.* 207.

ARMA. Armorum opifices ob licentiam qua fovebantur, ad audendum parati, II, 444. Basilio Magno in judicium contumeliose vocato, præfectum discerpere volunt, *ibid.* 445.

ARMENII, haud simplex et apertum genus : Basilio Athenas recens ingresso cur invideant, II, 409, 410. Contentiosis argutiis cum urgent succumbentes et terga vertentes Gregorius juvat ; mox deserit, *ibid.* 410. Victi et confusi, Gregorium Athenarum gloriæ proditorem vocant, *ibid.* 411.

ARMENIA optimorum virorum, imo et virginum ferax, IV, 436, *v.* 277, etc.

ARROGANTIA est cum quis nimium sibi placet, IV, 148, *v.* 85.

Arrogantia Dathani et Abironis, II, 181.

ARS, architectonica sancti Spiritus, I, 443. Ars artium, animas regere, *ibid.* 31. Ars magica. *Vide* MAGUS.

Ars est collectio disciplinarum longo usu parta, IV, 150, *v.* 134. Ars docet quod natura negavit, III, 463, *v.* 632. Artes sunt abjectorum hominum, IV, 53, *v.* 18. Ars opifex altera, *ibid.* 219, *v.* 756. Artes exigui essent pretii, si tantum volenti adesset possessio, *ibid.* 281, *v.* 564, 565.

ARTIFICIO carere summi artificii est, III, 241.

ARUSPICINÆ ars, laude ac prædicatione ab Ethnicis effertur, I, 197.

ASCALONITARUM in Christianos effre-

nis audacia, sub Juliano imperatore, I, 201.

ASCENDERE ad altiorem virtutis gradum omnes debent, I, 442.

ASCENSIO Christi, ut honoranda, II, 499. *Ascensiones in corde* ponebant hæretici, non theologiæ, sed blasphemiæ cum alius alium impietate superaret, I, 515.

Ascensio Christi nos sursum evehit, IV, 153, *v.* 221.

ASCETICA Basilii Magni, II, 420, 421, 425.

ASCIA et securis, cur olim super altare non ascenderent I, 404.

ASIA, impietatis schola Juliano principi, I, 113.

ASER patriarcha, III, 379, *v.* 3.

ASINAS quærens Saül, regnum invenit, II, 204.

ASINUS urbanus non pluris fit, quam qui rure degit, IV, 288, *v.* 784, 785. Asinus auri talenta gestans, *ibid.* 463, *v.* 176, 177.

ASPECTABILIUM rerum pulchritudo tanquam mensa nobis apposita, IV, 468, *v.* 68, etc.

ASPICIENTIUM vitium in rem aspectam transit ut in rebus physicis, ita et in moralibus, I, 502, 503. Hinc diversa de eadem re judicia, *ibid.*

ASPIS. Hæreticorum fœtus aspidum ovis comparati, I, 523.

ASSYRII. Apud Assyrios olim virgines maturæ viro, in publicum productæ, singulis annis venales iis proponebantur, qui uxores ducere vellent; primo pulcherrimæ quæque vendebantur, et ea pecunia, quæ ex pulchrioribus venditis collecta fuerat, aliæ connubio locabantur, IV, 699.

ASSYRIUS et Ægyptius censendus est qui animi instituto et voluntate ipsis adjungitur, II, 248.

ASTARTE. Aurum et argentum, non secus atque Gentiles olim Astartem, adoramus, I, 379.

ASTERIUM, præfecti Cappadociæ assessorem precatur Gregorius, ut Nicobulum injuste pro famulis vexatum vindicet, III, 204, 205, 206, 207, 208. Multas ad eum litteras, quæ perierunt, scripserat Gregorius, *ibid.* 207, 208. Georgium diaconum illi commendat Theologus, *ibid.* Asterium cum Olympio præfecto a Cappadocia discedentem fletibus et laudibus prosequitur, *ibid.* 213, 214, 215. Illum laudat, quod præsidis adjutor, et publicis deditus commodis, locum tamen det officiis amicitiæ, *ibid.* 214, etc. Asterium et ejus fratres, quos sacram triadem appellat, Hellenio commendat Gregorius, IV, 464, *v.* 193, etc.

ASTRA. In astrorum motibus confidentes invehit Gregorius, III, 356, *v.* 10. Astra non adoranda, utpote Dei conditoris opificia, IV, 486, *v.* 59, etc.

ASTRÆA. Aratus fingit Δίκην, seu justitiam, quam Latini Astræam vocant, bove cæso, terras reliquisse atque in cœlum avolasse, III, 529.

Astræa, bove cæso, in cœlum avolat, III, 457, *v.* 485.

ASTROLOGORUM ars, visa stella Christi ortus prænuntia, penitus concidit, III, 355, *v.* 56, etc.

ASTRONOMIA Babylonicorum inventum, I, 165.

Astronomia, solis ac siderum certa comprehensio non est, II, 87. Unde et quomodo acquisita, *ibid.*

ASTRONOMI, et mathematicorum genus omne, ut a Gregorio compellantur, I, 182, 183. Ad signum crucis, quod in cœlo sub Juliano imperatore visum est, provocantur, *ibid.* 183. *Vide* JUDÆI.

ASTUTIA in eo qui vim adhibere nequit, veniam aliquam meretur; in imperatore admodum turpis est, I, 143.

ATHANASIUS (S.). In divinis moribus ac disciplinis educatur, I, 469. Liberalibus artibus per exiguum temporis spatium tribuit, ne ea nescire videatur, quæ sibi contemnenda duxerat, *ibid.* Justorum omnium, tam eorum qui ante Christum quam eorum qui postea vixerunt, in se virtutes expressit, *ibid.* 467, 468. Divinarum rerum contemplationem et vitæ ac morum splendorem mirifice connectit, *ibid.* 469. Verbum belli socium in eo invenit; et Spiritus sanctus hominem qui pro se spiret, *ibid.* 470. Nondum in episcoporum numerum allectus primas tener inter eos qui Nicæam ad concilium generale convenerant, *ibid.* 478. Variæ hac de re opiniones, *ibid.* 479.

Athanasius, cunctis ecclesiasticorum

graduum muneribus perfunctus, Alexandrino populo præficitur, I, 470. Apostolico et spirituali modo ad Marci thronum evehitur, *ibid.* Quantam ejus ope indigeret Ecclesia, *ibid.* Quot et quanta ejus in Ecclesiam merita fuerint, *ibid.* Qualem in Ecclesiæ regimine se præbuerit, *ibid.* 471.

Athanasius vere homo Dei, ac magna veritatis tuba, I, 474. Quam rationem inter Sabellii et Arii dogmata tenuerit, *ibid.* 475. De trina unius deitatis sanctificatione pulcherrime philosophatus est, II, 265. Mirum videri debuisset si injuriarum et calumniarum ignibus non exploratus fuisset, I, 479.

Athanasius, tragœdiarum, quas pertulit, initium et causæ, I, 475. Quomodo Gregorius Theologus ad hanc tragœdiam nonnihil contulerit, *ibid.* 476. Gregorius quidam humanissime ab Athanasio exceptus, consilium, ut hominum sermo est, capit, adversus patrem et patronum insurgendi, *ibid.* Illatum Athanasio crimen, ex manu (Arsenii) mors viventis objecta : injustum exilium, *ibid.*

Athanasius divi Antonii vitam conscripsit ; monasticæ vitæ præcepta sub narrationis specie, tanquam lata lege, promulgans, I, 468. Cavendum tamen ne fictio in ea narratione existimetur, *ibid.* Sedes illius (cum secundo exularet) a Georgio invaditur Cappadoce quodam monstro, malo genere, animo pejore, *ibid.* *Vide* Georgius.

Athanasius exul, Ægypti monasteria peragrat, I, 479. Dum in monasteriis Ægypti versaretur, ostendit, et sacerdotium philosophiæ expers non esse, et philosophiam sacri antistitis institutione opus habere, *ibid.* 480. Qua illius veneratione monachi afficerentur, *ibid.* 479. Pauca ei ad sacerdotii perfectionem conferentes, multo plura ad philosophiæ utilitatem ab eo recipiebant, *ibid.* Eo submoto, idem Ecclesia pertulit, quod Samson ablatis crinibus, *ibid.* 486. Fuga illius præclara peregrinatio, pro Trinitate, et cum Trinitate suscepta, potius appellanda, *ibid.* 486, 487.

Athanasius, totius prope Ægypti concursu exceptus, cum, Georgio sedis ejus invasore morte mulctato, Alexandriam rediit, I, 486. Tanta erat effusio populi, ut fluvio magno, et Nilo comparari posset, *ibid.* 487, 488. Chæreum usque Athanasio obviam venit. *Vide* Chæreus. Eo fere modo Alexandriam ingreditur, quo Christus, dum pullo insideret, Jerosolymam ingressus est, *ibid.* 489. Cujusdam e vulgo sermone, ipsi imperatori prælatus, *ibid.* 488. occasione Philagrii Ægypti rectoris, *ibid.*

Athanasius Alexandriam reversus, ut pulchre se gessit, I, 490. Ita docuit ut vixit ; ita decertavit ut docuit, *ibid.* 489. Pares certaminibus honores consecutus, nihil egit honoribus illis indignum, *ibid.* De hypostasis voce dissidentes conciliavit, *ibid.* 495. Quod (Juliani Apostatæ artibus) ex Christianis decedebat, Gentilium accessione supplebatur, *ibid.* 492. Ideo sub Juliano Apostata rursus in exilium missus, *ibid.* Egregium virum triplici certamine vincere oportebat, *ibid.* 492, 493.

Athanasius, Joviano imperante, ab exilio revocatus, I, 492. Quod Nicænis patribus, circa Filium, prius concessum fuerat, in asserenda Spiritus sancti divinitate, superno afflatu, consequitur, *ibid.* 493. Imperatori donum vere regium offert : scriptam nimirum fidei confessionem adversus novum dogma, *ibid.* De eo dogmate conjectura, *ibid.* Confessionem illam, tum Occidentales, tum quidquid in Oriente vitale est, admittunt, *ibid.* Quod postea gessit pervulgatis atque omni fama celebratis ipsius exiliis et fugis nihilo inferius existimandum, *ibid.* 495. Studiorum in quæ incumbebat enarratio, *ibid.*

Athanasius, orbis oculus, sacerdotum antistes, fidei columen, secunda Christi lucerna, II, 15. Ægyptiis Joseph alter, *ibid.* 214. Unus omnia vere complexus est, quæ singulatim Gentiles diis suis tribuunt, I, 496. In omni Christianorum conditione, ob specialem quamdam virtutem, laudandus, *ibid.* 473. Quæ in eo parva fuerent, ad nominis celebritatem aliis abunde sufficerunt, *ibid.* Vita sua episcopatus norma efficitur ; ipsius dogmata pro fidei regula habentur, *ibid.* 496. In bona senectute vitam claudit, *ibid.*

Athanasii vitam conscribere Gregorius optaverat, I, 468.

Athanasium laudare idem est quod virtutem laudibus afferre, I, 465.

Athei, IV, 10, 11, *v.* 186, 187; 232, *v.* 1152, 1153.

Atheia a Sabellio propugnata, I, 42, 43. quo sensu, *ibid.*

Atheismus Epicuri, illis qui disputationes amant impugnandus proponitur, II, 53.

Athenæ, litterarum sedes et domicilium; Gregorio Theologo vere aureæ, II, 406. Athenas studiorum causa venientes, quomodo excepti, *ibid.* 408. Athenæ, quod ad salutem attinet, aliis pestiferæ; Gregorio et Basilio nihil detrimenti afferunt, *ibid.* 412, 413. Idolis supra reliquam omnem Græciam abundant, *ibid.* 413. Quo studio adolescentes in sophistas ibi tenerentur, *ibid.* 407. Quibus comparati, *ibid.* 408.

Athenæ litteris florentes, IV, 200, *v.* 211. Athenarum lex de cognoscenda juvenum vocatione, III, 237. Athenæ decus Græciæ, IV, 486, *v.* 44.

Atheniensium legatio ad Lacedæmonios, III, 131. Ejusdem successus, *ibid.*

Athenienses, agriculturæ, et navium extructionis, ut ipsi dicunt, inventores, I, 164.

Athletæ imperiti est in vana colluctatione vires profundere, II, 402.

Athletæ imperito, aërem ferienti similis est qui egregiam animi indolem vanis studiis occupari sustinet, I, 469. Athletæ æmulandi; qui supra siti sunt, victoriam extorquent, *ibid.* 511.

Athletas quovis tempore ac modo, ex omni sexu et ætate habere cupit Ecclesia, I, 359.

Athletarum inanes circa pulverem labores, IV, 462, *v.* 154, etc.

Atlanticum pelagus, nonnæ immodico largiendi amore flagranti, ad exhauriendum sufficere non potuisset, I, 413. *Vide* Nonna.

Atomi Epicuri, illis qui disputationes amant, insectandi proponuntur, II, 52.

Atramentum. Sagittis ex atramento confectis ferire, II, 433.

Attica luscinia, IV, 475, *v.* 226.

Attica, erga juvenes, Athenas studiorum causa venientes, consuetudo, II, 408. Aliis horrenda et inhumana, aliis perquam jucunda, *ibid.* Qua pompa juvenes illi deducantur, *ibid.* 409.

Attice loqui non magis Ethnicorum est quam Christianorum, I, 163, 164. *Vide* Græcari.

Audaciæ signa ne in minimis quidem disputationibus præbenda, II, 191. Audacia et fiducia quatenus differunt, I, 184.

Audacia est confidentia, ubi non est audendum, IV, 147, *v.* 55.

Audire minus periculosum quam loqui, I, 88.

Auditor, tanquam peritus quidam arbiter, inter orationem et veritatem, immeritas laudes improbat, et meritas efflagitat, si modo probus et æquus sit, I, 260.

Augiæ stabulum fimo congesto plenum, III, 10.

Augiæ stabulum fimo congesto plenum fuisse tradunt poëtæ, et ipsius repurgationem inter laboriosa Herculis opera recensent, III, 495.

Augurandi disciplina a quibus inventa, I, 165. Augurandi disciplina a Phrygibus, *ibid.*

Augusti jussu census factus, III, *v.* 52.

Augustinus (S.) ex Theologi Apologetico arma contra Pelagianos deprompsit, I, 70. *Hic tacite commemoratur a Gregorio.*

Aulicorum mores, IV, 242, *v.* 1424, etc.

Aulici nonnulli, sub Juliano Apostata, latrociniis vincunt centimanos, I, 193. Aulicorum officia, II, 238.

Aura quædam tenuis, Dei præsentiam Eliæ adumbrat, II, 74. Auram perflantem tenere, *ibid.* 370.

Aures cera claudendæ, IV, 127, *v.* 10. Aures claudendæ ad turpia, *ibid.* 139, *v.* 65, etc. In aure quam in lingua minus est periculi, *ibid.* 37, *v.* 969; 236, *v.* 1254. Auribus sit ostium, *ibid.* 368, *v.* 53.

Aures a Christo curatæ, IV, 182, *v.* 588.

Aurigarum vanæ luctationes, IV, 462, *v.* 155, etc.

Aurum vim magnam habet, ad per-

suadendum efficax, IV, 136, *v.* 143, 144; 223, *v.* 870. Aurum injuste collectum appellat Gregorius tectum et occultum tyrannum, III, 194, 195. Auro copiosior cinis, *ibid.* 427, *v.* 465. Auro nil pejus, *ibid.* 594, *v.* 4. Auri nefanda cupiditas, *ibid.* 596, *v.* 30.

Aurum, occultus tyrannus, per quem nunc multa sursum deorsumque, velut in talorum ludo, jactantur, II, 214, 215. Aurum vestibus assutum minus virium habet quam melote Elisæi, *ibid.* 205.

AUXILIUM Dei. Ipsum recte velle divino auxilio indiget, II, 251, 252. Auxilio suo destitutum figmentum suum Deus non dereliquit, *ibid.* 301. Adversus hostem internum magna perfectaque fide opus est, majori Dei auxilio, nec parva contentione nostra, I, 34.

AVARITIA manum siccat; eam largitio et beneficentia extendat, II, 330. Avaritia laudabilis est, si parlulum hic demus, ut in altera vita divites et copiosi simus, I, 446. Avaritiam, hoc est alterum idololatriæ genus, nullo supplicio novatus vindicavit, II, 292, 293.

Avaritia, quid? IV, 149, *v.* 120. Avaritia omnibus inhonesta, sed præsertim iis qui sunt Spiritus, *ibid.* 244, *v.* 1489, 1490.

AVARI bona coacervantis parabola, III, 393, *v.* 9, 10. Avari hirudini similes, *ibid.* 478, *v*, 79, etc. Avari semper egent, *ibid.* *v.* 83. Avarus hydropico similis, IV, 19, *v.* 446. Avarorum miseria, *ibid.* 20, *v.* 480, etc. Avari leoni similes, *ibid.* 100, *v.* 52, etc. Avari suos lenones habent, *ibid.* *v.* 67. Avarorum crudelitas, *ibid.* *v.* 74, etc. Avari iis similes qui mortuorum crines secant, *ibid.* 102, *v.* 134. Avari dipsadi similes, *ibid.* 103, *v.* 151, etc. Avarorum objectionibus respondet Gregorius, *ibid.* 108, *v.* 278, etc. Avari soli idololatræ vocantur, *ibid.* 111, *v.* 371, etc. Avaros quanta circumveniunt incommoda, *ibid.* 341, *v.* 31, etc.

AVIDITAS. Quod majorem venerationem habet, avidius quoque expetitur, III, 105.

Aviditas insaturabilis, quando et ubi pietatis laudem mereatur, II, 194.

AVIS aërem secans pennis instruitur, IV, 46, *v.* 19, etc. Avem nemo ramo insidentem, aut in aëre volantem miseratur, sed a nido lapsam, vel ab accipitre laniatam, IV, 445, *v.* 92, etc. Avis matris pro parvulis cura, *ibid.* 457, *v.* 9, etc.; 458, *v.* 16; 466, *v.* 30.

Avium inter se discrimina, 80. Avium volatus et motus a quibus nam primo observatus, I, 165.

Avibus Dei gloria per Gentiles attributa, II, 71.

B

BAAL, aurum et argentum, non secus atque olim Ethnici Baal, adoramus, I, 379. Sub persecutione Juliani, plusquam septem millia fuerunt qui non flexerunt genu coram Baal, *ibid.* 131.

BABYLONICI, astronomiæ inventores, I, 165. Babylonici muri cum hospitali domo a Basilio constructa non comparandi, II, 451. Hæretici malorum nostrorum scintillam accendunt, et Babylonica flamma sublimiorem reddunt, *ibid.* 48, 49.

BABYLON fugienda, IV, 173, *v.* 354, etc. Babylonis pervia mœnia, *ibid.* 563, *v.* 1. Babylonici pueri flammas effugiunt, *ibid.* 390, *v.* 35.

BACCHANTES circa prolem Semeles in montibus errantes, IV, 496, *v.* 264.

BACCHUS: quantum mysteria nostra ab ejus mysteriis distent, II, 278. Bacchus ad temulentiam incentivus, I, 175. Bacchus Androgynus, atque ebriorum chorum secum trahens, Juliano extincto, rursus irridetur, *ibid.* 203.

BACULUS duplex; alter fulciendi vim habens; alter pastoris ac doctoris pro-

prius: utriusque significatio, II, 494. Baculi et virgæ discrimina apud Theologum, I, 414.

BALAAM. Si verum est quod de cruce coronata a Juliano sacrificante conspecta et de interpretatione hujus signi refertur, rursus Balaam vaticinatur, I, 126.

BALTHASAR in pocula sancta debacchatur, II, 199.

BAPTISATUS se ipsum totum Deo offerat: sit holocaustum ratione præditum, et victima perfecta, II, 337. Per virtutis habitum redemptionem sibi certam faciat, *ibid.* 287. Ne ad eumdem vomitum redeat, *ibid.* Quænam dogmata foras exportare, atque ad vulgi aures efferre possit, II, 342.

Baptisatorum tria genera inter se comparata: primum eorum qui ante baptismum, per omnia vitiorum genera grassabantur, et de industria vitium amplexabantur, II, 316. Secundum eorum qui tametsi malum perpetrarent, id tamen minime probabant, *ibid.* 316, 317. Tertium eorum qui honeste et cum laude vivebant; seu ex bona indole, id facerent, seu ad baptismum se ipsos præpurgarent, *ibid.* 317. Quinam aliis præferendi, *ibid.*

Non baptisatorum tria genera: primum eorum qui, si detur baptismus, non gravatim accipiant; si vero non detur, sus deque ferant, II, 317. Secundum eorum qui baptismum honorantes, moras producunt, *ibid.* Tertium eorum qui baptismum, vel propter infantiam, vel propter inopinatum casum accipere non possunt, *ibid.* Quodnam discrimen inter eos, *ibid.* Postremi nec cœlesti gloria nec suppliciis a justo judice afficientur, *ibid.* 318. Licet signati non fuerint, improbitate carent, atque hanc jacturam potius passi sunt quam fecerunt, *ibid.*

BAPTISMUS omnium Dei beneficiorum præclarissimum est, et præstantissimum, II, 298. Quo fine institutus, *ibid.* 301. Varia baptismorum genera; Moysis, Joannis, Christi, Martyrum, pœnitentiæ, *ibid.* 287. Baptismus ignis æterni, quid efficiat, *ibid.* 292, 293.

BAPTISMA Christi, mysterium excelsum, II, 276. Qua ratione celebrandum, *ibid.* 287, 293. Quænam vitæ christianæ documenta contineat, *ibid.* 287. Omnium ejus circumstantiarum explicatio, *ibid.* 288.

Baptismus legalibus sacramentis longe præstantior, II, 305. Illius figura erat quodammodo circumcisio, *ibid.* 324. Cur aqua et spiritu constet, *ibid.* 302. Unus est: illius particeps non est, qui Spiritum sanctum non honorat, *ibid.* 210, 211. In nomine creati et conservi datus, Spiritui sancto injuriam infert, *ibid.* 211. Tum plenus et perfectus est, cum in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti confertur, *ibid.* Virtus ejus Ariana hæresi e medio sublata, *ibid.*

Baptismus omni ætati, sexui, et ordini utilis ac necessarius, II, 310, 311. Maxima benignitatis Dei celeritate, volenti conceditur, *ibid.* 323. Qui rite illum suscipit, multipliciter beatus, *ibid.* 324. Infanti, si quod periculum urgeat, statim administrandus, quare, *ibid.* Si absit periculum, tertius circiter annus expectandus, quare, *ibid.* 325. Inter baptismum et mortem, temporis aliquid intercedat, *ibid.* 306, 307. Ad baptismum festinatione properandum, ut Petrus et Joannes ad Christi sepulcrum properarunt, *ibid.* 320.

Baptismus non differendus; idque multis probatur argumentis, II, 305. Ut miserum est, cum manna transierit, cibum quærere, ita et baptismi gratiam, occasione baptismi neglecta, *ibid.* 319. Eorum qui baptismum differunt excusationes refelluntur, *ibid.* 309. Quam incauta eorum cautio! *ibid.* 310. Excusationes a solemnitatum delectu, *ibid.* 318. Refelluntur, *ibid.* 319. Alia excusatio, ex parentum et charorum absentia, *ibid.* 320. Refellitur, *ibid.* Item alia ex ministrorum delectu, *ibid.* 321. Alia excusatio, ab ætate qua Christus baptizatus est, *ibid.* 325. Refellitur, *ibid.* Arcanum consilium eorum qui baptismum differunt, *ibid.* 314. Ut nempe voluptatibus interim indulgeant, *ibid.* Parabola de operariis non eadem hora vocatis abutuntur, *ibid.* Catechumenus ante baptismum se emundet, *ibid.* 326. Baptizantis proponitur ut peccata publice confiteantur, quare, *ibid.* 322, 323. Exorcismus in baptismo adhibetur, *ibid.* 323. Lydius lapis est ad quem exploratur, quam sin-

cero quisque animo ad baptismum accedat, *ibid.*

Baptismus conditionum inæqualitatem tollit, II, 323. Validum est in periculis auxilium, *ibid.* 309. Magnum in vita, et in mortis articulo solatium, *ibid.* Quæ virtus ejus, et quam multiplex, *ibid.* 298, 329. Varia ejus nomina : donum, gratia, unctio, illuminatio, indumentum, lavacrum, sigillum, *ibid.* 298, 299. Explicantur, *ibid.* Baptismus, ut vitæ cursum ineuntibus signaculum est, ita iis qui adultiori ætate sunt, gratia etiam est, collapsæque imaginis erectio, *ibid.* 301.

Baptismus, quot et quanta in nobis operari debeat, II, 328, 329. Et si culpam omnem delet, non tamen a satisfactione pro injuriis debita eximit, *ibid.* 328. Baptismalis purgatio omnibus communis, *ibid.* 303. Perdita, difficile recuperatur, *ibid.* Baptismus, secundæ ac purioris vitæ pactum cum Deo initum, *ibid.* 302. Quam periculose pactum illud violatur, *ibid.* Cicatrix ea violatione refricata, obduci quidem potest, sed nonnisi multis cum gemitibus et lacrymis ægre tandem obducitur, *ibid.* 302, 303.

Baptismi gratia. Quemadmodum nos primum creavit Deus, ita creatos baptismi gratia instauravit ac refinxit, II, 302, 303. Hæc baptismi gratia et facultas est, ut cujusque hominis peccatum purget, easque obstructiones vel maculas, quæ vitio contrahuntur, prorsus abstergat, *ibid.* 302. Nulli labori parcendum quo baptismi gratia percipiatur, *ibid.* 323. Baptismi gratia multorum mandatorum nos admonet : quorum, *ibid.* 327. Sollicite servanda, *ibid.* 329, 331. Orationibus ac bonis operibus impetranda, et conservanda, *ibid.* 327. Hæc bona opera, quænam, *ibid.*

Baptisma Christi signum nostræ purgationis, IV, 152, *v.* 200.

Baptisma, quid ? IV, 154, *v.* 226, etc.; 155, *v.* 237. In baptismo trina deitas fulgentem reproducit hominem, III, 346, *v.* 46. Duplex baptisma, spiritus et sanguinis, *ibid.* 373, *v.* 78, 79; IV, 153, *v.* 226, etc. ; 455, *v.* 340; 464, *v.* 200. Ut communis aër, et communis terra, ita commune mortalibus salutiferum baptisma, III, 374, *v.* 97, etc.

Baptismi communicationem timent mali, IV, 134, *v.* 75, 76.

Baptismi desiderium ad obtinendam vim baptismi non sufficit, II, 318. Baptismi vis eadem, quidquid inter ministros intersit, *ibid.* 322. Modo eadem fide informentur, *ibid.* Ministri baptismi sigillis regum diversæ quidem materiæ, sed eamdem imaginem imprimentibus comparati, *ibid.* 323. Ab iis quos initiaverunt, ad mensam excipiebantur, *ibid.* 331. Baptismi cæremoniæ, quid præsignent, *ibid.* 341, 342.

Barba olim apprehensa, ut aliqua peteretur gratia, IV, 312, *v.* 65, 66; 455, *v.* 340; 460, *v.* 100.

Barbari a Juliano victi, I, 184. Barbari (Gothi) bello Romanos lacessunt, II, 198. Thraciam populantur, a Deo collecti, in pœnam solutæ per Romanos Trinitatis, *ibid.* Barbarica incursio animas subvertens, quid, *ibid.* 234.

Barnabas, si quid auxilii Paulo decertanti tulit, Paulo habenda est gratia qui illum elegit, ac certaminis socium adhibuit, II, 424. Barnabæ dictum de igne, sarmentitios homines, et in Divinitatem contumeliosos absumente (*ex deperdito quodam ejus scripto*), *ibid.*

Bartimæus cæcus videt lumen, III, 389, *v.* 14, 15.

Basiliscus impietatis, a Juliano imperatore dudum conceptus, et oblata occasione subito profusus, I, 491. Basiliscus impietatis, in hæreticorum operibus latens, a Catholicis, Deo dante, in medium proferendus, et quidem mortuus ac motu carens, *ibid.* 524.

Basilius, Basilii Magni pater, a filio solo prohibitus ne primas obtineret, II, 401. Communis virtutis magister in Ponto propositus, *ibid.* 404.

Basilius Magnus (S.), paterno et materno genere clarissimus, II, 396. Basilio, paterni et materni generis decus, pietas fuit, *ibid.* 397. Avi illius ita comparati, ut omnia pro Christo paterentur, *ibid.* 398. In fuga persecutionis, magnam rerum omnium penuriam sustinent, *ibid.* 398, 399. Suaves quasdam epulas exoptant, fusisque ad Deum precibus impetrant quæ eorum oratio, *ibid.* Quam prompte et mirabiliter exaudita, *ibid.* 399. Cervi sese ultro in obsonium

offerunt, *ibid.* 400. Gregorii in eos qui historiæ fidem abrogant animadversio, *ibid.* 398. Basilius majoribus suis laudis cumulum ex se adjicit, *ibid.* 401. Parentum illius quale conjugium, et quanta in liberis felicitas, *ibid.*

Basilius, sub magno patre adolescens eruditur, II, 404. Liberales artes edocetur, et per pueriles disciplinas ad futuram perfectionem ducitur, *ibid.* Patrem affectatur, nec a summis illius virtutibus longe distat, *ibid.* 405.

Basilius Cæsaream studiorum causa contendit, II, 405. Cæsaream Palæstinæ an Cappadociæ? *ibid.* Sacerdos Christianis ibi fuit, etiam ante initium sacerdotium, *ibid.* 406. Eloquentiæ studium accessionis duntaxat ipsi rationem habuit, *ibid.* Cæsarea Byzantium, inde Athenas mittitur, *ibid.* 407. Mirifica multorum spe expectatus, *ibid.*

Basilius Athenas adveniens, ab Attica erga juvenes lege solutus, II, 409. Attica lex, quænam, *ibid.* Armeniis ob eam rem invidiosus, et contentiosis eorum argutiis appetitus, victoriam reportat, *ibid.* 410. In quibusdam disciplinis nullus ei comparandus: quod per partes declaratur, *ibid.* 415. Quousque astronomiam, geometriam, arithmeticam et medicinam didicerit, *ibid.* 416.

Basilius et Gregorius ex eodem patriæ fonte in diversas regiones dissecti, rursus Athenas coëunt, II, 407. Mutuo deinceps amore sauciantur, *ibid.* 409, 410. Basilius Athenas spe sua inferiores videns contristatur, *ibid.* 410, 411. Maxima mœroris parte a Gregorio levatus, arctioribus quam antea vinculis ei adjungitur, *ibid.* Uterque duas tantum vias cognoscunt, quarum una ad ædes sacras, altera ad professores ducit, *ibid.* 413. Christianos esse et nominati omnibus rebus, præstantius habent, *ibid.* Urbis superstitionibus non implicantur, *ibid.* Hoc inter sodales erant quod fluvius fluens dulcis per mare, *ibid.* 413, 414.

Basilius et Gregorius, præclarissimi sodalitii præceptores, II, 414. Per totam Græciam celebres, *ibid.* Oreste et Pylade celebriores, *ibid.* 415. Triste ac miserum spectaculum, cum Athenis profecturi sunt, et domum reversuri, *ibid.* 416. Ut obstitere sodales et magistri, *ibid.* 416, 417. Gregorius solus remanere coactus, diu miser esse non sustinet: equum homericum imitatur, et, ruptis vinculis, ad sodalem impetu fertur, *ibid.* 417. Uterque domum reversi, cum nonnihil scenæ dedissent, sui juris efficiuntur, *ibid.* Basilius a Cæsariensi civitate retinetur, Gregorium pietas erga parentes ab eo abstractum tenet, *ibid.* 417, 418. Basilius, Cæsareæ aliquandiu retentus, postea necessarias peregrinationes suscipit, *ibid.* Basilius et Gregorius, duplicis in Julianum invectivæ auctores, I, 210.

Basilius in presbyterorum ordinem ascriptus, II, 418. non subito, sed spiritualis progressionis lege, *ibid.* 419. Nazaræorum Christianorum princeps, maxima apud omnes veneratione fuit, *ibid.* 420. Presbyterio initiatus, episcopo suo fit invisus, *ibid.* *Vide* EUSEBIUS.

Basilius, cum exorta ob illatas sibi injurias dissidia componere non posset in Pontum profugit, II, 421. Pietatis gymnasia ibi constituta moderatur; ascetica scribit, *ibid.* Secessio ejus admirabilis; reditus vero præstantior, *ibid.* 422. Audito belli nuntio, quod Ariani Cæsariensibus inferre proponebant, Cæsaream redit, *ibid.* 423. Aciem instruit; offendicula in medio posita submovet, *ibid.* 424. Qualem se gerat erga Eusebium, *ibid.* Ejus dicendi libertas apud præsides, *ibid.* 425. Judicia pro lege habita; libri ascetici; liturgia, *ibid.* 425, 426.

Basilius in publica fame, horrea divitum verbo et cohortationibus aperit, II, 427. Pauperibus in unum coactis, alimenta ipse distribuit, *ibid.* Secundus Joseph, *ibid.* 428. Sermone etiam animas pascit, *ibid.* Alioqui pauperrimus et egentissimus, *ibid.* Eusebio vita functo, in episcopalem thronum evehitur, *ibid.* Non tamen citra laborem ac citra invidiam, *ibid.* Viri pietate clari ad eum ungendum ab externis regionibus acciti, *ibid.* 429. Et cum eis Gregorius Theologi pater. *Vide* GREGORIUS senior.

Basilius Cæsareæ episcopus, qualem in hoc munere se gerat, I, 282. Quibus nominibus a Theologo appellatus, *ibid.* 396. In summo positus non virtute cres-

cit, sed majore virtutis operatione fulget, II, 430. Erga Gregorium ita se gerit, ut solius honesti sectatorem se præbeat, *ibid.* 431. Quoniam id pacto, *ibid.* 430. Se dissidentes sibi conciliat, *ibid.* 431. Ut omnes ei ultro cesserunt, *ibid.* Orbem universum pacare aggreditur, *ibid.* 432. Publicis Ecclesiæ calamitatibus vehementer affectus erat, *ibid.* 433. Piam doctrinam litteris consignat, *ibid.* Hæreticos, alios quidem armis linguæ cominus contundit, alios sagittis ex atramento confectis ferit, *ibid.* Legationes pro pace mittit, *ibid.* 434.

Basilicus veritatis igniculus, et solus post primam Valentis persecutionem (in Asia) superstes, II, 436. Pro fide catholica cum Modesto præfecto decertat, *ibid.* 437. Victor ab eodem præfecto renuntiatur, *ibid.* 439. Quatenus optimates imperii, socios in religione habere amplum et honorificum ducit, *ibid.* 438. Cur bonorum proscriptionem non timeat, et exilium non agnoscat, *ibid.* Cur mortem beneficii loco sibi futuram dicat, *ibid.* Qualis Epiphaniæ die, ac inter sacrificii solemnia, imperatori visus est, *ibid.* 440. Altera die, imperatorem Dei voce alloquens, auditus, *ibid.* 441. Exilio in eum decreto, plaudunt hostes, pii lugent; Deus inhibita scriptoris manu decretum rescendit, *ibid.* Ægrotante imperatoris filio accersitur, *ibid.* 442. Ad ejus adventum levior fit morbus : cur non omnino expulsus, *ibid.*

Basilius domum alendis pauperibus et fovendis ægrotis ædificat, II, 450, 451. Leprosos ut fratres osculatur, et amplectitur, *ibid.* 452. Viduam, quæ ad sacram mensam confugerat, omni cura tuetur, *ibid.* 443. Ab Eusebio præfecto petitam retinet; propterea contumeliis ab eo vexatus, *ibid.* Causam dicere jussus, *ibid.* 444. Minis interpellatus, *ibid.* Tumultus inde exorti descriptio, *ibid.* Præfectus ex vexatore supplex, per Basilium a periculo vindicatur, *ibid.* 445.

Basilius pluribus episcopis invisus, II, 445, 446. Principia simultatum; dissensio in fidei causa; dolor ex ejus electione; Basilii gloria, *ibid.* 446. Cappadocia duas in provincias divisa, veteri consuetudini, quoad ordinem ecclesiasticum, inhæret, *ibid.* Novæ metropolis episcopus, parœcias (diœceses) novæ provinciæ sibi vindicat : mala hinc exorta, *ibid.* Basilius dissidium illud, novorum episcopatuum erectione, in incrementum Ecclesiæ convertit, *ibid.* 447. Gregorium Sasimorum episcopum ordinat, *ibid.* Spretis nimirum amicitiæ officiis, ubi Deum anteponi oportebat, *ibid.* 447. Gregorium non suasione inducit, sed cogit, ut se Sasimorum episcoporum ordinari patiatur, I, 282. Gregorii ad eum, hac de re, sermones, *ibid.* Basilius, hoc in negotio, spiritum amicitiæ posthabere non sustinuit; non passus est talentum in terra defossum latere, *ibid.* 286. Alia ejusdem argumenti, *ibid.*

Basilius Spiritum sanctum Deum appellare differt, II, 457. Quod nempe hæretici vocem illam arripere studeant, ut, eo expulso, omnia populentur, *ibid.* Ab amicis contendit ne hoc suo consilio offendantur, quibus argumentis, *ibid.* 458. Interea hæreticos aliis vocibus æque idoneis comprimit, *ibid.* 457. Melius quam quivis alii, Spiritum sanctum Deum agnoscebat; idque variis argumentis declaratur, *ibid.* 458. Ejus hac de re imprecatio, *ibid.* Dispensatione sibi reservata, loquendi libertatem Gregorio committit, *ibid.* Hæc agendi ratio ab aliis culpata; sed magno Athanasio probata, *ibid.* 458. Ejus de Divinitate scripta quo animo expendi oporteat, *ibid.*

Basilius et Gregorius Juliani Apostatæ conatuum adversarii; postremi quoque ad persecutionem reservati, I, 210.

Basilius fere mortuus et exanimis, sermone robustior fit, ut cum pietatis verbis abscedat, II, 466. Fidelissimis discipulis manus imponit ne sacrario fraudentur, *ibid.* Sacrarium, quid, *ibid.* 467. Cæsariensium quis animus dum extremos spiritus duceret, *ibid.* Extrema ejus verba et mors, *ibid.* Funeris ejus elegans et magnifica descriptio, *ibid.* Nunc in cœlis est, sacrificia pro nobis offerens, *ibid.* 468. Gregorius ab eo per visiones nocturnas officii sui admonetur, *ibid.* Eum invocat, omnibusque tum civitatis, tum Ecclesiæ ordinibus, exemplum, patronum et intercessorem proponit, *ibid.* 469.

Oratio funebris in laudem Basilii

Magni Cæsareæ in Cappadocia episcopi, II, 389. Ejus encomium, quam arduum opus, *ibid.* 394. Cur a Gregorio susceptum et serius quam tempus postulabat, *ibid.* 495.

Basilii eximiæ dotes, II, 415. Nihil unquam aliud quam piam orbique universo salutarem doctrinam spiravit, *ibid.* 395. Corporeis dotibus nullo inferior antequam philosophia carnem domasset, *ibid.* 402. Omnes alios tantum dicendi facultate superavit, quantum nos brutorum naturam superamus, *ibid.* 454. Doctrina sua omnes orbis partes inter se conciliavit, *ibid.* Omnia quæ spiritus sunt, perscrutatus est, *ibid.* Soli comparatus, *ibid.* 455. Ei pulchritudo virtus fuit; magnitudo, theologia; cursus, quotidiani ad Deum ascensus; potentia, doctrinæ semen ac distributio, *ibid.* Lucubrationes et volumina ejus, una et maxima omnium ordinum oblectatio, *ibid.* De singulis ejus opusculis, Gregorii sententia, *ibid.*

Basilius cum præstantissimis tum Veteris, tum Novi Testamenti viris comparatur, II, 459. Nomina eorum: Adam, Enos, Enoch, Noë, Abraham, Isaac, Jacob, *ibid.* 460. Joseph, Job, Moyses, Aaron, *ibid.* 461. Josuë, Samuel, David, Salomon, *ibid.* 463. Elias, tres pueri, Jonas, Daniel, Machabæi, Joannes Baptista, *ibid.* 464. Petrus et Paulus, Joannes et Jacobus, Stephanus, *ibid.* 465. Basilius omnibus nostræ memoriæ hominibus palmam præripuit, *ibid.*

Basilius de fastu et supercilio accusatur, et ab iis qui sine regula sunt, regulæ admovetur, II, 452. Censores illi morum firmitati et innocentiæ fastus nomen imponunt, *ibid.* 453. Non lepidus quisquam, et facetus aut circumforaneus erat; ob hoc laude potius quam reprehensione dignior, saltem apud mente præditos, *ibid.* Nemo tamen in cœtibus eo jucundior, in narrando festivior, in jocando argutior, in objurgando lenior, *ibid.* 453, 454.

Basilius pauper fuit, non Cratetis more; sed ab omni gloriæ cupiditate et luxu, II, 448, 449. Nemo virginitatem majori in pretio habuit, *ibid.* 450. Virginibus cœnobia extruxit, et leges posuit, *ibid.* Ereniticum vitæ genus cum cœnobitico permiscuit, qua ratione, *ibid.*

Basilii habitum et corporeos defectus, multi ad nominis claritatem parandam imitari student, II, 465. Multos Basilios specie tenus videre licebat: sed longius ab eo distantes quam quantum accedere cupiebant, *ibid.* 466. Quædam ejus dicta vel facta, monimenti loco referre, maximi habebatur, *ibid.* Ipse Gregorius hoc nomine sæpe gloriatus est, *ibid.*

Basilius et Gregorius Nyssenus fratres, Moysi et Aaroni comparantur, quare, I, 290.

Basilius Cæsariensis episcopus, arcta cum Gregorio amicitia conjunctus, IV, 201, *v.* 225, etc. Ejus ab Athenis discessus, *ibid. v.* 242, etc. In desertum Ponti secedit, *ibid.* 205, *v.* 353, etc.; 436, *v.* 295.

Basilius ad conventus ab Eusebio Cæsariensi non vocatur, III, 28, 29. Vocandum illum ostendit Gregorius, *ibid.* 29, 30. Monetur a Gregorio quatenus Eusebium Cæsariensem, deprecatrices et evocatrices litteras jamjam missurum, antevertat vel veniens, vel scribens, *ibid.* 33. Beseleeli comparatur, *ibid.*

Basilius cœna cum oleribus excipiendus, III, 42. Hunc minus coactum et circumspectum objurgat, *ibid.* 61. Illum increpat, quod se ad metropolitanam urbem, ficta infirmitate, vocasset, cum de creando episcopo ageretur, *ibid.* Multos fletus a Gregorii oculis hac simulatione elicit, *ibid.* Hunc hortatur, quatenus intermedios tumultus, et pravas suspiciones fugiat, *ibid.* 61, 62.

Basilium, nomine patris, ad Cæsariensem episcopatum promovendum curat Gregorius, III, 62, 63, 64. Basilius omnibus anteferendus, utpote vita et sermone probatus, et sic contra hæreticorum pruritum stare potens, *ibid.* Ejusdem commendatio ad Eusebium Samosatensem directa, *ibid.* 64, 65, 66. Electionem Basilii iterum urget, scribens ad episcopos, nomine patris, Gregorius, *ibid.* 66.

Basilio in episcopatum Cæsariensem electo gratulatur Gregorius, III, 70. Ad eum non statim advolat propter obtrec-

tatorum linguas, *ibid.* Basilio, propter invidiam, a sophistica quadam curiositate negotia exhibentur, *ibid.* 72. Adfuturum se promittit Gregorius, ut illi aliquid consilii impertiat, et utilitatem ipse capiat, *ibid.*

Basilium Gregorius acriter insectatur, propter oblatum Sasimorum episcopatum, III, 73, 74. Plebis ob hanc causam in Basilium sermocinationes, *ibid.* 74. Eidem Gregorius exprobrat omnia ad sui ipsius gloriam trahere, *ibid.* 75. Hunc propter episcoporum molitiones iterum arguit, *ibid.* 75, 76. Eumdem accusat, quasi ostentationis gloriæque nimio studio teneretur, velut metropolitanus, *ibid.* 77. Aliæ ejusdem eadem de re querimoniæ, IV, 206, *v.* 386, etc.

Basilius ut in fide parum fortis accusatus, III, 85. Insimulatus quasi de Spiritus sancti divinitate parum catholice sentiret et loqueretur, *ibid.* 86, 87. A Gregorio vindicatur, *ibid.* Basilium propter epistolas mœrore affectum lenire tentat Gregorius, *ibid.* 88. Illum invisere non potest Gregorius, propter morbo laborantem matrem, *ibid.* 89. De Basilii morte scribit Gregorius, *ibid.* 109, 110. Basilius per totum vitæ curriculum hoc unum meditatus fuerat, ut præsens foret ad Dominum, *ibid.* Basilii morte, detonsa et spoliata Ecclesia, *ibid.* 110. Basilii laus, *ibid.* 72, 73, 84, 86, 87, 88; IV, 201, *v.* 221, etc.; 436, *v.* 295, etc.; 556, *v.* 1, etc. Basilius solus pene veritatis igniculus, ac vitalis facultas, III, 87. Alter post magnum Aaronem, mortales cum immortali orans conjungit, IV, 436, 437, *v.* 301, etc. Nuntius veritatis oculus Christianorum, Ponti et Cappadocum decus, *ibid.* 556, *v.* 21, etc. Christi magna gloria, columen sacerdotum, defensor veritatis, *ibid.* 557, *v.* 33, 34. Tonitruum erat ejus oratio, fulgur autem vita, *ibid.* *v.* 40. Octo annis pii populi habenas tenuit, *ibid.* *v.* 45.

Basilismus Gregorio exprobratur, sicut aliis Philippismus, III, 76, 77.

Basilissa Xolorum alumna, cum Euschio et Nonna sepulta, IV, 558, *v.* 1, etc. Georgii Germana corpore et mente, *ibid.* *v.* 3, 4.

Bassus, Christo amicus, latronum manu extra patriam opprimitur, IV, 552, 553, *v.* 1, etc. Cappadocibus magnum relinquit nomen, quod celebrat Gregorius, *ibid.* *v.* 3, etc. Carterium filium, velut Abraham, suscipit, *ibid.* *v.* 1, 2.

Beata. In beatam Ethnicorum jacere, quid sit apud Gregorium, I, 168.

Beatitudo est vita beata, IV, 154, *v.* 257. Beatitudo, juxta Aristotelem, est animæ actio secundum virtutem, III, 51. Sordide autem et abjecte honorum abundantiam adjunxit, *ibid.* Probanda magis Stoïcorum sententia, qui res externas nullum ad beatitudinem impedimentum afferre dicunt, *ibid.* Hæc humanæ felicitatis meta est, ipsa beatitudo, *ibid.* 232. Quæ juxta Gregorium sint beatitudines, IV, 54, 55, *v.* 1, etc. Beatitudines, *ibid.* *v.* 1, etc. Beatitudines evangelicæ, *ibid.* 55, *v.* 25, etc.

Beatitudo æterna, in Patris et Filii et Spiritus sancti plena cognitione posita est, II, 211. Cum cognitio ipsa (Trinitatis) beatitudo sit, quantum quæso illud est quod cognoscitur, I, 522. Beatitudinis æternæ gradus Deus, in medio cœlitum stans, distinguit ac dividit, II, 301.

Beatus. Duplici nomine beatus prædicari debet, cui, purissimæ luci, quantum humanæ naturæ datum est, commisceri licuerit, I, 466. Hominem ante mortem, beatum prædicare non oportet, *ibid.* 363. Mortuo fideli optandum ut statim beatorum virorum gloriam et splendorem spectet, *ibid.* 250.

Beelphegor colunt carnis adoratores, IV, 329, *v.* 87, etc.

Beelzebuth, cum iniqua regula, hoc est, contentione atque iracundia utimur, nunc ei, nunc Jesu, eamdem adversus malos spiritus et morbos potentiam ascribimus, I, 502.

Bel. Juliano extincto, rursus Ecclesia canit: Cecidit Bel, I, 201.

Belial. Ubi Belial adversus Christum aciem instruit, ne animos nostros frangi atque expugnari sinamus, I, 538.

Belias vel Belial. Beliæ cavenda invidia, III, 468, *v.* 62. Belias vocatur diabolus, qui gestit omnes vorare, IV, 173, *v*, 343, etc. Belial dicitur diabolus et latro, *ibid.* 367, *v.* 15, etc.; *ibid.* 373, *v.* 184; *ibid.* 378, *v.* 324.

Belluarum vana et crudelia certamina, IV, 462, *v.* 149, etc.

Bellum intestinum carnis et mentis, iv, 369, *v*. 65, etc.

Bella ex cupiditate orta, i, 449. Bellum hoc unum agnoscamus quod cum adversariis potestatibus (diabolo) committitur, *ibid.* 511. Belli cum diabolo gerendi necessitas, originalis peccati pœna est, *ibid.* 449. Belli interni descriptio, *ibid.* 70. Bellum inter spiritum et carnem, *ibid.* 298. In hoc certamine, corpus, ægrotante anima, bella habet; anima autem floret, cum voluptates decedunt, atque una cum corpore marcescunt, *ibid.*

Bellum inter Christianos quam difficile deponatur et conquiescat, i, 69, 70. Bellum quoddam, sacrum dicatur, quemadmodum et barbaricum, ii, 382.

Bellum sacrum illud est quod Gregorius inter sacerdotes et episcopos ferre non potuit, ii, 382. Bello ac paci tempus a Salomone statutum, i, 510. Bellum pace a Deo disjungente laudabilius, *ibid.* 67.

Benedicere. Cum Gregorius senior gratiarum actionis verba in mysterii celebratione protulisset, ac populum benedixisset, in lectulum se conjecit, i, 421.

Benedictio patris firmat domos filiorum, i, 82; ii, 246. Obedientiam habes, benedictionem redde: verba Gregorii ad patrem, i, 82. Benedictionem, quam qui prætereunt agricolis impertire solent, non accipere, quid sit, et quam acerba res, *ibid.* 366. Gregem scite pascere, in benedictione apud veteres positum erat, *ibid.* 83.

Benedicti panes. Nonnæ morbo decumbenti in somnis visum est, Gregorium panibus pro suo more benedictis eam aluisse, ii, 103.

Beneficium Dei est, quod sumus, quod Deum cognoscimus, et quod ei offeramus, habemus, i, 443. Cum a Deo beneficium petitur, ipse beneficio afficitur, ii, 323. Non minuta Deoque parum digna beneficia postulanda, *ibid.* Beneficii gratia celeritate conduplicatur, i, 342. Lætandum est, cum beneficium damus, *ibid.* 343. Dei erga nos beneficiorum elegans et compendiosa descriptio, *ibid.* 327.

Benefaciens imitator est Dei, iv, 126, *v*. 3. Benefaciens aliis, sibi benefacit ac thesaurum parat, *ibid.* 436, *v*. 281, etc.

Beneficentia in quo maxime consistat, iv, 445, *v*. 99, etc.

Beneficia qui accipit, memor esse debet, non qui ea contulit, iv, 208, *v*. 435, 436.

Beneficia. Adjumenta et beneficia Dei erga hominem enumerantur. Primum paradisum in Eden plantavit; deinde hanc ei primam gloriam infudit, ut ad imaginem suam eum conderet. Tum adjumenti causa mandatum ei imposuit, cujus observationi immortalitatis consequendæ spes promittebatur, iv, 701. *Vide notam* (22).

Bene mereri. Homo nihil tam divinum habet quam de aliis bene mereri, i, 331.

Benevolentia erga homines pulchra res est: testis Jesus, qui nostri causa homo factus est, i, 309. Benevolentiæ divinæ testimonia, *ibid.* 385. Benevolentia pudor incutitur, cum, oblata ulciscendi potestate, noxa condonatur, *ibid.* 391, 392.

Benignitas necessaria, non libera, legis est, non consilii, i, 343. Benignitas hic impendatur, priusquam in altero sæculo vitæ rationes referamus, *ibid.* 392. Deus, pro collatis in nos beneficiis, benignitatem a nobis vicissim reposcit, *ibid.* 328. Nihil tam divinum homo habet quam benignitatem ac beneficentiam, *ibid.* 391. Benignitate Deus maxime delectatur, *ibid.*

Benignitas prompta est et propensa ad ignoscendum, iii, 105. Benignitate nihil celerius, *ibid.* 114. Nullis finibus circumscribitur benignitas, *ibid.* 219. Benignitatis Dei hæc series: primum leges sancit, deinde jubet, pollicetur, minatur, increpat, pœnas intendit, cohibet; minatur rursum; cum adactus fuerit, plagam infert, et id paulatim, viam scilicet emendationi aperiens, iii, 114.

Benjamin patriarcha, iii, 381, *v*. 5.

Berenices, coma quid in comparatione crucis in cœlo fulgentis, i, 183.

Beseleel, divini tabernaculi fabricator, ii, 434. Antistitum exemplar, *ibid.*

Beseleelis spiritus in Ecclesia excitandus, iii, 33.

Beseleel, artifex a Deo vocatus, spiritu ejus impletus ad ædificationem tabernaculi. Hoc loco per Beseleel Gregorius significat Basilium, III, 33, 497.

Bethleem propter Eden; res parva et conspicua, propter magnam et ab oculis remotam, I, 36. Bethleem, cur totius terræ metropolis dicta, *ibid.* 410. Bethleem honoranda, quæ nos in paradisum reduxit, II, 273.

Bethleem, ex virgine nascitur in præsepio Christus, III, 385, *v.* 55, etc. Huic facta olim promissio, IV, 436, *v.* 274, 275. Bethleem parva, Christum tamen tulit, *ibid.* 536, *v.* 2.

Bideitæ. *Vide* Macedoniani.

Bilance exigua cœli possessio libratur, IV, 438, *v.* 335, 336.

Bilis quænam ejus utilitas, ex proverbio Græcorum, I, 514.

Bilis a Deo data est, ut dometur, IV, 86, *v.* 354, etc.

Binarium in Trinitate superatum, quare, I, 519.

Blasphemia est reprehensio non fulta probationibus, IV, 149, *v.* 106.

Bona hujus mundi, velut in talorum situ, alias ad alios trajiciuntur atque immutantur, III, 280. Bona temporalia parvi pendenda, IV, 140, *v.* 85, etc. Bona alia aliis Deus largitur, *ibid.* 316, *v.* 26, etc. Bonorum mundi, mali quoque sunt participes, *ibid.* 416, *v.* 60, etc. Bonis externis qui gloriatur similis est simiæ sub humana forma, cujus collum aurei torques ambiunt, *ibid.* 463, *v.* 173. Aut asino auri talenta gestanti, qui licet auro coopertus, rugitus edit, *ibid. v.* 176, 177. Aut plumbeis ensibus, qui prorsus inutiles, argenteis vaginis conduntur, *ibid. v.* 178, 179.

Bonum. Deus in bonum et opificem male divisus, II, 219. Bonum diffundere ac propagare summæ bonitatis erat; hinc Angelorum et hominum creatio, *ibid.* 265, 266. Boni nomen obtinere non debet, quod dominos suos haudquaquam meliores efficit, *ibid.* 8. Bonum quod a natura proficiscitur laudem non meretur; id solum laude dignum quod a libera voluntate fluit, *ibid.* 253, 254. Bonum in nobis non partim gratia, partim liberum arbitrium operantur, I, 32. Boni propter se studium, constans et stabile est, II, 236. Quæ per se bona sunt, nisi bene tractentur, boni gratiam amittunt, *ibid.* 48.

Bonorum cœlestium maximum est ut sciamus quomodo natura divina eadem, et unitas intelligatur et trinitas reperiatur, II, 43. Summum bonum in voluptate constituit Epicuri philosophia, I, 136. Bonorum humanorum optimum, eruditio, II, 403.

Bonorum hujus vitæ fragilitas et inconstantia, I, 440. Ejusdem est difficultatis bonum aliquod adipisci, et adeptum conservare, II, 327. Cur alii malis premantur, inscrutabile divinæ sapientiæ mysterium, I, 335, 336. Apud Deum æquabile quidquam habet id quod nobis inæquale esse videtur, *ibid.* 336. Nulla hujus vitæ bona hominibus certa et diuturna, *ibid.* 325. Ut, perspecta eorum omnium instabilitate, ad futuræ vitæ portum contendamus, *ibid.* Bona hujus vitæ non magis possidentium quam sperantium propria, *ibid.* 439. Bona præsentia, id est, felicitatem præsentem retinere difficilius est quam absentia adipisci, *ibid.* 114. Bonorum partem Deo consecrare, Gregorii ævo satis frequens, II, 401.

Bonus. Deus solus bonus est, id est, summe bonus, II, 127. Bonus ille est ad quem bonitatis Dei rivus secundario cursu dimanavit, *ibid.* 128. Bonorum quanta paucitas, I, 55.

Boni non ita nascuntur, sed tales evadunt, spiritu et doctrina formante, III, 429, *v.* 506, 507. Boni gloria Dei sunt, *ibid.* 436, *v.* 677. Boni probantur adversis, IV, 130, *v.* 51, 52. Bonorum monitis parendum, *ibid.* 143, *v.* 185, 186. Boni, sicut et mali, in terra non sunt stabiles, *ibid.* 178, *v.* 472, etc. Optimus ille est qui rectam carpit viam, *ibid. v.* 479, etc. Melius est videri malus, cum bonus sis, quam optimus, cum sis pessimus, *ibid.* 180, *v.* 514, etc. Boni sunt præda malorum, *ibid.* 220, *v.* 796. Bonus vir fraudi patet, *ibid.* 221, *v.* 806. Bonorum calamitas et prosperitas malorum multum incommodi parit, *ibid.* 289, *v.* 789, etc. Bonorum et malorum separati termini, *ibid.* 572, *v.* 3. Bonis in terra cur plurima eveniunt mala, malis vero nulla, *ibid.* 360, *v.* 10.

Bonum unum stabile hominibus, hinc discedere tollendo crucem, iv, 54, *v*. 33, 34. Nihil admittendum turpe, nec a bono desistendum, *ibid*. 440, *v*. 45, 46. Boni non tam facilis quam mali communicatio, *ibid*. 254, *v*. 1759; 279, *v*. 511.

Bos. Pulchra similitudo a bobus ducta, iii, 359, *v*. 88, etc.

Bos. Aratus fingit justitiam, quam Latini Astræam vocant, bove cæso, terras reliquisse atque in cœlum avolasse, iii, 529. Tanta, aurea ætate, utilitas percipi putabatur ex bobus, ut eorum visceribus vesci scelus haberetur, *ibid*. Columella ait olim tam capitale fuisse necare bovem quam civem, *ibid*. Plinius scribit quemdam ob interfectum bovem actum fuisse in exilium, *ibid*. 530.

Bosporio, Coloniensi episcopo, denuntiat Gregorius se, licet invitum, Ecclesiæ Nazianzenæ curam suscepturum, iii, 190. Illum objurgat quasi supplantatus ob continuandam Ecclesiæ Nazianzenæ curam, *ibid*. 211, 212. Bosporium ab episcopis insectatum excusat et defendit, *ibid*. 245, 246. Ab Amphilochio ejus causa vindicatur, *ibid*. 248. Ejus causa commendatur Nectario, Constantinopolitano episcopo, *ibid*. 249, 250. Bosporius, vir pius, precibus morbos depellens, frustra rogat Vitalianum pro filiis, *ibid*. 451, *v*. 242, etc.

Branchidæ Christo cedant, iv, 495, *v*. 259.

Briareus. *Vide* Gigantes. Briarei manus publicis bonis injicere, *proverbium*, i, 401.

Briarei rapaces manus, iv, 312, *v*. 70.

Bruta animantia sine metu moriuntur, iv, 47, *v*. 35, etc.

Buccæ. Præclarum erat profecto, cernere imperatoris Romani (Juliani Apostatæ) buccas indecore tumentes, ac excitantes ingentem risum, non externis tantum, sed iis etiam, quibus hac ratione placere se putabat, i, 195.

Buthænas, ita cognominatus Hercules, i, 140, 175. Buthænas agricolæ vim attulit, et bovem aratorem voravit, atque ex eo facinore nomen accepit, *ibid*. Buthænas deus, conviciis apud Lydios colebatur, *ibid*. 161. *Vide* Hercules.

Bythus et Sige, Valentini Æones, ii, 210.

Byzantium, urbs totius Europæ principatum tenens, i, 242. totius Orientis, ii, 406. *Vide* Constantinopolis.

C

Caberina, prædium a Castore pauperum domui donatum, iii, 289.

Cadavera. Familiare erat primis Christianis mortuorum cadavera sacris inferre templis, et prope Martyrum tumulos eorum ossa componere, ibique quotannis saltem pro defunctis, quorum eo in loco condita erant ossa, sacrificium offerri solebat, iv, 752.

Cadmus, Agenoris filius, ii, 419. *Finxerunt poëtæ Cadmum Agenoris filium apud Thebas Bœotiæ urbem, draconis a se interfecti dentes sevisse, atque hinc extitisse Gigantes, homines a capite usque ad femur armatos, qui eadem die, inito prælio, omnes sese statim mutuis vulneribus confecerunt, præter quinque qui se Cadmo associarunt : ad hanc fabulam spectat Gregorius.*

Cæcis visus a Christo redditus, iii, 387, *v*. 11; 388, *v*. 27, 28; 389, *v*. 12, 16; 390, *v*. 18; 391, *v*. 8; iv, 182, *v*. 587, 588.

Cædes ingens a promiscua plebe in Christianos furente perpetrata, sub Juliano imperatore, i, 153. Præfectus qui eam vindicare voluerat, exilio mulctatus, *ibid*.

Cædes duplex, alia est corporum, alia

divinæ magnus, IV, 149, *v.* 115, 116.

CÆREMONIÆ baptismi explicantur, II, 342, 343.

CÆSAR. Cæsari reddenda quæ sunt Cæsaris, et quæ sunt Dei Deo, I, 445.

CÆSAREA Cappadociæ, Basilii patria, III, 4. Urbs ubi augustum aliquid spirabatur, et sol accipiebatur ad certum modum, *ibid.* Deliciis et opibus pollens, *ibid.* Habens caupones et quidquid turpe et improbum urbes ferunt, *ibid.*

CÆSAREA (Palæstinæ an Cappadociæ) litterarum ac doctrinæ metropolis, II, 405.

Cæsarea Cappadociæ, ob fidei fervorem, ad seditionem proclivis, I, 426.

Cæsareæ cives de episcopi creatione inter se contendunt, I, 425. Virum eligunt vita et moribus eximium, divino tamen baptismo nondum consignatum, *ibid.* 426. *Vide* GREGORIUS senior. Cæsariensibus bellum illatum ab Arianis, II, 423. Cæsariensis civitas fame laborans, *ibid.* 427. Basilii studio sustentatur, *ibid.*

CÆSARIENSES, nomine patris, hortatur Gregorius ad eligendum Basilium in episcopale munus, III, 63, 64.

Cæsariensis Ecclesia omnium fere Ecclesiarum mater, III, 64. Multos habet principatu dignos, *ibid.* 65. Dignis præsidibus olim gubernata, *ibid.*

CÆSARIUS, Gregorii Theologi frater. Parentes ejus mirificis omnium laudibus ad cœlum evecti, nec minus virtutis quam senectutis nomine venerandi, I, 237. Cæsarius, piissime a parentibus educatus, *ibid.* 239. Ingenii celeritate ac magnitudine plurimos post se relinquit, *ibid.* 240. Alexandriam doctrinæ causa proficiscitur, *ibid.* 31, 32. Ea in urbe improbos vitat, et optimorum familiaritati se adjungit, *ibid.* Nullus eo præsidibus charior, ob temperantiam illustrior, ob ingenii sagacitatem clarior, *ibid.* Omnia doctrinæ genera ut unum excolit, et singula rursum ut omnia, *ibid.* Quidquid in humanis disciplis bonum est, colligit; quidquid noxium, effugit ac reprobat, *ibid.* 241. Omne virtutis ac disciplinæ genus in animam suam colligit, ut omnis generis merces in navem onerariam, *ibid.*

Cæsarius et Gregorius; hic ex Græcia, ille Alexandria, eodem tempore, licet non ex compacto, Byzantium appulsi, I, 242. Cæsarius publicis, quos civitas offerebat, honoribus Gregorii consilium anteponit, eique domum redeunti comes adjungitur, *ibid.* 243. Postea gloriæ cupiditate ductus, atque, ut aiebat, quo urbi præsidio esset, in aulam se confert, *ibid.* Quæ res parentibus et Gregorio non admodum grata fuit, *ibid.*

Cæsarius, sæcularis vitæ genus sic amplexus est, ut tamen Deo viveret, I, 243. Primum inter medicos gradum obtinet, et in amicorum numero apud imperatorem habetur, *ibid.* 244. Cratete simplicior, cum magnis quotidie dignitatibus ornaretur, majoribus tamen dignus videbatur, *ibid.* Ipsi ad dignitatem hoc primum erat quod Christianus esset et nominaretur, *ibid.* Cætera ludus quidam ac nugæ ipsi fuerunt, *ibid.*

Cæsarius, fidem ejurare a Juliano Apostata compulsus, clypei vice magnum verbum obtendit, I, 246. Certamini præsides, hinc Christus, illinc diabolus, *ibid.* Utrinque theatrum spectantium, atque uter vinceret, magis laborantium quam illi quos spectabant, *ibid.* Victor Cæsarius, nec sic quidem ejicitur, imperatore doctrina ejus frui et ornari gestiente, *ibid.* Celeberrimum Juliani de Gregorio patre ac de filiis ejus dictum, *ibid.* 247. Cæsarius ad secundum adventum reservatus, *ibid.* Ad suos redit, victor incruentus, atque ob ignominiam clarior, *ibid.*

Cæsarius, Juliano in Perside prostrato, in aulam rursum receptus, I, 247. Inter imperatores certamen erat, quisnam Cæsarium sibi magis adjungeret, *ibid.* Præfecturam in Bithynia gessit, in pecuniarum collectione ac thesaurorum cura positam, *ibid.* 248. Hanc illi velut majorum dignitatum præludium esse imperator voluit, *ibid.* 248. Cæsarius, terræ motu Nicææ exorto, fere solus incolumis evadit, ipsa ruina protectus, *ibid.* Totum se supernæ patriæ adjungere animo constituit, *ibid.* Morbo correptus obit, *ibid.* 249. Post mortem clarus, et Gregorio in somnio sæpe visus est, *ibid.* 255. Funebre munus ei Gregorius offert, quale, *ibid.* 249. Anniversarios

et honores et commemorationes spondet, *ibid.* 250.

Oratio ad Cæsarii parentes consolatoria, I, 250. Prima consolationis ratio ex humanæ vitæ brevitate, *ibid.* 250, 251. secunda, ex malis quibus Cæsarius ereptus est, *ibid.* 252. tertia, si quæ bona Cæsarius amisit, malorum quæ illis admixta sunt expers est, *ibid.* 253. quarta, ex beatitudine quæ justorum animas et eorum corpora manet, *ibid.* 254. quinta, ex spe renovationis totius mundi, in qua Cæsarium non jam peregrinantem, sed clarum, illustrem et excelsum videbunt, *ibid.* 255. Gravis ad auditores exhortatio, *ibid.* 255, 256. Precatio ad Deum pro anima Cæsarii, *ibid.* 257, 258.

Cæsarius Gregorii frater. Hunc Juliani aulæ addictum Gregorius exagitat, III, 12. Quam grave detrimentum illi hic demoranti imminebat, *ibid.* 14. Nicææ terræ motum evadit, IV, 167.

Cæsarius motuum horribilium effugit minas funestas, quando Nicææ urbs solo æquata fuit, IV, 519; X, 1, 2. Illi inter has ruinas quasi miraculose salvo gratulatur Gregorius, III, 34. Cæsarius moritur, IV, 206, *v.* 368, etc. Cæsarius moritur primus ex Gregorii proximis, *ibid.* 422, *v.* 1. Cæsarius morbo vitæ rapitur, IV, 519, *v.* 3, 4. Cæsarius moritur in Bithynia, *ibid.* Cæsarius cum matre defunctus tumulatur, *ibid.* 422, *v.* 3, 4.

Cæsarii de morte queritur Gregorius, III, 121. Post ejus mortem hostes impetum faciunt in ejus facultates, III, 45, 46; IV, 167, *v.* 183, etc.; 206, *v.* 371, etc. Sophronio Cæsarii defuncti res commendantur, III, 45, 46. Cæsarii mors curas Gregorii auget, IV, 166, *v.* 165, etc.

Cæsarius pecuniam perdiderat partim in terræ motu Nicææ, partim a latronibus, IV, 167, *v.* 172, etc.

Cæsarius Gregorium fratrem, ut patrem colebat, IV, 168, 169, *v.* 217, etc. Non deflet Gregorius ejus direpta bona, quæ communia cum pauperibus habere cupiebat, sed animam suam super omnia deflet, *ibid.* 169, *v.* 221, etc. Cæsarii mortui laudes, III, 45, 46; IV, 167, 516, 517, 518, 519, 520, 521.

Cæsarius geometria, logica, grammatica, medicina, rhetorica et eleemosynis inclaruit, IV, 167, *v.* 177, etc.; 518, *v.* 1, 2, etc. Cæsario extincto, dolore correpta est imperatoris aula, et Cappadoces ceciderc animis, *ibid.* 520, *v.* 1, 2. A Martyribus ut Cæsarius suscipiatur in tumulo orat Gregorius, *ibid.* 521, *v.* 1, 2, etc. Ipsum invocat, *ibid.* 167, *v.* 177, etc.

Cæsarius Constantinopolis olim præfectus. Huic Gregorius consobrinos suos Helladium et Eulalium, injusta pro prædio patientes, commendat, III, 25.

Caïn nequam, III, 427, *v.* 448. Caïn et Abel ex uno generis principe prodierunt, *ibid.* 429, *v.* 492.

Caïn ad inferendam fratri necem invidia impulsus, II, 232. De Caïn septies supplicium sumitur, hoc est fraternæ cædis ab eo pœnæ repetuntur, *ibid.* 348.

Caïphas detestabilis, III, 428, *v.* 486.

Calaïs pravus pictor, IV, 287, *v.* 744.

Calamitas secundis rebus magis est expetenda, III, 35. Calamitates pro Christo susceptæ laboresque pro veritate exhausti beatum efficiunt, *ibid.* 98. Calamitates piis et impiis communes, IV, 108, *v.* 278, etc. Calamitates multas passo, multa cognoscere contingit, *ibid.* 194, *v.* 18, 19. Calamitatibus afflicti sibi meliora non promittunt, *ibid.* 167, *v.* 167, 168.

Calamitates piorum infirmos offendunt, quasi nullum pietatis præmium habeant, et fortuita sit hujus mundi compages, nec res humanas Deus regat, IV, 387, *v.* 95, etc. Calamitates hominum variæ, *ibid.* 442, *v.* 24, etc. Calamitatum nemo expers, *ibid.* 442, *v.* 40, etc.

Calamitas iis qui ea afficiuntur commodo sæpe atque utilitati est, I, 200. Reges quoque humiles et abjectos reddit, II, 442. Calamitatis publicæ causa, in peccata populorum conjicienda, I, 377. Calamitate Deus alios castigat, alios erudit, *ibid.* 370. Quanta infelicitas ejus qui non calamitate melior evadit, *ibid.* 371. Calamitatem misericordia sistit, *ibid.* 387. In calamitate publica, quid populo, quid sacerdotibus egendum, *ibid.* 373, 374. Calamitatum origo quænam, *ibid.* 280.

Calceamenta solvere quid sit, ii, 494.

Calculorum præstigiæ a Juliano adhibitæ, i, 194. Calculorum inventores Eubæi, *ibid.* 163, 164. Calculorum inversio, a quibus, et quandonam fiat, *ibid.* 501, 502.

Caleb ad explorandum terram promissam deputatur, iv, 222, *v.* 834, etc.

Calix. In calamitate publica doceat pastor quomodo ira quæ appellatur calix in manu Domini, et calix ruinæ qui ebibitur, peccatis proportione respondeat, i, 364.

Callimachus poëta, iii, 314, 316.

Callimachus pravus pictor, iv, 287, *v.* 744.

Calumnia est accusatio clandestina, iv, 149, *v.* 105. A calumniis cavendum, iii, 245, 246. Vulgi hominum linguæ simplicioribus quibusque celerrime calumniam struunt, *ibid.* 61.

Calvus cum ariete obversa fronte congredi non debet, iii, 257.

Camelum acu admitti, natura impossibile, Deo volenti possibile, ii, 123, 124.

Canæ nuptiarum miraculum, iii, 391, *v.* 3, 4.

Cancer, animal, organum et sidus; tres cancri, etsi connumerentur, non ejusdem substantiæ sunt, ii, 153. Hinc argumentum connumerationis ab Eunomianis propositum corruit, *ibid.*

Cancri oblique gradiuntur, iv, 135, *v.* 121, 122.

Candaces, ut a catechumenis imitandus, ii, 321.

Candidianus præfectus, et paganus, a Gregorio amplissime laudatur, iii, 17, 18. Gentilis religione, *ibid.* 20. Ardentissime optat Gregorius, ut ad Deum religionemque se conferat, *ibid.* 20.

Canis: cur philosophi cynici hoc nomine vocati, ii, 5. Canis terrestris et marini exemplum quo fine ab Eunomianis adductum, *ibid.* 105. Canis terrestris, marinus et cœlestis; tres canes connumerantur, nec tamen, ejusdem substantiæ sunt, *ibid.* 153. *Vide* Cancer.

Canum pro catulis sollicitudo, iv, 457, *v.* 16. Canum ordo laudatur ad cadavera collectorum, *ibid.* 136, *v.* 141, 142.

Canities quippiam et palloris philosophum decet, ii, 40.

Canities aliquid habet prudentius et solertius, iii, 62. Canities jocatur, sed lusus gravis, immixta Christi simplicitate, iv, 572, *v.* 1, 2.

Canonici libri antiqui fœderis, iii, 378, *v.* 9, etc.; iv, 508, *v.* 264, etc. Canonici libri Novi Testamenti, iii, 379, *v.* 30, etc.; iv, 509, *v.* 285, etc.

Canotalorum fundi emptionem Amphilochio episcopo redintegrari vult in testamento Gregorius, iii, 332.

Cantica graduum, quænam, ii, 31. Quinam ea canere mystico sensu dicantur, *ibid.* Cantica Canticorum, quare sic dicta, *ibid.* 298.

Canticum Canticorum, Salomonis opus, liber canonicus, iii, 378, *v.* 18; iv, 509, *v.* 275.

Cantilenæ turpes vitandæ, iv, 503, *v.* 100.

Cantor cantore eo magis adjungitur, quod eorum opera circa vocem versatur, iii, 262.

Cappadocia in duas provincias dividebatur. Urbes duæ præfectæ minoribus erant, Cæsarea et Thyana, iv, 714.

Cappadocia, regio sacra et apud omnes pietatis laude clara, i, 476. Cappadocum nihil tam proprium quam fidei firmitas, ii, 424. Cappadocia, non minus juvenum quam equorum bona nutrix, *ibid.* 396. Obsonio salso utitur, *ibid.* 427. Duas in provincias quo tempore divisa, *ibid.* 446.

Cappadocia Cæsarium extinctum luget, iv, 520, *v.* 1, 2. Cappadocia equis celebris, *ibid.* 521, *v.* 4. Cappadocia luget Euphemium, *ibid.* 525, *v.* 4.

Capricornus in siderum numerum ascriptus, quid in comparatione crucis in cœlo fulgentis, i, 183.

Captivitas Babylonica, iv, 308, *v.* 66, 67.

Captivitas Judæorum multiplex, ii, 361. Captivitatis Babylonicæ descriptio, i, 228 *et seqq.*

Caput nostrum, quomodo et qua de causa purificandum, ii, 337. Caput non sit, qui vix aut manus, aut pes, aut vilius quoddam corporis membrum est, i, 444.

Carbala, Gregorii prædiolum, a quo

discedit ob adductas in viciniam fœminas, III, 278.

Caritas (seu charitas) legis ac Prophetarum summa, I, 301. Charitatis, spei, et zeli comparatio, *ibid.* 313. Pulchra res est charitas; ejus testis Apostolus, qui Israëlis causa gravius aliquid adversus se proloqui non dubitavit, *ibid.* 309. Testis Deus ipse qui charitas appellatur, *ibid.* Si quis roget quidnam sit quod adoramus, promptum est respondere quod sit charitas, *ibid.* 301. Deus noster charitas est, eoque nomine magis delectatur, *ibid.* Quid causæ est, cur charitatem colimus, mutuis odiis flagramus? *ibid.*

Deus charitas appellatur, per ipsum quoque vocabulum nos admonens, ut virtutem illam quæ proprie Dei est comparare studeamus, I, 225. Charitatis parens, imo ipsa charitas Deus, *ibid.* 295. His nominibus præcipue delectatur, ut per ipsa quoque vocabula, mutuum amorem, quasi lata lege promulgat, *ibid.* Servorum, et filiorum Dei discrimen ex timore et charitate, *ibid.* 469. Charitas non est, si faciliora quispiam sibi ipsi det, asperiora proximo tribuat, *ibid.* 435.

Charitas, ut summa legis et Prophetarum finis, ita præceptorum omnium primum maximumque censenda est, I, 311, 312. Hujus præcipua pars in eo sita, ut pauperes amore et benevolentia complectamur, *ibid.* Ex charitate ad pauperes accedendum, *ibid.* 333. Omnia charitatis officia, quæcumque sint, Christus in se recipit, II, 32. Charitas animis infixa, naturæ vim obtinet, I, 514.

Charitas ad Dei cognitionem plus valet, quam scientia, IV, 37, *v.* 985, etc.

Charitas fraterna. Nemo sibi tantum vivit, sed proximo, III, 22. Pulchra res est amor fraternus, testis est Jesus ipse, qui non modo frater noster vocari, sed etiam salutis nostræ causa supplicio affici sustinuerit, I, 309.

Carith torrens. Elias pastus est a corvis, non in monte Carmelo, sed in torrente Carith, IV, 698. *Vide notam* (9).

Carmelus mons. A corvis pastus est Elias, non in monte Carmelo, sed in torrente Carith, IV, 698. *Vide notam* (9).

Carmelus Eliæ, a Gregorio Theologo cogitatus, postquam Sasimorum episcopus consecratus est, I, 284.

Carmina a vetula muliere primum inventa, qua ratione, I, 164.

Carmina pectoris robur effœminantia fugienda, IV, 503, *v.* 101.

Carnales suas augent compedes, IV, 24, 25, *v.* 602.

Carnifices nil grave agunt, quia legibus deserviunt, III, 201.

Caro Christi, propter eam quæ animæ cupiditati obsecuta est, simulque condemnata, I, 35, 36.

Caro, nubis cujusdam instar, animæ lumen obscurat, nec divini radii splendorem pure intueri sinit, II, 281. A multiplici ratione in virgine superatur, *ibid.* 250. Carnis humanæ constitutio, ita plerumque imbecillis ut paleari ratiocinio vincatur, *ibid.* 489. Carni Deus jungitur, I, 35.

Carnem suam gravioribus verbis exagitat Gregorius, IV, 379, *v.* 1, etc. A carne poscit Gregorius quid velit, *ibid.* *v.* 74. Non illi dabit vitæ ludibria, sed solum quæ necessaria ad vitam servandam, *ibid.* *v.* 80, etc. *Vide* Christus incarnatus.

Caro. Carni non indulgendum, III, 441, *v.* 60. Carnem aliqui domant sua sponte, non ex amore Dei, *ibid.* 460, *v.* 568, 569. Caro aliud, aliud lex præcipit, *ibid.* 487, *v.* 37. Carnem objurgat quidam Stoïcus, IV, 25, *v.* 604, etc. Caro hostis blandus, *ibid.* 42, *v.* 59. Caro domanda, *ibid.* 127, *v.* 7.

Carnis adoratores Beelphegor colunt, IV, 329, *v.* 87, etc. Carnem afflictare obesam utilissimum est, *ibid.* 365, *v.* 43, 44. Carnes crassas et ventrem prominentem porta angusta non capit, *ibid.* 366, *v.* 49, 50. Carnis et mentis bellum intestinum, *ibid.* 369, *v.* 65, etc. Lex carnis mala et malis gaudens, *ibid.* *v.* 71, etc. Carnis et mentis pugna, *ibid.* 370, *v.* 89, etc. Pharmaca ad subigendam carnem, *ibid.* 371, *v.* 121, etc.

Caro nec rationibus paret, nec laboribus domatur, IV, 372, *v.* 165, etc. Carni homo sociatur, ut domina coquo suo, *ibid.* 417, *v.* 78, 79.

Carpocrates aliique multi, bellum pro bono adversus Creatorem gesserunt, II, 12. Eorum nugæ atque præstigiæ,

suomet tandem, ut æquum erat, profundo absorptæ, ac silentio traditæ, *ibid.*

Carterius supra carnem evectus Hellenio commendatur a Gregorio, iv, 431, *v.* 139, etc. Carterius, Bassi filius, cum patre sepultus, *ibid.* 553, *v.* 2. Gregorii juventutis gubernacula rexit, et cum vitæ incorporeæ alligavit, *ibid.* 554, *v.* 3, etc. Tutela fuit optima juvenum, *ibid.* 555, *v.* 7, 8. Mortuus est, quia illum voluit sacrum cantorem cœlestis chorus, *ibid.* *v.* 4. Nicomedi fuit pietatis socius, *ibid.* *v.* 1, 2. In tellure Xolorum sepelitur, *ibid.* *v.* 1, 2. Vocatur Crucifer, *ibid.*

Carus imperator a Persis oppressus, i, 185.

Castalia, extincto Juliano imperatore, rursus siletur et silet, i, 206. Castalii fontis latices, ii, 279.

Castalia cruci cedat, iv, 495, *v.* 256.

Castigatio venia interdum præstabilior, i, 388. Paternæ benevolentiæ argumentum, *ibid.* 376. Iis qui malo aliquo afficiuntur commodo sæpe atque utilitati est, *ibid.* 200. Castigatio quælibet in hac vita levis est, in comparatione malorum quæ impios manent, *ibid.* 367.

Castigatio corporis (pœnitentia et austeritas) pulchra res est, testis est Paulus se ipsum domans et coërcens; testis ipse Jesus jejunans, tentationem subiens et tentatorem superans, i, 310.

Castitas. Paulus castitatem viro et mulieri, velut lege, præscribit; quo tandem modo, ii, 246. Corpore castitatem colens ne animo adulterium committat, *ibid.* 256.

Castimonia et virginitas pulchra res est, testis est Paulus de his rebus leges statuens ac matrimonii et virginitatis controversiam disceptans; testis ipse Jesus ex Virgine nascens, i, 310.

Castitatis præclara remedia, iii, 441, *v.* 62, etc. Cum animalibus rationis expertibus temperantiæ pudicitiæque sit aliqua cura, absurdum est hominem a Deo ad ipsius imaginem effectum, toto vitæ curriculo, integram castitatem tueri et conservare non posse, *ibid.* 460, *v.* 557, etc. Castitas hominem æquat Angelis, *ibid.* 474, *v.* 3, 4. Castitas virginalis et conjugalis, *ibid.* Castitatis laus, iv, 30, *v.* 773, etc.; 34, *v.* 890.

Cohortatio ad castitatem amplectendam, iv, 125, *v.* 307, etc.

Castos criminari non decet propter lapsos, iv, 571, 572.

Castorem, ut sibi sacerdotem reddat, precatur Gregorius, iii, 287. Illum rogat ut dominam communem sororem, forte Theclam, quam citissime ad sese remittat, *ibid.* 288. Liriandus et Caberina prædia pauperum domui a Castore donata, *ibid.* 289.

Castus. Eumdem simul et amabilissimum et castissimum esse haud facile contingit, i, 401.

Casus inopinati, mortem afferentes, enumerantur, ii, 308, 309. Rerum procreatio atque productio, casui vel fortunæ minime tribuenda, *ibid.* 72.

Catadupa. *Vide* Cataractæ Nili.

Cataractæ Nili ab Æthiopia in Ægyptum devolvuntur. Tanto autem cum impetu ex altis montibus ruit iste fluvius, ut in illis locis, quæ Catadupa nominantur, ad properantium inter scopulos aquarum fragorem aures incolarum dicantur obsurdescere, iii, 494.

Cataractæ Nili et Catadupa, iii, 8.

Catechesis est doctrina pueris tradita, iv, 154, *v.* 234.

Catechumenus in pietatis vestibulo adhuc versatur, ii, 310. Ante baptismum se emundet, *ibid.* 326. Catechumeni in Cæsariensem episcopum ordinatio, cogente urbis populo facta, i, 426. Episcoporum, et ordinatione sententiæ, *ibid.*

Cathedra pontificalis, invidiosum et periculosum fastigium, ii, 387.

Catholici, propter alia scelera sua, Arianis persecutoribus a Deo traditi, ii, 367. In ira parva percussi, in sempiterna misericordia glorificandi, *ibid.* 371. Ecclesiis, domibus, et ipsis solitudinibus pulsi, *ibid.* 385.

Catholicorum exilia sub Arianis principibus, ii, 384. Catholicorum et Arianorum in urbe regia comparatio, *ibid.* 209. Catholici, omnibus licet destituti, hæreticis longe ditiores, *ibid.*

Caupones veritatis, quinam, i, 47. Quidam Christo, cauponum et negotiatorum instar, abutuntur, ii, 304.

Causa non semper effectu suo antiquior, ii, 94, 95. Quidquid alicujus rei causa factum est abjectius est eo propter

quod factum est, I, 519. Quod alterius est, II, 379. Quo sensu Deus Pater dicatur causa divinitatis in Filio et Spiritu sancto, I, 457, 458.

Causa Dei per silentium et quietem non prodenda, I, 485. In causa Dei, quisquis, affectu sincero Deum colit, etsi natura mansuetus, vere pugnax efficitur, *ibid.* 224.

Causis sublatis, effectus tolluntur, IV, 84, *v.* 311, etc.

Cautio incauta, II, 310.

Cecropia. Oppidum Athenas Cecrops a se appellavit Cecropiam, IV, 751.

Cecropidæ, quinam, II, 396. Nihil essent in comparatione majorum Basilii Magni, *ibid.*

Cecropidæ e terra geniti, super capillos cicadam terræ filiam gestabant, IV, 461, *v.* 130.

Cedere. Non semper cedendum, IV, 137, *v.* 9, etc.

Cedrus cum quassatur, pinus quonam modo secura ? IV, 333, *v.* 207, 208.

Celebritas publica amat aëris serenitatem, IV, 239, *v.* 1356.

Celeritas præceps ubinam maxime periculosa, II, 90. Celeritas in verbis cavenda, *ibid.* 594.

Celeusmata pia et religiosa, cum naves e portu solvebant adhiberi plerumque solita, II, 478.

Celeus, Eleusinæ rex, ac Triptolemi pater, II, 278.

Celeusius presbyter ad Theodorum Tyanensem a Gregorio mittitur, III, 210.

Celeusium, ut videtur, urbis Nazianzi præfectum reprehendit Gregorius, quod sacra jejunia non servet, et fœda spectacula proponat, III, 166. Celeusium loquaciorem hominem taciturnus Gregorius egregie carpit et irridet, *ibid.* 167.

Centaurus, heroum sui temporis præceptor, II, 404.

Centurio, cur Christi potentiam requirit, et præsentiam illius deprecatur, I, 279. Laudabili timore perterritus medicum in ædes suas non admittit, II, 282. Medicinam exposcens, medicum non admittit, tanquam ejus præsentia indignus, I, 455.

Centurionis famulus a Christo sanatus, III, 387, *v.* 4; 390, *v.* 5.

Census celerrimus malorum magister, IV, 135, *v.* 95. Census indicti tempore Christus nascitur, *ibid.* 438, *v.* 337, 338; 339, *v.* 11, 15, 16.

Cephas. Ecclesia, Gregorii ævo, in multos Cephas divisa, II, 171.

Cera ferro facile imprimitur, ferrum autem difficilius, adamas autem nulla re, III, 283.

Cerberus apud inferos tria et similia capita habens, I, 154.

Cercidas lepidus citatur, IV, 24, *v.* 598.

Cercopes vocat Gregorius astutos et veteratoriæ cujusdam improbitatis episcopos, qui artibus suis et dolis omnia perturbabant concilia, IV, 735.

Cerdo hæreticus, II, 10. *Vide* Carpocrates.

Ceres. Cereris vagationes, et turpissima facta, II, 278. Quantum mysteria nostra ab hujusmodi sacris abhorreant, *ibid.*

Cereorum ignes in funeribus Christianorum, I, 191.

Cerinthus hæreticus, II, 12. *Vide* Carpocrates.

Certaminum, quibus hæresis vincitur, præmium, cœli regnum est, ac Deum effici, omnis doloris sensu sublimiorem, II, 6. Certaminum equestrium spectatores, ut ridicule se gerebant, *ibid.* 407.

Cerva, Iphigeniæ substituta, II, 400. *Alludit hic Gregorius ad Iphigeniam, Agamemnonis filiam, quæ cum Dianæ in sacrificium esset oblata, Diana miseratione permota, ipsius loco cervam substituit. Quæ postea Dianæ sacerdos facta, hospitibus manus inferre, hominesque ipsi immolare didicit.*

Cervi se ipsos Martyribus in obsonium offerunt, II, 400.

Cete efficit Deus Sanctorum oratorium, IV, 216, *v.* 677.

Chæreus locus, diei unius itinere Alexandria distans, I, 488. Nilus ab eo Alexandriam influit, *ibid.* Populus Nili fluminis instar, effetus, et retracto cursu fluens, Athanasio ab exilio redeunti ad eum locum obviam occurrit, *ibid.*

Chalanæ turris ; id est, turris Babel, II, 456. In ea linguæ hominum divisæ sunt, I, 482. In Ecclesia denuo excitatur, et linguas dividit, II, 182.

CHALDÆI astrologi, IV, 10, *v.* 190, etc. Chaldæi providentiæ hostes, cultoresque astrorum, *ibid.* 232, *v.* 1157, 1158.

Chaldæi vel Cyprii, sacrificiorum profanorum inventores, I, 165. Chaldæorum astrologia, II, 279. Chaldaïcum semen, quid juxta Scripturam, II, 490.

CHAMÆLEON, in quidvis facile mutatus, ut aiunt, atque colores omnes, candore uno excepto, suscipiens, cujus imago, I, 130.

CHAMOS. Aurum et argentum, non secus atque olim Ethnici execrandum Chamos, adoramus, I, 379.

Chamos apud Moabitas censebatur opum et possessionum arbiter, quemadmodum Plutus apud Græcos. *Vide* PLUTUS *et notam* (39).

CHANANÆA mulier depressa, misericordiam implorans, et micas exposcens, eorum exemplar qui pœnitentiæ baptismo tinguntur, II, 291. Chananæa anima, hoc est, per peccatum in terram inclinata, II, 329. Chananæi universi, Abrahamo uni non anteponendi, *ibid.* 371.

CHANANÆÆ filiam liberat Christus a dæmonio, III, 388, *v.* 19, 20; 389, *v.* 9, 10. Chananæam male confundit Gregorius cum muliere inclinata quæ sursum non poterat respicere, IV, 386, *v.* 75, 76. *Videtur Gregorius confundere mulierem de qua scribit Lucas*, quod erat inclinata, nec omnino poterat sursum respicere, *cum Chananæa, quacum nihil convenit. Nulla enim mentio apud Lucam, quod Chananæa fuerit mulier inclinata.*

CHAOS egregia descriptio, III, 411, *v.* 58, etc.

CHARETI versus citatur de continentia, IV, 24, *v.* 586.

CHARISMA est divinum Spiritus donum, IV, 154, *v.* 230.

CHARMIDES. Nonnulla sunt in dialogo Platonis inscripto *Charmides*, quæ sceleris παιδεραστίας Socratem purum non fuisse produnt, a quo nihilominus eum alius e suis discipulis, Xenophon, vindicat, IV, 697.

CHARITAS. *Vide* CARITAS.

CHARYBDIS perniciosa et immitis, IV, 490, *v.* 150.

Charybdis æquorea pestis Scyllæ opposita, I, 154.

CHERUBIM duo, separatim a Moyse numerari, II, 152. Quid inde adversus connumerationis argumentum ab Eunomianis propositum, *ibid.* Cherubini ab Ezechiele descripti, II, 75. Cherubinos pro throno Deus habet, *ibid.* 357. pro vehiculo, *ibid.* 75.

CHIMÆRA Patarica, tria ac diversa capita habens, I, 134.

CHIROGRAPHA impietatis ab orthodoxis per Arianos exacta, II, 436.

CHIRO fœmina sapiens, IV, 448, *v.* 167; 483, *v.* 99.

CHIRON Centaurus, Achillis præceptor, II, 404.

CHORDA tensa amat remitti, IV, 354, *v.* 42.

CHRISTIANA religio, sanctissima vitæ præcepta tradit, I, 175. Præceptorum illorum expositio, *ibid.*

CHRISTIANISMUS non personarum dignitate, sed fide insignitur, II, 438.

Christianismus est prima lex, IV, 152, *v.* 185.

CHRISTIANI a Christo cognomen habent, I, 116. Gens toto passim orbe lucens, regale sacerdotium, *ibid.* Christiani nomen ideo venerabile, quia Christus Deus, II, 254. Si creaturam colerem, Christianus utique non appellarer, *ibid.* Christiani ob licentiam et honores, in insolentiam prolapsi, I, 114. Quam in adversis gloriam collegerant, in secundis rebus dissiparunt, *ibid.* 114, 115. Christiani quibus de causis a Gentilibus spreti, *ibid.* 196, 197.

Christiani sub Juliano vexati, quibus de causis, I, 123. Quas fraudes Julianus firmioribus Christianis nectat, *ibid.* 142. Christiani, contumeliæ causa, Galilæi a Juliano imperatore vocati, *ibid.* 137. Ut ita vocarentur publica lege decrevit, *ibid.* 139. Cur Christi appellationem eis præripere cogitaverit, *ibid.* Christiani sub Juliano Apostata humanioribus litteris, et sermonibus interdicti, *ibid.* 160. Eos idem imperator omni libertate et fiducia spoliare, foris et tribunalibus arcere, et omni præsidio legum privare constituebat, *ibid.* 159. Quod nec Diocletianus, nec Maximinus in animum induxerunt, *ibid.* Ethnici persecutores quantum Christianis inferiores, *ibid.* 152.

Christiani, florentibus rebus, erga Ethnicos mansueti et faciles, I, 158. Nulli aliquid simile intulerunt, qualia multa ab Ethnicis, sub Juliano Augusto, vel patrata vel denuntiata fuerunt, *ibid.*

Christiana vita voluptatibus sublimior, iis præsertim qui incipiunt acerba et ardua est, II, 492. Suavis tamen propter spem ac mercedem, *ibid.* Christiani hominis est salutem tantum ob oculos sibi proponere; quæ autem ad eam nihil adjumenti afferunt, aspernari, I, 415. Christianus homo, multo altiora sapit et quærit, quam qui in republica versatur, *ibid.* Christianis beatissimum est quod pro Christo patiantur, *ibid.* 124. Jucundius est pietatis causa pati, quam aliis in gloria versari, *ibid.* 129. De illis sermo est qui vere Christiani sunt, *ibid.* Christianos, quantumvis fortes, sui tantum rationem habere non oportet, sed persecutoribus quoque parcere, *ibid.* 149.

Christiani, externam rituum speciem ita curant, ut in interno homine plus operæ studiique ponant, I, 169. Ipsis lex virtutis est ne levissimis quidem vitiis succumbere, *ibid.* 175. Non in virtute proficere, et in eodem statu hærere, in vitio ponunt, *ibid.* 176. Christianus in eodem statu ne maneat : perpetuo motu agitetur : in peccatum lapsus, resipiscat; cum ex virtute aliquid gerit, cursum adurgeat, II, 477. In Christo nusquam exul; nusquam peregrinus, *ibid.* 18.

Christianis etiam peccati causæ crimini vertuntur, II, 492. Quantum apud eos pudicitiæ studium, I, 175. Christiani multi extremam inopiam, instar omnium opum philosophia colunt, *ibid.* 175, 176. Eam sibi vim adhibent, ut pene carnis omnino expertes esse videantur, *ibid.* Christiani comicis cavillis, Gregorii ævo, lacessiti, *ibid.* 68. ob intestina bella, *ibid.*

Christianorum lingua, ne falsas religiones insectetur, impediri non potest, I, 210. Ut nec Nili cataractæ, aut solis radius inhiberi, *ibid.* Christianorum ritus, ipsis aptissime congruunt; nec magis humanis ingeniis, quam vi divina, et temporis firmitate vigorem adepti sunt, *ibid.* 167. Ideo Ethnicis inimitabiles, *ibid.*

Christiani ex urbibus in urbes migrare jussi sunt, III, 278. Christiani veri a vana gloria alieni, IV, 14, *v.* 282 *et seqq.* Christianorum virtus describitur, *ibid.* 26, *v.* 636, etc. Eorum voluntariæ afflictiones, *ibid. v.* 647, etc. Christianorum fortitudo laudatur, *ibid.* 28, *v.* 697, etc. Persecutiones Christianis utiles, *ibid. v.* 707, etc. Christianis non unum vitæ genus convenit, *ibid.* 57, *v.* 60, etc. Christiani quanta perferunt invicto animo, III, 458, *v.* 515, etc. Morientes semper vivunt, *ibid.* 458, 459, *v.* 529 *et seqq.* Christianis respirare annon liceat? IV, 364, *v.* 17, 18. Iis una lex, unus Deus, vocatio eadem, *ibid. v.* 19. Christianorum doctrina purissima, qui divinis informati libris, tum Prophetarum, tum Christi ipsius, et ejus discipulorum verbis edocti, purgato corde, Deum vident : qui cœlestium rerum periti, divinitus collustrati, ad superna contendunt, *ibid.* 489, *v.* 113 *et seqq.* Christianorum religio ducem non habet fabulam, *ibid.* 490, *v.* 147 *et seqq.*

CHRISTUS heri et hodie corporaliter idemque spiritualiter, II, 136. Spiritualis legis consummator et finis, I, 35. Litteræ abrogator et Spiritus initiator, II, 496. Verus panis, et veræ vitæ auctor, I, 308. Caput nostrum, *ibid.* 23. Martyrum primus, *ibid.* 528. Princeps pastorum, *ibid.* 82. Aliis in ruinam, aliis in resurrectionem positus, *ibid.* 389.

Christus magnus Deus, magna hostia, magnus pontifex, I, 73. In ipso duo unita, et ambo Deus, duæ naturæ non duo filii, II, 242. Christus Deus et homo, *ibid.* 110. Utriusque in eo naturæ indicia, *ibid.* 110, 111. Deus et homo, unum ex utroque, et utrumque per unum, *ibid.* 35. Quibus verbis Nestorius atque Eutiches percelluntur, *ibid.*

Christus humana omnia excepto peccato suscipit, II, 269. Oleo exultationis humanitatem cum divinitate unxit ut faceret utraque unum, I, 287.

Christum Deum negans, dæmonibus incredulior, II, 272. Christus Filius Dei quomodo ab aliis Christis differt, *ibid.* 135. Christi multi pro uno ab hæreticis

introducti quales, *ibid.* 171. Christus matris expers quatenus Deus, patre carens quatenus homo, *ibid.* 136. Quatenus Dei Verbum, in quod erat exinanivit; quod non erat assumpsit, *ibid.* 242. Hæc exinanitio, quasi gloriæ submissio, et imminutio; nimirum respectu nostri, propter servi formam assumptam, *ibid.* 243. Varia nomina quibus Christus appellari solet, explicantur, *ibid.* 244. Varia ejus nomina, ob duplicem naturam, sedulo distinguenda, *ibid.* 121. Alia humanitatis, alia Verbi sunt propria, *ibid.* Quædam de eo dicta secundum humanitatem, ipsi quoque Verbo tribui possunt, *ibid.* Missus est ut homo, *ibid.* 271. Etiam ut Deus mitti potuit, qua ratione, *ibid.* Cum Patrem dicit majorem, ea vox ad causam (seu principium generationis æternæ); cum æqualem, hæc ad Verbi naturam referenda, *ibid.* 121. Patrem Deum suum vocat, non ratione Verbi, sed humanitatis, *ibid.* 121, 122. Patrem autem dicit, non humanitatis, sed Verbi respectu, *ibid.* Extremum diem, non ut Dei Filius, sed ut homo, ignoravit, *ibid.* 129. Vel eatenus ignoravit, quatenus non aliter cognovit quam Pater, *ibid.* 130.

Christus, propter nos servus affectus, II, 183. Magnum ipsi atque amplum Dei Filium nominari, quo sensu, *ibid.* 117. Nomen accepit quod est super omne nomen; id est, Deus, *ibid.* Dominus et Christus factus est, opera quidem ejus qui genitus est, bona autem voluntate genitoris, *ibid.* Varia ejus nomina, ut homo est, explicantur, *ibid.* 135. Quæ nomina ejus perpetienti humanitati ascribenda, *ibid.* 130. Propter nos ad formam usque servilem se ipsum exinanivit, I, 527. Subjectio ejus, paternæ voluntatis adimpletio, II, 118, 119. Quo sensu inobediens dicatur, *ibid.* Patri subjicit omnia et vicissim ei Pater, *ibid.* 119. Mysteriorum ejus synopsis, *ibid.* 350.

Christus nativitatis suæ arbiter, II, 325. Qua de causa ex Virgine conceptus, *ibid.* 269, 270. Quamvis ex semine David nominetur, non ideo viros honore prætulit, *ibid.* 246. Ex Virgine quoque nascitur, quod et pro mulieribus valet, *ibid.* Juxta retrogradam Lucæ descriptionem, a veteri et sub peccato constituto Adamo septuagesimus septimus numeratur, *ibid.* 348. Cur descriptionis tempore natus, I, 447. *Vide* DESCRIPTIO.

Christus a Magis cum stella concurrentibus adoratur, II, 286. A Simeone in ulna accipitur, *ibid.* Eum Anna vetula et casta fœmina confitetur, *ibid.* In Ægyptum fugatus, regionem illam ditat, *ibid.* 213. Proficiebat ætate et sapientia, quomodo id accipiendum, *ibid.* 430. Christus baptizatus ut homo, ut aquis ipsis sanctitatem afferret, *ibid.* 111. Christi baptisma numeris omnibus absolutum, *ibid.* 290. Circumstantiarum ejus explicatio. *Vide* BAPTISMA. Cur non ante trigesimum annum baptizatus, *ibid.* 325.

Christus miraculum in nuptiis edit, et conjugium præsentia sua honestat, II, 312. Unde invidia in eum exorta; unde odium, insidiæ, proditio, crux, et ea omnia quæ nobis salutem pepererunt, *ibid.* 326. Ex populi frequentia, signorum editione et miraculis quæ homines ad Evangelium adducebant, *ibid.* Vim nominis ejus dæmones reformidant, I, 139. Quibus de causis loca sæpe commutaret, II, 241. Quo præcipua illius opera tendant, *ibid.* 242, 243. Omnia omnibus efficitur, *ibid.* 241.

Christus quasdam quæstiones solvere, quasdam, velut obstructo interrogantium ore, comprimere solet, II, 245. Varia benignitatis ejus exempla, *ibid.* 208. Samaritanus, et dæmonium habens, a Judæis vocatus, nec erubescit, nec de conviciatoribus suis queritur, I, 140, 141.

Non omnes discipuli ad hujus miraculi spectaculum admissi, quare, II, 182. Quo consilio discipulorum pedes abluerit, aliaque multa præstiterit, *ibid.* 501.

Christus, nostri causa dictus est maledictum et peccatum, ac novus Adam effectus, II, 118. Pro nobis maledictum et peccatum, *ibid.* 241. Martyrii quoque ac sanguinis baptismo baptizatus, *ibid.* 290. Cum voluntate sola nos redimere posset, pro iniquitatibus nostris ad mortem usque ductus est, quare, I, 447. Passionis suæ arbiter quemadmodum et nativitatis, II, 325.

Christus, magna, et, quantum ad

primam naturam, immactabilis victima; totius mundi nunquam intermoritura expiatio, II, 487. Agno paschali præfigurata, *ibid.* Crucem non recusavit, ut peccatum meum affigeret, *ibid.* 453. Crucem conscendens, peccata nostra secum, ut illic interirent, duxit, I, 140, 141. Manus illius pro impiis, et propter eos, clavis confixæ, *ibid.* 133. Pro eorum, a quibus in crucem agebatur, salute, lacrymas fundit, *ibid.* 141. In cruce pendens, a latrone Deus agnitus, II, 498.

Christus nec a Patre, nec a sua divinitate in passione derelictus, sed quatenus nostra repræsentavit, II, 119. Nos enim eramus derelicti prius atque contempti, *ibid.* In passione Christi, dum adversarius in Adamum visibilem impetum facit, in Deum incurrit ac superatur, II, 277. Quomodo ex his quæ passus est obedientiam didicit, *ibid.* 119. Quomodo ipse tentatus potest iis qui tentantur auxiliari, *ibid.* 120. Miracula quæ mortis ejus tempore facta sunt, *ibid.* 503. Cum salutis nostræ miraculo minime conferenda, *ibid.* 503.

Christi non typus sed antitypus erat serpens æneus, II, 497. Cruciatibus ejus omnes nos instaurati, *ibid.* 204. Exiguæ sanguinis ejus guttæ orbem universum instaurarunt, *ibid.* 503. Ne odio habens fratrem tuum pro quo Christus mortem obiit, frater noster, cum Deus ac Dominus esset, affectus, *ibid.* 476. Pro peregrinis peregrinatus est, *ibid.* Pro hominibus æque mortuus est, I, 448. Utrumque sexum, passione sua, salute donavit, II, 246. Pro hæreticis gratis mortuus est, *ibid.* 270, 500. Utrum omnes sine ulla exceptione adventu suo salvos fecerit, *ibid.* 499. An in infernum descendens, illic quoque eos duntaxat salvos fecerit qui crediderant, *ibid.*

Christi passio in sæculorum fine contigit, II, 490. Passionibus suis omnia metitur, arte quadam humanitatis et benevolentiæ erga genus nostrum, *ibid.* 120. Ex suis nostra æstimat, expensa cum passionibus virium imbecillitate, *ibid.* Corpus illius passum per passionem exornatum est, ac per deitatem expienduit, *ibid.* 500.

Christus propter iniquitates nostras ad mortem ductus, sepultus, ut mortem gustaret, *ibid.* 342. Ad vitam rediit, atque in cœlos ascendit, ut nos humi jacentes secum ducat, *ibid.* Gloriosus et illustris rediturus; non quidem carneus, nec tamen corpore vacans; sed augustius diviniusque corpus habens, quale ipse solus novit, *ibid.* Id ab hæreticis contemptus, propter quod honorari debuerat, *ibid.* 243. Ad hæreticos ejus divinitati, ob ea quæ passus est, detrahentes, apostrophe, *ibid.* 500.

Christi mysteria, quot festos dies suppeditant, II, 272. Unus eorum scopus, nostra perfectio et instauratio, *ibid.* 273. Eorum finis, hominem Deum efficere, ac supernam beatitudinem ipsi comparare, I, 35, 36. Eo tendunt ut ei similes efficiamur, *ibid.* 13. Christus in omni sua ætate, ac in omnibus mysteriis, Christianorum exemplar; quod per partes ostenditur, II, 274. Christo, Deo, hostia et pontifice nemo dignus, nisi qui prius se ipsum Deo hostiam viventem et sanctam obtulerit, I, 73. Christus, qua ratione imitandus, II. Actiones ejus ita nostrarum exemplaria sunt, ut tamen plenam perfectamque similitudinem fugiant, quare, *ibid.* Ille tertio die a morte ad vitam rediit; nos post diuturnum tempus: alia exempla, *ibid.* Christus, ex eo quod passus est, ad patiendum nos erudit, II, 496. Ex eo quod glorificatus est, hoc nobis affert ut simul glorificemur, *ibid.* Baptizatum eum Christo sepeliri oportet, Filium Dei esse, atque adeo Deum ipsum, I, 256. Ethnicis ostendamus quid illos dæmones doceant, quid Christus nos erudiat, *ibid.* 208. Eos qui secundum Christum, Scriptura pro Christis agnoscit, *ibid.* 472.

Christus omnia charitatis officia in se recipit, II, 32. Eorum qui recte esuriunt cibus et annona est, *ibid.* 213. Christi benigni benigna sunt omnia, *ibid.* 208. Christi benignitas imitanda, I, 448. Christum e cœlo deducere, quid sit, II, 188, 189.

Christus interpellat pro nobis, id est, mediationis ratione supplicat, II, 128. Intercedit, ut homo, pro nostra salute, *ibid.* Advocatio ejus, ut intelligenda, *ibid.* 129. Qualia ab hæreticis patiatur,

ibid. 271. Ab impiis etiamnum accipit quæ ignominiam habent, *ibid.* 350. A bonis, quæ cum honore conjuncta sunt, *ibid.* Quo consilio illis iram, istis præmium differt, *ibid.* Regnabit usque ad restitutionis tempora, et regni ejus non erit finis, *ibid.* 117. Qua ratione hæc duo constent, *ibid.* 118. Regnare duplici modo dicitur : uno ut omnipotens ac volentium nolentiumque rex ; altero ut subjectionem in nobis gignens, *ibid.* 118. Inopinato ut sponsus adveniet, *ibid.* 343. Ut erit omnia in omnibus, *ibid.* 120.

Christi gladius, quid, II, 171. Christi nomen, Gregorii ævo, dæmones fugabat, I, 68.

Christus mundi creator, III, 412, *v.* 64. Christus Moysis legem in tabulis scripsit, *ibid.* 340, *v.* 12, 13. Christi divinitas et perfectiones, IV, 350, *v.* 5 *et seqq.* Per eum cuncta facta sunt, *ibid.* 350, 351, *v.* 11. Lux ejus Angeli, gloria homo, *ibid.* 351, *v.* 23. Sol, astra, luna, quæ alternis vicibus vivit et occidit, et rursus pleno lumine revertitur, stellæ errantes et fixæ opus sunt sapientiæ Christi, quam etiam prædicant, *ibid.* *v.* 15 *et seqq.* In veteri lege paucis manifestata Christi divinitas, III, 345, *v.* 17.

Christi incarnatio populis explicanda, IV, 272, *v.* 306, 307. Christus incarnatus, III, 405, *v.* 6 *et seqq.*; IV, 152, *v.* 189, etc. Quare ? III, 371, *v.* 31. Homo factus, ut veterem Adam sub velamine carnis sanaret, et diabolum vinceret, *ibid.* 372, *v.* 53. Christus incarnatus novam hominibus viam aperit, *ibid.* 406, *v.* 12. Christus ut sanet ægrotum, naturam humanam assumpsit, *ibid.* 415, *v.* 139. Christus immortalis et mortalis, carnem assumpsit ad expianda hominum peccata, IV, 351, *v.* 27. Servi formam accepit, et mortem gustavit, et vitam iterum consecutus est, immortalis Patris imago, ut nos salvaret, *ibid.* 367, *v.* 27. Propter peccatores humanam naturam assumpsit et mortuus est, IV, 445, *v.* 102.

Christus Deus et homo, III, 144, 145; 344, *v.* 60. Christus totus Deus et homo hominem servans integrum, Filius mente perceptus, et oculis visus, *ibid.* 375, *v.* 23, 24; 404, *v.* 5; 406, *v.* 14. Venit Christus Deus et mortalis, duas naturas in unum colligens, *ibid.* 415, *v.* 149 *et seqq.* Christus Deus et homo factus, mortalibus permixtus, quorum quidem alterum in principio fuit ; alterum postremo nobis apparuit, *ibid.* 161, *v.* 14, 15; IV, 215, *v.* 646 *et seqq.*; 492, *v.* 180 *et seqq.*

Christus e cœlo veniens, gloriam suam in mortalibus visceribus evacuans fit Deus homo, IV, 272, 273, *v.* 306, 307. In Christo quod deificat, et quod deificatur, unus est Deus, III, 376, *v.* 61. Christus Verbi templum, IV, 492, *v.* 183. Christus vocatus ab Apollinaristis homo dominicus, III, 144.

Christus totum hominem, excepto peccato, assumpsit, corpore et mente prædicatum, III, 146. Christus hominis naturam totam assumpsit ex tribus constantem, anima, mente et corpore, totum Adamum priorem, excepto peccato, *ibid.* 374, *v.* 1-4; 375, *v.* 41; IV, 214, *v.* 609 *et seqq.*; 492, *v.* 199, 200.

Christus non mentis expers juxta errorem Apollinaristarum, III, 144, 146, 147, 155, 156. Non primum formatus homo fuit, et postea Deus subiit, *ibid.* 144. Non in Christo duo filii, alter ex patre, alter ex matre, *ibid.* 156. Divinitas in eo non est operata, velut in propheta, sed copulata secundum essentiam, *ibid.* 145. Non Filius adoptatus, aut ascriptitius, nec ex operibus perfectus est, *ibid.* Profecit in quantum se patefecit, *ibid.* Carnem servavit, non divinitate vacuam, *ibid.* Veniet aliquando cum corpore, *ibid.* 145, 146. Post resurrectionem contactus fuit, *ibid.* Christus discipulis in monte apparuit, *ibid.* Christus carnem habuit, non quæ a Deo descendit, sed quæ ex nobis assumpta est, *ibid.* Christus non hominis solum picturam habuit, *ibid.* Christus non divinitatem mentis loco habuit, *ibid.* 147, 155, 156. Non aliter ejus erga nos amorem testari poterat, qam ex eo quod caro in memoria fuerit, et ad deteriorem nostri partem se ipse demiserit, *ibid.* 151. Incarnatus est eo quod carnem assumpserit, non quod inter homines fuerit conversatus, *ibid.* 156.

Christus non opinionem carnis, sed

veritatem habuit, omnia passus quæ peccato vacant, III, 157. Totum hominem totus venit salvare, *ibid.* 371, *v.* 43, 44. Minime dicendum cum Apollinaristis adorandum esse non hominem deiferum, sed Deum carniferum, *ibid.* 157. Christus non dividendus, *ibid.* 158, 219.

Christus non alter ex Deo, alter ex Virgine, IV, 215, *v.* 636. Nil, ut Deus, patitur eorum quæ carni accidunt, *ibid.* *v.* 641. Invehitur Gregorius in eos qui Verbum Christum propter homines creatum asserebant, III, 343, *v.* 51. Quam ingrati qui Christum ob ea quæ passus est, deprimunt, *ibid.*

Christus in casta Virgine concipitur, III, 375, *v.* 21, 22. Christus ex sancta Maria Virgine genitus est, *ibid.* 155. Christus, cum immortalis esset, mortalis prodiit ex matre Virgine totum totus ut salvaret hominem, *ibid.* 371, *v.* 43; 384, *v.* 37. Christus venerandis in visceribus virginis mulieris incarnatus, *ibid.* 415, *v.* 147. Christus passus est carne, natus ex Virgine, *ibid.* 467, *v.* 30; IV, 152, *v.* 193, 194; 490, *v.* 172.

Christus e sinu Virginis ortus est, Deus homo, spiritu magni Dei coagmentatus, IV, 492, *v.* 180. Christus e pura matris alvo prodiens non est pollutus, *ibid.* 494, *v.* 227. Ineffabilis ejus nativitas ex Virgine; III, 376, *v.* 49. Non per Mariam, quasi per canalem, fluxit, III, 144. Nil fœdum in Christi generatione, *ibid.* 372, *v.* 65. Ejus generationis ex virgine modus, *ibid.* *v.* 67. Ex desponsata muliere natus est, *ibid.* 422, *v.* 334, 335, 336. Christus census indicti tempore nascitur, IV, 438, *v.* 337, 338.

Christus natus in Bethleem, IV, *v.* 2. Christus fasciis involutus, *ibid.* 152, *v.* 196. Ad Christi ortum omnia mota sunt, et cœlestis chorus insonuit, III, 372, *v.* 60, 61. Magi ad eum stella ortus annuntiatus, *ibid.* 355, *v.* 53, 54. Ejus genealogia duplex exponitur, et a difficultatibus vindicatur, *ibid.* 382, 383, *v.* 1 *et seqq.*

Christi baptisma erat purgatio aquarum nostrarum, IV, 152, 200, 201. Jejunium, unctio ante pugnam cum hoste, *ibid.* 153, *v.* 203. Christi tentatio a diabolo, III, 446, *v.* 213, 214; 469, *v.* 81, 82. Tentatio Christi erat exploratio divinæ unionis, IV, 153, *v.* 203. Quidquid lex præcipit, perficit Christus, 372, *v.* 70. Christus solvit tributum, et præbet servitutis solatium, IV, 438, *v.* 339, 340. Ejus mansuetudo, *ibid.* 82, *v.* 237 *et seqq.* Christi discipuli duodecim, et illorum nomina, III, 387, *v.* 1-5.

Christi miracula secundum Matthæum, III, 387, *v.* 1 *et seqq.* Christi miracula secundum Marcum, *ibid.* 389, *v.* 2. Christi miracula secundum Lucam, *ibid.* 389, 390, *v.* 1 *et seqq.* Christi miracula secundum Joannem, *ibid.* 391, *v.* 1 *et seqq.*

Christi parabolæ secundum Matthæum, III, 391, 392, *v.* 1 *et seqq.* Christi parabolæ secundum Marcum, *ibid.* 392, *v.* 1, 7. Parabolæ Christi secundum Lucam, *ibid.* 393, *v.* 1 *et seqq.* Parabolæ Christi secundum omnes evangelistas, *ibid.* 394, *v.* 1 *et seqq.*

Christus liberat discipulos tempestate jactatos, IV, 161, *v.* 10, etc. Christus morbos animæ et corporis sanat, *ibid.* *v.* 13. Christi res quid signarent, *ibid.* 152, *v.* 194. Christus in monte transfiguratus, *ibid.* 536, *v.* 1.

Christi passio, III, 344, *v.* 75, 76, 77; 416, *v.* 167; 404, *v.* 7; 405, *v.* 8, 9; IV, 153, *v.* 204 *et seqq.* ut regenerati resurgamus, IV, 373, *v.* 181 *et seqq.* Ejus mortis effectus, *ibid.* 153, *v.* 220. Christus agnus pro nobis occisus, *ibid.* 163, *v.* 75, etc. Christus sanguinem pro nobis fudit, *ibid.* 373, *v.* 80, 81. Christus fixus cruci manibus deicidis, *ibid.* 374, *v.* 11. Christus in redemptionis pretium sese Deo obtulit, ut nos servitio eximeret, *ibid.* 376, *v.* 68, etc. Christus omnia occupavit ab orbis finibus ad usum usque fines terræ, colligans suis manibus, quas in cruce expandit, IV, 490, *v.* 169. Christus moriens imperium mortis sustulit, *ibid.* 494, *v.* 227. Christum si quis non adorat crucifixum, anathema sit, III, 145. Christus per ea quæ passus est ad patientiam nos excitat, IV, 238, *v.* 1322. Christus quibusdam frustra clavis transfixus est, cum nomen habeant, non a Deo, sed ab hominibus, *ibid.* 297, *v.* 155, 156. Christus omnes pariter vult salvos fieri, *ibid.* 364, *v.* 19, 20.

Christi resurrectio, III, 344, *v.* 75, etc. Christus statim tertia die sepulcrum aperiens, suis amicis in Galilæa, visus est, *ibid.* 388, *v.* 37, 38; 390, *v.* 20; 391, *v.* 10, 11; 404, *v.* 8, 9, 10; 406, *v.* 15. Christi resurrectio, nostra est ab inferno liberatio, IV, 153, *v.* 220. Christus Dominus ex mortuis, quibus admixtus est, surrexit, et mortis aculeum dissipavit, *ibid.* 352, *v.* 39.

Christus ad vitam mortuus rediit, ut meis vitiis mederetur, IV, 491, *v.* 174. Christus in cœlum ascensus nos quoque sursum evehit, *ibid.* 153, *v.* 222. Judex venturus, III, 406, *v.* 16. Christus judex justus, sed mitis, IV, 420, *v.* 13, 14. Christus ubique celebris, semperque latentibus annis fit celebrior, *ibid.* 497, *v.* 291. Christi nomine fugantur dæmones, *ibid.* 487, *v.* 80 *et seqq.*

Christus sequendus, a quo salutem accepimus, III, 34. Christus omne bonum hominibus, *ibid.* 406, *v.* 1; 407, *v.* 2. Christus lumen hominum, IV, 320, *v.* 1. Christus mortalibus malorum depulsor, III, 405, *v.* 5. Christus vitæ lumen eximium præ cæteris donum ab axe cœlesti, IV, 465, *v.* 3, 4. Christus vitæ et studiorum dux esse debet, *ibid.* 477, *v.* 265, 266. Christi amoris aculeus omnium dulcissimus, *ibid.* 485, *v.* 33. Christum habere melius quam omnes facultates, *ibid.* 358, *v.* 30, 31. Christus omnibus emendus, *ibid.* 20, *v.* 465.

Christus Gregorio pingitur, IV, 393, *v.* 2. Christus Gregorio magnæ opes, *ibid.* 410, *v.* 5. Christi miracula in se innovari postulat Gregorius, *ibid.* 182, *v.* 581; 386, *v.* 69. Christum precatur Gregorius, *ibid.* 161, *v.* 17; 324, *v.* 1 *et seqq.*; 396, *v.* 1 *et seqq.*; 397, *v.* 1 *et seqq.*; 398, 403, *v.* 1 *et seqq.*; 404, *et seqq.*; 420, 421. Orat pro se et Ecclesia Constantinopolitana, *ibid.* 401, *v.* 69. Postulat ut Christus se a tempestate liberet, *ibid.* 403, *v.* 1 *et seqq.* Ab eo finem vitæ expetit, *ibid.* 407, *v.* 1 *et seqq.*; 409.

Chrysippi syllogismorum solutiones, II, 188. Chrysippi philosophi in verbis novandis curiositas a Luciano irrisa, *ibid.* 10. Chrysippi, quid Julianum imperatorem edocuerint, I, 120.

Cibus idem est corpori, quod animæ sermo, I, 382, 383. Cibo solido quinam indigeant, *ibid.* 47.

Cibus. Melior est cibus mediocris, modo suppetat, quam cœna delicata, quam sibi quis in somnis finxit, IV, 133, *v.* 37, 38.

Cicadæ solo rore, juxta fabulam, alebantur, III, 42.

Cicadæ lyra, et voces, quibus viatorem prosequitur, II, 80. Quis lyram cicadis in pectore dedit, et cantus illos atque garritus quos in arborum ramis fundunt? *ibid.* Cicadas rore ali solum argumentum est, quod, cum excitatæ subvolant, reddant humorem. Neque enim ad excrementa corporis ullum foramen est, teste Plinio, III, 498.

Cicatrix peccati, post justificationem refricata, nonnisi cum multis gemitibus et lacrymis ægre tandem obducitur, II, 302, 303.

Cidaris pontificum capiti imposita, I, 287.

Cilicio vestitæ virgines, IV, 433, *v.* 235.

Cimmerii Pontici sole carentes, III, 7. Semestri nocte damnati, *ibid.*

Cimmerii septentrionalem Ponti Euxini oram incolebant, non procul a Bosphoro, qui ab ipsorum nomine Cimmerius est appellatus. Apud eos perpetuas esse tenebras dicit Homerus, III, 493. Cimmerii sub mundi polis habitant, semestrem diem ac semestrem noctem habent; iis enim sol sex menses sub horizonte deprimitur, et sex alios super ipsum eminet, *ibid.*

Cinis auro copiosior III, 427, *v.* 465.

Circe veneficiis suis Ulyssis socios in sues mutavit. Sic lascivæ mulierculæ fuco ac pigmentis suis ita maritos dementant, ut pene hominum exuisse naturam, et belluinam induisse videantur, IV, 707.

Circenses ludi: Constantinopolitani cives ita circa eos insaniunt, ut eos pro vita et serio quodam instituto habeant, II, 239.

Circuitus Græcorum ex eodem stellarum motu recurrens, III, 152.

Circulatores, Eunomianorum exemplar, II, 45.

Circulator quivis populo decepto dominatur, IV, 136, v. 137.

Circumcisio, baptismi quædam figura, II, 324. Circumcisio a Paulo primum admissa, deinde sublata, *ibid.* 158.

Cissybium est poculi genus pastorum proprium, quod ab hedera fieri, vel circumdari soleret, I, 27, 545.

Citharæ Davidicæ vis malum spiritum incantans, II, 463.

Citharæ modulis Saül a maligno spiritu liberatur, IV, 355, v. 88, 89.

Civile dissidium externo bello magis odiosum, I, 165. Ut carnes proprias morsibus appetere horribilius est quam alienas, *ibid.*

Civitas. De civitate sua gloriari quam insulsum, II, 205. Civitas quænam optime gubernetur, I, 510. Civitatis supernæ felicitas expetenda, *ibid.* 445.

Civitates, ait Plato, non ante malorum finem habituræ sunt, quam philosophia cum potentia conjuncta sit, III, 40.

Clavi Christi, confixio nostri peccati, IV, 153, v. 207.

Clamor spiritualis, per quem res alioquin minus exaudibiles cognoscuntur, I, 363. Per quem Deus tacentem quoque Moysen audivit, *ibid.*

Cleanthes, cum summa inopia premeretur, noctu aquam in hortis hauriebat; unde appellatur Φρεάντλης, interdiu autem litterarum studiis operam dabat, IV, 697.

Cleanthes tanto philosophiæ amore flagrasse dicitur, ut noctu aquam in hortis hauriret, indeque nonnihil pecuniæ colligeret, qua diuturna tempora litterarum studiis daret, I, 553.

Cleanthis puteus, ab Ethnicis commendatus, I, 137.

Cleanthis puteus, IV, 14, v. 285.

Cledonius presbyter catholicæ Iconii Ecclesiæ, brevem quamdam fidei regulam amico animo a Gregorio exigit, III, 154. Cledonium Hellenio commendat Gregorius, virum admirabilis pietatis, IV, 430, v. 120 *et seqq.* Testamento Gregorii subscribit Cledonius, III, 334.

Clemens Alexandrinus in libris Stromatum innumera Scripturæ sacræ loca profert, quæ ethnici scriptores in sua volumina transtulerunt, IV, 749.

Clementia. Grave ac periculosum est ignoscendi assiduitate clementiam exhaurire, quare, I, 388.

Cleobulus, unus ex septem sapientibus, II, 448. *Modus omnis optimus*, sententia Cleobuli, *ibid.*

Cleombrotus ad præcipitium, ex libri Platonis lectione, impulsus, I, 134.

Cleombroti præclarus ex alto saltus, IV, 27, v. 680 *et seqq.*

Clerici tempore Gregorii plurimis immunitatibus fruebantur, III, 101. Ut a tributis solvantur expostulat Gregorius, *ibid.* Objurgat exactores, quod Nazianzenum diaconum sibi charum fecerant vectigalem, *ibid.* 137, 138.

Clericorum tres tantum gradus post episcopum, in Ecclesia Constantinopolitana, II, 374.

Coches arx Ctesiphonti addita, quam firmiorem reddit, I, 186. *Vide* Julianus.

Cocytus, Ethnicorum terror, I, 209.

Coelestis gloria, donum Dei et virtutis præmium, I, 32.

Coelibatus, magna res est, qua in Angelorum ordine censemur, II, 449. *Vide* Matrimonium.

Cœlibatus, quid? IV, 152, v. 176. Cœlibatus vitæ futuræ præludium, *ibid.* 178, v. 456. Ejus status perfectio, *ibid.* *Vide* Virginitas.

Coelibes minori Dei auxilio egent, III, 420, v. 283, 284. Cœlibem vitam agere beatum, IV, 324, v. 1, 2. *Vide* Virgo.

Coelum. Limes rerum fluxarum et quæ mente percipiuntur, est cœlum, IV, 146, v. 10. Cœlum spectare, caducis contemptis, magna res est, *ibid.* 5, v. 15, 16. In cœlo multæ mansiones, *ibid.* 55, v. 24. Definitæ sedes pro dignitate cujusque, *ibid.* 56, v. 35. Cœli possessio exigua bilance libratur, *ibid.* 438, v. 335, 336. Cœlum igneo curru ascendit Elias, III, 381, v. 12, etc.

Cœlum. Quis cœlum circumegit ac tornavit? Imo quid cœlum ipsum? II, 86. Cœlum rato ordine, aëri lucem, terræ pluvias impertiens, benevolentiæ legibus teneri videtur, I, 226, 227. Cœlum pro Deo habitum et cultum, II, 67, 68.

Coena. Ne eos imitemur qui ad cœnam evangelicam invitati non venerunt, I, 86.

Cœnæ parabola, III, 392, v. 15.

Coenaculum. Cur Christi mysterium

discipulis in cœnaculo apertum, II, 357.
COENOBIA, virginibus a Basilio Magno constructa, II, 450.
COENOBITARUM et eremitarum inter se dissimilitudo, I, 479.
COENOBITICA vita viris et mulieribus eximia est, modo longo separentur intervallo, III, 470, v. 1.
COGITATIO mala quomodo pellenda, IV, 143, v. 187, 188.
COGNATIO spiritualis corpoream antecellit, III, 265.
Cognatio præstantior inter eos qui secundum virtutem primogeniti sunt, I, 350.
COGNITIO Dei beatitudo est, I, 522. Cognitio rerum creatarum, nec exacta, nec absoluta; harum solas umbras tenemus, II, 60.
COINTRODUCTUS. *Vide* AGAPETUS *et* SYNISACTUS.
COLLOQUIA prava corrumpunt bonos mores, IV, 502, v. 76.
COLLOQUI et congredi cum Deo quis debeat, I, 455.
COLOCYNTHIS. E Colocynthide venenum depellit Elisæus, III, 381, v. 22.
COLONI mali interfectores domini sui, III, 394, v. 22.
COLOPHONEM vocant alii extremam ac summam cujusque rei partem, alii quod velut arx et caput est, I, 544.
COLOSSI æs immensum, II, 451.
COLUMBA, diluvii finem nuntiat, II, 289. Cur in ejus specie Spiritus sanctus visus est, *ibid.* Non ideo Spiritus sancti divinitati detrahendum, *ibid.* Columbæ pennæ cur a David expetitæ, I, 384.
COLUMNA salis vere immortalis est, animæque in vitium relabentis accusatrix, I, 375.
Columna a Jacob uncta, fortasse ut lapidem salutis nostræ causa unctum significaret, II, 74. Columna nubis interdiu obumbrans; et columna ignis noctu splendens, I, 107. Columnæ septem quibus sapientiæ domus nititur, II, 348. Columna Herculeis columnis sublimior ac splendidior, duplex in Julianum Apostatam invectiva, I, 211. Columnæ aureæ, quid apud Pindarum, II, 412.
Columna lucis per noctem, columna nubis per diem, dux Hebræorum, III, 445, v. 164; IV, 187, v. 7; 287, v. 724, 725.
COMA. In eos qui ad pastorale munus nihil aliud contulerunt quam quod comam raserint, II, 28. Flavæ comæ pudicas mulieres non ornant, I, 266.
Coma. Hic alludit Gregorius ad Nazaræos Veteris Testamenti, qui comam suam Deo consecrabant, IV, 700.
COMITAS est hilaritas in colloquio, IV, 149, v. 108.
COMMEMORATIONES anniversariæ pro defunctis, I, 250.
COMMISERATIO in cadentem inimicum, iis qui stant lege præscripta, I, 124.
Commiseratio magnam ad levandum dolorem vim habet, III, 223. Commiserationis duplex fructus, IV, 447, v. 157.
COMMUNIO hæreticorum ut virus viperæ fugienda, II, 199.
COMPOTATIONES aliis relinquit Gregorius, IV, 371, v. 129.
COMPREHENDERE. Nec Deus, nec ipsa creaturæ natura hominis ingenio comprehendi potest, II, 90.
COMPUNCTIO. Compunctionis modus est mensura temporis in pœnitentia, III, 221.
CONCILIUM Nicænum, Divinitatis doctrinam certis finibus ac verbis circumscribit, II, 12.
CONCILIUM Seleuciense, Chalanæ turris, sive Caïphæ concilium quo Christus condemnatur, I, 482. Piam et veterem doctrinam sustulit, *ibid.* *Vide* SELEUCIA.
Concilium presbyterorum Ecclesiæ Constantinopolitanæ a Gregorio commendatur, II, 374.
Concilia, sæpe in unum coïre, nec tamen ullum malorum finem reperire, verum tumultibus semper tumultus adjungere, majoris est infamiæ, III, 188. *Vide* SYNODUS.
Concilium Constantinopolitanum. *Vide* CONSTANTINOPOLIS.
CONCIONATORES qui ad ostentationem et gloriam solam, non ad auditorum utilitatem concionantur, histrionibus, et funambulis similes sunt, IV, 312, 313, v. 76, 77 *et seqq.*
CONCIONANDI provincia, quando et a quibus suscipienda, II, 287.

Concordia. Ut ad concordiam permagni momenti est doloris societas, sic ad consilium animorum consensio et concordia, III, 287.

Concordia, rerum creatarum ornamentum, I, 510. Concordiæ bonum a Trinitate exorditur: cui nihil æque proprium est ac naturæ unitas, etin se ipsa concordia, *ibid.* 509. Exiguum concedamus, ut concordiam, quæ majus bonum est, recipiamus, *ibid.* 511. Concordiam privatim non publice bonam existimare, absurdum est, *ibid.* 510. *Vide* Pax.

Concors. In hoc uno concordes erant Ariani quod in publicis conventibus se ipsos jactarent, I, 522. Male concordes erant qui turrim extruebant; quemadmodum nunc quoque quidam facere non verentur, II, 360.

Condemnare. Malus celerrime adducitur ut bonum etiam virum condemnet; contra, vir probus ne malum quidem facile condemnaverit, I, 476. Hujus discriminis causæ, *ibid.* 477.

Condonatio persæpe magni ad salutem momenti est ei qui injuriam intulit, I, 418.

Confessio peccati, magna vitii medicina, I, 377. Confessio publica peccatorum, baptizandis proposita, quare, II, 323.

Confessio peccati sæpe sola salutem attulit, et amoris lacrymis noxas abstersit, IV, 446, *v.* 118 *et seqq.*

Confidentia differt a temeritate, IV, 130, *v.* 43, 44. Confidentia nimia est fugienda, *ibid.* 138, *v.* 41 *et seqq.* Confidentia fit impudentia, si modum excedat, IV, 469, *v.* 76.

Confusio totam hanc rerum machinam in fine dissolvet, II, 174. Confusionis et perturbationis incommoda, *ibid.*

Congredi et colloqui cum Deo quis debeat, I, 455.

Conjugatorum inter se officia, II, 246, 247.

Conjugatæ a torcularibus cœlestibus ampliorem fructum afferre debent, IV, 129, *v.* 33, 34.

Conjugium bonum a Deo conciliatur, I, 401. Christi præsentia honestatum, II, 312.

Conjugium Gregorii senioris et Nonnæ præstantissimum, I, 402. Conjugii felicis exemplum in Basilii Magni parentibus, II, 401.

Conjugium adversus incontinentiam remedium, III, 466, *v.* 20. Conjugium bonum est, *ibid.* 471, *v.* 1 *et seqq.* Conjugium est vinculum, IV, 53, *v.* 15. Conjugium facit omnia communia, *ibid.* 479, *v.* 23. Connubium nil habet probri, *ibid.* 568, *v.* 5. Beatum sanctum connubium, *ibid.* 55, *v.* 11, 12. Conjugii expertes cœlestes naturæ, *ibid.* 376, *v.* 285 *et seqq.* Terrenæ illud appetunt, *ibid.* *v.* 291. Est carnis æstusque libidinis servitus, licet radix virginitatis, III, 466, *v.* 25, 26. Est moles crassa et plena corruptionis, 471, *v.* 6.

Conjugii commoda, III, 418, *v.* 215; 433, *v.* 592. A Filio Dei institutum, *ibid.* 419, *v.* 225; IV, 482, *v.* 89. Conjugium mortalibus utile, ramorum radix, vitæ præsidium, III, 418, *v.* 234. Conjugium leges urbibus, et ipsas urbes condidit, artes attulit, domos implevit, *ibid.* 419, *v.* 247. Non a Deo adducit, sed magis incitat conjugatum Deus, quia majori eget auxilio, *ibid.* 420, *v.* 276. Conjugium piis omnibus olim placuit, *ibid.* 421, *v.* 296. Connubii soboles, ex quo prophetæ, reges, patriarchæ, martyres, *ibid.* *v.* 299. Ex eo et mulieres insignes pietate, *ibid.* 422, *v.* 330. Cœlibes ipsi ex conjugio nascuntur, *ibid.* *v.* 337.

Conjugii incommoda, III, 431, *v.* 543; 434, *v.* 623, 624; 468, *v.* 73 *et seqq.* Conjugio urbes, fora, certamina, non sunt tribuenda, *ibid.* 426, *v.* 429 *et seqq.* Si gloriatur sapientibus ex se genitis, debet quoque malorum in se recipere nequitiam, *ibid.* 427, *v.* 446. Conjugium longius a Christo aberrat, innumeris sollicitudinibus occupatur, nec quippiam divini attingit, *ibid.* 431, *v.* 543 *et seqq.* Mensa, potus, escæ, vestes, ornatus, cubile ejus qui virginitatem aut conjugium amplexus est, *ibid.* 433, *v.* 609. Calamitas in novo conjugio, mors sponsi, thalamus sepulcrum, *ibid.* 434, *v.* 631 *et seqq.* Partus dolores; nati extincti in sinu matris, *ibid.* 435, *v.* 648. Ante justos menses nati, *ibid.* *v.* 648. Conjugium sollicitum est de compare et rebus charissimis, *ibid.* 471, *v.* 6 *et seqq.* Conjugium sæpe adulterio fœdatur, *ibid.* 435, *v.* 661; 472, *v.* 23, 24, 25.

Conjugium et virginitas aliquando desciscunt a se ipsis et mentiuntur, III, 438, *v.* 709. Conjugium a virginitate vincitur, *ibid. v.* 728 *et seqq.* Conjugium castum præstat ancipiti virginitati, *ibid.* 454, *v.* 411, 412. Qui castitatem in conjugio sectatur cum virginibus est comparandus, *ibid.* 474, *v.* 5, 10. A conjugio abhorret Gregorius, IV, 376, *v.* 283.

CONJUNCTIONES, non nuptiales, damnantur, III, 455, *v.* 439.

CONNUBIUM. *Vide* CONJUGIUM.

CONNUMERARI, quid sit, II, 151. Eunomiani sola consubstantialia connumerari falso dicunt, *ibid.* Quid inde contra fidem deducant, *ibid.* Refelluntur, *ibid.*

CONSCIENTIÆ propriæ reatus magna pœna est, I, 207.

Conscientia scrutanda potius quam res aliorum, IV, 139, *v.* 53 *et seqq.* Conscientia malorum accusatrix, III, 482, *v.* 195, 196.

CONSIDERATIO conflictus est, rationum de rebus agendis, IV, 148, *v.* 68. Considerationis expers est improbitas, I, 120.

CONSILIARIUS in omnibus adhibendus, IV, 143, *v.* 181. Consiliarii boni tres dotes, experientia, amor et libertas, *ibid.* 9, *v.* 157.

CONSILIUM pravum ineunti sibi pariter succendendum et amicis, III, 21.

Consilium. Miserum est consilium serum capere, ac tum damni sensu affici, cum nulla ratione sarciri potest, II, 319.

CONSOLATIONE indignus alium consolari non tentat, III, 64. Consolationis rationes, *ibid.* 223, *v.* 303, 304. Consolationes miseræ quorumdam, IV, 179, *v.* 503.

Consolationis ratio multiplex iis proposita, qui mortuos parentes aut consanguineos lugent, I, 250, 251.

CONSTANTINOPOLIS, urbs post Romam prima, II, 239. De primatu cum ea contendit, *ibid.* Circa ludos circenses aliaque spectacula insaniens, *ibid.* Ut aliis, ita divinis rebus illudebat, I, 504. Situs illius amœnissimus, II, 202.

Constantinopolis, quibus titulis insignita, II, 374. Fidei velut emporium commune, *ibid.* Zelum habet, etsi non secundum scientiam, *ibid.* 388. Martyrum parens, *ibid.* 223. Eorum cultu, Arianis rerum potientibus, orbata, *ibid.* Ob Ecclesias Arianis ereptas et Catholicis restitutas, exultat, honoremque pristinum martyribus defert, *ibid.*

Constantinopolis Ecclesiæ status, cum Gregorius illuc advenit, II, 365. Seges quondam parva, sed Dei oculis magna, *ibid.* 367. Status illius variis sub figuris a Gregorio descriptus, *ibid.* Ut seges illa postmodum crevit, *ibid.* 369. Quam spem Gregorius de illa concepit, *ibid.* Omnes hujus Ecclesiæ ordines commendat, *ibid.* 374. Tres tantum in clero, post episcoporum, gradus recenset, presbyterorum, diaconorum et lectorum, *ibid.*

Constantinopolis nova Roma, IV, 192, *v.* 4, 5; 194, *v.* 15, 16; 212, *v.* 562, 563. Constantinopolis in profundo jacuit perditionis propter hæreticorum impietates, *ibid.* 213, *v.* 573. Miser hujus civitatis status, cum in hanc venit Gregorius, *ibid. v.* 583. Constantinopoli episcopus præficitur Gregorius, annuente rege, et populo postulante, *ibid.* 236, *v.* 1273, 1274. Constantinopoli congregatur consilium, *ibid.* 245, *v.* 1511. Huic præsidet Meletius Antiochenus, vir omni virtute ornatus, *ibid. v.* 1514. Gregorius in sede hujus urbis constituitur, *ibid. v.* 1525. Constantinopolis magnis ornata templis, *ibid.* 307, *v.* 55. Templum in ea Apostolorum, *ibid. v.* 59.

CONSTANTINOPOLITANOS disputandi cupiditas et linguæ prurigo invaserant, et in exequendis christianæ vitæ officiis segniores effecerant, I, 485.

Constantinopolitani Catholici, ab omni hæresum specie alieni, II, 210. Eorum religiosi mores, *ibid.* 203. Maximi Cynici artibus delusi, quasi tenelli boves vinculis soluti, a legitimo pastore distracti, *ibid.* 43. Grex numero quidem angustus, at pietate amplissimus, quo tempore Gregorius huic Ecclesiæ præsidebat, *ibid.* 23. Ea in Gregorio amant propter quæ ab æmulis oppugnatur, *ibid.* 231. Erga eum affecti, ut ferrum erga magnetem, *ibid.* 228. Quare, *ibid.* 230.

Constantinopolitana sedes, archisacerdotalis, II, 230.

CONSTANTINI Magni statua equestris, II, 202. *Hæc est columna, in qua Constantini Magni statua equestris*

collocata erat; quam ἀντήλιον, id est, soli oppositam appellant.

Constantinus mortem non effugit, IV, 49, ν. 95.

CONSTANTIUS. Ejus mansuetudo, IV, 84, ν. 290.

Constantius imperator divinissimus, Christique amantissimus, I, 115. Omnes tum suæ, tum superioris memoriæ imperatores, animi solertia longe antecellit; plura ejusdem argumenti, *ibid.* Christi hæreditatem pro viribus auxit; et eo nomine decessores suos gloria superavit, *ibid.* 97. Christianos crescere atque in summam gloriæ potentiæque amplitudinem pervenire cupiebat, *ibid.* 117. Altius, et magis regie de his cogitans quam plerique soleant, quare, *ibid.*

Constantius Arianæ impietati auctoritatem præbet, II, 12. Si Catholicis molestus fuit, non religionis contemptu id fecit; cur ergo, *ibid.* Ejus in Catholicos agendi ratio, simplicitati tribuitur, I, 481. Quod nempe zelum haberet, sed non secundum scientiam, *ibid.*

Constantius, qua mente Gallum et Julianum a cognatorum cæde servaverit, I, 109. Gallo Cæsare interempto Julianum ei substituit, *ibid.* 115. *Vide* JULIANUS. Constantius Julianum fovendo et Cæsarem creando, ignorantia lapsus est, *ibid.* 97. Stultitiæ a quibusdam insimulatur, *ibid.* 118. Quod Juliano, ob Galli necem, hosti effecto, vires per commissum imperium addiderit, *ibid.* Accusatio diluitur, quibus argumentis, *ibid.*

Constantius inutili pœnitentia, ut ferunt, in externo vitæ spiritu affectus, I, 486. Quod nimirum propinquis suis necem intulisset; Julianum Apostatam extulisset, ac novis fidei dogmatibus studuisset, *ibid.* Obviam Juliano cum exercitu procedens, obit, *ibid.* 122. Juliano tamen sibi successore designato, *ibid.* 123.

Constantii funeris descriptio, I, 193. Celebri pompa deducitur, productis per totam noctem canticis, et cereorum ignibus, ut in Christianorum more positum, *ibid.* Corporis elatio conjunctam cum mœrore celebritatem habet, *ibid.* 191. Deducitur ad patriam civitatem, *ibid.* Cum corpus tauri juga superaret, vox quædam, si multorum narrationi fides est, e summis locis audiebatur, psallentium et prosequentium, *ibid.* angelicarum forte virtutum, *ibid.* Ut ad regiam urbem accessit, totius exercitus satellitio exceptum est, *ibid.* 192. Julianus ipse novus imperator, ut exanimi corpori, detracto diademate, demissoque, ut decebat, aspectu, obviam procedat, a militibus admonitus atque coactus, *ibid.* Illudque ad sepulcrum et nobile Apostolorum fanum prosequatur, *ibid.*

Constantii anima a Gregorio interpellata, I, 97.

CONSUETUDO temporis longinquitate confirmata, pro lege habita est, II, 70. Hinc idololatria lege constituta, *ibid.*

Consuetudo (familiaritas). Nihil refert cum quibus consuetudinem habeamus; modo in communi hominum cœtu tanquam in secreto vivamus; atque inter eos qui minime philosophantur, philosophiæ studia colamus, II, 10.

Consuetudo legis locum obtinet, IV, 65, ν. 135. Consuetudinem cum piis habet Gregorius, *ibid.* 376, ν. 277.

CONSUMMATIO universitatis dissolutio, IV, 154, ν. 253, 254.

CONTEMPLATIO et actio, IV, 137, ν. 1 *et seqq.* Contemplatio beata, *ibid.* 55, ν. 17, 18. Contemplatio cum actione jungenda, *ibid.* 507, ν. 214, 215.

Contemplatio. Ad contemplationem assurgere volenti, necessaria sunt timoris rudimenta, II, 281. Quibus gradibus ad contemplationem ascenditur, *ibid.* Contemplatio, non unica ad salutem via, *ibid.* 195.

CONTEMPTUS. Mœror ex contemptu nostri susceptus, quandoque in zelotypiam exardescit, I, 87. Quidquid facile percipitur, facile quoque in contemptum venit, *ibid.* 264.

Contemptus mundi. Nemo omnia habere potest, at omnia contemnere licet, IV, 19, ν. 452.

CONTENTIO in verbis, quid? IV, 151, ν. 147, 148.

Contentio et iracundia, iniquæ judiciorum regulæ, I, 502. Contentiones inter Christianos, quousque progrediantur, *ibid.* Gravissima eorum incommoda, *ibid.* 503, 504. *Vide* DISSIDIUM, BELLUM.

CONTINENTIA, certo tempore, idque ex communi pacto et consensu, matrimonio

junctis, non lege, sed consilio proponitur, II, 312.

Continentia, quid? *Vide* Frugalitas vitæ.

Contraria contrariis adversantur, IV, 133, *v.* 36.

Contraria per contraria procurare Dei sapientia novit, I, 535. Contraria interdum æque mala sunt, II, 265. Contrariorum mixtio in homine, *ibid.* 267.

Contritus. Dei contritos colligentis, et oppressos ad se recipientis allocutio, II, 371.

Contumelia quidem est inimici minime grata actio vel oratio, IV, 149, *v.* 100, 101.

Conversio ad Deum, rari omnino exempli est, I, 539. Veræ conversionis signa, II, 330.

Convicium. Maledicus convicia ingerit, IV, 149, *v.* 101.

Coquorum præfectus Nabuzardan, II, 437. Coquorum præfectus Demosthenes, ad ignem sibi congruentem a Basilio Magno missus, quare, *ibid.*

Cor contritum: hoc nomine vocatur sacrificium purgationis quod Deus a nobis requirit, I, 362.

Cor sensu præditum, ossium tinea, ut Salomoni et veritati placet, II, 433. Cor et intestina, qua ratione per baptismum lustranda, *ibid.* 336.

Cornis conjuge viduata alium non admittit maritum, III, 459, *v.* 540.

Cornu tactum semen, quid? IV, 462; *v.* 610.

Corona gloriæ texta, pro mercenariis Ephraïm, et corona contumeliæ (id est, clerus Ecclesiæ catholicæ clericis Arianis subrogatus), II, 374. Omnia hominum convicia unica quæ victori nostro coronam detraxit, et per quam sancti, vitæ asperitate, velut corona se redimiri sentiunt, minoris habenda, *ibid.* 208.

Corona lanea cinctus per Platonem, Homerus; atque dimissus, ne juvenibus noxius et exitiosus esset, *ibid.* 9. Coronæ adversus pugnantes comparantur, I, 100. non autem supra sedentes, *ibid.*

Corona spinea Christi et indumentum purpureum inimici potestatis exspoliatio, IV, 153, *v.* 204, 205.

Coroplathos non laudat Gregorius, III, 255.

Corpus materiæ expers ac volubile quidam sibi finxerunt, II, 63. Corpus non est Deus; idque multiplici ratione probatur. *Vide* Deus. Corpora ex materia et forma constant, I, 519.

Corpus humanum, ærumnosum, abjectum et infidum, I, 313. Ejus cum anima luctationis descriptio, *ibid.* *Vide* Homo, Bellum, Anima. Corpus curandum est propter eum qui illud animæ conjunxit, *ibid.* 314. Corporis afflictatione Deus maxime conciliatur, *ibid.* 533. Corpore sublimior Basilius etiam antequam hinc migraret, II, 395. Corpus animæ vinculum appellat, *ibid.* 396. Corpus humanum ad gloriæ cœlestis hæreditatem, ab anima, post resurrectionem, admittendum, I, 254. Quanta illius in hoc statu agilitas et sublilitas futura sit, *ibid.* 255.

Corpus Christi. Qua ratione educari oporteat Antistites futuros, et magnum Christi corpus tractaturos, I, 469. Corpus ejus est Ecclesia, II, 176. Omnes corpus unum in Christo sumus, *ibid.*

Corpus. Elementum, corporis cujusque prima pars est, IV, 146, *v.* 22. Corpus tale servandum quale est conditum, *ibid.* 121, *v.* 219, 220. Corpus, hostis blandus, *ibid.* 42, *v.* 59. E terra in terram vergit, *ibid.* 51, *v.* 149, 150. Corpus interibit, vel morbo, vel senectute confectum, III, 50. Mentem ad ima flectit, IV, 11, *v.* 205. Corporis et animæ ratio populis exponenda, *ibid.* 272, *v.* 315. Corpus, Dei figmentum, tenue fœtidum, debilitatum projicit Gregorius, *ibid.* 407, *v.* 8.

Correctio. Ab eo qui correctionem adhibet, quæ ratio tenenda, II, 192. Correctio ea utilis et fructuosa, quæ per confessionem ac publicam ignominiam, contemptioremque victus rationem efficitur, *ibid.* 193.

Corrigia calceamenti Christi, quid significet, II, 289.

Corripi a viro justo satius est, quam ab improbo inungi, I, 417, 418.

Corruptio. Humana vita a corruptione matre nostra incipit, per corruptionem desinit, I, 434. Corruptio ultima nihil aliud quam rerum omnium confusio, II, 174.

Corvi humanam vocem furantur, III,

462, v. 624. Corvi pascunt Eliam, *ibid.* 380, 381, v. 1, 2; IV, 22, v. 525.

Corvus. A corvis pastus est Elias non in monte Carmelo, sed in torrente Carith, *Vide notam* (9), IV, 698.

Corybantes Dictæi Christo cedant, IV, 495, v. 263.

Corybantes, Rheæ sacerdotes, II, 278.

Cotus. *Vide* Gigantes.

Crabronem in se ipsum irritare non juvat, III, 257.

Crapula petulantia est profecta ex pridiana ebrietate, IV, 149, v. 114. Crapula animum turbat, *ibid.* 132, v. 32.

Crates. Cratetis virtus, IV, 12, v. 228 *et seqq.* Ejusdem humanæ gloriæ cupiditas, *ibid.* 13, v. 271. *Ibi enim Gregorius Cratetem notat.*

Crates, præsidiis relictis, publico præconio libertatem ostentat, I, 136. Cratetis dictum de se ipso libertate donato, II, 448. Cratetis matrimonium commune, *ibid.* 11.

Crates Thebanus, pecunias populo projecit, ac prædia μηλόβοτα, id est, ovium fabula, fieri permisit. Deinde conscenso sublimi loco, publico præconio hæc verba pronuntiavit: *Crates Thebanum Cratetem libertate donavit*, I, 553.

Crates opes suas pecoribus pascendas reliquit, libenterque suam pecuniam in mare projecit, IV, 714.

Cratina. Praxiteles Cnidiæ Veneris imaginem construens, fecit eam formæ similem Cratinæ quam amabat, ut adorarent miseri amicam Praxitelis, IV, 699.

Creatio, ex Dei bonitate decreta, II, 265, 266. Creatio Angelorum et hominum, qua de causa, *ibid.* Quis creationis nostræ finis, *ibid.* 281. Ut Deum laudemus, et per bona opera imitemur, *ibid.* 281, 285, 286. Ut deificemur, I, 179. Ut beneficio afficiamur, II, 502.

Creationis mundi egregia descriptio, III, 412, v. 64. item et hominis, *ibid.* v. 79. pariter et fœminæ, *ibid.* 413, v. 100. Creatio rerum, IV, 7, v. 96.

Creatura rationalis, IV, 7, v. 99. Creatura irrationalis, *ibid.* 8, v. 106. Creatura non glorietur coram Deo, III, 244.

Creatura proprie non est, II, 379. Creaturæ arcanis rationibus ordinatæ et constitutæ sunt, nec confertim in rerum natura productæ, *ibid.* 473.

Creavit et *gignit me*: quomodo hæc intelligenda, II, 115, 116. Primum ad humanitatem a Christo assumptam; alterum ad æternam et incomprehensibilem verbi generationem referendum, *ibid.* 116.

Crede Christianorum. *Vide* Julianus.

Credere in aliquid et credere de aliquo non idem est; illud enim Divinitati convenit, hoc rei cuilibet, II, 140.

Creta ferarum ignara, IV, 42, v. 49.

Cretensis labyrinthus difficiles exitus et ambages habens, identidemque in sese per artis industriam incurrens, II, 82.

Crimen quodcumque in Deum commissum, cur fornicatio et adulterium, II, 255, 257.

Criminatio injusta est, cum ob multorum, vel quorumdam culpam universus ordo in invidiam et crimen vocatur, I, 506. Criminatio sacerdotibus illata, non in eis sistit, sed quandoque in religionis mysterium transit, *ibid.*

Criminatio est accusatio rerum puniendarum, IV, 149, v. 103.

Crines. In crinibus situm robur, unum ex antiquis miraculis quæ potentiam Dei testantur, I, 107.

Crines mortuorum resecare, proverbium iis congruum, quos urit insatiabilis cupiditas, IV, 102, v. 134.

Critias. Socrates cicutæ poculum bibiturus dixisse fertur, *Propino pulchro Critiæ*, qui quidem in eum fuerat teterrimus, IV, 699.

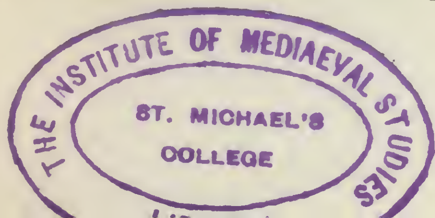
Croesus triste fatum non effugit, IV, 49, v. 89, 90. Crœsus divitiis clarus, *ibid.* 277, v. 435.

Crœsus Solonem turpiter ejecit, quare, I, 136.

Cruciatus. Christus Deus, per suos cruciatus erudit, I, 535.

Crumena Christi nos ad pauperes alendos exhortatur, I, 343.

Crux Christi, longe ante adumbrata, cum Aaron et Hur Moysis manus in monte suffulciebant, I, 298. Quibus de causis Christus eam conscenderit, *ibid.* 541. *Vide* Serpens, Lignum. Peccatum

ligno crucis affixum est, *ibid.* 528. Crux mortem prostravit, II, 497. Ad honorandas Christi passiones alacriter conscendatur, *ibid.* 498. Dulces clavi, tametsi valde acerbi, *ibid.* Crux Christi quandoque per disserendi facultatem evacuatur, *ibid.* 190. nonnunquam sermonis ornatu, *ibid.* 113.

Crucem coronatam Juliano sacrificanti extis ostensam esse fertur, I, 125, 126. Quæ signi hujus interpretatio ab impietatis magistro, *ibid.* Crucis signum dæmones et spectra quæ Julianum terruerant, dissipavit, *ibid.* 127.

Crucis signum in cœlo, sub Juliano Apostata, cum Judæi ab instauratione templi sui repentina terræ agitatione prohibiti sunt, *ibid.* 182. Idem signum in vestibus eorum qui hæc narrabant vel audiebant, *ibid.* *Vide* Judæi.

Crux trophæum, IV, 153, *v.* 206. Crux pauper opulente ferenda, *ibid.* 20, *v.* 466; 54, *v.* 33, 34. Crucem timent mali, *ibid.* 134, *v.* 76. Crux nostrum præsidium, III, 406, *v.* 8. Hominem eripit mundo, *ibid.* 460, *v.* 565. Lucida vitæ columna, IV, 52, *v.* 160, 161. Crucis signum iræ remedium, *ibid.* 88, *v.* 418, 419. Crucis signum, audaciam inimici frangit, *ibid.* 187, *v.* 10, 11. Crucem omnia metuunt; crucem ubique gestat Gregorius, in membris, in corde, in itinere, IV, 392, *v.* 9. Cruce diabolum ferire minatur, *ibid.* 393, *v.* 6, 7. Crux Gregorio custos vitæ, *ibid.* 394, *v.* 4. Universum mundum constringens Deo offert, *ibid.* *v.* 5. Hanc pertimescit et fugit diabolus, *ibid.* 395, *v.* 6; 487, *v.* 83. Crux amplectenda, ut malum sistemus, *ibid.* 409, *v.* 4. Crux dulcis sarcina, quæ nos salvos facit, *ibid.* 426, *v.* 3, 4. Crucis ferendæ studio omnis sua pauperibus dedit Gregorius, *ibid.* 440, *v.* 19, 20. Christus fines terræ colligavit manibus suis quas in cruce expandit, *ibid.* 490, *v.* 169. Crucem carminibus suis veneratur Sibylla, *ibid.* 495, *v.* 246.

Crux. Venerabile signum crucis, quo Christi sectatores germani se manu quotidie muniunt, diabolum fugare posse, vetustissima traditio est, IV, 713. Institutio signi crucis ab Apostolis ipsis proficisci videtur, *ibid.*

Ctesiphon, arx Persiæ firmissima, I, 186. *Vide* Julianus.

Cubicularii imperatoris; an principi fideles, incertum; Deo autem magna ex parte infidi, II, 388.

Cubile pias cogitationes deferat, III, 403, *v.* 39, 40.

Culicum plaga in Ægypto, III, 380, *v.* 5. Cultoris Dei admiranda effigies, IV, 281, *v.* 576.

Cunctatio, in salutis negotio quam periculosa, II, 492.

Cupiditas, bellorum parens, I, 449. Cupiditas, apud Christianos, pene ut actio plectitur, *ibid.* 175.

Cupiditas, quid? IV, 147, *v.* 41. Cupiditas inexpleta animum excruciat, III, 485, *v.* 3.

Cura, quid? IV, 148, *v.* 67. Curæ fugiendæ, *ibid.* 135, *v.* 101, 102. Cura homini ærugo, *ibid.* 317, *v.* 63.

Curam animarum suscipere tutum non est, priusquam mens perfecte sit purgata, I, 71.

Curatio aliorum, imperfectis periculosa, I, 37.

Curetum plausus et saltationes, II, 278.

Curetes et Ætoli de apri capite pugnant, IV, 49, *v.* 83, 84.

Curiose de mysteriis interrogantes, ad explicationem ordinis naturæ provocantur, I, 461.

Currus igneus Eliæ quid significet, II, 74, 75. Peditem ad Lydium currum currere, proverbium, *ibid.* 414.

Cyathus. Cyatho mare metiri, II, 84.

Cybeles Gallææ ululatus, IV, 496, *v.* 267.

Cyclopes, juxta Paganos, artis ferrariæ et armorum inventores, I, 64.

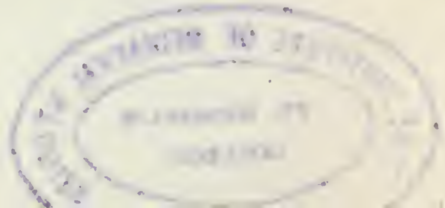
Cygni cantus, pennis in auram expansis, II, 80.

Cygnus. Cygnorum et hirundinum fabula proponitur, III, 167. Cygni cantabunt, cum graculi tacuerint, *ibid.* 168. Cygnus argutus mortem suam deplorat, IV, 498, *v.* 309, 310.

Cynegirus, III, 314, 316.

Cynicismus exiguis finibus coërceri non sustinet, totum orbem pro civitate habens, II, 7.

Cynici, unde sic dicti, II, 53. Ex canibus sic appellati, quare, *ibid.* 4, 5.

Cynicorum ingluvies, et circumforanea levitas, *ibid.* 53.

Cynici dictum, IV, 13, *v.* 250.

CYNIPHES ac cynomyiæ, ranas in Ægypto sequebantur, I, 370.

CYNOMYIORUM plaga in Ægypto, III, 380, *v.* 6.

CYNOSARGES, locus Athenarum ignobilis, in quem spurii conjiciebantur, I, 162. Reliqua in Cynosarges relegentur; id est, pro spuriis habeantur, proverbium, *ibid.*

CYPRIANUS. In laudem sancti martyris Cypriani, cum postridie illius solemnis memoriæ rure rediisset Gregorius, I, 526. Cyprianus (Antiochenus) arte magica in notitiam hominum venerat, *ibid.* 532. Dæmonem quemdam corporum ac voluptatis amantem, pro lenone assumit, et ad labefactandam Justinam mittit, *ibid.* 532. Victum a Justina spernit, *ibid.* 534. Eam ob causam ab eo male habitus, ad Justinæ Deum confugit, et per fidem in Christum spiritu malo purgatur, *ibid.* Magicos libros publice proponit, et in ignem conjicit, *ibid.* Sacra sacri gregis ovis efficitur; atque etiam æditus: Pastor deinde creatur, ac pastorum optimus et probatissimus, *ibid.* 535. Cineres ejus futura protendunt, dæmones opprimunt, morbos depellunt, *ibid.* 540.

Cyprianus (Carthaginensis) impetus omnes persecutorum, ut scopulus quidam incursantes fluctus, propulsavit, I, 537. In exilium deportatur, *ibid.* In exilio propositus, fideles per litteras hortatur ac roborat, *ibid.* Aliptem eis se præbet, *ibid.*

CYPRIS in satietate, ut non in esurientibus, IV, 24, *v.* 588.

CYRIACUS religiosos honorat, et pauperibus benigne facit, III, 289. Illum rogat Gregorius, ut pauperum hospitalem domum, cui præerat sacerdos, et cui duo prædia donaverat Castor, ab omni injuria et insultu liberet, *ibid.*

CYRUS, Babylonis oppugnator, I, 187. Zopyri erga eum facinus, *ibid.* Cyrus Parysatidis filius, prælio cum Artaxerce fratre commisso, temeritate sua victoriam amisit, *ibid.* 188.

Cyrus Medus divitiis et potentia clarus, IV, 5, *v.* 34; 277, *v.* 434. Cyrus triste fatum non effugit, *ibid.* 49, *v.* 89, 90. Cyrus regium aperiens tumulum, auri causa, scriptam invenit avaritiæ sententiam, *ibid.* 582, *v.* 1, etc.

D

DÆDALUS, ex veterum opinione, statuis immobilibus oculos mobiles induxit, II, 82. Labyrinthum in Creta construxit, *ibid.* Gnossius Dædali chorus ad numeros musicos sese movens, *ibid.* In puellæ gratiam ad omnem artis pulchritudinem confectus et expolitus, *ibid.* *Gnossus urbs Cretæ clarissima, Minoïs regia, olim Ceratus appellata a vicino ejusdem nominis fluvio. Ea fuit apud veteres de Dædalo opinio, quod statuis immobilibus oculos induxerit, atque effecerit, abditis quibusdam nervis, ut huc atque illuc moverentur, adeo scite, ut spectantibus vivere viderentur. Idem Dædalus labyrinthum in Creta construxit, multiplici intricata viarum perplexitate irremeabilem.*

DÆMONIS impostura plerumque in eo posita, ut rei honestæ specie ad malum abutatur, II, 71. Dæmones invidia atque odio adversus homines flagrant, *ibid.* 281. Homines deorsum viventes supernis bonis frui, cur ferre non possunt, *ibid.* Quidam ad exercenda lenonum ministeria celeres, I, 532, 533. Quas lenocinii mercedes ambiant, *ibid.* Jesum inviti confitentur, *ibid.* 126. Eum a quo fugabantur (Christum) Deum esse noverunt, quare, II, 502.

Dæmones subterranei, I, 127. Signaculum crucis non sustinent, *ibid.* 126. Dæmones Julianum Apostatam sæpe prosternunt, *ibid.* 138. Ævo Gregorii,

invocato Christo, contremiscebant, *ibid.* 69.

Dæmonum exercitus a Juliano movetur, I, 184. Dæmonum cultores mysteria sua externis prodere religioni habent, II, 49.

Dæmon, quis? IV, 145, *v.* 5 *et seqq.* Dæmonum improbitas, qui ad quævis scelera impellunt, III, 363, *v.* 73, 74, 75, 76. Malis delectatur dæmonum exercitus, IV, 505, *v.* 165. Dæmonum exercitus et dux quales, *ibid.* 506, *v.* 82 *et seqq.*

Christus dæmonem nec plane solvit, nec prorsus astrinxit, III, 363, *v.* 86, 87. Primum hominem ejicit e paradiso, gustu arboris homicidæ, *ibid.* 370, *v.* 9. Quomodo homines convertit ad idololatriam, *ibid. v.* 13. Dæmon deceptus, dum Christum ut hominem aggreditur, totas illi nequitiæ vires illisit, quemadmodum fluctus maris franguntur ad scopulos, *ibid.* 372, *v.* 57 *et seqq.*; 447, *v.* 213. Dæmones a Christo in porcos mittuntur, *ibid.* 387, *v.* 7. Dæmon mutus a Christo ejectus, *ibid. v.* 11, 12.

Christus dæmonem ejecit ex Phœnissa, insigne prodigium Tyriis et Sidoniis, surdum etiam et mutum, *ibid.* 389, *v.* 10, 11. Auribus atque oculis captos a dæmonio sanavit Christus, *ibid.* 388, *v.* 14. Dæmon et febris, et lepra, et paralysis cessit verbo Christi, *ibid. v.* 3, 4. Compescuit Christus magnam dæmonum legionem, *ibid.* 390, *v.* 8. Crudelem dæmonem ex unigenito filio ejecit, *ibid. v.* 13. Dæmon cum aliis septem in domum suam revertitur, *ibid.* 393, *v.* 8, 9.

Dæmones Christi nomine, et crucis signo fugantur, IV, 487, *v.* 80 *et seqq.* Dæmonibus olim parabantur opiparæ mensæ, *ibid.* 573, 574, *v.* 1, 2. Dæmonis futura supplicia, III, 363, *v.* 92. *Vide* DIABOLUS.

DAGON. Juliano extincto, rursus Ecclesia canit: *Contritus est Dagon*, I, 201.

DAMASUS, Romæ episcopus, fidem litteris consignatam a Vitalio expostulat, III, 155. Vitalium et asseclas Apollinaristas, fraude eorum deceptus, in Ecclesiam recipit, et deinde veritatis certior factus, a cœtu Ecclesiæ abdicat, *ibid.* 157.

Damasus papa, Petrum Alexandrinum sede sua ejectum, et Romam profugum benigne excipit, II, 17.

DAMNUM, quid? IV, 150, *v.* 122.

DAN patriarcha filius Jacob ex ancilla Rachelis nomine Bala, III, 379, *v.* 3.

DANIEL justus, leonum furorem in lacu vinciens, II, 465. Exemplum ejus a quibusdam intempestive prolatum, ad excusandos eos qui ante lanuginem senes docere aggrediuntur, *ibid.* 288.

Daniel projectus esca leonibus furentibus et liberatus, III, 445, *v.* 181; IV, 160, *v.* 3; 216, *v.* 675. Objiciebatur Daniel feris tanquam amicis, *ibid.* 303. *v.* 64; 390, *v.* 35. Pariter servari postulat Gregorius, *ibid.* 402, *v.* 83. Danielis liber canonicus, III, 378, *v.* 27; IV, 509, *v.* 285.

DAPHNE Christo cedat, IV, 495; *v.* 256.

DAPHNE arbor, extincto Juliano, rursus fabulis deplorata, I, 207.

DATHAN et Abiron adversus Moysen furore elati, II, 232. Eorum arrogantia fugienda, *ibid.* 182. Dathani et Abironis contumelia et impietas a contentiosis hominibus renovatæ, *ibid.*

DATHUSA mensis Cappadocum septimus qui julio nostro respondet, III, 514.

DAVID inter filios Jesse natu minimus, I, 83. Sublimem et arrogantem Goliath mysticis lapidibus prostravit, *ibid.* 202. Ex ovium gregibus ad pascendum Israëlem assumptus, II, 204. Ex pastore psaltes, pravorum spirituum incantator, et rex Israël a Spiritu sancto effectus, *ibid.* 359. Magnus medicus, ac malos etiam spiritus, per spiritum in ipso habitantem, incantans, I, 385. Per spiritualem concentum, Saüli, cum a dæmone strangularetur, medicinam fecit, *ibid.* 202.

David in tribulationibus dilatatur, et mortis umbra circumfusus, Dei ope innexus, adversus eam insurgit, I, 384. Mansuetudinis exemplar, *ibid.* 309. Per mansuetudinem multos superavit, *ibid.* 202. Columbæ pennas expetit, vel quod leviores sint, vel quod Spiritum adumbrent, *ibid.* 384. Gelboë montibus dira

omnia deprecatur, quare, *ibid.* 498. Non tantis lacrymis Jonatham, ac postea filium Absalonem deflebat, quantis Gregorius pacem absentem, *ibid.*

David non sine laboribus et sudoribus præfecturæ munus obiit, I, 51. Temperantiæ testis, *ibid.* 310. Cum Bethleemiticæ cisternæ copia ipsi facta est, minime bibit, *ibid.* David æstuat, neque habet quo se vertat, et quis salvus esse poterit? *ibid.* 385. Saltatio ejus, ob arcæ requiem, quid mystice significet, *ibid.* 207.

David malorum causa quibus res prospere cedunt, æstuat mœroreque conficitur, III, 54. Futura præmia prospiciens perturbari desinit, *ibid.* Davidem Hierosolymis leprosi excludunt, *ibid.* 70, 71. David patientiæ exemplar proponitur, *ibid.* 304. David angitur primum et deinde illuminatur circa Providentiæ mysterium, *ibid.* 356, *v.* 26. David habet pœnas impares culpis, *ibid.* 358, *v.* 64. David inter reges celeberrimus, *ibid.* 422, *v.* 320. Davidis sitientis temperantia, IV, 25, *v.* 617. Davidis mansuetudo, *ibid.* 80, *v.* 188; 81, *v.* 202; 454, *v.* 418. David a Deo scelere exsolutus, *ibid.* 380, *v.* 42. David citharam pulsans contra diabolum, *ibid.* 397, *v.* 2.

David. Bis in manus Davidis incidisse Saülem narrat Scriptura: primo cum David præcidit oram ejus chlamydis; deinde cum tulit hastam et scyphum aquæ, qui erat ad caput Saülis dormientis, IV, 704. David nuntios mortis Saülis et Isboseth jussit interfici; at nihil tale gessit cum ei nuntiata est mors Absalom, imo non nuntiata est, sed sciscitando didicit, *ibid.*

David gratiam propheticam pœnitentiæ conservat, II, 292. Ob filii morbum ad preces confugit, II, 442. Absalonem parricidam excusat, I, 499. David in dicendo maxime sublimis, *ibid.* 439. Extincto Juliano Apostata, rursus libere cantet, *ibid.* 202.

Debacchatio, quid? IV, 149, *v.* 113.

Debita remittenda, ut et ipse remittat Deus, IV, 142, *v.* 157.

Debitor, si ad pedes provolvatur, quid cum eo agendum, II, 328.

Decalogus novus, Dei digito inscriptus, compendiosa salutis doctrina, sacerdotum ministerio insculpta, II, 341.

Decalogus Moysis, III, 380, *v.* 1 *et seqq.*

Defectio, quid? IV, 154, *v.* 246, 247.

Decius imperator, qualis in Christianos fuerit, I, 536.

Decorum in risu tenendum, II, 49.

Deformitas, quid? IV, 147, *v.* 53. Quæ vera deformitas, *ibid.* 140, *v.* 84.

Deformis corpore verus philosophus, anima formosus et elegans est, II, 36. Rosæ non absimilis, quare, *ibid.*

Defuncti. Pro defunctis exorandum, IV, 588, *v.* 3, 4.

Deificatio quædam, vero ac sincero philosophiæ studio, et mentis in Deum elatione conciliata, I, 466. Sacerdos, per sacra munia et per mensam mysticam, sacrum deificationis munus obit, II, 6. Deificatio, finis est ad quem creati sumus, I, 179.

Deitas, ne quiddam fœmineum dicatur, II, 143. Deitas una. *Vide* Trinitas.

Deitatem invisibilem sola ratione fas est apprehendere, IV, 489, *v.* 117.

Delectatio. Quibus rebus quisque delectatur, easdem etiam tacens suadet, III, 259.

Deliberatio. Prius deliberandum, deinde agendum, III, 294.

Deliciæ sunt aliquando honestæ in sordidis vestibus, IV, 126, *v.* 323, 324. Deliciæ sunt, deliciis minime frui, III, 479, *v.* 91.

Deliciæ Dei, deliciosa genere dicendi explicandæ, II, 84. Deliciæ nullæ his meliores quæ in mandatis Dei positæ habentur, *ibid.* 31. Deliciæ Christianorum, sermo de Deo; et narrationes festivitatibus eorum congruentes, *ibid.* 263. Deliciæ Christianorum, a peccato mundari, *ibid.* 293.

Delicta inter, quodnam magis Deo displiceat inquirit Gregorius, IV, 316, *v.* 36.

Delphicæ tripodis præstigiæ, II, 279. Delphicæ nugæ miseros adolescentes olim ornabant, I, 542.

Delphinus, quomodo veris tempore

per gyrum assultat, et navis vectores gaudio gestiens prosequitur, II, 478.

Delphinum Aristoteles scribit diutius in terra vivere posse, quod spirandi facultate sit præditus, IV, 701.

DELPHIS, mari assuetus, in aëre moritur, IV, 39, *v.* 11. Delphini erga prolem amor, *ibid.* 457, *v.* 27. Delphinus celebrem vehit cantorem, *ibid.* 475, *v.* 234 *et seqq.*

DEMOCRITUS popularis gubernationis peritia potior Aristophane, III, 238. Democritus semper ridens res humanas, IV, 48, *v.* 79 *et seqq.*

DEMOSTHENIS animus, IV, 5, *v.* 40. Demosthenis librum ad Philagrium ægrotantem mittit Gregorius, III, 49.

Demosthenes coquorum præfectus, ad ignem sibi congruentem, a Basilio missus, quare, II, 437.

Demosthenis sententia, de indignis propter dignos honorandis, I, 412.

DEPOSITUM a patribus acceptum et custodiendum, quodnam, I, 233.

DERISIO. Deridentur interim in hac vita pietatis cultores, dum Dei benignitas tantisper occultatur, I, 477. Quod quidem in Job ostensum, *ibid.* 478. *Vide* JOB.

DESCRIPTIO in cœlis, qua ratione obtineatur, I, 451. Descriptio, cujus tempore Christus natus est, cur veneranda, II, 273. Descriptionis tempore nascitur Christus, *ibid.* 446. Ut descriptores et tributorum exactores pudore quodam afficiat et misericordia commoveat, *ibid.* 448. Descriptio a tributi exactoribus sancte et humane facienda, *ibid.* 446, 447.

Descriptio orbis, divinæ inscriptionis figura, IV, 152, *v.* 194, 195.

DESCRIPTOR humanum se præbeat, si ipse feliciter in libro viventium et pereuntium describi cupit, I, 449.

DESIDERIUM omne ad Deum tendatur, II, 476. Desiderium baptismi Candacis exemplo suadeatur, *ibid.* 321. Desiderium baptismi, ad obtinendam vim ejus non sufficit, *ibid.* 318. Desiderio laborantibus, totius humanæ vitæ instar est unicus dies, *ibid.* 27.

Desiderium quam grave sit cupienti IV, 58, *v.* 1 *et seqq.* Desiderium judiciorum pictor, *ibid.* 317, *v.* 76. Desiderii merces est, desiderii metam consequi, *ibid.* 489, *v.* 122.

DESPERATIO, amissio spei, IV, 151, *v.* 159. Desperatio vitanda, *ibid.* 109, *v.* 308. Ne nimium confidas, ne nimium desperes, *ibid.* 138, *v.* 41.

DEUS. Unde ea vox, juxta quosdam, originem ducat, II, 132. Relativa est, non absoluta, *ibid.* Oratio de Deo quam difficilis, *ibid.* 179. Lubentius de Deo quidpiam discamus quam doceamus, I, 88. De Deo verba facere præclarum, II, 178. Se ipsum Deo purum exhibere præclarius, *ibid.* De Deo disserere, non omnium est, nec cujuslibet temporis nec apud omnes, II, 46. Quando, apud quos, de quibus, et quousque id faciendum, *ibid.* 46, 47. De Deo sermonem habens, mente et cogitatione horrescat, *ibid.* 284. De Deo disserenti periculum triplex incumbit, unde, *ibid.* 179. Dei natura omnem orationis facultatem superat, *ibid.* 144, 145.

Deus spiritu solo intelligitur, I, 43. Eorum qui de Deo philosophantur tria genera, II, 376. Tres antiquissimæ de Deo sententiæ, *ibid.* 93. Philosophorum absonæ de Deo sententiæ, I, 120. Alii supra deos obolum efferunt; alii ne Deum quidem omnino esse censent; alii Deum rerum humanarum cura non tangi, *ibid.* Deus hermaphroditus, a Valentino et Marcione inductus, II, 144.

Deus nullo nomine exprimi potest, II, 131. Nulla voce quæ totam Dei naturam complectatur, *ibid.* Ad exponendam Dei naturam, edisserendum quid sit Deus; nec satis est aperire quid sit, *ibid.* 64, 65. Quid sit Deus explicari non potest, *ibid.* 99. Quid sit Deus ex toto capere nullus hominum potest, *ibid.* 131.

Deus, Ens omnium quæ sunt pulcherrimum et sublimissimum; nisi quis eum malit supra omnem essentiam ponere, I, 225. Alia omnia ut sint, a Deo acceperunt, *ibid.* Deus unus in Trinitate, qua ratione confitendus, *ibid.* 457, 458. Dei nomina toti Trinitati communia; alia potestatis, alia œconomiæ, II, 132. Dei natura captum omnem superat : quod sit Deus percipi potest; quid et quale sit, non potest, *ibid.* 61.

Deus ex rerum aspectabilium conside-

ratione agnoscitur, II, 73. Deum esse, qui mundum condiderit, eumque summa providentia regat, argumentis ex rerum naturalium consideratione deductis ostenditur, *ibid.* 77, 78. Deum esse, tum oculi ipsi, tum lex naturalis docent, qua ratione, *ibid.* 73. Ut musicum instrumentum aspiciens, auctorem ejus mente reputat; sic universa hæc rerum moles Deum esse convincit, *ibid.* 73, 74.

Deus, semper est : universum esse in se complectitur; quasi pelagus quoddam essentiæ immensum, II, 484. Dei essentiæ nomina propria, Ens et Deus; magis proprium Ens, quare, *ibid.* 131. Dei essentia ipsi soli convenit, *ibid.* 102. Essentia Dei, et natura, et appellatio una est, tametsi per cogitationes quasdam distinctas nomina quoque distinguantur, *ibid.* 104. Quod proprie dicitur Deus, revera Deus est, non quoad nomen solum, *ibid.* Et rursus quod natura sua Deus est, vere Deus nuncupatur, *ibid.* Dei essentia non sunt immortalitas et innocentia, et immutabilitas, cur, *ibid.* 102. Dei essentia aliquid positivum est, non negativum, *ibid.* Quænam illa sit, Eunomiani quærant, nos, hac soluta caligine, atque crassitie discemus, *ibid.* Deus natura sua simplex est; nec tamen simplicitas ei natura est, *ibid.* 265.

Deus, et erat semper, et est, et erit; vel, ut rectius dicatur, semper est, II, 263. Atque hoc modo se ipsum nominat, cum in monte Moysi oraculum edit, *ibid.* Universum quod est in se complectitur; nec principium habens, nec finem habiturum; omnem tum temporis, tum naturæ cogitationem superans, *ibid.* 263, 264. Nec prorsus incomprehensibilis, nec perfecte comprehensibilis, quare, *ibid.* 265. Principii et finis ratione immensus, *ibid.* 266. Cur Anarchus et immortalis et Æternus appellatus, II, 265.

Deus non est corpus, I, 520. Idque vel communes ipsæ de Deo notiones facile convincunt, *ibid.* Non circumscribitur, II, 62. Corpus non est, ne alioqui compositum, et ideo solutioni obnoxium eum esse necesse sit, *ibid.* 63. Si corpus esset, non omnia pervaderet, quare, *ibid.* Ne corporeus Deus in aliis corporibus, more liquidorum inter se permixtorum, esse dicatur; id enim Epicuri atomis absurdius et anilius, *ibid.* Sed nec Deus corpus illud est materiæ expers ac volubile, quod quidam sibi finxerunt, *ibid.* Nullo in genere corporum collocari debet; est enim incorporeus, *ibid.* 64. Deus corpus non est, cum sit immensus, infinitus, figuræ expers, ac hujusmodi ut nec tangi nec oculis cerni queat, *ibid.* 62. Nulla Dei species ex rerum corporearum simulacris colligi aut fingi potest, *ibid.* 69.

Deus, in Scriptura, dormit, vigilat, irascitur, proficiscitur, et pro throno cherubinos habet, II, 155. Ex nostris rebus, ea quæ Dei sunt, ut potuimus, nominavimus, *ibid.* Cum nostri curam, ob eas, quas ipse perspectas habet, causas, velut abjicit, dormire dicitur, *ibid.* Cum, repentina mutatione beneficiis nos afficit, vigilare dicitur, *ibid.* Cum in aliquem animadvertit, irasci eum finximus, *ibid.* Quod autem nunc hic nunc illic operatur, incedere dicitur, *ibid.* 155, 156. Quod in cœlestibus mentibus velut libenter immoretur, sedere atque in throno esse nuncupavimus, *ibid.* 156. Alia ejusdem argumenti, *ibid.* In summa: alia quædam Dei facultas aliud quippiam rerum corporearum nobis depinxit, *ibid.*

Deus, cum sit lux omnium sublimissima, facile non videtur, quare, II, 179. Deus, lumen inaccessibile, et ineffabile; hoc in intelligibilibus, quod sol in sensibilibus, *ibid.* 180. Præsentia sua infirmitatem animæ coarguit, I, 279. Quemadmodum sol oculorum imbecillitatem prodit, *ibid.* Deum in ipso videre non possumus, sicut nec solem infirmis oculis intueri, II, 59. Quid Deus natura sua et essentia sit, nullus hominum invenire potest, *ibid.* 73. Tunc demum cognoscetur, cum mens humana ad exemplar illud cujus est imago ascenderit, *ibid.* Cognoscam sicut et cognitus sum : quanta pollicitatio! Deum perinde cognoscere ut cogniti sumus, *ibid.* 180.

Dei plena et absoluta cognitio omni creaturæ impossibilis, II, 59. Dei naturam nulla mens prorsus concepit, *ibid.* 131. Deum nemo unquam comprehendit, *ibid.* 62. Deum cernere Angeli fortasse queant, si non prorsus, at certe plenius quam nos, *ibid.* 59, 60. Deus

mente sola exigue adumbratus, et ex his solum quæ circa eum sunt : alia ejusdem argumenti, *ibid.* 264. Deus quas ob causas humano intellectu comprehendi non possit, *ibid.* 67. Quatenus comprehendi potest, nos ad se trahit ; quatenus capi nequit, admirationem et desiderium sui excitat, *ibid.* 264. Id solum in eo comprehendi potest, quod immensus sit, *ibid.*

Deum intellectu percipere difficile ; eloqui autem impossibile, II, 9, 10. Qua mente id a Platone dictum, *ibid.* 10. Verius dicitur Dei naturam nullis quidem verbis explicari posse ; animo autem atque intellectu comprehendi multo minus posse, *ibid.* Dei in hac vita cognitio, exiguus quidam rivulus, et parvus magnæ lucis radius, *ibid.* 73.

Dei præcipua nomina ; spiritus, ignis, lux, charitas, sapientia, justitia, mens, verbum, II, 68. Explicantur ; et ex illis ostenditur Dei naturam cognosci non posse, nisi quis mente et cogitatione supra omnem corpoream speciem assurgat. *ibid.* 69, 70. Deum nemo in hac vita concipere potest, nisi divinitus adjuvetur, *ibid.* 486. Deus diis, id est, purgatis hominibus innotescit, et quatenus, *ibid.* 264. Quomodo Sancti, Scriptura teste, Deum cognoverunt, *ibid.* 73. *Vide* Patriarchæ, Enos, Enoch, Abraham, Jacob, Elias, Isaias, Ezechiel, Paulus.

Deus quo ordine hominibus in monte apparuit, II, 486. Dei posteriora vidit Moyses, quæcumque tandem illa erant, *ibid.* 180. Eadem Gregorius in se ipsum collectus vidit, *ibid.* 59. Dei posteriora, sunt ea quæ post eum extiterunt, nobisque ipsius numen declarant, *ibid.* Non secus ac solis in aquis simulacra, infirmis oculis solem repræsentant, *ibid.*

Deus aliis quidem lux, aliis ignis est ; unicuique videlicet ratione subjectæ materiæ, vel qualitatis, I, 279, 280. Deum tanquam ignem videt, qui eum ut lucem minime cognovit, *ibid.* 467.

Ubinam Deus ? II, 65. Ubi ante mundum conditum ? Non levem hæc difficultatem pariunt, *ibid.* 66. Deum extra humani ingenii captum esse probant, *ibid.* 66, 67.

Deus nullo modo mali causa est, I, 122. Dei est, non hominis, omni vitio carere, *ibid.* 375. Quod ipsis etiam Ethnicis notum, *ibid.*

Deus sapientiæ nomine præcipue delectatur, I, 50. Nihil temere atque incassum operatur, II, 51. Inaccessis et inscrutabilibus judiciis, tum universam rerum machinam, tum res quoque nostras regit et gubernat, I, 386. Deus aliter res nostras intuetur, atque mortales solent, II, 235. *Vide* Providentia.

Deus nihil tam proprium habet, quam omnes beneficiis afficere, II, 189. Ad iram a nobis vi adigitur ; ad misericordiam suapte natura fertur, I, 374. Deus charitas vocatur, quare. *Vide* Charitas. Item pacis nomine vocari voluit. *Vide* Pax.

Deus peccatoris mortem non vult, sed reditum, I, 201. Dei voluntas, actio est, *ibid.* 459, 460.

Deus patibilis, II, 115. Deum perpessione omni sublimiorem in cruce pendentem et ludibrio expositum intueri quam mirabile, II, 453. Deus, nostræ salutis causa, homo factus, *ibid.* 261. Pro nobis, ut nos secum in gloriam reduceret, supplicio affectus est, I, 511. Mortem ipsam, nostræ salutis causa, pertulit, II, 208.

Deus intelligibilium omnium summus est vertex, in quo desiderium omne conquiescit ac defigitur, I, 466. Deo nosmetipsos offerre debemus, *ibid.* 13. Optimus hic ordo est, ut qui rem aliquam auspicatur, a Deo initium ducat, et in Deo conquiescat, *ibid.* 22. Dei sæpius meminisse, quam spiritum ducere debemus, II, 47. Dei recordatio, promptissimum et fortissimum in adversis solatium, I, 385. Dei tabernaculum, ecclesia, *ibid.* 443. Dei vehiculum, hoc est, cherubim, II, 75. Dei deliciæ, delicioso dicendi genere explicandæ, *ibid.* 84.

Deus nec loco circumscribitur ; nec venalis est, ut totus ditiorum sit, I, 505. Deus nos et pro divitiis habet et divites reddit, *ibid.* 224. Deus, proprie Deus noster est ; non autem proprie pater, II, 122. Deum ex homine effici, I, 81. Deum effici initorum pro Deo certaminum præmium est, II, 6.

Deus. Omnia Deus, hominis causa, dempto peccato, factus est, quæcumque ille erat, et erit, I, 547.

Deus vel mens est, vel alia quædam præstantior essentia, quæ solius acie mentis apprehendi possit, IV, 7, *v.* 90. Deus est ens substantiale, primum bonum, *ibid.* 145, *v.* 1. De Deo veræ doctrinæ compendium, *ibid.* 506, *v.* 193. Deum esse natura docet, *ibid.* 10, *v.* 189. Deus unus, III, 348, *v.* 3. Deus expers principii, *ibid.* 350, *v.* 39. Deo nil majus, IV, 61, *v.* 10 *et seqq.* Nil Deo natura simile, *ibid. v.* 20. Deo nihil venerabilius, III, 120. Quid ante mundum conditum faciebat Deus, *ibid.* 351, *v.* 60. Deus summum lumen et origo luminis, *ibid.* 360, *v.* 6 *et seqq.* Deus primarium bonum, *ibid.* 362, *v.* 47. Bonum solum et perenne, *ibid.* 239. Deus ineffabilis et nulli notus, *ibid.* 398, 399, *v.* 1 *et seqq.* Deus primum lumen, et omnibus inaccessum, *ibid.* 410, *v.* 15. Dei mentem et investigabilia consilia nemo scrutari potest, *ibid.* 416, *v.* 172 *et seqq.* Obscure solum Deus hic conspici potest, IV, 7, *v.* 93, 94. Deus cogitari potest, sed non verbis explicari, *ibid.* 35, *v.* 931. Quid sit Deus, sciri non potest, *ibid.* 36, *v.* 946. Dei plena cognitio humanorum votorum finis, *ibid.* 453, *v.* 286. Charitas ad Dei cognitionem plus valet quam scientia, *ibid.* 37, *v.* 984, etc. Cur Deus non omnia voluerit hominum cognitioni patere, III, 354, *v.* 39. Cur Deus mentem sui cupidam effugiat, *ibid.* 360, *v.* 10, 11; 485, *v.* 2; IV, 36, *v.* 959, 960.

Deus immutabilis est, III, 362, *v.* 53; IV, 87, *v.* 382 *et seqq.* Deum nulla res fugit, etiamsi veritati fucum faciamus, ut speciosior sit apud multitudinem prætextus, III, 190. Novit omnium rationes vitæ dispensator, *ibid.* 292, 357, *v.* 34. Omnia Deo sunt præsentia, quæ sunt, quæ fuerunt, quæ futura sunt, *ibid.* 351, *v.* 70, 71. Deo nil potest abscondi, IV, 180, *v.* 518; 445, *v.* 105. Deo omnia patent, *ibid.* 399, *v.* 5. Rerum rationes hominibus, non Deo ignotæ, III, 346, *v.* 34. Deo nil justius, *ibid.* 204. Deo firmum et stabile tribuendum, *ibid.* 347, *v.* 69. Dei misericordiæ exempla, IV, 380, *v.* 39; 445, *v.* 105. Deus mortalem non spernit, cui mortuus est, quem secum suscitavit, et cui iterum veniet judicaturus, *ibid.* 441, *v.* 8. Dei mensuræ nostris æquantur mensuris, et qualia metimur, talia Deus rependit, *ibid.* 437, *v.* 329; 440, *v.* 11, 12. Dei sunt omnia, *ibid.* 452, *v.* 255. Deus omnium rerum finis, IV, 126, *v.* 1. Deus principium et finis totius vitæ iis qui recte sapiunt, III, 399, *v.* 1; IV, 500, *v.* 6, 7. Deo nullus verba dedit, qui sapientes sapientius constringit, IV, 278, *v.* 484, 485. Cur Deo ira tribuatur? *ibid.* 87, *v.* 371. Deus judex et pater, *ibid.* 109, *v.* 313. Deus virgo, III, 410, *v.* 14.

Deus omnium creator, III, 402, *v.* 7; 403, *v.* 1, etc.; 404, *v.* 1; 405, *v.* 12. Deus hominem creavit suæ divinitatis testem, regem terræ, gloriam sui creatoris, IV, 493, *v.* 216. A Deo sunt omnia, III, 399, *v.* 1 *et seqq.* A Deo ortum duximus, ad Deum migrabimus, *ibid.* 301. Dei proprium est creaturis benefacere, *ibid.* 351, 352, *v.* 80 *et seqq.* Deum nemo potest arguere, quod creatum non bonis omnibus ditaverit, IV, 467, *v.* 48. Deus non nos perpetuo deserit, nec rectam doctrinam persecutionibus vexari patitur, III, 98. Deus res nostras moderatur, *ibid.* 95, 192. Unus regit universitatem rerum, *ibid.* 356, *v.* 20; IV, 387, *v.* 99, 100; 459, *v.* 73. Hominem constantibus legibus regit, III, 369, *v.* 1. Duæ sunt Dei partes ad opera bona: hominem boni capacem efficit, et vires suppeditat, *ibid.* 489, *v.* 96. Perspicaces oculos et prosperos cursus præstat Deus, sine quo nihil sunt homines, nisi ludibria vera et viva cadavera, *ibid.* 490, *v.* 102. Quæcumque a Deo, nobis recte eveniunt, III, 261; 397, *v.* 75.

Deo nihil præferendum, III, 75. Illi omnis agitationis et cogitationis rationem reddendam habemus, *ibid.* 202. Nisi Dei metus coërceat, parva aut nulla sermonum vis, *ibid.* 283. Dei metus, quem ab omnibus et ubique coli oportet; vanitatem superare debet, *ibid.* 316. Deus timendus, IV, 132, *v.* 15. Deus primo timendus, et ejus desiderium habendum, IV, 500, *v.* 5. Unum Deum spectare, et in eo spes omnes defixas habere, tutum est, III, 90. Deo omnes adhæreant, tanquam anchoræ firmissimæ, *ibid.* 492, *v.* 145. Deo cujus-

cumque rei primitias consecrare justum et pium est, *ibid.* 90. Deus operis omnis et sermonis patronus nobis est proponendus, *ibid.* 279. Deum in omnibus tum prosperis, tum adversis laudant boni, IV, 468, *v.* 63, 64. Deus tum in ægritudine, tum in iis quæ dolorem spectant, in consilium adhibendus, III, 53. Dei contemptus vitandus est, IV, 109, *v.* 308. Cum Deo consilium cape, et ab officio minime aberrabis, III, 240. Deum possidere, et in rem possessionemque Dei ex necessitudine cum eo et ascensu transire, omnium pulcherrimum est, *ibid.* 290. Deo se dans, Deum accipit, IV, 10, *v.* 177, 178. Dei solius homo sit insatiabilis, *ibid.* 142, *v.* 145.

Omnia a Deo cum gratiarum actione recipienda, IV, 127, *v.* 16. Deo non dimidiate serviendum, III, 447, *v.* 220. Præstat Deo cor mactare pauca ferentem, quam eum omnibus sacrificiis cum mente sordida honorare, IV, 451, *v.* 251. Deus vult solus amari, *ibid.* 368, *v.* 42, 43. Deus primus diligendus est, IV, 479, *v.* 12. Deus omnia iis quos sui amantes habet procurat, III, 280. Deus malis ignis est, lux bonis, *ibid.* 346, *v.* 32. Deus bonis unicum solatium, *ibid.* 482, *v.* 205. Bonum est Deo soli notescere, *ibid.* 396, *v.* 72, 73.

Deum non colere res est miserrima, IV, 36, *v.* 942. A Deo excidere pœna maxima, *ibid.* 9, *v.* 151. Nihil grave nisi a Deo et a divinis deerrare, III, 292. Dei legibus repugnare nemini convenit, IV, 317, *v.* 52. Dei vocem quidam sequuntur et audiunt, *ibid.* 162, *v.* 43. Quibus res maximæ in manu sunt, his potissimum, Deus et ipsius auxilium curæ esse debet, III, 307.

Deus magnus æris alieni dissolutor, III, 103. Deum fieri est præmium virtutis, *ibid.* 239; IV, 9, *v.* 141. Aliud Deus, aliud livor præcipit, III, 487, *v.* 38. Qui Deum ignorant non dicendi sapientes, IV, 10, *v.* 181. Sensibilia nobis Dei prospectum adimunt, *ibid.* 36, *v.* 937 *et seqq.* In disputationibus de Deo, quomodo quis gerere se debeat, *ibid.* 37, *v.* 963.

Deum precatur Gregorius in exitum vitæ, IV, 404, *v.* 1 *et seqq.* Dei misericordiam implorat, *ibid.* 405, *v.* 5, etc. Dei justitiam reformidat, *ibid.* *v.* 7.

Deus, attributum hominibus. Patrem suum honoris causa deum appellant filii, quod parentes in procreando Deum quoque imitentur; deum autem progenitum ac mortalem vocant, ut eum a sempiterno Deo distinguant, IV, 742.

Deus. Mercurius Trismegistus et Plato Deum quidem cogitari quoquo modo posse dicebant, at oratione explicari nullo modo posse, IV, 700.

Dextera. Neque ad dexteram, neque ad sinistram declinare, quid sit, II, 172.

Deuteronomium, librorum canonicorum quintus, III, 378, *v.* 12; IV, 508, *v.* 266.

Diabolus, quo sensu mundi princeps appellatus, I, 13. Pravus et agrestis aper hæreditatem Domini pervastans, II, 432. In paradisum, adversus hominem qui primus effectus est, ab initio irrepsit, I, 532. Medius inter Angelos stans, Jobum ad cruciatum poposcit, *ibid.* Dominum ipsum adorsus, ei tentationem admovit, *ibid.* Ipse per Cyprianum magnum sanctam Justinæ animam, atque intactum corpus aggressus est, *ibid.*

Diabolus, incarnatione Verbi, et Christi passione deceptus, qua ratione, II, 286. Secum ipse pugnans, dissidia et seditiones in Ecclesia movet, I, 222.

Diabolus, versipellis, atque in conatibus suis varius et multiplex, I, 533. Technas ejus animæ puræ celerius deprehendunt, *ibid.* Diabolus, luminis persecutor et tentator, si baptismo justificatum adorsus fuerit qua ratione repellendus, II, 304. Scripturarum peritus est hic latro, *ibid.* Vitii sophista, ea Scripturæ loca supprimit quibus confutari potest, *ibid.* Diaboli aliæ artes, *ibid.*

Diabolus hominis odium non abjiciens, cujus exemplar, I, 130. Diaboli complementum Julianus Apostata, *ibid.* 69.

Diabolus Belias dicitur, et Belial, et latro quia omnes vorare gestit, IV, 173, *v.* 343; 367, *v.* 15; 373, *v.* 184; 378, *v.* 324; 392, *v.* 3. Pharao vocatur, *ibid.* 319, *v.* 4; 320, *v.* 3. Diaboli epitheta, *ibid.* 392, *v.* 1 *et seqq.* Diabolus homicida, perdita gratia, odit humanum genus, III, 350, *v.* 47. Auctor hominis

casus, *ibid.* *v.* 50. Adamum e paradiso expulit, IV, 391, *v.* 6. Primis parentibus mortem intulit, *ibid.* 392, *v.* 5, 6. Diabolus vulneravit ligno scientiæ, et totam pervasit humanam naturam, III, 374, *v.* 16. Ejus in hominem odium, IV, 378, *v.* 324. Diaboli variæ fraudes, III, 443, *v.* 112; IV, 66, *v.* 160; 162, *v.* 51; 378, *v.* 331; 393, *v.* 2; 409, *v.* 1. *In utroque carmine ejusdem paginæ et* 410, *v.* 1. Quæcumque voluerit efficitur, mortis sophista, et novus Proteus, *ibid.* 410, *v.* 5. Quo majorem videt animæ pietatem, eo majori ira effervescit, *ibid.* *v.* 15. In angelum lucis aliquoties convertitur, *ibid.* 378, *v.* 335, 336. Minimis primo vitiis illabitur; deinde ad majora impellit, *ibid.* 391, *v.* 10 *et seqq.* Nemo nisi Christum adjutorem habeat diaboli tela effugere potest, III, 449, *v.* 270, 271. Quo tendant diaboli conatus, *ibid.* 383, *v.* 1. Diabolus malis pastoribus maxime utitur ad perdendas animas, IV, 284, *v.* 642. Discordiam inter Christianos duces concitavit, ut eos vinceret, *ibid.* 292, *v.* 40.

Diabolus morbo vexat Gregorium, IV, 383, *v.* 5. In diabolum invehitur Gregorius, et illum a se depellit, *ibid.* *v.* 1; 391, *v.* 1; 392, *v.* 1; 393, *v.* 1; 394, *v.* 1 *et seqq.*

Gregorius orat ut a diabolo liberetur, IV, 319, 320, 396, 397, 398, 399. Eum cruce ferire minatur Gregorius, *ibid.* 392, *v.* 10; 393, *v.* 6, 7. In eum irrepit diabolus subdolis artibus, *ibid.* 393, *v.* 2.

DIACONI. Diaconorum Ecclesiæ Constantinopolitanæ modestia, II, 374.

Diaconi stabant in ecclesia, cum vestibus splendidis, imago claritatis angelicæ, IV, 306, *v.* 11, 12.

DIADEMA imperatorium quibus antiquo more impositum, I, 121.

DIALECTICA, in quo versatur, II, 416.

DIANA Venatrix, cervam Iphigeniæ sibi oblatæ loco substituit, II, 400. Hospitum odium exemplo suo excitat, I, 175. Ut apud tauros in Scythia colebatur, II, 279. apud Spartanos, *ibid.* Virgo crudelis, *ibid.* Dianæ festum, in quo Spartani adolescentes virgis lacerantur, I, 134. Dianæ sacerdos. *Vide* IPHIGENIA.

DICACITAS est hilaritas extra rationem, IV, 149, *v.* 109.

DICENDI facultas probis et honestis virtutis incrementum improbis et flagitiosis vitii stimulus, I, 112.

DIDRACHMUM a Christo solutum servitutis nostræ sublevandæ causa, I, 447.

DIES luminum, quæ et quanta hujus diei gratia, II, 276, 277. Dies Dominica nova quænam apud Græcos, I, 421, 422. Diem (Pentecostes) Spiritui sacrum honori habeamus, II, 355. Dies solemnis ad presbyterorum ordinationem expectabatur, I, 12.

Dies humani dies mali, I, 275. Dies secundum Deum optabiles, *ibid.* Dies vitæ extremus, animæ justæ dies festus, *ibid.* Diei illius cum nobiscum Deus judicia sua loquetur, descriptio, I, 368.

Dierum hebdomades, II, 347. Dierum et annorum primitiæ Deo ab Hebræis consecratæ, *ibid.* Dierum et noctium incrementum et diminutio; inæqualitatis æqualitas, unde, II, 88.

Diei et noctis vices, III, 402, *v.* 21. Dies operibus addictus, *ibid.* 402, 403, *v.* 27, 28. Excitat ad diem æternum assequendum, *ibid.* 403, *v.* 29, 30, 31. Dies eadem miserum efficit et beatum, IV, 442, *v.* 30.

Dierum sacrorum in connubio habenda ratio, IV, 482, *v.* 87, 88.

Dies dominicus omnis verbi et operis Sanctis est firmamentum, IV, 537, *v.* 1, 2.

DIFFICULTATES temporum non observandæ ad comparandas opes, I, 381.

DIGITO Dei descripti sumus in libro viventium et pereuntium, I, 449.

DIGNITAS. Sedis primariæ dignitatem admirari stultum, fugere prudentissimum, II, 41. Dignitatum et graduum diversitas, utinam nulla esset, *ibid.* 42.

Dignitates humanæ somnia, IV, 164, *v.* 88. Item comparantur flumini, et umbræ aut tenebris, *ibid.* *v.* 91.

DII gentilitatis partim in terra relicti, partim infra terram occultati, partim in cœlum evecti, II, 71. Quænam elementa et alia corpora pro diis habita, *ibid.* 70, 71. Vitia ipsa pro diis habita, *ibid.* Dii esurientes Pelopis dilaniatione satiati, II,

279. Dii gentium silentium suum vaticinari non potuerunt, *ibid.*

Dii Gentilium libidinis ac vitiorum duces et patroni, I, 174; II, 281. Eorum bella ad rebellionem incentiva sunt, I, 172. Quare, *ibid.* 173. In eorum religione, vitiosum esse honorificum etiam existimatur, quare, *ibid.* 174. *Vide* SATURNUS, JUPITER, MARS, APOLLO, MERCURIUS, DIANA, SYLVANUS, BACCHUS, HERCULES, JUNO. Dii Gentilium, extincto Juliano imperatore, rursus contemnuntur, *ibid.* 203. Deorum illorum nomina et attributa, *ibid.* 203, 204.

Deorum quædam voces propriæ juxta Homerum, I, 163. *Vide* MOLY, XANTHUS. Deorum gentilitatis obscœni amores, *ibid.* 169, 170. Quam periculose ob omnium oculos positi, *ibid.* 171. Nonnulli altiorem et abstrusiorem in narrationibus illis sensum reconditum esse dicunt, *ibid.* 172. Refelluntur, *ibid.* Rerum divinarum ne indicationes quidem ipsas inhonestas esse convenit, *ibid.* Alia ejusdem argumenti, *ibid.* 173. *Vide* ALLEGORIA.

Dii Ethnicorum impudici, turpes et ridiculi, IV, 32, *v.* 831; 488, *v.* 911; 103. Sæpe longævis escam præbuere corvis, *ibid.* 489, *v.* 127. De diis scripta, vana sunt figmenta lacrymis digna et vitanda ut dolosa retia, *ibid.* 501, *v.* 53. Ridiculi dii gentium sunt aspernandi, *ibid.* 501, *v.* 57.

DILECTIO totius doctrinæ christianæ caput est, III, 30. Dilectio proximi, quid? IV, 151, *v.* 164.

DILECTUS et dilecta vocabantur innupti et innuptæ simul conviventes, IV, 568, *v.* 9, 15; 569, *v.* 4, 5, 15.

DILUVIUM hominibus inutile, III, 414, *v.* 132.

Diluvii finis per columbam annuntiatur, II, 289. Diluvium animarum, quod Arianæ fraudis temporibus grassabatur, Ecclesia Nazianzena superavit, I, 410. Orbis universi diluvium sola effugit, *ibid.* 222.

DIMICARE majus est quam ad perferendas calamitates alios adhortari, III, 225.

DIOCÆSAREA eadem ac Nazianzum, III, 196. Ab ea destruenda Olympium deterrere conatur Gregorius, *ibid.* 195. Diocæsarea, non magna Cappadocum civitas, sed Gregorii Theologi patria, IV, 316, *v.* 25, 26; 439, *v.* 365. Diocæsarea, Amphilochii patria, quem defunctum luget, *ibid.* 551, *v.* 4; 552, *v.* 1, 2. Parvum quidem oppidum, sed magnum virum dedit tribunalibus juris, *ibid.*

Diocæsaream inter Cappadociæ urbes ponit Plinius, III, 515. Erat tamen et alia urbs hoc nomine in Palæstina quam Gallus Cæsar, Juliani Apostatæ frater, excidi et solo æquari jussit ob rebelles Judæos, *ibid.* Diocæsarea, pro qua supplex Gregorius Olympium rogat, Nazianzum est, cui datum utrumque nomen, *ibid.*

DIOCLETIANUS, primus Christianos contumeliis afficit, I, 155, 156. Non quia persecutorum omnium primus, sed quia decimam persecutionem sub ejus successoribus protractam, prior excitavit, *ibid.*

DIOCLI de filiæ nuptiis gratulatur Gregorius, III, 313.

DIOGENES. Diogenis ingluvies, II, 11. Diogenis dolium incolentis dicacitas, I, 136. Diogenes tyrannis hospites loco cedere jubet, *ibid.* Quidnam illud, *ibid.* 137.

Diogenes cum aliquando apud quemdam cœnaret, eique simul et placentæ et hordeacei panes apponerentur, submotis panibus, in placentas manus injecit, I, 552.

Diogenes ex Euripidis tragœdia quæ Phœnissæ inscribitur, versum quemdam non infestive usurpavit, cum in prandio quodam, pane hordeaceo vesceretur. Allata namque placenta, panem hordeaceum abjiciens, ait: « Hospes, tyrannis procul cedito, » hordeaceum panem per hospitem, placentum autem per tyrannos intelligens, IV, 13, *v.* 279, 697.

Diogenes Sinopensis ex philosophiæ præscripto nihil possidebat, III, 137. Diogenis virtus, IV, 11, *v.* 218. Diogenes scortis convicia ingerere solebat, ut ex earum contumeliis contumelias ferre disceret, *ibid.* 91, *v.* 494.

DIONIS uxoris mira castitas, IV, 31, *v.* 808, 809 *et seqq.*

DIONYSIUS censor de oratore Lysia ait, quod artificio carere summi artificii est, III, 241.

Dipsas, vipera sitim pariens, iv, 103, v. 151 *et seqq.*

Discere. Diu discendum, priusquam docendi munus suscipiamus, i, 50.

Disciplina. Quibusnam disciplinis vel ad virtutem vel ad vitium juvenes informentur, ii, 414. Præclarum ordinis ac disciplinæ exemplum in Apostolis, *ibid.* 182.

Discipulos indoctos elegit Christus, ut quivis dicat : *Hæc est Dei victoria,* iv, 485, v. 23. Discipulis Domini probro non fuit Judas traditor, *ibid.* 571, v. 2, 3.

Discipuli Christi, magni omnes et excelsi viri, atque electione digni, ii, 182. Quem ordinem inter se custodirent, *ibid.* Non omnes admittuntur ad transfigurationis Dominicæ spectaculum, *ibid.* Neque ad preces in supremo agone versantis, *ibid.* 183. Nulla in eis morositas aut dominandi libido, *ibid.* Petrus et Paulus magni Christi discipuli, i, 51. Lumen efficiamur, ut discipuli a magno lumine Christo vocati sunt, ii, 334. Summa eorum quæ Jesus discipulis suis præscribit, i, 61. Nos Christi discipuli, non Magistri pietatem nobis imitandam proponemus? *ibid.* 448.

Discordia, malorum turpissimum, ii, 168. Qui discordiam infense oderunt, ad Deum et divinas mentes accedunt, i, 225. Quare, *ibid.*

Disjunctio. Alterutram disjunctionem in omni argumento veram non esse, ii, 100.

Disputatio, non magis omnibus congruit, quam idem ciborum genus, ii, 195. Disputatio de rebus fidei eruditioribus relinquenda, *ibid.* 185. Disputatio de Deo non celeriter agenda, *ibid.* 89, 90. Quo perfectior est, eo difficilior, *ibid.* 76. Disputationem de Deo habendi cupiditas non laudanda, i, 454. Arguta et artificiosa de spiritualibus disputatio, quam indecora, ii, 355. Disputationes supervacaneæ Evangelium evacuant, *ibid.* 113.

Disputationis genus duplex; alterum pro veritate, alterum de veritate, ii, 93. In disputationibus cavendum ne fratrem præcipiti judicio condemnemus, *ibid.* 192. Ne in minimis quidem disputationibus audaciæ signa præbenda, *ibid.* 191. Disputationum pugnæ quæ nullam utilitatem afferunt : sic quidquid in verbis vel supervacaneum, vel curiosum est, vocat Paulus, *ibid.* 45. Ex unius disputationis tædio, ad omnes disputationes nausea plerumque contrahitur, *ibid.* 139.

Disputare. Non quibuslibet, nec semper de fide disputandum, ii, 194. Mala ex Eunomianorum disputandi libidine orta, *ibid.* 45. Disputandi cupiditas. *Vide* Constantinopolitani.

Dissidia omnia unde exorta, ii, 170. Dissidia quandoque permittit Deus, ut quantum pacis bonum sit intelligatur, i, 220, 221. Domus illa aut civitas optime gubernatur, quæ vel nullis omnino, vel certe minimis dissidiis laborat; aut si laboret, quamprimum ad se redit, i, 510. Dissidia nescire, Deo et Angelis maxime proprium est, *ibid.* 225. Ea comprimere Dei proprium est, deinde hominum eorum qui concordiæ bonum perspectum habent; id est, Trinitatem colunt, *ibid.* 511. Dissidiis gaudentes adversæ Deo partis, hoc est, diaboli sunt, quare, *ibid.* 226.

Dissidia Christianorum quam exitiosa, iv, 250, v. 1645.

Dissidiorum inter Catholicos principia, i, 501. Dissidia Catholicorum inde exorta, quod ex duobus eximiis pastoribus (Antiochenis, Melicio et Paulino) uter magis expetendus esset reperire non possent, *ibid.* 516. Non de deitate, sed de ordine ac disciplina erant, *ibid.* 516. In Catholicorum dissidiis, qui heri pius videbatur, hodie impius habetur; qui hesterna die Joseph, aut Elias, aut Joannes, nunc scortator, vel Judas, vel Caïphas, *ibid.* 502. Dissidia Catholicorum, circorum et theatrorum certaminibus comparata, ii, 383. Euripo nunc exundanti, nunc subsidenti, *ibid.* Ludis puerorum in foro instantium, *ibid.* Qui medias partes in illis tenebant, ab utrisque male habebantur, i, 509. Dissidiis omnia funditus evertuntur, *ibid.* 228. Veretur Gregorius ne turbatis Catholicorum dissidio rebus, Antichristus veniat, *ibid.* 504. Dissidiorum inter Catholicos finis, *ibid.* 516. Hujus pacis sponsor Gregorius, *ibid.*

Dissidere. Vocabulis non dissidendum quando syllabæ ad eamdem sententiam

ferunt, II, 284. Cum iis dissidere qui eamdem fidem profitentur, improbissimum, aut maxime miserandum, I, 501. Quosdam dissidere quam inter se consentire præstat; eos videlicet qui ad malum conspirant, *ibid.* 500.

Dives id studio habeat, ut pauperem bonorum suorum participem faciat tanquam alienorum dispensator, II, 37. Dives ulcerosum pro foribus jacentem præteriens non imitandus, I, 446. Calamitatis ejus descriptio, *ibid.* Per magnum et inextricabile chaos a Lazaro sejunctus, II, 357. Linguam suam a paupere Lazaro refrigerari postulat, nec obtinet, quare, *ibid.* 32.

Dives philosophus, quid studio habeat, II, 37.

Divites pluribus indigent; bibuntque, ut majore siti inflammentur, II, 37. Divitum officia, *ibid.* 238. Per elegantem pauperum et divitum antithesim, divites ad misericordiam excitat Gregorius, I, 321.

Dives reti suo immolat, nec Deum laudat, III, 378, *v.* 66, etc. Divites morbis obnoxii, *ibid.* 480, *v.* 127. et superbiæ, *ibid.* 481, *v.* 159. Antithesis divitum et pauperum, *ibid.* *v.* 163. Divitum incerti hæredes, IV, 102, *v.* 119. Divites rident pupillorum exprobrationes et ipsam Dei vindictam, *ibid.* 134, *v.* 65, 66. Divitibus non curæ est, unde pauperes vivant, *ibid.* *v.* 70. Divitem esse moribus præstat quam opibus, *ibid.* 500, *v.* 13, 14.

Divitis mali parabola, IV, 111, *v.* 366. Divitis mali ignem et ardores timet Gregorius, *ibid.* 421, *v.* 35, 36.

Divinatio. Quoddam genus divinationis est, quo impostores cum subterraneis dæmonibus congrediuntur, I, 128. Divinatio quæ in somniis sita est, a quibus inventa, *ibid.* 165.

Divinitas, sola ex omnibus rebus causæ expers, II, 116. Graduum ac descensuum mensuræ minime subjicienda, I, 410. Quod tamen ab hæreticis factum est, *ibid.* Divinitatis arbitri et dimensores, quinam, *ibid.* 87.

Divinus. Ad divinarum rerum tractationem accedere haudquaquam tutum, nisi prius moles deorsum trahens, quantum fieri potest, superata, auresque ac mentis acies repurgatæ fuerint, I, 453. De divinis rebus oratio publica, quam difficilis; et unde, *ibid.* 88. Dispendium ac detrimentum omne potius ferendum, quam Divinitatis jactura fiat, II, 263. Divinitatis doctrina certis finibus ac verbis a Nicænis patribus circumscripta, *ibid.* 12, 13.

Divitiæ communes, pietas, II, 372. Prope te est verbum Dei: quid his divitiis compendiosius? *ibid.* 189. Divitiarum male collectarum morbus est, ut plura appetere non desinat, I, 253. Divitiarum cupiditas inexplebilis, *ibid* 380. Quod ipsi etiam Ethnici confitentur, *ibid.* Qui opibus student, audiant Prophetam dicentem : *Divitiæ si affluant, nolite cor apponere,* II, 238.

Divitiæ sunt infidæ, III, 469, *v.* 92; IV, 53, *v.* 9. Earum incommoda, III, 478, *v.* 66 *et seqq.* Divitiæ fluitantes, IV, 19, *v.* 442. Quæ veræ divitiæ? *ibid.* *v.* 449; 500, *v.* 24. Divitiæ improbæ, egestate sunt pejores, *ibid.* 126, *v.* 4. Divitiis pessimis præstantior est sapiens paupertas, *ibid.* 476, *v.* 260. Divitiarum vanitas, *ibid.* 101, *v.* 102. Divitiæ somno vaniores, *ibid.* 133, *v.* 39, 40. Divitiæ non sunt sine labore, *ibid.* 341, *v.* 31. Divitiæ scorto similes, *ibid.* 500, *v.* 15 *et seqq.*

Divortium legibus christianis contrarium, III, 201. Divortium confirmare, est odium sibi conflare, *ibid.*

Doara, secundæ Cappadociæ oppidum. Non in Basilii antiquæ metropolis episcopi contemptum, I, 302, 303, 304. Sed quod sacerdotes et præsules augere studerent, *ibid.*

Docere prius ac postea discere non bonus ordo, II, 380. Prius docere aggredi, quam ipsi satis edocti simus stultum ac temerarium, I, 48. Docere magnum et præclarum est; at discere periculo vacat, II, 178.

Doctores et Antistites salutis principia nescire absurdum est, I, 484. Vulgo fortasse ignoscendum, si fraudem hæreticorum per errorem admiserit, at doctori quo tandem modo, id concedatur, *ibid.*

Doctrina in actione quam in sermone præstantior, I, 137. Christiana simul vetus et nova, *ibid.* 165, 166. Vetus quantum ad prædictiones ac sublucentes deitatis motus: nova ratione posterioris

Domini adventus ac miraculorum, *ibid.* 166. Quosnam auditores respuat quibusnam perspicua, quibusnam abdita, II, 58. Doctrina divinitatis, certis finibus ac verbis a concilio Nicæno circumscripta, *ibid.* 12, 13. Doctrina perpurgata quam apud Deum ampla et magnifica, *ibid.* 372. Falsa doctrina institutus, I, 45, 46. Doctrinæ atque eloquentiæ non magnopere confidendum, *ibid.* 444.

Doctrina aliorum est informatio opere et sermone, IV, 150, *v.* 127. Doctrina nil præstantius, *ibid.* 144, *v.* 219, 220. Doctrina fiat exemplo et moribus, *ibid.* 137, *v.* 13, 14. Doctrina quæ populis exponenda? *ibid.* 272, *v.* 309.

DODONÆÆ quercus deliramenta quo loco a Christianis ponenda, II, 279.

DOGMATA quæ recens baptizatus foras exportare, atque ad vulgi aures efferre potest, II, 342, 343.

Dogmatum custos sit Christianus, IV, 507, *v.* 214.

DOLOR interdum sanitate præstabilior, I, 388.

Dolor est animæ et corporis colluctatio, III, 50. Dolore nihil ingeniosius, *ibid.* 54. Mali potius ob internum dolorem lugendi, quam boni ob externum, *ibid.* 55. Doloris acerbitas nimia non est probanda, *ibid.* 223. Præsens dolor, omnium gravissimus videri solet, IV, 79, *v.* 156. Dolor eorum qui mundo sunt addicti, ipsis mercede caret; at dolori eorum qui domino serviunt merces sua constat, III, 304. Dolendo nil perficitur, *ibid.* 223. Doloris consolationes, *ibid.* 223, 224. Ut ad concordiam permagni momenti est doloris societas, sic ad consilium animorum consensio et concordia, *ibid.* 287. Commodum in dolore pharmacum, Deum ac futuræ vitæ spes in animum revocare, *ibid.* 304. Quid Deo promiserimus, quid cum ad philosophiam accederemus, spe nobis finxerimus, cogitandum ubi versamur in dolore, *ibid.* 304, 305. Doloris medicina est vel aëri verba facere, IV, 292, *v.* 26. Dolenti ignoscendum est ea quæ dolentis sunt loquenti, III, 263.

DOMINATIO, duæ summæ rerum omnium differentiæ dominatio et servitus, II, 218. Non quas apud nos vel tyrannis scidit, vel paupertas disjunxit, sed quas natura distinxit, *ibid.* Dominatio effectrix est et princeps ac motus expers; et vocatur Deus, *ibid.* Servitus creatura nominatur, *ibid.* Quid inde ad astruendam Filii et Spiritus sancti Divinitatem, *ibid.* 219.

DOMUS quænam optime gubernetur, I, 510.

Domus supra petram aut arenam fundatæ parabola, III, 393, *v.* 2; 394, *v.* 1, 2; 453, *v.* 371, 372. Domus firmiter structa renidenti præstat, IV, 310, *v.* 10.

DONATIVUM a militibus acceptum impiæ scenæ locum dedit sub Juliano Apostata, qua ratione, I, 144.

DONUM baptismi nomen, II, 298. Præstantiora naturæ dona, omnibus communia sunt, *ibid.* 186. Alia vero quæ libidinem excitant et possessores cruciant, paucis hominibus propria, *ibid.* 187. Dona in sacrificio offerenda Valens imperator ipsemet effecerat, *ibid.* 440. Dona saluti necessaria non potentiorum sunt, sed volentium, *ibid.* 186, 187.

DRACHMA evangelica, regia imago fœdis affectibus obruta et a Christo conquisita, II, 501.

Drachmæ inventæ parabola, III, 393, *v.* 15; 397, *v.* 82.

DRACO. Vexilla Romanorum imperatorum horrendis draconum hiatibus inflata, I, 132. Magnus draco Julianus Apostata, *ibid.* 97. Mystici dracones Ethnicorum extincto Juliano, dejecti, *ibid.* 203.

DRAMATICA personarum, apud Isaïam inductio, quid? II, 501.

DUBIUS. In causa dubia vincat humanitas et facilitas, II, 292. In dubiis et incertis rebus ad benignitatem et humanitatem propensiores nos esse oportet, I, 476.

DUCI præstat quam alios ducere, I, 48.

DUPLICEM animum lex aversatur, IV, 285, *v.* 669, 670.

DUX. Duces male agentes sequitur populus, qui sine ductore in vitium facile flectitur, IV, 297, *v.* 164, 165.

DYAS mortalis vocatur connubium, IV, 570, *v.* 4.

E

Ebrietas usus vini immodicus, iv, 149, v. 112.

Ecclesia Christi, eadem vetus simul et nova, i, 133. A Christo ut Deo, creata, ut homine, hæreditate acquisita, *ibid.* Mirificæ propagationis ejus descriptio, *ibid.* Ecclesia Dei multis sudoribus et victimis, tam ante Christum, quam post Christum, cæsis collecta, *ibid.* 483. Dei tabernaculum variis virtutum ornamentis constructum, *ibid.* 443. Pulchra vinea, ii, 314. Viva Dei vinea, *ibid.* 225. Ecclesiæ matri Basilius Magnus totum se tradit, *ibid.* 423. Ecclesiæ fundamenta Petrus in fidem suam accepit, *ibid.* 182. Ecclesia corpus est, cujus membra diversas functiones habent, *ibid.* 175, 176. Ecclesiæ corpus instar compositæ cujusdam et inæqualis belluæ, ex pluribus variisque moribus constitutum, i, 46. A seditione alienum est, ii, 421. Qui unitatem evertunt tanquam Ecclesiæ labes et pernicies ablegandi, *ibid.* 237.

Quid ordo in Ecclesia constituit ad totius Ecclesiæ concinnitatem, ii, 176. In Ecclesiis hoc Deus constituit, ut alii pascant, alii pascantur, *ibid.* 23. In Ecclesia posuit Deus primum Apostolos, etc., ii, 176, 177. Ad Ecclesiæ regimen per gradus est ascendendum, i, 24. In Ecclesia gradus nullus parvus est, *ibid.* 25. Ad Ecclesiæ perfectionem ministros ejus vulgo sublimiores esse oportet, *ibid.* 23.

Ecclesia ab Arianis ex multitudine definita, ii, 197. Ecclesiæ pars selectior, quænam, ii, 420. Ecclesiæ complementum sacerdotalis ordo, i, 24. Ecclesia primitivorum, hoc est, civium supernæ Jerusalem, *ibid.* 263. Ecclesiæ gentium per insulas innovatas ab Isaïa designatæ, ii, 471.

Ecclesia persecutionibus illustrior et splendidior facta, ii, 12. Post persecutiones Ethnicorum altera tempestas adversus Ecclesiam excitatur; id est, Arius, *ibid.* Ecclesia unde ludibriis obnoxia, i, 68. Probro ac dedecore affecta, *ibid.* 483. Ab iis qui sub Ariana persecutione temporibus obsecuti sunt, *ibid.* In Ecclesias nostras velut gravis quidam morbus, irrepserunt Sexti et Pyrrhones, et contradicendi libidine excitata lingua, *ibid.* 474. Ecclesiæ quot et quantæ calamitates, *ibid.*

Ecclesia, sub Juliano Augusto quasi vidua, et viro carens, i, 106. Ecclesiæ cruore victimarum et Christianorum ab Ethnicis impletæ, sub Juliano imperatore, *ibid.* 147. Ecclesiæ facies quam tristis, ævo Gregorii, *ibid.* 66. Ecclesia in multos Paulos et Cephas et Apollones divisa, ii, 171.

Ecclesiæ throni, ab Arianis post Seleuciense concilium occupati, i, 483. Ecclesia Nazianzena cur arca Noë vocata, *ibid.* 410. Ecclesiæ ab hæreticis occupatæ, cum Gregorius Constantinopolim ad confutandos hæreticos venit, i, 505. Adversus Ecclesiam debacchatur Furiarum (Arianarum mulierum) exercitus, ii, 225.

Ecclesiæ regendæ magna difficultas, i, 46. Quod raro accidit, Ecclesiæ lex non est, ii, 288. Unam tantum Ecclesiæ utilitatem ob oculos ponendam spirituales episcopi probe sciunt, *ibid.* 110. Quidam Cappadoces Ecclesia matre indigni, i, 476. Abscissum Ecclesiæ membrum benigne ac humane tractandum, quare, ii, 255.

Ecclesiæ throni, non digniorum, sed plerumque potentiorum sunt, ii, 419. Ecclesiæ ministris in exemplum propositæ leges, *ibid.* Ecclesiasticæ reipublicæ nihil melius, quam ut quisque paci studeat, i, 510.

Ecclesia corpus Christi, iii, 63. Persecutionibus crevit, iv, 293, *v.* 49, 50.

Ecclesia diaboli astu quassata, *ibid.* 292, *v.* 40 *et seqq.* Illi summa cura et sollicitudine prospiciendum, III, 63. Ecclesiæ relicta a defunctis bona fideliter exsolvenda, *ibid.* 90. Ecclesiæ tristis status tempore Gregorii, IV, 194, *v.* 20 *et seqq.* Ecclesia olim gens præstantissima, sed tempore Gregorii dissidiis lacerata, *ibid.* 293, *v.* 27 *et seqq.* Ecclesiæ imperium nuncupat Gregorius speciosam scenam, III, 136. Ecclesiæ solas afflictiones deflet Gregorius, *ibid.* 274. De Ecclesiis fœde perturbatis anxius et sollicitus est Gregorius, *ibid.* 184.

Ecclesiastes, Salomonis opus, liber canonicus, IV, 378, *v.* 18; 509, *v.* 275.

Ecclesiastica potestas incruentum imperium, III, 306.

Ecebolius vir bonitate scatens, III, 264. Illi Nicobuli viduam, suam sororem, et ejus liberos, commendat Gregorius, *ibid.* 263, 264.

Echetus Epirotarum tyrannus crudelitatis nomine celebris, I, 152.

Echo qui propinquam habere existimant per oppositas voces decipiuntur, III, 271. Echus amator quidam, IV, 118, *v.* 153, 154.

Echo. Narrat Ovidius quemadmodum Echo Narcissi amore correpta fuerit; verum quis ipsam Echo deperierit non indicat, IV, 707.

Eden. Bethleem propter Eden, I, 36. *Vide* Bethleem.

Edictum a Cæsare Augusto ut describeretur universus orbis, I, 446. Edicta Juliani Apostatæ in ædes sacras, *ibid.* 146. Edictum imperatoris ad comprimendas hæreses validius, quam theologi sermo, II, 258.

Edom. Ex Edome, sitienti exercitui aquarum rivos educit Elysæus, III, 381, *v.* 18, 19.

Educatio Gregorii qualis, IV, 373, *v.* 205 *et seqq.*

Effectus tolluntur, sublatis causis, IV, 84, 85, *v.* 311, 312.

Efficacitas, quid, IV, 150, *v.* 133.

Egestas cito domat virum prudentem, III, 247, *v.* 212. Egestas gravis, sed gravior improba opulentia, IV, 126, *v.* 4.

Elaphio notario, munuscula cum viginti aureis in testamento relinquit Gregorius, III, 333.

Eleazar et Ithamar, Aàronis filii, sacerdotii oleo delibuti, I, 297.

Eleazarus primitiæ eorum qui ante Christum pro religione passi sunt, quare, I, 346. Septem filios offert, *ibid.* 347. nempe spirituales, *ibid.* 346, 359. Eleazarus cœlestia mysteria didicerat et docuerat; Israëlem proprio sanguine lustraverat, *ibid.* 357. Septem Machabæorum mortem, sacerdotii sui fructum retulit, *ibid.*

Electi, fidi monachorum discipuli, III, 155.

Electiones episcoporum solis Nazaræis Christianis, aut iis potissimum committi oporteret, quare, I, 428.

Electionem et vinculum tollere apud Isaïam, quid sit, I, 412.

Eleemosyna necessaria, non libera lex, non consilium, I, 343. Qualis esse debeat *Vide* Pauper, Misericordia, Beneficium. Indignis quoque danda, ne ea defraudentur digni, *ibid.* 462.

Eleemosyna facienda, IV, 140, *v.* 113. Eleemosynæ fructus, *ibid.* 141, *v.* 117 *et seqq.*

Elementa varia pro diis habita et culta, II, 70, 71. Elementorum permixtio ac temperatio, pacis et concordiæ documentum, I, 227.

Elephantem puer regit et gubernat, III, 463, *v.* 637 *et seqq.*

Eleusynæ noctis obscœnitates Christo cedant, IV, 495, *v.* 261.

Eleusinæ urbis sacra, II, 278.

Eleusius episcopus a Macedonianis constitutus, III, 274. Eleusius Macedoniani errorem arctissime complexus est, *ibid.* 520.

Eli sacerdotis et ejus filiorum pœna et interitus, IV, 296, *v.* 128, 129 *et seqq.*

Elias ob prophetiæ munus populi antistes, I 51. Siccitatem depulit, II, 86. Elias refrigerata post siccitatem terra, e torrente refocillatus, cujus imago, I, 469, 470. Ejus acta quædam, II, 349. Dei præsentiam non autem naturam ipsam aura quædam tenuis ei adumbravit, *ibid.* 74. Elias et Joannes summi philosophi, *ibid.* 421. Elias in sublime assumptus, I, 106. Igneo curru abreptus,

II, 204. Novus Elias, Joannes Baptista, *ibid.* 288. Eliæ loquendi libertas, *ibid.* 463. Eliæ currus igneus, quid significet, *ibid.* 74.

Elias Thesbites Carmeli incola, IV, 203, *v.* 292, 293. Eliæ miracula, III, 380. Elias Thesbites a corvis pastus est, *ibid.* 381, *v.* 2. Pavit ipse Elias copiose viduam Sarephta, ex exiguis olei et farinæ reliquiis; cujus et filium a mortuis insufflando excitavit, *ibid. v.* 3, 4, 5, 6. Elias pluviam continuit verbo Dei, postea demisit, *ibid.* 6, 7. Elias postquam victimam lustravisset igne novo, et novo apparatu ac inaudito, vixit cibi nihil degustans diebus plurimis, *ibid. v.* 8, 9. Elias igne interemit geminos quinquagenarios duces, *ibid. v.* 10. Elias Jordanem trajecit, aquas pallio dividens, *ibid. v.* 11. Elias igneo curru ascendit in cœlum, vestem simul et gratiam Elysæo relinquens, *ibid. v.* 12.

Eliæ templum quod Χηρεῖον vocabatur, III, 382. Elias viduæ Sarephtæ filium viventem qui paverat, eumdem mortuum ad vitam revocavit, *ibid.* 382, *v.* 9, 10. Elias quem magnus aluit Carmelus, per corvos et torrentem, sitiente terra, IV, 22, *v.* 524, 525. Gregorius hic memoria lapsus est; nam a corvis pastus est Elias, non in Carmelo, sed in torrente Carith, *ibid.* 698. Eliæ paupertas, *ibid. v.* 526 *et seqq.* Elias a viduæ Sarephtæ hospitio susceptus, *ibid.* 282, *v.* 1, 2 *et seqq.* Hanc Elias anum pascit Sidoniam, III, 445, *v.* 172, 173. A corvis pascitur, *ibid. v.* 172; 469, *v.* 86. Elias qui imbrem cohibuerat, imbre sitientem terram aluit, IV, 439, *v.* 1. Eliam currus in cœlum rapuit, III, 422, *v.* 322; 389, *v.* 32; 546, *v.* 1; 548, *v.* 1.

ELIGERE. Prudentum est, ut in bonis meliora, ita in malis leviora eligere, II, 313.

ELISÆUS, ob prophetiæ munus populi antistes, I, 51, 52. Pueris lacessitus, II, 202. Ejus acta quædam, *ibid.* 349. Elisæi melote plus virium habuit, quam aurum vestibus assutum, *ibid.* 205. Elisæi pulchra hæreditas, *ibid.* 463.

Elisæus propheta non solum dulces aquas ad bibendum reddidit, sed etiam fertiles, ita ut agri antea steriles, iis irrigati fontibus, fertiles evaderent, III, 526. *Vide* ELYSÆUS.

ELLEBICHUS. Ab eo Gregorius postulat ut Mamanti presbytero militis filio, missionem donet, III, 307.

ELOQUENTIÆ laus, IV, 472, *v.* 165 *et seqq.* Eloquentia regit animi motus, iram compescit, dolores lenit, *ibid.* 473, *v.* 182. Reges et populos movet, *ibid. v.* 188. Eloquentia erat Orphei cithara, et Amphionis lyra, *ibid. v.* 193. Erat et remedium quod Mercurius dedit Ulyssi, *ibid.* 474, *v.* 196. Quod Polydamna dedit Helenæ, *ibid. v.* 200. Eloquentia venerationem conciliat, *ibid. v.* 207, etc. Livore qui plerosque infestat, superior est, *ibid. v.* 214, etc. Posthabenda vitæ probitate, *ibid.* 477, *v.* 272. Eloquentiæ studio citius finem imponit Gregorius, III, 18. Eoquentia fideles ab infidelibus superatos non concedit, IV, 454, *v.* 48.

Eloquentiæ non magnopere confidendum, I, 444.

ELOQUI id præstat, quod animum ægre habet, quam quiescere, perinde atque eloqui nesciamus, III, 254, 255.

ELYSÆUS levi affectus injuria, magnam infligit plagam, III, 358, *v.* 67, 68. Ejus miracula, *ibid. v.* 14. Jordanem pertransit divisis aquis, *ibid. v.* 15. Fontes sale fertiles reddit civitati, *ibid. v.* 16. Pueros conviciatores ferarum morsibus necat, *ibid. v.* 17. Sitienti exercitui rivos ex Edome ducit, *ibid. v.* 18. Viduam a creditoribus liberat, fontibus olei, *ibid. v.* 19, 20. Sunamitidis filium resuscitat, *ibid. v.* 20, 21. Venenum depellit ex herba, et plurimos fame laborantes reficit, *ibid. v.* 22, 23. Naaman mundat, et Giezi lepra inficit. *ibid. v.* 24, 25. Elisæus securim ab aquis trahit, *ibid. v.* 25, 26. Elisæus Syros excæcatos tradit hostibus, *v.* 27, 28. Cibos exercitui apponi jubet, Syrorum opera, *ibid. v.* 28, 29. Mortuus mortuum suscitat, *ibid. v.* 29, 30. Elisæo hæreditas ab Elia venit gratia et præclarum ex alto pallium, III, 381, *v.* 12, 13; IV, 21, *v.* 533, 534. *Vide.* ELISEUS.

ELYSII campi ex Mosaïcis libris ad paradisi nostri formam excogitati, II, 416.

Emmelia, seu Emmelium, mater Magni Basilii, sacerdotis compar, et trium sacerdotum parens, atque aliorum, qui sunt velut exercitus cœlestium, iv, 533, *v.* 1 *et seqq.* Macrinæ mater, *ibid.* 558, *v.* 2. item et Theosebiæ, *ibid.* 559, *v.* 1.

Emmelia mater Magni Basilii mulier sancta, cujus fit mentio in Martyrologio Romano die octava maii, decem habuit liberos, ex quibus masculi quinque, nempe Basilius Magnus, Naucratius, Gregorius Nyssenus, Petrus Sebastenus, quinti nomen nobis latet; et quinque filias quarum nonnisi unam novimus, iv, 753.

Emmelia Basilii Magni mater, merito Ἐμμελείας, id est, *concinnitatis* nomen habuit, quare, ii, 402.

Empedocles, ut Deus et raptus in cœlum videretur, in ardentem Ætnam se præcipitem dedit, i, 129. Calceo ignis æstu ejecto proditus est, *ibid.* 128.

Empedoclem inaniter tumentem, mortalem prodiderunt Ætnæi crateres, soleas ejicientes, iv, 496, *v.* 281 *et seqq.* 538, *v.* 1, 2.

Empedocles, ut pro Deo haberetur, in Ætnæ caminum se præcipitem dedit, ne quod vestigium superesset. Verum ferreæ illius crepidæ per flammam rejectæ, dementis philosophi fraudem prodidere, iv, 754.

Empedotimus, Thebanus vates cum Trophonio et Aristæo miserorum hominum chorus, i, 128. In penitissimos terræ recessus sese abdiderunt, ut dii haberentur, *ibid.* Deprehensa fraude non plus honoris ex hujus modi furtivo secessu adepti sunt quam contumeliæ ob comprehensam fraudem, *ibid.* In speluncis illis fame extincti sunt, *ibid.* 129.

Empedotimus cesset a fabulis, iv, 497, *v.* 286; 558, *v.* i.

Empedotimus veterator, quo Deus haberetur, atque in cœlum raptus existimaretur, in abditissimum specum sese recepit, ibique fame periit.

Emporium fidei, Constantinopolis, ii, 374.

Empusa, monstrum dæmoniacum, iv, 381, *v.* 1, 2.

Empusa, apud Suidam *spectrum dæmoniacum*, quod ab Hecate immissum miseris apparebat, sic dicta, quod uno tantum pede incederet; in varias se formas mutare dicebatur, et carnis et voluptatum amans, *ibid.* 789.

Empusa, spectrum dæmoniacum, quod ab Hecate immissum miseris apparebat, sic dicta, quod uno tantum pede incederet; in varias se formas mutare dicebatur, et carnis et voluptatum amans, iv, 739.

Empyrus, piscis ignitus, medio mari effulgens, iii, 461, *v.* 581, 582.

Enach; genus illius Israëlitas quondam opprimebat, i, 329.

Encænia: quid hoc nomine significetur, ii, 471. Eorum solemnitas veteri lege constituta, quare, *ibid.* Sacrarum ædium cordisque innovationem complectitur, *ibid.* Varia Encæniorum exempla, *ibid.* Encænia. Novæ Dominicæ quænam Encænia verbum identidem præ voluptate repetendum, *ibid.* 471, 472. Encænium animæ, *ibid.* 475. Ut celebrandum, *ibid.* 477. Encænium resurrectionis celebrandum, *ibid.* 499. Ad Encæniorum festum veris amœnitates concurrunt, *ibid.* 478.

Encænia. Hoc nomine significatur dedicatio cujuscumque rei; seu festum quo qualiscumque res innovatur, sive templum, sive domus, etc. Sacer erat apud Judæos dies Encæniorum, ob memoriam instaurati templi post captivitatem, ii, 513.

Enceladus. *Vide* Gigantes. Enceladus gigas fulmine ictus, in monte Ætna fumum et ignem evomens, iv, 241, *v.* 1404 *et seqq.*

Encomia boni præsidis, iii, 18.

Enoch fide translatus, iii, 421, *v.* 309; iv, 546, *v.* 1.

Enoch, septimus inter primævos homines, ii, 348. De eo non constat an Dei naturam comprehenderit, aut comprehensurus sit, *ibid.* 73, 74. Enoch translatus est, exiguæ pietatis præmium hac translatione consecutus, *ibid.* 460. Pietas ejus cur exigua dicta, *ibid.* Quare Basilius Magnus ei comparatur, *ibid.*

Enos primus spe adductus est ut Dominum invocaret, i, 309; ii, 460. aut ut Dei nomine vocaretur, i, 309. Enos spem habuit, non cognitionis Dei, sed

invocationis, II, 73. Quare Basilius Magnus ei comparatus, *ibid.* 460.

ENS : vox ad indicandam Dei essentiam aptior quam Deus, quare, II, 131. Proprium est essentiæ Dei nomen, *ibid.* Ens proprium est Dei, *ibid.* 132.

ENSIS plumbeus, vaginis licet argenteis conditus, est in bello inutilis, IV, 463, *v.* 178, 179.

ENTHUSIASMUS honestum ac speciosum vocabulum quo dæmonum participatio appellatur, I, 127.

EPAMINONDAS et Scipiones intuetur Julianus Apostata, quare, I, 135.

EPICTETI patientia coacta potius quam voluntaria, I, 134.

Epictetus, cum crus ipsi stringeretur ac distorqueretur, velut in alieno corpore philosophabatur, III, 51, 52; IV, 27, *v.* 684, 685; 564, *v.* 1.

Epictetus summo fuit in honore apud Adrianum imperatorem, III, 498.

EPICURI atheismus, atomi voluptas, II, 53. Epicuri philosophia nullum voluptate superius bonum constituit, I, 136. Iis qui disputare gestiunt proponitur, ut Epicuri imperium numinis contemptum atque alienam philosopho voluptatem exagitent, II, 53.

Epicurus voluptatis assertor, IV, 30, *v.* 787. Sed voluptati minime deditus, *ibid.* 31, *v.* 790.

EPICUREI Providentiam negant aut terminis circumscribunt, IV, 10, *v.* 188, 189.

EPIDAURUS superciliosus Christo cedat, IV, 495, *v.* 259.

EPIPHANIA. Qualis Basilius Magnus eo die, inter sacrificii solemnia volenti imperatori visus, II, 440.

EPIPHANIUM ad amicitiæ certamen, juvenem senex, provocat Gregorius, III, 319.

EPIROTARUM tyrannus Echetus, I, 152.

EPISCOPALIS successio quænam proprie æstimanda, I, 470.

EPISCOPATUS non est res pessima, IV, 268, *v.* 180. Episcopali dignitati non obstat corporis infirmitas, quia non athleta, sed doctor eligitur, III, 67.

EPISCOPI humanis in rebus ne adversus plebeium quidem supercilium attollunt, at ubi Deus nobis periclitatur, ipsum solum intuentur, II, 439. Episcoporum seniles carnes ab Arianis laceratæ, *ibid.* 202. Episcopis quænam jusjurandi forma præscripta, *ibid.* 25, 26. Episcoporum electionem quibus commissam esse oporteret. *Vide* ELECTIO.

Episcopus Cæsariensis metropoleos, archisacerdos appellatus, I, 445. Seditio in ejus electione, *ibid.* Electus a populo, episcopis qui aderant consecrandus offertur, *ibid.* Episcopi Nicæam contendentes, ut Arii furori obsisterent, Gregorium Theologi patrem catechesis sermonibus imbuunt, I, 406. Episcopi seniores, patriarchæ appellati, II, 384.

Episcopus. *Vide* ANTISTES, PASTOR, PRÆLATUS, SACERDOS.

Episcopus lucerna est Ecclesiæ, III, 62, 63. Episcopi Ecclesiæ præsides, virtutis ministri, quibus impositum est animas divino pabulo alere, IV, 194, *v.* 30, 31. Utrolibet se habeat episcopus, omnino vel periculi, vel salutis particeps sit Ecclesia necesse est, III, 62, 63. Grande opus ejusdem electio, *ibid.* 62. Episcopo non facile manus imponatur præscribit Apostolus, IV, 279, *v.* 517. Fieri non debet episcopus sine prævia præparatione, *ibid.* 281, *v.* 549, 550. Non per sodalitia et cognationes episcoporum electio expendenda, III, 63. In episcoporum electione absint factiones et dissidia, *ibid.* 65. Laus egregiorum præsulum, IV, 310, *v.* 21. Turpe si episcopus sit fidelibus virtute inferior, *ibid.* 281, *v.* 570.

Episcopi mali effigies, IV, 283, *v.* 610. Episcopi mali fugiendi, *ibid.* 263, *v.* 33. Episcopis malis præsertim utitur diabolus ad perdendas animas, *ibid.* 284, *v.* 642. Quæ timenda pravis episcopis pœna, *ibid.* 295, *v.* 116, 117. Episcoporum malorum judicium parvipendit Gregorius, *ibid.* 254, *v.* 1756 *et seqq.*

Episcopi, quam corrupti, Gregorii tempore, IV, 194, *v.* 27; 274, *v.* 357. Episcoporum dissidia, *ibid.* 246, *v.* 1546 *et seqq.* 301, *v.* 4 *et seqq.* Horrida episcoporum inter se decertantium bella, *ibid.* 304, 305, *v.* 36 *et seqq.* Quidam aliorum rixis ad commodum suum abutebantur, *ibid.* 247, *v.* 1566. Queritur Gregorius de nonnullis episco-

pis, qui communem concordiam dirimebant, et fidei causam privatis contentionibus posteriorem habebant, III, 128. Episcopi Ægyptii, viri pessimi, parvo pretio venales, qui plures deos venderent, si plures essent, IV, 222, *v.* 837. Episcoporum juniorum in concilio Constantinopolitano levitas, quibus tamen assentiunt senes, *ibid.* 251, *v.* 1680. Variæ functiones notantur quibus ante episcopatum isti abjecte incubuerant, *ibid.* 267, *v.* 152. Quanti momenti tunc erat episcoporum delectus, *ibid.* 268, *v.* 183. Nulla inter episcopos hujus temporis et Apostolos statuenda comparatio, *ibid.* *v.* 192. Sint episcopi ignari, deformes, bubulci, modo fidem habeant, et virtutem, et miracula Apostolorum, *ibid.* *v.* 199. Episcopi inconstantes et potestati servientes, *ibid.* 273, *v.* 333. Qui loqui nesciunt, vellent ligare linguam disertiorum, *ibid.* *v.* 344. Episcopi constituti sine dilectu, *ibid.* *v.* 371. Eorum electio alearum jactus; in cubis sunt res divinæ, *ibid.* 275, *v.* 396. Res comica et theatrica, *ibid.* *v.* 397. Istorum episcoporum repentina et stupenda mutatio, *ibid.* *v.* 402. Divites fiunt et tyranni, *ibid.* 276, *v.* 432. Lavacro non plane expurgantur, *ibid.* 277, *v.* 442. Fama laborantes, fidei non possunt prodesse, *ibid.* 280, *v.* 529. Eorumdem superba ignorantia, *ibid.* *v.* 544. Episcopus hypocrita, *ibid.* 284, *v.* 647. Episcopi quanti et quam parvi, *ibid.* 291, *v.* 1 *et seqq.* Episcopos subito ex mundana vita assurgentes, et de thronis disceptantes per ironiam carpit Gregorius, *ibid.* 294, *v.* 75. Diversa studia malorum præsulum : alii certant de sedibus, et hi utinam juste plectantur ut Gethæi; alii inter utrosque divisi, Orientem et Occidentem commovent, *ibid.* 297, *v.* 145 *et seqq.* Levitas quorumdam episcoporum, *ibid.* 310, *v.* 13 *et seqq.* Episcopi magnatum mensis serviliter epulabantur, *ibid.* 312, *v.* 59. Quanta erat eorum capacitas in conviviis, *ibid.* *v.* 71, 72.

Episcoporum contra se ipsum insidias, Sasimorum throni causa exaggerat Gregorius, III, 76. Rixa de Gregorii ordinatione, IV, 256, *v.* 1807 *et seqq.* Episcopi invidia rupti, Gregorio infensi, *ibid.* 266, *v.* 136. Eorum collatio acerba et aculeata, *ibid.* 295, *v.* 104. Episcopis se persequentibus cuncta terræ bona dimittit Gregorius, *ibid.* 289, *v.* 797. Illos ad concordiam hortatur, *ibid.* 290, *v.* 823. Omnem episcoporum conventum fugit Gregorius, quia minus erat depulsio malorum, quam accessio et incrementum, III, 182. Cum coëunt, metuendum est, ne synodus sinistrum exitum habeat, *ibid.* 184. Eorum synodos vocat concilia gruum et anserum, IV, 313, *v.* 91, 92.

Epistolæ aliæ longiores, aliæ breviores, III, 78. Modus epistolarum utilitas, *ibid.* Rebus, non litteris æstimanda epistolæ longitudo, *ibid.* 81. Oportet immoderatum in utrisque tenorem fugiendo, modum assequi, *ibid.* 79. Optima et pulcherrime scripta epistola, quæ et indocto persuadet et erudito, *ibid.* Tertia dos Epistolarum est gratia, *ibid.* Jocis salsis, dictis, et ænigmatibus, sicut purpuris in textura utendum, *ibid.* Ab epistolis absit affectatio, *ibid.* 80. Epistolæ sunt umbra sermonis et cognitionis, *ibid.* 134. Epistolas suas quas tanquam scribendi exemplaria postularat Nicobulus, mittit Gregorius, *ibid.* 80. Basilii epistolis primas concedit, *ibid.* 81. Suas epistolas Epiphanio offert ut amicitiæ dexteram Gregorius, *ibid.* 319. Epistolæ Eusebii Samosatensis laudantur, *ibid.* 100.

Epistola Pauli ad Timotheum antistites futuros informat, I, 472.

Epistolæ catholicæ septem, canonicæ a quibusdam prædicantur, IV, 510, *v.* 310, 311. Alii admittunt solummodo tres, Jacobi unam, Petri unam, Judæ unam, *ibid.* *v.* 311. Alii tres Joannis, duas Petri, et unam Judæ, *ibid.* *v.* 314, 315.

Equuleus. Alii eadem patiuntur ac equulei, qui quod assuefacti non sint terroribus, ad strepitus exasperati, ascensores suos deturbant atque excutiunt, III, 292.

Equus ferocior, frenum, nisi blanda manu permulceatur, non ferens, cujus imago, II, 487. Equum Homericum Gregorius imitatur, cum Athenis relictus ad Basilium sodalem impetu fertur, *ibid.* 417. Equum ad metam stimulare; pro-

verbium, *ibid.* 267, 484. Eodem equo et magistro quinam utantur, *ibid.* 404. Generosi et indocilis animi cum equo indomito comparatio, *ibid.* 169. Equi optimi in Cappadocia nutriebantur, *ibid.* 396. Equi ex se ipsis, nos vero ex iis quæ extra nos sunt explorati, *ibid.* 397. Quid inde? *ibid.*

Equus velox et freni impatiens, IV, 312, *v.* 105. Equus victor ultra metam currit, nec frenis jam coërcetur, *ibid.* 430, *v.* 105. Equi super funes gradientes, III, 462, *v.* 627, 628. Equitandi artem qui didicerit a cantandi studio interdicitur, III, 238.

Erat: vox de Dei Filio tertio repetita, cur? II, 242.

Eremitarum et cœnobitarum, inter se dissimilitudo, I, 479, 480.

Eremiticæ vitæ commoda et incommoda, II, 450. Item cœnobiticæ, *ibid.* Utrumque genus a Basilio conciliatum, *ibid.*

Ericapæus cum Phane et aliis diis irridetur, I, 170.

Error, quatenus vulgo condonandus, I, 484.

Eruditio, etiam mundana, inter humana bona principem locum tenet, II, 403. Eam Christiani multi pravo judicio aspernantur, *ibid.* Refelluntur, et quæ doctrinæ illius præstantia sit, aperitur, *ibid.*

Esau, ante etiam in lucem prodiisset, odio habitus, II, 436. Hoc bellorum quæ Ariani movent consilium est, ut Jacob expellatur, ipsique Esaü ille subrogetur, *ibid.*

Esaü improbus, Isacides, III, 429, *v.* 494.

Esdræ libri duo canonici, III, 378, *v.* 15; IV, 508, *v.* 270.

Essentia Dei. *Vide* Deus. Essentia Dei non est, ingenitum esse, II, 103. Deus quasi pelagus quoddam essentiæ, *ibid.* 263, 264. Deum supra omnem essentiam ponere, et in ipso quidquid est collocare, per theologum licet, quare, I, 225.

Essentia una et tres hypostases pie ab Orientalibus dicebantur; quod primum divinitatis naturam, alterum trium personarum proprietates declararet, I, 494.

Est, vox Deo propria; *Erat* et *Erit*, hujus nostri temporis, fluxæque et caducæ naturæ segmenta sunt, II, 263. Hoc proprie non est, quo id quod non erat antiquius est, *ibid.* 379. Creatura proprie non est, *ibid.*

Esther ornat corpus, sed ad salutem gentis, IV, 124, *v.* 291, 292. Esther, liber canonicus juxta nonnullos, *ibid.* 509, *v.* 288.

Ethica mores informat, IV, 459, *v.* 67, 68.

Ethnicorum philosophorum virtutes, IV, 11, *v.* 214, 215. Ethnici humanæ gloriæ cupidi, *ibid.* 13, *v.* 270, 271. Voluptatibus ventris indulgebant, *ibid.* *v.* 272. Turpe ab Ethnicis Christianum vinci, *ibid.* 83, *v.* 258, 259. *Vide* Gentiles.

Ethnici quidam theologi Spiritum sanctum, ut Gregorio videtur, per imaginem quamdam conceperunt, II, 141. *Vide* Gentiles. Dii Ethnicorum a suismet theologis convicti, *ibid.* 150.

Euboei, calculorum et mathematicarum disciplinarum inventores, I, 164.

Eucharistiæ sacramentum, IV, 124, *v.* 298, 299.

Eucharistia: Christi corpus in hoc sacramento sine pudore ac dubitatione edatur, et sanguis bibatur, II, 494. Alia ejusdem argumenti, *ibid.* *Vide* Corpus Christi. Eucharistia, sacrificium externum, et magnorum mysteriorum antitypum, I, 73. Eucharistia, incruentum sacrificium, per quod Christi passionibus et divinitati communicamus, *ibid.* 125. Eucharistiæ mysteria, typi salutis, *ibid.* 393. Quo sensu, *ibid.*

Eucherio (Flavio) consule, testamentum scribit Gregorius, III, 330.

Euclides. Ecquis Euclides apum et aranearum artificium unquam imitando expressit? II, 81.

Eudocium sacerdoti male infensum Gregorius rogat ut ad se veniens pacem cum illo componat, III, 293, 294. Illum partim excusans, partim arguens ad concordiam cohortatur, *ibid.* 295, 297.

Eudoxius celeber rhetor, III, 56, 57.

Eudoxius Arianæ hæresis acerrimus propugnator fuit, III, 520.

Eudoxius, præcedentis filius, et pariter rhetor, Sophronio commendatur a Gregorio, III, 56. iterum Themistio,

ibid. 57. Illi Nicobuli filios commendat, *ibid.* 233. Præcipue Nicobulum (filium) quem segnitia laborantem ut excitet rogat, *ibid.* 235. Sibi succensentem compescit Eudoxium Gregorius, et ipsi rursus Nicobulum tradit, *ibid.* Eudoxium de iambis cujusdam Valentini iratum jocatur Gregorius, *ibid.* Nicobulum rursus illi commendat, *ibid.* 136. Illum hortatur ut contemptis opibus, splendore, plausibus, et toto dicendi genere, philosophiam amplectatur, et Deo adhæreat, *ibid.* 237, 238. Jam illum permotum ut Deum arctissime complectatur perurget Gregorius, *ibid.* 241, 242. Illum commendat Saturnino, *ibid.* 242. De Nicobulo magna et miranda scribenti non credit Gregorius nisi documento præbito, *ibid.* 252.

Eudoxius Arianus. Ejus discipulorum audacia ecclesias colligentium, III, 274.

Eugeniæ neptis jus ad hæreditatem obeundam Theodoro Tyanensi commendat Gregorius, III, 202. Eugeniæ in testamento nullam haberi rationem vult Gregorius ut cujus vita reprehensione non vacet, *ibid.* 332.

Eulalius primo chorepiscopus, deinde Nazianzenus episcopus, frater Helladii et Gregorii consobrinus. Hunc cum Helladio fratre commendat Gregorius Amphilochio, III, 25. et Solliano, *ibid.* 26. et Hellenio, IV, 430, *v.* 129. Dicitur solitudini atque immodico jejunio deditus, III, 166. Ad Theodorum Tyanensem a Gregorio mittitur, *ibid.* 210. Gregorio in sedem Nazianzenam sufficitur religiosissimus episcopus cujus manibus immori cuperet Gregorius, *ibid.* 243. Huic rationem reddit de firmo Alypianæ virginis proposito, *ibid.* 217. Fratrem suum Helladium sepelit Eulalius, IV, 527, *v.* 3.

Eulalius, orthodoxus Doarensi Ecclesiæ episcopus. Gregorii Theologi in consecratione Eulalii Doarensium episcopi oratio habita, I, 302. Ad Eulalium orationem dirigit, atque eum hortatur, ut populum sibi commissum accipiat ac regat, *ibid.* 304. Ei tribulationes regiminis animarum adhærentes non dissimulat, *ibid.*

Eunomiani, in errorem inducti ex eo quod Pater dicatur Deus Domini nostri Jesu Christi, I, 534, 535. Non intellexerunt Deum illius dici, non ratione Verbi, sed humanitatis, *ibid.* Dei Filium æquivoce Deum dici contendunt, II, 105, 109. Æquivoce simul et proprie, cum iterum a Patre natura dissideat, *ibid.* 105. Hanc in rem canis terrestris et marini exemplum adducunt, *ibid.* Refelluntur, *ibid.* 106. Ab uno homonymiæ genere ad aliud transire convincuntur, *ibid.* Dei generationem et creationem, et Deum ex nihilo ortum prædicant, *ibid.* 49. Fluxiones prius abjiciant, et de corporea disputare desinant, *ibid.* 99. Ita fortasse dignum aliquid generatione divina concipere animo queant, *ibid.*

Eunomiani isagogicum librum ad simpliciorum fraudem excogitant, II, 92. Scire se omnia et docere profitentur, *ibid.* 46. Se usquequaque sapientes et acutos esse existimant, *ibid.* 113. Quæ jactantia eorum, *ibid.* 52. Unius diei momento sanctos fingunt, et theologos creant : dialecticorum agmen, ut olim fabula gigantes producunt, *ibid.* Levissimorum hominum amentia ad suam utilitatem abutuntur, *ibid.* 53. Linguæ prurigine, ut morbo, laborant, *ibid.* Lingua eorum et manus ad Gregorii sermones pruriunt, *ibid.* 45. Ænigmatum studiosi, *ibid.* 113. Disputationum pugnis oblectantur, linguam volubilem habent, atque nobilioribus verbis sectandis acrem, *ibid.* 45. Circulatorum instar, hoc unum sibi proponunt ut imperitorum oculos perstringant, *ibid.* Mala hinc exorta, *ibid.* 45, 49. Ludicræ eorum interrogationes et ex arena constructæ domus, *ibid.* 100.

Eunomianorum objecta, cum Gregorii responsis objectio prima; si Filius et Spiritus sanctus Patri coæterni, cur non etiam principii expertes? II, 94, 95. Responsio : Quia ex ipso, non post ipsum : quantum ad causam, principio non carent; quantum ad tempus, principii expertes, *ibid.* Objectio secunda : quomodo a passione immunis est hæc generatio? *ibid.* 95. Responsio : Quia incorporea, *ibid.* Objectio tertia : Quisnam est Pater qui principii expers sit? *ibid.* 96. Responsio : Nempe is cujus ne ipsius quidem essentiæ origo ulla repe-

riri potest, *ibid.* Objectio quarta : Ipsum hoc, genuit et genitus est, quid aliud quam generationis initium inducit ? *ibid.* Responsio : Scriptura in his quæ temporaliter dicit, inversa temporum ratione multa profert ; quid ergo si dixerimus : a principio genitus erat ? *ibid.* 95. Objectio quinta : Vel volens (Pater) Filium genuit, vel nolens ; si nolens, vis ergo ei illata est ; si volens, ergo Filius, voluntatis est Filius, *ibid.* 97. Dilemma, aliis Gregorii dilemmatibus retusum, *ibid.* Responsio : Quod in voluntatem cadit, non voluntatis est, sed volentis ; Patri generatio fortasse est ipsa generandi voluntas, *ibid.* Objectio sexta : Quomodo genitus est ? *ibid.* 98. Responsio : Ut scit Pater qui genuit, et Filius qui genitus est, *ibid.* 99, 100.

Eunomiani argutari pergunt. Objectio septima : Existentem vel non existentem genuit Pater, II, 100. Responsio : O futiles nugas ! Hæc nobis conveniunt qui partim ex entibus, partim ex non entibus sumus ; at hic generatio cum essentia ipsa convenit, atque a principio extitit, *ibid.* Objectio octava : Non idem sunt genitum et ingenitum, ac proinde nec Filius cum Patre idem est, *ibid.* 101. Responsio : Idem non sunt quantum ad proprietatem ingeniti et geniti ; natura vel substantia idem sunt, *ibid.* 101, 102. Objectio nona : Si ratione essentiæ idem sunt, cum ingenitus sit Pater, ingenitus quoque Filius erit, *ibid.* 103. Responsio : Recte, si ingenitum essentia Dei esset ; non est autem, *ibid.* 103, 104. Objectio decima : Si Deus gignendi finem non fecit, imperfecta est generatio ; si gignere cessavit, omnino quoque cœpit, *ibid.* 104. Responsio : Sempiternum ne sit Filio nasci nec ne, nondum dico, quoadusque illud Scripturæ, ante omnes colles gignit me, accuratius expendero, *ibid.*

Eunomianorum parallogismus, ex hac propositione deductus : Pater major Filio quantum ad causam. Pater causa natura ; ergo major natura, II, 106. Responsio : Ab eo quod secundum rationem quamdam dicitur : ad id quod simpliciter dicitur, captiose progreditur argumentatio, *ibid.* Eorum dilemma : Pater vel essentiæ vel actionis nomen est ; si essentiæ, Filius diversam a Patre essentiam habet ; si actionis, Filius creatura est, *ibid.* 107. Responsio prima : nec essentiæ nomen est Pater, nec actionis, sed relationem eam indicat quam Pater erga Filium habet, vel Filius erga Patrem, *ibid.* Responsio secunda : etsi Pater, essentiæ vel actionis nomen dicitur, Eunomiani causam non obtinent, quare, *ibid.* 108.

Eunomianorum disputationis præcipuum caput : si Deus, et Deus et Deus, quid causæ est quin tres sint dii ? II, 149. Responsio : Nobis Deus unus est, quoniam una deitas, atque ad unum ea quæ ex eo sunt referuntur, etiamsi tres personas credimus, *ibid.* Individua in dividuis est divinitas, *ibid.* 149, 150. Cum ad divinitatem primamque causam respexerimus, unum est quod mentis nostræ oculis obversatur ; cum rursus ad ea in quibus est divinitas, et quæ ex prima causa, citra ullam temporis intercapedinem, ac pari gloria sunt, tria sunt quæ adorantur, *ibid.* Objectio : Apud Ethnicos deitas una est, ut docent philosophi, et apud genus universum humanitas una ; et tamen plures sunt dii, et multi homines, *ibid.* 150. Responsio : At illic communitas unitatem habet, quæ cogitatione sola considerari possit, *ibid.* Nostræ doctrinæ non eadem est ratio ; sed personarum Trinitatis quælibet unitatem essentiæ habet, non minus ejus cum qua conjungitur, quam sui ipsius respectu, *ibid.* 150, 151.

Eunomianorum argumentatio ex numeris petita. Quæ ejusdem essentiæ sunt, connumerantur (Verbi gratia, duo vel tres dicuntur), *ibid.* 151. Quæ autem disparem substantiam habent, minime connumerantur, *ibid.* Catholici, juxta hanc rationem, tres deos dicere debent : Eunomianis nullum tale periculum imminet, *ibid.* Responsio prima : Numerus eam vim habet, ut subjectorum quantitatem non item rerum naturam explicet, *ibid.* 152. Responsio secunda : Tria numerantur quæ totidem numero sunt, etiamsi natura differant ; unum autem et unum et unum, totidem unitates quæ substantia conjunguntur, *ibid.* Amplior hujus responsi explicatio, et illustratio ab exemplis, *ibid.*

Eunomiani sacrilegi Scripturæ locis Verbi divinitatem oppugnent, II, 109. Brevis ad ea explicanda methodus : Sublimiores voces divinitati, humiliores humanitati ascribantur, *ibid.* 110, 111, 112. Objectionibus suis veritatis viam turbant, *ibid.* Objectionum illarum solutio, *ibid. et seqq.* In disputationibus de Filio fracti, acrioribus animis in Spiritum sanctum luctantur, *ibid.* 139. Rabulis comparati, *ibid.* 148. Macedonianis in impietate perfectiores, *ibid.* 149. Spiritum sanctum pro nihilo habent, *ibid.* 92. Baptismi formam evertunt, *ibid.* 211.

Eunomiani Deum discindunt, IV, 331, *v.* 161 *et seqq.*

EUNOMIUS detrimenti hoc ducit nisi omnes in perniciem suam et exitium pertraxerit, III, 274.

EUNUCHI perstringuntur, II, 436. Fœminarum curam habentes, virorum officiis ab imperatoribus Romanis præfecti, I, 481. Eunuchorum sub Constantio imperatore vitia, *ibid.* Eorum ope utitur Georgius Alexandrinæ sedis invasor, *ibid.* Eunuchi, cur a Gregorio passim insectati, II, 253. Eorum castimonia laudem non meretur, *ibid.* Qualem pudicitiam ab eis postulet Gregorius, *ibid.* 254. Circa Divinitatem pudice et caste se gerant, *ibid.* 255. Ne adulterium animo committant, *ibid.* 256. Omnes in vitium ita feruntur, ut idem sit eunuchum et impium vocari, *ibid.* Gravis ad eunuchos omnes admonitio, *ibid.* Eunuchorum genus aliquod honorandum, *ibid.* Eunuchorum spiritualium tria genera, *ibid.* 257.

EUPHEMIAS locus sic dictus ab Euphemio ibi defuncto, IV, 526, *v.* 526. Euphemiadem usque proficiscitur Gregorius, III, 264, 265.

EUPHEMIUS Amphilochii et Liviæ filius, Amphilochio fratri conjunctissimus, IV, 524, *v.* 1 *et seqq.* Hunc Gregorius filium vocat, III, 124. Illum commendat Palladio, *ibid.* 160. Euphemius orborum negotiis præfectus, *ibid.* Sanguine Gregorio propinquus, *ibid.* Theodosii vel Theodori filiæ Evopiæ congratulante Gregorio conjungitur, *ibid.* 311, 312. Illum ignaviæ condemnat, quod prædium Apenzinsenum male a Meletio possessum non recuperet, *ibid.* 332. Rhetor et cantor, IV, 524, *v.* 1. Nuper pubescens, et amores ad thalamos invitans perit, *ibid. v.* 3 *et seqq.*; 525, *v.* 1 *et seqq.* Viginti annos natus Græcam et Latinam musam pervolans, humo traditur, *ibid.* Aureæ ætatis reliquiæ, et ideo non diu inter mortales versatus, *ibid.* Transiit ut fulgur, *ibid.* 525. Cappadocum decus, *ibid.* 526. Gratiis et Musis charus, *ibid.* Cuncta natura lugeat Euphemium, *ibid.* Dat nomen suum regioni qua mortuus est, *ibid.*

EUPRANOR celeber pictor, IV, 287, *v.* 741.

EUPHRATES, fluvius omnium maximus, I, 186, 187. Assyriæ partem perluit, Persidem præterlabitur, et cum Tigride miscetur, *ibid.* 186. Julianus Apostata partem haud minimam Euphratis disrumpit, et tantum ex eo circumducit, ut gestandis navibus par esse queat, *ibid.* 187.

EUPHRO famosa meretrix, IV, 33, *v.* 869.

EUPRAXIUS Gregorio charus, III, 97. Eupraxius Arianzenæ telluris pontifex, Gregorii amicus, ætate par et synodita, IV, 560, *v.* 1.

EUPRAXIUM Theophili fratrem testamento suo manumittit, donat et illi Gregorius nummos quinque, III, 332.

EUPRAXII duo, diversi a præcedentibus, Gregorii sacerdotis ministri, IV, 564.

EURIPIDES citatur, III, 21; IV, 13, *v.* 279.

EURIPI æstus. *Vide* ARISTOTELES. Euripi nunc exundantes, nunc subsidentes, controversiarum in ecclesiis actarum imago, II, 383.

Euripus. Euripi audax meatus et ineffabile fretum, III, 461, *v.* 600; IV, 273, *v.* 33; 303, *v.* 33. Euripi motus alternantes rerum humanarum imago, IV, 178, *v.* 470, 471.

EUSEBIUS, Cæsareæ in Cappadocia episcopus, nomen a pietate apposite ducebat, II, 428. Non sine tumultu in episcopum electus, et ideo civitati suspectus, *ibid.* 421. Simultates cum Basilio presbytero exercet, *ibid.* 420. Vir cætera quidem egregius, *ibid.* Schisma inde secutum, *ibid.* Ea simultate simul

et Eusebii imperitia freti Ariani Cæsaream se conferunt, *ibid.* 423. Quæ pacis redintegrandæ occasio fuit. *Vide* Basilius.

Eusebius Cæsariensis. Hunc rogat Gregorius, ut Basilium in amicitiam receptum, ad conventus spirituales vocet, iii, 29, 30. Aliunde se non venturum asserit, *ibid.* Venturum autem postea pollicetur, *ibid.* 31. Eusebius ad simultates componendas propensior, *ibid.* 33. Deprecatrices et evocatrices ad Basilium litteras missurus creditur, *ibid.*

Eusebius Samosatensis a Gregorio, nomine patris, vocatur Cæsaream, ad consultationem de episcopi creatione, iii, 64, 65. Huic ejusdem nomine commendatur Basilii electio, *ibid.* 65, 66. Huic iterum Basilii electionem commendat Gregorius, *ibid.* 69. Patrem suum Cæsaream profectum, quo jam Eusebius devenerat, ipsius precibus et curis adjuvandum offert, *ibid.* 69, 70. Vir magnus multas ærumnas pro Evangelii fide perferens et magnis persecutionibus vexatus, magnam denique sibi ipsi apud justissimum Deum libertatem per calamitatum perpessionem comparans, *ibid.* 97. Ejus precibus se commendat Gregorius, *ibid.* Eusebii epistolæ non modo utilitati erant, sed etiam gloriationi apud multos, atque ornamento, *ibid.* 99. Ejus laudes canit Gregorius, *ibid.* 68, 99.

Eusebius, episcopus Occidentalis, ii, 421. *Per hæc enim verba*, Aderant episcopi quidam, ex Occidente, etc., *Gregorius intelligit Luciferum et Eusebium apostolicæ sedis legatos, qui ex Occidente ad componendos motus, Cæsareæ missi fuerant.*

Eusebius præfectus Basilio Magno infensus, quare, ii, 443. Ex vexatore supplex, *ibid.* 445. *Vide* Basilius.

Eusebius Xolorum alumnus, Georgii et Basilissæ frater, cum Basilissa et Nonna sepultus, iv, 558, *v.* 2.

Eustathius monachus pauperum curator a Gregorio in testamento instituitur, iii, 330. Illi simul et Gregorio diacono donat Arianzi prædium, *ibid.* 331.

Eustochius sophista. Illi præclarum juvenem Pronoïum commendat, iii, 253, 254. Illum ægre ferentem quod Nicobulus ad audiendum Stagyrium se contulisset, demulcet et exagitat, *ibid.* 254, 255, 256, 257. Hujus maledictio se non cruciari declarat et simul monet, ut linguam coërceat, *ibid.* 257.

Eustratium Olympio commendat Gregorius, iii, 163.

Euthalius diaconus ut a tributis eximatur ab Amphilochio postulat Gregorius, iii, 16. Philadelphum maculis ac plagis obtrivisse incusatur, *ibid.* 208.

Eutropius Asiæ aliquando proconsul, et forte breviarii historiæ Romanæ scriptor, iii, 103. Gregorii congressum expetit et expetitur, *ibid.* 104, 105. A Gregorio laudatur, *ibid.* 105. In colendis amicitiæ officiis studiosus, *ibid.* 106.

Euzoni et Monozoni Syriæ, ii, 493.

Eva Adami segmentum, ii, 146. Quid inde, *ibid.* Eva et Seth ex eodem Adamo, non tamen ambo geniti : quid inde contra Macedonianos, *ibid.* 147. Eva, tum generis nostri, tum peccati mater, i, 270. Ob infirmitatem, prior cladem passa est ; et ob persuadendi facilitatem, viro intulit, ii, 268. Adamo pro socia hostem se præbuit, i, 402. Primum lapsa, prior quoque Christum, post resurrectionem, salutavit, ii, 499. Eva, dulcis illecebra, charum venenum, *ibid.* 492. Cupiditate mala superabitur, qui eam sibi animo proposuerit, *ibid.* Evæ et Adami soboles, Seth, *ibid.* 146.

Eva. Per Evam homo e paradiso expulsus, iii, 278. Virgines virili animo, quibus erat excelsa mens, ex corde projecerunt Evam dolosam, iv, 434, *v.* 233, 234.

Evagrius diaconus, an idem sit ac filius præcedentis, dici non potest, iv, 434 *in argumento.* Evagrio comministro ad philosophiam strenue accedente delectatur Gregorius, *ibid.* 310. Evagrio diacono munuscula cum triginta aureis in testamento relinquit Gregorius, *ibid.* 332, 333.

Evagrio monacho scripta epistola dubius, vel etiam spurius Gregorii fœtus, iii, 323. Quæstionem proposuerat de Trinitatis natura, utrum simplex sit an composita, *ibid.* 324.

Evagrio (Flavio consule) testamentum scribit Gregorius, iii, 330.

EVAGRIUS sophista. Huic de filio gratulatur Gregorius, III, 5.

EVANDRUM non tam senectute quam prudentia canum Hellenio commendat Gregorius, IV, 433, *v*. 191, 192.

EVANGELISTÆ non inter se discordes, etiamsi alii in exponenda Christi humanitate plus operæ posuerint, alii ad explanandam Divinitatis naturam se contulerint, II, 459.

Evangelistæ quatuor, Matthæus scripsit Hebræis; Marcus Italis; Lucas Græcis; Joannes omnibus, præco ad cœlos usque pertingens, IV, 379, *v*. 31, 32, 33.

EVANGELIUM supervacaneis disputationibus evacuatur, II, 113.

Evangelium prædicatio novæ salutis, IV, 154, *v*. 232. Evangelia quatuor, *ibid.* 509, *v*. 290, 291.

EVOPIÆ mala excusatio, IV, 106, *v*. 224 *et seqq.*

EXCUSATIO, ex timore petita, minor est quam quæ ex ignorantia facti, I, 484.

EXEMPLA Sanctorum noscenda, IV, 126, *v*. 3. Exemplis proximorum celerrime fingimur bonorum quidem minus, at malorum ut plurimum, IV, 286, *v*. 718.

Exemplum quod raro accidit, lex Ecclesiæ non est, II, 288. Idque tribus proverbiis confirmatur, *ibid.*

Exempla vitiorum rivus per declivia currens, IV, 275, *v*. 369, 370.

EXERCITUS laudandus, non pulcher, sed bellicosus, IV, 310, *v*. 9.

Exercitus omnis in idololatriam a Juliano fraudulenter inductus, I, 144.

EXHORTATIO ad abjicienda terrena et vitam expeditam suspiciendam, III, 438, *v*. 712.

EXILIUM nullum est viro christiano, I, 535. Exilia Catholicorum sub Arianis principibus, II, 384.

EXINANITIO Christi, quid, II, 243.

EXISTIMATIO. Ut erga hominum de nobis existimationem affectos esse nos oportet, II, 236.

EXODUS liber canonicus, III, 378, *v*. 11; IV, 508, *v*. 264.

EXORCISMUS in baptismo adhibitus, II, 323.

Exorcismus dæmonum expulsio, IV, 154, *v*. 236.

EXPEDITIO in Catholicos a Valente imperatore suscepta, II, 422. Barbara incursio animas subvertens, *ibid.* 423. Alia ejusdem Valentis in Cæsarienses et Basilium, *ibid.* 436.

EXPERIENTIA, stultorum magistra, I, 230, 231.

Experientia mater prudentiæ, III, 294. Ruga est rerum experientia, quæ prudentiam ut plurimum confert, IV, 300, 301, *v*. 2, 3.

EXPIATIO est munus ad honoris exhibitionem spectans, IV, 150, *v*. 141.

Expiatio mundi, Christus, II, 487.

EXPILATIO administratoribus reipublicæ prohibita, I, 445.

EXPLORATORES terræ sanctæ a Moyse missi viri sapientes, IV, 222, *v*. 844 *et seqq.* Exploratores ab Ægypto Constantinopolim contra Gregorium missi, miseri et venales, *ibid.*

EXPURGATIO integra non est nisi ab iis quæ aliorum sunt abstineas, IV, 278, *v*. 468, 469.

EXSECTIO sui ipsius, quænam laudanda, II, 257.

EZECHIAS, rex Juda, quibus verbis Deum rogaverit, et contestatus sit adversus Sennacherib, 197. Quo successu, *ibid.* 198. Precibus adhibitis, vitæ incremento, gratia simul et signo retroactæ graduum umbræ donatus, *ibid.* 421, 422. Hoc miraculo non inferius, quod pro Gregorii senioris valetudine factum est, *ibid.*

EZECHIELIS liber canonicus, III, 378, *v*. 27; 509, *v*. 285, 286.

Ezechiel Prophetarum omnium maxime admirabilis et excelsus, II, 19. Magnus mysteriorum et visionum conspector et interpres faciat, *ibid.* 18. Quid adversus malos principes et sacerdotes contestetur, *ibid.* Vehiculum Dei, hoc est, cherubinos, descripsit, *ibid.* 75. Quid sit illa visio incertum, *ibid.* Cæterum nec ille, nec alius ejusdem ordinis, Dei naturam aut vidit, aut aliis patefecit, *ibid.*

Quod Ezechiel de ossium ac nervorum compactione disserit, futuræ corporum resurrectionis argumentum est, I, 254.

F

Faber fabro invidet, III, 262.

Fabricii laus, IV, 16, *v.* 352 *et seqq.* Pulchrum ejus dictum, *ibid.* 17, *v.* 358 *et seqq.*

Fabula jure suo quidvis libere confingit, II, 35. Scriptura sacra plerumque ad res dilucidius explicandas hujusmodi exemplis utitur, *ibid.* Fabularum gentilitatis, non scripturarum nostrarum ludus est, ut figmentorum venustate quasi præstigias auribus atque animis offundant, I, 77. Fabula idololatriæ subsidium et patrocinium, II, 71. Fabulæ Gentilium obscœnæ; quibus si divinitatem indicant, singularis stultitia est, *ibid.* 19. Refelluntur qui altiorem et abstrusiorem sensum in poëtarum fabulis reconditum esse dicunt, I, 172. *Vide* Allegoria.

Facere. Ad ea quæ fiunt potius animum adjicere oportet quam ad ea quæ dicuntur, III, 241. Non fac alteri, quod tibi fieri non vis, IV, 132, *v.* 19, 20; 143, *v.* 173, 174.

Facies coloribus depicta turpis index est, et internarum animi affectionum accusatrix, III, 468, *v.* 57 *et seqq.*

Facundia rerum terrestrium primas tenet, IV, 472, *v.* 158. Ejus laus, *ibid.* *v.* 165.

Fallere. Nihil facilius est quam ut se ipsum quis fallat, II, 228, 229.

Fama bonorum nuntia, III, 320. Famæ bonæ vel malæ, initio vitæ, sibi quisque fundamenta jacit, *ibid.* 282, 283. Fama bona bonum fidei judicatur, IV, 280, *v.* 531, 532. Famam multi respiciunt, licet veritatem noverint, IV, 444, *v.* 70, 71.

Famæ laborantes, exigua dape reficit Elysæus, III, 381, *v.* 22, 23.

Fames audiendi verbum Domini ægre sufferlur, II, 213. Paucos esse qui vere ac sincere huic medeantur, *ibid.* 214. Fames publica Cæsareæ, *ibid.* 427. *Vide* Basilius.

Fames. Leos, Orphei filius, ut Atticam universam gravissima fame levaret, tres filias suas virgines tradidit mactandas, IV, 699.

Familiarum insignia et narrationes instar paternæ hæreditatis, ad posteros devolvuntur, II, 397.

Familiaritas. Quod genus familiaritatis in virgine detestandum, II, 476. *Vide* Consuetudo.

Famulos regere quantæ molestiæ! IV, 166, *v.* 143, 144 *et seqq.* Famulorum mores, *ibid.*

Fastus inflammatio est quam excitat levitas, IV, 148, *v.* 83. Fastus mundanorum brevis, *ibid.* 362, *v.* 11, 12.

Fatum est certus ordo Dei decretorum, IV, 155, *v.* 266. Absurditas sententiæ qua fatum asseritur, III, 354, *v.* 45, etc. In fati defensores invehitur Gregorius, *ibid.* 356, *v.* 9 *et seqq.*

Favere. Natura comparatum est ut suis quisque, tam prædiis, quam liberis ac sermonibus faveat, II, 230, 231.

Favus. *Vide* Apis.

Fel a Christo gustatum adversus mortiferum pomi gustum, I, 37.

Fel Christi, gustus pomi compensatio, IV, 153, *v.* 209.

Felicitas. Nec felicitas nec infelicitas fixa et stabilis nobis permanet, III, 44, 45. Potentia, opes, fama et existimatio ad majorem felicitatem aditum muniunt, *ibid.* 285. Felicitas humana levissimis navis simillima vestigiis, quæ dum anterius signantur, posterius delentur, IV, 164, *v.* 94, 95.

Felis in thoro nuptiali positæ fabula, IV, 286, *v.* 701 *et seqq.*

Fellus Oxoniensis Cyprianum, Antiochiæ Pisidiæ, episcopum et martyrem, unquam extitisse negans refellitur, I, 526.

Feræ in Sanctorum corpora ab Arianis immissæ, II, 199.

Feræ fœtus suos amant, pro eis contremiscunt et decertant, IV, 446, *v.* 129, etc.

Feriari Christianorum, quid sit, II, 346.

Fermenti in farina parabola, III, 392, *v.* 5; 393, *v.* 14.

Ferrum percussum accendit lapides, IV, 134, *v.* 73.

Ferrum. Ut candens ferrum aqua frigida, ita philosophicus animus periculis obdurescit, II, 20.

Fervor imperitus, inutilis, II, 172.

Fervor. Quod incipit fervidius est, et fervore spiritus multa præstare potest, quæ officii sunt, sed et in multis decrrare ignorantia, III, 293, 294. Fervore spiritus omnia facillima, IV, 245, *v.* 1531.

Festinatio ultra fidei confessionem, si quando poscitur, progrediens, iis periculosa qui eruditione carent, II, 186.

Festivitas quædam infestiva Gregorio reddita; cur et quando, I, 85. Festivitates martyrum quomodo celebrandæ, *ibid.* 292. In festivitatibus Christianorum tympana non adhibenda, *ibid.* 206, 207. Festivitates a Gentilibus celebratæ, II, 262.

Festum, festi præcipuum caput, Dei memoria, II, 283, 284.

Festa, ut a Christianis celebranda, I, 206; II, 345. non Judæorum aut Gentilium more, *ibid.* Sæculi pompa, et omne dedecus a Christianorum festis arceatur, *ibid.* 205, 206. Hæc gentilitatis festorum sunt, *ibid.* Festos dies agitat Judæus secundum litteram; Gentilis, ut dæmonibus placet; Christianus secundum Deum, I, 294. Qua ratione festus dies, ut Deo gratum est, celebretur, et in eo Martyres honore afficiantur, *ibid.* 293. Festum novæ lunæ tibicinum cantu plausibusque a Gentilibus celebratum, *ibid.* 205, 206. Festi ac læti dies a Gentilibus adversus Christianos acti, *ibid.* 202. Festorum civilium, quæ per familias quotannis agebantur, enumeratio, II, 293.

Ficulnea infructuosa, ejus qui baptismi gratiam negligit imago, II, 303. An Dominus illi parcet, incertum, *ibid.* 303, 304.

Ficulnea, quæ fructus adhuc ferre potest, siccitate non est afficienda, III, 114.

Ficum aridam facit Christus, III, 388, *v.* 31, 32; 389, *v.* 15, 16; IV, 183, *v.* 594, 595. Ficus sterilis parabola, III, 393, *v.* 13; 397, *v.* 80.

Fideli viro nil magis credulum, IV, 226, *v.* 964 *et seqq.*

Fides doctrinæ nostræ complementum, II, 113. In investigandis rerum principiis potius sequenda quam ratio, *ibid.* 86. Non eruditorum tantum, sed etiam simpliciorum est, *ibid.* 189. Fide, non personarum dignitate, Christianismus insignitur, *ibid.* 438. Fides sub dio degens, copiosa et magnifica impietate præstantior, *ibid.* 371. Ex omnibus rebus una est quæ nulla vi expugnari queat, I, 210. Idque Machabæorum exemplo declaratur, *ibid.* Intra pietatis fideique orthodoxæ fines consistendum, ne in alterutrum ex erroribus contrariis incidamus, II, 355.

Fidei formula a baptizatis conscripta vel subsignata, II, 340. Quænam, *ibid.* 341 *et seqq.* Fidei dogmata quæ recens baptizato foras exportare, atque ad vulgi aures efferre licet, *ibid.* 342. Cætera intus addiscenda, et quasi sub sigillo tenenda, *ibid.* Fidei depositum a baptizato ante omnia custodiendum, *ibid.* 337.

Fides pulchra res est; testis Abraham qui justitiæ laudem ex fide consecutus est, I, 308, 309. Omnibus Dei amatoribus admodum probabile est, neminem eorum qui ante Christum numeros omnes virtutis impleverunt, id citra Christi fidem esse consecutum, *ibid.* 345, 346. Fidei doctrinam, assidue proponere utile est, *ibid.* 376. Fidem de Divinitate nostram, Spiritus sancti auxilio freti, in lucem producamus, *ibid.* 92. De fide non semper, nec quibuslibet disputandum, II, 194. Fidei propugnatorem precibus juvare simpliciorum est, *ibid.* 339, 340. Fidei doctrina, ne quid speculationis expers atque aquosum nobis habeat, *ibid.* 490. Timendum ne in argutiis et captionibus fidem solvamus, *ibid.* 23.

Fidei in alterutram partem contentiosæ deflexiones vitandæ, II, 378. Ne scilicet in disceptando alterutri ex oppositis erroribus faveamus, *ibid.* Contentiose tanquam pro fide contendentes haberi volunt, I, 501, 502. Rectæ fidei vita con-

gruere debet, II, 237, 238. Fidem moribus quidam antevertunt, I, 401.

Fides sine operibus mortua est, quemadmodum et opera si fides absit, II, 342. Ut actio sine fide non est accepta, ita fides sine operibus mortua est, *ibid.* 30. Fides, quo sensu dicatur a Theologo merces operum, I, 401. Fidei scutum in omnibus assumendum, *ibid.* 293. Fidei christianæ, sub Juliano Apostata, desertores, quales fuerint, *ibid.* 102, 103. Fidei abjuratio Juliano, post mortem suam, ab histrionibus et mimis exprobrata, I, 192, 193. Fides tua salvum te fecit: quibusnam hoc Christus dicturus est, *ibid.* 342.

Fidei hostes concionantem Gregorium audientes, triplici modo afficiebantur; alii animo solo murmurabant; alii verbis etiam indignationem testabantur; alii denique aperte repugnabant, IV, 734.

Fides imperatoribus servanda, sed prius Deo, propter quem ipsis etiam imperatoribus, II, 118.

Fides duplex est; altera quidem, ex vi verbi quæ et justa est; altera est facilis assensio, IV, 155, 156. Tempore Gregorii fides propriarum cuique contentionum telum erat, III, 75. Fides christiana et scriptis consignata, et verbis expressa, *ibid.* 143. Fides simplex ad salutem sufficit, IV, 235, *v.* 1225 *et seqq.* In eos qui medios se in fide præbent invehitur Gregorius, *ibid.* 252, *v.* 1710, etc. Fidei bonum bona fama judicatur, *ibid.* 280, *v.* 531, 532. Fidem ratione temporum et principum plurimi mutabant, *ibid.* 304, *v.* 31, etc. Fides in Deum periit ex hominibus, *ibid.* 330, *v.* 129, 130.

Fides humana. Fidem adhibet quisque facilius iis rebus quas vult, III, 252. Fidem facit opus, IV, 70, *v.* 272. Fidem cuivis rei dare, quam omnibus negare melius est, *ibid.* 239, *v.* 1348, 1349.

Fiducia et audacia quatenus differunt, I, 184, 185.

Fiducia omnibus non habenda, IV, 129, *v.* 11, 12.

Figura. Figurarum omnium antiquæ legis allegoriæ, quibus conspicuæ, II, 486. iis solis qui virtute Moysen referunt, *ibid.*

Figulus figulo invidet, III, 262.

Filiæ Schedasi in Leuctris occisæ, I, 134.

Filiæ parentes sunt vinculum, III, 456, *v.* 476.

Filius Dei. Filium proprie Deum esse Scripturarum testimonio demonstratur, II, 108. Filium Deum negans, Judæis æqualitatis vocem esse censebant, *ibid.* 272. Filius Dei, profecto Deus non erit, si creaturam admittens, Deitatis jacturam facit, et in eum contumeliosus existit, I, 520. Si Filius creatura est, creaturam colimus præter Creatorem, II, 255.

Filius non ex nihilo productus, I, 458. Non corporum instar generatus, *ibid.* 459. neque humano more, *ibid.* 460. Filii non generatio, sed creatio metuenda, cur, II, 338. Filium genitum asserere minime periculosum est, I, 520. Filii generatio passionis omnis expers, II, 133. Generatio ejus magna non esset, si comprehendi posset, *ibid.* 98, 99. Ipsa hominis generatio atque natura incomprehensibilis, *ibid.* Filius an voluntate genitus, *ibid.* 97. Cum sit a principio, inepte quæritur utrum ante generationem extiterit, *ibid.* 101.

Filius vere Filius, quod et solus sit, et solius, ac singulari modo, et solum, II, 21. Multo minus a Patre differt, quam filius omnis a parente suo, *ibid.* 134. Secundum excelsiorem quamdam relationem Filius est, *ibid.* 143. Ita dictus, quia essentia idem est cum Patre, et ex illo est, *ibid.* 133.

Filius non ita ex Patre extitit ut prius in Patre fuerit, postea autem inesse prodierit, I, 460. Ex Patre est, non post ipsum; nisi sola principii cogitatione, *ibid.* 461. Principium habet, id est, Patrem, ut causam, *ibid.* 458. Sin de tempore principium intellexeris, principii omnis expers est, *ibid.* Eamdem cum Patre æternitatem habens, *ibid.* Rerum omnium principium est, *ibid.* Per Filium facta sunt omnia, non simpliciter, sed quæcumque facta sunt, II, 147, 148. Filius, ex principio principium, *ibid.* 269. Patris terminus et ratio, *ibid.*

Filius voluntatem propriam atque a Patris voluntate separatam non habet, II, 126. Sed quorum una Deitas, ita una quoque voluntas, *ibid.* Sermonem dicit suum non esse, sed Patris; quo

sensu, *ibid.* Fieri nullo modo potest ut Filius aliquid faciat quod Pater non faciat, *ibid.* 124. Quod Patrem facientem videt ipse facit, non serviliter atque indocte, sed perite et heriliter; aptius dicitur, atque paterne, *ibid.* 125. Non similia sunt utriusque opera; sed par utriusque potestas atque auctoritas, *ibid.*

Nomina Filii multa sunt et multis quæ de eo intelliguntur imposita, II, 130. Explicantur, *ibid.* 133.

Filius cur Patris imago dictus, II, 134.

Filius Dei missus quidem est, verum ut homo quod si etiam ut Deum nihil inde quod hæreticis faveat, II, 501. E cœlo descendit, id est, humanitatem assumpsit, *ibid.* 126. *Vide* INCARNATIO. Extremum diem ignoravit ut homo, *ibid.* 129. *Vide* CHRISTUS. Qua ratione vivit propter Patrem, *ibid.* 124. Filius ut Filius Spiritui sancto non anteponendus, *ibid.* 339.

Filius Dei, Deus unigenitus, III, 340, *v.* 29, 30. In Filio Dei venerandus sanguis qui vitiorum nostrorum expiatio fuit, *ibid.* 341, *v.* 1, 2. A Patre Filius, expers temporis imago exemplaris, Patri æqualis, et Patris gloria, *ibid. v.* 7, 8, 9. Ex Patre sine principio Filius rex, *ibid.* 410, *v.* 20, 21. Filius immortalis, magnum lumen similis luminis, Dei sapientia, imago Patri æqualis, Deus et homo, IV, 184, *v.* 625 *et seqq.* Filii duo non sunt, unus ex Deo, alter ex virgine, *ibid.* 215, *v.* 631. *Vide* VERBUM *et* CHRISTUS.

Filius hominis: cur Christus ita vocatus, II, 135.

FILIUS Sunamitidis, vitæ redditus, II, 349.

FILIUS Valentis imperatoris cur non incolumis acceptus post orationem Basilii, II, 441, 442.

FILII Heli sacerdotis facinoris quod in sacrificia committebant, pœnas solvit eorum pater, I, 454.

FILIORUM Zebedæi grandiloquentia, II, 465.

FILII prodigi parabola, III, 393, *v.* 16; 397, *v.* 82, 84. Filium super prodigum pater lacrymas fundit, et ejus miseratur, IV, 380, *v.* 44; 445, *v.* 105 *et seqq.*

FILIORUM in vitam missorum parabola, III, 392, *v.* 13; 395, *v.* 36.

FILII. Semper in suspicione versantur ac metuunt parentes, ne quid mali suis accidat filiis, IV, 48, 703.

FILIOS ut paternorum bonorum, ita etiam paternæ amicitiæ hæredes esse convenit, III, 234. Homines, sive boni, sive mali, ignorant quales filii sint ex ipsis nascituri, *ibid.* 428, *v.* 476, etc. Qui offert Deo filium aut filiam primitiis spicarum et uvarum sacratiorem offert victimam, *ibid.* 456, *v.* 465 *et seqq.* Filio cum patre non expostulandum, IV, 132, *v.* 17, 18. Filios nullos habere satius est, quam stultos habere, *ibid.* 133, *v.* 41, 42. Deus in filiis dat hominibus adjumentum, quo tremulos artus sustentent, *ibid.* 164, *v.* 111, 112. Filium adhuc impuberem extinctum luget mater, IV, 388, *v.* 6 *et seqq.* Filiorum virtus a parentibus, imo a Deo fluit, *ibid.* 431, *v.* 156. Filiis pater velut deus a Deo datus est, in hominum decus et honorem, *ibid.* 441, *v.* 1 *et seqq.* Filii gloria vel ignominia patris sunt, prout boni vel mali fuerint, *ibid.* 444, *v.* 86, 87. Christo non placet patrem uni e filiis mitem esse, aliis vero asperum; et sæpe filios præ aliis dilectos malis afficit, *ibid.* 451, *v.* 221. Filiorum erga parentes varia facinora, *ibid.* 453, *v.* 297. In filiis mortui parentes reviviscunt, *ibid.* 456, *v.* 5. Quid parentes a filiis, et quid filii a parentibus debeant expectare, *ibid.* 464, *v.* 183. Filii est patri infirmo manum pro baculo præbere, *ibid.* 469, *v.* 83, 84.

FIMBRIA vestis Christi contacta fluxum peccati justificatus homo compressit, II, 329.

FINIS ad quem creati sumus deificatio, I, 179. Finem vitæ hujus exoptare bonum est, *ibid.* 38. De morborum fine quidquam præclare cognosci non potest principiis non recte consideratis, II, 168.

Finis, quid? IV, 150, *v.* 136. Finis humanorum votorum Dei plena cognitio, *ibid.* 453, *v.* 286.

FIRMITAS animi lenitate temperetur, III, 19.

FLAMMA, ipsam, cujus fœtus est materiam absumens, improbitatis homines

improbos absumentis imago, I, 513, 514.

Flavæ comæ pudicis mulieribus interdictæ, I, 266.

Flores et fructus eorumque varietas atque utilitas consideranda, ut si nihil aliud ex ipsis saltem beneficiis Deum cognoscamus, II, 82. Flores quibus in Christianorum festis redimi licet, I, 206, 207.

Fluminis cursus non est vi cohibendus, III, 237. Fluminis amatrix quædam, juxta fabulam, IV, 118, *v.* 157. Fluminis cursum difficile est sistere, *ibid.* 490, *v.* 156.

Foemina domi manens virumque amans, a Salomone laudata, I, 265. Quæ honeste intus versatur, ac muliebria officia virili animo exequitur, foris oberranti opposita, *ibid.* Alia ejusdem argumenti, I, 265.

Fœminæ creatio, III, 413, *v.* 100, 101. Datur homini in amabile adjutorium, *ibid.* Fœminarum decus est radium ferre, colum tenere, ac telæ assidere, *ibid.* 24.

Fœmina de rebus divinis pauca loqui debet, et plura audire, et id tremebunda mente et sancte, III, 450, *v.* 306, etc. Ad domesticum fœminarum imperium ita se proripit Gregorius, ut ad viperinos impetus, *ibid.* 278. Fœminæ christianæ exemplar, *ibid.* 24.

Follis aheneus aëre plenus, IV, 222, *v.* 850.

Fontes sale fertiles Elysæus reddit civitati, III, 381, *v.* 16.

Fontes. Variæ de illis quæstiones proponuntur, II, 85. Fontis Castalii latices, quo loco a Christianis ponendi, II, 279.

Forma solis lumen, II, 473.

Formæ venustas marcessit, III, 469, *v.* 91.

Formicarum penuaria, et cætera omnia historiarum monumentis consignata, II, 82. Curiose de mysteriis interrogantes ad ea consideranda et explicanda provocantur, *ibid.*

Formicæ Indis aurum afferunt, IV, 435, *v.* 265, 266.

Formicæ Indicæ, ut scribit Plinius, aurum ex cavernis terræ egerunt in parte septentrionalium Indorum, qui Dardæ vocantur. Erutum hoc ab iis tempore hiberno inde furantur, æstivo fervore, conditis propter vaporem in cuniculos formicis, IV, 742.

Fornicatio et adulterium dicitur omne scelus in divinum numen commissum, quare, II, 256.

Fortitudo est in rebus periculosis animi constantia, IV, 147, *v.* 54. De fortitudine, *ibid.* 27, *v.* 676 *et seqq.* Fortitudo, quod prudentia solertior excogitavit, facile exsequitur, III, 194, 195.

Fortuita non est mundi natura, III, 353, *v.* 1 *et seqq.*

Fortuna. Rerum omnium procreatio atque productio casui vel fortunæ minime tribuenda, II, 72. Sed nec eorum dispositio atque conservatio, *ibid.* 73. Fortunam adversam ferre facilius quam secundam conservare, I, 500.

Fortunæ templum, a Cæsariensibus Cappadociæ sub Juliano imperatore, igni traditum, I, 153. Quæ Julianus in Cæsarienses tum admisit, fortasse ne objicere quidem æquum fuerit, *ibid.* Justa indignatione commotus ad hujus facti ultionem progressus esse videbatur, *ibid.* Quandoquidem injustitiæ dominanti nonnihil concedendum est, *ibid.*

Fortuna est quidquid fortuito accidit, absque ratione, IV, 155, *v.* 264. Fortunæ guttam aliquis insanus præferebat mentis dolio, *ibid.* 157, *v.* 1, 2. Sapiens guttam mentis potiorem habet quam dolium fortunæ, *ibid.* *v.* 3, 4.

Fortunatorum insulæ, III, 8.

Fortunatorum insulæ contra extremam Mauritaniam ad Occidentem sitæ sunt; quam quidem ad partem etiam Hispaniæ terminus occiduus concurrit; a fructuum ubertate et aëris temperie nomen acceperunt, III, 494.

Fortunatus diaconus, vir probus Gregorii amicus, III, 124. Illum Alypio commendat, *ibid.*

Forum est malitiæ exercitatio, IV, 53, *v.* 17.

Frater. Fratrem, sola plerumque suspicione ducti, præscindimus quem adhibita benignitate fortasse lucraremur, II, 194. Fratrum nomine appellandi qui nobis infensi sunt, si tamen id æquo animo patiantur, I, 511.

Frater apud Hebræos fratris viduam ducere cogebatur, III, 383, *v.* 20 *et seqq.*

FRATERNUS amor pulchra res est ejusque testem habemus Jesum, qui frater noster vocari sustinuit, I, 309. Fraternæ infirmitates qua ratione tolerandæ et curandæ, II, 193.

FRAUS pulchra quænam, II, 495. Fraus Arianorum post Seleuciense concilium, I, 483. Paucis exceptis, omnes in eam inciderunt : sed alii citius alii serius, *ibid.* 482, 483. Qui Arianæ fraudis auctoribus manus dederunt qua ratione dijudicandi, *ibid.* 483. Fraus a Juliano imperatore militibus facta, *ibid.* 142, 143. Pauci eam effugerunt, *ibid.*

FRIGIDI vini potatio, in veterum conviviis, I, 145. Quænam hæc potatio, *ibid.*

FRUCTUUM varietas, uberrima copia et pulchritudo, II, 82. Ex ipsis Deus agnoscendus, *ibid.*

FRUGALITATI ac simplicitati studeat, quisquis ad prædicandum Evangelium mittitur, II, 494.

Frugalitas vitæ et parcimonia, IV, 24, *v.* 580. In honore fuit et apud Barbaros, *ibid.* *v.* 582. sed maxime apud Christianos, *ibid.* 26, *v.* 636.

FRUMENTUM abscondens plebi execrabilis est, II, 426. Frumenti emptores civibus maxime nocent cum nec cognationis jure commoventur nec Deo frumentorum largitori gratias agunt, *ibid.* 426, 427.

FUCOS et pigmenta scenicis et trivialibus fœminis Gorgonia relinquebat, I, 267. Si illitam fuco uxorem perspexerit, eam hoc ornatu spoliet, II, 247.

Fuci vilitas et incommoda, IV, 113, *v.* 25. Fucum inter se mulieres celant, *ibid.* 118, *v.* 141. Pereat qui primus fuco pinxit figmentum Dei, et coloribus impudentiam adjunxit, *ibid.* 123, *v.* 275. Mulieres fuco gaudentes, ut plurimum, parum pudicæ, *ibid.* 124, *v.* 290.

FUGA peccati magna vitii medicina, I, 377, 378.

FUGERE e civitate in civitatem et persecutoribus cedere jubemur, quibus de causis, I, 149. Quandonam ex fuga redeundi et sese persecutorum arbitrio tradendi officium sibi incumbere existimat episcopus, *ibid.* 265.

FULGETRA. Variæ atque inextricabiles de fulgetris ac tonitruis quæstiones, II, 86.

FUNDAMENTUM pessimum, vel optimum præsenti in vita jacitur, IV, 438, *v.* 333, 334.

FUNEBRIS remuneratio pietatis Constantii Augusti quænam, I, 191. Funebris oratio, quænam esse debeat. *Vide* ORATIO.

FUNERA Christianorum Psalmorum cantu et cereorum ignibus ornata, I, 191.

FUNICULUM lapidi admovere dicuntur qui curam omnem adhibent, ut veritas ipsis innotescat, III, 499.

FUROR est subitus animi fervor, IV, 147, *v.* 43.

FURUM ac latronum, quos animarum pastor metuere debet agendi ratio, II, 28.

FUSCUS color est albi et nigri mixta natura, IV, 568, *v.* 1.

FUTURUM dæmones non certo futura prævident, I, 122. Idque Juliani Augusti morte quam prævidere nequiverant luculenter ostensum est, *ibid.*

G

GABAONITÆ melioris conditionis quam Gregorius dum Ecclesiæ Constantinopolitanæ opem ferret quare, II, 234. Quinam Gabaonitarum appellatione hic designati, *ibid.*

GAD patriarcha, filius spurius Jacob, III, 379, *v.* 3.

GADES, quid, II, 416. Ultra Gades transmeare nemini concessum, ex proverbio, *ibid.* 417.

Gades ultra mare ab hominibus non posse trajici asserit Pindarus, III, 232.

Gades locus est inter Hispaniam et Africam, ubi mare permeabile esse negavit antiquitas, III, 517.

GALATARUM dementia, I, 507. *Vide* MARCELLIANI.

GALILÆUM nomen contumeliæ causa Christianis a Juliano imperatore datum, I, 107.

GALLUS Juliani frater a consanguineorum cæde servatus, I, 108, 109. Qua ratione educatus. *Vide* JULIANUS AUGUSTUS. Gallus Constantii benignitate Cæsar effectus, *ibid.* 13, 114. Res novas molitus, Constantii jussu necatur, *ibid.* 115. Gregorius, dum utriusque pietatem veneratur, temeritatem haudquaquam laudat, *ibid.*

GANYMEDES, vinum diis fundens, IV, 32, *v.* 835, 836.

GARRULITAS nimia odiosa sapientibus, IV, 287, *v.* 736.

GAZÆORUM in Christianos effrenis audacia sub Juliano imperatore, I, 147.

GEDEONIS vellus et terra vicissim compluta et sicca, 1, 107. Pauci delecti milites multa hominum millia vincunt, *ibid.* 108. Trecenti viri tot hominum millibus non inferiores, II, 371.

GELBOE montibus dira omnia deprecatur David, I, 498. Quam ob causam, *ibid.*

GENEALOGIA Christi duplex, III, 382, 383, *v.* 1 *et seqq.*

GENERATIO divina ineffabilis, I, 459. Non curiosius inquirenda, *ibid.* 461. Aliquid ea dignum concipere ut possibile, II, 99. Silentii honore decoranda, *ibid.* 100. Generatio divina initii expers; nec contrarium evincunt hæc verba, genuit et genitus est, *ibid.* 96. Curiose de ea pertractare periculo non vacat, *ibid.* 99. Ne passiones metuamus, dum generationem in Deo confitemur, *ibid.* 21, 22. Generatio divina a passione immunis, II, 95. Hominum generationi quam dissimilis, *ibid.* *Vide* TRINITAS.

Generationis Verbi modus III, 410, *v.* 20. Generationis divinæ mysterium nullis exemplis exprimi potest, *ibid.* 342, *v.* 23. Utcumque adumbratur, *ibid.* *v.* 15 *et seqq.*

Generatio Christi, I, 36. Ad comparandam homini supernam beatitudinem, *ibid.* 35

Generationis animalium varii modi, II, 146. Modus singularis quo idem animal a se ipso consumitur et procreatur, *ibid.*

GENESIS, liber canonicus, III, 378, *v.* II; IV, 508, *v.* 264.

GENITUM et ingenitum quo sensu idem sint, quo diversa, II, 101. Deus quomodo genitus, *ibid.* 99, 100. Ut scit Pater qui genuit, et Filius qui genitus est, *ibid.* Quod supra hæc est, nube obtegitur, *ibid.* An Pater filium voluntate genuerit eadem est natura, cur, *ibid.* 102.

GENTES Hebræorum locum occuparunt, III, 378, *v.* 26.

GENTILIS populus, an pullo quem Jesus conscendit significatus, I, 488, 489. Gentiles, malorum dæmonum fictores, et sacerdotes et cultores, II, 263. Per numina quæ colunt sibi ipsis dedecus inurunt, *ibid.* 280. A dæmonibus in hanc amentiam impulsi, *ibid.* Quæ legibus vindicantur, ea ut divina venerantur, I, 174. Cur Deos vitiorum patronos effinxerunt, II, 281. Tibicinum cantu plausibusque, novæ lunæ festum celebrant, I, 206. Ut in aliis se gerunt, II, 262. In festis diebus agitandis vitiosi, *ibid.* 346. Scelerum quæ in Christianos perpetrarunt brevis enarratio, I, 201, *ibid.* Gentiles, extincto Juliano, non jam filios suos et filias dæmoniis immolabunt, *ibid.* Sævo atque infenso animo disputantium Christianorum sermones expendunt, II, 49.

Gentilium obscœnæ fabulæ obscœniora sacrificia, II, 19. fœda sacrificia, *ibid.* 71. Eorum fœdissimi ritus, I, 161. Ad cæsæ gentilitatis probrum expositi, *ibid.* 162. Gentilium mysteria egregie pertringuntur, II, 277 *et seqq.*

Gentilium vecordiæ, IV, 487, *v.* 86, etc. Deos flagitiosos colunt Gentiles, ut suorum flagitiorum habeant patronos, *ibid.* Vitiis ipsis sacra instituerunt, ut non solum impunitum, sed etiam laudabile sit vitium, *ibid.* 488, *v.* 99 *et seqq.* Vanam excusationem præferunt, suam dicentes theologiam jocosis tantum fabulis constare quæ latentem sensum celant, *ibid.* 489, *v.* 130, etc. Si fabulæ dii statuas projiciant, si non fabulæ erubescant, *ibid.* 490, *v.* 160. Ethnici tenebras relinquant, et, adveniente promisso

tempore adsint et vivant, *ibid.* 494, *v.* 234, etc. Eorum scriptores plurima ex sacris Scripturis in sua volumina transtulerunt, alii lucis expertes, alii quasi fulgore quodam perstricti, eo statim orbati sunt; tandem aliquando cedant Gentiles, et idola abjiciant et cætera omnia figmenta quæ falsorum deorum cultores prædicant, nec jam auctoritate valeant apud homines stolidos, *ibid.* 495, 496, *v.* 252 *et seqq.*

Gentilismus et Judaïsmus e diametro oppositi; quod Judaïsmus unam tantum in Deo personam, Gentilismus plures deos admittat, II, 265.

Genus. Generis splendor in eo consistit ut divinam imaginem conservemus, I, 538.

Genus humanum. Generis humani inconstantia et levitas, III, 487, *v.* 42, etc. Genus humanum instar fluvii decurrit, IV, 483, *v.* 92, etc.

Geometria a quibus inventa, I, 163.

Geometricæ demonstrationes, III, 150.

Georgius Cappadox infensissimus Athanasii hostis, et sedis illius invasor, I, 476. Athanasio pulso Ægyptum vastat, Syriam populatur, Orientis quantum potest arripit, *ibid.* 481. Diaboli administer, zizaniorum sator, Antichristi præcursor, *ibid.* Episcopo eo tempore disertissimo, linguæ vice utitur, *ibid.* De eo episcopo variæ opiniones, *ibid.* 482. Opes Ecclesiæ quæ bona pauperum sunt in flagitiosos usus insumit, *ibid.* 481. Eunuchorum ope utitur, *ibid.* Quas impietatis et audaciæ suæ pœnas luerit, *ibid.* 486.

Georgius diaconus. Hunc pro condiacono Philadelphio ab Euthalio vexato supplicat Gregorius, III, 206, 207. Illum commendat Asterio, *ibid.* 208. et Nectario, *ibid.* 209.

Georgius cum Basilissa germana sepultus, IV, 558, *v.* 1, etc.

Georgius Paspasinus. *Vide* Paspasinus.

Getæ. Zamolxis, unicus Getarum deus erat, ad quem proficisci existimabant eos qui e vita decederent, IV, 750. *Vide* Zamolxis.

Gethæorum pœna plectantur episcopi de thronis litigantes optat Gregorius, IV, 297, *v.* 149, 150.

Giezi lepram immittit Elysæus, III, 381, *v.* 25.

Gigas. Gigantum genus quoddam erat, et reliquorum hominum, I, 329. Gigantes unde juxta poëtas exorti, II, 420. Gigantes anguipedes, Cotus, Briareus, Gyges, Enceladus, I, 169. Insulæ in eos injectæ, *ibid.* Immanes eorum fœtus et soboles, *ibid.*

Gigantes ab Angelis producti finguntur, III, 457, *v.* 492.

Gigantio scribit Gregorius, III, 139. Aliter vocatur Sigantius, *ibid.* Domorum ædificator, IV, 563, *v.* 1. *Vide* Sigantius.

Glacies e cujus utero egressa est, II, 85.

Gladiatorum ludi quam improbi, IV, 503, *v.* 114, etc.

Gladius ebrius in cœlo quænam facere jubeatur, I, 367. Gladius Christi, sermo acutus, pios ab impiis dividens, II, 171. Verbi divini sectio bonum a malo dividens, fidelem ab infideli secans, filium et filiam et nurum adversus patrem et matrem et socrum excitans, *ibid.* 289.

Gladio et spiritui nihil commune, III, 250.

Glaucum Amphilochio Iconiensi commendat Gregorius, III, 43, 44.

Gloria futura. *Vide* Salus. Gloriam illam adeo Gregorius appetebat, ut dicere posset, deficit in salutare tuum anima mea, I, 255, 256. Inanis gloriæ studium magno ad virtutem impedimento est, *ibid.* 51. Qui gloriam ex liberalitate collectam alteri concesserit, haud facile reperiemus, *ibid.* 413. Proximi oppressionem gloriam suam ducere bono publico maxime contrarium, *ibid.* 510. Exigua hujus vitæ gloriola ne magnum aliquid existimetur, *ibid.* 439.

Gloria aër, IV, 53, *v.* 13. Gloria vana, quid, *ibid.* 149, *v.* 98. Gloria præterit, III, 469, *v.* 91. Gloriæ vanæ Ethnici dediti, IV, 19, *v.* 270, 271. Alieni sunt veri Christiani, 429, *ibid.* 14, *v.* 282 *et seqq.* Gloriæ cupiditas fugienda, *ibid.* 132, *v.* 9, 10. Gloria summa, pro pietate, dedecore affici, *ibid.* 327, *v.* 19 *et seqq.* Gloriæ sempiternæ non transitoriæ cura habenda, *ibid.* 135, *v.* 113, 114. Quæ vera gloria sectanda, *ibid.* 140, *v.*

93, etc. Non gloriandum priusquam ratis sit in portu, *ibid. v.* 105, 106.

Gloriari. De civitate sua gloriari quam insulsum, II, 205. Ne glorietur sapiens in sapientia sua, nec in ulla re, ex iis quæ apud mortales laudi ducuntur quisquam glorietur, I, 324. Qui gloriatur, hac una in re glorietur, quod Deum cognoscat ac requirat, *ibid.*

Gloriola vilis et despicabilis, ex qua plus capiat dedecoris quispiam si eam reportet atque superbiat quam si irrideat vana hujus scenæ ludicra, et nugas theatricas, III, 239.

Gnossis, urbs Cretæ nobilissima, II, 82.

Gnossius Dædali chorus, II, 82.

Goliath a gigantibus oriundus, I, 303. A Davide prostratus, *ibid. Vide* David.

Gomorrhæ ac Sodomorum celebris improbitas, celebrior interitus, I, 470.

Gorgonia, Gregorii Theologi soror. Parentum illius encomium, I, 262. Sublimius disserendo, illi patria fuit cœlestis, Jerusalem, *ibid.* 263. Nobilitas divinæ imaginis conservatio, *ibid.* Tum in matrimonio tum in cœlibatu, omnes ætatis suæ mulieres pudicitiæ laude superavit, *ibid.* 264. Carni per matrimonium copulata non idcirco a spiritu disjuncta est; nec quia caput virum habebat ideo primum caput ignoravit, *ibid.* 265. Maritum ad se pertraxit, filios et nepotes spiritus fructum effecit, *ibid.*

Gorgoniæ si dotibus mulieri forti adscriptis laudetur, perinde est ac si quis ab umbra statuam laudet, I, 265. Virtutum quas colebat diserta et luculenta descriptio, *ibid.* 266 *et seqq.*

Nullum ornatum moribus suis præstantiorem agnovit, *ibid.* 266. Unus illi rubor placebat quem pudor affert, unus candor quem parit continentia, *ibid.* 267. Nulla mulier divinas res tum ex divinis oraculis, tum ex propria intelligentia magis cognoscit, *ibid.*

Gorgonia vehiculo musarum furore abrepto, ossibus ac nervis conteritur, I, 271. Medicum alium præter Deum habere non sustinet virorum oculos et manus erubescens, *ibid.* Salutem a Deo consequitur, *ibid.* 271. Insoliti cujusdam et prodigiosi morbi, quo tenebatur descriptio, *ibid.* 272. Item miraculo, quo pretiosi corporis et sanguinis antitypa lacrymis admiscens ab eo morbo sanatur, *ibid.* 273. Hoc miraculum quamdiu Gorgonia vixit tectum et silentio compressum, cur a Gregorio patefactum, *ibid.* 274.

Gorgonia divina visione optatum obitus diem prænoscit, I, 264. Baptismum recens acceperat, *ibid.* 275. Baptismus pene ei soli non gratia sed sigillum fuit, *ibid.* Ut maritus eodem sacramento perficeretur, sicque non dimidia tantum ex parte, sed tota perfecta discederet, precibus a Deo impetravit, *ibid.* 275. Dierum secundum Deum plena solvitur, aut assumitur, aut paululum ante corpus abscedit, *ibid.* 276. Psalmodiæ verba ad exitum pertinentia recitando, *ibid.* 277. Supremæ Trinitatis, totam sese toti menti contemplandam et tenendam præbentis, illuminatione perfruitur, *ibid.* 277.

Gorgonia has unas liberis suis opes reliquit; nempe sui imitationem, et ejusdem laudis studium, I, 268. Exemplo suo conspicuum fecit, masculum et fœminam, corporis non animæ discrimen esse, *ibid.* 270. Studio habebat de gratiarum donis minime se jactare atque gloriari, *ibid.* 271.

Gorgonia, seu Gorgonium, Gregorii soror cœlestis sacerdos vitæ, IV, 522, *carmen* XXII. Philtatii uxor et Amphilochii mater, *ibid.* 552, *v.* 3, 4. Secunda ex Gregorii proximis moritur, *ibid.* 422, *v.* 1, 2. Nihil terræ reliquit præter ossa, *ibid.* 522. Alypium conjugem defuncta rapius ex improviso, cœlo inducens, *ibid.*

Graculus, alienis plumis detractis, nudus ac turpis est, I, 164.

Graculi aquilarum volatum explorantes, III, 53. Graculi cum tacuerint, cycni cantabunt, *ibid.* 168. Qui aquila esse potest, parvipendere debet inter graculos numerari, *ibid.* 238. Graculus graculo assidet, *ibid.* 306. Graculi alienis plumis induti fabula, IV, 114, *v.* 55, 56. Graculorum alia sublimitas, alia aquilarum, *ibid.* 285, *v.* 672.

Gradus. Graduum et functionum diversitas in Ecclesia, II, 175. Gradus nullus in Ecclesia parvus, I, 24, 25.

Gradus tres honestorum virorum: primus eorum qui bono propter bonum conjungi exoptant; secundus eorum qui

mercede bonum faciunt; tertius eorum qui pœnæ metu a scelere abstinent, I, 129. Graduum et dignitatum diversitas utinam nulla esset, II, 42.

Graduum cantica, quænam, II, 30, 31. Ea canere quinam mystico sensu dicantur? *ibid.*

Græcari, nulla ethnicæ religionis lege præcriptum est, I, 161. Etsi præscriptum esset, non tamen ad Ethnicos privatim pertineret, *ibid.* Insulsa Juliani imperatoris sententia, qua græcari Ethnicorum, non Christianorum esse dictitabat, *ibid.* 159. *Vide* Julianus.

Græcismus, vox in ore Juliani Apostatæ, ambigua, I, *ibid.* 161. Variæ illius acceptiones, *ibid.* 162.

Græcus et barbarus, corporum non animorum discrimen; locorum distantia, non morum ac voluntatum, III, 188. Græci deos auctores criminum finxere et ipsis templa ædificaverunt, *ibid.* 457, *v.* 491, etc. Græci fabularum inventores, *ibid.* 11, *v.* 194 *et seqq.*

Græcorum, qui pallio et promissa barba gravitatis speciem præ se ferunt, fastus et insolentia, II, 9.

Grammatica plurimas artes complectitur, II, 415. Grammatica sermonem et barbarum sonum expolit, IV, 459, *v.* 63, 64.

Grandiloquentia filiorum Zebedæi, II, 465.

Grando. Oratio Gregorii ad populum de grandinis plaga, I, 361.

Grandinis plaga in Ægypto, III, 380, *v.* 9.

Gratia baptismi nomen, quare, II, 298. Gratia baptismi, per quam Christus ad nos immigravit, quot et quanta in nobis operari debeat, *ibid.* 327 *et seqq.* Ob eam superbia extolli quam periculosum, *ibid.* 331. Ejus conservatio ex Deo et ex homine, *ibid.* Acceptam Dei beneficio et gratia veniam qua diligentia tueri oporteat, *ibid.* Ad gratiam a lege transeundum, I, 74. Gratiarum diversitas est, II, 360. Alia gratia opus est ad discernendum quænam sit præstantior, *ibid.* Gratiam propheticam ad gentes migrare Jonas propheta cognovit, I, 79. Gratiam propheticam David pœnitentia conservat, II, 291. Gratiæ jacturam quamdam pro fratribus facere cupiebat Gregorius, I, 523. O mirificas divinæ gratiæ opes, mens et lingua Christum habent; illa credendo, hæc confitendo, II, 188, 189.

Gratia divina indigemus omnes, I, 308. Si fidem astruentes nihil patimur, Deo sit gratia; si patimur, sit quoque Deo gratia, II, 359. Gratia Spiritus sancti ad explicanda mysteria ejus necessaria, *ibid.* 350. Quod in morbum inciderimus, humanæ infirmitatis est, quod morbum depulerimus, id rationis munus est divinæque gratiæ, I, 223.

Gratia, boni principium. Agnosce unde habes quod sis, quod sapias, quod Deum cognoscas, I, 327. Alia multa ejusdem argumenti, *ibid.* 328. Deo omnia, *ibid.* 236. Bonum omne initium a Deo ducit, *ibid.* 224. Recte factum, bonorum omnium suppeditatori acceptum referetur, II, 252. Ipsum etiam recte velle divino auxilio indiget, *ibid.* A Deo est, *ibid.* Quibus datum est, quomodo intelligendum, *ibid.* 251, 253. Item, non est volentis neque currentis, *ibid.* 251. Vulneribus per maximi philosophi consecrationem Ecclesiæ inflictis mederi, Trinitatis opus est, II, 43. Christus Eunomianos immutet; pro argutatoribus credentes, ac pro iis, quales nunc nominantur, Christianos efficiat, II, 113. Catholicorum de Antiocheno episcopo dissidentium concordia, Trinitatis opus, I, 523. Deo acceptum referri debet, si Sanctis ejus digna loquamur, *ibid.* 473, 542. Dei, qui omnia facit et mutat, benignitatis donum est quod doctrina in melius transferatur, et stoliditas rationi subjiciatur, *ibid.* 530. Qui dilectionis dedit mandatum, dedit et omnia præstare quæ ad observationem ejus pertinent, I, 295.

Gratiæ quanta virtus. Paulus ex persecutore, Spiritus sancti dono, pius effectus, II, 359. Ex malo in bonum mutatus, ne de se ipso magnifice sentiat, *ibid.* 477. Dicat potius cum Davide: Hæc mutatio dexteræ Excelsi, a quo promanat quidquid ab hominibus recte et cum laude geritur, *ibid.* Cyprianus libros magicos igne absumit; a dæmonibus secedit; Deo adjungitur, o mirificam gratiæ potentiam, I, 534 *et seqq.* Idem pastor creatur, ac pastorum optimus et

probatissimus; hæc Deus facit, *ibid.* 535. Peccatores ad vitam revocare Christi solius est, qui sua potestate mortuos vivificat, II, 353. Lazare, veni foras; magna vox verbi qua peccatores ad vitam redeunt, et funebribus vinculis solvuntur, *ibid.* 330. Utinam Christus fidei pravitate mortuos suscitet, quemadmodum corpore mortuos ad vitam lucemque revocavit, *ibid.* 272. Gratia divina in indignos minime influit, I, 280. Ea scilicet quæ vivorum sacramentis confertur, *ibid.* Sæpe fastum et elationem parit; quod omnium malorum nostrorum miserrimum est, *ibid.* Gratia talentum vocata, I, 62. Gorgonia, Theologi soror, studio habebat de gratiarum donis minime se jactare atque gloriari, *ibid.* 271.

Gratia nequaquam angusta, nec locis circumscripta, III, 62. Non est pusilla, *ibid.* 292. Eam Deus dat voluntati, IV, 411, *v.* 28. Hanc improbi faciunt delicias, *ibid.* 329, *v.* 95, 96.

Gratia gratiam semper provocat, III, 205. Eo major est gratia quo majori alacritate conceditur, *ibid.* 251.

Gratiarum actio, III, 403, 404, *v.* 1 *et seqq.* Alia gratiarum actio, *ibid.* 404, 405, *v.* 1 *et seqq.*

Gregorius thaumaturgus, divino numine afflatus, II, 160, 161. Ejus de Trinitate confessio, *ibid.*

Gregorius, Theologi Gregorii pater, ante baptismum Christianus, I, 401. Fidem moribus antevertit, *ibid.* In magnis reipublicæ muneribus versatus, ne teruncio quidem facultates suas auxit, *ibid.* Deum catechisatur, contra morem genua flectit, et qui eum catechisat, sacerdotii orationem profert, *ibid.* 406. Quod futuri episcopatus ejus præsagium habetur, *ibid.* Baptizatus et ex aqua egressus, lumine et gloria circumdatur, *ibid.* 407. Ex oleastro in fructiferam olivam pulchre insitus, I, 238. Alter Aaron aut Moyses, *ibid.* Dives his rebus quæ oculis cernuntur; ditior iis quæ tectæ et absconditæ sunt, *ibid.* 238.

Gregorius et Nonna uxor, filiorum simul et Christi amantes, sed Christi quam liberorum amantiores, I, 238. Virtutum et bonorum operum quibus ambo vacabant luculenta descriptio, *ibid.* 239. Ille novus Abraham, hæc Sara, quare, *ibid.* 262. Ille virorum, hæc feminarum exemplar, *ibid.* 263. Totam vitam ita instituerunt, ut nihil aliud quam mortis meditatio fuerit, *ibid.* 250, 251.

Gregorius non repente, sed legitimo tempore interjecto, sacerdotium suscipit, I, 409. Feros Nazianzenorum mores mitigat, *ibid.* Orthodoxæ doctrinæ pater et magister efficitur, *ibid.* 410. Novus Abraham et Cappadociæ patriarcha, II, 429. Templum Nazianzi extruxit, *ibid.* 14. Catechumenum, in Cæsariensem episcopum electum, et, cogente populo, a provincialibus ordinatum non probat, I, 426. Artificioso quodam hæreticorum scripto decipitur; fide tamen intus illæsa, *ibid.* 411. Exortam ideo in ecclesia sua tempestatem sedat, Theologo pietatis et operæ socio, *ibid.* Quo zelo restiterit præfecto militum a Juliano imperatore misso, et Nazianzenum templum sibi tradi exposcenti, I, 425. Cedit præfectus, alioquin calcibus cædendus, *ibid.*

Gregorius morbo jacens, exiguum quiddam et desperatum spirans, ipsa paschatis nocte e lecto surgit, et pro populo mysteria peragit, I, 421. Miraculo sanatur, et dominica nova cum omni populo sacrificium offert, *ibid.* Quænam apud Græcos dominica nova, *ibid.* 422. Basilium Magnum in Cæsariensem episcopum ordinari curat, *ibid.* 429, 430 *et seqq.* Arianis et Valenti imperatori obsistit, *ibid.* Morbo ultimo laborans, interdum ex sola liturgia robur concipit, *ibid.* 431. Prope centenarius obit, *ibid.* anno 374, *ibid.* 450, 451. Quanta ipsius in omnium linguis et mentibus veneratio, *ibid.* 432.

Gregorii patris eximiæ dotes, I, 14. Mansuetus et placidus pastor fuit, *ibid.* 232. Patrum optimus et filiorum amantissimus, *ibid.* Abrahæ comparatus, *ibid.* 76. Ira ejus apis aculeo similis, qui ita pungit, ut mortem non afferat, *ibid.* 416. Tanta ipsius benignitas, quanta nec ab homine postulanda videtur; minæ ejus qua ratione solverentur, *ibid.* Stephano martyri comparatus, ob ignoscendi facilitatem, *ibid.*

Gregorius, pater Theologi, episcopus Nazianzenus, prius oleaster, deinde in olivam insitus, IV, 165, *v.* 123 *et seqq.*

Id est primo ethnicus, *ibid.* 374, *v.* 215, 216. Deinde ovis et pastor, *ibid. v.* 217. Ex amaro vocatus oleastro, ductor gregis efficitur, qui neque ovium novissima, *ibid.* 534, *v.* 1 *et seqq.*; 535, *carmen* LIX, *v.* 1 *et seqq.* Tarde venit ad vineam, sed labore omnes superavit, *ibid.* 374, *v.* 219, 220. Et majorem habuit mercedem, *ibid.* 535, *v.* 3, 4. Cum longe esset, gratia ad episcopatum vocatus est, *ibid.* 534, *v.* 3, 4.

Gregorius pater, omnibus etiam extraneis mirabilis episcopus, IV, 317, *v.* 55. Novus Moyses, alter Aaron, *ibid.* 165, *v.* 128. Moyses arcanæ Dei vocis auditor, *ibid.* 534, *v.* 1, 2. Ejus laudes, *ibid.* 195, *v.* 51 *et seqq.* Ejus dolor cum filius Cæsarius Juliani aulæ addictus remaneret, III, 13. Cæsariensis auctor est, ut Basilium ad episcopale munus assumant, *ibid.* 62, 63, 64. Filium Gregorium ad presbyteratum assurgere facit, IV, 205, *v.* 338, etc. Ad episcopatum auctoritate eumdem cogit, *ibid.* 207, *v.* 425. Illum ad participandam Ecclesiæ Nazianzenæ curam incitat, *ibid.* 210, *v.* 495; 317, *v.* 53 *et seqq.* Patris ad filium verba, *ibid. v.* 502. Idem Ecclesiam ab hæresibus integram servat, *ibid.* 328, *v.* 45, etc. Templum Deo erexit, et filium dedit sacerdotem puræ illustrem Triadi, *ibid.* 534, *v.* 1 *et seqq.*

Gregorius pater sanctæ uxoris conjux, et filii sacerdotis genitor, IV, 534, *v.* 3 *et seqq.* Hunc ab Hellenio honorari postulat Theologus, *ibid.* 437, *v.* 317 *et seqq.* Tertius e Theologi proximis moritur, *ibid.* 422, *v.* 2. Centum annos natus, et quadraginta annis in episcopatu exactis, clarus Triadis interpres dulcem somnum carpit, *ibid.* 533. Beatus senectute bona, bonis filiis donatus pontifex, et pontificis pater moritur, *ibid.* 535, *v.* 1, 2. Non sanctæ radicis germen, sed sancti conjugii caput et trium liberorum abit plenus terrestrium et cœlestium annorum, *ibid. carmen* LXI. Gratiam et spiritus splendorem moriens in filium effudit, *ibid. carmen* LXII. Parvum sortitus est gregem, sed optimum, quem filio commendat, *ibid. carmen* LXIII *et carmen* LXIV. Christus refulsit intellectui Gregorii, qui fugiens idolorum noctem suis sacrificiis populum suum usque adhuc regit, *ibid. carmen* LXV. Gregorium patrem mortuum invocat Theologus, *ibid.* 543, *v.* 1 *et seqq.* Parem mortem patri habere optat, *ibid. carmen* LXXXV, *v.* 1, 2. Gregorius pater, cum Nonna conjuge Gregorio filio per prosopopœiam fausta precatur, *ibid.* 459, *carmen* CI, *v.* 1 *et seqq. et carmen* CII, *v.* 1 *et seqq.*

GREGORIUS Theologus ante ortum a pia matre Deo promissus, et statim atque in lucem editus est, consecratus, I, 404. Ab utero Deo consecratus, *ibid.* 64. Sub piis parentibus Nazianzi primum educatus cum Cæsario fratre, *ibid.* 240. In Palæstinam missus, ibique ob amorem artis oratoriæ moratus, Cæsario Alexandriam profecto, *ibid.* Gregorius et Cæsarius, hic ex Græcia, ille Alexandria eodem tempore Byzantium appulsi, *ibid.* 242. Domum simul redeunt, *ibid.* 243. *Vide* CÆSARIUS.

Gregorius Athenas advenerat paulo ante Basilium, II, 407. Exorta, dum navigaret, gravi tempestate, vehementer timet, ne non baptizatus e vita discedat, I, 423. Parentum precibus naufragio liberatus, Rhodum appulit, *ibid.* 424. Basilium Athenas a Deo missum excipit, II, 406. Quid inde lucri perceperit, *ibid.*

Gregorius et Basilius, ex eodem patriæ fonte in diversas regiones dissecti, rursus Athenas coëunt, II, 407. Mutuo deinceps amore sauciantur, *ibid.* 409, 410. Gregorius Armenios Basilium argutiis urgentes primum juvat, mox deserit, *ibid.* 410. Dum Athenis agunt, urbis superstitionibus non implicantur, *ibid.* 412, 413. Qua de causa arctioribus amicitiæ vinculis Athenis conjuncti, *ibid.* 411. Duas tantum vias cognoscunt, quarum una ad ædes sacras, altera ad professores ducit, *ibid.* 413. Christianos esse et nominari, omnibus rebus præstantius habent, *ibid.* Hoc inter æquales erant, quod fluvius per mare dulcis fluens, *ibid.* 413. Præclarissimi sodalitii præceptores, *ibid.* 414. Per totam Græciam celebres, *ibid.* Oreste et Pylade celebriores, *ibid.* 414, 415. Triste ac miserum spectaculum cum Athenis profecturi sunt, et domum reversuri, *ibid.* 416. Ut obstitere sodales et magistri, *ibid.* 417 *et seq.* Gregorius solus rema-

nere coactus, diu miser esse non sustinet, *ibid.* 417. Equum Homericum imitatur, et ruptis vinculis, ad sodalem impetu fertur, *ibid.* Uterque domum reversi, cum nonnihil scenæ dedissent, sui juris efficiuntur, *ibid.* Basilius a Cæsariensi civitate retinetur; Gregorium pietas erga parentes ab eo abstractum tenet, *ibid.* 418.

Gregorius linguam suam in profanis disciplinis eruditam, divinis postea nobilitat, II, 231. Suæ in presbyterum ordinationi consentit, I, 22. Die solemni presbyter consecratus, *ibid.* 12. In Pontum secedit, quibus de causis, *ibid.* 25, 26, 27. Gregorium presbyteratus non puduit ob altioris gradus cupiditatem, ut quidam forte suspicabantur, *ibid.* 24. Quid eum deterreat a præfectura, I, 62. a sacerdotio, *ibid.* 63, 64. Gregorii post fugam reditus variæ causæ, *ibid.* 75, 76, 77.

Gregorius patri obedientem se præbet, et ideo benedictionem sibi reddi postulat, I, 82. Juliani arguti minas non timet, *ibid.* 69. Postremus licet, ad persecutionem ejus cum Basilio reservatus, *ibid.* 210. Orto inter monachos Nazianzenos et Gregorium patrem schismate, obmutescit, procul ab omni bono remotus, *ibid.* 215. Dolor ejus die ac nocte renovatur, per ipsa etiam monasticæ vitæ officia quibus schismatici vacabant, *ibid.* 215. Quonam id pacto, *ibid.* 216. Quo fine Julianum Augustum duplici invectiva proscindit, *ibid.* 98, 100, 101.

Gregorius, schismate composito, silentium exuit, et fidelibus, imo potius Deo sermonem offert, I, 218. Sermonis illius scopus est, ut, propter pacem, gratiæ Deo agantur, et fideles de bono pacis admoneantur, *ibid.* 220. Cæsarium fratrem oratione funebri celebrat, anno 442 exeunte, vel 443, ineunte, *ibid.* 236. Gorgoniam sororem, anno 445, Basilio ab episcopo suo vexato auctor est, ut in Pontum recedat, II, 421. Basilio in episcopum electo, domi se continet, ne invidiæ pateat, *ibid.* 430. Postea, cum ad eum venisset, insigniorem inter presbyteros honoris locum recusat; ob utrumque factum a Basilio laudatus, *ibid.* Cæsareæ agebat, quo tempore Valens imperator cum Basilio colloquium in ecclesia habuit, *ibid.* 441. Basilium Dei voce loquentem audivit, *ibid.*

Gregorius, proposito sibi episcopali munere, acerbitate ac mœstitia impletur, I, 280. Eodemque modo afficitur quo pueri ad fulgetra, *ibid.* Episcopum Sasimorum ordinari se patitur, non suasione inductus sed coactus, *ibid.* 282. Ejus hac de re tum ad Basilium, tum ad alios oratio, *ibid.* 280.

Sasimorum episcopus esse renuit, II, 233, 234. A Basilio ordinatus; cum cætera Basilii facta, supra quam dici potest, admiretur, hoc unum laudare nequit, *ibid.* 447. Hinc illi omnis vitæ perturbatio manavit, *ibid.* Basilium tamen excusat, *ibid.* Solitudinem et silentium expetit, I, 437 *et seqq.* Quibus de causis, *ibid.* Quibus rationibus in solitariæ vitæ proposito aliquandiu steterit, *ibid.* 284. Quas cogitationes in Basilium tum animo versaret, *ibid.* 285. Quibus rationibus inductus sit, ut sententiam mutaret, et onus injunctum susciperet, *ibid.* 286. Aliam ejusdem argumenti orationem habet ad Gregorium Nyssenum, *ibid.* 287.

Gregorius de patre ac Basilio queritur, quod ipsum in animarum forum intulerint, I, 431. Quare animarum cura foro comparata, *ibid.* Gregorius, etiam post reditum e fuga, curam Ecclesiæ Nazianzenæ cum suo patre curam non recusat, *ibid.* 300. Velut magnæ aquilæ et altissime volanti pullus e propinquo advolans, *ibid.* Patre mortuo, pennam suam Spiritui, quo volet, et quoquo modo volet, daturus, *ibid.*

Gregorius propter plagam grandinis quæ natale solum afflixerat, sermonem ad populum habet, I, 361. Medio circiter anno, 449, tunc pastorum princeps, *ibid.* 374. Divinæ misericordiæ sponsorem se præbet, *ibid.* In ordinatione Eulalii Doarensis, manus in se a quodam sacerdote immissas queritur, *ibid.* 304. Julianum præfectum in cives Nazianzenos ira commotum flectere modis omnibus tentat, habito ea de re sermone anno 449, circiter exeunte, *ibid.* 382, 383. Gregorium patrem, medio circiter anno 450, funebri oratione commendat præsente Basilio,

ibid. 396. Patre vita functo, solitudinem ac silentium expetit; quibus de causis, *ibid.* 438. Sermonem habet ad Julianum amicum, tributis exæquandis Nazianzi præfectum, quare, *ibid.*

Gregorius dignus habetur qui Trinitatis cultor ac sincerus præco fiat, I, 523. Eo animo Constantinopolim petit, ut Catholicis ærumnarum socius esset, II, 23. Non sponte, sed invite, animarum regimen suscipit, *ibid.* 207. Qua lenitate ac modestia fuerit cum Arianis Constantinopolitanis, *ibid.* Ejus mansuetudo pro amentia habetur, *ibid.* Id Christi passionibus et ignominia minoris ducit, *ibid.* 208. Constantinopoli receptus in domo pia consanguineorum et amicorum, apud quos Catholici ab Arianis vexati conveniebant, *ibid.* 42. Exiguum Catholicorum gregem impense laudat, et a detractione tuetur, *ibid.* 209. Parvulam eorum Ecclesiam latiorem se visurum certissime prædicit, *ibid.* Catholicos eo modo erga se affectos experitur quo ferrum erga magnetem, *ibid.* 228. Quæ tanti desiderii causa, *ibid.* 230.

Gregorius non novum fontem Constantinopolitanis rupit, sed abditum illum, quem Ariani obstruxerant, aperuit, II, 229. Nec jucundum nec facetum se præbuit, sed eum in quem morositatis potius et rusticitatis quam adulationis et servilis animi nota caderet, *ibid.* 230. Quod philosophiæ genus ea in urbe coleret, *ibid.* Gregem suum sermonibus fovit, non temere jactatis, sed quos lectissimos habuit; non meretriciorum, ut a quodam perhibebatur, sed gravium et pudicorum, *ibid.* 375. Pro mercede, Trinitatis confessionem expetit, *ibid.* Ita docuit, ut adversarios contumeliis aut conviciis non incesseret, *ibid.* Pacis ita studiosus, ut nihil de veritate relaxaret, *ibid.* 376. Gregorius, ut Joannes, efficitur vox clamantis in deserto, *ibid.* 244. Deserto prius loco, et siccitate laboranti, nunc autem valde habitabili et frequenti, *ibid.* Lapidibus appetitus in urbe regia, pati non detrimento ducit, sed potius non pati, I, 517. Periculorum quæ pro Christo toleravit optimum fructum refert, populi Catholici incrementum, *ibid.*

Gregorius ab adversariis ex omni parte tentatus, II, 39. Unam hanc sapientiam se scire profitetur, quæ in timore Dei sita est, *ibid.* Ipsa paupertate dives, *ibid.* Nusquam exul, *ibid.* Thronum episcopalem prompto et hilari animo nunquam se conscendisse declarat, *ibid.* 40. Pecuniis spoliari non poterat, cum nullas haberet, *ibid.* 42. Amicos suos, parcendo potius quam accipiendo, gravaverat, *ibid.* Eos tamen experitur, alios contrarios, alios a longe stantes, *ibid.* Solus relictus, constanter omnia tolerat; eos tantum lugens qui sibi molesti fuerant, *ibid.* 43. Parum abest quin Petrus eum abneget, *ibid.* 42. Petrus ille, quis, *ibid.*

Gregorius, clamans licet et lamentans, in archisacerdotali sede a civibus Constantinopolitanis collocatur, II, 230. Anno circiter, I, 457.

Gregorius ultimum vale dicturus administrationis suæ rationem reddere, et collegarum judicium subire paratum se ostendit, II, 364. Regiam civitatem salutifera doctrina imbutam concilii patribus offert, *ibid.* 373. Constantinopolitanam cathedram se non affectasse multiplici ratione demonstrat, *ibid.* 233 *et seqq.* Huic Ecclesiæ, ut viduæ tutor atque curator, opem ferre tantum intenderat, *ibid.* 234.

Gregorius verum minimeque adulterinum sacerdotium custodivit, II, 381. Imperatorum aulas calcare non appetiit, *ibid.* Pro laboris mercede secedendi licentiam petit, *ibid.* Fastidii ac lassitudinis ejus causæ; prima, corpus tempore, morbo ac labore confectum; secunda, mansuetudo sibi toties in crimen versa; tertia, cum invidis hæreticis et Catholicis pugnandi necessitas; quarta, episcoporum inter se dissidia, *ibid.* 382, 383. quinta, Oriens et Occidens, Antiocheni schismatis occasione, divisi, *ibid.* 383. Pacis inter Catholicos Antiochenos initæ sponsorem se præbuerat, I, 516. Missionis libellum petit, II, 387. Supremum vale Ecclesiæ Constantinopolitanæ dicit, *ibid.* Etsi lingua sileat, se tamen manu et atramento pro fide pugnaturum spondet, *ibid.* 388. Senectute, morbo, et Basilii desiderio confectus, *ibid.* 469. Ab ipso Basilio vita functo, per visiones nocturnas officii admonetur, *ibid.* 468. Funebris

orationis tributum Basilio Magno persolvit, *ibid.* 394. Quibus de causis, *ibid.* 395.

Gregorii effigies. Sapientiæ et sacrarum litterarum studiosum se profitetur, II, 184. Sermonibus doctrinæque studiis se delectari non inficiatur, I, 159. Uno sermone sapientiæ dives, hac pretiosa margarita cum omnibus aliis quæ quondam habuit commutata, *ibid.* 218. Alia ejusdem argumenti, *ibid. et seqq.* Dicentes audire, quam dicere paratior, II, 169. A suscepta narratione se ipsum reprimere vix poterat, *ibid.* 412. In omni sermone atque actione ipsi propositum erat, ut fidei suæ commissos perfectos redderet, I, 261. Non quidem anathema pro hæreticis fieri, sed tamen aliquam gratiæ jacturam pro illis facere cupiebat, *ibid.* 523. Solitudinem ab initio amaverat, *ibid.* 25. Eamque in maximis gravissimisque periculis Deo voverat, *ibid.* Ei vita privata lucris ac divitiis omnibus optabilior, *ibid.* 75.

Gregorius, in miraculis admittendis cautissimus, I, 125. Demisse de orationibus suis sentit, *ibid.* 446. item de se ipso, II, 167. Laudes suas ab alio prædicari nunquam sustinuit, *ibid.* 415. Oblectamenta quibus labores suos levare solebat, ambulationes in maris ripa, circa solis occasum, *ibid.* 33. Cum neophyti eos a quibus baptizati erant ad mensam exciperent, ipse laudabili et honesta eorum vita ali, et eo modo ab eis excipit, qui vel nullo modo, vel non satis deprimuntur, nec patrato crimini parem vitæ emendationem afferunt, *ibid.* 292. Cumque recipit, convenientem eis locum assignat, *ibid.* 293. Ut se gerit in eos qui injurias intulerant, *ibid.* 385. Referendæ injuriæ potestatem, satis gravem pœnam existimat, *ibid.*

Gregorius petulantiæ ab Arianis accusatur, II, 201. Circa hominum de se existimationem ita affectus, ut, siquidem ea contingeret, non illiberaliter acciperet, *ibid.* 236. Sin minus, valere juberet, nec quidquam de rei veritate propter hominum opinionem detracturus esset, *ibid.* Quam alienus semper fuerit a mutanda, pro temporum diversitate, fidei et doctrinæ forma, *ibid.* 209. De corporis in se tyrannide apud Deum deplorat, *ibid.* 504. Inde mœstus est, unde alii gaudent, *ibid.* 384. Nec mirabitur, si quando morosus aut musto plenus a plerisque audiat, quare, *ibid.* In crimen ei datur quod Arianis pœnarum vicem non reddiderit, *ibid.* 385.

Gregorio exprobratum est quod nec mensa opipara, nec magnifica veste uteretur, nec splendide in publicum prodiret, II, 385. Criminationem diluit, et præpositos ita viventes perstringit, *ibid.* Se ipsum ad vulgi mores inflectere non vult, *ibid.* 386. Pastor timidus et circumspectus habetur; eamque ob causam, cautionis, tanquam ignaviæ notam illam expungat, *ibid.* Deum rusticitatis suæ patronum invenit, *ibid.* 205. In se ipsum collectus, Dei posteriora vidit : quidnam sit illud, *ibid.* 59.

Gregorius Theologus, quo patre et qua matre natus, IV, 165, *v.* 117; 422, *carmen* XCII, *v.* 3 *et seqq.* Deo promissus antequam nasceretur, *ibid.* 289, *v.* 805. Divino somnio pueri nomen designatur, *ibid.* 177, *v.* 429, 430. Matris precibus datus, et a matre Deo consecratus, ut Samuel, *ibid.* 176, *v.* 425; 196, *v.* 68; 373, *v.* 197; 422, *v.* 3 *et seqq.*; 423, *v.* 1, 2, etc.; 424, *v.* 3. Ejusdem pueruli manus sacris libris Deo consecratur a matre, *ibid.* 177, *v.* 429, 430. Habet domi clarissima exempla, *ibid.* 196, *v.* 94. Moriens sacra mensa servatur, *ibid.* 423, *v.* 3. A parentibus pie educatur, *ibid.* 374, *v.* 209. A pia matre fidem percipit, *ibid.* 165, *v.* 117 *et seqq.* Desiderio matris suæ adhuc puer obtemperat, *ibid.* 177, *v.* 450. Ejus adolescentia, *ibid.* 373, *v.* 205 *et seqq.* Mens ejus ut caseus recens concretus informatur, *ibid.* 374, *v.* 227, 228. Huic Deus amorem virginitatis somnio cœlesti immittit, *ibid.* 177, *v.* 450, etc.; 289, *v.* 806; 373, *v.* 201, 202; 374, *v.* 229; 422, *v.* 5, 6; 423, *v.* 5; 425, *v.* 1. Cito amorem virginitatis visione conceptum profert Gregorius in medium, *ibid.* 376, *v.* 271, 272. Cum piis consuetudinem habet, *ibid. v.* 277, 278. A prima ætate regiam viam carpit, *ibid.* 179, *v.* 488. Sacri libri illi sola cura, *ibid.* 171, *v.* 275, etc. Gaudet libris Dei causam defendentibus, *ibid.* 196, *v.* 96. Doctrinam comparat, *ibid.* 179, *v.* 489. Cur profanis disciplinis studuerit, *ibid.* 197,

v. 112, etc. Alexandria relicta, quo studii causa venerat, et versus Græciam navigans tempestate jactatur, *ibid*. 172, *v*. 307; 197, *v*. 124; 422, 423, *v*. 7; 423, 424, *v*. 7. A Phœnicibus mercatoribus servatur, *ibid*. 198, *v*. 150 *et seqq*. Mortem timens corpoream, animæ mortem nondum baptizatus magis perhorrescit, *ibid*. 199, *v*. 162 *et seqq*. Ejus oratio in periculo, *ibid*. 200, *v*. 193. Sedata divinitus tempestate Rhodum prætergressus, ad Æginum portum appellit, deinde Athenas et litteras, *ibid*. *v*. 202. Gregorii Athenis studentis vita sancta, cum Basilio amicitia,q ua omnia fiunt communia, *ibid*. 201, *v*. 221. Ejus a Basilio proficiscente separatio, *ibid*. *v*. 242, etc. Gregorium amici, sodales, magistri precibus, lacrymis, vi retinent, *ibid*. *v*. 247, etc. Inanis gloriæ minime studiosus, *ibid*. 202, *v*. 267. De optimo vitæ instituto consilium suscipit, *ibid*. *v*. 277. Inter vitam contemplativam et activam fluctuat, *ibid*. 203, *v*. 284. Mediam viam tenet, *ibid*. 303, *v*. 202 *et seqq*. Pietas Gregorii erga parentes, *ibid*. 204, *v*. 312, etc.

Gregorius, ideo Basilio factas promissiones in solitudinem Porticam abeundi fallere cogitur, III, 3. Illi jocans exprobrat Cæsareæ Cappadocum incommoda, *ibid*. 4. Hortatur ut presbyterii jugum sibi impositum patienter ferat, *ibid*. 15. Cæsarium fratrem ut ab aula discedat hortatur, *ibid*. 12.

Gregorius virginitatis cultor, III, 487, *v*. 48, 49, etc. Nuptias abjicit, *ibid*. 163, *v*. 63, 64; IV, 376, *v*. 283, etc. Omnia terræ bona fastidit, IV, 50, *v*. 113, etc. Voluptates aliis libenter relinquit, *ibid*. *v*. 119. Gustato lacte cœlesti, ad voluptates mundi redire nequit, *ibid*. 377, *v*. 299, etc. Omnia ludibria sæculi respuit, *ibid*. *v*. 303, etc. Vestes sericas, mensam pinguem, magnas domos, musicam, unguenta nil curavit, *ibid*. 163, *v*. 65. Optimæ Gregorii divitiæ, aza, sal, mensa, sine apparatu aquæ et Christus erigens, *ibid*. 163, *v*. 73. Gloria ab eo contempta, *ibid*. *v*. 83. Sic et humanæ dignitates, *ibid*. *v*. 89. Solius doctrinæ fit studiosus, *ibid*. 164, *v*. 96. Ipsam Deo subjicit, *ibid*. 164, *v*. 98, 99. Fugit mundum, odium non effugit, *ibid*. *v*. 102, etc. Preces, gemitus, noctes insomnes illi sunt deliciæ, *ibid*. 171, *v*. 279, etc. Ex quo rebus mundi valedixit, ut cœlestia sectaretur, mundo mortuus fuit et ipsi mundus, *ibid*. 168, *v*. 194, etc. Optat Gregorius ante malos eventus corpus abdidisse in latebris, ut solus habi taret,Christum solum meditans, *ibid*. 170, *v*. 261, etc. Invitus tamen in corruptionem mundi trahitur, a qua non parva mentis pars læditur, *ibid*. 179, *v*. 493, etc. Gregorii prima molestia famulo regere, *ibid*. 166, *v*. 143, 144. Secunda rem familiarem administrare, tributum solvere, et lites sustinere, *ibid*. *v*. 147.

Gregorius de ecclesiasticis dignitatibus nil cogitans, a patre presbyter invitus creatur, III, 15; IV, 204, *v*. 330. In Pontum fugit, *ibid*. 205, *v*. 348. Gregorii cum Basilio, in Pontica solitudine degentis angelica vita, III, 11. Diversi labores quibus eo loco incumbebant, *ibid*. 10, 11, 12. Eorumdem convivia, *ibid*. 10. Illis cordi erat pedestris philosophia et humi depressa, *ibid*. 15. Derelictam solitudinem non cessavit desiderare, et vehemens affectio ei senium infudit, IV, 174, *v*. 360, etc. A patre rogatus redit, veritus ne paternus amor in maledictionem excideret, *ibid*. 205, *v*. 357, etc. Cæsarium mortuum et ejus direptas divitias deplorat, *ibid*. 206, *v*. 368 *et seqq*. Minus tamen deflet ejus direpta bona, quam ejus animam, *ibid*. 169, *v*. 221, etc. Gregorius rapaces fert manus, *ibid*. 422, *carmen* XCII, *v*. 8. Graviores fiunt ipsius curæ post fratris mortem, *ibid*. 166, *v*. 165, etc. Ab eo colebatur ut pater, *ibid*. 169, *v*. 220. Morbo ipse laborat, III, 55, 56.

Gregorius Eusebium Samosatensem Cæsaream, ad consultationem de episcopi creatione nomine patris vocat, III, 64, 65. Basilici electionem illi commendat, *ibid*. 65, 66. Ejus laudes celebrat, *ibid*. 68, 69. Patrem suum Cæsaream, profectum qua jam Eusebius devenerat precibus et curis adjuvandum offert, *ibid*. 69, 70. Basilii laudes decantat et preces efflagitat, *ibid*. 96. Ejusdem personam et epistolas celebrat, *ibid*. 99. Gregorius episcopis ad electionem episcopi Cæsariensis convenientibus exprobrat, nomine patris, indecoram illorum

erga se agendi rationem, *ibid.* 160, etc. Promittit tamen adesse, si ad electionem Basilii conveniant, *ibid.* Basilio in episcopatum adsumpto gratulatur, *ibid.* 69. Non statim advolat propter obtrectatorum linguas, *ibid.* 70. Se illi affuturum promittit ut aliquid consilii impertiat, et utilitatem ipse capiat, *ibid.* 73.

Gregorius Basilium acriter objurgat propter oblatum Sasimorum episcopatum, III, 73, 74; IV, 206, *v.* 386, etc. Cum Martio Anthymo, Tyanorum episcopo, bellum gerere recusat, III, 74. Illum insectatur pro stabilienda Sasimorum sede venientem, *ibid.* 76, etc. Gregorio maxima actio erat otium, *ibid.* 75. Gregorii contra Basilium criminationes, *ibid.* 77, 78. De Ecclesia Nazianzena relicta se excusat, *ibid.* 128. Quas ob causas se ab ejus causa subduxerit, exponit, *ibid.* 193. Animam suam effervescentem comprimit Gregorius, IV, 207, *v.* 414. Cum Basilio unanimis sacra fert, *ibid.* 423, *v.* 6.

Gregorius et Basilius in fide parum fortes circa Spiritus sancti divinitatem accusantur, III, 85, 86, 87. Basilium vindicat Gregorius, *ibid.* 86, etc. Illum propter epistolas mœrore affectum lenire tentat, *ibid.* 88. Matri morbo laboranti assidens Basilium non potest invisere, *ibid.* 88, 89. Eum laudat, *ibid.* 69, 70, 84, 87. Gregorius iterum fugit. IV, 210, *v.* 490, 491. A patre post Sasimorum episcopatum ad participandæ Ecclesiæ Nazianzenæ curam incitatur, *ibid.* *v.* 495 *et seqq.*

Gregorii patris ad filium verba, *ibid.* *v.* 502, etc. Propter imminentes Apollinaristas se Ecclesiæ Nazianzenæ curam suscepturum pollicetur, III, 190, 191. Patris voto cedit, IV, 211, *v.* 518. Patris magni sedem non contempsit, *ibid.* 316, 317, *v.* 51, 52. Cur eam regendam assumpserit, *ibid.* 317, *v.* 53, etc. Verbum et Spiritum prædicat, *ibid.* *v.* 58. Parva licet gutta magnum tamen populum irrigat, *ibid.* *v.* 60. Sollicitus ne Nazianzenæ Ecclesiæ Apollinaristarum errore inficiatur, pastoritiam fistulam in adjutorium vocat, *ibid.* *v.* 64; *ibid.* 328, *v.* 49, etc. A populo ad episcopatum cogitur, *ibid.* 317, *v.* 68, etc. Presbyteri Gregorio infensi, *ibid.* 328, *v.* 67, etc. Dolet Gregorius maxime a sapientibus qui se amicos simulabant deceptum esse, *ibid.* 330, *v.* 113, etc. Dei benignitatem imitatus est, *ibid.* 331, *v.* 141, 142. Se bis deceptum queritur, *ibid.* 334, *v.* 1 *et seqq.* Non Nazianzi Sasimorum episcopus creatus fuit, III, 243, 244, 245.

Gregorius patris et matris senectutem curat, IV, 539, *carmen* LXXII, *v.* 2, 3; 549, 550, *carmen* CI, *v.* 2; *carmen* CII, *v.* 3, etc.

Dolet Gregorius de morte patris, III, 93. Nihil antiquius habebat, quam illi exequias persolvere, *ibid.* 94, 95. Patrem et matrem post discessum invocat. Quibus salvetur, IV, 543, *carmen* LXXXI, *v.* 1 *et seqq.* Gregorio per prosopopœiam fausta precantur parentes mortui, *ibid.* 549, *carmen* CI, *v.* 1; 550, *carmen* CII, *v.* 1 *et seqq.* Gregorius, mortuo patre, nullum prorsus episcopale munus exercet in Nazianzena Ecclesia, *ibid.* 211, *v.* 526. Ut hospes et peregrinus Ecclesiæ Nazianzenæ curam gessit testibus episcopis, *ibid.* *v.* 536, etc. Parentibus mortuis relicto Nazianzo Seleuciam se confert Gregorius, *ibid.* 212, *v.* 545. Ad monasterium sanctæ Theclæ confugit, *ibid.* Mortem Basilii luget, III, 109, 110, 121. Morbo iterum et molestiis vexatur, *ibid.*

Gregorius Constantinopolim profecturus Deo iter suum commendat, IV. 187, *v.* 1, etc. Constantinopolim venit invitus in laceratam hæresibus civitatem, *ibid.* 213, *v.* 573, etc. Juniori Romæ Trinitatem advexit, *ibid.* 424, *carmen* XCIII, *v.* 9. Male excipitur quasi duos induceret deos, *ibid.* 215, *v.* 652, etc. Lapidibus inter sacra petitur, III, 112; IV, 216, *v.* 665; 454, *carmen* XCIII, *v.* 10. Deliciæ sunt Gregorio, IV, 216, *v.* 665.

Gregorius injurias sacris mysteriis illatas graviores ac proprias injurias existimat, III, 112. Patiens patientiam commendat, *ibid.* 116. Elegans descriptio calamitatum quas patitur, *ibid.* 121, 122. Se contemptum queritur, *ibid.* 130. Ad judices trahitur, IV, 216, *v.* 668, etc. Favente Christo, dimittitur ab ethnicis judicibus, *ibid.* *v.* 673, etc. Improborum in Gregorium invidia, *ibid.* *v.* 679, etc. Gregorio objicitur, quod aliis se in omnibus præferre videretur, *ibid.* 217,

v. 703, etc. Gregorius objecta diluit, *ibid.* 218, *v.* 721, etc. Cædi postulat, ut Moses, ita ut salvus sit populus, *ibid.* *v.* 725, etc. Quanta deinceps patitur mala, ob levitatem Ægyptiorum, *ibid.* *v.* 740, etc. Maximus tentat illum expellere a sede Constantinopolitana, *ibid.* 219, *v.* 750, etc. A malo presbytero vexatur, *ibid.* 221, *v.* 824, etc. Mittuntur contra eum ex Ægypto exploratores miseri et venales, *ibid.* 222, *v.* 834, etc. Maximum pseudoepiscopum ordinatum acriter objurgat, *ibid.* 223, *v.* 887, etc. Levitatis notam propulsat Gregorius, *ibid.* 226. *v.* 954, etc. Se deceptum fatetur et veniam petit; sed error excusabilis, *ibid.* *v.* 974, etc. Timor Gregorium rebus cœlestibus addixit, *ibid.* 228, *v.* 1037.

Gregorius vult recedere, IV, 229, *v.* 1044, etc. Se aliquid hominis pati fatetur, *ibid.* *v.* 1053. Oratione præsentire dat discessum, *ibid.* *v.* 1057. Studia civium omnium, ut retineant Gregorium, *ibid.* *v.* 1062, etc. Episcopatum non legitime collatum illo recusante, in Anastasiæ templum confluens populus postulat ut saltem maneat, et ferat auxilium, *ibid.* 230, *v.* 1071, etc. A baptismo suscepto injuratus Gregorius, promittit se remanere donec veniant episcopi, *ibid.* 231, *v.* 1101, etc. Alii aliis de causis favebant Gregorio, *ibid.* *v.* 1117. Gregorii sermonibus delectabantur Catholici ipsi et hæretici, *ibid.* *v.* 1137, etc. Quomodo doctrina sana omnes et pietatis verbis imbuebat, *ibid.* 303, *v.* 13, etc. Ab omni verborum asperitate et maledicentia temperabat, *ibid.* 234, *v.* 1191, etc. Blanda utebatur oratione, ut decet Christi discipulum qui durus non fuit, *ibid.* *v.* 1201. Suos a disputandi libidine, ad piæ vitæ studium revocat, *ibid.* *v.* 1208. Divinis oraculis nutritus Gregorius scitus agricola habebatur, *ibid.* 236, *v.* 1258, etc. Magnus et varius ejus laboris fructus, *ibid.* *v.* 1262. Theodosius Constantinopolim veniens Gregorium honorifice excipit, *ibid.* 237, *v.* 1278, etc. Ab imperatore in episcopatum Constantinopolitanum advocatur, *ibid.* 238, *v.* 1311, etc. Raptante et applaudente populo, in templo constituitur, *ibid.* *v.* 1320, etc. Serenitas turbato aëri subito redit, *ibid.* 239, *v.* 1353, etc. Populus poscit, ut Gregorius Ecclesiæ Constantinopolitanæ præficiatur, *ibid.* 240, *v.* 1371, etc. Gregorii ad plebem alterius linguæ oratio, *ibid.* *v.* 1385, etc. Hæret Gregorius quomodo prosequatur quæ dicenda supersunt, *ibid.* 241, *v.* 1396, etc. Cur Gregorius lenitate erga hostes uteretur, *ibid.* *v.* 1407, etc. Aulicorum est moribus alienus, *ibid.* 242, *v.* 1424. Raro in aulam prodiens venerationem sibi conciliat, *ibid.* *v.* 1432, etc. Constantinopoli tamen imperatoris est commensalis, *ibid.* 317, *v.* 59, etc. Mitis et beneficus Gregorius juvat quos potest, metu eximit, *ibid.* 242, *v.* 1438, etc. Juvenis ad Gregorii cædem subornatus veniam petit et obtinet, *ibid.* *v.* 1445, etc. Renuit ecclesiasticis rationibus præficere quæstorem laïcum, *ibid.* 243, *v.* 1475. A concilio Constantinopolitano in sedem hujus urbis constituitur, *ibid.* 245, *v.* 1511, etc. Episcopatum non renuit Gregorius, ea spe adductus quod dissidentes male episcopos conciliaret, *ibid*, *v.* 1533. Hinc episcopatum tenet, populo pastoribus et spiritu advocantibus, *ibid.* 401, *v.* 47, 48. Nulla humana cupiditate huc adductus est, *ibid.* *v.* 49, etc. Mortuo Meletio, et de ejus successione agentibus episcopis, Gregorius agit ut Orientales et Occidentales conciliet, *ibid.* 248, *v.* 1591, etc. Censet Meletio non dandum successorem, sed expectandam Paulini mortem, *ibid.* 249, *v.* 1624, etc. Alium sibi subrogari cupit Gregorius *ibid.* 251, *v.* 1671, etc. Juvenum episcoporum murmur et clamitatio, in eorum sententiam senescunt, *ibid.* *v.* 1680, etc. Eos irridet Gregorius, *ibid.* Ironica ejus oratio adversus inconstantes, *ibid.* 253, *v.* 1725, etc. Morbo domi Gregorius detinetur, *ibid.* *v.* 1745, 1746. Recessum meditatur, *ibid.* 1748, etc. Incidit in pastores non amicos, *ibid.* 423, *v.* 9. Malorum præsulum judicium parvipendit, *ibid.* 254, *v.* 1756. Quibus articulis tentatur Gregorius ab episcopis, *ibid.* *v.* 1766, etc. Nunquam suam prodet salutem, *ibid.* *v.* 1774. E multitudine paulatim se subducit Gregorius mutato domicilio, sermonibus et conventibus valere jussis, *ibid.* *v.* 1777, etc. Piæ plebis preces ad Gregorium, *ibid.* 255, *v.* 1787. Rixa inter episcopos de Gregorii ordinatione, *ibid.* 256, *v.* 1807, etc.

Verba Gregorii ad episcopos, *ibid.* 256, *v.* 256. Ad pacem eos hortatur, *ibid.* 257, *v.* 1834, etc. Pro salute navis in mare ut Jonas demergi postulat, *III*, 187, 188; IV, 257, *v.* 1838, etc. E cœtu se eripit partim gaudio, partim mœrore affectus, *ibid. v.* 1856, etc. In episcopatu manere non vult, *ibid.* 311, *v.* 44, etc. Theodosium adit, *ibid.* 258, *v.* 1871, etc. Unum ab eo postulat, nempe licentiam abeundi, *ibid. v.* 1881, etc. Cur odio habeatur, *ibid.* 259, *v.* 1891, 1892. Abeundi potestate impetrata suos consolatur, *ibid. v.* 1905, etc. Iterum victus, sed corona redimitus habet, vice throni Deum et amicos Deo plenos, *ibid.* 260. *v.* 1920, etc. Orbatur filiis, *ibid.* 422, *carmen* XCII, *v.* 10. Cedit calamitatibus, *ibid.* Gregorius Ecclesiis dat lacrymas, *ibid.* 260, *v.* 1943, etc. Precatur ut vita sua perveniat ad cœlum, *ibid. v.* 1947, etc. Constantini urbe ejectus supercilium abstulisse dicitur, *ibid.* 400, *v.* 13, 14. Morum paternorum ac legum producitur corruptor, *ibid. v.* 15, etc. Magnis evictus thronis pauperes despicere incusatur, *ibid. v.* 39, etc.

Gregorius præcavet ne videatur in convicia dilabi, IV, 262, *v.* 18 *et seqq.* Jampridem lapidibus aptus et habilis est, *ibid.* 263, *v.* 32. Doctrinas aversatur quibus est vita contraria, *ibid. v.* 40. Scribendo solatium inquirit, *ibid. v.* 45 *et seqq.* Narrat quomodo avulsus fuerit a bonis quæ rerum divinarum contemplatio mundi contemptus et carnis afflictio procreant, *ibid.* 264, *v.* 71 *et seqq.* Obtestationibus et precibus cessit Gregorius, ut crimen arrogantiæ fugeret, *ibid.* 265, *v.* 90, etc. Prospera Gregorii prædicatio Constantinopoli, *ibid. v.* 114, etc. Ironice alloquitur episcopos sibi infensos, *ibid.* 266, *v.* 136, etc. Projicitur velut onus quoddam ex gravata nave, *ibid.* 267, *v.* 144, etc. Episcopos malos exagitat, *ibid. v.* 148, etc. Multum laboravit, ut doctrinam assequeretur, *ibid.* 272, *v.* 288, etc. Quæ docenda sint, exponit Gregorius, *ibid. v.* 309, etc. Carpit episcopos tempori et potestati servientes, *ibid.* 273, *v.* 333, etc. Gregorius paucos dies senectutis in tutum collocare satius æstimat, *ibid.* 289, *v.* 792, etc.

Gregorius invidiæ cedit, et se ipsum contrahit, *III*, 136. Ad Deum se convertit, cui soli vivit et spirat, IV, 289, *v.* 803, 804. Episcopos ad concordiam hortatur, et ut alter alteri infirmitates dimittat, quibus orbis misere perturbatur, *ibid. v.* 823. De improbitate inimicorum gaudet, quæ eum ab episcopatu liberat, *III*, 135. In ærumnis superabundat gaudio, eo quod fieri dignatus sit præco veritatis, *ibid.* 139. Cum episcopatu Constantinopolitano cessit, ex gravi et aspera tempestate ad tranquillum quemdam et tutum portum se appulisse æstimabat, *ibid.* 184. Apollinarium et ejus asseclas confutat, *ibid.* 139, 159. Contra hunc hæreticum psalmos versibus comprehensos scribere pollicetur, *ibid.* 153. Illi paucæ sunt, sed selectæ virgines, IV, 435, *v.* 261, 262. Hanc illi Deus gratiam dedit, ut illi sit ampla turba pietatis amans, *ibid. v.* 271, 272.

Gregorius quamvis ab episcopis male habitus sermonem profert, nec potest continere dolorem, IV, 291, *v.* 14, etc. In pravos episcopos invehitur, *III*, 76, 128; IV, 291, *v.* 14. Gregorius timet pœnas malis præsulibus præparatas, IV, 295, *v.* 116, etc. Christi exilium implorat, ut ei faveat in secessu, *ibid.* 296, *v.* 139, etc. Queritur se dudum pugnare contra hæreticos et pravos pastores, *ibid. v.* 141, 142. Gregorius significat se, si sua non persuadeat oratio, throni, aut operum, aut consiliorum participem non futurum, non navigationis et viæ comitem, *ibid.* 299, *v.* 198, etc. Dissidia componere studens, obteritur, *ibid.* 301, *v.* 16; 305, *v.* 43, 44. Lapides non timet, *ibid.* 301, *v.* 32. Trinitatis intrepidus assertor, *ibid. v.* 33, etc. Constantinopolim relinquit nihil habens, nihil relinquens, cujus desiderio excrucietur, *ibid.* 303, *v.* 1 *et seqq.* Trinitatem invocat ut sistat bellum, *ibid.* 305, *v.* 45, etc. Non jam amplius in conciliis gruum et anserum vult esse collega, *ibid.* 313, *v.* 91, 92.

Gregorius Anastasiam somniando sibi videre videtur, IV, 305, *v.* 1. Quo ordine stabat inter clerum et populum, *ibid.* 306, *v.* 7, etc. Varia erga illum plebis studia, *ibid. v.* 22, 23. Sermones ejus de Trinitate, triplici coruscante pulchritudine, *ibid. v.* 29. Iis auditis alii solo animo murmurabant, alii voci indignationem

testabantur, alii aperte repugnabant, *ibid.* 307, *v.* 33, etc. Excusso somno, Gregorii somnium evanescit, solo dolore remanente, *ibid. v.* 47, etc. Quantus dolor, et quantum charæ Anastasiæ desiderium, *ibid.* 308, *v.* 63. Virginum, viduarum, orphanorum, mendicorum, et amicitiæ nunquam se obliturum significat Gregorius, *ibid. v.* 83. Vale dicit omnibus, *ibid.* 309, *v.* 95, etc.

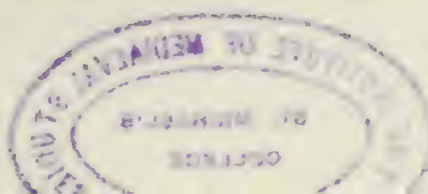
Gregorius libenter thronis cedit cum Deo locuturus, dummodo Trinitas prædicetur, IV, 188, *v.* 1, etc. Plebem Anastasiæ alloquens, eam desiderio prosequitur, *ibid.* 189, *v.* 1, etc. Eam olim sermonibus suis confluentem, nunc autem prædicatore destitutam luget, *ibid.* 188, *v.* 1, etc. Rugit, ut leo liberos ab aliis ereptos videns, et favente Trinitate iterum rugiet, *ibid.* 189, *v.* 7, etc. Discedens vale ad inimicos dicit, *ibid.* 190, *v.* 1 *et seqq.* A Trinitate, quam prædicans comparavit invidiam, salutem implorat, *ibid. v.* 1, 2. Omnia vocat in puræ doctrinæ testimonium, *ibid. v.* 3, 4. Gregorius in invidos ita invehitur, ut Christo se subjiciat, *ibid. v.* 5.

Gregorius sacerdotes nobiles, urbem Constantinopolitanam, viros pios contestatur, se iniqua ab invidis perpessum, sede ejectum post longa certamina, IV, 192, *v.* 1, etc. Ejus crimen fuit amor pacis, et quod neutri parti faverit, nec Christo potius quidquam habuerit; propterea ejectus est a sede in quam a Deo evectus fuerat, *ibid. v.* 19, etc. Gaudet relicta urbe, aula sacerdotibus, se vitam tranquillam quam optabat, acturum, *ibid.* 193, *v.* 25, etc. Lætitia exultat, quod invidiam fugerit et tempestatem, et portum subierit, ubi deinceps silentium Deo offerat instar victimæ, *ibid. v.* 31, etc. Gregorius invidiæ cedens tranquille philosophatur, III, 222. Nil aliud illi curæ est quam discessus ad quem se colligit et comparat, *ibid.* 227. Gregorium Nyssenum certiorem facit sibi non invito sed postulanti suffectum fuisse in sedem Nazienzenam Eulalium, *ibid.* 243. Theodoro episcopo scribens suam a Nazianzo secessionem excusat, *ibid.* 244. Rogat ut senectus sua calumniis non oneretur, *ibid.* Solas Ecclesiæ afflictiones, quamvis obruta calamitatibus anima deflet, *ibid.* 274. Injuria affectus, ab iis qui eum injuria affecerant, liberatur, *ibid.* 291.

Gregorii gemitus, dolorem his solis vult aperire, quibus communis amor, et malum commune, IV, 169, *v.* 240. Invidiæ patet, *ibid.* 179, *v.* 496, etc. Queritur animam suam a diabolo dejectam, *ibid.* 181, *v.* 539, etc. Ærumnis contritus, rogat ad se Lazarum mitti, qui digito humente aridam flamma refrigeret linguam, *ibid.* 182, *v.* 574, etc. Non uxore aut filiis gloriatur, *ibid.* 183, *v.* 601, etc. Nec amicis nec cognatis delectatur, *ibid. v.* 605. Cognatos sibi mors rapuit, *ibid. v.* 606. Amici autem parum fideles, *ibid. v.* 606, 607. Queritur se malis oppressum ex utero matris, *ibid.* 315, *v.* 10; 318, *v.* 83; 323, *v.* 1 *et seqq.*; 360, *v.* 1, etc.

Orientis et Occidentis fit cantilena, IV, 315, *v.* 20, 21. Ejus decus in ærumnis, *ibid.* 316, *v.* 29. Ærumnas suas peccatorum pœnas esse confitetur, *ibid. v.* 35, etc. Quid invidiam ipsi conflaverit, et attulerit ei molestias agnoscit, *ibid. v.* 45 *et seqq.* Gloria in altum extulit Gregorium et depressit in terram, *ibid. v.* 47. Illi gemitus operis loco extitit, *ibid.* 324, *v.* 7. Gregorii zelus illi odium conflavit, *ibid.* 325, *v.* 1. Quantis vexatur malis, *ibid.* 337, *v.* 1. Invidia quamvis mortuus premitur, *ibid.* 356, *v.* 6. Ærumnarum suarum causam a Deo requirit, *ibid.* 360, *v.* 10, etc. Ingemiscit quod ab amicis etiam multa perferebat, vitæque poscit solutionem, *ibid.* 361, *v.* 22. Gregorio omnia periere, eloquentia juventus gloria robur, *ibid. carmen* XLIII, *v.* 1, etc. Etiam patria exul privatur, *ibid.* 362, *v.* 7. Dubitat utrum mori an vivere potius optare debeat, pavor utrinque, *ibid.* 39, *v.* 5. Non curat utrum suum corpus tumulo sepeliatur, *ibid.* 40, *v.* 17, etc. Gravia pertulit, sed adversarii graviora, *ibid.* 390. *v.* 1; *ibid. carmen* LIII, *v.* 1 *et seqq.* Invidia pressus, gloriam cupit invidia carentem, *ibid.* 314, *v.* 1, etc.

Gregorius queritur quod sua mater se valde ærumnosum genuerit, *ibid.* 413, *carmen* LXXXVI, *v.* 1, etc. Gregorii sors ærumnæ et morbus, *ibid.* 414, *v.* 9, 10. Dolet quod non tantum valeat prædicare quantum cuperet, *ibid.* 14. Non jam matris suæ uterum incusabit, si

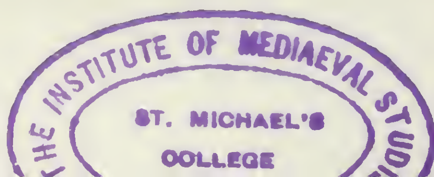
Deus se ex mundi cœno erutum in vitam meliorem transferat, *ibid.* *v.* 19.

Gregorii carmen adversus diabolum, IV, 391. Gregorius diabolum a se depellit, *ibid.* 392, *v.* 1 *et seqq.* Aliud Gregorii carmen adversus diabolum, *ibid.* 393, *v.* 1 *et seqq.* Carmen ejusdem adversus eumdem diabolum, *ibid.* *v.* 1 *et seqq.* Diatriba Gregorii adversus diabolum, *ibid.* 393, 394, *tribus in carminibus.* Gregorius cruce diabolum ferire minatur, *ibid.* 392, *v.* 11, 12; 393, *carmen* LVI, *v.* 6, 7; 394, *carmen* LX, *v.* 4 *et seqq.* Caput diaboli vult conterere, et eum ahenenum suspendere ut conspiciens vitet noxam, *ibid.* 394, *carmen* LVIII, *v.* 5, etc. Hunc objurgat et ejus detegit fraudes, *ibid.* 410, *carmen* LXXXIII, *v.* 1 *et seqq.*

Gregorii virtutes. Gregorius Nicenæ fidei addictissimus, III, 155. Circa fidem impugnatus se defendit, *ibid.* 152, 153, 154, 155, 157, 158. Illi quam pura fuerit, in defendendis Ecclesiæ dogmatibus intentio, *ibid.* 151, 152, 153, 158, 159. Jurat se nunquam Triadis fidem abjecturum, IV, 185, *v.* 1 *et seqq.* nec magnas appetiturum sedes, aut appetentibus affuturum, *ibid.* 185, *v.* 9, 10. nec hominem Deo antepositurum sedes, aut appetentibus affuturum, *ibid.* nec hominem Deo antepositurum, *ibid.* *v.* 11, 12. nec prosperis superbum, nec infirmum futurum ex adversis, *ibid.* *v.* 13, 14. nec injusta judicaturum, *ibid.* 186, *v.* 15, 16. nec deflecturum a recta semita propter pacem malorum, et bonorum scopulos, *ibid.* *v.* 17, 18. nec livori mentem traditurum, *ibid.* *v.* 19. nec cadentium lapsum irrisurum, *ibid.* *v.* 20. nec ira, nec lingua, nec lascivis peccaturum oculis, *ibid.* *v.* 21, 22. nec odio, nec vindicta inimicos persecuturum, *ibid.* *v.* 23, 24. nec pauperis manum aut mentem siti cœlestis verbi laborantem vacuam dimissurum, *ibid.* *v.* 25, 26. Illi optabilius erat perpeti quidlibet in carne, quam spiritaliter offendi, et multis esse offensioni, III, 193. Gregorius rebus terrenis non erat alligatus, nisi in quantum ineluctabilis necessitas cogebat, *ibid.* 279. Inquirit quis fuerit, quis sit, quis futurus sit, IV, 40, *v.* 15. Mundo mortuus est, *ibid.* 426, *v.* 2. Gravioribus verbis carnem suam exagitat, *ibid.* 379, *v.* 1. Postulat ut rabiem suam compescat, et in servitutem se eam redacturum, ni, apprehensa Christi fimbria, protervitatem reprimat, minatur, *ibid.* *v.* 19 *et seqq.* Lacrymarum fontem implorat ut flammam refrigeret, *ibid.* 380, *v.* 27, etc. Carnem pœnitentia domat, *ibid.* *v.* 31. A carne petit quid velit, *ibid.* 417, *v.* 76, etc. Non dabit illi vitæ ludibria, sed quæ ad vitam servandam necessaria, *ibid.* *v.* 80. Queritur carni se alligatum esse, et vitæ miseræ astrictum, cum pars Dei sit, *ibid.* 321, *v.* 13. Pharmaca ejus ut carnem subigat, *ibid.* 371, *v.* 121, 122. Gregorius plorat super animam suam, *ibid.* 366, *v.* 1 *et seqq.*; 388, *v.* 1 *et seqq.* Divinam imaginem extinctam luget, *ibid.* 366, *v.* 8. Gregorius queritur se mandata Dei non observasse, quod de peccato primi hominis est intelligendum, *ibid.* 367, 368, *v.* 35 *et seqq.* Quo fugiat nescit ut vitium fugiat, *ibid.* 389, *v.* 25, 26. Linguam, oculos, et alia membra frenari sibi optat, *ibid.* 390, *v.* 45, etc. Deum orat pro anima et corpore, ut alterum alteri subjiciatur, scilicet de meliori, *ibid.* 370, *v.* 111, etc. Aliis relinquit mundi ludicra, *ibid.* 371, *v.* 129, etc. Mortuus vitæ, urbes fugit et homines; cum feris habitat, *ibid.* *v.* 139. Gregorius est sine calceis et sine foco, *ibid.* *v.* 143. Gregorius pro lecto habet paleam, pro stragula saccum, *ibid.* *v.* 145 *et seqq.* Senectus Gregorii morbis opitulatur, *ibid.* 372, *v.* 162. Gregorium multi turbines invitum exagitant, *ibid.* *v.* 163. Caro tamen usque rebellis est, *ibid.* *v.* 165.

Gregorii humilitas, III, 121, 129. Gregorius assimilat se peregrino Jerechuntino, IV, 175, *v.* 386. item et publicano, *ibid.* *v.* 393. Vitæ reliquias offert, *ibid.* 318, *v.* 85. Optat esse quartus publicanus, *ibid.* *v.* 91, 92, etc. quartus paralyticus, *ibid.* *v.* 94, 95. quartus ex mortuis ad vitam revocatus, *ibid.* *v.* 96, etc. Mortem optat, *ibid.* 334, *v.* 5. Absentium cupit gustum habere, *ibid.* *v.* 9. Columba vel hirundo esse cupit, ut fugiat in desertum, *ibid.* 335, *v.* 1 *et seqq.* Magnus est speculator, *ibid.* *v.* 15.

Gregorius linguam constringit, cur? IV, 337, *v.* 1 *et seqq.*; 410, *carmen*

LXXXIII, *v.* 1. Primum quiete mentem firmare studuit, solus ab hominibus remotus, *ibid.* 338, *v.* 7, etc. Deinde ut disceret sermonibus modum imponere, ab omnibus abstinendo, *ibid. v.* 9, etc. Quæ non canat, quæ vero canat Gregorius sacerdos, modulante lingua, instar citharæ, *ibid.* 342, *v.* 69, etc. Linguam puris puram sacrificiis servat, *ibid.* 343, *v.* 93, etc. Præcipitis sermonis impetum excessisse modum conspiciens, silentium sibi imperavit toto quadragesimæ tempore, *ibid.* 344, *v.* 123, etc. Alia silentii Gregorii causa, *ibid.* 345, *v.* 151. Inter sodales excelluerat Gregorius, Christum habens ducem, et fidem adamante firmiorem, armis undique septus, *ibid. v.* 153, etc. Sacris litteris studuit, *ibid.* 346, *v.* 158. Hinc profanorum librorum expuit salsuginem, *ibid. v.* 159, 160. Carmen et passiones Deo subdidit, *ibid. v.* 161. Senectute et morbis gravatus linguam habens indomitam, silentio eam domare voluit, *ibid. v.* 175. Neminem læsit, *ibid.* 347, *v.* 179. Ipsi lingua nocuit, et amicorum omnium conflavit invidiam, *ibid. v.* 187. Linguam ad silentium hortatur, *ibid. v.* 190, 191. Christum rogat, ut invidiam comprimat, et ipsum a malis linguis liberet, 895, *v.* 205, etc. Deum thesaurum habet, *ibid.* 348, *v.* 5. Spe lenit molestias, *ibid. v.* 6, etc. Ligavit omnino vocem, *ibid.* 349, *v.* 5. Intus loquitur, mentem Dei mysteriis informans, *ibid.* 350, *v.* 7, etc. Altum tenet silentium, lapides contemnens, *ibid. v.* 11, 12. Post silentium linguam solvit Gregorius in Paschate, hymnum Christo offerens, tanquam victimam sanctam, *ibid. v.* 1; 352, *v.* 49. Gregorius Christo vivit, loquitur, viva est victima : ipsi linguam devinxit ac solvit, has sibi primitias, suam carnem offert, *ibid.* 351, *v.* 29 *et seqq.* Rogat ut loquatur quæ decent, *ibid. v.* 33.

Gregorius Christum omnibus præfert facultatibus, IV, 357, *v.* 30, etc. Illi Christus magnæ opes, *ibid.* 410, *carmen* LXXXII, *v.* 5. Tanquam dives exagitatur, quia habebat hortum, *ibid.* 363, *v.* 1 *et seqq.* Quæ ejus in solitudine studia, *ibid.* 364, *v.* 5. Bonos monachos laudat, et malos insectatur, *ibid.* 367, *v.* 7. Deum solum dimissis vitæ commodis amplexatur, *ibid.* 316, *v.* 40, 41. Fit Christi hæreditas, et templum, et victima, deinde Deus, permixta divinitati anima, *ibid.* 391, *v.* 16. Crucem ubique gestat Gregorius, in membris, in corde, in itinere, *ibid.* 392, *v.* 11, 12. Mundo valedicit, et cœlum appetit, *ibid. v.* 20, etc. Animam suam Christo tradidit, *ibid.* 394, *v.* 3, 4. De se loquentes minime curat, *ibid.* 405, *v.* 28. Animam suam exhortatur, ut meditetur quæ ad se, ad Deum, ad mundi ordinem, ad finem ultimum spectant, *ibid.* 408, *v.* 1 *et seqq.* Hanc excitat ut fraudes diaboli caveat, *ibid.* 409, *v.* 1, etc. Hanc jubet sursum aspicere, et mundi oblivionem capere, ne carne ad vitium trahatur, *ibid.* 409, 410, 411. Hanc carni adhærere prohibet, *ibid.* 412, *carmen* LXXXV, *v.* 1, etc. Gregorii sors Deus, *ibid.* 414, *v.* 9. Ab anima petit quid postulet, *ibid.* 414, 415, *v.* 1 *et seqq.* Non vult illi dare vitæ commoda, *ibid. v.* 7, etc. sed ut agilem avem ad æthera deducere, *ibid.* 416, *v.* 65, etc. Solas divitias habet spem cœlestem, *ibid.* 425, *v.* 4. Gregorius in cœlum recipi ab Angelis postulat, *ibid.* 425, *carmen* XCIX, *v.* 1, 2, 3. Studio ferendæ crucis omnia sua pauperibus dedit, *ibid.* 440, *v.* 19, 20.

Gregorius jam senex semper vigilat, et lacerat corpus, ut animam ab igne eripiat, IV, 566, *carmen* X, *v.* 1, etc. Timet ignem et ardorem divitis, et sinum Abrahami cupit, *ibid.* 421, *v.* 35, etc. Unum timet tribunal Dei, *ibid.* 462, 463, *v.* 28. Christo soli confidit, *ibid.* 183, *v.* 596; 184, *v.* 622, etc. Vitæ finem ardenter expetit, *ibid.* 50, *v.* 120, etc. Christum et crucem amplectitur, *ibid.* 52, *v.* 160, etc. Gregorius quomodo Pascha celebret, III, 171. Purioris Paschæ desiderio tenetur, *ibid.* 173. Adductis in viciniam fœminis, relicto laborum fructu, abscedit quasi per Evam e paradiso expulsus, *ibid.* 278. Gregorius impositione manuum morbos sanabat, IV, 387, *v.* 103, etc. Sæpe solo Christi nomine fugabat dæmones, *ibid.* 487, *v.* 80, etc.

Gregorii orationes. Orat Christum ut eum ab insidiis mundi et diaboli liberet, III, 161, *v.* 27; 319, 320, 395, 396, 397. ut ipsum salvet, *ibid.* 398, *v.* 1, etc. ut adversus inimicos opem ferat,

ibid. 181, *v.* 547, etc. ut suas querimonias benigne perferat, *ibid.* 315, *v.* 1, etc. A Pharaone et Ægypto liberari postulat, et viam facilem parari ut ad terram sacram perveniat, *ibid.* 320, *v.* 1. Quid orat mane, vespere, et postridie, *ibid.* 322, 323. Christi opem rursus implorat, *ibid.* 324, 336, 337. Orat pro se et pro Ecclesia Constantinopolitana, *ibid.* 401, *v.* 69, etc. Postulat resuscitari ut Lazarus, servari a leonibus ut Daniel, *ibid.* 402, *v.* 77, etc. A tempestate liberari precatur, *ibid.* 403, *v.* 1 *et seqq.* Dei misericordiam implorat, et vitæ bonas reliquias sibi concedi postulat, *ibid.* 405, *v.* 5, 6. Orat Trinitatem ut a diabolo non retro abducatur, *ibid.* 377, *v.* 313, etc. Orat Deum ut senium servet et solutum molestis sollicitudinibus in regnum cœleste inducat, *ibid.* 378, *v.* 343, etc.

Gregorii dotes. Gregorius tres habet boni consiliarii dotes; experientiam, amorem et libertatem, IV, 9, *v.* 157, etc. Scribere Gregorio dederat natura, ut aquæ dedit fluere, et igni calefacere, *ibid.* 359, *v.* 55, etc. Non ad gratiam auditorum concionatur, *ibid.* 312, *v.* 75, etc. Utrinque acuto sermone a Verbo donatur, *ibid.* 423, *v.* 4. Rerum divinarum et humanarum gnarus a Deo effectus, loquitur quæ sacerdotem decent, præconem veritatis, *ibid.* 485, *v.* 18, etc. Gloriæ amans quæ ex eloquentia surgit, eam tamen ad pedes Christi prostravit, *ibid.* 486, *v.* 43, etc. Ineptos sui temporis scriptores exagitat, *ibid.* 352, *v.* 1 *et seqq.* Hujus est consilium ut abjecto quolibet sermone, afflatis a Spiritu sancto Scripturis incumbant, *ibid.* 353, *v.* 22, etc. Primum ut intemperantiam frenet, pauca exarans, *ibid.* 353, 354, *v.* 33, etc. Deinde ut juvenibus gratum præbeat pharmacum, *ibid.* 354, *v.* 37, etc. Tertio ut infideles æmuletur, *ibid.* *v.* 47, etc. Ejus carmina alia ex sacris, alia ex profanis, bonorum laus, malorum reprehensio, *ibid.* *v.* 63, etc. Suam in condendis versibus curam contra adversarios vindicat, *ibid.* 355, *v.* 69, etc. Gregorius non lingua Romanus erat, nec callebat doctrinam Italicam, III, 231.

Gregorius morbo vexatur, III, 131. Ab infirmitate paululum recreatur, *ibid.* 132. Rursus ægrotat, *ibid.* 161, 163; IV, 304, *v.* 15; 317, *v.* 63, 64; 424, *v.* 8.

Gregorius morbo ab episcopatu eum liberante gaudet, III, 135. Sibi ægroto curam et officium deberi asserit, *ibid.* 174. Aerem turbulentum propter infirmitatem timet, *ibid.* 175. Xanxaridis thermis uti cogitur, *ibid.* 177. Sed inutiliter, *ibid.* 178. Ita prava utitur valetudine, ut de ipsa vita malam spem habeat, morbo tanquam catenis vinctus, *ibid.* 180, 181. Quotidie fere extremos afflat spiritus, *ibid.* 183. Hoc illi gravius fit, quod cum æger sit, ægrotare non credatur, *ibid.* 183. Morbus illum progredi non sinit, *ibid.* 195. Morbus vinci nequit, *ibid.* 198. Gregorii morbo partem aliquam suscepti Dei causa labores contulerant, *ibid.* Illum morbus constrictum tenet, et ab Ecclesiæ gubernaculis celerius abducit, *ibid.* 209. Effœtum habet Gregorius et emortuum corpus, *ibid.* 243. Infirmitas eum pigriorem efficit, *ibid.* 244. Valde laborans Nectarii successoris sui preces expostulat, *ibid.* 250. Ut solem nubes obscurat, ita Gregorium morbus, atque invidum hoc corpusculum et ergastulum, *ibid.* 262. Dolet de prava et maligna caruncula, qua multis malis afficitur, *ibid.* 268. Sanctorum martyrum celebritati ob morbum interesse nequit, *ibid.* 264. Hinc migrare cupit, *ibid.* Infirmitate detinetur, *ibid.* 269, 281, 284, 306, 307. Illum morbus velut pedibus devinctum tenet, atque ad multa torpidum, aut etiam plane immobilem reddit, *ibid.* 286. Optaret bene valere, ut synodo cum Homophronio interesset, *ibid.* 300. Parumper e morbo reficitur, *ibid.* 308. Illi tanta vitæ inest scintilla, quanta ad respirationem solam sufficiat, *ibid.* 321. Senectute, et morbo, et vitæ actæ ac discessus e vita metu ac sollicitudine laborat Gregorius, *ibid.* 322. Morbum insanabilem a diabolo factum agnoscit, IV, 410, *v.* 17, etc. Testamentum scribit Flavio Eucherio et Flavio Evagrio consulibus, III, 330.

Gregorius vivus anima, carne mortuus, IV, 382, *carmen* XLVIII, *v.* 1, 2, 3. Queritur se in cœlum properantem corpore retineri, nec ullum patere exitum, *ibid.* 383, *carmen* XLIX, *v.* 1 *et seqq.* Rogat in cœlestem chorum as-

cribi, *ibid.* *v.* 7, 8. Diabolum objurgat, qui eum morbo dejicere tentabat, *ibid.* *carmen* L, *v.* 1, etc. Luget senectutis ponderi morbum adjunctum, *ibid.* 384, *v.* 13. Gregorius gemit, ut leo implicatus venatorum laqueis, *ibid.* 385, *v.* 17, etc. Luget se a Christo derelictum, *ibid.* 384, *v.* 25, etc. Dolet se morbo impediri quominus vigiliis nocturnis, Psalmorum cantibus alternis intersit, et sacris operetur, ac missæ sacrificium celebret, magnis Christi admixtus passionibus, *ibid.* 385, *v.* 41. Libros relictos et interruptos sermones queritur, *ibid.* *v.* 53. Diabolo cedere nescius, *ibid.* *v.* 57, etc. Alter Job, alter Lazarus, *ibid.* 315, *v.* 31; 385, *v.* 63. Alter paralyticus, *ibid.* 386, *v.* 71, 72. Miracula Christi in se innovari postulat, *ibid.* 182, *v.* 581; 386, *v.* 73. Non tam morbi doloribus angitur, quam quod timeat, ne qui parum in fide stabiles sunt, causam offensionis hinc trahant, *ibid.* 386, *v.* 85. Se in omnibus Christo subjicit, *ibid.* 388, *v.* 117, 118.

Gregorii ad Christum in morbo orationes, IV, 319, *v.* 1 *et seqq.*; 404, *v.* 1 *et seqq.*; 420, *v.* 1 *et seqq.* Optat rursus stare, ut salutis fiat iterum præco, IV, 319, *v.* 4, 5. Quæ illi ad patientiam in morbo servandam argumenta, *ibid.* 325, *v.* 1, etc. Auxilium Dei contra diabolum poscit, judicium timens, et tamen mortis dissolutionem cupiens, *ibid.* 403, *carmen* LXX, *v.* 1 *et seqq.* Precatur in exitum vitæ, *ibid.* 404, *carmen* LXXII, *v.* 1, etc. Dei misericordiam implorat, et vitæ bonas sibi reliquias concedi postulat, *ibid.* 405, *carmen* LXXIII, *v.* 5, 6. Dei justitiam reformidat, *ibid.* *v.* 7, 8. Stans inter peccatum et pœnam mori desiderat, antequam fiat pejor, *ibid.* 407, *carmen* LXXVI, *v.* 1, etc. Præsentem fastidit vitam, et æternam optat habere, *ibid.* *carmen* LXXVII, *v.* 1 *et seqq.*; 424, *carmen* XCIV, *v.* 5, 6. Per morbum et dolores gratum est illi Christum obtinere, *ibid.* 412, *carmen* LXXXIV, *v.* 6, 7. In diem moritur, *ibid.* 421, *v.* 22.

Gregorius cum patre tumulum habere debet, IV, 422, *carmen* XCI, *v.* 1, 2. Nomen et thronum, et tumulum habuit cum patre, *ibid.* 424, *carmen* XCV, *v.* 1, 2. Inter cœlestem choream cœlum habet, *ibid.* 425, *carmen* XCIX, *v.* 1, 2, 3. Gregorii epitaphia, *ibid.* Gregorius matrimonio non junctus cum Theosebia Basilii sorore, *ibid.* 559.

Gregorius Nyssenus virtutum omnium norma et exemplar, I, 291. Theologo in episcopum Sasimorum ordinato Nazianzum venit ut eum consoletur, *ibid.* 290. Serius quam res postularet accessit, ut Theologo visum est, *ibid.* 290.

Gregorius Nyssenus. Hunc non sine piorum offensione rhetoricam profitentem ad lectionem sacrorum librorum revocat Theologus, III, 21. Illum circuitu locorum fatigatum exemplo solis et planetarum consolatur, *ibid.* 121. Gregorium Nyssenum certiorem facit sibi non invito, sed postulanti suffectum fuisse in sedem Nazianzenam Eulalium, *ibid.* 243. Illum laudans, de Theosebiæ sororis morte consolatur, *ibid.* 265.

Gregorius diaconus, sancti Gregorii quondam domesticus et manumissus, pauperum curator ab eodem in testamento instituitur, *ibid.* 330. Imo et unicus hæres, sed ea conditione, ut omnia Ecclesiæ Nazianzenæ restituat, *ibid.* Illi et Eustathio monacho donat Arianzi prædium, *ibid.* 331. et insuper aureos quinquaginta, *ibid.*

Gregorius præses, huic Theologus commendat sororem suam Nicobuli uxorem, et ejus filios, III, 261. Hunc hortatur, ut clarum ac celebrem sibi magistratum per beneficentiam erga se ipsum reddat, *ibid.* 263.

Gregorius alter (quis sit dubitatur), Gregorium juvenem, suum nepotem, sepelit, IV, 559, *carmen* CXXV, *v.* 1, etc.

Gregorius juvenis præcedentis nepos, ab eo sepelitur, IV, 559, *carmen* CXXV, *v.* 1, etc.

Gregorius quidam consilium, ut hominum sermo est, capit adversus Athanasium insurgenti, I, 476. Cum tamen magnam apud eum gratiam et auctoritatem obtineret, *ibid.* Utrum ex iis fuerit qui fabulam de manu Arsenii contexerant res dubia et incerta, *ibid.* 476.

Gregorii Cappadocis, Alexandrinæ sedis invasoris prava indoles, I, 476, 477.

Grex fidei confessionem retinens pas-

toris sui defensio est ac gloriæ corona, I, 82. Item bene ordinatus, II, 365. Grex Catholicorum exiguus a detrahentium lingua defensus, *ibid.* 209.

Grues. Concilia gruum et anserum vocat Gregorius ea, in quibus nihil recte, nihil graviter gerebatur, sed confusis pugnantium inter se hominum clamoribus omnia perstrepebant, IV, 313, 735.

Grus. *Vide* Palamedes.

Gubernari. Tribus his rebus gubernamur, supplicii metu, salutis gloriæque spe, et cultu virtutum, II, 132.

Gubernator vectores multos servat, III, 215. Gubernator peritus tempestates vitat, IV, 133, *v.* 53, 54. Nihil prodest bonum gubernatorem esse, si malis utatur remigibus, III, 303.

Gulæ indulgentes escam vermibus copiosiorem parant, IV, 282, *v.* 580 *et seqq.*

Gustus, ut, et qua de causa purgandus, II, 335.

Gustui non indulgendum, IV, 139, *v.* 70.

Gyges annuli conversione Lydiorum tyrannus efficitur, II, 413.

Gyges Lydius. Ejus opes et annulus, IV, 5, *v.* 31, etc. Annulo verso vel tegebatur, vel monstrabatur, *ibid.* 415, *v.* 7, etc.

Gynæcea omnia simplicitatis alumna, Eunomianorum disputationibus turbata, II, 45.

Gypsum aqua permixtum et lactis colorem mentiens subdolæ fidei confessionis imago, II, 45.

H

Habacuc : Gregorius stylum ejus imitatur, et quasi e specula cum eo diligenter observat, II, 482. Habacuc acriori oratione utitur propter judicum iniquitatem, I, 56. *Vide* Abacuc.

Habitus. Ei qui bono habitu penitus imbutus fuerit, in malum labi difficilius est, quam ab initio bonum fieri, I, 514.

Habitus malus. Progressam improbitatem exscindere quam difficile ! II, 60.

Habitus (vestimentum). Quo habitu simus, philosophico an communi, nihil refert, II, 10.

Habitus est qualitas quædam permanens, IV, 150, *v.* 132. Habitus est alter fictor, quem difficile est eradicare et procul abjicere, *ibid.* 278, *v.* 490, 491. Habitus pravi, accusationes priorum pessimorum vulnerum, *ibid.* 279, *v.* 498 *et seqq.*

Hæredis interfectorum parabola, III, 396, *v.* 42.

Hæreditas Domini terram universam operuit, II, 432. A pravo et agresti apro devastata, *ibid.* Eam tollere Julianus aggreditur, I, 133.

Hæreticorum vani depinguntur conatus, III, 107. Eorum circa Ecclesiam novandi libido, *ibid.* 142. Hæretici pravam suam sententiam simplicioribus animis per versutiores et improbiores infundunt, et de Catholicis falso comminiscuntur, tanquam idem ac illi sentiant et sapiant, *ibid.* 143. Hæretici a littera decipiuntur, et Scripturæ morem ignorant, *ibid.* 150. Hæreticorum fugienda societas, *ibid.* 152. Apud electos suos sententiam suam totam aperiunt, publice vero pias quasdam dictiones confitentur, *ibid.* 155. Hæretici ex novitate sua confutantur, *ibid.* 158. Licentia promulgandi sua dogmata hæreticis concessa, Ecclesiæ doctrinæ condemnatio, *ibid.* 276. Hæreticis aditum aperiunt antistitum simultates, IV, 331, *v.* 155, etc.

Hæreses priorum sæculorum bellum pro bono adversus Creatorem gerebant, II, 12. Earum enumeratio, *ibid.*

Hæretici, sycophantæ, II, 500. Aliis etiam titulis a Gregorio designati, *ibid.* Eorum variæ de Christo sententiæ, *ibid.* 272. Pro uno Christo, multos introducunt, *ibid.* 171. Quid eos induxit ut Christum proprie Deum esse negarent, *ibid.* 122. Christus pro hæreticis gratis

mortuus est, *ibid.* 270, 500. Ob id ab hæreticis contemptus propter quod honorari debuerat, *ibid.* 243. Qualia ab eis patiatur, *ibid.* 271. Hæretici inter se concordes, ac discordes, *ibid.* 138. Instar fluviorum, qui a se divisi rursus coëunt, *ibid.* 139. Quibus in rebus consentiant, aut in quibus contendant, plane intelligi nequit, *ibid.*

Hæreticorum, qui prioribus sæculis Ecclesiam turbaverant, nugæ ac præstigiæ suomet profundo absorptæ ac silentio traditæ, II, 12. Quænam in his profundi ac silentii vocibus allusio, *ibid.* Hæreticorum communio ut viperæ virus fugienda, *ibid.* 199. Non corpus lædit, sed intimos animæ recessus inficit, *ibid.* Ecclesias ab hæreticis occupari, maxima reipublicæ pernicies est, *ibid.* 457. *Vide insuper* ARIANI, EUNOMIANI, SABELLIANI, MACEDONIANI.

HARPOCRAS vocatur Ægyptius deus, IV, 222, *v.* 838.

HEBRÆI litterarum, ut quibusdam videtur, inventores, I, 163. Ut nomen Jehova reverebantur, II, 131. Quidquam Deo inferius, iisdem ac Dei nomen litteris scribi non sustinebant, *ibid.* Juvenes suos a quibusdam Scripturæ libris arcebant, *ibid.* 194. Non cuivis ætati quamlibet partem Scripturæ legere concedebant, I, 48. Idque non lege, sed consuetudine introductum, *ibid.* Ægyptus propter eos cruciatur, mare sciaditur, solis cursus inhibetur, *ibid.* 535. Hebræorum ritus qua ratione a Christianis celebrati, II, 350.

Hebræi in idololatriam prolapsi, monita Prophetarum et minas non curantes, iram Dei concitarunt, III, 370, *v.* 19, etc. Gentibus cesserunt locum, postea ad Deum reversuri, *ibid.* 371, *v.* 26, etc. Hebræi tinctis cruore postibus, mortem effugiunt, *ibid.* 373, *v.* 86, etc. Hebræi ducti in igne et nebula, *ibid.* 106, *v.* 3; 408, *v.* 1; 445, *v.* 164, etc.

Hebræis scriptam Epistolam nonnulli dicunt esse spuriam, nec recte dicunt, IV, 433, *v.* 208, 209.

HECATÆ caliginosa spectra, II, 279.

Hecatæ nocturnæ perniciosa spectra, IV, 496, *v.* 265.

HECUBAM interne refert mulier fucata, IV, 113, *v.* 42.

HELENAM externe refert mulier fucata, IV, 113, *v.* 42. Helenæ dat Polydamna remedium quod est eloquentia, *ibid.* 474, *v.* 200, 201, 202.

HELI sacerdos, quibus verbis utatur filios suos increpans, I, 205. Heli sceleris filiorum suorum pœnas solvit, *ibid.* 454.

Heli, sacerdos, quia filios haud acriter et vehementer objurgabat, vehementer ipse accusatus est, et sceleris filiorum pius pater pœnas luit, III, 282. Heli filii patris contemnunt mandatum, *ibid.* 454, *v.* 406, 407. Heli filii protervi, IV, 177, *v.* 431. *Vide* ELI.

HELI, Josephi pater secundum legem, III, 384, *v.* 29, etc.

HELICON, quid? IV, 573, *v.* 3, 4.

HELIODORUS presbyter, sub Valentis Ariani persecutione mediis in fluctibus igne consumptus, II, 14. *Subauditur nomen ejus.*

Heliodorum laudans Hellenio commendat Gregorius, IV, 433, *v.* 203, 204.

HELIOPOLITARUM in Christianos concursio, sub Juliano imperatore, I, 147.

HELLADIUS Cæsariensis episcopus. Huic Gregorius Nicobulum commendat, III, 179, 226, 227. Missis ab eo festi symbolis delectatur, *ibid.* 230. Ejus incusat contentioso quærere ambitu quæ ejus sunt, *ibid.* 245. Helladio scribens, sacerdotis causam tuetur, *ibid.* 298, 299, 300.

Helladius Eulalii frater, et Gregorii consobrinus. Hunc Amphilochio quondam Constantinopolis præfecto commendat Gregorius, III, 25. Eumdem commendat Lolliano, *ibid.* 26. et Hellenio, IV, 431, *v.* 129 *et seqq.* Juvenis moritur, et a fratre sepelitur, *ibid.* 527.

HELLENIUS monachus expetit Gregorii sermonum robur, IV, 426, *v.* 1 *et seqq.* Ejus genus, opes, facundiam, et fratris decus non laudat Gregorius, *ibid.* *v.* 7. Sed illum divinis præceptis meliorem reddere studet, *ibid.* *v.* 13, 14. Illum pro monachis apprecatur, *ibid.* *v.* 15, 16. Huic inter alios Cledonium commendat, *ibid.* 430, *v.* 121, etc. et Eulalium cum Helladio fratre, *ibid.* *v.* 129. et Carterium, *ibid.* 431, *v.* 141, 142. et Nicomedem, qui omnes filios suos Deo dicavit, *ibid.* *v.* 143. et Theognium jam cœlestia attingentem, *ibid.* 432, *v.* 171. Evandrum non tam se-

nectute quam prudentia canum, *ibid.* 433, *v.* 191, 192. Asterium et ejus duos fratres, *ibid.* *v.* 193. Philadelphium et Macrobium, *ibid.* *v.* 197. Rheginum Leontium, Heliodorum, pios homines, *ibid.* *v.* 203. Hunc orat Basilii nomine, et senioris patris, ut in vectigalibus, monachis faveat, *ibid.* 436, *v.* 295, etc. Illum vocat Armeniæ decus, *ibid.* 439, *v.* 359.

Helluones, quorum Deus venter est, iv, 503, *v.* 115.

Hemorrhoissæ tangentis Christum sanguinis profluvium sistit, iii, 387, *v.* 9. Christus hemorrhoïssæ sanguineum fontem coërcuit, *ibid.* 389, *v.* 6, 7; 390, *v.* 9. Amor Christi omnes affectus mortales sapit, ut olim sanguinis fluxum hemorrhoïssæ cohibuit, *ibid.* 458, *v.* 509, 510; iv, 182, *v.* 584; 386, *v.* 73, 74.

Heraclidæ, Herculis posteri, ii, 396. Nihil essent in comparatione majorum Basilii Magni, *ibid.* 397.

Heraclitus, ob humanas miserias flere solitus, i, 137.

Heraclitus semper legens res humanas, iv, 48, *v.* 79, 80.

Hercules Buthænas dictus, id est, boum vorator, i, 175. Trivesperus, *ibid.* Herculis rogus unde excitatus, *ibid.* 134. Ejusdem ortus et infortunia, *ibid.* turpia certamina, *ibid.* 175. Herculeæ columnæ. *Vide* Columna, Hydra.

Hercules, cum Nessi sanguine tinctam vestem induisset, totus statim exarsit, misereque interiit, iv, 49, 704.

Hercules, extincto Juliano Apostata, rursus furit, vel furere desiit, i, 203. Hercules veste venenosa domitus, iv, 49, *v.* 87, 88. Magnus inter homines, iii, 214. Lolaüm socium habet certaminum, Hydram debellat, *ibid.* Hercules cesset a fabulis, iv, 497, *v.* 236; 539, *v.* 1.

Herculiano scribit Gregorius, iii, 136, 137.

Hermaphroditus deus a Valentino et Marcione inductus, ii, 144.

Hermanubis, Ægyptius deus, iv, 222, *v.* 839.

Hermes cum duplici vultu pictus, iv, 490, *v.* 136.

Hero. Heronis nomine inscripta oratio, qua Gregorius Maximum laudat, ii, 4. *Vide* Maximus Cynicus.

Heronis scripta, i, 253.

Herodes persecutor, i, 133. Furit, et in odium Redemptoris, eos qui redimendi erant e medio tollit, *ibid.* 447. Infantes occidit, ii, 350. Herodis furor in Joannem, *ibid.* 464. Si ad Herodem adductus fuerit Christi discipulus, plerumque ne verbum quidem unum respondeat, quare, *ibid.* 274.

Herodes Joannis Baptistæ interfector, iii, 427, *v.* 452.

Herodes infantum occisor, iii, 427, *v.* 454.

Herodiani de censu Christum interrogant, ii, 245.

Herodias. Herodiadis saltatio inhonesta non imitanda, i, 207. Baptistæ necem attulit, *ibid.*

Herodotus memorabile quiddam de Samiorum tyrannide scripsit, i, 191. Herodoti linguam exoptat Gregorius, ut improbitatem Juliani futuro tempori tradat, 153.

Heroes Paganorum. Quod in ipsis maxime speciosum est, fide caret; quod autem creditur, probrum et contumelia est, ii, 396, 397. Heroes ac dæmones calamitatibus tantum et fabulis celebritatem consecuti, *ibid.* 6. Heroes a Centauro educati, *ibid.* 404. Heroes in Basilii Magni genere multi, *ibid.* 396.

Hesiodi Theogonia, et alia commenta, i, 169.

Hesiodus Ascræus Persi fratri canit, iv, 495, *v.* 241, 242. Hesiodus citatur, iii, 22, 262. Citatur sub nomine Homeri, iv, 17, 18, *v.* 396.

Hesiodus libellum, cui titulus, *Opera et Dies*, ad Persem fratrem scripsit, iv, 748.

Hesiodus in poëmate, *Opera et Dies*, optimos eos esse censet, qui per se ipsos quid facto opus sit perspiciunt; bonos item eos qui recte monentibus obtemperant; qui autem nec sibi ipsis consulere scirent, nec recte consulentes audiunt, eos esse prorsus inutiles, iii, 496.

Hesperus et Lucifer una eademque stella est: quæ si mane luceat, appellatur Lucifer; si sero, Vesperus dicitur; quoniam autem clarissima est hæc stella, idcirco duplici ejus nomine pulchritu-

dinem sororis suæ amat Gregorius, IV, 744.

HEXAEMERON Basilii Magni creationis rationes aperit, II, 455.

HILARIUS, episcopus Isauriæ, testamento Gregorii subscribit, III, 431.

HINNULUS recens natus canes et equos fugit, IV, 46, *v.* 11, 12.

HIPPOCRATIS et Galeni, et eorum qui ipsis adversantur dogmata non amplius pertractare, nulla Cæsario medico vita functo calamitas est, quare, I, 253.

HIRCUS, Ægyptiorum deus. *Vide* MENDESIUM. Hircus Mendesius, II, 279.

HIRCOS mulgere, proverbium, IV, 133, *v.* 45, 46.

HIRUNDINUM, et cygnorum fabula proponitur, III, 167.

HISTIÆI Samii a Persis defectio et Herodoti ea de re sententia, I, 191.

HISTORIA conferta quædam sapientia, et mens multiplex, IV, 459, *v.* 61, 62.

Historiæ sacræ non temere, aut ad oblectationem solam, fabularum gentilium instar, conscriptæ, I, 77. sed ut in eis submonitiones et documenta habeamus, *ibid.*

HOLOCAUSTUM. Simus holocausta ratione prædita, II, 337.

HOMERUS, divinarum comœdiarum et tragœdiarum scriptor, I, 170. Hujusmodi fabularum expositio, *ibid.* Refelluntur qui abstrusiorem et absconditum in eis sensum esse volunt, *ibid.* 172. Homerus voces quasdam vocibus nostris præstantiores diis attribuit, *ibid.* 163. Cum arcadicam quæstionem solvere non posset, præ mœrore obiit, *ibid.* 137. Homerus corona lanea per Platonem cinctus, atque dimissus, II, 9.

HOMERUS poëta, IV, 5, *v.* 42. Breviloquus, III, 76. Trojam et prælia canit, IV, 595, *v.* 42. Homeri adducitur auctoritas, III, 9, 10, 105, 106, 214, 225, 254, 255, 256. Homero male tribuit Gregorius Hesiodi verbum, IV, 17, 18, *v.* 396 *et seqq.*

HOMO, animal ex invisibili et visibili natura, mente ac sensu, fabricatum, II, 267. Contrariorum mixtio, et sapientiæ sublimioris argumentum, *ibid.* Priusquam crearetur, omnes summæ bonitatis divitiæ nondum apparuerant, *ibid.* Homo, velut angelus alter, superis subditus, rex eorum quæ in terra sunt, *ibid.* Quo Dei consilio mentem et corpus, atque arbitrii libertatem acceperit, *ibid.* 268. Homo, animal ex invisibili ac visibili natura, verbo artifice, fabricatum : ex corpore et ex Dei spiraculo, quod intellectualem animam Deique imaginem Scriptura vocat, *ibid.* 267. Homo mundus alter, in parvo magnus; mixtus adorator, *ibid.* Aliæ hominis egregiæ dotes, et excellentiæ ejus insignia, *ibid.*

Homo, animal caducum et immortale, Deum attingens nec comprehendens, appropinquans et procul recedens, I, 64. Mixtus adorator, visibilis naturæ spectator, intellectualis mystes, II, 267. Parvus mundus, qui variis affectibus tanquam legibus gubernatur, II, 79. Parvus et magnus, humilis et excelsus, mortalis et immortalis, terrenus et cœlestis, I, 256. Id est, lumen dictus, quod ratione præditus sit, II, 300. Hominis mirabilia, *ibid.* 190. Hæc etsi quis cognovit, adhuc timeat religionis mysteria investigare, *ibid.* 191.

Homo creatur, divina manu et imagine ornatus, ut non superi tantum, sed etiam inferi adoratores essent, II, 285. *Vide* CREATIO, HOMO FABRICATUS, *ibid.* 267. Ut verbum artifex omnes bonitatis divitias ostenderet, *ibid.* Rerum omnium, quæ in terra sunt, dominus et rex a Deo constitutus, I, 328. Hominem post alia omnia creatum esse mirum videri non debet, II, 473. Prius tanquam regi construendum palatium erat, *ibid.* Homines sublimes et excelsi creati, quare, I, 441.

Primus homo in paradiso collocatus, plantarum immortalium cultor, II, 268. Hoc est fortasse, divinarum cogitationum, *ibid.* Hominem primum qualem creari decebat, *ibid.* Vitii et infirmitatis expertem esse conveniebat, *ibid.* Homo, si quod erat permansisset, effectus fuisset quod non erat; immortalis ac Deo adjunctus fuisset, *ibid.* 474. Invidia diaboli a conditore suo misere separatus, *ibid.* 285. Lex quasi materia, ejus libero arbitrio tradita, quid præscriberet, *ibid.* 268. Ut primus homo ejus memoriam abjecit et ab esca victus est, *ibid.* Quas hujus peccati pœnas dedit, in misericordiam cesserunt, *ibid.*

Homines liberi sunt; ex eadem terræ massa coagmentati, et ejusdem vitæ hæredes, II, 448. Quod alii imperio teneantur, dum alii imperant, grave jugum et primi peccati pœna est; cui nihil acerbitatis a rerum administratoribus addendum, *ibid.* Homo in labore et ærumna nascitur, vivit et moritur, *ibid.* 449. Homo nautilus terrestris dictus, quare, II, 84. Labori natus, *ibid.* 28. Pauci sunt homines Dei, quamvis omnes Dei figmentum, I, 467. Novarum rerum studio quodammodo delectantur, II, 446. Homines quibusdam dæmonibus necare, apud Ethnicos in more positum, I, 334. Quænam ab omnibus hominibus vehementer expetantur, *ibid.* 478. Hominis modum excedit omni vitio carere, *ibid.* 375. Homini magnum est, si minus ut nihil peccet; saltem cum peccat, emendari atque ad viam reduci, *ibid.* 24.

Hominis instauratio. Quemadmodum nos primum creavit Deus, ita creatos instauravit, ac refinxit, II, 301. et quidem figmento diviniori, primumque figmentum superanti, *ibid.* Hominis reformationem quo pacto fieri oportuit, *ibid.* 487. Homo Deus esse jubetur, *ibid.* 487. Hominem Deum fieri oportet, qua ratione, I, 258. Quatenus id assequatur, II, 264. Quo sensu speculum Dei fiat, I, 453. Nihil tam divinum habet quam benignitatem ac beneficentiam, *ibid.* 391. Homo apud te jumento vilior non est, o homo, quod cum in foveam incidit aut aberravit, erigere ac reducere tibi lex præscribit, *ibid.* 333, 334. Homo calamitosis sit Deus, Dei misericordiam imitando, *ibid.* 331. Hominem cum Christo sepeliri oportet; filium Dei esse, atque adeo Deum ipsum, *ibid.* 226. Cur filius Dei homo vocatus, II, 135.

Homo, quis? IV, 52, *v.* 1 *et seqq.*; Homo est figmentum et imago Dei, *ibid.* 146, *v.* 20. Ejus creatio, III, 366, *v.* 55; IV, 8, *v.* 108, etc. Ejus creationis egregia descriptio, III, 412, *v.* 79, 80. Qualis creatus est in principio, *ibid.* 368, *v.* 97, etc. Ex terra et spiritu factus, *ibid.* 349, *v.* 32; 413, *v.* 96; IV, 51, *v.* 149; 467, *v.* 43, 44. Homo magnus mundus, IV, 8, *v.* 115. Quæ homini cum brutis communia, IV, 406, *carmen* LXXIV, *v.* 5, etc. Dei immortalis est imago, III, 413, *v.* 96, 97; IV, 486, *v.* 52. Magnum Dei figmentum, et imago a Deo ad Deum perveniens, IV, 367, *v.* 9, etc. Est gloria Christi et præco divini splendoris, *ibid.* 351, *v.* 25, 26. Hunc Deus creavit suæ divinitatis testem, regem terræ, gloriam sui Creatoris, *ibid.* 494, *v.* 216, etc. Homo post Deum et Angelos tertium locum occupat, III, 362, *v.* 57. Angelus est alter, *ibid.* 413, *v.* 90. Beneficia homini a Deo collata, IV, 43, *v.* 87, 88; 373, *v.* 187, etc. Quis fuit, quis est, quis futurus est, IV, 40, 41, *v.* 17 *et seqq.* Qua ratione templum Dei efficitur, III, 491, *v.* 136, etc. Corpus est, cum male vivit, deus adoptivus, cum pietatem colit, IV, 467, *v.* 45. Homines omnes unius progenies sunt, et ad unum omnes tendunt, III, 455, 456, *v.* 450 *et seqq.* Hominem Deus boni capacem efficit et vires suppeditat; ipse velut cursor in medio currit Christum habens pro afflatu, pro amplissimis divitiis, *ibid.* 489, 490, *v.* 98, etc. Perspicaces oculos et prosperos cursus præstat Deus, sine quo nihil sunt homines nisi ludibria vana, et vera cadavera, *ibid.* 490. *v.* 102. In vitium facile flectitur, *ibid.* 362, *v.* 57. Cur homo vitam præsentem et futuram diligat, *ibid.* 367, *v.* 76, 77.

Homines nullis cogitationibus aut pœnis a peccato deterrentur, III, 414, *v.* 131, etc. Hominum pervicacia, qui nec ratione nascentibus indita, nec lege scripta in tabulis, nec demum Christi passionibus moventur, IV, 372, *v.* 173, etc. Varia in res turpes et inanes hominum studia, *ibid.* 463, *v.* 157 *et seqq.*

Hominum miseria depingitur, IV, 47, *v.* 41; 50, *v.* 120; 442, *v.* 24. Hominum vita pecudum ac belluarum vita miserior, *ibid.* 45, 46, *v.* 1, etc. Nil homini firmum præter calamitates, *ibid.* 42, *v.* 44; 458, *v.* 51. Hominis duplex sepulcrum, *ibid.* 42, *v.* 37.

Hominem iracundiæ ardore deflagrantem dæmoni comparat Gregorius; imo etiam, excepto lapsu, pejorem eo esse asserit, IV, 78, 704.

Homines etiam Dei accepti diversa utuntur navigatione, *ibid.* 321, *v.* 1, 2. Qua de causa, solus scit Deus, *ibid.* *v.*

3, etc. Omnibus hominibus una caligo, una domus; hoc uno præstant superbi, quod insigniorem luctum et sepulcrum consequantur, *ibid.* 336, *v.* 38, etc.

Homo internus et externus, III, 51, 52. carnalis et spiritalis, IV, 154, *v.* 242, 243. Homo e sepulcro ad sepulcrum tendit, *ibid.* 51, *v.* 133, 134. Homo Dei ludus, *ibid. v.* 141, 142. Hominibus omnia labor, *ibid. v.* 53, *v.* 22. Homine nil imbecillius, *ibid.* 54, *v.* 32. Homo terra est, et illi omnis terra sepulcrum, *ibid.* 133, *v.* 43, 44.

Homo Dominicus. Hominem Dominicum Apollinaristæ Christum appellabant, III, 144.

Homonymia inter Deum Patrem et Filium, ab Eunomianis per fraudem introducta, II, 105, 106. Eunomiani ab uno homonymiæ genere ad aliud, ratiocinando transire convicti, *ibid.* 106.

Homophronium vitæ anachoreticæ deditum, fieri ut Joannem Baptistam et Heliam Carmeli incolam, optat Gregorius, III, 134. Homophronius ad synodum vocat Gregorium, *ibid.* 300. Illum laudans Gregorius precatur ut sacerdoti suadeat ne despondeat animum, *ibid.*

Honestum. Si honestum alterius causa sectemur, virtus instabilis est, II, 236.

Honor. Qui latebras quærunt ut præstantiori honore digni habeantur, cum iis comparati qui eximias formas paululum ostensas statim ex oculis subducunt, II, 231.

Hordeaceus panis hospes intelligitur, IV, 697. *Vide* Diogenes.

Horrea divitum, Basilii Magni cohortationibus aperta, II, 427.

Horrendorum quæ peccatores manent enumeratio, I, 376, 377.

Hospes. Hospites apud Scythas occisi, II, 279.

Hospitalis domus, a Basilio Magno prope Cæsaream constructæ, luculenta descriptio, II, 451. Nullum ex septem orbis miraculis ei comparandum, *ibid.* 451.

Hospitalitatis cultor, Lot Sodomita, I, 309. Hospitalitas Raab meretrici, alioquin parum laudatæ, justitiæ laudem attulit, II, 314.

Hospitalitatis studiosus est, qui se ipse novit esse hospitem, IV, 151, *v.* 166.

Humanitas a Deo propter nos suscepta, II, 116, 126. Humanitas pulchra res est, ac benevolentia; testis est Jesus qui non solum hominem propter bona opera creavit, sed etiam nostri causa factus est homo, I, 309.

Humani generis lapsus et redemptio in summa declarantur, II, 502, 503. Humanæ res velut orbis quidam volvuntur, I, 386. Mutationi obnoxiæ sunt, *ibid.* 386. Humanæ effectiones, quo sensu Deo tribuantur, II, 155.

Humeri, ut et qua de causa purgandi, II, 335.

Humilis ac Deo submissus facile contemnitur, I, 85.

Humilitas publicanum extulit, nullo alio nomine commendatum, II, 314. Humilitatem gloria comitatur, I, 114. Humilitatem præ se ferre, et in divinis disputationibus tyrannidem sibi vindicare turpissimum est, II, 184. Humilitatis ac modestiæ laus, cui præcipue tribuenda, *ibid.* 183. Humilitatis exempla multa passim extant, ac præ aliis omnium salvator, I, 310, 311. Humilitatis falsæ descriptio, *ibid.* 415.

Humilitas est minus digne de se ipso sentire, IV, 148, *v.* 86. Humilitas iræ remedium, *ibid.* 89, *v.* 427, etc. Humilibus Deus dat gratiam, *ibid.* 435, *v.* 273, 274.

Hur, Moysis manus cum Aarone in monte suffulciens, I, 297.

Hyccar, Siciliæ oppidum, ubi scortum erat, IV, 700. *Vide* Laida.

Hydram nemo unquam lenem et mansuetam dixit, quod novem capita pro uno proferret, I, 154. Hac similitudine refelluntur qui Julianum a persecutionis crimine vindicant, quare, *ibid.*

Hydra bellua sæva et multis capitibus prædita, ab Hercule et Iolao debellata, III, 214.

Hydra Lernea serpens erat, ut poëtæ fingunt, unicum duntaxat corpus habens et quinquaginta capita. Hæc Hercules secare aggressus, huic rei impar fuisset; uno enim occiso, duo statim repullulabant, nisi Iolaüs socius certaminum abscissa capita exussisset, III, 516.

Hydropici tumor minime laudandus, III, 359, *v.* 98.

Hydrops. Hydropis tumorem depellit Christus, III, 390, v. 16.

Hyems invida et inamœna, I, 106.

Hymnus est laus modulata, IV, 150, v. 144. Hymnus ad Deum, III, 398, v. 5 *et seqq.* Alius hymnus ad Deum, *ibid.* 399. Alius hymnus ad Deum, *ibid.* 401. Hymnus vespertinus, *ibid.* 402.

Hymni, pro tympanis in Christianorum festis assumendi, I, 206, 207.

Hypatio se tantillum duntaxat positum dolet Gregorius, III, 136.

Hyperechium victori commendat Gregorius, III, 186.

Hypocrisis, quid? IV, 148, v. 87. Hypocrisis est latens acerbitas, *ibid.* 151, v. 163. Hypocrisis fugienda, *ibid.* 130, v. 39, 40. Hypocrisis malorum pessima, *ibid.* v. 696.

Hypocritæ elegans descriptio, IV, 284, v. 645.

Hypostasis. Catholica vocis illius explicatio, II, 379. Hypostasis, sive persona, *ibid.* 284. Essentia una et tres hypostases pie ab Orientalibus dicebantur, quod primum divinitatis naturam; alterum trium personarum proprietates declararet, I, 494. Hypostasim ab essentia distinguere Latini non poterant, *ibid.* *Vide* Latini. Hypostases tres, sive tres personæ in uno Deo confitendæ; et quidem unaquæque cum sua proprietate, *ibid.* 457.

Hypsistarii, unde sic dicti, I, 400. Variæ de illis opiniones, *ibid.* 402. Hypsistarii, radix minime laudabilis, ex gentili errore et legali vanitate conflata, *ibid.* Idola rejicientes, ignem et lucernas colunt, *ibid.* Sabbatum et quamdam a nonnullis cibis abstinentiam observantes, circumcisionem aspernantur, *ibid.*

I

Icario, illustrissimo viro scripserat Gregorius litteram quæ non extat, III, 183.

Ichneumon, animalculum Ægyptiacum crocodilo inimicissimum, ejusque somnos explorans, IV, 727.

Idololatræ magis contemnendi quam ea quæ ipsi adorabant, II, 71.

Idololatria. Quomodo ad idololatriam diabolus homines convertit, III, 370, *v.* 9, etc. Ipsi Hebræi in idololatriam sunt prolapsi, *ibid.* *v.* 19, etc.

Idololatriæ origo, II, 70. genus multiplex, *ibid.* Idololatriæ consuetudo temporis longinquitate firmata, pro lege habita est, *ibid.* Subsidium ei et patrocinium ex fabulis, *ibid.* 71.

Idolorum cultus, omnium malorum extremum ac primum, II, 269.

Idolis inclinari hominem Dei imaginem nefas est, IV, 486, *v.* 51. Quam vana sint idola, et contemnenda ostendit Gregorius, *ibid.* Idola omnia Christi venerando sanguine periere, *ibid.* 496. *v.* 279, 280. Idolorum templum in ecclesiam transformatum, *ibid.* 574, *v.* 1, etc.

Ignavia nimiæ curiositati præponenda, II, 184.

Ignavia, quid? IV, 148, *v.* 77.

Ignavos homines terrent umbræ rerum, *ibid.* 133, *v.* 60.

Igniculus veritatis post primam Valentis persecutionem superstes, Basilius Magnus, II, 436.

Ignis pro Deo habitus et cultus, II, 70. Utrum Angelos velut ignem materiæ expertem et incorporeum existimare oporteat, *ibid.* 265. *Vide* Angeli. Ignis purgans, ad quem mittendum Christus venit in terram: quæ vis ac virtus ejus, *ibid.* 333. Scelerum ultor, quotuplex, *ibid.* Ignis sodomiticus, quem sulphure et procella permixtum Deus in peccatores omnes fundit, *ibid.* Ignis diabolo et Angelis præparatus, *ibid.* Ignis divinitus immissus Eliæ sacrificium absumit, *ibid.* 349. Ignis sempiternus, *ibid.* 333.

Alius eo mitior, *ibid.* Ignis æterni baptisma, *ibid.* 293. Deum tanquam ignem videt, qui eum ut lucem minime cognovit, I, 467.

Ignis, urendi vim habens et sursum tendens est natura, IV, 146, *v.* 17. Per ignem aliquando res humanæ judicabuntur, III, 135. Ignis imbres, *ibid.* 414, *v.* 132. Ignis solet ad ligna currere, IV, 135, *v.* 104. Ignis vicinus, proximæ domui res est infida, *ibid.* 333, *v.* 205, 206. Ignis prope stipulam non est tutum, *ibid.* 567, *carmen* XII, *v.* 1.

IGNORANTIA plurimum valet ad fiduciam, IV, 249, *v.* 1617. Ignorantia minus malum quam improbitas, *ibid.* 273, *v.* 330, etc.

Ignorantia ad prælatorum purgationem non sufficit, si in hæreticorum fraudem inciderint, I, 484. Vulgo fortasse ignoscendum, si fraudem hæreticorum per errorem admiserit; at doctori quo tandem modo id concedatur? *ibid.* Romanorum legem nemini, quamlibet rustico et indocto, ignorare licebat, *ibid.* Nulla lex extat, quæ criminibus ex juris ignorantia commissis opituletur, *ibid.* Qui Arianæ fraudis auctoribus scienter manus dederunt, minus excusabiles quam qui ex ignorantia iisdem assensum præbuerunt, *ibid.* 485.

ILIADEM, Philagrio postulanti, amisisse fatetur Gregorius, III, 49.

ILLIBERALITAS. Parcimoniam hanc vocat Gregorius, IV, 148, *v.* 90.

ILLUMINATIO, baptismi nomen, quare, II, 298. Varia et multiplex in baptismo, *ibid.* 334.

IMAGO. Dei Filius imago Patris et bonitatis, II, 108. Homo, Dei manu et imagine ornatus, *ibid.* 285. Imago Dei in homine, spiraculum Dei corpori insitum, seu anima rationalis, *ibid.* 267. Imago Dei a nobis accepta nec custodita; quomodo restituta, *ibid.* 270. Imaginis divinæ conservatio, vera nobilitas, I, 263. Imago nulla ex rebus creatis assumpta, Deitatis ac Trinitatis veritatem assequi potest, *ibid.* 521.

Imagines imperatorum adorari solitæ, quo cumulatior ipsis imperatoribus veneratio redderetur, I, 142. Quid imaginibus illis imperatores, pro suo quique affectu, appingi gauderent, *ibid.*

Imago divina quomodo incorrupta maneat, IV, 395, *carmen* LXI, *v.* 1 *et seqq.* Imago Dei est homo, *ibid.* 486, *v.* 52.

IMITATIO. Probis viris non exiguam laudem affert summorum virorum vel parva imitatio, II, 464.

IMMENSITAS Dei, ratione principii et finis consideranda, II, 264.

IMPERATOR subditus suis se Deum præbeat, II, 238. Alia ejus officia, *ibid.* Inter postremos apud Deum censeri satius est et sublimius quam apud terrenum imperatorem primas ferre, I, 243. Imperatores ab Arianis contumeliose spreti, II, 385. Publicis statuis apud Romanos ornati, I, 142. Quænam his imaginibus imperatores appingi gauderent, *ibid.* Imperatore indignum est conatus suos et intentiones arte occultare, *ibid.* 144.

IMPERATORIÆ largitionis dies, tum anniversarius, tum ex tempore, aliqua de causa institutus, I, 144.

IMPERIUM sacerdotale regali præstantius ac perfectius, I, 390. Imperii ecclesiastici quo major dignitas, eo majus periculum est, *ibid.* 28. Imperium Romanorum, ante adventum Christi, in unius principatum non plane devenerat, *ibid.* 117. Cum adventu Christi simul ingressum est : cum Christianorum rebus incrementum simul accepit, *ibid.* Ab extera natione vastatur, ob improbitatem Christianorum et vigentem adversus Trinitatem impietatem, *ibid.* 499. Imperium et philosophiam in unum coire oportere, sententia est pravo consilio a Juliani amicis usurpata, *ibid.* 121.

Imperii optimi lex est metu potius quam suppliciis improbos coërcere, III, 306. Multorum imperium æquale nullius imperio, *ibid.* 348, *v.* 81, etc.

IMPERARE omnes velle, et neminem imperium suscipere par malum est, I, 24. Imperandum subditis tanquam conservis, *ibid.* 380.

IMPIETAS, ad excogitanda mala solers et ingeniosa, atque ad aliquid aggrediendum mire audax, I, 475. Paris impietatis est, vel Sabellii more personas divinas connectere, vel Arii instar naturas distinguere ac separare, II, 163. Multa ferenda priusquam alios impietatis dam-

nemus, *ibid.* 192. Impietatis chirographa ab episcopis exacta post Seleuciense concilium, I, 483.

IMPII sero damnum suum intelligent, II, 343.

Impiorum, inter morbi cruciatus confessiones et inutiles pœnitentiæ, I, 180.

Impii pœnas non sustinent, IV, 105, *v.* 210, etc. Æreum impiorum dorsum, *ibid. v.* 212, etc. Impii, neglectis aliorum virtutibus, vitia sola intuentur, *ibid.* 106, *v.* 219, etc.

IMPOSSIBILE dicitur, quod habita virium, temporis ac personæ ratione, fieri non potest, II, 122. Quod plerumque non sit, *ibid.* Quod justitiæ atque rationi adversatur, *ibid.* Quod nostra voluntas adhorret, *ibid.* 123. Quod cum Dei voluntate fieri possit, natura non potest, *ibid.* Quod nulla omnino ratione fieri potest, *ibid.* 124.

IMPOSTURA dæmonis in quo posita, II, 71. Facile imposturam facit quidquid delectat, I, 181.

IMPRECATIONES, quid? IV, 150, *v.* 139.

IMPROBITAS, flammæ comparata quæ materiam, cujus fœtus est, absumit, I, 513. Considerationis expers, *ibid.* 121. Improbitatem non suspicatur, cujus animus ab improbitate liber ac purus est, *ibid.* 118.

Improbitas facile non flectitur, IV, 221, *v.* 818. Improbitas nunquam quiescit; serpit, licet prohibeatur, *ibid.* 228, *v.* 1028, 1029.

IMPROBUS qui non est, ne improbitatem quidem subodoratur, III, 39. Improbi homines, culpas suas in eos a quibus arguuntur, amant convertere, *ibid.* 248. Improbos metu potius quam suppliciis coërcere, imperii optimi lex est, *ibid.* 306. Contra improbos nullum est remedium, IV, 105, *v.* 203, etc. Improbi sunt ad res honestas ferrei, ad turpissimas cerei, *ibid.* 106, *v.* 222. Improbis laus est a malo desistere, *ibid.* 110, *v.* 330, 331. Improbi amant malorum, quæ ab ipsis fiunt, in eos qui patiuntur causas detorquere, *ibid.* 195, *v.* 46, 47. Improborum vitanda societas, *ibid.* 477, *v.* 267, etc. Nullum vitæ genus ab improborum injuria liberum est, III, 133. Improbi et probi nullum discrimen tempore Gregorii, IV, 297, *v.* 166, etc.

IMPUDENTIA est pudoris contemptus, IV, 148, *v.* 75.

IMPURO rem puram attingere periculosum, II, 46. ut ægris oculis solis radios intueri, *ibid.*

INCANTAMENTIS opus non est ad infantium conservationem, II, 311. Diabolus cum incantamentis illis in leviorum hominum animos irrepsit, *ibid.*

INCARNATIO Filii Dei, quo summæ bonitatis consilio peracta, II, 269. Hujus mysterii consilium fuit, ut hominem instauraret, Deique notam in nobis geramus, tantum ab eo informati, ut ex ipso solo agnoscamur, I, 257. ut nobis salus pareretur, II, 116. Incarnationis causa, Dei benignitas in hominem, invidia diaboli a conditore suo misere separatum, II, 285. Incarnationis totius œconomia medicinæ loco nobis est, I, 37. Mysterium hoc exponitur, II, 286. In eo Deus homo efficitur, *ibid.* Deus nostra causa humanitatem suscipit, I, 257. Jesus nostri causa homo factus, I, 309. Verbum Dei compositum, nostra inanitum, imo etiam humanatum, *ibid.* Quod erat permansit, quod non erat assumpsit, I, 308. In principio sine causa, propter quam esset, *ibid.* 409. Qua de causa postea natus, II, 110. Cur humanitas in unam cum eo personam assumpta, *ibid.* 110, 116.

Incarnatio, nova et inaudita mixtura, et admiranda temperatio, II, 269. Alia hujus dispensationis miracula, *ibid.* Divinæ bonitatis in eodem mysterio divitiæ, *ibid.* 269 *et seqq.*

Dei Filius, nostri causa, hominis quoque Filius factus est, II, 341. Arcano modo, ac sine ulla spurcitie ex Virgine Maria progressus, *ibid.* Totus homo idemque Deus, pro toto homine læso, *ibid.* Impatibilis divinitate, patibilis assumptæ humanitatis ratione: alia ejusdem argumenti, *ibid.* In incarnatione procreatio virginitati admixta, *ibid.* 286, Angelicæ virtutes ac potestates incarnationis consciæ fuerunt, *ibid.* 501. Incarnationis reprehensores, circa lucem tenebrosi, circa sapientiam imperiti; ingratæ creaturæ, diaboli figmenta, *ibid.*

270. Alia multa ejusdem argumenti, *ibid.*

Incarnationis Christi causæ et modus, III, 371, 372, *v.* 31 *et seqq.* Christus totum hominem assumpsit in mysterio incarnationis, *ibid.* 374, *v.* 1 *et seqq.* Carmen de Christi incarnatione, *ibid.* 377. Christus ipse, ut sanaret ægrotum, naturam humanam assumpsit, *ibid.* 415, *v.* 139 *et seqq.*

Incendium ingens fuit ex parva scintilla, IV, 376, *v.* 271, etc.

Incertum et inæquabilitas prosperitatis humanæ, I, 324. Instabilibus ventis fides potius haberi possit, *ibid.* 323. Ideo a Deo permissa sunt, ut iis perspectis ad futuræ vitæ portum contendamus, *ibid.* 325.

Incessus. Modum quemdam ac decorum in incessu tenendum esse, II, 49.

Inconstantia rerum humanarum, IV, 178, *v.* 467, etc.

Incorporeorum et intelligibilium nullum est proprium nomen, III, 321.

Incunabulum quoddam sapientiæ, timor Domini, I, 469.

Incuriæ, quid, IV, 148, *v.* 70.

Incus maxima non timet ictus, IV, 133, *v.* 56.

Indigentia, cupiditatis mater, I, 449.

Indolentia nimia non est probanda, III, 223.

Indoles. Habitus talis vel talis erga res, cujusque est indoles, IV, 150, *v.* 125. Mores vero figmentum sunt, quo designatur indoles, *ibid.* *v.* 126.

Infamare alium ac vicissim infamari, mira hujus rei facilitas, perinde ac fluctus reciprocantis, III, 225.

Infamiam in rerum gerendarum consilium præstat adhibere, III, 283.

Infantes sine baptismo defuncti, supplicio non affecti, quare, II, 318. Quando baptizandi, *ibid.* 323 *et seqq.* Quando referendis actionibus obnoxii, *ibid.* 324. *Vide* Baptismus. Infantes ab Herode occisi, ut coætanea Christo victima, et pro eo cæsa, venerandi, *ibid.* 273.

Infirmitas fratris qua ratione toleranda et curanda, II, 193. Infirmitates fraternæ, quatenus tolerandæ et curandæ, *ibid.*

Infirmitas virtutis materia, III, 52. In infirmitate piis situm est robur, *ibid.* 459, *v.* 531.

Infirmos sæpe necessitas ipsa pugnaces efficit, III, 74.

Ingenitum et Deus idem non sunt, II, 103. Ingenitum et genitum inter se opponuntur, ut habitus et privatio, *ibid.* Ingeniti vox in Scriptura non extat; sed ex ea colligitur, *ibid.* 156.

Ingluvies reprimenda, IV, 139, *v.* 73, etc.

Inimicitia. Ob inimicitiam facile decipimur; non secus ac ii qui vertigine laborant, I, 502. Absurdum fuerit existimare, dum inimicitiarum et simultatum amore tenemur, Deo qui pro nobis mortuus est, rem gratam fieri, *ibid.* 511.

Inimicus minime suspectus lethalius vulnus infert, II, 382. De inimici casu lætari lex vetat, I, 124.

Inimicus. Ex inimico utilitas, IV, 143, *v.* 193, etc.

Iniquis nihil miserius, III, 481, *v.* 170.

Iniquitas, quid, IV, 152, *v.* 183.

Iniquitas ex Babylone a senioribus judicibus egressa, I, 58. De quibusnam illud hodieque intelligendum, *ibid.*

Iniquæ judiciorum regulæ. *Vide* Contentio, Iracundia, Inimicitia, Aspectus, Insanire, Criminatio, Vertigo, Impostura.

Initiationes superstitiosæ a Thracibus inventæ, I, 164.

Innovare. Quibus virtutum operibus nos innovari oporteat, II, 475, 476, 477. Innovatæ apud Isaïam insulæ, gentium Ecclesiæ recens constitutæ, II, 470. Innovatus, apud Jeremiam murus æreus, anima firma, recensque ad pietatem compacta, *ibid.* *Vide* Encænium.

Injuria. Referendæ injuriæ potestas, satis gravis pœna in eos qui injuriam intulerunt, II, 385. Injuriarum condonatio, cum eas ulciscendi potestas adest, rari admodum exempli, I, 207.

Injuria. Nullum vitæ genus abimprobatum, injuriæ liberum est, III, 133.

Injuriam acceptam tolerare divinum est et ad probitatem adducit, III, 113. Eam condonando, veniam et ipsi consequimur, *ibid.* Qui injuriæ ultionem quærit sibi ipsi insidias tendit, *ibid.* 116, 117. Multa sunt in quibus ii qui

læduntur beneficium accipiunt, et contra iis qui beneficium accipiunt, injuria infertur, *ibid.* 187. Placidum esse facile est; cum nulla infertur injuria, *ibid.* 488, *v.* 51, etc. Injurias ingerentibus ignoscendum est, IV, 90, *v.* 472, etc.; 144, *v.* 197, etc. Injuriarum tenax recordatio, *ibid.* 147, *v.* 44, 45. Injuriam ferre æquo animo non est facile, *ibid.* 301, *v.* 22. Maxime ridiculum est vel potius miserandum, quod iidem et injuria afficiantur et accusentur, III, 73, 74.

INJUSTITIA æqualitatis lineas transilire, injustitia est, IV, 147, *v.* 60.

INO Græcorum, eadem quæ Isis Ægyptiorum, II, 215.

INOBEDIENS Christus quo sensu dicatur, II, 118.

INOBEDIENTIA. Graves pœnæ gravesque minæ adversus inobedientiam intenduntur, I, 80.

INOPIA eorum qui altari ministrant quibus de causis sublevanda, II, 31. Turpe sane est hæc et ministros altarium exposcere, et fideles non elargiri, *ibid.* Inopia pressus quibusnam divitiis splendidissimum quemque superare possit, *ibid.* 372. Inopia externa a Christianis multis, instar omnium opum, colitur, I, 175. Inopia et pecuniarum contemptus pulchra res est, et voluntaria paupertas, testis Zacchæus atque Christus, *ibid.* 311.

INOPIAM amplecti propter futuræ vitæ opes pulcherrimus est quæstus, III, 91.

INQUINAMENTUM, quid, IV, 152, *v.* 174.

INSANIRE. Libenter omnibus omnia concedimus, hac lege et conditione ut nobiscum insaniant, I, 503.

INSOCIABILIA mixta, Deo volente, III, 462, *v.* 608.

INSOLENTIA, quid, IV, 149, *v.* 96.

Insolentia comitem habet calamitatem, I, 114.

INSULÆ innovatæ, quid apud Isaïam, II, 471.

INTELLECTUALIA : mens per res sensibiles ad ea evehitur, II, 68. Intellectualia percipere quantumvis in se ipsam collecta mens humana contendat, sensibile quoddam semper irrepit, *ibid.* Intellectualibus, absque rerum corporearum adminiculo, mente conjungi, iis impossibile qui corporibus conjuncti sunt, *ibid.* Hinc allegorica Dei nomina, spiritus, ignis, lux, etc., *ibid.*

INTEMPERANTIA et libido corporis, sapientes etiam viros furore afficit, I, 531. Equulei petulantis et indomiti more, rationem secum arripit, *ibid.*

Intemperantia, quid? IV, 147, *v.* 58.

INVIDIA. Invidiæ fructuum demonstratio ab exemplis, II, 232.

Invidia tabes animi est de rebus secundis vicinorum, IV, 148, *v.* 71. Invidiæ eo magis thronus est expositus, quo est sublimior, III, 105, 106. Invidia deprimit ea quæ alte assurgunt, IV, 204, *v.* 335. Invidiæ luctæ æquo animo ferendæ, *ibid.* 327, *v.* 25, 26. Invidia affectionum justissima, labefacit quos possidet, *ibid.* 399, *v.* 8, 9. Invidia corruptrix nunquam quiescit, *ibid.* 245, *v.* 1506. Quiescit post fata, *ibid.* 356, *v.* 6.

Invidiæ patuit Gregorius, IV, 179, *v.* 496 *et seqq.* Carmen adversus invidiam et invidos, *ibid.* 190. Aliud carmen in invidos, *ibid.* 191. Improborum invidia in Gregorium, *ibid.* 216, *v.* 679 *et seqq.* Quid invidiam ipsi conflaverit et attulerit molestias, agnoscit Gregorius, *ibid.* 316, *v.* 45 *et seqq.* Lingua nocuit Gregorio et amicorum omnium conflavit invidiam, *ibid.* 347, *v.* 187, etc. Optat Gregorius ut cesset tandem invidia, *ibid.* 421, *v.* 26. Invidia cujusdam presbyteri in Gregorium, IV, 221, *v.* 824 *et seqq.* Invidia Gregorio cuncta rapuit, *ibid.* 360, *carmen* XLIII, *v.* 1 *et seqq.* Invidia pressus Gregorius gloriam cupit invidia carentem, *ibid.* 314, *v.* 1, etc. Rogat Christum, ut invidiam comprimat *ibid.* 348, *v.* 205. Gregorium etiam mortuum premit, *ibid.* 356, *v.* 9. Invidia primus morbus est, superbia quæ apostatas Angelos e cœlo, et generis humani nostri principes e paradiso deturbavit; reliquiæ autem hujus morbi, invidia, IV, 718. Cum enim superbæ illæ mentes ex beatissima illa sede ad Tartarum præcipites cecidissent, hominum felicitati statim invidere cœperunt; invidia enim diaboli mors introivit in orbem terrarum, *ibid.* Non solum in Angelis apostatis, sed etiam in hominibus dici

potest invidia insitum malum, implacabilis livor, Caïn enim fratri suo invidens ipsum nequiter interemit, *ibid.*

Invideri gloria est, invidere magnum dedecus, IV, 127, *v.* 22.

Invidos exagitat Gregorius, IV, 191, 192, 314.

Invidus spiritus cum virtute decertans in homine justo, I, 478.

Invocationis Sanctorum exemplum, II, 542. item beatæ Mariæ, I, 532.

Iphigenia virgo, cum Dianæ in sacrificium offerretur, qua ratione e periculo extracta, II, 400. Fit Dianæ sacerdos, et hospites et immolare discit, *ibid.*

Ipse dixit : summum Pythagoricis dogma, aureisque carminibus præstantius, I, 160. Verborum illorum sensus, *ibid.* 161. Recens arrogantia, II, 53.

Ira cito compressa, apis aculeo similis, I, 416. Adversus dæmonem solum gerenda, II, 475. Ira et mœrore impletur Gregorius propter Christum, quare, *ibid.* 243. Eorum qui per iræ impotentiam cæcutiunt agendi ratio, I, 490. Ira, calix in manu Domini appellatur, *ibid.* 360. Doceat pastor quomodo peccatis proportione respondeat, *ibid.* Ira Dei in confessione præoccupanda, *ibid.* 374. Ira, Dei naturæ repugnat, *ibid.* Quo sensu Deum irasci Scriptura dicat, II, 155. Iræ divinæ quamdam fæcem audimus, hoc est, commotionis adversus eos qui ea digni sunt residuum, I, 416.

Ira quid, IV, 147, *v.* 44. Cur ira Deo tribuatur, *ibid.* 87, *v.* 371, etc. Ira spirante alii ex aliis fluctibus excitantur, *ibid.* 66, *v.* 157, 158. Iræ irascitur Gregorius, *ibid.* 74, *v.* 1. Ira domesticus dæmon, *ibid.* Juramenti radix, *ibid.* 74, *v.* 6, etc. Ad umbras inflammatur, *ibid.* *v.* 12. Igni similis, *ibid.* *v.* 17, etc. aut feræ omnia devoranti, *ibid.* *v.* 22, etc. Quid veteres de ira senserint, *ibid.* 75, *v.* 31, etc. Ira primum mentem obruit, *ibid.* 76, *v.* 64, etc. Sola nequit occultari, *ibid.* *v.* 76, etc. Consilio caret, *ibid.* 135, *v.* 115, 116. Nudum malum, *ibid.* 76, *v.* 83. In aliena ira videndum quam turpis sit, *ibid.* *v.* 85, etc. Iræ descriptio, *ibid.* 77, *v.* 93, etc. Ira pejor est insania, *ibid.* 79, *v.* 152. Temulentia ira levior, IV, 79, *v.* 160, etc. Ira parens est acerbæ cædis, *ibid.* 85, *v.* 318. Ira ante solis occasum deponenda, *ibid.* 86, *v.* 345. Zeli armatura ira moderate spirans, *ibid.* *v.* 362. Iræ piorum proprie iræ non sunt, *ibid.* 88, *v.* 399, etc. Quam difficile iræ mederi, *ibid.* 79, *v.* 168. Iræ remedium exempla mansuetorum, *ibid.* 180, *v.* 183. Sed maxime lex Dei, *ibid.* 84, *v.* 304. Initio iræ quid faciendum, *ibid.* 75, *v.* 54. Ira nil reticere scit, *ibid.* 90, *v.* 458. In ira consilium ab hoste capiendum, *ibid.* *v.* 466. Objectionibus occurrit Gregorius, quibus ira male excusatur, *ibid.* 86, *v.* 354; 90, *v.* 472. Ira jocis frangenda, *ibid.* 92, *v.* 505. Ira res dulcis, cum ipsi quis irascitur, *ibid.* *v.* 513. Ira perciti diabolum imitantur, *ibid.* *v.* 517.

Ira comprimitur, cum domatur lingua, IV, 345, *v.* 133, etc. Ira frenanda, *ibid.* 127, *v.* 8; 132, *v.* 21, 22. Equus moderandus, *ibid.* 381, *v.* 10. Ira adjuncta libidine, cuncta perturbat, *ibid.* *v.* 13. Ira rodit animam, ut ferrum latens rubigo, *ibid.* 453, *v.* 287, 288. Alia iræ remedia. Primum ad Deum confugere, *ibid.* 88, *v.* 415. Secundum crucis signum, *ibid.* *v.* 418. Animus adversus iram præmonendus, *ibid.* 89, *v.* 421. Tertium remedium, humilitas, *ibid.* *v.* 427. Quartum, præsentia nil ducere, *ibid.* *v.* 439. Quintum, vera emendanda, contemnenda falsa, *ibid.* 90, *v.* 452. Iram adjurat Gregorius, *ibid.* 92, *v.* 525. Ira patris in filios brevior, *ibid.* 454, *v.* 314. Iras aliis nonnulli accendunt, et ex eorum simultate suas ipsi lucrantur delicias, III, 296.

Iracundia et mœstitia oculo carent, ac præsertim cum jure ac merito quis stomachatur, III, 116. Iracundiæ vir lenis remedium, IV, 249, *v.* 1616.

Iracundia et contentio, iniquæ judiciorum regulæ, I, 502.

Irati descriptio, IV, 77, *v.* 93. Iratus omnibus infestus, *ibid.* 78, *v.* 118. Iratus gigas videri vult, cum sit simius, *ibid.* *v.* 134. Irati rabies in Deum, *ibid.* 79, *v.* 170. Iratus reprimentes impetit, *ibid.* 80, *v.* 178. Qua ratione irascendi quispiam non irascitur, *ibid.* 88, *v.* 411.

IRIDIS descriptio, III, 360, *v.* 1 *et seqq.*

IRUS mortuus Agamemnoni similis, IV, 49, *v.* 94.

ISAAC, antequam in lucem ederetur, promissus, II, 460. A patre oblatus, a Deo non acceptus, ariete in locum ejus substituto, et sacrificio permutatio, *ibid.* 496. Basilius Magnus ei comparatus, quare, *ibid.* 460.

ISAGOGICUS Eunomianorum libellus, II, 93.

ISAIAS, vocis sublimitate Prophetas omnes antecellit, I, 97. Ad vocationem prompte obedivit, quia vocantis ope confisus, *ibid.* 82. Dominum in gloriæ throno sedentem vidit, II, 75. Quid sit illa visio incertum, *ibid.* Cæterum nec Isaïas, nec alius ejusdem ordinis, Dei naturam aut vidit, aut aliis patefecit, *ibid.* Quam orationem adhibuerit, cum Dei gloriam et cingentes eum Seraphinos conspexit, I, 279. Quinam ab eo ventriloqui dicantur, *ibid.* 48.

Isaïas populo duro metum incutit, III, 340, *v.* 18, 19.

Isaïæ liber canonicus, III, 378, *v.* 25; IV, 509, *v.* 284.

ISCARIOTES. *Vide* JUDAS.

ISIS Ægyptiorum, eadem quæ Ino Græcorum: ejus sacra, II, 215. Infortunia, *ibid.* 279.

Isidis et Osiridis mugitus luctuosi, IV, 496, *v.* 269.

ISMAEL potione refectus, Ecclesiæ per Athanasium refectæ imago, I, 149.

ISRAEL per mare graditur, hostibus peremptis, IV, 199, *v.* 188 *et seqq.*

Israël populus vultus Mosaïci gloriam ferre non potuit, II, 282. Infans, dum lege teneretur, I, 218.

ISRAELITÆ obdurati, II, 180. Quot et quantis virtutibus ornati, et Dei beneficiis affecti, dum pacem inter se et cum Deo habuerunt, I, 228. Quot et quanta perpessi, postquam in se ipsos furere et in multas partes dividi cœperunt, *ibid.* 229 *et seqq. Vide* CAPTIVITAS. Israëli a Prophetis objiciebatur quod filios suos et filias dæmoniis immolarent, *ibid.* 201. Israëli, seminis et radicis loco, relicti præsules, qui post Seleuciense concilium Arianorum fraudi restiterunt, *ibid.* 483. Israëlitis, antequam legem acciperent, divinitus mandatum est, ut sese biduo sanctificarent, ac vestimentorum suorum labes abstergerent, IV, 700.

Israëlitarum sub Romanis quanta depressio, I, 229.

ISSACHAR patriarcha, III, 379, *carmen* XIII, *v.* 4.

ISTHMICA pinus miseros adolescentes olim ornabat, II, 542.

ITER quomodo Deo commendandum, IV, 187, *v. et seqq.*

ITHAMAR, Aaronis filius, sacerdotii oleo delibutus, I, 297.

ITHYPHALLI, dii Paganorum impudici, IV, 488, *v.* 104.

Ithyphalli: turpe nomen quod pudor exponere non sinit, I, 140.

ITYS filius Terei, regis Thraciæ, patri epulandus propositus, III, 168. Tereus, rex Thraciæ, cum Progne, Pandionis, Athenarum regis, filiam, uxorem duxisset, ejus etiam sorori Philomelæ, per speciem visendæ sororis, abductæ vim attulit, ac deinde linguam præcidit. Quod facinus cum illa sorori aliter indicare non posset, telam cruore suo depictam ad eam deferendam curavit. Qua re cognita Progne, ut sororem ulcisceretur, Ityn filium patri epulandum apposuit. Prolato deinde capite, cum patris se uxoris dolo filium in sua viscera condidisse agnosceret, et ad ultionem properaret, Progne, ut poëtæ fingunt, mutata est in hirundinem, Philomela in avem sui nominis, Tereus in upupam, Itys in phasianum, *ibid.* 513.

IXIONIS cruciatus, I, 209. Terrores Ethnicorum, ipsis etiam philosophis placentes, *ibid.*

J

JACOB, patris benedictionem surripiendo, rem bonam non bene per insidias captavit, I, 76. Quod tamen ab Augustino excusatum, *ibid.* Sublimem quamdam scalam et ascendentes Angelos in somnis conspicatus est, II, 74. Columnam non sine mysterio quodam unxit, *ibid.* Fortasse ut lapidem salutis nostræ causa unctum significaret, *ibid.* Cuidam loco nomen imposuit, Domus Dei, *ibid.* aut Facies Dei, quare, *ibid.* Pro pietatis præmio, Israëlis nomine nuncupatus, *ibid.* Nec ipse, nec quisquam eo sublimior, gloriari potuit se totam Dei vidisse, *ibid.* Jacobi scala et cum Deo colluctatio, quæcumque tandem illa sit, *ibid.* 461. Forte humani moduli cum divina sublimitate comparatio, *ibid.* Jacob pro duabus virginibus, quatuordecim annis Laban Syro serviens, labore non frangebatur, quare, *ibid.* 27. Duodecim Patriarcharum parens, *ibid.* 459. Non tantis lacrymis venditum Josephum revocabat, quantis Gregorius pacem absentem, I, 498. Jacobi circa oves artificium, felicitas, duodecim ex eo nati patriarchæ, benedictionum partitio cum egregia futurorum prædictione conjuncta, II, 461. Jacob alter Basilius Magnus, quare? *ibid.* 461.

Jacob Patriarcharum pater, III, 379, *carmen* XIII, *v.* 1. Jacob præstantissimus Isacides, *ibid.* 429, *v.* 494. Jacob panem et vestes tantummodo petens, dives est factus, IV, 21, *v.* 496, etc. Jacobi scala, *ibid.* 432, *v.* 183, etc.

JACOBUS apostolus. Ejus epistola una, III, 379, *v.* 36. Est-ne canonica, IV, 510, *v.* 311, 312.

JACOBUS Josephi pater secundum naturam, III, 384, *v.* 30, 31.

JACOBUS, cui scribit Gregorius. Huic Simpliciam Alipii uxorem commendat, III, 284, 285.

JACOBUS forte alius cui eamdem Gregorius commendat, III, 286.

JACTANTIA tumor est cordis, IV, 148, *v.* 82.

JACTURA nonnunquam lucrum est, IV, 142, *v.* 163, etc.

JAIRI filia a Christo suscitata, III, 387, *v.* 10; 389, *v.* 7; 391, *v.* 8, 9, 10.

JANNIS et Mambris arrogantia, non jam adversus Moysen, sed adversus veritatem arma induentium; atque adversus sanam doctrinam insurgentium, I, 45.

JEBUS, Jerusalem effecta, II, 387. *Vide* JERUSALEM.

JEHOVA, quid significet? II, 131. Quanta apud Hebræos hujus nominis reverentia, *ibid.*

JEJUNARE. Christus paulo ante tentationem jejunavit; nos ante Pascha, II, 326. Jejunium unum idemque est; at utriusque temporis non parva est differentia, *ibid.* Ille jejunium adversus tentationum impetus objicit; nobis autem jejunium hoc præstat, ut cum Christo communiamur, ac festum præcedat purgatio, *ibid.* Ad virium nostrarum modulum jejunium attemperavimus, *ibid.* Quidam tamen ultra virium facultatem in jejunando prosiliunt, *ibid.*

JEJUNIUM Christi unctio ante pugnam cum hoste, IV, 153, *v.* 202. Jejunia sacra non servare inique agere est, III, 166. Jejunia veterum justorum, *ibid.* 25, *v.* 629, etc. Jejunium quadraginta dierum ex lege Christi, IV, 340, *v.* 9. Jejunia monachorum, *ibid.* 428, *v.* 63, 64. Jejunii silentium servat Gregorius, *ibid.* 339, *v.* 1, etc. Jejuniis purgatur anima, *ibid.* 340, *v.* 5.

JEPHTE: sacrificio illius magnificentius erat quod Machabæorum mater obtulit, quare, I, 358.

Jephte filiam Deo obtulit, IV, 547, *carmen* XCIV, *v.* 1, 2.

JEREMIAS, Prophetarum omnium ad commiserationem propensissimus, I, 382.

Non forte quadam ac fatali lege sanctificatus, II, 253. Prophetiæ munus prius subire non audet, quam vim et facultatem a Deo acceperit, I, 81. Quomodo sacerdotes malos reprehendat, *ibid.* 60. Matri succenset, se in lucem editum dolens, *ibid.* 252. Quousque Jerosolymam defleat, *ibid.* 200. Rebus inanimis, *ibid.* Luctum imperat, ac muros ad lacrymas invitat, *ibid.* Jeremias alter ad complorandа quæ orthodoxi Alexandrini sub Valentis persecutione passi sunt adhibendus, II, 17.

Jeremiæ Threnorum lectio lacrymas movet, I, 231. Jeremiam aliquem exoptat Gregorius, qui lamentationes suas Ecclesiæ calamitatibus exæquare possit, *ibid.* 474.

Jeremiæ liber canonicus, III, 378, *v.* 26; IV, 509, *v.* 285.

JERICHUNTINUS peregrinus, IV, 174, *v.* 367, etc. Quid hac imagine occultetur ignorare se fatetur Gregorius, *ibid.* *v.* 378, 379. Parabolam tamen ad se accommodat, *ibid.* 175, *v.* 386, etc.

JERICHUNTIS muri tubis et cursu vastati, IV, 200, *v.* 192.

JEROBOAM, peccati servus; quis eo nomine a Gregorio signetur, II, 233.

JERUSALEM a gentibus conculcata, I, 499. Jerosolymæ solum, quatenus Judæis sub Romanorum jugo pateat, *ibid.* 230. Per diem duntaxat ipsis conspicuum est, ut solitudinem ejus lugeant, *ibid.* Jerusalem superna, una excelsis viris patria, II, 206. Jerusalem quæ mente percipitur, una est magnorum et excelsorum virorum patria, I, 537. Civis illius Christus est, et concives Ecclesia primitivorum, *ibid.* 263.

JESU, filius Nave, successor Moysis, ab ipso Moyse designatus, I, 297. Septem tubis, totidemque sacerdotibus muros Jericho evertit, II, 349. *Vide* JOSUE.

JESUS, nostri causa homo factus, I, 309. *Vide* CHRISTUS, FILIUS DEI, INCARNATIO.

Jesus pura perfectio est, II, 349. Cur baptismi aqua tinctus, superno testimonio coronatus, tentatus, I, 36. Eum qui vicerat devincit, *ibid.* Jesus baptizatus, simul descendamus, ut simul etiam ascendamus, II, 287. Omnium ejus baptismi circumstantiarum moralis explicatio, *ibid.* Jesus baptizat in spiritu, *ibid.* 290. Jesus qui piscatores elegerat, ipse quoque piscatur, *ibid.* 241. Alia multa de Jesu, *ibid.* *et seqq.*

Jesus a navigio per Petrum ablegatus, quare, I, 452. Quis discipulis suis ad prædicationem eos mittens præscribat, *ibid.* 61. Exemplo suo testis est pulchram rem esse fraternum amorem, *ibid.* 309. benevolentiam erga homines, *ibid.* longanimitatem, *ibid.* Corporis castigationem, *ibid.* 310. Orationem et vigiliam, *ibid.* castimoniam et virginitatem, *ibid.* humilitatem, *ibid.* 311. inopiam et pecuniarum contemptum, *ibid.* 311. Cum sublimioribus rebus discipulos initiaret, cur mysterium eis in cœnaculo impertiit, II, 357. Ei qui a Petro percussus fuerat aurem restituit, I, 309. Jesu præcursor Joannes, II, 464.

Jesus sodomiticum ignem postulantibus discipulis non acquiescit, III, 114. Malchi aurem amputatam a Petro restituit, *ibid.* Fratri lapso septuagies septies parcere jubet, *ibid.* *Vide* CHRISTUS.

JEZABEL, in diebus Eliæ, adversus prophetas Domini cædem anhelans, II, 225. Cur eam inspirata divinitus historia proscindit, *ibid.* Naboth vineam mœrenti Achab tradidit, ut ex vinea hortum faceret, luxus ornamentum, muliebres delicias, *ibid.* 224. Jezabeli similes Arianæ mulieres, *ibid.* 225. Quare, *ibid.* 224.

Jezabel pingit oculos, sed fornicaria, IV, 124, *v.* 293, 294.

Jezabel. Vult Gregorius forsan impiam Jezabelem, cum jubente Jehu præcipitata est, cadendo impudens os suum oculosque suos cruentasse, IV, 708.

JOANNA, diluculo lacrymas profundens, Christianis imitanda proponitur, II, 499.

JOANNES BAPTISTA, vir inter natos mulierum maximus, II, 204. In lucem editus Zachariæ silentium solvit, I, 219. Vox est et lucerna, Verbi lucisque prævia, *ibid.* 220, 445. Præcursor Jesu ut vox Verbi, et ut lucerna hominis, II, 464. Coram ipso in ventre exiliens et ad inferos per Herodis furorem transmissus, *ibid.* Quas functiones obierit, II, 501. Lucerna ante lucem; vox ante Verbum; mediator ante mediatorem; medius inter

Vetus et Novum Testamentum, I, 467. Quid militibus præscribat, *ibid.* 445. Joannis baptisma, nec Judaïco more, nec tamen in spiritu collatum, II, 290. Joanni mors illata per saltationem, I, 207. Martyrii sui, et illud secuturæ passionis Christi præscius fuit, II, 288. Novus alias, et plus quam propheta, quare, *ibid.* Desertum ejus a Gregorio exoptatum, I, 274. Reliquiæ, sub Juliano Apostata, igni traditæ, *ibid.* 201. Joannis Baptistæ æmulus Basilius Magnus, II, 464.

Joannes Baptista Christi præcursor medius inter duos populos, III, 373, *v.* 72; 422, *v.* 323, 324; 321, *v.* 418 *et seqq.*; IV, 22, *v.* 540, etc. Locusta et mel cibus ejus, III, 446, *v.* 187, etc. Ejus a Christo encomium, *ibid.* IV, 22, *v.* 544.

Joannes Evangelista, cur Verbi præcursor a Gregorio appellatus, I, 496. Excelsum et sublime de Verbo insonat, II, 221. Qui hesterna die Joannes erat. *Vide* Dissidia.

Joannes apostolus recte dictus filius tonitrui, quia magna voce insonuit Dei Verbum, IV, 509, *v.* 294, 295. Evangelium scripsit omnibus præco ad cœlos usque pertingens, III, 379, *v.* 33. Ejus Evangelium canonicum, IV, 509, *v.* 310. Apocalypsis Joannis a quibusdam velut canonica admittitur, sed rejicitur a pluribus, *ibid.* 510, *v.* 316, etc.

Joannes, Nazianzenus lector et notarius, exscribit et edit Gregorii testamentum, III, 334.

Job, ad cruciatum postulatus, I, 532. Tentatus, confectisque certaminibus victor pronuntiatur, II, 461. Calamitatis ejus descriptio, I, 478. In eo virtus cum invido spiritu multis de causis decertabat, *ibid.* In fine certaminis, sanctus vir illustri præconio victor pronuntiatur, *ibid.* 479. In calamitatibus philosophatur, *ibid.* 319. Theologus memoriæ lapsu verba ejus Salomoni tribuit, *ibid.* 450.

Job patriarcha: ejus dolores, III, 52. III, 52. Job pro corona certat, *ibid.* 359, *v.* 106. Suadet patientiam, IV, 156, *v.* 9; 157, *v.* 5, 6. Job vincit diabolum, *ibid.* 385, *v.* 63, etc. Jobi liber versibus constans et canonicus, III, 378, *v.* 16; IV, 509, *v.* 272. Gregorius Job novus in ærumnis, *ibid.* 316, *v.* 31; 385, *v.* 63, etc.

Jocari licet honeste, IV, 572, 573, *v.* 1 *et seqq.*

Joel sacerdotibus luctum indicit, I, 55. Altaris ministros, premente fame, in luctu versari jubes, *ibid.*

Joëlis liber canonicus, III, 378, *v.* 23; IV, 509, *v.* 278.

Jolaus. Capita hydræ Lerneæ Hercules aggressus secare, huic rei impar fuisset, nisi Iolaüs ocius certaminum abscissa capita exussisset, III, 214.

Jonadab ad filios monita, III, 444, *v.* 152; IV, 21, *v.* 508. Ejus filiorum vita sine apparatu, IV, 203, *v.* 295.

Jonas, fugitivus propheta, II, 464. Fugiebat a facie Domini, vel potius fugere putabat, I, 77. Triduana sepultura, majoris mysterii figuram gerente, comprehensus, *ibid.* Ideo fugit, et Ninivitis prædicare distulit, quod Israëlis prolapsionem perspiceret, et gratiam propheticam ad gentes migrare sentiret, *ibid.* 79. Ob eam causam venia fortasse dignus, *ibid.* Jonam concionantem audiamus, ne igne et sulphure velut aquis obruamur, *ibid.* 374.

Jonæ Gregorius se assimilat qui in pelagus projectus tempestatem sedavit, III, 187, 188; IV, 257, *v.* 1838, etc. Jonam fera marina e visceribus evomit, III, 446, *v.* 184; IV, 160, *v.* 6. Jonas in visceribus feræ inclusus, IV, 312, *v.* 53, etc. Jonas castus tenebrosam mortem in ventre ceti effugit, IV, 389, *v.* 34. Dei Verbum effugit, sed captus est tempestate sorte, bestia ejectione unde evasit præco, *ibid.* 401, *v.* 63, etc. Jonas typus trium dierum passionis, *ibid.* 509, *v.* 279.

Jonæ liber canonicus, III, 378, *v.* 22; IV, 509, *v.* 278.

Jonathas non magis defletus a Davide quam pax absens a Gregorio Theologo, I, 498.

Joppe. Jonas in Joppem, et Joppe rursus in Tharsum, qua causa ductus, I, 78. Joppe apud Hebræos gaudium significat, *ibid.* 79.

Jordanis cursus intercisus, I, 107. Aquæ, Christi baptismo purificatæ, II, 272. Quare, *ibid.* 288.

Jordanis cursum coram Hebræis sus-

pendit, III, 406, *v.* 9; 445, *v.* 169, 170. Jordanem pallio divisum trajicit Elias, III, 381, *v.* 11. Idem facit Elysæus, *ibid.* *v.* 15.

JOSEPH patriarcha: ejus historiæ synopsis, I, 107. Odio habitus ac venditus, II, 369. In eo elucet divinæ munificentiæ argumentum, cum ex rebus perditis ac deploratis iter secundis aperire vult, *ibid.* In Ægyptum a Deo ductus, in fœmina exploratus, I, 635. Frumenti distributor, sed Ægypti duntaxat, neque id sæpius, nec nisi corporeo modo, II, 461. Ex servo frumenti distributor, et innumerabilium copiarum pater, *ibid.* 204. Benignitate Ægyptum emit, *ibid.* 428. Joseph alter Ægyptiis, Petrus Alexandrinus, Athanasii successor, *ibid.* 214. Josepho similis Basilius Magnus, *ibid.* 428.

Joseph patriarcha, III, 379, *v.* 5. Joseph patri surreptus, IV, 308, *v.* 70.

JOSEPH sponsus Virginis Mariæ ascendit in Bethlehem ut cum Maria sibi desponsata uxore profiteretur, I, 446.

Joseph Mariæ sponsus quomodo duorum patrum filius sit, III, 383, *v.* 19.

JOSEPH Arimathæus, ut imitandus, II, 498.

JOSEPHI Judæi liber de imperatrice ratione, a Gregorio laudatus, I, 346. Qui hesterna die Joseph erat. *Vide* DISSIDIA.

JOSUE, populi antistes, I, 51. Tubæ illius septem, II, 348. Militare imperium habuit, et portionum distributionem, *ibid.* 462. *Vide* JESU filius Nave.

Josue solis cursum cohibet, III, 422, *v.* 317, 318. Josue ad explorandam terram promissam mittitur, IV, 222, *v.* 834.

Josuë liber canonicus, III, 478, *v.* 13; IV, 509, *v.* 267.

JOVIANUS, vir ut aliis rebus, ita pietate clarus et insignis, I, 190. Juliano imperatore in expeditione Persica mortuus, imperator in ipsis castris, atque in ipsa periculorum flamma renuntiatur, *ibid.* Cladis hæres effectus, *ibid.* Nec manus cum Persis conserere, nec progredi ullo modo potest, *ibid.* Castra movere copiasque reducere satagit, *ibid.* Totus in eo est ut exercitum servet, nervosque Romanis relinquat, *ibid.* Fœdera cum Persis inire cogitur, conditionibus turpibus sane Romanorumque potentia indignis, *ibid.* Hoc nisi fecisset, ne ignifer quidem, ut dici solet, exercitui superfuisset, *ibid.* Alia in Joviani excusationem, *ibid.*

Jovianus mira pietate animique lenitate præditus, I, 492. Veritatem in sexcentas opiniones distractam quærit, ut aut universum orbem conciliet, aut optimæ parti se adjungat; excelse simul ac magnifice de rebus maximis cogitans, *ibid.*

JUBILÆUS annus. *Vide* ANNUS.

JUDÆUS, in festis celebrandis litteræ soli addictus, II, 345.

JUDÆI, Dei hostes, I, 133. Per totum orbem hospites et peregrini, *ibid.* 499. A Juliano imperatore in Christianos immissi; templi scilicet instaurationem ex libris suis fatalem esse persuasi, *ibid.* 181. In id opus et manu multa, et animi alacritate ac labore incumbunt, *ibid.* Mores eorum omni ornatu in operis structuram collato, nec teneris membris parcentes, pietatis officiis sese fungi existimant, *ibid.* Repentina terræ agitatione simul una repelluntur, *ibid.* Vicinum templum ingredi conantes, ignis e templo occurrens alios absumit, alios præcipuis membrorum partibus truncat, I, 182. Hoc uno jam ore omnes referunt, *ibid.* 181. Nec fidem quisquam derogare potest, *ibid.* 182. Clarius adhuc miraculum, lux in cœlo crucem in orbem describens, *ibid.* Aër eodem signo sanctificatus, *ibid.* 183. Vestes eorum qui hæc narrabant vel audiebant crucis notis consignatæ, *ibid.* Infideles multi, hoc miraculo perculsi, ad sacerdotes properant, et baptismo purificantur, *ibid.* Astrologi, Astronomi et Mathematici ad hujus signi contemplationem provocati, *ibid.* 182.

Judæi Christi carnifices, IV, 232, 233, *v.* 1159, 1160.

JUDAICA parcitas est, si ingenito solo divinitatem circumscribamus, I, 457. Judaïcæ sapientiæ est relictis rebus syllabas consectari, II, 156.

JUDAISMUS et Gentilismus e diametro oppositi. *Vide* GENTILISMUS, II, 156. Judaïsmus, theologiæ morbus, cujus Arius Alexandrinus auctor, I, 42.

Judaïsmus est prima lex, IV, 152, *v*. 185.

Judas patriarcha, III, 379, *carmen* XIII, *v*. 2.

Judas apostolus. Ejus epistola una, III, 379, *v*. 31. Est-ne canonica? IV, 510, *v*. 315.

Judas Iscariotes invidia laqueo dignus et proditor effectus, II, 232. Judæ imitator Julianus, I, 133. Nisi quod non laqueo, ut Judas, pœnitentis animi significationem dedit, *ibid*. Judas alter, Maximus Cynicus, II, 42.

Judas Iscariotes, proditor, III, 428, *v*. 487. Judas deicida, IV, 298, *v*. 177. Judas cadendo nullum discipulis intulit opprobrium, III, 436, *v*. 681; 471, *v*. 22, 23; IV, 571, *carmen* XXII, *v*. 3, 4. Judas exiguum ob lucrum peccavit, *ibid*. 50, *v*. 107, 108.

Judex. Homo rerum suarum tardus judex, II, 179. Idemque alienarum diligens explorator, *ibid*. Judices non judicandi, I, 444. Judices, populi Hebræorum antistites, *ibid*. 51. Judices multi magnis et excelsis viris gravissima quæque facilius condonant, quam humilibus quidquam levissimi momenti, *ibid*. 291. Judicum iniquitas, apud Deum expostulandi causa, I, 56.

Judex iniquus viduæ se præbet clementem in Evangelio post diuturnam et importunam supplicationem, III, 251. Judices accusandi, quod, quæ pro tribunali damnant, eadem, cum audiunt, laudant, *ibid*. 256. Judicum corruptela, IV, 166, *v*. 154.

Judices, liber canonicus, III, 378, *v*. 13; IV, 509, *v*. 267.

Judicium. Dei de nobis judicium magis curandum, quam mortalium omnium in unum coactorum, II, 235. Judicia Dei tum universam rerum machinam, tum res quoque nostras gubernantis, cur inaccessa et inscrutabilia, *ibid*. 386. Ultimi Dei judicii descriptio, I, 368.

Judicium, firmitas mentis deliberationum, IV, 148, *v*. 69. Judicium supremum, *ibid*. 154, *v*. 254. Judicii extremi consideratio et dormientem terret, III, 482, *v*. 189, etc. In judicio Dei reposcentur fructus eorum quæ seminavimus, IV, 8, *v*. 131. Judicii extremi memoria, *ibid*. 110, *v*. 340, etc. Quomodo vitandi ejus terrores, *ibid*. *v*. 346, etc. Judicii diem timet Gregorius, *ibid*. 180, *v*. 526.

Judicia malorum non curanda, III, 440, *v*. 48. Judicia perversa proferentes vere sunt homicidæ, IV, 262, *v*. 14 *et seqq*.

Judico. Amantes et non amantes de iisdem rebus non eadem judicant, I, 503.

Jugum Christi suave et onus leve, qua ratione, II, 492.

Julianus imperator, draco, apostata, magna mens, Assyrius, communis omnium hostis, I, 97. Mala quæ fecit, quare lugenda, I, 132.

Julianus, exercitu in proceres armato, cum Gallo fratre servatus, nec Deo ob salutem, nec imperatori per quem salutem acceperat, gratias habuit, I, 107. Inde mali labes, *ibid*.

Julianus et Gallus, velut generis reliquiæ, a Constantio ad imperium servati, I, 109. Splendide in imperatoria domo educati, *ibid*. Christianæ philosophiæ operam dederunt, et in clerum ascripti divinos libros plebi lectitarunt, *ibid*. Gallus natura ferocior, vere tamen pietatem colens: Julianus mansuetudinis obtentu morum pravitatem occultans, *ibid*. Ambo æqualibus expensis, non pari voluntate, ædem sacram extruunt, *ibid*. Galli munus, ut Abelis, acceptum, Juliani repudiatum, *ibid*. 110. Idque miraculo declaratum, *ibid*. Miraculum, novum illum quidem, sed tamen verius quam mirabilius, *ibid*. Complures ejus testes oculatos Gregorius offert, *ibid*. 112.

Julianus Christi discipulus fuerat; multaque ad salutem spectantia partim dixerat, partim audierat, I, 124. Ad virilem ætatem progressus, majorem impietatis partem, id exigente imperatoris disciplina, occultat, *ibid*. 113. Quæ tamen interdum sese prodit, *ibid*. Instar ignis in materia latentis, et aquæ in subterraneis compressæ, *ibid*. 113. Fidis amicis mentis arcanum aperit, *ibid*. De religione disputando plus quam æquum est, pro Ethnicis contendit, *ibid*. Iis omnibus gaudet quibus morum impietas exprimitur, *ibid*. Gallo fratre Cæsare facto, pro animi libidine perniciosis stu-

diis et præceptoribus operam dat, *ibid.* 113. Siderum scientiam et præstigiarum artem colit, *ibid.* Magistri ejus ex triviis et barathris collecti, *ibid.* 120. Dum Athenis versaretur, Gregorii Theologi eruditionem et pietatem cognovit, *ibid.* 246. Multa mala imperio Romano portendere Gregorio visus est, *ibid.* 195. Quæ morosi et commotioris ingenii signa præberet, *ibid.* Gregorii verba, ut hæc conspexit: quantum malum sibi alit Romanum imperium, *ibid.* 196. Eorum testes appellat Gregorius, quotquot Athenis cum eo erant, *ibid.*

Julianus Gallo fratri, ob illicitas molitiones interempto, in Cæsarea dignitate succedit, I, 114. Constantii deliberatione, *ibid.* 116. Constantius ob id per apostrophen a Gregorio increpatus, *ibid.* Tum excusatus, ob lenitatem et probitatem quæ minime suspicax est, *ibid.* 117, 119. Julianus Epaminondas et Scipiones intuitus, iter cum exercitu carpit, victum tenuem amplectitur, eorum belli gerendi rationem laudibus effert, *ibid.* 134. Ne ad intuendas Christianorum philosophorum, id est, monachorum, virtutes compellatur, *ibid.* 135. Quibus ex rebus benevolentiam concipere debuit, ex his ad majus odium incensus est, *ibid.* 120. Hæc eum philosophi docuerunt, *ibid.* Non tam de fratris interitu, quam de secundis Christianorum rebus dolebat, *ibid.* 121. Fratrem ut hostem, propter religionem, habebat, *ibid.* Philosophiam et imperium in unum coïre oportere dictitans, quare, *ibid.*

Julianus, primus Christianorum ut adversus imperatorem rebellaret, in animum induxit, I, 165. Ut quondam Scytharum servi adversus dominos suos rebellasse feruntur, *ibid.* Primum illius arrogantiæ facinus fuit, quod sibi ipse diadema imposuit, *ibid.* 121. Tum ab Occidente pedem movet; quo prætextu; quo fine, *ibid.* Ingenti celeritate regionem suam et barbaricæ oræ partem aliquam peragrat; transitumque, fallendo potius quam vincendo, rapit, *ibid.* 122. Aulæ imminere incipit, dæmonum promissis fretus, an structis Constantii vitæ insidiis, *ibid.* Progredientem exercitus Constantii circumstat, eique fugam omnem præcidit, *ibid.* 123. Interea Constantius obit, de sua in Julianum benignitate se excusans, *ibid.* Quem tamen sibi successorem designat, *ibid.* Julianus ut Constantii corpus celebri pompa delatum ad urbem regiam accessit, ei obviam procedere cogitur, *ibid.* 192. detracto diademate, demissoque, ut decebat ante imperatorem aspectu, *ibid.*

Julianus vix imperium adeptus est, cum impietatem palam profitetur, I, 125. Initiationi christianæ execrabilem initiationem opponit; impuro sanguine baptismum abstergit, *ibid.* Quidquid sanctitatis per baptismum et eucharistiam contrahere potuerat, eradere conatur, *ibid.* Per incisiones et sacrificia imperialem aulam constituit, *ibid.* Rumor de coronata cruce, quam ipsi sacrificanti victimarum exta ostenderunt, *ibid.* Gregorius hac de re dubii et ancipitis animi, *ibid.* Prodigium, si falsum est, in auras abeat, *ibid.* 126. Julianus in aditum horrendum, impostore comite, descendit, *ibid.* Spectris et nescio quibus nugis perterritus, se ipsum cruce signat, *ibid.* Cedunt dæmones; rursus audacia, terrores, signaculum, dæmonum fuga, *ibid.* Sinistra veritatis interpretatio ab antistite sacrorum, *ibid.* 127. Julianus ad exitii voraginem ductus, ab eo die dæmonibus oppletus, *ibid.* 128. *Vide* Enthusiasmus.

Julianus, primus imperatorum Christianorum adversus Christum furore percitus, I, 491. Statim atque imperator declaratus, erga Constantium improbe, erga Deum improbius se gerit, *ibid.* Persecutionem omnium quæ fuerunt teterrimam excogitat, certaminis honores martyribus invidens, *ibid.* Julianus, Ecclesiæ persecutor, I, 127. Vim non bene successuram animadvertit, quare, *ibid.* Callide et artificiose bellum gerit, *ibid.* Delatos martyribus honores invidet, *ibid.* 128. Quo plura adversus honores illos comminiscitur, hos eo majores reddit, *ibid.* Maximæ stoliditatis per apostrophen arguitur, quod Christi hæreditatem et mysteria tollere aggressus sit, *ibid.* 133 *et seq.* nec magnos Christi pugiles veritus sit, *ibid.* 133. Neniarum quas, spreta religione, admiratur, descriptio et irrisio, *ibid.* 134.

Julianus, ante omnia gloriam Chris-

tianorum nominisque celebritatem insectatur, I, 129. Impietatem edicto non profitetur; verum turpiter et ignave pietatem vexat, *ibid.* Vim et tyrannidem populari turbæ permittit, velut proposita lege non scripta id se velle promulgans, *ibid.* Suadendi partes sibi assumit, crudeli usus lenitate et violenta persuasione, *ibid.* Æthiopis instar ignis ardorem non abjicientis, *ibid.* Aliæ comparationes, *ibid.* Christianis, in quidvis, præter clementiam, se vertit, *ibid.* Melampo vel Proteo similis, *ibid.* 144. Christianos, contumeliæ causa, Galilæos vocat, *ibid.* 137. Ita vocari lege constituit, *ibid.* 139. Quod perquam juvenile ac leve, et imperatore indignum, *ibid.* Absurde cogitavit nomen illud pudori vel dolori futurum esse Christianis, *ibid.* 141. Multa nomina, ab ejus vita petita, Christianis adversus eum suppeterent, *ibid.* 140. Victimarius, Pisæus, Adonæus et Tauricremus, a quibusdam appellatus est, *ibid.* Mira est hujus rei facilitas, *ibid.* Id vero ad scenam et theatra remittendum, *ibid.*

Julianus scelerum architectus dæmones humani sanguinis cupidos colebat, et dignus erat, qui eos suo pasceret sanguine, ut revera aluit, accepto in præcordiis vulnere, I, 553.

Julianus Christianos sceleratum agmen vocat, quo dissoluto Romanum imperium in prisca felicitate cerneretur, I, 165. Hæc verba improbitatem lenitate tectam resipiunt, *ibid.* Stratagemate omnibus persecutoribus familiari, a domesticis exordium sceleris ducit, *ibid.* 131. Ex magnatibus qui benevolo erga Constantium animo fuerant, alios interficit, alios expellit, *ibid.* Præcipua judiciorum illorum causa, Christianismus, *ibid.* Militum partem non minimam ad se pertrahit, *ibid.* A multis, tum proceribus, tum plebeiis, ut levis quædam machina a firmissimo muro, repellitur, *ibid.* 132. *Vide* Cæsarius. In labarum vexillum audacia effertur, *ibid.* Leoninæ pelli vulpinam, aut Minois larvam injustitiæ prætexens, leniter vim affert, *ibid.* 141. Imaginibus suis dæmones adjungit, ut cum eo dæmones honorentur, aut ipse affectus contumelia videatur, *ibid.* 142. Fraus ad notandum infamia perpetua imperatorem abunde sufficiens, *ibid.* 143. Hunc impietatis laqueum pauci effugiunt; ob eam rem pœnis addicti, *ibid.* Pietatis pars videbitur in condenda illius temporis tragœdia vel comœdia laborare, *ibid.* 141.

Julianus fraudem militibus donativum accepturis facit, ut idolis thus incendant, I, 144. Exercitus totus parvo igne atque auro, ac per exiguum suffitum corruit, *ibid.* Hoc nefario consilio perfecta sunt quæ Persarum myriades et omnia tormenta efficere non potuissent, *ibid.* 145. Milites quidam, agnita fraude, eam detestantur, *ibid.* Eorum ad Christum oratio, *ibid.* 146. ad Julianum, *ibid.* 145. Exilio tantum mulctati, ne martyres fiant, *ibid.* 146. Julianus vim ad impietatem accipit ex petulantia Christianorum, *ibid.* 113. Ejus persecutio sævissima, II, 13. Hoc unum proceribus ad gloriam abunde fuit, quod imperatoris voluntatem sua crudelitate superassent, *ibid.* A dæmonibus sæpe prostratus, ab eis gratiam inire studet, I, 137. Versutis ac sophisticis argutiis persecutionem tegit, I, 424. Nunc allicit, nunc comminatur, *ibid.* Præfectus militum ab eo missus, Nazianzenum templum sibi tradi exposcit, I, 425. Gregorio seniori urbis episcopo cedit, alioquin calcibus cædendus, *ibid.*

Juliani furor varius et inconstans; Ætneo igni similis, I, 146. Edicta in ædes sacras proponit, I, 147. Seditionum pluribus in locis adversus Christianos hinc exortarum lamentabilis enarratio, *ibid. et seqq. Vide* Alexandrini, Gazæi, Heliopolitæ, Arethusii. Provinciæ præfectum exilio mulctat, quod, seditione in Christianos exorta, multis Christianorum in judicium raptis, in nonnullos etiam Gentilium animadvertisset, *ibid.* 153. Nihil grave esse judicat, si manus una gentilis decem Galilæos interfecit, *ibid.* Nullum persecutionis edictum hoc verbo expressius et formidabilius, *ibid.* Quam incaute ac imprudenter auctorem illius a persecutionis crimine quidam absolvant, I, 154. Adhuc inhumaniora facere instituit, *ibid.* 155. Alia inique peragit, alia spe et minis velut adumbrat, *ibid.* Draconi et fulmini hac in re similis, *ibid.* Quæ

nec Diocletianus, nec quivis collegarum ejus in animum induxerunt, hæc ille cogitabat, *ibid.* 156. Consilia ejus adversus Christianos, *ibid.* 424.

Julianus Christianos libertate spoliare, ab omnibus conventibus, foris, publicis cœtibus, ipsisque adeo tribunalibus arcere constituebat, I, 156. Insulsæ rationes quibus consilium illud culpa vacare contendit, *ibid.* Scripturæ loca profert, quibus injurias ulcisci prohibemur, et similia, *ibid.* 157. Ratiocinationis hujus lepida et solida refutatio, *ibid. et seqq.* Quo prætextu Christianos humanioribus litteris tum docendis, tum discendis interdixerit, *ibid.* 98. Quo fine id egerit, obscurum non est; at inde timiditas ejus et ignavia clarescunt, *ibid.* 99. Christianos attice loqui prohibuit; ne vera loquerentur non impedivit, *ibid.* Nihil est in quo magis, quam in litterarum doctrina Christianis interdicenda, iniquum se præbuerit, *ibid.* 159. Lata lege sermones Christianis eripuit, *ibid.* 160. Inde factum est ut qua re sibi maxime gloriandum existimabat, in ea maxime ineptiret, *ibid.* Sermones et græcari, Gentilium; stoliditatem et rusticitatem, Christianorum esse contendit, *ibid.* 159. Nec quidquam aliud, quam crede sapientiæ Christianorum esse, *ibid.* 160. Refellitur. 1° Sermones et Græcismum quorumdam præ aliis esse, insulsa est opinio, *ibid.* 161. 2° Crede Christianorum Pythagorici non irriserint, quibus ipse dixit dogmatum omnium maximum est, *ibid.* 160. 3° Crede Christianorum divinæ est auctoritatis, *ibid.*

Julianus invidia in Athanasium concitatur, I, 491. Christianos imperio subjicere parvum ducit; Athanasium superare gloriosum, *ibid.* 492. Palam aperteque eum a civitate exturbat, *ibid.* Rapsaces alter, *ibid.* 166. Ut omnes alliciat, blande loquitur, et Christianorum instituta imitari cogitat, *ibid.* Non tamen ultra cogitationis somnum procedit, *ibid.* 167. Ethnici, nonnisi simiarum instar, Christianorum sanctiones divina potestate vim adeptas, imitari possunt, *ibid.* Idque Julianus expertus esset, *ibid.* Conventus Ethnicorum, ad imitationem Ecclesiæ christianæ ordinati, et eorum quæ ibi docerentur, longa et ridicula descriptio, *ibid.* 168 *et seqq.*

Julianus sic animo comparatus erat, ut ad præsentes acerbitates aliquid quotidie gravius excogitaret, I, 179. Duorum juvenum, sub ejus persecutione, constantia, I, 210. Furit in dies vehementius adversus Christianos, non secus ac fluctus super fructus excitans, *ibid.* 180. Alia ejus facinora, quibus describendis Herodoti ac Thucydidis otium et linguam adhiberi oporteret, *ibid.* 152. Orontes fluvius nocturnas cædes, socia imperatoris opera, occultat, *ibid.* Concavæ ac semotissimæ aulæ partes, lacus, putei, fossæ, mysteriis scatent dissectorum puerorum et virginum ad magicas operationes, *ibid.* 153. Hæc omnia premere atque occultare satagebat, *ibid.* Quæ in Cæsarienses ob dirutum Fortunæ templum admisit, ei objicere fortasse non æquum fuerit, quare, *ibid.*

Julianus Misopogonem adversus Antiochenses, qui barbam ejus irrident, una cum Libanio componit, I, 211. Opus, vivente Juliano, ab adulatoribus commendatum; eo extincto, ut mera barba cum suis auctoribus spretum, *ibid.* In eo Julianus magnopere se inflat, quod nunquam ex nimia saturitate cruditatem contraxerit, *ibid.* Quod Christianos tam acerbe vexaverit, consulto præterit, *ibid.* Gregorii ea de re sententia, *ibid.* 212. Julianus Judæorum quoque nationem in Christianos immittit, *ibid.* 181. Inveterato nostri odio in eorum pectoribus clam flagrante utitur, *ibid.* Eorum in patriam reditum, et templi instaurationem ex ipsorum libris fatalem esse affirmat; idque facile persuadet, *ibid.* Miraculorum, quibus in id opus incumbentes repulsi sunt, enarratio, *ibid.* *Vide* JUDÆI.

Julianus ad ipsum calamitatum suarum caput tandem devenit, I, 184. Prosperi cujusdam adversus occiduos barbaros bellici successus occasionem rapit, *ibid.* Duplicem exercitum inde movens, alterum militum, alterum dæmonum, adversus Persas expeditionem suscipit, *ibid.* Rebus Romanis adhuc exulceratis, alienam regionem cogitat, *ibid.* 185. Salmoneo similis, *ibid.* Trajanos et Hadrianos sibi ob oculos proponit, *ibid.* Carus et Valerianus in Persarum finibus

oppressi in mentem ei non veniunt, *ibid.* Totus in eam expeditionem fertur, omni divinationis et sacrificiorum vanitate in unum collecta, *ibid.* Christianos omnes dæmonibus subjicere vovet, si modo propositi compos existat, *ibid.* Eos dæmonibus, instar cujusdam victimæ promittit, *ibid.* 198. Basilius et Gregorius conatuum et artium illius adversarii, postremi quoque ad persecutionem reservati, *ibid.* 210. Inter hæc, Christianorum defensio una est, spes in Deum, *ibid.* 198. Quas voces in eum emitterent, *ibid.* 199. Quibus gemitibus cum eo expostularent, *ibid.*

Julianus ob expeditionem Persicam publicis et scurrilibus vocibus exagitatus, I, 192. Assyriæ partem, quam perluens Euphrates illic cum Tigride miscetur, capit et pervastat, *ibid.* 186. Persis incursionis ejus celeritate deceptis, aut consulto eum allicientibus, quædam castella diruit, *ibid.* Ad Ctesiphontem castra ponit, *ibid.* Arcem firmissimam cui ex arce alia fortissima Cochen appellata robur accedit, *ibid.* Eam inexpugnabilem repertam, cum ultra procedere non posset, a tergo relinquit, *ibid.* Euphrate Tigridi juncto, naves e fluvio ad fluvium tuto pervectas conservat, *ibid.* 187. Persicæ copiæ, viæ transitibus occupatis, eum ne porro progrediatur inhibent, *ibid.* Quo se vertat non habet, *ibid.* Cujusdam Persæ transfugam se simulantis oratio ad Julianum, ut naves incendat, et frumenta projiciat, *ibid.* Julianus, credula levitate, maxime autem Deo exagitante, dictis fidem habet, *ibid.* Languet exercitus, animis concidit, in imperatorem accenditur; nihil bonæ spei reliquum est, *ibid.* 188. Quemdam de eo sermonem commemorant, quasi Romanis ipsis salutem invideret, *ibid.* Sermonis illius tenor, *ibid.*

Julianus lethale vulnus accipit, I, 189, Hoc mirum est eum, ut artis divinatoriæ peritum, non prævidisse, *ibid.* De vulneris hujus auctore varii et incerti rumores, *ibid.* 188. Graviter ex vulnere ægrotans, in fluminis ripa jacet, *ibid.* 189. Eos imitari contendit qui ex hominum oculis se subduxerunt, eamque ob causam pro diis habiti sunt, *ibid.* In profluentem corpus suum projicere conatur, *ibid.* Id minime prætereundum, quia maximum perditæ illius amentiæ argumentum habet, *ibid.* Eunuchus, hac re cognita, aliisque patefacta, conatui obsistit, *ibid.* Julianus cum sic et imperium gessisset, et bellum administrasset, sic quoque a vita discedit, *ibid.* Vis numinis ultricis eum ad Persas ablegavit, illicque causam disceptavit et mortuum reduxit, *ibid.* 492. Julianus finem amentia sua dignum tulit, *ibid.* 196. Deo consueta patientia erga eum uti nolente, quare, *ibid.* Aruspicinæ quam colebat, et eorum omnium quæ in Christianos et Persas constituerat, quanta vanitas, *ibid.* 197. Angelorum opera extinctus est, *ibid.* 97.

Juliani cum turpis et fœda expeditio, tum vero turpior atque ignominiosior reditus, I, 192. Funeris illius cum Constantii funere comparatio, *ibid.* 191 *et seqq.* Julianum mortuum histriones et mimi ducunt, probris et ludibriis incessunt, *ibid.* 192. Eique fidei abjurationem, cladem et vitæ finem exprobrant, *ibid.* Tarsensis civitas eum excipit, *ibid.* Hic illi fanum ignobile, ac ne piorum quidem oculis spectabile, *ibid.* Julianum mortuum, si cujusdam narrationi fides, terra nequidem ad sepulturam assumit, sed æstu vehementi projicit, *ibid.* 492. Eo extincto, carbones ejus molestiam adhuc inferebant, II, 232.

Juliani compendiosa imago, I, 193. Regum omnium impiorum vitia in se collegisse videtur, *ibid.* 180. Defectionem Jeroboam, crudelitatem Achab, duritiem Pharaonis, sacrilegium Nabuchodonosoris, *ibid.* 181. Nulla unquam natura ad malorum inventionem illius natura uberior fuit, *ibid.* Post Herodem persecutor, post Judam proditor, post Pilatum Christicida, post Judæos Dei hostis, *ibid.* 133. Nabuchodonosor alter, II, 367. Cur Christum invisum habuerit, *ibid.* Per impietatem et pervicax vitii studium nominis splendorem sibi conciliare obnititur, quare, I, 118. Homo, judicio suo, mortalium omnium facundissimus, *ibid.* 98. Orationes illius nefariæ; magis nefaria sacrificia, *ibid.* Sapientia insipiens, *ibid.* Altaris ignem accendens vetulis mulieribus sufflationes et reflationes ostentat, *ibid.* 194. Buccæ illius indecore

tumentes risum gentium ipsis etiam Gentilibus excitant, *ibid.* Propinationibus et poculis meretrices palam publiceque provocat, vicissimque provocatur ; mysterii obtentu petulantem libidinem obvelans, *ibid.*

Julianus tale monstrum fuit, quale nunquam antea visum fuerat, I, 196. Duobus aut tribus aulicis impietatis mercedem ita persolvit, ut omnes Romanorum terras expilaturi viderentur, *ibid.* 193. Latrociniis et avaritia centimanos vincebant, *ibid.* De aulicis illis etiam Ethnici querebantur, *ibid.* Provinciarum imperia crudelissimis hominibus committit, *ibid.* Ad hæc obtinenda unum suffragium erat, a fide defectio, *ibid.* Ob gloriæ studium omnia sibi arrogat et jus dicere vult, *ibid.* Hinc causæ multæ, interjecto unius noctis spatio, commutatæ, non secus ac fluctuum reciprocationes, *ibid.* Judicis munere fungens, aulam clamoribus ac membrorum strepitu implet, *ibid.* 194. Quod Elysiis campis et Rhadamanthi gloria, quam affectabat, prorsus indignum, *ibid.* Sodales multos ex Asiaticis scholis, quasi beneficiis eos ornaturus, accersit, *ibid.* Cum adsunt illud sodalis multum propinat, calculorum præstigias et oculorum ludificationes ostentat, ac præterea nihil, *ibid.* Multos rusticorum ad se, ut plebis mos erat, accedentes palam pugno ferit, calcibusque impetit, *ibid.*

Juliano extincto, sermonum et præstigiarum ejus vanitas demonstratur, I, 202. Ethnicæ religionis mysteria et oracula ludibrio rursus habentur, *ibid.* 203. Item et falsi dii, *ibid.* Deorum illorum nomina et attributa, *ibid.* Qui Christianos persecuti sunt, vulgi et civitatum clamoribus exagitantur, in theatris, in foro, in conventibus, *ibid.* 208. Ab ipsis etiam qui persecutionis socii fuerunt, ipsimet dii, deprehensa fraude, præcipites deturbantur, *ibid.*

Juliano interfecto, quid Christianis incumbat, I, 200. Ut impiorum exitum lugeant, et hostes suos benignitate prosequantur, *ibid.* Ut cæcitatem eorum defleant, et futurum cruciatum deplorent, *ibid.* Ne quidquam eorum quæ perpessi sunt faciant, *ibid.* 208. Ne præteritæ castigationis obliviscantur, *ibid.* 205. Sed ad se ipsos redeant, atque hoc tempus tranquillitatis prudenter ac moderate constituant, *ibid.* Quonam pacto id assequentur, *ibid.* Gravissimæ Gregorii ea de re ad Christianos admonitiones, *ibid.* 204. His tamen non obstantibus, ad triumphalem cantum sese convertere debet oratio, *ibid.* Quibus canticis Gregorius utatur, *ibid.*

Julianus Apostata et persecutor, cujus cadaver quasi ebullire videtur, III, 427, *v.* 457, etc.

Julianus exæquandis tributis præfectus. Hunc rogat Gregorius, ut clericos suos eximat a tributis, III, 101, 102. et valetudinario Diocæsariæ faveat, IV, 439, *v.* 1 *et seqq.* Julianus Nicobulo infensus, III, 99, 100. Ejus cum Nicobulo dissensionem minime amplectitur, *ibid.* Julianus sacrosanctis parentibus natus cum divino timore adoleverat, *ibid.* 102. Gregorio postulata concedit, *ibid.* 103. Clarus erat sanguine, litteris, possessionibus, forma, IV, 440, *v.* 25 *et seqq.*

Julianus, tributis exæquandis præfectus, Gregorii amicus, iisdem cum eo magistris ac disciplinis usus ; pia patria et familia ortus, I, 450. Litteris et doctrina semper ad optima quæque ductus, *ibid.*

Junonis meretricii mores, I, 170.

Jupiter : exemplum ejus honori parentibus debito contrarium, quare, I, 174. item pudicitiæ et continentiæ, *ibid.* item sobrietati, *ibid.* 175. Jovis partus et surreptio, II, 278. Quantum mysteria nostra hujusmodi nenias antecellant, *ibid.* Jovis sepulcrum in Creta ostenditur, *ibid.* 204.

Jupiter libidinis causa varias formas induit, III, 457, *v.* 499 ; IV, 32, *v.* 839, etc. Jovis facinora, IV, 488, *v.* 95 *et seqq.*

Juramentum est rata ei qui interrogavit et credidit facta fides, III, 220, 221. Est eorum quæ visa sunt sensus, IV, 70, *v.* 269. Obligare putandum est, licet chirographo non sit obsignatum, III, 220, 221. Juramentum, ubi adest necessitas, licitum, IV, 64, *v.* 109, 110. Gregorius non prohibet quominus alter det licentiam jurandi ad se liberandum e periculo, *ibid.* 69, *v.* 243, 244. Quomodo Scripturæ tradunt Deum jurasse ,

ibid. 67, *v.* 201, etc. Quid de juramento statuerit lex vetus et lex nova, *ibid.* *v.* 213. Juramentum Pauli, asseveratio rebus maximi momenti nixa, ut sit inviolabilis, *ibid.* 68, *v.* 225, etc. Juramentum est veluti tutus quidam mediator, *ibid.* 62, *v.* 33, 34. Juramento nil pejus, *ibid.* 61, *v.* 1, etc. Ideo est fugiendum, *ibid.* 143, *v.* 269, etc. Si quis in juramenti consuetudinem venerit, difficile corrigitur, *ibid.* 62, *v.* 55, etc. Per suam ipsius salutem jurare periculosum est, *ibid.* *v.* 63. Qui jurat per Deum, Deum poscit fidei suæ mediatorem, *ibid.* 63, *v.* 71, etc. Viris probis juramento non est opus, *ibid.* *v.* 87, 88. Qui sæpe jurant, non habent fidem etiamsi vera dicant, *ibid.* 64, *v.* 91. Ex juramento, pecuniæ lucrum quærere, admodum turpe, *ibid.* 64, *v.* 115, 116. Quænam juramenta maxime fugienda, *ibid.* 65, *v.* 125. Qui juramentum emittit, fidem sibi adhiberi putat, cum denegatur maxime, *ibid.* 66, *v.* 165, 166. Multitudo juramentorum indicium est denegari fidem, *ibid.* *v.* 171. Juramenta quævis usurpare res valde calamitosa, *ibid.* 67, *v.* 185, 193. Ira juramentum non levius facit, sed gravius, *ibid.* 69, *v.* 233. Juramentum non præsentibus sacris libris, nihil minus culpandum, cum Deus, non codex, præstet venerationem in juramento, *ibid.* *v.* 250. Quidvis potius quam juramentum subdole excusatur, *ibid.* 70, *v.* 263, etc. Juramentum mala consummatio flammæ exitialis, *ibid.* 71, *v.* 304, 305. Platonis juramentum, *ibid.* *v.* 306. Juramentum per dæmonium, universum juramentum est, *ibid.* 72, *v.* 315.

Jusjurandum Christianis solis interdictum, quare, I, 175. Qualem jusjurandi formam Spiritus sanctus episcopis condiderit, II, 25.

Jusjurandum dare et accipere pessimum, IV, 134, *v.* 77, 78. *Vide* Juramentum.

Justificatus parabolam spiritus immundi contempletur, II, 331.

Justina virgo et martyr, qualis fuerit, I, 531. Quibus modis a Cypriano tentata, *ibid.* 532. Statim atque insidias intelligit, Deum adversus detestabilem amorem sponsum assumit, *ibid.* Virginem Mariam supplex obsecrat ut periclitanti virgini opem ferat, *ibid.* 533. Quod proprie et absque figura dictum, *monitum.* Aliis operibus Deum sibi propitium reddit, *ibid.* Victrix e certamine discedit, *ibid.*

Justitia, nomen Filio Dei attributum, quare, II, 134.

Justitia, quid? IV, 147, *v.* 59. Melius est parva cum justitia, quam multi fructus cum iniquitate, III, 91. Justitiæ libra a Deo committitur, IV, 440, *v.* 5, 6.

Justus: mira res, cum injuriarum et calumniarum ignibus hic non exploratur, I, 479.

Justi sicut luminaria sunt in mundo, qua ratione, II, 293. Persæpe impiorum manibus ac potestati deduntur, non ut illis honor habeatur, sed ut horum virtus exploretur, I, 477.

Juvenes quibusnam disciplinis vel ad virtutem, vel ad vitium erudiantur, II, 413. Juvenes duo, sub Juliano Apostata, crudelibus pro fide suppliciis vexati, I, 210. Juvenes viduæ a matrimonio per Novatianos arcebantur, II, 292. Juvenum consilia, senum sententiæ male prælata, II, 235.

Juvenis evangelicus omnia relinquere docetur, IV, 23, *v.* 567 *et seqq.*

Juvenis in cædem Gregorii subornatus, veniam petit et obtinet, IV, 242, *v.* 1445, etc.

Juvenis qualis esse debeat, IV, 500, *v.* 8. Juvenem decet temperantia, *ibid.* 145, *v.* 225. Juvenum inordinatus fervor, *ibid.* 197, *v.* 121. Juvenes imbecillum ducunt, quod lene est, et virile, quod furiosum, *ibid.* 241, *v.* 1410.

Juvenes Babylonici ab igne servati, IV, 216, *v.* 675.

Juventus fervor temporis, IV, 53, *v.* 11, 12. Juventute plus habet senectus, *ibid.* 465, *v.* 8. Juventutis coërcendus impetus, *ibid.* 470, *v.* 108.

K et L

Κερασβόλος. Semen est durum quod cum frumento et leguminibus una nascitur, colore nigrum, rotundum et magnitudine grano milii par, quod cum aliis leguminibus coctum duritiem non deponit, III, 530.

Laban Syrus : Jacob ei quatuordecim annis serviens haudquaquam labore frangebatur, quare, II, 27.

Labari vexilli descriptio, I, 132.

Labefactare ac perdere facilius est quam conservare, II, 28. Constituta labefactare facilius quam labefactata restituere, *ibid.* 446.

Labor quandoque sanitatem affert; idque novo exemplo declaratur, II, 429. Quod non sine labore atque industria partum est, arctius tenetur, *ibid.* 67. Labori homo nascitur, *ibid.* 28.

Laboribus sua merces constat, III, 128. Stabile est quod multo labore est comparatum, *ibid.* 487, *v.* 33. Labor sæpe sedavit labores, IV, 135, *v.* 109, 110. Labor nil potest sine Deo, *ibid.* 136, *v.* 128. Labor perfectus perfectam habet mercedem, *ibid.* 262, *v.* 6.

Laborare. Hoc ipsum, amplius laborare, amplioris mercedis loco habendum, II, 315. His quidem certe, qui animo sunt non omnino illiberali et sordido, *ibid.* 316.

Labyrinthus Cretensis, poëtarum figmentum, II, 82. Quinam exitus et ambages illius in comparatione favorum, quos apis, admiranda prorsus industria ordinare novit, *ibid.* 81.

Lacedæmonii ad Dianæ aram virgis filios lacerarabant, I, 161.

Lacæna mulier; ut omnes alias antecellit, ita Christianorum ritus omnibus humanis adinventionibus præstant, I, 167.

Lacæna misera, ad cujus aram verberibus se invicem proscindebant juvenes, IV, 496, *v.* 272, 273.

Lacedæmonii accipiunt legationem ab Atheniensibus, III, 131. Eorum responsio, *ibid.*

Laconice loqui, non est paucas syllabas scribere, sed de plurimis rebus paucas, III, 81.

Laconis dictum, III, 23, 24.

Lacrymæ afflictorum cur non spernendæ, II, 476. Lacrymæ philosophorum christianorum (monachorum) peccati diluvium, et mundi piamentum, I, 135. Lacrymæ, pro hæreticis obstinatis fundendæ, II, 293. In lacrymis seminandum, ut in exultatione metamus, I, 374. Lacrymis ad Deum fusis misericordia vicissim rependi solet, *ibid.* 533.

Lacrymarum vim profundit Gregorius, IV, 371, *v.* 126. Sunt quibus esca lacrymis mixta, *ibid.* 372, *v.* 149. Lacrymarum fontem implorat Gregorius, *ibid.* 380, *v.* 27, etc. Lacrymæ solum peccatori remedium, *ibid.* 389, *v.* 12.

Lacte quidam alendi sunt, I, 47.

Lætitia, quid? IV, 148, *v.* 65.

Laici ne levissima quidem errata Ecclesiæ pastoribus concedunt, II, 179. Laïcorum officia erga sanam doctrinam, II, 258.

Lais famosa meretrix, IV, 3, *v.* 872. Laïda : hæc erat scortum ex Hyccaris, Siciliæ oppido, ortum, IV, 700.

Lamech : cur pœna septuagies septies de eo repetita, II, 348.

Lamis locus ubi monachi degebant et quem invisit Gregorius, III, 170.

Lapicida solers clauso oculo amussim certo assequitur, III, 431, *v.* 554.

Lapidationes suas commemorat Gregorius, III, 135; IV, 357, *v.* 21. Lapidibus petitur Gregorius, *ibid.* 216, *v.* 665 *et seqq.*

Lapidem funiculo admovere, III, 57, 58. Lapidem ad eumdem bis impingere de mentibus solum tribuit parœmia, *ibid.* 212.

LAPSUS proximi non ridendus, quare, II, 477.

LAQUEUS. Super latentes laqueos semper incedimus, III, 453, *v.* 370.

LAR. Qui a Lare fiduciam non habet, nequit alios objurgare, III, 13.

LARGITIONEM, non oblatæ rei pretio, sed offerentis affectu et facultate Deus metitur, I, 443. *Vide* ELEEMOSYNA.

LASCIVIA mire solers est ad comminiscenda mala, III, 281.

LATINI, ob linguæ suæ angustias et verborum inopiam, hypostasim ab essentia distinguere non poterant, I, 494. Ideo, ne tres substantias admittere viderentur, personarum vocabulum induxerunt, *ibid.* Quæ jejuna de vocibus altercatio diversæ fidei speciem præbuit, *ibid.* *Vide* SABELLIANISMUS, ARIANISMUS.

LATRO cruci cum Christo simul affixus, qua ratione imitandus, II, 498. Cum Jesu paradisum ingressus, *ibid.*

Latrones duo in Passione, IV, 153, *v.* 210, 211. Latro paradisum cum Christo ingressus est de ligno crucis, IV, 396, *carmen* LXIII, *v.* 8.

LAVACRUM, baptismi nomen, II, 298.

Lavacrum, id est baptisma, lavacri gratia quid conferat, III, 373, *v.* 87, etc. Lavacrum non penitus abstergit mores, sed lapsus, IV, 70, *v.* 279. Lavacrum est diuturnarum lacrymarum et corporis afflictationum, *ibid.* 71, *v.* 287. Lavacrum est expurgatio germinum quæ pullularunt ex morbis, non ipsorum habituum, *ibid.* 277, *v.* 449, 450. Est deletio eorum quæ peccavimus, non eorum quæ peccamus, *ibid.* 278, *v.* 475, 476. Lavacrum veretur diabolus, *ibid.* 395, *carmen* LX, *v.* 10.

LAUDATIO. Res laudatione crescunt, quatenus, II, 394.

Laudatio est aliquid ex meis prædicare, IV, 150, *v.* 142.

LAUS rerum honestarum, prima bene merendi ratio est, II, 5. Æmulationem parit, *ibid.* Quominus bonorum qui extremum diem clauserunt laudes prædicentur, invidiæ metus impedire non debet, I, 261.

Laus est laudatio religiosa ad Deum pertinens, IV, 150, *v.* 143. Laudes nos provehere debent, ut meliores evadamus erubescentes videlicet non tales nos præbere quales esse alii arbitrantur, III, 222. Laude dignæ res agendæ, non tamen laudis amore, *ibid.* 440, *v.* 47, etc. Ex laudibus non superbiendum, IV, 140, *v.* 97, 98. Laudes aliis non temere tribuendæ, *ibid.* *v.* 99, 100. Laus a propinquis profecta non caret suspicione, *ibid.* 472, *v.* 163.

LAZARUS quispiam, si quando ad domus fores provolvatur, qua de causa reficiendus, II, 327. Lazarus pauper, quam periculose hic contemnatur, *ibid.* 238. Lazarus in sinu Abrahæ, *ibid.* 357. Dives per magnum et inextricabile chaos a Lazaro sejunctus, *ibid.* Eum rogat, nec tamen ejus opem impetrat, quare, *ibid.* 32. Lazare, veni foras; magna vox Verbi, qua peccatores ad vitam redeunt, et funebribus vinculis solvuntur, *ibid.* 330. Ut Lazarum quatriduo mortuum Deus ad vitam revocavit, sic Maximum Cynicum quadriennio exulem in patriam reduxit, *ibid.* 18.

Lazari mendicantis parabola, III, 393, *v.* 18; 397, *v.* 90, 91. Cum Lazarus affictaretur ex inopia cibi et ulceribus, dives, qui illum propulsabat, pœnas dabat ob vitam delicatam, *ibid.* 111, *v.* 366, 367 *et seqq.* Lazaro ad januam jacenti dandæ micæ, IV, 440, *v.* 14; 447, *v.* 149, 150. Gregorius ærumnis contritus postulat ad se Lazarum mitti, qui digito humenti aridam flamma refrigeret linguam, *ibid.* 182, *v.* 576 *et seqq.*

LAZARUS frater Marthæ et Mariæ. Quartus erat dies, et Lazarus e tumulo excitatus est, III, 491, *carmen* XXIII, *v.* 9. Ex sepulcro Lazarus semesus a Christo excitatus est, IV, 318, *v.* 97, 98; 402, *v.* 77, 78. Gregorius alter Lazarus similiter suscitari postulat, *ibid.* 386, *v.* 69, 70.

LEÆNA famosa meretrix, IV, 33, *v.* 869. Leæna, meretrix Atheniensis, Harmodii amica, sub Veneris forma in templis depicta erat, IV, 700.

LEÆNA generosa occisos catulos deflet, IV, 308, *v.* 71, 72.

LEBES Delphica, extincto Juliano, non jam vaticinatur, I, 203.

LECTORIS in Ecclesia officium, II, 420. Lectorum Ecclesiæ Constantinopo-

litaniæ concinnitas a Gregorio commendata, *ibid.* 374.

Legalem sanguinem aquæ baptismi puritate superant, II, 305. Evangelium legalibus præceptis laboriosius et ærumnosius esse nemo dixerit, *ibid.* 492.

Legationes pro pace a Basilio missæ, II, 434.

Legio dæmoniorum in Evangelio dicta, IV, 182, *v.* 585, 586; 392, *v.* 7 *et seqq.*

Lenitas, quid, IV, 147, *v.* 47. Lenitas et facilitas dominis fraudi esse non debent, III, 120. Lenitas pravos homines minime inflectit, *ibid.* 176. Lenitate abuti periculosum, IV, 80, *v.* 194, 195. Lenitatis duplex fructus, *ibid.* 86, *v.* 341 *et seqq.*

Leno. Lenonum ministeria dæmones exercent, I, 532.

Lenocinium. Quam lenocinii mercedem ambiant dæmones, I, 532.

Leo Magnus (S.). Præclara ejus verba ad dignoscendam in Christo utramque naturam, II, 109.

Leo in siderum numerum ascriptus, quid in comparatione crucis in cœlo fulgentis, I, 182. Leo rapiens et rugiens, quis, II, 58. Non accusandus quod non simiæ vultum præferat; quid inde? *ibid.* 453. Summum virum a rebus minimis commendare, idem est ac leonem ab unguibus laudare, I, 265. Leonum furor a Daniele, in lacu, vinctus, II, 464. Ut leonum et cæterorum animantium non iidem sunt motus atque impetus; sic nec præfectorum et subditorum, I, 484.

Leo. Non placet ut simii floreant et celebres sint, leones autem quiescant, III, 224. Leo homini paret, *ibid.* 463, *v.* 632, etc. Leo ab ungue agnoscitur, *ibid.* 4, *v.* 6. Leones ad ferrum jubam arrigunt, *ibid.* 46, *v.* 15, etc. Leo prædæ suæ reliquias fastidit, *ibid.* *v.* 26 *et seqq.* Leo ex simia non metiendus, *ibid.* 108, *v.* 290. Leone relicto, aliquis aliquando in ursam incurrit, et in serpentem, *ibid.* 183, *v.* 616 *et seqq.* Leo rugiens quantum differat a simia blandiente, *ibid.* 288, *v.* 771. Leo nunc, ante simia, *ibid.* 355, *v.* 80. Leonis qui curam gerit, non robore domat iram belluæ, sed manu permulcens et blandis verbis, *ibid.* 480, *v.* 26.

Leochorium. *Vide* Leos.

Leoninæ pelli vulpinam prætexere, I, 141. Leoninam pellem prætendere, idem est quod aperte vi grassari; vulpinam autem prætexere, idem est quod astu rem gerere, IV, 734, 735.

Leontius, Cæsareæ Cappadociæ episcopus, I, 406. Unus ex illis erat a quibus Gregorii pater salutis auxilium poposcit, cum Nicæam ad concilium generale contenderent, *ibid.*

Leontium presbyterum Olympio præfecto commendat Gregorius, III, 199, 200. et Hellenio, IV, 433, *v.* 203, 204.

Leos, Orphei filius. Lei filiæ pro patria moriuntur, IV, 27, *v.* 676.

Leos, Orphei filius, ut Atticam universam gravissima fame levaret, tres filias virgines mactandas tradidit, quod hoc unum depellendo morbo remedium oraculo ostensum esset. In cujus beneficii memoriam monumentum ab Atheniensibus erectum est, quod Leochorium appellarunt, IV, 699.

Lepores exterrent foliorum strepitus, IV, 133, *v.* 59.

Lepra, hoc est, deformis pravitas, II, 330. Qui ea solutus est, purgationem sacerdoti ostendat, quare, *ibid.* Lepra vel morbo sacro laborantes, cur in pretio habendi, I, 339.

Lepra a Christo sanata, III, 387, *carmen* XX, *v.* 3; 389, *carmen* XXI, *v.* 3, et *carmen* XXII; 390, *v.* 3; 393, *v.* 7; IV, 182, *v.* 587.

Leprosus septem diebus purgatur, II, 349. Leprosus, grave et miserandum spectaculum, I, 315. Leprosorum pauperum lamentabilis status, *ibid.* Gemitus eorum internis templi cantibus ex adverso respondet; atque adversus mysticas voces miserabilis luctus excitatur, *ibid.* 319. Benevolentia erga leprosos vario argumentorum genere suadetur, *ibid.* Leprosus decimus, quamquam Samaritanus esset, alios tamen grati animi officio vicit, II, 330. Hic, præ cæteris, imitandus, *ibid.* Leprosorum tristis imago, *ibid.* 451. Basilius Magnus eos osculatur, et ut fratres amplectitur, *ibid.*

Leprosorum opera cibos exercitui apponit Elysæus, III, 381, *v.* 28, 29. Leprosi a Christo mundati, IV, 380, *v.* 47, etc. Decem leprosos expurgavit Chris-

tus, quorum unus erat Samaritanus, III, 390, *v.* 17.

LEVI, in lumbis Abrahæ, II, 99. Qua ratione in lumbis patris esset, antequam in lucem prodiret, I, 460.

Levi patriarcha, III, 379, *v.* 2. Levi et ejus filiis commissa cura tabernaculi, IV, 298, *v.* 188.

LEVIATHAN : diabolus hoc nomine vocatus ; non ideo Jesu, qui agnus et margarita dicitur, præferendus, II, 290.

LEVITÆ, gradibus et officiorum varietate distincti, eximium ordinis ac disciplinæ specimen, II, 181. Arcam gestabant, *ibid.*

Levitarum hæreditas, IV, 21, *v.* 505, etc.

LEVITATIS opinionem subeunt, qui facili momento in contrarias sententias feruntur, II, 183.

LEVITICUS liber canonicus, III, 378, *v.* 11 ; IV, 508, *v.* 265.

LEX. Deus legem, Prophetas, ac prius etiam naturalem legem non scriptam, eorum quæ geruntur censorem dedit, I, 331. Legis mandatum, lucerna et lumen est, II, 300. Lex, arbitrio Adami præscripta, *ibid.* 502. Quasi materia, libero arbitrio tradita, *ibid.* 268. Lex vetus homini data, velut maceria quædam, inter Deum atque idola interjecta, *ibid.* 487. Cum primum ferretur, terrores multi eos qui ad montem acciti erant inferiori loco sistebant, I, 71. Lumen typicum erat, veritatem adumbrans, II, 300. Futurorum et spiritualium umbra fuit, *ibid.* 485. Difficile est suam cuique figuræ allegoriam excogitare, *ibid.* Lex rudis infantem Israëlem multis arietum millibus tenebat, per cruenta sacrificia futurum adumbrans, I, 218. Lex Moysi data, iis qui e vulgo sunt, litteralis ; iis qui supra vulgus ascendunt, spiritualis, *ibid.* 454. Mysteria Paschæ Domini Jesu adumbravit, II, 496. Ad Christum deducebat, *ibid.* 487. Præcepta ejus multa integritatem animæ significantia, I, 72. Peccatorum fines duntaxat prohibet ; nobis vero ipsæ etiam peccati causæ crimini vertuntur, II, 492.

Legis participatio, alia evangelica, alia litteralis ; prior affectanda, II, 498. A lege ad gratiam transeundum, I, 74. Legis et Prophetarum caput est unitas spiritus in vinculo pacis, *ibid.* 527. Summa legis charitas, *ibid.* 311. Lex animarum dispensatoribus rectæque doctrinæ arbitris a Gregorio præscripta, quænam, II, 376. Velle imperatoris lex est non scripta, et quidem scriptis legibus firmior atque valentior, quare, I, 154. Legis nostræ non est, vi et coacte, sed sponte gubernari, *ibid.* 300. Qui legem legunt, legem non intelligunt ; qui se legis interpretes profitentur, magistris aliis opus habent, II, 244. Legisperiti Jesum Christum de perfectione interrogant, *ibid.* Suprema et prima Dei lex imitanda, quænam, I, 330.

Lex vetus umbris erat involuta, III, 358, *v.* 69. A Christo adimpleta ipso veniente recedit, *ibid.* 372, *v.* 70, 71. Lex scripta, *ibid.* 414, *v.* 133. In corde scribendæ leges quas Deus scripsit in tabulis, *ibid.* 380, *v.* 1, 2.

Lex nova tendit ad perfectius, IV, 68, *v.* 219. Leges christianæ discrepant a legibus humanis, III, 117. Benignæ sunt et humanæ, *ibid.*

Lex aliud, aliud caro præcipit, III, 487, *v.* 37.

Lex prima et secunda populis exponenda, IV, 272, *v.* 305, 306.

Lex ecclesiastica. Hac nihil est venerabilius, III, 120.

Lex humana. Humanæ leges acerbæ sunt atque ad cruorem usque grassantur, III, 117. Leges sine metu custodiendæ, IV, 133, *v.* 51, 52. Legibus insolvetur ad suam perniciem qui legem non legitime saucit, *ibid.* 134, *v.* 68, 69.

Lex carnis et spiritus. Lex duplex altera bona, et bonis gaudet altera mala et malis delectatur, IV, 369, *v.* 71, etc. Lex carnis, *ibid.* *v.* 75, etc. Lex spiritus, *ibid.* *v.* 83, etc. His legibus certantibus supervenit Spiritus Dei, et menti dat opem et solvit corporis tumultum, *ibid.* *v.* 89 *et seqq.*

LIBANIO se ipsum nomine matris suæ commendat Gregorius, III, 316.

LIBANUS. Juliano extincto, rursus Ecclesia canit : *Pudefactus est Libanus,* I, 201.

LIBELLUS repudii. *Vide* REPUDIUM.

LIBER viventium et pereuntium, I, 449. In eo jam inscripti sumus pro vitæ actæ merito, *ibid.* Libri nonnulli Scrip-

turæ sacræ juvenibus apud Hebræos interdicti, II, 194.

Libri divini sunt utiliores ac aptiores ac rhetoricæ tractatus, III, 315. Libri Christianorum sacrosancti, IV, 489, *v.* 113. A sancto Spiritus afflati, *ibid.* 492, *v.* 185. Antiqui fœderis libri canonici, nempe primi tantum et Hebraïci canonis juxta sanctum Gregorium, *ibid.* 508, *v.* 264. Novi Testamenti libri canouici, *ibid.* 509, *v.* 289. *Vide* Scripura sacra.

Libera voluntas ad laudem obtinendam necessaria, II, 253.

Liberorum copia, cura necessaria, IV, 53, *v.* 15, 16.

Libertas arbitrii, cur homini data, II, 268. Libertati quasi materia lex est, *ibid.* Libertas et divitiæ primi hominis in sola mandati observatione sitæ erant, I, 330. Libertas et regnum est, dominationem probe agnoscere, *ibid.* 522.

Libertas hominis in principio creationis qualis fuerit, III, 368, *v.* 97.

Liberum arbitrium. Qui hominem primum creavit, liberum eum suique arbitrii reliquit, sola mandati lege coërcitum, I, 330.

Libido, sapientes etiam viros furore afficit, I, 531. Equulei petulantis et indomiti more, rationem secum abripiens, *ibid.* Saturitatis filia, *ibid.* 527. Sub deorum nomine culta, II, 71. Mysteriorum obtentu a Juliano imperatore obvelata, I, 195. Turpe est, cum ætate consenueris ac defluxeris, libidinem tamen minime consenuisse, II, 311.

Libidinem frenare sapientia est, IV, 127, *v.* 20. Libido equus domandus, *ibid.* 381, *v.* 10, etc. Adjuncta ira cuncta turbas, *ibid.* *v.* 13.

Libra. Divinitatem ad libram expendere non licet, II, 422.

Licentia principe carens eximenda, I, 23.

Lignum scientiæ intempestive perceptum, nos a ligno vitæ removerat, I, 37. Christus ideo crucem conscendit, ut ligno sanctitatem afferret, *ibid.* 52. Adamus per Christum ad vitæ lignum adductus, *ibid.* 37. Per ignominiæ lignum, ad vitæ lignum, unde excideramus, revocati sumus, II, 204.

Lindus convicia miscens sacris, IV, 496, *v.* 278.

Lingua. Linguæ prurigo, ætate Gregorii vigens, I, 452. *Vide* Constantinopolitani. Linguæ prurigo Eunomianis objecta, II, 50. Cur manibus vinctis linguam armavimus? *ibid.* Vetus linguarum divisio, laudabilis; quæ in Pentecoste evenit, laudabilior, *ibid.* 360. Varietas linguarum quibus Apostoli loquebantur, signum infidelibus erat, non fidelibus, *ibid.* 359. Ista locutio: Audiebat unusquisque lingua sua illos loquentes, ambiguitatem habet, *ibid.* 360. Quomodo intelligenda, *ibid.*

In linguis apparet Spiritus sanctus, propter cognationem quam cum Verbo habet, II, 356. In linguis igneis; an propter purgationem, vel propter essentiam divinam? *ibid.* In linguis dispertitis, ob gratiarum diversitatem, *ibid.* Nec diabolo aditum aut ansam, nec improbis linguis licentiam dare oportet, I, 515. Cum linguis pugnare sacerdoti non vacat, II, 237. Sacerdos ne sacrificium altaris offerat, priusquam lingua ejus exultatione impleta sit, divinæque melodiæ plectrum effecta, I, 73. Linguæ Latinæ inopia effecit, ut Occidentales hypostasim ab essentia distinguere non possent, *ibid.* 494.

Lingua. Linguæ libertatem nemo coërcet, III, 74. Lingua nihil præstantius si malos duntaxat peteret, *ibid.* 440, *v.* 36, 37. Lingua sæpius mala, *ibid.* *v.* 38, etc. Lingua proclivis ad omnia peccata, *ibid.* 441, *v.* 75. In aure quam in lingua minus est periculi, IV, 37, *v.* 969; 236, *v.* 1254. Lingua coërcenda, *ibid.* 139, *v.* 59, 60. Lingua nihil perniciosius hominibus, *ibid.* 340, *v.* 25. Est equus semper currens et telum paratissimum, *ibid.* *v.* 26. Hanc nihil cohibet, *ibid.* 341, *v.* 37, 38. Linguæ sagitta omnes ferit, nec parcit ulli, *ibid.* *v.* 39. Sapientiæ arcem tenet qui linguam domuerit, *ibid.* *v.* 46. Lingua evomit omne conviciorum genus, *ibid.* *v.* 47 *et seqq.* Rixas et dissidia parit, *ibid.* 342, *v.* 57. Linguæ inconstantia, *ibid.* *v.* 63, 64. Lingua stultis omnibus exitiosa, maxime ministris cœlestis sacrificii, *ibid.* *v.* 67, 68. Sermo, simul atque e lingua erupit supra modum furit nec revertitur, *ibid.* 344, *v.* 117, 118. Lingua domita, ira comprimitur, *ibid.*

345, *v*. 133. Lingua vitii dimidium est hominibus, *ibid*. 368, *v*. 45. Lingua non admittat cœnum, *ibid*. 395, *carmen* LXI, *v*. 6. Lingua nihil est volubilius, *ibid*. 400, *v*. 31. Linguam frenet præsertim mulier ne marito invisa fiat, *ibid*. 482, *v*. 80. Lingua procax et innocentibus sæpe noxam intulit, *ibid*. *v*. 81.

Linguam ligavit Gregorius, IV, 339, *v*. 1 *et seqq*. Lingua nocuit Gregorio et amicorum omnium conflavit invidiam, *ibid*. 347, *v*. 187, etc. Rogat Christum Gregorius ut ipsum a malis linguis liberet, *ibid*. 348, *v*. 205.

Linguarum divisio, III, 414, *v*. 130 *et seqq*.

Linguæ a Christo solutæ, IV, 183, *v*. 589, 590.

LINUS deos carminibus effert, IV, 495, *v*. 243.

Linus Orphei præceptor fuit, primusque et multi tradunt, a Phœnice ad Græcos litteras attulit, IV, 748.

LIRIANDUS, prædium a Castore pauperum domui donatum, III, 289.

LIS. Lites fugiendæ, quæ accendunt iras, IV, 135, *v*. 107, 108. Litium sollicitudines quantæ, *ibid*. 166, *v*. 152.

LITTERA. De litterarum inventoribus conjecturæ, I, 163. De litteris disputare, quam turpe, II, 352. Hæreticorum erga litteram studium impietatis est obtentus, *ibid*. 139. Litteræ Judaïco more serviunt, qui relictis rebus syllabas consectantur, *ibid*. 156. Litteræ vetustas fugienda, ut spiritus novitati serviatur, I, 73. Littera surgendum ut spiritum sequamur, II, 245. Litteram duntaxat prospicienti Christus petra offensionis est, I, 389.

Litteris apud multos nihil venerabilius, III, 100. Qui litterarum studia colentes vitium addiscunt, gravissima injuria afficiuntur, *ibid*. 256. Litteris sacris incumbendum, IV, 506, *v*. 185.

LITURGIA Basilii Magni, II, 426. Liturgia pro remedio a Gregorio seniore adhibita, I, 431.

LIVIA. Amphilochii uxor, adhuc formosa et juvenis morte rapitur, IV, 522, *carmen* XXV *et carmen* XXVI. Cum filio Euphemio sepulta, *ibid*. *carmen* XXV, *v*. 5. A filiorum triade et marito Amphilochio sepelitur, *ibid*. 523, *carmen* XXVII, *v*. 5, 6. Ejus laudes, *ibid*. *v*. 1, etc. Corpus Liviæ in aliqua Martyrum basilica tumulo mandatum erat, IV, 751.

LIVOR res secundas misericordia calamitatem sistit, I, 387. Invidorum tabes, affectuum omnium iniquissimus simul et æquissimus, quare, II, 232. Ea quæ recta sunt, inficere vult, I, 516. Muscæ in oleo morienti, et suavitatem corrumpenti, similis, *ibid*.

Livorem nihil effugit, III, 38, 244. Livore laborantem Eustochium sophistam demulcet et exagitat Gregorius, *ibid*. 254, 255, 256, 257. Livor nil potest sine Deo, IV, 136, *v*. 127. A nobis nullum habet munus quo placetur, *ibid*. 443, *v*. 46. Eloquentiæ cedit, *ibid*. 474, *v*. 215. Qui sint ii quos livor insectatur, *ibid*. *v*. 216, etc. *Vide* INVIDIA.

LOCUSTARUM plaga in Ægypto, III, 380, *carmen* XIV, *v*. 10.

LOGICA veritatem delitescentem disputatione profert in lucem, IV, 459, *v*. 65, 66.

LOLLIANO Gregorius Helladium et Eulalium consobrinos suos commendat, III, 26.

LONGANIMITAS, quid, IV, 147, *v*. 46.

Longanimitas pulchra res est, testis est Jesus qui non solum Angelorum legiones recusavit adversus eos qui impetum in se ipsum faciebant ac vim ei faferebant, sed etiam ei quem percusserat Petrus, aurem restituit; testis est et Stephanus, I, 309.

LOQUACITAS inepta, piis homininibus jucunda non est, II, 112.

LOQUI. Frequenter, non tamen absque modo et mensura, de Deo loquendum, II, 185.

LOTH : ei uni Sodomitæ universi non anteponendi, II, 371. Loth Sodomita, moribus tamen haudquaquam Sodomita, I, 309. Hospitalitatis cultor, *ibid*.

LOTOPHAGI, Africanus populus, III, 9, 10. Lotophagi in Africa apud Syrtes habitabant, inde vocati, quod loto victitare dicerentur; quem cibum, suavitate sua, patriæ oblivionem edentibus afferre tradit Homerus, III, 494. Lotophagorum paupertati Gregorius apponit Alcinoï mensam deliciis omnibus refertam, *ibid*. 9, 494.

LUCAS in Achaïa prædicat, II, 205.

Lucas, in texendo genealogiam Christi, Nathani nepotes recensuit, III, 383, *v.* 14. Christi genus enarrat juxta legem, *ibid.* 384, *v.* 34. Generationem ducit Christi ab Adamo ad Jesum, *ibid.* 385, *v.* 60, 61, etc. Lucas Paulo intimus, *ibid.* 389, *carmen* XXII, *v.* 2; 393, *carmen* XXV, *v.* 6. Lucæ Evangelium canonicum, *ibid.* 379, *v.* 32; 509, *v.* 291. Hoc scripsit Græcis, III, 389, *v.* 1. Lucas auctor est canonici libri Actuum Apostolorum, IV, 509, *v.* 296, 297.

LUCERNA supra candelabrum collocanda, numeris omnibus absoluta divinitatis confessio, I, 301. Ideo Basilius Gregorium pontificem unxit, quia passus non est lucernam modio, ut dicitur, obduci, *ibid.* 286. Lucernæ quibus totum Ecclesiæ corpus illustratur, quænam sint, *ibid.* 207. In Christianorum festis adhibendæ, *ibid.*

Lucerna Israëlis nequaquam extinguetur, etiamsi mali ventis flabelletur, III, 300.

Lucernæ super candelabrum parabola, III, 396, *v.* 71.

LUCIANUS philosophorum vitia frequenter irridet, I, 136.

LUCIANUM compresbyterum Alypio commendat Gregorius, III, 125.

LUCIFER et Eusebius episcopi occidentales, Cæsareæ Cappadociæ adsunt, et orthodoxos omnes ad suas partes pertrahunt, II, 421.

LUCIFER et Hesperus una eademque stella est, quæ si mane luceat, appellatur Lucifer; si sero, Vesperus dicitur, IV, 744.

LUCIFER angelus, propter superbiam caligo effectus, II, 266 Ob splendorem ita dictus; ob superbiam caligo effectus, *ibid.* Ob invidiam et mentis elationem prolapsus, *ibid.* 232.

Lucifer fuit primo angelus, III, 436, *v.* 680. Ejus lapsus, fidelium Angelorum decori non nocuit, *ibid. v.* 680, 681; 472, *v.* 20, 21. Lucifer angelus malus, IV, 571, *v.* 1. *Vide* ANGELUS LAPSUS.

LUCIUS Alexandrinæ sedis invasor, secunda quædam Ægypti plaga, secundus Arius, II, 15. Quorumdam flagitiorum ejus enumeratio, cum omnia referre pigeat, *ibid.* Tabeel nomine a Gregorio designatus, *ibid.* 16.

LUCRIUS. *Vide* MERCURIUS.

LUCRUM, quid, IV, 150, *v.* 121.

LUCTUS dicitur quemdam mutasse in arborem, alium in lapidem et fontes fluxisse lugentis, IV, 520, *v.* 1, 2. Luctus Gregorii ad Deum, *ibid.* 323, 324.

LUDERE. Adversus se ipsum ludere, quam periculosum et stolidum, II, 312.

Ludere. Ludendi aliquando finem et balbutienti puerili more facere nos oportet et ad veram eruditionem aspirare, III, 315.

LUDI gladiatorum quam improbi, IV, 503, *v.* 114. Quæ mala pariant ludi equestres et currules, *ibid.* 504, *v.* 150.

LUES jumentorum Ægypti plaga, III, 380, *carmen* XIV, *v.* 7.

LUMBI et renes qua ratione per baptismum lustrandi, II, 336. Quandonam in veritate succincti, *ibid.* 493.

LUMEN primum ac purissimum, deitas, II, 334. Primum, Deus trino splendore micans; secunda lumina primique luminis radii, Angeli, *ibid.* 472. Lumini magno conveniebat opificium suum a lumine auspicari, *ibid.* 472. Lumen hoc nostrum quod nocte scinditur, ante solem creatum est; postea vero ad orbem illustrandum soli traditum, *ibid.* Forma solis est, *ibid.* Lumen primum Deus, secundum Angelus, tertium homo, II, 299. Alia lumina hominibus a Deo concessa, *ibid.* 300.

LUMEN. Luminum quæ Scriptura commemorat, enumeratio et explicatio, II, 332. Lumen omne quod cernitur, perexiguus divinæ lucis radius est, *ibid.* 179. Lumen pervigilii Paschæ quænam lumina referat, *ibid.* 483. Veluti profesta quædam animorum voluptas est, *ibid.* Quæ et quanta hujus diei gratia, II, 276 *et seqq.* Unum illud lumen fugiendum, quod ex sævo igne (scelerum vindice) nascitur, *ibid.* 332. Aliud verum, aliud fallax, de utroque multa, *ibid.* 334.

Lumen sub modio abditum candelabro imponendum, III, 222.

LUMINARIA in mundo effici, quidnam hoc, II, 334.

LUNA, mundi gubernatrix habita, II, 70. Novæ lunæ festum, ut a gentilibus

celebratum, I, 205. Lunæ affectiones, ut in multorum notitiam venere, II, 87. Ignotæ de luna quæstiones, *ibid.* 88.

Luna. Ejus cursus interruptus, III, 406, *carmen* XXXVI, *v.* 9; 422, *v.* 317.

Luna quæ alternis vicibus vivit et occidit, et rursus pleno lumine revertitur, opus est Christi, IV, 351, *v.* 17, 18.

Lunaticus a Christo sanatus, III, 388, *v.* 25, 26.

Lupus Arabicus alios omnes crudelitate et proceritate vincit, II, 58. Luporum, quos animarum pastor timere debet agendi ratio, *ibid.* 28.

Lupum inspicit quandoque qui pellem præterit, IV, 263, *v.* 38.

Lusciniæ tristes moduli, IV, 498, *v.* 309, 310.

Luscus. A lusco non differt qui vel solos mores vel solam doctrinam consecutus est, II, 404.

Lustratio est ablutio inquinamentorum, IV, 151, *v.* 173.

Lutum. Gentiles qui obscœnis sacrificiis corpora sua mundabant, lutum luto purgabant, II, 19.

Lux, nomen Filio Dei attributum, quare, II, 134. Una lux in tribus solibus, unam deitatem in tribus personis utcumque repræsentare posset, II, 149.

Lux duplex. Lux est splendor ex igne, menti lux ratio, IV, 146, *v.* 12.

Luxus divitum exponitur et perstringitur, I, 321.

Lycurgus legum conditor, IV, 5, *v.* 41.

Lydia regio est Minoris Asiæ, Crœso rege et Pactolo aurifero flumine nobilis, IV, 742.

Lydiæ opes. Aurea Lydiorum domibus ramenta largitur fabula, IV, 435, *v.* 263, 364, etc.

Lydius lapis ad quem catechumenorum animus exploratur, II, 323. Lydiorum tyrannis, ut a Gyge occupata, *ibid.* 413.

Lydorum et Mysorum termini sint separati, IV, 14, *v.* 293.

Lyra Orphei, II, 279.

Lysander dictitabat ad fraudem confugiendum esse, cum aperta vis nihil proficeret, IV, 735.

Lysia. De Lysia oratore ait Dionysius censor, quod artificio carere summi artificii est, III, 241.

M

Macedoniani (qui Spiritum sanctum creaturam habent) contumeliosi sunt et mali servi, atque adeo malorum pessimi, II, 351. Dimidia ex parte recte sentiunt, *ibid.* 157. Blasphemiæ ansam ex eo arripiunt, quod Scriptura Spiritum sanctum nec dilucide nec sæpe Deum vocet, *ibid.* 155. Refelluntur, *ibid.* 161. Rabulis comparati, *ibid.* 148. Catholicos tritheitas vocant, cum ipsi eadem ratione bideitæ vocari possint, *ibid.* 149.

Macedoniani episcoporum sibi ipsis nomen asciscunt, III, 274.

Macedonius, cui scribit Gregorius, huic de acceptis beneficiis gratias agit, III, 317.

Macedonius hæreticus. Macedonius Spiritum creatum asserebat, IV, 233, *v.* 1180.

Machabæi, apud multos non honorati; digni tamen qui ab omnibus honore afficiantur, I, 345. Gregorius eorum historiam ex Josephi historici libro de imperatrice ratione desumit, *ibid.* 346. Non ideo contemnendi, quia ante crucis mysterium tales fuerunt, *ibid.* 347. Machabæi, Eleazari filii (spirituales), *ibid.* 349. Fortes et magnanimi filii, nobilis matris nobilis soboles, alacres veritatis pugiles, *ibid.* Antiochi temporibus superiores, sinceri Mosaïcæ legis discipuli, exacti patriorum rituum custodes, *ibid.* Numero septem, *ibid.* Unum spirantes, unum ad vitam iter,

hoc est, mortem pro lege Dei oppetitam, agnoscentes, *ibid.* Non minus animis quam corporibus fratres, mortis causa inter se æmuli, *ibid.* Hoc unum metuentes, ne fessus tyrannus cruciandi finem faceret, *ibid.*

Machabæorum sermones ad tyrannum, quales fuerint in summa declaratur, I, 350 *et seqq.* Quibus verbis se ipsos mutuo cohortentur, *ibid.* 352 *et seqq.* Se velut aprorum dentes, invicem acuunt, *ibid.* 354. Facinus eorum Jephte sacrificio cautius atque magnificentius, quare, *ibid.* 358. Danielis certaminibus haudquaquam inferius, *ibid.* Juvenum in Assyria captivorum luctationibus haudquaquam cedit, *ibid.* Machabæi Martyribus christianis laude haud inferiores, quare, *ibid.* Judæorum status in hujus certaminis periculo continebatur, *ibid.* Ipse quoque Antiochus eos demiratus est, *ibid.*

Machabæorum mater, sollicita ne non ipsis supplicium inferatur, I, 347. Sacrificium ejus Abrahæ sacrificio præstantius, quare, *ibid.* 348. Quanta ejus animi fortitudo, *ibid.* Qua ratione cum filiis decertaret, *ibid.* 349. Ejus exhortatio ad filios, *ibid.* Ad Deum gratiarum actio post consummatum eorum martyrium, *ibid. et seqq.* Orationem ad tyrannum convertit, et filiis adjungi se postulat, *ibid.* 356. Ad rogum, ut ad nuptialem thalamum, currit, ne sanctum et generosum corpus profani homines contingant, *ibid.* 357. Machabæorum exemplum sacerdotibus, matribus et adolescentibus propositum, *ibid.* 359.

Machina mundi inscrutabilibus Dei judiciis regitur, I, 389. Tota hæc rerum machina in fine dissolvenda, aut in præstantiorem statum commutanda, II, 174.

Macrina sancti Basilii soror, Emmelii primogenita, omnium virorum oculis vivens latuit, sed mortua omnium lingua fertur, IV, 558, *carmen* CXX, *v.* 1 *et seqq.*

Macrobium, quem suum alumnum vocat Hellenio commendat Gregorius, IV, 433, *v.* 198, etc.

Macula levis in piis, gravior videtur, quam in mundi cultoribus grave crimen, IV, 126, *v.* 325, etc.

Madianitæ universi uni Moysi non anteponendi, II, 371.

Mænadæ. Quales fœminas fabulæ Mænadas vocent, II, 225. Arianæ mulieres simile quiddam eorum procacitati una nocte perpetrarunt, *ibid.* 226. Nefandi hujus spectaculi descriptio, *ibid.*

Magi stella ad Christum nascentem adducuntur, III, 355, *v.* 53, etc.; 372, *v.* 62, 63. Magi signant Gentilium ingressum, IV, 152, *v.* 199.

Magia Persarum inventum, I, 164.

Magister. Magistri nostri bonitas æmulanda, I, 446. Non magistri pietatem nobis imitandam proponemus? *ibid.* 448.

Magistratus potestas iniquo animo non ferenda, I, 389. Magistratibus, quibus periculum est ne baptismi gratia depereat, quid agendum, II, 313.

Magna superans facile parva superabis, IV, 338, *v.* 13, etc.

Magnanimitas. Viri magnanimi est omnia facile tolerare, IV, 149, *v.* 93.

Magnes validissimum ferrum ad se trahit, III, 136. Lapis magnes mortarium ferreum trahit, *ibid.* 461, *v.* 583; IV, 116, *v.* 97, 98; 493, *v.* 91.

Magnificentia est operum splendor, IV, 149, *v.* 91.

Magnitudine animi præditus amicorum potius libertatem quam inimicorum blanditias amplectitur, III, 31.

Magnus vir magna, parvus parva aggrediatur, I, 75.

Magus. Cyprianus magus arte illa in notitiam hominum venerat, I, 531. Artis hujus libri a Cypriano publice propositi, et in ignem conjecti, *ibid.* 534. Magi artem sacrificandi, et per victimas vaticinandi, sectantes, II, 279. Magi omnium regem agnoscunt, et ex sideris aspectu cœlestem conjectura assequuntur, I, 447. Magorum dux stella, quæ prius ab ortu in Bethleem cucurrit, I, 182. Magorum dona Christum regem, Deum, et nostræ salutis causa moriturum testantur, II, 273.

Major, vox ab Eunomianis jactata ut Patris et Filii æqualitatem tollant in Trinitate, II, 121. Cum Pater major Filio dicitur, majoris vox ad causam (principium) referenda, *ibid.* Ratione humani-

tatis, Pater Filio major intelligi potest, *ibid.* Sed non tam honorifice, quam ratione principii, *ibid.*

MALACHIAS, quid malis sacerdotibus exprobret, I, 57.

Malachiæ liber canonicus, III, 378, *v.* 24; IV, 509, *v.* 282.

MALCHO Jesus aurem restituit, III, 114.

MALE quibus est, populus favet, IV, 216, *v.* 660.

MALEDICENTIA : quis fructus ex ea colligendus, I, 506. *Vide* ACCUSATOR. Maledicentiæ et audaciæ portas omnibus aperit nimia hæreticos in Ecclesia recipiendi facilitas, I, 66.

MALEDICERE. Qui maledixerit patri vel matri, morte moriatur, II, 246.

MALEDICTIO matris eradicat fundamenta, II, 246. Maledictio montis Gelboë, I, 377.

MALEDICTUM nostri causa, Christus, II, 118, 119.

Maledicta quomodo ferenda, III, 257.

MALEDICUS ille est qui contra omnes os suum armat, IV, 149, *v.* 107.

Maledicum exagitat Gregorius, IV, 565, 566.

MALIGNI et improbi, ex eo quod alios calumniis incessunt, vitiis suis opem ferre moliuntur, II, 456.

MALUM, non a Deo creatum; sed nostrum opus est et diaboli, II, 341. Ex incuria et socordia ad nos irrepsit, non autem a Creatore; ejus essentia nulla, *ibid.* Mali causa nullatenus Deo ascribenda, I, 122. Ex boni incuria nascitur; non secus ac tenebrarum principium est lucis secessio, I, 448. In malo perseverare funestum et exitiosum, II, 388.

De origine malorum, quibus terra nonnunquam afflictatur, variæ ac perutiles quæstiones, I, 365. Mala hæc levia sunt in comparatione iræ, ignis et carbonum quæ impios in altera vita manent, *ibid.* 367. Malum malo non permutandum, sed bonum semper tenendum, II, 378. Malis premuntur viri sancti, I, 419. Quibus de causis, *ibid.* Malo alieno erudiri nos oportet, *ibid.* 380. Quisquis premitur, ingeniosus et solers esse solet ad quærendam mali depulsionem, *ibid.* 534. Malum malo extrudi nonnunquam evenit, *ibid.*

Malum morale, hoc non pugnat cum Deo, III, 349, *v.* 26. Malum a Deo non est, nec principio carens, *ibid.* 361, *v.* 42, etc. Omnes ad malum sunt paratiores, *ibid.* 443, *v.* 123, 124. Fraude dæmonis ex bono nascitur malum, *ibid.* 448, *v.* 257, 258. Mali facilior est quam boni communicatio, IV, 254, *v.* 1759; 279, *v.* 511.

Malum physicum, mala propria, malis alienis animum adjiciendi spatium non præbent, III, 94. Malorum experientia humanitatem ac misericordiam docet, *ibid.* 199. Malis frangi non debemus quia transeunt, *ibid.* 444, *v.* 145, etc. Mala omnibus communia, IV, 44, *v.* 110, etc. Mala bonis præponderant, *ibid.* 48, *v.* 59, etc. Malum occultum lenius est, *ibid.* 76, *v.* 82. Malis delectari est perfectioris malitiæ, *ibid.* 180, *v.* 511. Malorum propriorum satis est nobis, *ibid.* 279, *v.* 521. Malis multis cavendum ne pejores fiamus, *ibid.* 349, *v.* 11, 12. Mala sunt-ne pœnæ peccati, an vitæ carbones, quibus justi purgantur? *ibid.* 360, *v.* 12. Malis delectantur dæmonum exercitus, IV, 505, *v.* 165. Malis summa vis solutio timoris, *ibid.* 28, *v.* 721.

MALUS celerrime adducitur ut bonum etiam virum condemnet, I, 476. Crimen est apud Christianos non modo malum extitisse, sed etiam a malo parum abfuisse, *ibid.* 175. Malus male perdetur : sententiæ hujus applicatio ad Julianum imperatorem, *ibid.* 157.

Malus homo. Mali bonis benefaciunt, iis ansam præbendo sese rebus cœlestibus addicendi, III, 138. Mali cultores suos male diligunt et sub aliena persona res suas ludunt, *ibid.* 295. Mali plures sunt quam boni, *ibid.* 427, *v.* 465, 466. Utilis est qui malos injicit oculos, *ibid.* 448, *v.* 248, 249. Mali in terris bonis sunt feliciores, IV, 43, *v.* 97. Mali futuras pœnas ludibrio habent, *ibid.* 44, *v.* 105. Malis melius fuisset, si nati non essent, vel si toti interiissent, *ibid.* 49, *v.* 101, etc. Malis placere turpis gloria, *ibid.* 130, *v.* 47, 48. Mali fugiendi et ab iis munus non accipiendum, *ibid.* 143, *v.* 189; 502, *v.* 65, etc. Sunt feræ, mare, bellum, ignis, *ibid.* 161, *v.* 19, 20. Oderunt Deum amantes, nec judicium contremiscunt, *ibid.* *v.* 21. Mali,

sicut nec boni, in terra sunt stabiles, *ibid.* 178, *v.* 472. Melius est videri malus, cum bonus sis, quam optimus, cum pessimus sis, *ibid.* 180, *v.* 514, etc. Malorum præda sunt boni, *ibid.* 221, *v.* 796. Malum non esse, non satis est, *ibid.* 277, *v.* 454. Malorum prosperitas et calamitas bonorum, multum incommodi parit, *ibid.* 289, *v.* 789, etc. Malis quid nulla eveniunt mala, bonis autem plurima, *ibid.* 360, *v.* 10, etc. Mali alios inficere conantur ut plures habeant socios criminum, *ibid.* 502, *v.* 73, 74. Malorum et bonorum separati termini, *ibid.* 572, *carmen* XXIII, *v.* 3.

Mamas (S.) insignis pastor et martyr, prius quidem cervas mulgebat, ad eum novo et inusitato lacte alendum properantes, II, 479. Festum ejus in metropoli (Cæsareæ Cappadociæ) vere novo et magna populi frequentia celebratum, *ibid.*

Mamanti presbytero militis filio missionem dari ab Ellebicho postulat Gregorius, III, 307.

Mammona iniquitatis ad comparandos amicos impendatur, II, 495.

Manassis confessio, Deo accepta, I, 442.

Manasses a Deo purgatus, IV, 380, *v.* 41. Præcipue propter peccati confessionem, *ibid.* 446, *v.* 123, etc.

Mandatum Domini est præceptio, IV, 152, *v.* 182.

Manes. Manis tenebræ, II, 12. Una cum tenebris materia, *ibid.* 210.

Manetis prava caligo, III, 349, *v.* 24. Ejus systema confutat Gregorius, *ibid.*

Manichæorum de corpore Christi deliria, III, 145, 146. Fidos habebant discipulos quos Electos vocabant, *ibid.* 155. Manichæorum de anima opinio, *ibid.* 366, *v.* 23, etc. Manichæi gaudentes tenebris, IV, 233, *v.* 1173.

Manichæi Christi corpus in sole repositum esse nugabantur, ex illo David loco, Psal. XVIII, male intellecto errorem suum haurientes : *In sole posuit tabernaculum suum,* III, 509. Athanas Manichæos solicolas vocat, *ibid.*

Manichæorum tenebræ longius philosophorum commentis projiciendæ, II, 102.

Manna e cœlo data, III, 406, *v.* 5 *et seqq.*; 408, *v.* 3; 445, *v.* 167; IV, 103, *v.* 160.

Mansiones apud Deum multæ, II, 51, 195. Omnes implebuntur, *ibid.* 51. Mansionum illarum diversitas, quomodo intelligenda, *ibid.* 52.

Mansuetudo quandoque pro amentia habetur, II, 208. Mansuetudinis exemplar, David, I, 309.

Mansuetudo nos charos Deo reddit, IV, 80, *v.* 186, etc. Mansuetudinem coluerunt Moyses, Aaron, David, Samuel, Petrus, *ibid.* *v.* 188, etc. Necnon et Stephanus protomartyr, *ibid.* 82, *v.* 231. Imo et ipse Christus, *ibid.* *v.* 237. Mansuetudinem coluerunt etiam Ethnici, *ibid.* 83, *v.* 263. Mansuetudo Aristotelis, *ibid.* *v.* 260, etc. Alexandri, *ibid.* *v.* 270, etc. Periclis, *ibid.* *v.* 279. Constantii, *ibid.* *v.* 290. Mansuetudinis præceptum et merces, *ibid.* 85, *v.* 323. Mansuetudo Dei imitatio, *ibid.* 92, *v.* 516.

Manue, periisse se existimat quod Dei visionem natura sua præstantiorem habuerit, I, 279. Timore mortis correptus, quod Deum viderit, *ibid.* 454. Conspectum Dei, per imaginem sibi obversantis, ferre non potuit, II, 75. Timore correptus, cum Dei species ei objecta est, *ibid.* 282.

Manus Christi pro impiis, et propter eos, clavis confixæ, I, 36, 133. Manus, qua ratione purificandæ, II, 335. Manus Moysis, ad precationem compositæ quantum potuerint, I, 303. Manus Absalonis cum illo, proverbium, I, 476.

Manus. Manuum opus, ut puræ ad cœlum tollantur, IV, 368, *v.* 55, 56. Manus non accipiat malum, *ibid.* 395, *v.* 7. Manus Christi expansæ omnium complexio, *ibid.* 153, *v.* 108.

Manus arida a Christo sanata, III, 387, *v.* 13; 389, *v.* 4, 5 *et seqq.*; IV, 183, *v.* 589.

Mara. Aqua amara, et ad potandum non bona, per vitæ lignum dulcis reddita, II, 231.

Maratho apud Græcos celebris, III, 314, 316.

Marcelliani, personarum Trinitatem cum Sabellio negabant : unde Galatæ dicti, II, 508.

Marcellinus diaconus pauperum cu-

rator a Gregorio in testamento instituitur, III, 330.

MARCION, dei hermaphroditi introductor, II, 144. Marcionis deus, ex elementis et numeris conflatus, *ibid.* 210.

MARCIONITÆ, quem Æonum numerum colant, II, 346.

Marcionitæ tres naturas statuunt immobiles, IV, 233, *v.* 1171, 1172.

MARCUS evangelista in Italia prædicavit, II, 205. Marci thronus, Alexandrina Ecclesia, *ibid.* 470.

Marcus Petro addictus, III, 389, *v.* 2; 392, *v.* 5. Marcus Christi narrat miracula, *ibid.* 389, *v.* 1, etc. Marci Evangelium canonicum, IV, 509, *v.* 291. Hoc scripsit Italis, III, 379, *v.* 32; 389, *v.* 1.

MARCUS Arethusius, hæreticarum fidei formularum auctor, I, 137. Vir eximius a Gregorio dictus, *ibid.* ex ignorantia factorum, *ibid.* Immanissime ab Arethusiis habitus, quod templum, Constantii nutu eversum, sub Juliano instaurare noluerit, nec sub Teruntio vitam redimere, *ibid.* 148 *et seq.* A pueris ad pueros pendulus remissus, qui stylis corpus illius excipiunt, *ibid.* 150. Alia suppliciorum genera quibus affectus est, *ibid. et seq.* Ex ipsis etiam cruciatibus delicias capit, *ibid.* Unus ex iis fuerat qui Julianum principem, cum totum genus ipsius periclitaretur, servaverant, *ibid.* 152. Sallustii præfecti et pagani verba ad Julianum de Marci cruciatibus, *ibid.*

MARE, et magnitudine et lenitate mirabile, II, 83. Variæ ac multiplices de mirabilibus ejus quæstiones, *ibid.* Paucissimis Scripturæ verbis verius explicantur, quam prolixis physicorum disputationibus, *ibid.* 84. Mare propter Hebræos scinditur, I, 535. Scissum Hebræos transmisit; et rursum coïens Ægyptios obruit, I, 107. Mare a Xerxe Persarum rege verberibus cæsum, II, 435. Mare fluviis qui in ipsum influunt opus non habens, cujus imago, II, 400. Turbidum et ventis agitatum, humanæ vitæ et rerum humanarum imago, II, 34. Mare Parthenicum, per quod Gregorius, Alexandria in Græciam navigans, gravi tempestate jactatur, I, 423.

Mare apertum ante Hebræos, III, 406, *v.* 3, 4; 408, *v.* 1, 2; 445, *v.* 167.

Mare superambulat Christus, III, 388, *v.* 17; 391, *v.* 6, 7; 406, *v.* 17; IV, 182, *v.* 592. Illud placat, *ibid.* 388, *v.* 18; 389, *v.* 5; 390, *v.* 8; 406, *v.* 18; IV, 183, 591, 592.

MARGARITA pretiosa cum omnibus bonis a Gregorio commutata, I, 218. Margarita undique sibi similis et æque fulgens, qualiscumque imago Trinitatis, II, 222.

Margaritæ parabola, III, 392, *v.* 7; 394, *v.* 18, etc. Margarita pusilla sed gemmis imperat, IV, 536, *carmen* LXIII, *v.* 1.

MARIA, soror Moysis, triumphale carmen auspicatur, I, 103. Lepra inficitur, quod adversus fratrem murmurasset, II, 232.

MARIA, Virgo Deipara, II, 95. Animo et carne a Spiritu præpurgata, *ibid.* 269. Arcano modo ac sine ulla spurcitie, II, 341. Maria Virgo a Justina virgine invocatur, I, 532.

Maria Deipara, III, 144. Non per eam Christus, tanquam per canalem fluxit, *ibid.* Dei Filius ex Patre primum, deinde ex Maria Virgine natus, *ibid.* 371, *v.* 43, etc.; 384, *v.* 37, etc.; 417, *v.* 197. Ejus generationis ex Virgine modus, *ibid.* 372, *v.* 67, etc. Ex Virgine Christi nativitas ineffabilis, *ibid.* 376, *v.* 49, etc. Maria Bethleem in præsepio parit mundi regem, *ibid. v.* 57, 58. Christi mater purissima, *ibid.* 415, *v.* 147; IV, 490, *v.* 172, etc. Mater et templum, IV, 492, *v.* 180, etc. Maria Christo inferior, omnibus aliis superior, III, 437, *v.* 693. Maria columen mulierum, IV, 538, *carmen* LXIX, *v.* 6.

MARIA quædam, Maria Salome et Joanna, ut imitandæ, II, 499.

MARITIMÆ urbes, cur necessariis rebus affluant, II, 426.

MARITOS Gregorius carpit stolidos, qui uxoribus suis fucum adhibere permittunt, IV, 116, *v.* 100, etc. Alii tam stolidi sunt ut de ornatu mulierum contendant et superare gestiant, *ibid. v.* 109. Maritum, post Deum debet uxor venerari ac diligere, IV, 479, *v.* 12, etc. Marito excandescenti cedat mulier,

ibid. v. 24, etc. Maritus mulieri plus quam divitiæ, *ibid.* 480, *v* 30. Marito curæ sint negotia externa, *ibid. v* 46. Marito in dolore posito uxor est portus, *ibid. v.* 44.

Mars vulneratus, aut æneo carcere conclusus, I, 171. De eo alia quædam, *ibid.* 203. Mars ad iram incentivus, *ibid.* 175.

Martiniani sepulcrum nemo audeat violare, sed hoc omnes venerentur, IV, 528, 529, 530, 531, 532. Illo extincto gemit Italia et Sicilia, *ibid.* 529. Cunctis honoratus, fit tamen exiguus pulvis, *ibid.* 530. Poëta, rhetor et judex, navali et terrestri pugna celebris, *ibid.* Beatus in senectute bona sine morbo, moritur, in illa primas ferens, *ibid.* 531. Vivis utilis et mortuis potens, *ibid.* Cappadocum magnum decus armis Siciliam tenuit et Africam, *ibid.*

Martyr impetus omnes persecutorum frangens, scopulo incursantes fluctus propulsanti comparatus, I, 537. Primus Martyrum, Christus, *ibid.* 528. Martyres, victimæ pro Christo cæsæ, Christi pugiles, *ibid.* 133.

Martyres quidam, Juliani, qui postea imperator fuit, dona recusant, quare, I, 112. Martyres multum utilitatis præstant ad vitam recte instituendam, *ibid.* 528. Divinitatis consequendæ mediatores, quo sensu, *ibid.* 293. Eorum memoria celebranda, et cætera omnia eorum certaminibus inferiora censenda, *ibid.* 528. Festivitates eorum ut celebrandæ, *ibid.* 292. Certamina ut honoranda, *ibid. et seqq.* Quibus honorum generibus delectentur, *ibid.* 541. Virtutum officiis colendi, *ibid.* 541. Martyrum exemplo certandum, ut quotidianis saltem dimicationibus easdem coronas, aut his proximas, consequamur, *ibid.* 440.

Martyrum vel sola corpora idem possunt quod animæ sanctæ; et sanguinis guttæ idem quod corpora, I, 133. Martyres morbos curant, dæmones pellunt, apparent, futura prædicunt, *ibid.* Pacem Ecclesiæ Constantinopolitanæ pepererunt, II, 223. Martyribus præclari honores et festa constituta, I, 133. Martyrum encomia a Basilio Magno composita, II, 456. Gregorius honoribus eorum oblectatur, I, 528. Martyres quidam vivi, et victoriæ suæ superstites, II, 397. Martyrum baptisma, II, 290. Martyrum sepulcris ignes a Gentilibus admoti, ut per eorum ignominiam alios a certamine deterrerent, I, 201.

Martyres. Ab iis quæ Martyribus sunt consecrata abstinendum, ne sibi labes ac pernicies afferatur, III, 278. Martyrum laus, IV, 29, *v.* 738, etc. Martyribus sacræ choreæ, 581, *ibid.* 125, *v.* 301, etc. et panegyricæ orationes, *ibid.* 385, *v.* 51, 52. Eorum vel sola recordatio salutaris, IV, 29, *v.* 752. Miracula ipsis eorum sepulcris patrata, *ibid. v.* 753, etc. Martyres Verbo Verbum honorarunt et sanguine sanguinem, *ibid.* 292, *v.* 36. Martyrum in basilicis genio indulgentes insectatur Gregorius, *ibid.* 573, 574, 575, 576, 580. Martyribus grati conventus causa virtutis, *ibid.* 573, *v.* 1. A Martyribus intemperantia aliena, *ibid.* *v.* 6. Martyribus honori unum est dedecus expellere animæ et consumere lacrymis pinguedinem, *ibid.* 574, *v.* 3, 4. Martyrum prætextu non effodienda sepulcra, *ibid.* 580.

Martyrii vel sanguinis baptisma, cur cæteris augustius, II, 290. Martyrii lex est, ut nec ultro ad certamen accedatur; nec illud, cum adest, detrectetur, *ibid.* 397.

Mater Machabœorum. *Vide* Machabœi.

Mater filiorum Zebedæi, II, 252. Quid a Jesu postulavit? Quid ad hæc Salvator? *ibid.* Qua ratione hæc mulier excusanda, *ibid.*

Matres quædam carnis duntaxat matres sunt, I, 355. Qua ratione se gerant erga filios suos, *ibid.*

Mater. Matrem honore afficere pium ac sanctum est, III, 56. Mater filium adhuc impuberem extinctum gemit, IV, 388, *v.* 6, etc. Matri ægrotæ assidet Gregorius, III, 89.

Materia et forma; ex illis corpora constant, I, 519. Materia primigena ex non ente procreata, II, 100. Eam æternam esse nonnulli confingunt, *ibid.* Materiam deprimentem superare quam difficile, I, 70.

Materia est formarum sedes, secunda creatura; materiæ autem pulchritudo, est forma rei expressæ, IV, 145, *v.* 8, 9.

Materiæ et formarum Græcarum inanis fabula, III, 348, *v.* 34.

MATERNO affectu nihil mollius, II, 252. Materna benedictio filiorum domos fulcit, III, 91.

MATHEMATICÆ disciplinæ a quibus inventæ, I, 163.

MATRIMONIUM inire quibus expediat, II, 248. Matrimonium, bonum est; sed virginitas illo præstantior, *ibid.* 249. Etsi honoratior est virginitas, non ideo turpe et ignominiosum est matrimonium, II, 312. Quale esse debeat, *ibid. Vide* CONJUGIUM. Matrimonii christiani exemplum, I, 263, *ibid.* 264. Matrimonio junctorum officia mutua, II, 246. Consilium, lex eis non datur, ut ex communi pacto et consensu, certis temporibus, continentiæ vacent, *ibid.* 312.

Matrimonium est legitima corporum conjunctio, IV, 152, *v.* 175. Matrimonium in optimum quemque finem fieri optat Gregorius, III, 261. Circa matrimonium faustæ gratulationes, *ibid.* 311, 312, 313. Matrimonium instituitur ut frenum desideriis, *ibid.* 413, *v.* 108. Quandiu et quo tempore necessarium mundo fuit, *ibid.* 414, *v.* 117, etc. Matrimonii encomium, *ibid.* 475, *v.* 1, etc. Elegans matrimonii periphrasis, *ibid.* 476, *v.* 12, 13. Legis tempore matrimonium cœlibatui præferebatur, *ibid.* *v.* 23. Matrimonii incommoda, *ibid.* 477, *v.* 37.

Matrimonio, ut vitæ cœlibi sua est corona, IV, 431, *v.* 148. *Vide* CONJUGIUM *et* CONNUBIUM.

MATRONÆ e tectis aurem inclinantes cum prædicaret Gregorius, IV, 306, *v.* 19, 20.

MATTHÆUS publicanus, animarum negotiator per Spiritum sanctum effectus, II, 359. Cur publicani cognomentum perinde atque aliud quoddam nobilitatis insigne adjungat, I, 530.

Matthæus publicanus, sed venerabilis, IV, 269, *v.* 220; 318, *v.* 92. Matthæus genealogiam Christi, texit a Salomontiadibus, III, 383, *v.* 13. Divino affatus spiritu, *ibid.* Christi genus secundum naturam enarravit, *ibid.* 384, *v.* 33. Narrat miracula Christi, *ibid.* 387, *carmen* XX, *v.* 1 *et seqq.* Matthæi Evangelium canonicum, *ibid.* 505, *v.* 291. Scripsit hoc Hebræis, *ibid.* 280, *v.* 31.

MAUSOLI sepulcrum ingens, Caribus venerandum, III, 584, *carmen* LVII, *v.* 1, 2.

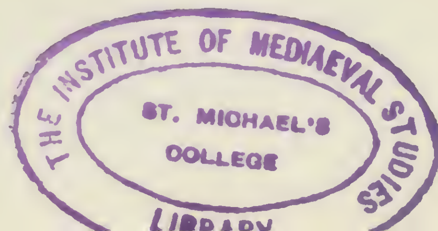
Mausoli sepulcrum, II, 451.

MAXENTIUS sanguine illustris, regis in aula degens, superbia exaltatus, a Deo vocante, dejicitur, et sancte vivit ac moritur, IV, 559, *carmen* CXXVI, *v.* 1 *et seqq.* Duram confecit viam vitæ, unde palpitat Gregorii cor, *ibid.* 560, *carmen* CXXVII, *v.* 1 *et seqq.*

MAXIMINUS imperator adeo in Christianos sæviit, ut persecutores qui paulo ante extiterant humani fuisse viderentur, II, 397. Impietatis principatum ambiebat, *ibid.* Multis diversa ratione superatur, *ibid.* Persecutio ejus, omnium atrocissima, *ibid.*

MAXIMUS, qualis Gregorio visus ante revelatam hypocrisim: philosophorum, atque etiam veritatis Martyrum optimus ac præstantissimus, II, 5. Adulterinæ doctrinæ confutator, *ibid.* Virtute, tam quæ in contemplatione quam quæ in actione versatur, eminens, *ibid.* Canis, non impudentia, sed oris libertate; non ingluvie, sed quia in diem vivit; non latratu, sed boni custodia; et quia virtutis familiares mulcet, alienis autem oblatrat, *ibid.* 6. Dignus qui in universo Ecclesiæ cœtu victor proclametur, ob devictum hæresis mendacium, *ibid.* Virtutis athleta verissimus, et persecutorum suorum, per patiendi alacritatem, persecutor, *ibid.* Ex optimis optimus, et ex nobilibus nobilissimus, *ibid.* 7. Quod videlicet non tantum martyr extiterit, sed etiam ex Martyribus, *ibid.* Si corpus spectetur corpus spectetur, Alexandria ortus; si sapientiæ ratio habeatur, totius orbis terrarum civis, *ibid.* Luxum, delicias atque opes et potentiam magis aspernatur, quam ii alios aspernari solent qui his rebus excellunt, *ibid.*

MAXIMUS philosophiam christianam eligit, mentem suam orationis elegantia distrahi nequaquam passus, II, 8. Vitam communem solitariæ præfert; medius inter Græcorum vanitatem et christianam sapientiam incedit, *ibid.* 9. Illorum habitum et larvam, istorum autem veritatem et sublimitatem profitetur, *ibid.* Peripateticorum, Academicorum et

Epicureorum sectas repellit; quod Cynici malum gerunt abhorret; quod bonum fovent amplectitur, *ibid.* Humanæ philosophiæ fructus secundo loco semper habuit, obiterque ac velut per ludum attigit, *ibid.* 10. Primarium et antiquissimum ejus studium, pro jure et æquo cum præsidibus expostulare, aliaque veri Cynici munia obire, *ibid.*

Maximus, calamitatum quas Alexandrini Catholici sub Palladio duce et Lucio pseudoepiscopo experti sunt, particeps, II, 18. Plagis affectus, fortitudinem in omnium oculis, tanquam in columna sculpsit, *ibid.* Cum lingua ejus munus suum obire non posset, etiam tacens constantiæ magistrum se præbuit, *ibid.* In Oasim solitudinem exulatum missus est, *ibid.* 17. Multarum ibi virtutum specimina præbuit, *ibid.* Post quadriennium ab exilio redux, ut Lazarus post quatriduum ad vitam revocatus, *ibid.*

Maximus, qualis a Gregorio descriptus post revelatam hypocrisim: peritissimus vitii artifex, pastor ideo factus ut laniaret et dispergeret, atque aliorum labores infringeret, II, 28. Ob pecunias Ecclesiæ, Gregorio bellum infert, et Judæ proditori similem se præbet, *ibid.* 42. Altare adversus altare a sectatoribus ejus erectum, *ibid.* 43. Legitimorum pastorum simplicitate ad gregis dissolutionem et exitium abutuntur, *ibid.*

Maximus pseudoepiscopus Constantinopolitanus. Maximi horrenda descriptio, IV, 219, *v.* 750; 357, *v.* 16, etc. Constantinopolim venit ut Gregorium sede deturbet, *ibid.* 220, *v.* 773, etc. Alter Proteus, *ibid.* 221, *v.* 808. Presbyterum quemdam e Thasso venientem, auro emungit, *ibid.* 223, *v.* 875. Nocturna Maximi et tumultuaria ordinatio, *ibid.* 223, 224, *v.* 887, etc. Dolor civium de iis quæ contigerant, *ibid.* 224, *v.* 897. Canum nequissimus ordinatur tonsus, sed non ligatus, *ibid.* *v.* 809. Ridet Gregorius in ejus comam, *ibid.* *v.* 915. Ejus notatur hypocrisis, *ibid.* 226, *v.* 962, 963. Urbe ejectus Theodosium adit, *ibid.* 227, *v.* 999. Hinc iterum ejectus in Alexandriam rursus infert pestem, et Petrum Alexandrinum aggreditur, *ibid.* 228, *v.* 1009. Alexandria expellitur et quiescere videtur, *ibid.* *v.* 1021. Hunc sibi prælatum queritur Gregorius, *ibid.* 357, *v.* 20. Maximum acriter insectatur, *ibid.* 357, *v.* 1 *et seqq.* Quomodo a musis afflatus subito versus condere potuit, *ibid.* 358, *v.* 15, etc. Saul propheta, Maximus librorum scriptor, *ibid.* 358, *v.* 21. Maximi procacia irridetur, *ibid.* 359, *v.* 32. Ejus ignorantia, *ibid.* 359, *v.* 39. Canina et stulta vivendi ratio, *ibid.* *v.* 43. Orationes illi quod asino lyra, *ibid.* quod bobus fluctus, quod jugum animalibus marinis, *ibid.* *v.* 44, 45. Orpheus et Amphion per irrisionem dicitur, *ibid.* *v.* 46, 47. Anuum cygnus est, *ibid.* *v.* 49, etc. Scribit contra Gregorium, *ibid.* *v.* 55. Dignus non est contra quem scribatur, nemo enim sanus cum cane congreditur, *ibid.* 360, *v.* 62, etc.

Medea filiorum suorum interemptrix, IV, 443, *v.* 58, 59.

Mederi. Mira medendi ratio, qua Deus contraria per contraria procurat, I, 221. Varia curationis illius exempla, *ibid.*

Mediatio Christi, II, 128. *Vide* Christus.

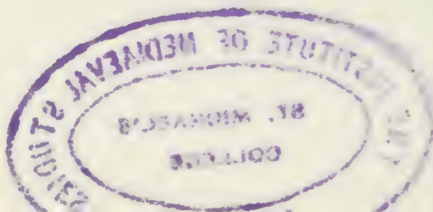
Mediator ante mediatorem, Joannes Baptista, I, 467. Inter Deum et homines, sacerdos, *ibid.* 71. Mediatores Divinitatis consequendæ Martyres, qua ratione, *ibid.* 293.

Medicina, philosophiæ, laboris, atque industriæ fructus, II, 416. Basilio Magno ob corporis morbum et curationem necessaria, *ibid.* Medicinæ acrioris incommoda et præcipue moralis, *ibid.* 487. Medicinæ spiritualis scopus est animæ pennas addere, mundo eam eripere Deoque dare, I, 35. Christum per Spiritum sanctum in pectoris domicilium admittere, *ibid.* Medicinæ regula in curandis Ecclesiæ membris, II, 193. Verbis illis constat: Argue, increpa, obsecra, *ibid.*

Medicina levis non est idonea gravibus morbis, III, 371, *v.* 38, 39; 415, *v.* 143, 144.

Medicus. Medici animarum, ut eas curare debent, I. 37. Ad corporis medicos provocantur, *ibid.* Medici nomen non statim obtinetur, quid inde? II, 419.

Medicus imperitus, qua ratione se gerit in morbis deploratis, II, 306. Horas largitur, quarum potestas penes eum

non est; de morbo post mortem disputans; aut recessibus suis mercedem augens, *ibid.*

Medico non illudendum, IV, 109, *v.* 306. A medicis hoc lucratus est Gregorius, ut Christo nihil superius arbitretur, *ibid.* 420, *v. 4 et seqq.* Medici non sanis, sed ægrotis remedia adhibent, *ibid.* 445, *v.* 91, 92. Medicus solers acerbitatem remediorum suavitate temperat, *ibid.* 462, *v.* 134.

MEDIOCRITAS optima, dicit sapiens, III, 208.

MEDIUM in dolore tenendum, III, 223.

MEDIUS. Media quadam via incedendum inter eos qui crassiore omnino ingenio sunt, et eos qui nimio contemplationis et anagogiæ studio tenentur, II, 486.

MEL. Mellis ipsius satietas vomitum movet, II, 48.

MELAMPUS et Proteus, vates in quamvis formam sese immutantes, I, 144. Julianum imperatorem Melampum quemdam aut Proteum suspicari licebat, *ibid.*

MELAMPYGUS, turpe nomen quod explicare pudor non sinit, I, 140.

MELCHISEDECH: Christus eo nomine vocatus, ut matris expers quoad naturam divinam, patre autem carens quantum ad nostram, II, 136. Ut Rex Salem, id est, pacis, et Rex justitiæ, *ibid.*

MELETIUS, Antiochenus episcopus, Hunc ad amicitiam Antiochenus episcopus, hunc ad amicitiam litteris fovendam excitat Gregorius, III, 320. Quantis virtutibus ornatus, IV, 245, *v.* 1514. Mellis erat et nomen et mores, *ibid. v.* 1521. Multa passus divini Spiritus causa, licet illum extranea manus aliqua in re surripuit, *ibid. v.* 1522. Mors Meletii, *ibid.* 247, *v.* 1572, etc. Ejus exequiæ, *ibid. v.* 1579. De ejus successore agunt episcopi, *ibid.* 248, *v.* 1583. Meletio mortuo censet Gregorius non dandum successorem sed expectandam Paulini mortem, *ibid.* 249, *v.* 1624.

MELETIUS Gregorii propinquus. Hunc male possidentem Apenzinsenum prædium arguit in testamento Gregorius, III, 332.

MELOTE Elisæi, II, 205.

MEMBRUM. Alii aliorum in Christo membra sumus, II, 176. Membrorum hominis functiones, et eorum inter se concinnitas, *ibid.* 78. Membra mortificanda, et omnia per spiritum absumenda, qua ratione, I, 256. Omnibus membris purificemur, II, 334. Quomodo et qua de causa, *ibid.* 335 *et seqq.*

Membra omnia moderanda, IV, 368, *v.* 44, etc.

MEMORIA Martyrum celebranda, I, 528. *Vide* MARTYRES. Optimi potissimum viri memoria colendi sunt, *ibid.*

Memoriæ et reminiscentiæ discrimen, II, 190. Utriusque causa difficile cognoscitur, *ibid.* Qui patitur, memoria tenacior est, *ibid.* 201.

Memoria retinet mentis impressiones, IV, 146, *v.* 32.

MEMPHIS, urbs Ægypti, Apis vituli adoratrix, II, 215. Memphiticus Apis a Christo ejusque discipulis superatus, *ibid.*

MENANDER, malum natura sua bono propinquum esse non male cogitavit, II, 453.

MENDACIUM. Verum unum est, mendacium multiplex, II, 134.

Mendacium. Aliter, ac se habent, dicere, mendacium est, IV, 151, *v.* 147.

MENDESIUM, urbs Ægypti, quæ hircum deum habebat, II, 215. Mendesius hircus a Christo ejusque discipulis superatus, *ibid.* Mendesii dii, I, 204.

MENOECEI sanguis pro Thebanis effusus, I, 134.

Menœcei voluntaria devotio pro Thebis mortui, IV, 27, *v.* 678.

MENS ad hoc creata ut sursum tendat, I, 375. Cum in eodem loco maneat, omnia lustrat ac pervagatur, II, 190. Sensuum opera cum externis versatur, atque externa excipit, *ibid.* Languet humana mens ac fatiscit, quandiu cum sua infirmitate ea quæ vires ejus superant speculatur, *ibid.* 69. Per res sensibiles ad intellectualia evehitur, *ibid.* Mens intermedia per quam Filius Dei cum carne conjunctus est, *ibid.* 110. Mente prædita natura Divinitatis propinqua est, II, 267.

Mens est oculus internus, non circumscriptus, IV, 146, *v.* 27. Mentes omnium pervadere non est nostrum, III, 119, 120. Mens hominis non perfecta, si cum Deo comparetur, *ibid.* 148. In se non

absolute perfecta, sed in quantum principatum tenet in animum et corpus, *ibid.* Damnata et ideo a Christo assumpta, *ibid.* 149. In Adam peccavit, *ibid.* 149, 150. Mens hominis Divinitatis imago, *ibid.* 402, *v.* 13. Mentis opus sursum ferri, IV, 6, *v.* 62. Corpus mentem ad ima flectit, *ibid. v.* 66. Quis piæ mentis scopus, *ibid. v.* 72. Mens pura Dei domicilium, IV, 37, *v.* 975. Mens in homine omnia gubernat, *ibid.* 75, *v.* 47, 48. Mens Dei templum fiat, *ibid.* 128, *v.* 5, 6. Mens informanda, *ibid.* 139, *v.* 57, 58. Mens eduliis demersa, explicandi se spatium non habet, *ibid.* 283, *v.* 617. Mens ad Christum evecta, libera est, *ibid.* 312, *v.* 57, 58. Mentis et corporis bellum intestinum, *ibid.* 369, *v.* 65. Lex mentis aut spiritus bona et bonis gaudent *ibid. v.* 71. Carnis et mentis pugna, *ibid.* 370, *v.* 91. Quandoque mens carnem sequitur non volens, *ibid. v.* 95. Ægra deplorat mens peccati primi hominis tristes sequelas, *ibid. v.* 99. Menti corpus ut subjiciatur, orat Gregorius, *ibid. v.* 111. Mens vana, fons malorum, non scaturiat, *ibid.* 395, *v.* 5. Mentis solius pulchrum est sacrificium, *ibid.* 410, *carmen* LXXXIII, *v.* 4. Mens hominis est velocior, *ibid.* 501, *v.* 48.

MENSA in Christianorum solemnitatibus frequentanda, qualis sit, I, 206. Spiritualis et divina, in qua reficimur et deliciamur, nec propter saturitatem quidquam petulantius agimus, *ibid.* Mulier vidua cui vis infertur, ad sacram mensam confugit, II, 443. A Basilio Magno defenditur, *ibid. Vide* BASILIUS. Mensæ divitum cum pauperum mensa comparatio, I, 321.

Mensa sacra, quid? IV, 153, *v.* 226, 227. Mensa sacra, cui assistit Gregorius, *ibid.* 321, *carmen* XXII, *v.* 17; 322, *carmen* XXIV, *v.* 6. Mensa sacra contempta, *ibid.* 329, *v.* 91; 338, *carmen* XXXIII, *v.* 17. Mensæ sacræ terga non vertenda, *ibid.* 537, *carmen* LXVI, *v.* 7.

MENSURA qua mensi fuerimus, nobis a Deo rependetur, I, 448.

Mensuræ Dei nostris æquantur mensuris, et qualia metimur talia Deus rependit, IV, 437, *v.* 329.

MENTIRI. *Nunc ego mentior*, propositio nec vera, nec falsa, II, 100.

MERCATORES illi non æmulandi, qui amittunt maxima ut exigua tueantur, I, 511.

MERCES. Mala non bonæ rei merces, II, 51. Merces a Christo judice ad justam Dei lancem exigenda, *ibid.* 342. Bonis lux, seu Deus sese spectandum cognoscendumque præbens; malis contra, tenebræ atque aversio a Deo, *ibid.* Æqua mercedis repensæ inæqualitas, ab iis non intellecta qui priores in vinea laborarunt, I, 364. Mercede aliquid facere, secundus honestorum virorum gradus est, *ibid.* 129.

Merces perfecta datur perfecto labori, IV, 262, *v.* 6.

MERCURIUS : exemplum ejus ad avaritiam, ad quæstum indecorum et furtum incentivum est, I, 174.

Mercurius dat Ulyssi remedium quod est eloquentia, IV, 474, *v.* 196. Mercurius ter maximus religioni christianæ fert opem carminibus, *ibid.* 495, *v.* 245, 246.

Mercurius Trismegistus, quem latine Mercurium ter maximum dicunt, IV, 749.

Mercurius Trismegistus, Deum quidem cogitari quoquo modo posse ait, at oratione explicari nullo modo posse, IV, 700.

MERERI. Prima bene merendi ratio est, rerum honestarum laus, II, 5.

MERETRICIS merces a templo exterminata, et excussa, I, 112. Meretrices propinationibus et poculis a Juliano Apostata provocatæ et vicissim eum provocantes, *ibid.* 194.

Meretrices multæ ab Ethnicis aris decoratæ, IV, 33, *v.* 867 *et seqq.*

MERRÆ et Siloæ, separata fluenta, IV, 285, *v.* 663. *Vide* MIRRHA.

METEMPSYCHOSIS Pythagorica confutatur, III, 366, *v.* 32.

Μήτηρ. Hæc est Medea, quæ cum Jasonem maritum novis amoribus animum addixisse perspexisset, ut injuriam suam ulcisceretur, inaudita crudelitate communes liberos obtruncasse fertur, IV, 743.

METERE. Metimus talia, qualia seminavimus, IV, 204, *v.* 320.

METUERE. Nihil perinde metuendum

ac ne quid magis quam Deum metuamus, I, 232.

Metus. Pœnæ metu a scelere et maleficio deterreri, tertius honestorum virorum gradus est, I, 129. Secundus mercede facere; primus, bono propter bonum ipsum conjungi exoptare, *ibid.*

Metus Dei maximum omnium bonorum, III, 5. Metus Dei magnus magister, IV, 195, *v.* 67. Metus, doctrina valde opportuna, *ibid.* 198, *v.* 143.

Meus et tuus, voces in Ecclesiarum dissidiis frequentes, quousque audientur, II, 383.

Michæas, Sion in sanguinibus ædificari non ferebat, I, 55. Quid præfectis et sacerdotibus denuntiet, *ibid.* Qua ratione luxum reprimat, *ibid.* 329.

Michææ liber canonicus, III, 378, *v.* 21; IV, 509, *v.* 278.

Midas, nihil præter aurum possidens, II, 413.

Midæ fabula, IV, 18, *v.* 407; 103, *v.* 148, etc. Midas divitiis clarus, *ibid.* 277, *v.* 435. Midæ aurum fiebant omnia, *ibid.* 415, *v.* 13, etc.; 576, *v.* 1, etc.

Miles. Militibus quid promissum, IV, 85, *v.* 323, etc.

Militares ordines, pro suo quisque gradu ac dignitate, donativum accipiebant, I, 144.

Milites stipendiis suis contenti sunt, I, 445. Militum pars non minima ad Julianum Apostatam pertracta, *ibid.* 131. Juliani fraude, ad thus diis adolendum illecta, *ibid.* 143. Quidam agnita Juliani fraude, eam detestantur, *ibid.* 145. *Vide* Julianus.

Militiæ lex, ecclesiasticis in exemplum proposita, II, 419.

Millenariorum errores, ethnicæ abortus temulentiæ et erroris, IV, 332, *v.* 177 *et seqq.*

Miltiades, Marathoni bellans, III, 314.

Mimorum jocosæ alapæ, IV, 463, *v.* 159, 160. Mimi turpitudinis administri, *ibid.* 502, *v.* 83. Viri effœminati, lasciviæ ænigma et griphus libidinis, *ibid.* *v.* 90.

Minarum servis datarum parabola, III, 394, *v.* 21; 398, *v.* 104, etc.

Minerva e Jovis capite nata, II, 278. Minerva virgo, draconem parit, I, 203. Tibias execrata dicitur, posteaquam aquis, vice speculi usa, eas dedecori esse perspexit, I, 195.

Minima quæ sibi offeruntur, Deus accipit, I, 442.

Minister baptismi sigillo regis comparatus, quare, II, 322. Quidquid inter ministros intersit, baptismi vis eadem est, modo eadem fide informentur, *ibid.*

Ministrorum sacrorum qui Deo astant commodis consulendum, III, 16. Eis imperatores immunitatem a vectigalibus concesserant, *ibid.*

Minos et Rhadamanthus, nugæ, II, 416. Minoïs larvam injustitiæ prætexens Julianus, leniter vim affert, I, 141.

Minuta ne in magnis rebus in rationem mittantur, II, 320.

Mirabilia mundi septem, IV, 581, *v.* 1 *et seqq. Vide* Miracula *ad finem articuli.*

Miraculum. Novo atque inusitato sceleri et impietati signum aliquod et portentum accedere, a vero non abhorret, I, 125. Hoc persæpe jam in maximis mutationibus accidit, *ibid.* Miracula Dei antiqua recensentur, *ibid.* 302 *et seqq.* Miracula noctis Paschæ, II, 489 *et seqq.* Miracula Moysis, Eliæ et ipsius Christi, cur temporibus illis congruentia, *ibid.* 427. Miraculum in gratiam Ezechiæ regis Juda editum, I, 421. Miracula antiqua cum prodigiis quæ Deus in Julianum operatus est, conferuntur, *ibid.* 106. Olim pro Israële facta, ut hodie renovantur, II, 496. Miracula Christi, invidiæ in eum conflatæ occasio fuerunt, *ibid.* 325. Miraculum transfigurationis, *ibid.* 182. Miracula quinque panum, et septem panum, *ibid.* 349. Miracula Martyrum, I, 133. monachorum, *ibid.* 135.

Miracula in gratiam avorum Basilii Magni facta, II, 398 *et seqq.* Gregorio ea referenti nemo fidem abrogavit, nisi qui nihil magnum existimarit persecutiones et pericula Christi causa suscepta, *ibid.* Prave utique et admodum periculose judicans, *ibid.* Miraculum, quo pars templi a Juliano extructa sæpe concidit, I, 110. Complures hujus testes oculati, *ibid.* 111. Miraculum in Gregorii senioris baptismo, *ibid.* 407. Gregorius senior miraculo sanatur, *ibid.* 422. Gorgonia,

ibid. 273. Miracula quæ templi Jerosolymitani instaurationem prohibuerunt, *ibid.* 181. Septem mundi miracula, quænam, II, 451. Domui alendis pauperibus a Basilio Magno constructæ minime comparanda? *ibid.*

Miracula Christi secundum Matthæum, III, 387, *v.* 1, etc. secundum Marcum, *ibid.* 288, *v.* 1 *et seqq.* secundum Lucam, *ibid.* 389, 390. secundum Joannem, *ibid.* 391, *v.* 1. Miracula Christi in se innovari rogat Gregorius, *ibid.* 182, *v.* 581; IV, 386, *v.* 69.

Miracula. Septem mundi miracula: Thebæ in Bœotia septem portas habentes, et Thebæ in Ægypto centum portis cinctæ; muri Babylonii a Semiramide extructi; Mausoli sepulcrum in Caria ab Arthemisia uxore conditum; Ægypti pyramides; colossus Rhodius; Romæ Capitolium; Adriani templum apud Cyzinicos, II, 512.

Mirrha. Mirrhæ amarulenta aqua, IV, 567, *carmen* XIV, *v.* 2. *Vide* Merra.

Miser existimandus, qui materiæ usque adeo hæret, ut nec in veritatis radios mentis aciem intendere, nec supra inferiora hæc assurgere queat, I, 466. Hac cæcitate miser est, etiamsi res hujus vitæ illi ex animi sententia fluant, *ibid.*

Miserabiles, ut adjuvandi, I, 314. Varium et multiplex eorum genus, *ibid.*

Miseratio ex animo collata, magnum est calamitoso remedium, I, 333.

Miseratio est eum qui calamitatem passus est, juvare, IV, 150, *v.* 124. Miseratio invidia tutior est, III, 477, *v.* 50. Miseratio omnium animi affectuum suavissimus, IV, 170, *v.* 270.

Miseriæ est extremæ non propriis viribus, sed aliorum imbecillitate niti atque confidere, 523.

Misericordia. Nullus omnino cultus Deo perinde gratus est, ut misericordia, I, 312. Misericordia naturæ Dei consentanea, *ibid.* 374. Misericordia et veritas Deum præcedunt, *ibid.* 312. Misericordia Deo ante judicium offerenda, *ibid.* Deus in pondere et judicio misericordiam ponit, *ibid.* Misericordiam Deus vult, non sacrificium, *ibid.* 343. Per misericordiam et fidem peccata purgantur, *ibid.* 341. Misericordiæ officia animæ sordes abstergunt, *ibid.* Misericordia in pauperes, ut exercenda, *ibid.* 342. *Vide* Pauper.

Misericordia per misericordiam conciliánda, I, 380. Misericordiam, qua ipsi egemus, Deo fœneremur, II, 451. Misericordia calamitatem sistit, I, 387. Non in postremis beatitudinibus est misericordia, *ibid.* 342. Homo, Dei misericordiam imitando, calamitosis Deus est, *ibid.* 331. Misericordiam in se ipsum quisque facere potest, *ibid.* 25. Misericordiæ divinæ sponsor Gregorius in calamitate publica, *ibid.* 374.

Misericordia est naturalis affectus in alienis calamitatibus, IV, 150, *v.* 123. Ex facilitate et misericordia nullum rebus detrimentum infertur, III, 198. Malorum experientia humanitatem ac misericordiam docet, *ibid.* 199. Misericordiæ Dei exempla, IV, 380, *v.* 39, etc.; 445, *v.* 105, etc. Misericors sibi misericordiam conciliat, IV, 127, *v.* 6.

Misopogon, Juliani imperatoris opusculum adversus Antiochenses, qui barbam ejus irridebant, I, 211. Vivente Juliano, ob purpuram commendatum; eo extincto, ut mera barba irrisum, *ibid.* *Vide* Julianus.

Missionis libellus, id est, apud Gregorium, episcopale munus addicendi licentia, II, 387.

Mithras ignis supplicio probat eos qui sacris ejus initiantur, II, 279. Mithræ crudelia sacra, mysticæ ustiones, I, 134.

Mitibus quid promissum, IV, 85, *v.* 323.

Mitræi scelerata facinora, IV, 496, *v.* 266.

Mixtio nova in incarnatione Verbi, II, 269. Hæc mixtio quænam, II, 286.

Moabitis et Ammonitis Domini Ecclesiam ingredi non licebat. Moabitis comparantur qui dialecticis et impiis sermonibus adversus divinitatem insurgunt, II, 380.

Moabitis olim vetitus templi ingressus, IV, 298, *v.* 184.

Modarium exercitus præfectum obsecrat Gregorius, ut concordiam inter episcopos componat, III, 188. Eidem Theodorum militem commendat, *ibid.* 189.

Modestia est semper ubi Christus est, III, 313. Modestia omnibus amica, IV, 240, *v.* 1390.

Modestus, Orientis præfectus, II, 437. Illustre Basilii cum eo certamen, *ibid.* Basilium minis superiorem experitur, et se victum agnoscit, *ibid.* 439.

Modestus præfectus, morbo correptus Basilii manibus substernitur, et sanitatem recipit, II, 442. Virtutes illius admirari et prædicare non desinit, *ibid.*

Modus quo Filius Dei gignitur, et Spiritus sanctus procedit, soli Deo cognitus, II, 21. Modum quemdam ac decorum, ut in vestitu, victu, visu atque incessu, ita in sermone ac silentio tenendum esse, *ibid.* 49. Modus omnis optimus; Cleobuli sententia, *ibid.* 448.

Modum multi tenere nesciunt, III, 215. Modum tenere optimum est; immoderatio pessima res est, *ibid.* 352, *v.* 86. Modus optimus, IV, 130, *v.* 42; 235, *v.* 1239.

Moeror, cordis vinculum, qua ratione sedandus, I, 219. Mœror et animi consternatio, mentis tenebræ, *ibid.* 286.

Mœror in imo pectore compressus est veluti morbus quidam malignus et supputridus, III, 29. Quo minorem ex rebus molestis mœrorem concipimus, eo minus sunt molestæ, *ibid.* 107. Brevis et exiguus mœror plus utilitatis habet, quam ea quæ sunt, *ibid.* 282. Mœrore confectus animus omnia læta fastidit, IV, 40, *v.* 11. Mœrores senectutem pariunt ante tempus, *ibid.* 135, *v.* 93. Medicina Gregorii in mœrore animum alloqui, *ibid.* 40, *v.* 1.

Molestia. Vir philosophus vitæ molestias virtutis segetem existimat, II, 35.

Molestiarum nihil est quod homo non ferat, III, 288.

Molionidæ, iidem qui apud Homerum Actoridæ, II, 415.

Moly, vox, juxta Homerum, diis propria, qua stirpis cujusdam radicem significant, I, 163.

Momus præstantissimos quosque viros attingit, II, 420.

Momi lapis, III, 18. Momus feriens a tergo, *ibid.* 440, *v.* 36. Momus amaros injiciens oculos, *ibid.* 448, *v.* 246, 247. Momus obtrectator, IV, 439, *v.* 368.

Momus a poëtis deus fingitur. Hujus naturæ proprium esse ferunt, ipsum quidem nihil operis edere, sed aliorum deorum opera curiosis oculis contemplari; et si quid est omissum aut perperam factum, id liberius reprehendere; unde nomen accepit, nam μῶμος græce significat reprehensionem, III, 496.

Momus dicitur convicii, maledicentiæ ac reprehensionis deus, quem ex Nocte natum refert Hesiodus, tantæ libertatis fuit in reprehendendo, ut et sandalia et crepidas Veneris reprehenderet, III, 529.

Monachi, philosophi appellati, I, 450. Eorum qui Nazianzi degebant veræ opes, *ibid.* Monachorum vitæ genus, ac præstantissimæ virtutes, *ibid.* 135. Ingens eorum numerus, *ibid.* 137. Multi valde quondam sublimes et splendidi, tum opibus, tum nobilitate, tum potentia, *ibid.* Etsi sermonis elegantia careant, præstantiores tamen sunt prudentia atque doctrina in actione, *ibid.* Eorum lacrymæ peccati diluvium, et mundi piamentum, *ibid.* 135. Nonnulli extenta manu flammas extinguunt, et alia mirabilia operantur, *ibid.* Monachi Ægyptii pro Athanasio, velut pro Christo, periclitantur, qua ratione, *ibid.* 481. Monachorum Nazianzenorum cœtus, ab episcopo suo divisus, ad concordiam invitatur, II, 456. *Vide* Nazianzeni.

Monachorum vita, IV, 35, *v.* 908. Monachis fugienda mulierum cohabitatio, *ibid.* 570, *carmen* XIX, *v.* 1, etc. Dicuntur Nazaræi, *ibid.* 35, *v.* 913. Eorum nocturnæ preces, *ibid.* *v.* 919, etc. Angeli terrestres cœlestibus in psalmodia respondentes, *ibid.* *v.* 923. Monachi vita sublimis, *ibid.* 56, *v.* 43, 44. Præclarus est splendor monachorum piorum studia, *ibid.* 364, *v.* 5 *et seqq.* Bonis monachis plenam libertatem dari postulat Gregorius, *ibid.* 427, *v.* 25. Piorum monachorum vita, *ibid.* *v.* 27; 433, *v.* 205. Eorum a mundi bonis abnegatio, *ibid.* 427, *v.* 32. Unio intima cum Deo, *ibid.* *v.* 45. Monachorum pœnitentiæ et jejunia, *ibid.* 248, *v.* 55. item et silentium, *ibid.* *v.* 67. Monachi cujusdam singularis vivendi ratio, quis ille sit Stylites non docet historia, *ibid.* *v.* 69. Ejusdem mira tolerantia, *ibid.*

v. 75, etc. Monachi sancti sigilla, *ibid.* 433, *v.* 205.

Monachi mali quomodo advenas excipiant, et cum ipsis agant, IV, 429, *v.* 85. Mortem sibi consciscunt quibus ignosci postulat Gregorius, *ibid. v.* 101. Fictos monachos Gregorius insectatur, *ibid.* 365, *v.* 25. Monachi, si non monachorum vitam ducunt, et Agapetabus cohabitent, non sunt monachi, *ibid. v.* 1, 2.

MONARCHIA, quo sensu Deo attributa, II, 93.

MONASTERIA Ægypti ab Athanasio exule peragrantur, I, 479.

Monasterium, quid? IV, 152, *v.* 178.

MONASTICA professio, morum gravitate potius quam corporis secessione insignitur, I, 480.

MONASTICA vita morum est, non corporum, IV, 204, *v.* 329.

MONTANI spiritus, I, 508. *Vide* PHRYGES. Malus spiritus, II, 12. Pravus et muliebris, *ibid.* 216.

MONTANISTÆ, Montani spiritum nefande honorant, IV, 233, *v.* 1174.

MORBUS, qui sacro morbo, id est, lepra corrupti sunt, præcipuo quodam miserationis affectu permovere debent, I, 313. Morbus ad paupertatem accedens, malum atrocissimum ac votis omnibus aversandum, *ibid.* 315. Ut morbus miraculo depellatur duo accedere necesse est, ægroti fidem et medici vim et facultatem, II, 123. Morbus animæ, corporis morbo longe gravior, quare, I, 322. Morbi pestiferi, dissidiorum omnes ordines Ecclesiæ conturbantium et abripientium imago, II, 383.

Morbus haberi debet tanquam utilis quædam disciplina, III, 49. Morbus cum sapientia conjunctus præstantior est effrenata prosperitate, *ibid.* 55. Morbos tanquam virtutis explorationem, non quasi materiæ et humorum intemperiem accipere debet Christianus, *ibid.* 133. Idonea gravibus morbis non est levis medicina, *ibid.* 378, *v.* 38, 39; 415, *v.* 143, 144. Morbus omnis rationis medicamentis comprimitur, IV, 64, *v.* 96. Morbi a diabolo suscitati, IV, 410, *carmen* LXXXIII, *v.* 17; 420, *v.* 16. Morbus impuris medicina, justis lucta et victoria, *ibid.* 412, *carmen* LXXXIV, *v.* 4, 5. Per morbum gratum est Deum obtinere, *ibid. v.* 7, 8. Morbus est stimulus ad Dei timorem, *ibid.* 420, *v.* 10. Morbo laborantibus non vero integris, remedia adhibent medici, *ibid.* 445, *v.* 91, 92. Solatia in morbo, *ibid.* 324, *v.* 1 *et seqq.*

Morbo vexatur Gregorius, III, 131, 133, 163; IV, 304, *v.* 15; 317, *v.* 63, 64; 383, *carmen* L, *v.* 1; 425, *carmen* XCVIII, *v.* 8, etc. Ejus in morbo orationes ad Deum, *ibid.* 319, *carmen* XX, *v.* 1 *et seqq.*; 487, *v.* 101; 420, *v.* 1, etc. Morbos impositione manuum sanat Gregorius, *ibid.* 387, *v.* 103.

MORES hominis, nonnisi vitæ consuetudine percipiuntur, II, 411. Ordo præposterus, cum non mores dignitati, sed dignitas moribus fidem astruit, I, 471. Qui vel solos mores vel solam doctrinam consecuti sunt, nihil a luscis differre videntur, II, 404. Morum doctrinæ quam christiana religio tradit expositio, et cum propositis gentilitati deorum exemplis comparatio, I, 175.

Mores figmentum sunt quo designatur indoles, IV, 150, *v.* 126. Mores sunt genus, *ibid.* 95, *v.* 10. Moribus nil ad persuadendum efficacius, *ibid.* 288, *v.* 775. Mores bonos corrumpunt colloquia prava, *ibid.* 502, *v.* 70.

MORS et vita sibi invicem succedunt, I, 434. Mors temporalis, an proprie mors appellari queat incertum, *ibid.* Mortem optare bonum est, I, 38. Mors Sanctorum, non vitæ finis, sed discessus ad Deum, vel desiderii cumulus, vel vinculorum solutio, vel oneris excussio appellanda, I, 539. Mors pro Christo, iter ad victoriam, *ibid.* 69. Mors animæ, peccatum, II, 258. Mors una, peccatum, I, 434. Mortem peccati sanctissimus quisque timere debet, *ibid.* 256. Mors, ubi est stimulus tuus, II, 497. Casus inopinati mortem afferentes enumerantur, *ibid.* 308.

Mors, quid, IV, 146, *v.* 26. Mors, una malorum depulsio, III, 122. Mors acerba hominis hodie viventis et cras morituri nec ad nos reversuri, *ibid.* 195, 196. Post mortem omnes æquales sunt, servi et reges, *ibid.* 444, *v.* 143, 144. Mors æquat omnia, IV, 49, *v.* 93. Mortem sibi

nemo afferre debet, *ibid.* 25, *v.* 627, 628. Hoc est insania, *ibid.* 429, *v.* 101, etc. Post mortem nulla malorum medela, *ibid.* 40, *v.* 8. Quanta mala malis adducit, *ibid.* 49, *v.* 98. Mors omnium finis, *ibid.* 399, *v.* 13. Mors semper ante oculos habenda, ut dulcis fiat, *ibid.* 127, *v.* 3, 4. Mors et vita nullum habent medium, *ibid.* 588, *v.* 2. Mors charorum gravis, sed gradus habet, *ibid.* 319, *v.* 1. Morbis duplex porta, *ibid.* 162, *v.* 37. Post mortem salutis janua clausa est hominibus, *ibid.* 172, *v.* 302.

Mors Christi mortis nostræ abolitio, IV, 153, *v.* 219.

MORTALE et caducum, ut absorbetur a vita post resurrectionem, I, 254. Mortale per immortale absumere quid sit, *ibid.* 175.

MORTALES miseri vanis inflantur somniis illusi diurnis, et illudentes, IV, 335, *v.* 10. Mortalium pauci forti sunt animo qui accipiant libenter omnes eventus, *ibid.* 164, *v.* 91, 92.

MORTIFICATIONIS commoda, III, 479, *v.* 96.

MORTUI qui secundum Deum vixerunt, Deo vivunt, I, 465. Mortui precibus nostris Deo commendandi, *ibid.* 257. Mortuos lugere ac laudare licet, siquidem id moderate fiat, *ibid.* 237 *et seqq.* Gentiles, dum per libamina et coronas mortuis parentant, patriæ legi potius et stolido mœrori quam rationi serviunt, *ibid.* 249. Monumentorum honos mortuis delatus, unum ex idololatriæ principiis, II, 70.

Mortui suscitati ab Elia, III, 481, *v.* 5, 6. ab Elysæo, *ibid. v.* 20, 21, 29, 30. a Christo, IV, 183, *v.* 594; 318, *v.* 96, etc. Mortui suscitati in morte Christi, III, 388, *v.* 36.

Mos inveteratus vim legis obtinet, IV, 213, *v.* 585.

MOTIO in sanctissima Trinitate, una eademque divinitatis motio et voluntas, I, 457.

MOTUS solis ac siderum, qua ratione in notitiam venerint, II, 86. Quis eorum auctor, *ibid.* Prima rerum causa motus expers, *ibid.* 218. Quælibet sanctissimæ Trinitatis persona, spontaneo motu mobilis, *ibid.* 219.

MOYSES, prius expositus, deinde legislator, II, 205. Quare calceamenta solvere jussus, *ibid.* 493. Vocanti Deo repugnabat, ministerii magnitudinem extimescens, I, 82. Populi antistes, *ibid.* 51. Israëlitarum antistes et legislator, *ibid.* 290. Æque sacerdos ac Aaron, principum princeps, et sacerdotum. Sacerdos, Aarone pro lingua utens, *ibid.* Pharaonis Deus effectus, *ibid.* 107. Quot et quanta operatus sit, II, 179, 180. Ægyptum vexavit, *ibid.* 462. Moyses et Aaron Ægyptum vexantes, et alia multa simul præstantes, *ibid.* Moysis baptisma in nube et in mari, per figuram, *ibid.* 290. Moysis miracula, post egressum ex Ægypto, I, 303.

Moyses Dei conspectu dignus habitus, I, 107. Propius ad Deum solus accedit, *ibid.* 453. Nubem penetrat, et cum Deo congreditur, *ibid.* In montem ascendit, et nubem ingreditur, et leges ac tabulas accipit, *ibid.* 71. Vulgo quidem litteræ, aliis autem spiritus, *ibid.* Dei posteriora ægre vidit, II, 243. Deum ipsum aut ejus a corpore vacuitatem, quo tandem modo perspicere potuisset, qui et corpus erat, et corporis oculis cernebat? *ibid.* Non tantum de Deo vidit, quantum exoptabat, *ibid.* 180. Plus fuit quod eum fugit, quam quod conspexit, *ibid.* Cur velamen inter se et obduratos Israëlitas interjecit, *ibid.* 179. Israël vultus ejus gloriam ferre non potuit, *ibid.* 282.

MOYSES sacerdotum manus consecrabat, II, 181. Plura de Moyse, *ibid.* Moyses mansuetudinis exemplar, I, 309. Dathan et Abiron adversus eum furore elati, II, 232. Moyses sola mente clamans, a Deo exauditur, I, 364. Moysis tabernaculum, totius mundi figura et imago, II, 89. Ad cœlestium exemplar constructum, I, 442. Moyses, per arcanam et mysticam manuum figuram, Amalecitarum copias fregit, *ibid.* 290, 303. Hoc manus ejus ad precationem compositæ potuerunt, quod multa millia perficere nequiverunt, *ibid.* 303. Gum adhuc vitæ usura frueretur, suo loco Jesum designat, *ibid.* 297. Moysis æmulus Basilius Magnus, quare, II, 462.

Moyses infanticidæ tyranni decretum effugit, IV, 389, *v.* 33. Laudatur ob interfectum Ægyptium, III, 113. Magis

laudatur quod sororem Mariam lepra laborantem precibus suis sanaverit, *ibid.* Moyses. Pharaonis Deus sed Dei famulus, *ibid.* 148. Moysis legem Christus in tabulis scripsit, *ibid.* 340, *v.* 1, 12. Moyses populo duro metum incutit, *ibid.* *v.* 18, 19. Ex Ægypto populum educit, *ibid.* 421, *v.* 313, etc. Moyses extendit manus in formam crucis, *ibid.* 446, *v.* 170; IV, 487, *v.* 85. Hoc manus extendente, vincitur Amalec, III, 406, *v.* 7, 8; 160, *v.* 1, etc. Cum solo Deo loquens, legem dat, et terram dividit, *ibid.* 21, *v.* 500, etc. Moysis mansuetudo, *ibid.* 152, *v.* 188, etc. et humilitas, IV, 507, *v.* 219. Moysi datum mandatum ut solus intra nubem accederet, cæteri procul starent, *ibid.* 295, *v.* 116, etc. Moyses e cœlo magnum nutrit populum, *ibid.* 439, *v.* 4. Moyses puræ vocis arcanæ fuit auditor, *ibid.* 534, *carmen* LVII, *v.* 1, 2. Pro levibus culpis graviter punitur, III, 358, *v.* 65, 66. Moyses quis suppetias feret dogmatibus conculcatis, IV, 304, *v.* 23, etc.

MULIEBRIS pietatis fines, quinam sint, I, 267. Muliebris ornatus descriptio et censura, *ibid.* 266.

MULIER, ut mollior, fraudem in paradiso prior passa est, II, 268. Mulieris et viri par apud Deum conditio, *ibid.* 246. Mutua utriusque officia, *ibid.*

Mulier, si genus corrumpat et adulteret, expellatur, I, 83. Cætera ejus vitia a viro ferenda vel corrigenda, quomodo, II, 247. *Vide* REPUDIUM, ADULTERIUM, VIR, UXOR. Mulieris fortis eximiæ dotes, I, 265. Mulieri nullus ornatus bonis moribus præstantior, *ibid.* 266. Unus illi rubor placeat quem pudor affert, unus candor quem parit continentia, *ibid.* Mulier vetula, carminum inventrix, qua ratione, *ibid.* 164.

Mulierum in contexendis telis solertiam Scriptura sacra demiratur, II, 81. Mulieres spectaculorum amentes, ad contemplandum Juliani Augusti finem invitatæ, I, 101. Ad colorem confugientes, ob venustatem, invenustæ, atque ob fœditatem deformiores, *ibid.* 414.

Mulieres piæ mysticas voces in ecclesia pronuntiare solebant, I, 403. Cypriani martyris corpus, apud mulierem piam diu occultum, *ibid.* 539. Alteri piæ mulieri revelatum, *ibid.* Ut mulieres quoque ex eo sanctificentur, *ibid.* Mulieres cæsarienses, Basilio Magno in judicium vocato, excitantur, II, 445. Radios hastarum loco habent; pietatem inter se partituras censent, si calumniæ auctorem discerpant, *ibid.* A Basilio retinentur, *ibid.* 446. Mulierum misericordium manus, invalescente obsidione, non victum filiis porrigentes, sed potius ad cibum sibi parandum eos lacerantes, I, 230. Mulieres vetulæ, quibus Julianus Apostata, ignem altaris accendens, sufflationes et reflationes ostentat, I, 194.

Mulierem a dæmone curvatam Christus sanat, III, 390, *v.* 14, 15.

Mulierem ungentem pedes unguento Christus mundat verbo, III, 390, *carmen* XXII, *v.* 7.

Mulierem Alypii sororem ad precationem invitat Gregorius non metuens ne cremetur, III, 126.

Mulieres. Mulierum amor quam funestus, III, 282. Mulierem omnibus dominari quidam dixit, IV, 116, *v.* 869. Periculosa mulieris cum juvenibus colloquia, IV, 116, *v.* 95, 96. In alienam mulierem oculos conjicere lex nostra vetat, *ibid.* 119, *v.* 181. Mulier duplicem habet malitiam draconis et aspidis, *ibid.* 135, *v.* 117, 118. Mulierum et virorum discrepant oblectamenta, *ibid.* 139, *v.* 72.

Mulieres se nimis ornantes insequitur Gregorius, IV, 112, *v.* 1. Mulieres fœdis coloribus facies suas inungentes, jam non facies, sed larvas gestant, *ibid.* *v.* 4. Dei objurgatio ad mulieres fucatas, *ibid.* 113, 114, *v.* 45 *et seqq.* Mulier fucata, idolum, *ibid.* *v.* 48. Similis est graculo alienis plumis induto, *ibid.* 114, *v.* 55. Timere debet quod graculo accidit, *ibid.* *v.* 57, etc. Qualis mulier fucata, cum senectus rugis formam contraxit, *ibid.* *v.* 61. Mulieres fucatæ pavoni similes, *ibid.* 115, *v.* 89. Pandoræ filiæ sunt omnes mulieres impudentes, *ibid.* 117, *v.* 125. Non aurum gemmis intextum, non collare aut alia hujusmodi sunt ornatus in mulieribus nobilibus, *ibid.* 122, *v.* 227; 479, *v.* 3, etc. Mulieres fuco gaudentes, ut plurimum parum pudicæ, *ibid.* 124, *v.* 290. Mulieribus

turpe masculos mores proferre, *ibid.* 134, *v.* 83, 84.

Mulierculæ lascivæ fuco et pigmentis suis ita maritos dementant ut pene hominum exuisse naturam et belluinam induisse videantur, sicut Circe veneficiis suis Ulyssis socios in sues mutavit, IV, 116, 707.

Mulierum sapientia est nulla se efferre, sed matrimonii legibus parere, IV, 479, *v.* 21. Mulier cedat excandescenti marito; non enim qui leonis curam gerit iram domat robore, sed manu permulcens et blandis verbis, *ibid. v.* 24 *et seqq.* Nunquam detrimentum ullum exprobret viro, *ibid. v.* 29. Mulieres præsertim decet simplicitas, *ibid.* 480, *v.* 37. Communes voluptates et dolores cum marito habeat, *ibid. v.* 38. Viro in dolore posito mulier est portus, *ibid. v.* 44. Radio et lanæ det operam et versetur in meditatione divinorum oraculorum, *ibid.* 481, *v.* 45, 46. Raro exeat et publica festa fugiat, *ibid. v.* 47. Ad honestos et laudabiles cœtus cum prudentibus fœminis se conferat, ut egregium aliquem sermonem in animo insculpat, quo vel vitæ corrigantur vel virtutes augeantur, *ibid. v.* 51. Nonnisi a propinquis, et sapientibus, et sacerdote videatur, *ibid. v.* 54. Fugiat et mulieres superbas quarum meretriciæ facies, *ibid. v.* 56, 57. Hæ laudandæ mulieres, quas viri nequidem norunt, *ibid. v.* 62. Non properet ad nuptiale convivium, nec ad natale, *ibid. v.* 63. Non privatas compotationes domi excitet, ne præsenti quidem marito, *ibid. v.* 67, 68. A gula caveat, *ibid.* 481, 482, *v.* 69, 70. Non cachinnis nec iræ indulgeat, *ibid. v.* 69, etc. Aures ornatum habeant non in margaritis sed in bonis sermonibus, *ibid. v.* 74, etc. Mulier ad aspectum viri erubescat, *ibid. v.* 77, etc. Linguam frenet, *ibid. v.* 80. Carni etiam in licitis modum imponat, *ibid. v.* 86, 87. Sacrorum diérum marito rationem suadeat, *ibid. v.* 87 *et seqq.*

MULTITUDO, qualem antistitem exoptet, II, 385. Non sacerdotes, sed rhetores quærit: alia ejusdem argumenti, *ibid.* 386. Promiscua multitudo a disputationibus arcenda, *ibid.* 194.

MUNDANORUM brevis fastus, IV, 364, *v.* 11, etc.

MUNDUS ex visibilibus et invisibilibus constat, II, 89. Mundus duplex, utriusque discrimina, I, 398. Mundus alter immaterialis et invisibilis, alter materialis et visibilis, *ibid.* 42. Mundus visibilis a sole, invisibilis a Deo collustratus, *ibid.* 466. Mundus intellectilis, quo ordine et quas ob causas creatus, II, 266. Mundus materia constans et aspectabilis, a Deo procreatus, *ibid.* Iis qui disputare gestiunt proponitur, ut, relictis quæ ad Trinitatem spectant, de mundo vel de mundis philosophentur, *ibid.* 53. Mundus aspectabilis ob singularem partium elegantiam mirabilis; ob universarum concinnitatem mirabilior, *ibid.* 266. Quas ob causas creatus, *ibid.*

Mundus universus ex nihilo creatus, II, 341. Creatoris providentia gubernatus, et aliquando in præstantiorem statum immutandus, *ibid.* Ridicula mundi partitio inter Jovem, Neptunum et Plutonem, II, 71. Mundus alter, homo, *ibid.* 267. *Vide* HOMO. Mundus impostor, I, 441. Abripe animam tuam ex hoc mundo: Sodomam fuge, II, 312. Adhuc paululum, et mundus transibit, I, 392. Mundi expiatio, Christus, II, 487.

Mundus physicus, quid, IV, 145, *v.* 2. De mundo absurda profanorum opinio, III, 348, *v.* 1 *et seqq.* Mundus Deo non est coæternus, *ibid.* 351, *v.* 55. Ejus compages non fortuita, IV, 387, *v.* 98. Mundum Deus seu verbum creavit, III, 353, *v.* I; 366, *v.* 55. Ejus creationis elegans descriptio, *ibid.* 412, *v.* 64. Non alius mundi rector, quam ejus conditor, *ibid.* 353, *v.* 14, 15. Sideribus non gubernatur, *ibid. v.* 15. Summa ratio omnimodis figuris ludit. Commixtum hinc inde totum sicut ei placuit, mundum vestiens, *ibid.* 461, *v.* 589. Mundum alloquitur Gregorius, IV, 38, *v.* 1, etc. Ejusdem mobilitas, *ibid.* Se ab eo jactari queritur cum tantus sit factus Christi manu, *ibid.* 39, *v.* 1.

Mundus duplex, angelicus et humanus, III, 353, *v.* 84 *et seqq.*

Mundi gloria quid, IV, 16, *v.* 438. Nulla mundi voluptas pura, *ibid.* 42, *v.* 55. Mundi bonorum vanitas, *ibid.* 52,

v. 5. Mundi bona quare instabilia, *ibid*. 53, *v*. 29, 30. Sunt aranearum telis similia, *ibid*. 129, *v*. 27, 28. Mundus omnis fugiendus, et æterna sola sunt appetenda, *ibid*. 337, *v*. 51. Mundis pulvis nubes, procella, cinis, aër, *ibid*. 561, *v*. 36. Mundi bona et ludicra aliis relinquit Gregorius, *ibid*. 50, *v*. 113 ; 371, *v*. 129, etc ; 377, *v*. 303. Mundo vale dicit Gregorius, *ibid*. 392, *v*. 23. Mundo alieni monachi, *ibid*. 427, *v*. 32.

Munus Deo satis dignum non est, etiamsi omnia omnium hominum opera et facultates simul offerantur, II, 372. Pietatem a nobis postulat, *ibid*.

Munus suum cuique ecclesiæ membro attributum, II, 175. Hæc munerum diversitas, quam religiose observanda, *ibid*. 177.

Munera quæ Deo grata, III, 340, *v*. 6, 7. Munera subvertunt sapientes, IV, 134, *v*. 91, 92.

Murus æreus, apud Jeremiam, anima firma et aurea, recensque ad pietatem compacta, II, 473. Muri ad lacrymas a Jeremia invitati, I, 200. Muri Jericho, septem tubis [illegible], totidemque circuitibus, diebus et sacerdotibus, eversi, II, 347.

Musca in oleo moriens suavitatem corrumpens, livoris imago, I, 516. Musca, Deus Accaron, I, 200. *Vide* Accaron.

Musæus Deos carminibus effert, IV, 495, *v*. 243. Musæus antiquissimus poëta, IV, 748.

Mutationes maximæ non sine miraculo plerumque acciderunt, I, 125.

Myrhonis juvenca, IV, 119, *v*. 165 *et seqq*.

Myrias. Impius myriades numerat, Deus vero electionis vasa, II, 371.

Mysorum et Lydorum termini sint separati, IV, 14, *v*. 293. Mysorum et Phrygum fines separati, *ibid*. 235, *v*. 1240 ; 285, *v*. 662.

Mysorum et Phrygum fines separati ; proverbium est inde natum, quod illorum fines definire arduum esset, eo quod hi populi non satis tutati sunt sedes suas, sed subinde aliunde alio depulsi terminos incertos reddiderint, IV, 720.

Mysterium. In mysterio ab conditam Dei sapientiam loqui, nonnisi rite præparatis expedit, II, 283. Præparationes illæ, quænam, *ibid*. 282 *et seqq*. Mysteria religionis non investiganda, II, 191. Rerum naturalium ordo ad explicandum iis proponitur, qui curiose de mysteriis interrogant, I, 461. Mysteriorum curioso scrutatori idem accidit quod voci contentione immodica fractæ, aut oculo solem adversum intuenti, *ibid*. 462. Mysteriorum magna pars ad exteros non efferenda, II, 491. Mysteriorum legis et Prophetarum, unitas spiritus in vinculo pacis, I, 525. Omnia Christi mysteria pro homine, II, 293.

Mysteria nativitatis Domini, II, 260. Paschæ, II, 12. Quæ Christus in inferno designavit, ad examinandum proposita, II, 499. Mysterium Pentecostes, *ibid*. 350. Mysterii verba prophetas ignominiosos prosternunt, II, 340. Mysterium altaris, sacerdotis ore peractum, sacrosanctum est, atque in cœlum nos evehit, I, 393. Salutis nostræ typos continet, *ibid*. Mysteriorum Christi finis est ut ei similes efficiamur, *ibid*. 13.

Mysteria ethnicæ religionis, Juliano extincto, rursus ludibrio habita, I, 203. Mysteria Gentilium, error et temulentia, II, 276. Egregie percelluntur, *ibid*. 277 *et seqq*.

Mysterium ineffabile quoddam est religiosum, IV, 153, *v*. 229.

Mysticæ ac necessariæ voces a piis mulieribus in ecclesia pronuntiari solitæ, quænam, I, 403. Mystica mystice proloquamur, II, 49.

N

Naaman Syrum a lepra mundat Elysæus, III, 381, *v*. 24.

Naboth. Vinea ejus Achabo per Jezabelem tradita. *Vide* Achab.

NABUCHODONOSOR, rex sacrilegus, I, 181. Nabuchodonosor alter, Julianus Apostata, II, 367.

Nabuchodonosoris statua lapide ventilata, IV, 253, *v.* 1733.

NABUZARDAN, coquorum præfectus, II, 437. Gregorius Theologus nulla vasa ministerio sacro destinata Nabuzardæ coquorum præfecto tradidit, II, 199.

NADAB et Abiu, cur igne assumpti, I, 71.

NAHUM Elcesæus, Ninivitarum onus prædicans, zelotem Deum perhorrescit, I, 376.

Nahum prophetæ liber canonicus, III, 378, *v.* 23; IV, 509, *v.* 280.

NAIM viduæ filius suscitatur, III, 390, *carmen* XXII, *v.* 6.

NARCISSUS formæ propriæ amator, IV, 118, *v.* 155, 156; 443, *v.* 52.

Narcissus, qui cum formæ suæ elegantiam in purissimo fonte conspexisset, confestim sui ipsius amore exarsit, misereque periit, IV, 743.

NASCI. Eumdem hominem bis nasci natura impossibile, Deo volenti possibile, II, 123. Nemo nostrum sibi soli natus est; sed omnibus etiam qui ejusdem naturæ participes sunt, omnes nati sumus, II, 8.

NATHAN peccatores arguens, IV, 285, *v.* 685 *et seqq.*

NATIVITAS. Triplex nativitatis genus; ex corporibus; ex baptismo; ex resurrectione, II, 297. Nativitas Domini, propria Christianorum festivitas, non more Gentilium celebranda, *ibid.* 261. Nativitatis Christi solemnitas alia quædam mysteria complectitur, *ibid.* 286. Nativitatis Domini mysteria, *ibid.* 260. Circumstantiæ, I, 446. Nativitate Christi, nativitatis nostræ vinculis soluti sumus, II, 273. Nihil in nobis sit quod primam nativitatem oleat, *ibid.* 334. Nativitatum observatio, qualem astrologi adhibent, irridetur, *ibid.* 279.

NATURA, utpote qua nihil fortius, inimicitiam superat, I, 499. Natura divina ob nostri amorem aliquantisper nobiscum versata, II, 435. Natura duplex in Christo, non duo Filii, *ibid.* 242.

Natura. Esse hoc vel illo modo, istud est uniuscujusque natura, IV, *v.* 3. Natura, materiæ expers est Angelus, prima creatura, *ibid.* 4. Ea plurimum recte succedunt, quæ natura duce aggredimur, et ea quæ invita natura suscipiuntur, spem frustrari solent, III, 237. Naturæ miracula, *ibid.* 459, *v.* 534, 535, etc. Alia et majora prodigia, *ibid.* 461, *v.* 587, 588. Similia in parvis seminibus miracula, *ibid.* 462, *v.* 609. Arte hominis ad statum perfectiorem adducitur, *ibid.* *v.* 619. Natura propria unamquamque rem distinguit, IV, 98, *v.* 12. Naturæ vis inferenda, *ibid.* 135, *v.* 123, 124. Natura difficile mutatur, *ibid.* 286, *v.* 708. Natura omnibus non eadem est, sed alia bona, alia autem mala, alia ex duobus permixta, *ibid.* 470, *v.* 117.

Naturæ duæ in unum Christum coëunt, IV, 215, *v.* 650.

NAUCRATIUS frater magni Basilii, puræ vitæ norma, piscando aquis demersus interit, IV, 514, 515.

NAUTICA lex ecclesiasticis in exemplum proposita, II, 419.

NAUTILUS, piscis, navigii speciem habens, II, 84. Cur homo, nautilus terrestris dictus, *ibid.*

Nautilus piscis, cum tempestatem senserit, in se ipsum colligit, III, 128.

NAVIGANTES. Non magnum est e terra de navigantibus judicium ferre, III, 225. Navigantium major pars in inferno, IV, 53, *v.* 20.

NAVIGATIO. Secundam navigationem inire, quid? II, 70. Navigationis commoda, *ibid.* 84.

NAVILOS proficisci nequit Gregorius morbo impeditus, III, 281. Apud Navilos Adelphium visitaverat, *ibid.* 282.

NAVIS presbyterum portans, mari commissa, et igne admoto mediis in fluctibus cum onere absumpta, II, 14. Quod sub Valentis Ariani persecutione factum, *ibid.* *et seqq.* Navis vestigia aquis impressa tenere, *ibid.* 370. Navim Ægineam Gregorius intempestivo prorsus tempore conscendit, I, 423. Navem paululum exonera, ut levius naviges, II, 238. Navium extructio ab Atheniensibus, ut ipsi dicunt, inventa, I, 164.

Navis laudanda, non elegans, sed solida, IV, 310, *v.* 5 *et seqq.*

NAZARÆI Christiani, pars Ecclesiæ selectior, II, 420. Ab Eusebio Cæsariensi episcopo deficiunt, ob simultates

quas cum Basilio habet, *ibid.* Nazaræorum chori, *ibid.* 388. Nazaræorum Christianorum princeps Basilius, *ibid.* 420.

Nazaræi recentes vocantur monachi, IV, 35, *v.* 913.

Nazaræi comam suam Deo consecrabant, IV, 700.

NAZIANZI catholicæ Ecclesiæ omnem substantiam testamento consecrat Gregorius, III, 330. Nazianzum eadem ac Diocæsarea, *ibid.* 196. *Vide* DIOCÆSAREA.

Nazianzi templum a Gregorio patre extructum, I, 14. Ejus descriptio, *ibid.* 432.

Nazianzenæ plebis elogium, I, 88. Nazianzeni grex sanctus, ac Christo, principe pastorum, dignus, *ibid.* 82. Nazianzena Ecclesia, cur arca Noë, sub Gregorii senioris regimine appellata, *ibid.* 222, 410. Grex parvus, sed ob pacis studium maxime commendatus, *ibid.* Præclaram illam hæreditatem, hoc est, concordiæ bonum ad extremum usque non retinet, *ibid.* In fraudem (Arianæ malitiæ) ultima prolabitur, sed prima erigitur, *ibid.*

Nazianzeni monachi. Partes dissidentes, ob veritatem mendaciis se ipsos lacessunt ob charitatem, odium exercent, I, 216. Nec tamen charitatis illius, quæ in ipsis erat, ignis prorsus extinctus est, *ibid.* 224. Omnibus eadem erat de fide sententia, *ibid.* Omnes moderate se gesserunt, *ibid.* Schismatis tempore quidam monachi pastores effecti, hoc est, in sacerdotum ordinem ab episcopo extraneo evecti, *ibid.* 218. Schisma componitur, monachorum reditus moderationis Gregorii præmium fuit, *ibid.* 232. Monachi suspicionem abjiciunt, quam formula illa afferre potuit, *ibid.* 223. Duobus Gregoriis, ut fratres, in presbyterorum ordine suscipiuntur, eorumque zelus comprobatur, *ibid.*

Nazianzenæ Ecclesiæ, ne errore Apollinaristarum inficeretur, sollicitus Gregorius, IV, 317, *v.* 64 *et seqq.*

NAZIANZENUS cecinisse videtur, cum sedi Constantinopolitanæ renuntiavit, ut episcoporum et populi compesceret tumultus, IV, 713.

NECTARIUS Constantinopolitanus episcopus. Nectario ad Constantinopolitanum episcopatum assumpto gratulatur Gregorius, III, 129, 130. Precatur ut Deus sacerdotium ejus ab omni calumnia et vexatione vacuum gubernet, *ibid.* 132. Eidem Pancratium commendat, *ibid.* Illum rogat ut Georgium, variis calamitatibus afflictum, domesticorum comiti commendet, *ibid.* 208, 209. Nectarium laudans, illi Bosporii causam commendat, *ibid.* 249, 250. Illi neptem suam commendat prolixius, *ibid.* 251. Nectarium objurgat Gregorius, quod Apollinaristas conventus habere patiatur, *ibid.* 274, 275. Eum mysteriis divinis instructum et eruditum prædicat, *ibid.* Illum exhortatur ut de Apollinaristarum licentia querelas ad imperatorem deferat, *ibid.* 276.

NEGATIO est vel unam ex tribus personis in inferiorem ordinem dejicere, et non colere unitatem divinæ naturæ, IV, 151, *v.* 153, 154.

NEGOTIANDI occasio in solemnitatibus, II, 167.

NEGOTIATIO præstantissima est, qua exigui sanguinis pretio cœleste regnum emitur, I, 537.

NEGOTIATOR magnus exiguis rebus atque omnino perituris magna et æterna emit, I, 218. Negotiatorum, qui mercaturæ causa mare trajiciunt, cum philosopho tranquillam vitam agente comparatio, I, 75. Quidam, cauponum et negotiatorum instar, Christo abutuntur, II, 304.

NEGOTIUM. Negotia hujus sæculi imposturam faciunt, I, 479.

NEMÆUM apium. *Vide* APIUM.

NEMBROTH sublimis, et humana conditione, apud se, major, I, 329.

NEMESIUS primo causidicus, deinde Cappadociæ præfectus, et statuis honoratus, sed Paganus, IV, 484, *v.* 1 *et seqq.* Nemesium rogat Gregorius, ne Valentiniano mulctam irroget, sed opem ferat ejus calamitati, III, 267, 268. Illum rogat, ne Theodosius venerabilis patrio solo migrare conetur, *ibid.* 269, 270. Nemesium ex præfectura decedentem laudibus et votis prosequitur, *ibid.* 270, 271. Eum transeuntem non vidisse dolet, *ibid.* 271. Plurimæ ad Nemesium epistolæ perierunt, *ibid.* 269. Hunc horta-

tur Gregorius, ut ad religionem christianam accedat, IV, 484, *v.* 1 *et seqq.* Rogat ut suis verbis auditum præbeat, quæ blandis et fallacibus tam sæpe præbuit, *ibid.* 485, *v.* 27, etc. Carmen offert Nemesio, munus suæ donum jucundissimum, quod solum ipsi superest ex possessionibus, *ibid.* 498, *v.* 306. Christifero manans ore, a Deo conditum, offert, rogans ut excipiat quam rependit, vicem pro omnibus sibi ab eo collatis, *ibid.* *v.* 309. Illum exhortatur ut a Cappadocia discedat, non divitiis auctus, sed Christi fide, ita ut paginis cœlestibus inscribatur, *ibid.* *v.* 318, etc.

NEOPHYTI eos a quibus initiati fuerant ad mensam excipiebant, II, 321. Qua ratione Gregorius ab iis excipi et ali cuperet, *ibid.* Neophytorum candidæ vestes, *ibid.* 483.

NEPHTALIM patriarcha, III, 379, *carmen* XIII, *v.* 3.

NESSUS Centaurus. Cum Nessi sanguine tinctam vestem induisset Hercules, totus statim exarsit, misereque interiit, IV, 704.

NICÆNI patres certis finibus ac verbis Divinitatis doctrinam circumscribunt, II, 12.

Nicænæ fidei contra Arianos editæ nihil præferendum, III, 154.

NICOBULUS pater, filiæ sororis Gregorii maritus, ad quem Gregorius scribit, III, 23. Illi quod uxorem suam, ut parvam, cavillaretur exprobrat Gregorius, *ibid.* In tumultibus inopinatis versatus Amphilochio commendatur, *ibid.* 24. Commendatur iterum Sophronio præfecto, *ibid.* 36. Laconismum docetur, *ibid.* 82.

Nicobulus Juliano infensus, *ibid.* 100. Nicobulum Gregorius commendat Olympio, *ibid.* 178. item et Helladio, *ibid.* 179, 226. Nicobulus a quibusdam vehementius accusatur, ob hoc unicum scelus quod propter Gregorium invidiosus sit et liberior, *ibid.* 203. Illum apud Olympium, cujus æquitatem invocat, defendit, *ibid.* 203, 204. Eum ob famulos vexatum vindicari ab Asterio expostulat, *ibid.* 205, 206. Nicobulus omnibus superior lingua, auribus et ingenio, IV, 461, *v.* 115, etc. Magnis assistens imperatoribus, inter strenuos bellatores laudem tulit, *ibid.* *v.* 118. Litteris autem celebrior evasit, *ibid.* *v.* 123, etc. Filio respondet doctrinam sciscitanti, *ibid.* 465, *v.* 1. Optat filio aliquando plus pudoris, quam cujus specimen edidit patri, *ibid.* 466, *v.* 16, 17. Nunquam ita patri ipse locutus est, *ibid.* *v.* 18, etc. Filii audaciam ventis diffundens, desiderium ejus, patris lenitate excipit, *ibid.* 470, *v.* 114, 115. Ejus desiderio assentitur, *ibid.* 475, *v.* 222, etc. Fausta omnia filio precatur, *ibid.* *v.* 230. Filium, quamvis fervidum, excitat, veluti senex athleta, *ibid.* 476, *v.* 251. Patris ad filium proficiscentem monita, *ibid.* 476, 477, *v.* 264, etc.

Nicobuli filios commendat Gregorius Theodoro Tyanensi, III, 216. Ad urbem proficiscuntur ut discant artem scribendi celeriter, *ibid.* Eosdem Eudoxio rhetori commendat Gregorius, *ibid.* 233, 234. Nicobulo mortuo, viduam ejus, et suam sororem, cum ejusdem filiis Gregorio præsidi commendat Theologus, *ibid.* 262, 263. ita et Ecebolio, *ibid.* 264.

NICOBULUS filius. Nicobulus Gregorii nepos, a patre, Gregorii penna, poscit ut in celebrem academiam, studii causa, mittatur, IV, 456, *v.* 1 *et seqq.* Aliquid a patre petit vita data præstantius, *ibid.* 458, *v.* 37. Non aurum, non argentum, non pretiosos lapides, aut alia poscit, *ibid.* *v.* 42, etc. Unam pro omnibus cupit doctrinam, *ibid.* *v.* 58. Post juvenilis ætatis studia, diviniori spiritui animam tradere, et sacrarum litterarum studio incumbere sibi proponit, *ibid.* 459, *v.* 77. Gregorii avunculi, et matris suæ exemplum affert, *ibid.* 460, *v.* 89. Moveri se ait exemplo patris, qui eloquentia pollebat, et aliis præclaris dotibus, sed præcipue litteris, *ibid.* 461, *v.* 113. Postulat ut desiderio annuat pater : si autem malum appetat, e filiorum numero abjiciatur, *ibid.* 462, *v.* 140. Se multis opibus, natu maximus et primus, præstantiorem asserit, *ibid.* 464, *v.* 191. Patrem hoc nomine indignum judicat, si pecuniam filio præponat, aut muliebre erga illum desiderium foveat, *ibid.* *v.* 194. Rogat ut ipsi sit deus pro homine, *ibid.* *v.* 199. Matrem interpellat, ut ipsi auxilietur, *ibid.* *v.* 204. Nicobulo

segnitie quodammodo laboranti, studium ut suum et diligentiam opponat, Eudoxium incitat Gregorius, III, 234, 235. Nicobulum illi iterum tradit, ut rhetoricum opus patri, sophisticum autem sibi largiatur, *ibid.* 236, 237. De Nicobulo magna et admiranda scribit Eudoxius, quæ credere non vult Gregorius nisi præbito documento, *ibid.* 252. Illum iterum commendat Stagirio, *ibid.* 253. Ad illum audiendum se confert, sed non de sententia Gregorii, *ibid.* 255. Stagirium rogat ut Nicobulum Eustochio cedat, *ibid.* 258. Per Nicobulum apud Africanum se excusat, *ibid.* 306.

NICODEMUS dimidia tantum ex parte Christum amans, I, 343. Nocturnus Dei cultor, II, 499. Qua ratione a nobis imitandus, *ibid.*

NICOMEDEM, qui omnes filios Deo dicavit, Hellenio commendat Gregorius, IV, 431, *v.* 143, etc. Nuptias iniit præclaras, et filiis multa præcepta virtutis tradidit, et, quod majus est, morum exempla, *ibid.* 431, *v.* 147. Nicomedes templum Deo ædificavit, *ibid.* 553, *carmen* CXII, *v.* 3, *et carmen* CXIII, *v.* 2. Se ipsum Deo obtulit primum, deinde virginitatem filiorum, *ibid.* *v.* 3, 4. De cœlo populum suum regit cum duobus inclytis filiis, *ibid.* 554, *carmen* CIV, *v.* 3, 4. Iterum vitam inclytam fuerat amplexus, *ibid.* *v.* 1. Carterium habet pietatis socium, *ibid.* 555, *carmen* CXVII, *v.* 1, 2.

NILUS, honoribus ab Ægyptiis dedecoratus, II, 279. Frugum parens, ut ipsi prædicant, spicisque copiosus et locuples, ubertatem cubitis metiens, *ibid.* Nilus fluvius, vere aurifluus et spicis uber, I, 488. Ægyptum ditat; e terra pluit, ac tempestive, maris instar, exundat, II, 213. Ut Nili cataractæ arte nulla inhiberi possunt, sic nec Christianorum lingua præpediri ne Gentilium errores proscindat, I, 210.

Nilus Ægypto dat opes, IV, 435, *v.* 266, 267. Nilus frugum dator, *ibid.* 496, *v.* 267, 268.

NIMIETAS ubique odiosa, IV, 100, *v.* 64.

NINIVE humi prostrata servatur, IV, 380, *v.* 43. maxime propter peccati confessionem, *ibid.* 446, *v.* 124.

NINIVITAS imitemur, improbitati medicinam adhibentes, I, 374.

NIX. Qui nivis thesauri, II, 85.

NOBILES effecere divitiæ, non probitas, IV, 96, *v.* 29.

Nobilis viri officia, II, 238.

NOBILITAS, in pietate sita, atque in eo, ut unde ortum habuimus, et quo tandem perventuri sumus intelligamus, I, 402. Vera nobilitas in imagine Christi consistit, II, 206. in divinæ imaginis conservatione, I, 263. Non genere, sed moribus designatur, *ibid.* 264. Nobilitas animæ terrenarum rerum studio inficitur, *ibid.* 528. Triplex nobilitatis genus; primum ab imagine Dei, alterum a sanguine, tertium a virtute, II, 36. Est et aliud, quod in principum diplomatibus et edictis consistit, *ibid.* Istud aliquo in pretio habent qui sitam in coloribus pulchritudinem amplectuntur, simiamque ob id venerantur quod leo esse jussa sit, *ibid.* Nobilitatem quæ a parentibus manat, aut a victoriis et litteris oritur, vel quam regum quoque manus largiuntur, admirari nec christianum, nec philosophicum est, *ibid.* 7. Eam tantum admirari licet quam pietas et mores indicant, quæque ad illud bonum unde originem traximus evehit, *ibid.*

Nobilitas vera, quæ? III, 477, *v.* 43; IV, 90, *v.* 1, etc.; 95, *v.* 1, etc. Nobilitas terrena parvipendenda, IV, 18, *v.* 417. Vetus sanguis, *ibid.* 53, *v.* 13, 14. Sola nobilitas est rerum probitas, *ibid.* 96, *v.* 34. Nobilitas vera virtus, *ibid.* 142, *v.* 141. Nobilitate pietas est præstantior, *ibid.* 453, *v.* 280, 281.

NOCTUÆ fabula egregia, IV, 106, *v.* 235.

NOE arcam fidei suæ commissam accepit, et secundi mundi semina parvo ligno credita, II, 460. Huic orbis semina commissa, exiguo ligno diluvium fugientia, *ibid.* 73. Noë generum semina conservavit, ut terra sanctioribus incolis ornaretur, I, 106. Temporibus ejus purgatio contigit, II, 85. Quare Basilius Magnus ei comparatus, *ibid.* 460.

Noë mundum ex aquis servavit, III, 421, *v.* 310; IV, 439, *v.* 2.

NOMEN Christi super omne nomen, II, 117. Dæmones fugat, I, 68. Nomina Spiritus sancti, quæ eum Deum esse de-

monstrant, II, 161. Nomen ab hominibus ducere, id est, Paulianus a Paulo vocari non debet, qui a Deo creatus est, *ibid.* 254. Christianus cum sit a Christo salvatus, erubescat ab aliis nomen ducere, *ibid.* 383. Liceat, perspicuitatis causa, nova nomina fingere, *ibid.* 285.

Nomina Sanctorum antiquis data Christianis, IV, 444, *v.* 79, 80.

NONNA, Gregorii Theologi mater, ab ipsis proavis Deo consecrata, pietatem, hæreditatis instar, ad liberos deduxit, I, 238. Gregorii mariti sui perfectionem ipsi ascribendam esse nonnulli credunt, *ibid.* Et rei familiaris augendæ laude, et pietatis gloria excelluit, *ibid.* 403. Omne philosophiæ genus coluit, *ibid.* Cum marito, bonorum operum particeps, *ibid.* 413. Saræ comparata, *ibid.* 76. Sara spiritualis appellata, *ibid.* 434. Eximiarum illius virtutum descriptio, *ibid.* 402 *et seqq.* Visu nocturno e morbo recreatur, *ibid.* 422.

Nonna, Gregorii Theologi mater, Philtatii filia, IV, 548, *carmen* XCIX, *v.* 1. Piis parentibus orta, nihilo est inferior sanctissimis mulieribus, *ibid.* 374, *v.* 221, 222. Fidem filiis communicat, *ibid.* 165, *v.* 117, etc. Eum a Deo precibus obtinet, *ibid.* 273, *v.* 198. Filium precibus assecutum, Deo prius offert quam daretur, *ibid.* 196, *v.* 68. Hunc Deo consecrat, *ibid.* 176, *v.* 424; 374, *v.* 198; 538, *carmen* LXVIII, *v.* 4. Nihil nato habet præstantius, *ibid.* Nonnæ laudes, *ibid.* 165, *v.* 117; 196, *v.* 57. Omnes filios amavit, Gregorium autem super omnes, utpote quem ipsa lactaveverat, *ibid.* 539, *carmen* LXXI, *v.* 4, *et carmen* LXXII, *v.* 1. Pontum filiis sedat, *ibid.* 540, *carmen* LXXVIII, *v.* 6, 7. Sponsum adducit ad fidem, *ibid.* 537, *carmen* LXVIII, *v.* 1. Morbum amarum ab eo avertit, *ibid.* 540, *carmen* LXXVIII, *v.* 9, 10.

Nonna, diem Dominicum summo honore prosequebatur, IV, 537, *carmen* LXVI, *v.* 1, 2. item et templum Dei, *ibid.* *v.* 4. Lacrymas sæpe fundebat quæ sola cruce configebantur, *ibid.* *v.* 5, 6. Nunquam terga vertit ad sacram mensam, *ibid.* *v.* 7. Nunquam in ore sermo profanus aut risus mollis, *ibid.* *v.* 8, 9. Ejus pietas, *ibid.* 537, *v.* 1. Altera Sara, *ibid.* 545, *carmen* XC, *v.* 1. Anna altera, *ibid.* Altera Susanna, Maria altera, *ibid.* 538, *v.* 6. Masculo animo vitæ secat viam, christifera, crucis cultrix, mundi contemplatrix, *ibid.* 539, *v.* 4. Nonna omnes virtute superavit, *ibid.* 540, *v.* 1. Radicis sanctæ germen, præsulis conjux, sanctæ prolis mater, *ibid. carmen* LXXIV, *v.* 1, *et carmen* XCI, *v.* 1, 2. Deo se dedit tota vita et morte, *ibid.* 541, *v.* 9, 10. Martyribus non inferior, *ibid.* 542, *carmen* XC, *v.* 1, 2. Nunquam labra miscuit impuris labris, neque gentili manu puram manum usque ad cibum, *ibid.* 547, *carmen* XCVI, *v.* 1, 2.

Nonna quarta ex Gregorii Theologi proximis moritur, IV, 422, *carmen* XC, *v.* 2, 3. Moritur, *ibid.* Moritur in templo, orans moritur, *ibid.* 536, 537, 547, 548. Eumdem tumulum habet cum filio Cæsario, *ibid.* 422, *v.* 3, 4. Parem illi mortem habere optat Theologus, *ibid.* 544, *v.* 1, 2. Hanc invocat, qua salvetur, *ibid.* 543, *carmen* LXXXI, *v.* 1, etc. Nonna cum marito Gregorio, Gregorio filio per prosopopæiam fausta precatur, *ibid.* 549, *carmen* CI, *v.* 1, etc.; 550, *carmen* CII, *v.* 1, etc.

Nonna Gregorii Theologi neptis. Hujus in testamento nullam haberi vult Gregorius rationem, ut cujus vita reprehensione non vacet, III, 332.

NOSSE se ipsum, genus est sapientiæ, II, 186.

NOTHUS. Auctor est Strabo, cui concinit Julianus Augustus, quod etiam noster Gregorius confirmat, solitos esse Germanos, infantulos recens natos in Rhenum projicere, si quando suspectos adulterii uxores habebant, ut explorarent an spurii essent infantuli, quibus quidem nihil periculi ex flumine imminebat, si mater innoxia esset; sin autem rea foret, infantuli pessum ibant, IV, 746.

NOVATUS, persecutionis tempore lapsos non recepit, II, 307. Crudelitas ejus pro lege non habenda, *ibid.* Cum avaritiam, alterum idololatriæ genus, nulla pœna vindicaret, stuprum sine spe reconciliationis condemnavit, *ibid.* Novati audacia, seu impura puritas, nominis honestate multitudinem inescans, I, 508. Arrogantia, et sita in verbis puritas, II, 210.

temeritas, *ibid.* 12. De eo locus obscurus, *ibid.* Erroris ejus reliquiæ, *ibid.*

Novati discipuli pœnitentiam non admittunt, II, 291. Perstringuntur, *ibid.* Lapsos, ne martyrio quidem perfunctos, non admittunt, 292. Juvenibus viduis ineundi matrimonii potestatem non faciunt, *ibid.* Refelluntur, *ibid.*

Novati vanum supercilium, IV, 233, *v.* 1175.

NOVITAS non captanda, II, 189.

NOVUS Adam Christus, II, 286. *Vide* ADAM, CHRISTUS.

NOX Paschæ, sacra nox, noctisque hujus, qua præsens vita suffunditur, inimica, II, 489. Noctis Paschæ miracula, *ibid.* Noctis furta vitanda, quænam, *ibid.* 334.

NOX. Noctis et diei vices, III, 402, *v.* 21. Nox laborum quies, *ibid.* *v.* 25, 26. Noctis visa diurnis curis similia, IV, 171, *v.* 291. Noctes insomnes trahit Gregorius, *ibid.* 371, *v.* 127, 128.

NOXA. Non solum septies, sed etiam sæpius noxas remittere jubemur, I, 510. Noxas suas elucrari, quid? II, 446.

Noxæ vel levissimæ sunt cavendæ, III, 450, *v.* 293; IV, 139, *v.* 49, etc.

NUBERE expedit, annon? Utrumque appositissime dici potest, quare, II, 248 *et seqq.*

NUBES. Quis aquam in nubibus alligat? II, 85. Nubes olim inter Ægyptios et Hebræos, mediæ inter nos et Deum caliginis obductæ figura, II, 68.

NUDITAS, turpis primi peccati sequela, IV, 370, *v.* 105.

NUDUS, qua de causa vestiendus, II, 327.

NUMERUS, non rerum naturam ut Eunomianis placet, sed subjectorum quantitatem explicat, II, 152. Septenarius Hebræis venerandus, *ibid.* 346. Quaternarius Pythagoricis, *ibid.* Octonarius et tricenarius Simonianis ac Marcionitis, *ibid.* De septenario multa ex Scripturis, *ibid.* 348.

Numerus, liber canonicus, III, 378, *v.* 12; IV, 508, *v.* 266.

NUPTIÆ. Nuptias secundas dissuadere Scriptura videtur, II, 247. Non tamen damnat, *ibid.* 292. Tertiæ præter legem; ultra hunc numerum excedere, porcinum est et rari exempli, *ibid.* 247. Nuptiis, quas bonus pater bono sponso celebrat, quinam adesse recusant, quinam ab eis arceantur, *ibid.* 343.

Nuptiæ. Preces donum optimum, pulcherrimum quod nuptiis possit offerri, III, 261. Nuptiis Christus intersit, *ibid.* 313. Oportet ut quemadmodum cætera omnia, sic etiam Christianorum nuptiæ modestæ sint et compositæ, *ibid.* Nuptiæ res legitima et honorabilis, sed adhuc carni serviens, IV, 568, *carmen* XV, *v.* 13. Nuptiæ nodus gravior, *ibid.* 572, *carmen* XXIV, *v.* 5, 6.

Nuptiarum parabola, III, 395, *v.* 43; 453, *v.* 389. E nuptiis revertenti Christo vigilandum, *ibid.* 392, *carmen* XXV, *v.* 9, 10.

NUPTIALE cubiculum sibi ipsi male præcludit anima, quæ ingrediendi tempus in lampadum adornatione consumit, II, 343.

O

OBEDIENTIÆ lex, tam terrena quam cœlestia tuetur atque conservat, I, 444. obedientiam didicit Christus ex his quæ passus est, II, 119.

OBEDIRE. Obediendum Deo quidem omnibus de causis; æqualibus nostris propter charitatis fœdus; principibus propter ordinem, publicæque disciplinæ rationem, I, 388.

OBITUS Sanctorum Christianis gaudii ac lætitiæ argumentum, III, 318.

OBJURGATIO crebrior desperationem et audaciam parit, I, 40. aut contumaciam et audaciam, *ibid.*

Objurgatio nimia imprudentiam parit, IV, 454, *v.* 309, 310.

OBJURGARE haud magnum; sententiam vero suam confirmare, viri pii est ac mente præditi, I, 90.

Oblationes, Dei incarnationis, et eorum, quæ passus est Deus, sunt participatio, IV, 154, *v.* 238.

OBLIVIO, memoriæ amissio est; oblivionis autem memoria quædam est rursus quæ reminiscentia dicitur, IV, 146, *v.* 33, 34.

OBTEMPERARE. Ut servi heris suis, et uxores viris, et Ecclesia Christo, et discipuli magistris et pastoribus obtemperare jubentur; ita nobis etiam præscribitur ut sublimioribus potestatibus pareamus, I, 388.

OBTRECTATIONES aliorum iniquo animo ferendæ, IV, 140, *v.* 101.

OCCIDENS, tragœdiam in Alexandrina Ecclesia post Athanasii obitum excitatam deflevit, II, 17.

OCCIDENTALES, et quidquid in Oriente vitale est, fidei confessionem Joviano imperatori ab Athanasio oblatam admittunt, I, 493.

OCCIDUI Barbari a Juliano Cæsare victi, I, 184.

OCEANUS, Junonis opera, in gratiam cum Thetide redimens, I, 172. Oceani, apud Ethnicos, quinam, II, 350.

OCULUS, organum omnium promptissimum atque avidissimum, I, 593. Cum sit tantillus, cur tamen longe pertingat, intellectu difficile, II, 190. Oculus cæcorum erat Job, I, 268. Mirabiles et ineffabiles oculorum proprietates, II, 79. Oculi Dei in pauperem respiciunt, I, 340. Inter oculos Dei et palpebras ejus quid discriminis, *ibid.* Oculi septem, quibus Zorobabelis lapis ornatur, II, 348. Oculis ægris solis radios intueri periculosum, *ibid.* 46. Oculus lascivus et impudicus virginitatem minime servat, II, 249. Oculi procaces, ea etiam quæ attingere nefas est attingunt, I, 532. Oculorum ludificationes a Juliano Apostata adhibitæ, I, 194.

Oculi alia cernentes, se ipsos minime cernunt, III, 205. Oculus licet perspicax, aspectabilia non videt sine solis lumine, *ibid.* 489, *v.* 93, etc. Oculos cor sequitur nefarios, IV, 112, *v.* 20. Oculi cohibendi, *ibid.* 126, *v.* 9. Oculis sit ostium, *ibid.* 368, *v.* 51. Oculi virginei servandi, *ibid.* 503, *v.* 113.

ODIUM aversatio quædam est inimicitiæ effectrix, IV, 151, *v.* 162.

ODOR insuavis ex improbitate nascens, II, 193.

OFFENSIONIS petra Christus est iis qui litteram duntaxat prospiciunt, I, 389.

OFFICIO cedere culpa caret, III, 128.

OG, rex Basan, exiguus princeps, I, 97.

OLEUM sacerdotii, I, 222. Pontificis caput sacræ unctionis oleo perfusum, *ibid.* 301.

OLFACTUS, ut, et qua de causa purificandus, II, 335.

Olfactui non indulgendum, IV, 139, *v.* 69.

OLOR senex canit canticum in discessu, IV, 354, *v.* 55 *et seqq.*

OLYMPIA civitas. *Vide* PISA.

OLYMPIANUS judex. Ab hoc optimo et eloquentissimo oratore librum, quem commodaverat, Aristotelis epistolas continentem, reposcit Gregorius ne integritatem tentare videatur, III, 314, 315.

OLYMPIAS matrona Romana Olympiadis nuptiis interesse non potest Gregorius, III, 260. Adest quantum ad voluntatem juvenes et dextras inter se jungens, *ibid.* 261. Olympiadi carmen nuptiale mittit Gregorius et sapientissima dat monita, V, 478, *v.* 1 *et seqq.* A Theodosia junior bonis moribus fuerat instructa, *ibid.* 483, *v.* 97.

OLYMPICA oliva miseros adolescentes olim ornabat, II, 542. Olympius Thersites, extincto Juliano, rursus claudicans et deformis, I, 203. In Olympiis victor non magis exultat, quam Machabæorum mater filiis suis martyrio perfunctis, I, 355.

OLYMPIUS Cappadociæ præfectus. Huic miseram et viduam Philumenam commendat Gregorius, III, 161, 162. et Paulum, *ibid.* 162. similiter et Eustratium, *ibid.* 163. Ab eo petit ut cohibeantur Apollinaristæ, *ibid.* 176, etc. Eidem commendat Nicobolum patrem, *ibid.* 178. Illum laudat, *ibid.* 183, 194. Illi Aurelium commendat militem, *ibid.* Olympium contra Nazianzenos ob seditionem iratum a destruendæ urbis proposito, deterrere conatur, *ibid.* 195,

198. Ei pro beneficiis susceptis gratulatur Gregorius, *ibid.* 199. Pro Leontio presbytero precans patronam adhibet ipsius Olympii conjugem, *ibid.* Eidem scribit de Veriani filia quæ a marito per divortium discedere volebat, quod improbat, *ibid.* 500, 201. Illi Nicobulum patrem quem nonnulli vehementius accusabant vindicandum commendat, *ibid.* 203, 204, 205. Olympium a præfectura discedentem Cappadociæ, fletibus et laudibus prosequitur, *ibid.* 212.

Olympus nigrorum Jovis superciliorum nutu concussus, I, 171.

Omnipotens solus aut Altissimus, ab Hypsistariis religione cultus, I, 400.

Onager legibus suis vivens, philosophicæ libertatis exemplar, II, 38.

Operari usque modo pater dicitur et filius, quo sensu, II, 125.

Operarii non eadem hora vocati, II, 314. Referuntur qui eorum parabola abutuntur, *ibid.*

Operariorum parabola, III, 392, *v.* 12; 395, *v.* 32.

Operationes sancti Spiritus, II, 347, 348.

Opes, fluxæ et caducæ sunt, I, 527. Quodnam in eis bonum agnoscendum, *ibid.* 327. Tunc tantum in tuto positæ, cum Deo et pauperibus erogantur, *ibid.* 402. Opes Ecclesiæ, bona pauperum sunt, *ibid.* 481. Opes, vel ob Christum deponendæ, vel Christo in persona pauperum communicandæ, *ibid.* 323. Inopia extrema a Christianis multis, instar omnium opum, colitur, *ibid.* 175.

Opes. Opum potestas, III, 477, *v.* 46, etc. Opes, vitii magistræ, *ibid.* 479, *v.* 102. Opes sancte administratæ, IV, 55, *v.* 7, 8. Opum amantes phreneticis similes, *ibid.* 98, *v.* 1. Alienis bonis invident, *ibid.* *v.* 21, etc. Pauperibus calumniantur, *ibid.* 99, *v.* 32. Illos devorant, ut leo, *ibid.* *v.* 52. Modum nesciunt, *ibid.* 55. Opum nulla satietas, *ibid.* 104, *v.* 174. Venenum est opibus vana amplificatio, *ibid.* 104, *v.* 187. Opes vermibus non relinquendæ, *ibid.* 130, *v.* 55, 56. Opes temporales non diligendæ, *ibid.* 154, *v.* 81, 82. Opum natura nihil firmitatis habet, *ibid.* 500, *v.* 21.

Ophiuchus Æsculapii nomen, quare, I, 183.

Opinio. Multitudo, fervidiore fide prædita, prius omnia projecerit, quam opiniones eas quas domo secum affert, I, 44. Veritas in sexcentas opiniones distracta, cum Jovianus, extincto Juliano, imperium suscepit, *ibid.* 492. Nihil de rei veritate propter hominum opinionem detrahendum, II, 236.

Oppressio. Proximi oppressionem gloriam suam ducere, bono publico maxime contrarium, I, 510.

Optimus episcopus Antiochenus testamento Gregorii subscripsit, III, 333.

Opus sermone fortius est, II, 237.

Opera Dei veritas et judicium, II, 117. Fides sine operibus mortua est, quemadmodum et opera sine fide, *ibid.* 342.

Opus cum sermone connectendum, III, 280. Duæ sunt partes Dei ad bona opera, prima et postrema, una media hominis, *ibid.* 489, *v.* 96, etc. Opus sine verbo, præstat verbo sine opere, IV, 137, *v.* 21.

Orare et adorare spiritu, quid, II, 147. Quid oremus quemadmodum oportet nescimus, *ibid.* Orabo spiritu, orabo et mente, id est, in mente et spiritu, *ibid.*

Oratio, pulchra res, hujus rei fidem faciat Jesus, ante passionem precibus incumbens, I, 310. Ad assequendam et conservandam justificationis gratiam necessaria, II, 327. Quam Deo grata, et nobis utilis, *ibid.*

Oratio quæ auditores omnes, fervente disputationum æstu, concinnet, ac scientiæ lumine collustret, quam difficilis, I, 43. Oratio funebris, qualis esse debeat, I, 398. Quibusnam debeatur, II, 394.

Oratio. Gregorius orat Deum, ut suas querimonias benigne perferat, IV, 315. Lacrymarum fontem implorat Gregorius, ut flammam refrigeret, *ibid.* 380, *v.* 27 *et seqq.* Oratio Gregorii ad Trinitatem, *ibid.* 377, *v.* 313. Oratio Gregorii ad Christum, *ibid.* 337, *v.* 1 *et seqq.*; 396, *carmen* LXXII, *v.* 1; *carmen* LXIII, *v.* 1; 397, *carmen* LXIV, *v.* 1; *carmen* LXV, *v.* 1; *et carmen* LXVI, *v.* 71. Alia oratio Gregorii ad Christum, *ibid.* 403, *v.* 1 *et seqq.* Alia oratio, *ibid.* Precatio in morbo, 404. in exitum vitæ, *ibid.* Car-

men deprecatorium, *ibid.* 405. Supplicatio ad Christum, *ibid.* 406. Lamentatio ad Christum, *ibid.* Oratio ad Christum, *ibid.* Oratio Gregorii ad Christum in periculo, *ibid.* 200, *v.* 193. Oratio Gregorii ad Christum in morbo, *ibid.* 319, *carmen* XX, *v.* 1 *et seqq.*; 387, *v.* 101. In exitum vitæ, *ibid.* 404, *carmen* LXXII, *v.* 1 *et seqq.*

Orationis laus et funis contrahendus, IV, 470, *v.* 106.

ORATOR : prima ejus sapientia est sapientiam in sermone ac dictionum strophis, atque adulterinis et supervacaneis figuris sitam aspernari, I, 362. Qui pauca de virtute verba facit, multa vero operibus exhibet, fidem et auctoritatem sermoni suo conciliat, *ibid.* 363.

Orator improbus leges labefactat, IV, 134, *v.* 63. Bonus orator continua est harmonia, *ibid. v.* 64.

ORBIS. Res nostræ velut orbis quidam volvuntur, I, 324.

ORBITAS est morbus, IV, 53, *v.* 16.

ORCI galeam induere, proverbium, I, 155. Callidus Ecclesiæ persecutor nulla ratione se occultabit, licet Orci galeam induat, *ibid.*

ORDO optimus est, ut qui rem aliquam auspicatur, a Deo initium ducat et in Deo conquiescat, I, 22. Quod ipsis etiam Ethnicis probatum, *ibid.*

Ordinis elogium, II, 173. et mirabiles in toto orbe effectus, *ibid. et seqq.* Ordine graduum diversitas in Ecclesia constituta, *ibid.* 175. Ordinis in Ecclesia tenendi exempla, ex veterum accessu ad montem, *ibid.* 180. ex ordine sacerdotali, *ibid.* 181. ex ordine Levitico, *ibid.* ex Christi discipulis, *ibid.* 182. Ordinis perturbatio, celeberrimæ et ultimæ corruptionis causa futura est, *ibid.* 174.

Ordo robori præferendus, ipse et robur, IV, 135, *v.* 99, 100.

ORESTES et Pylades, II, 415. Basilius et Gregorius eis celebriores, *ibid.* Sancti Orestis proventus colligere magnum Anthimo Tyanensi videtur, *ibid.* 446.

ORGANUM. Sincerus verbi minister organum divinum est, organum a Spiritu sancto concors redditum ac pulsatum, I, 296.

ORGIA Thracum, II, 279. Gentiles religionem ab eis natam esse dicunt, *ibid.*

ORIENS et Occidens animo et voluntate divisi, II, 383. Gregorius Theologus pro eis et ab eis oppugnatur, II, 388.

ORIENTALIUM agendi et sentiendi ratio multiplex, I, 493.

ORIGENIS philocalia, III, 169.

ORIGINALIS peccati præmia, I, 449. *Vide* PECCATUM.

ORION. Maceriam ejus quis novit ? II, 88.

ORIONES, infelices venatores, II, 373.

ORONTES fluvius, Juliani imperatoris opera, cadaverum acervis, compressus, poëtica locutio, I, 152.

ORPHANI et viduæ non misereri, peccatum est iram Dei provocans, I, 378.

ORPHEUS, Gentilium theologus, I, 203. Cum cithara et cantu omnia trahere perhibetur, *ibid.* 169. Theologia ejus irridetur, *ibid.* Orphei sacra et mysteria; lyra ipsi a Gentilibus efficta, II, 279.

ORPHEUS feras et lapides flectebat, IV, 119, *v.* 169 ; 450, *v.* 213, 214; 495, *v.* 241. Orphei cithara erat eloquentia, *ibid.* 473, 474, *v.* 193, 194.

ORTUS mortalibus triplex, unus ex carne, IV, 452, *v.* 260. Alter ex Spiritu sancto, *ibid. v.* 263, 264. Tertius, cum lacrymis et cordis dolore anima crimine abstergitur, *ibid. v.* 265, 266. Primum dant parentes, secundum Deus, tertium nos ipsi, *ibid. v.* 267.

OSEE liber canonicus, III, 378, *v.* 21; IV, 509, *v.* 277.

OSIRIS, Deus Ægyptiorum, a Typho Deo dilaceratus, II, 215, 279. Osiridis et Isidis mugitus luctuosi, IV, 496, *v.* 269.

OSSA nuda vitæ præsentis vanitatem coarguunt, IV, 135, *v.* 119, 129.

OSSEUM quidquid est, in agno paschali non confringendum, II, 491. Quantum ad historicum sensum, nec os Jesu confractum est, *ibid.* Osseum minimeque ad edendum aptum, dogmata significat quæ difficillime intelligi possunt, *ibid.* Id non confringetur, hoc est male dividetur ; alia ejusdem argumenti, *ibid.*

OSSIUM ac nervorum compactio, de qua Ezechiel disseruit, futuræ corporum resurrectionis argumentum est, I, 254.

OSTENTATIONIS plus fortasse est ac pietatis in iis qui auro et argento Deum honorant, III, 119.

Ostium, nomen Christo attributum, quare, II, 135.

Ostracinæ ab incolis non postulatur aqua, III, 41, 42. Ostracinæ cujusdam mentionem facit Plinius ad fines Arabiæ positæ, a Pelusio LXV mill. passuum distantis, III, 497.

Otium Gregorio maxima actio erat, III, 75.

Otus et Ephialtes, magnæ proceritatis gigantes, II, 415.

Ovis : cur Christus eo nomine vocatus, II, 136. Ovis, ne pastorem pascat; satis ei est si recte pascatur, I, 444. Ovium erga pastorem officia, I, 14.

Ovis errabundæ parabola, III, 392, *carmen* XXIV, *v.* 10; 393, *carmen* XXV, *v.* 15; IV, 446, *v.* 111, 112. Ovium et hædorum separatio, III, 392, *v.* 18; 396, 37, *v.* 67, 82.

Oza, arcam tangere ausus, incolumem eam servat : ipse vero interit, I, 454.

Oza percussus a Deo propter arcam intempestive sustentatam, IV, 296, *v.* 136, 137.

Ozizalæ regio oleribus ferax, III, 41, 42.

Ozizale quædam erat Cappadociæ regio, in qua tunc morabatur Amphilochius, III, 497.

P

Pacificator verus, a littera ad mentem traducit, II, 379.

Pacifici, in electorum ordine, soli filii Dei vocantur, I, 511.

Pactum cum Deo initum in baptismo, II, 302.

Palamedes, aciei instruendæ artem gruibus præceptoribus didicisse fertur, II, 81. Mathematicarum disciplinarum inventor, ob idque morte mulctatus, I, 163. Palamedes Eubæus annon? *ibid.* 164.

Palestræ leges imitandæ, quæ athletas humi jacere jubent, ut iis qui supra sunt victoriam extorqueant, I, 511.

Palladius, Ægypti rector, Catholicos affligit, II, 198. Quas in Alexandrina Ecclesia strages dederit, nec oratio ut par est exprimere, nec auris capere potest; earum brevis et lamentabilis descriptio, *ibid.* 16 *et seqq.* Hujusmodi adversus Christianos contumelia quasi victima quadam, vir ethnicus dæmoniis litabat, *ibid.*

Palladius sacrarum largitionum primo comes, et deinde ad summam dignitatem evectus. Huic Gregorius Euphemium commendat, III, 160. et sacerdotem, *ibid.* 228.

Palladius alter Gregorii familiam dilaniat incursibus, III, 123.

Pallium fuscum vel atrum vita sancta prætendit, I, 502.

Pallor, sublimium virorum flos, I, 502. Palloris quippiam et canitiei philosophum decet, II, 40.

Pallor insigne est virgini ornamentum, III, 467, *v.* 35.

Palmis alticomis inest lex amoris et connubii imago, III, 419, *v.* 239, etc.

Palpebræ. Inter palpebras et oculos Dei quid discriminis, I, 340.

Paludatus, quid? III, 125.

Pan, a contumelia nomen, ut par erat, consecutus, I, 140.

Pancratium Nectario commendat Gregorius, III, 132.

Pandio Prognes et Philomelæ pater, III, 168. *Vide* Tereus.

Pandoræ fabula, IV, 117, *v.* 115, etc.

Pandoræ filiæ sunt omnes mulieres impudentes, *ibid.* *v.* 125.

Pandora puellæ nomen est apud Hesiodum, sic dicta, quod dii omnes donum aliquod in eam contulissent. Hanc ob ignem cœlestem a Prometheo surreptum, e cœlo in terram demissam fuisse,

fingit poëta, ut homines philtris suis ac fucis in exitium impelleret, IV, 707. Gregorius Pandoræ comparat mulieres fucatas et unguentis delibutas, *ibid.*

PANIS, in deserto pluviæ instar fusus, I, 107. Panem e cœlo fundere, Moysis erat, II, 427. Quinque panibus multa hominum millia pascere, Christi Domini, a quo ad Moysen quoque hujusmodi potestas manaverat, *ibid.* Quinque hominum millia nutriuntur, ac rursus septem panibus quatuor millia, *ibid.* 349; I, 308. Panis spiritualis ab oratore christiano fractus, *ibid.* item panis Angelorum, *ibid.* Verus panis et veræ vitæ auctor, Jesus, *ibid.* Panis benedictio. *Vide* BENEDICTIO.

PANES a Christo multiplicati, III, 388, *v.* 15, 16, 21, 22; 389, *v.* 8, 11, 12; 390, *v.* 11, 12; 391, *v.* 6; IV, 83, *v.* 591.

Panes postulantis parabola, III, 393, *v.* 6, 7.

Panis alienus est angustus, IV, 53, *v.* 19.

PANSOPHIO Gregorius gratulatur de Evagrio ad philosophiam strenue accedente, et illum sibi amicum inde fieri, III, 309, 310. Quanquam loco remotus, semper ipsi amicitia propinquus est, *ibid.*

PANTHERA pugnat pro parvulis, IV, 466, *v.* 30.

PARABOLA de operariis non eadem hora vocatis, II, 314. Ea abutuntur, qui baptismum licentioris vitæ causa differunt, *ibid.* Refelluntur, *ibid.* Parabola immundi spiritus, a justificato semper consideranda, II, 331.

Parabolæ Christi secundum Matthæum, III, 391, *carmen* XXIV, *v.* 1, etc. secundum Marcum, *ibid.* 392, *carmen* XXV, *v.* 1, etc. secundum omnes Evangelistas, *ibid.* 394, *v.* 1 *et seqq.*

PARADISI plantæ immortales, quid significent, II, 268. Paradisi plantæ, quas primus homo colebat, fortasse divinæ cogitationes, *ibid.* Paradisum cum Jesu latro ingreditur, *ibid.* 498.

Paradisus. In paradisum primus homo collocatus, III, 368, *v.* 105, 106. E paradiso ejectus, *ibid.* 369, *v.* 115; 370, *v.* 9. Paradisus, lex prima, primum simplicis vitæ exemplum, IV, 20, *v.* 468. Paradisum cum Christo ingressus est latro de ligno crucis, *ibid.* 396, *carmen* LXIII, *v.* 8. Paradisum, unde ejectus est, ingredi optat Gregorius, *ibid.* *v.* 5.

PARALIPOMENON libri canonici, III, 378, *v.* 16; IV, 508, *v.* 269.

PARALLOGISMUS Eunomianorum, II, 106.

PARALYTICUS a Christo sanatus, III, 387, *v.* 8; 389, *v.* 4; 390, *v.* 3; 391, *carmen* XXIII, *v.* 5; 392, *v.* 9. Paralytici tres in Evangelio, IV, 314, *v.* 94, 95. Paralyticus novus Gregorius, 386, *v.* 71, 72.

PARASYMBAMATA, propositiones quæ sensum integrum non efficiunt, II, 10.

PARCIMONIÆ tum in victu, tum in vestitu, elogium; testes ejus Elias, Joannes et Petrus, I, 310. Pareimonia et victus tenuitas pulchra res est; documento nobis est Elias qui apud viduam reficiebatur; Petrus qui lupinis unico asse emptis alebatur, *ibid.* 311.

PARDALIS pro prole dimicat, IV, 457, *v.* 18.

PARDUS, notis et maculis variegatus, II, 58.

PARDI ad ferrum jubam arrigunt, IV, 46, *v.* 15.

PARENTES post primam ortus causam colendi et venerandi; idque ratio docet ac theologia persuadet, I, 174. Parentibus honorem omnem haberi divina lex jubet, II, 402. Filiorum virtutes parentibus ascribere æquissimum ac justissimum est, I, 347.

Parentis primi gustus, IV, 18, 19, *v.* 426, 427.

Parentes colendi, IV, 132, *v.* 15; 204, *v.* 315; 468, *v.* 65. Lex quæ illos colere jubet sodalitatis et familiaritatis legi anteponenda, III, 3. Quid filiis apprecari debeant, *ibid.* 173, 174. Optima parentibus monita, *ibid.* 455, *v.* 446. Parentes filiæ sunt vinculum, *ibid.* etc. Parentum erga filios amor, IV, 456, *carmen* IV, *v.* 1, etc; 466, *v.* 25. Parentes mortui in filiis reviviscunt, *ibid.* 456, *v.* 5. Quid parentes et filios amore natura colligavit, legibus, quæ nisi serventur de tota vita humana actum est, *ibid.* 466, *v.* 25. Parentes secunda in

procreatione filiorum instrumenta, *ibid.* 467, *v.* 41, 42.

Parnassum usque proficiscitur Amphilochius episcopus, ut causam Bosporii Coloniensis propugnet, iii, 248.

Paroeciæ. De parœciis agitatæ quæstiones, iii, 246, 250.

Parrhasius pictor insignis, ii, 81.

Parrhasius. De quodam Parrhasio pictore commemoratur, quod arte sua sic ad vivum uvas expresserit, ut aves ad eas, tanquam ad veras uvas advolarint, iv, 708.

Parva superans, non semper magna superabit, iv, 338, *v.* 19, 20. Parvos superare non magna laus, iii, 439, *v.* 15. Parvum non est, quod magnum affert, iv, 127, *v.* 19.

Parvulorum cædes signat abolitionem figurarum, iv, 152, *v.* 197.

Parvuli sine baptismo defuncti, nullo supplicio affecti, quare, ii, 318.

Pascha. Nominis illius explicatio secundum historicum et secundum spiritualem sensum, ii, 484. Ut ea vox ex Hebræa, Phase, formata est, *ibid.* 485. Pascha usque tertio annuntiatur, in honorem Trinitatis, *ibid.* 483. Festivitas tanto cæteris omnibus superior, quanto sol stellas antecellit, *ibid.* Pascha Domini, totius mundi piaculum, *ibid.* 503. Paschæ dies, omnium maximus, *ibid.* 484. Paschæ noctis mysteria, *ibid.* 489 *et seqq.* Paschæ mysteria, *ibid.* 482. Qualia nobis sint, *ibid.* 496. Eorum explicatio, i, 12. Pascha novum nunc tantum intelligitur; plenius in regno Dei a nobis percipiendum, ii, 498. Typice adhuc illius participes sumus; apertius tamen quam in veteri lege, *ibid.* 497. Pascha legale, novi Paschatis in cœlo percipiendi figura obscurior, *ibid.* Paschæ victima. *Vide* Agnus.

Paschæ dies mysticum futurorum bonorum symbolum, iii, 172. In festo Paschæ debentur munera, *ibid.*

Paspasinus (Georgius) juramentum non scripto consignatum, ut nullum existimans, ab eo se liberum credebat, et ideo a Gregorio damnatur, iii, 220.

Passio Christi, ii, 490. *Vide* Christus.

Passiones Christi benignitatem docent, iv, 143, *v.* 176.

Pastinaca facile necat, iv, 145, *v.* 224.

Pastor: cur Christus hoc nomine vocatus, ii, 135. Pastorum princeps, Christus, i, 82. Veri pastoris exemplum, Paulus apostolus, *ibid.* 51. Regularum pastoribus a beato Paulo traditarum synopsis, *ibid.* 61. Quas Jesus ipse tradiderit, cum discipulos ad prædicandum misit, *ibid.* Boni pastoris imago, *ibid.* 57. Pastori via regia incedendum, *ibid.* 41. Qualis debeat esse pastoris animarum in oves suas affectus, ii, 26, 27. Pastoris armentarii cum animarum pastore comparatio, i, 27; ii, 28. Hujus officia longe graviora et difficiliora, *ibid.* *et seqq.*

Pastoris prima cura, ut nihil inordinatum in se ipso gestet, i, 28. Vitium ejus facile, virtus ægre communicatur, *ibid.* Pastori primo cavendum ne virtutis malus pictor existat, neve aliis mederi tentans, ipse ulceribus scateat, *ibid.* 29. Sic se comparet, ut quod ex virtute gerit, ad legis divinæ normam, non ad alios pastores expendat, *ibid.* 30. Ei summa virtute opus est, in qua semper proficiat, *ibid.* Illo non solum hoc requiritur ut malus non sit, verum etiam ut virtute præstet, *ibid.* Ut magis virtute antecellat, quam honore ac dignitate superet, *ibid.* Virtutis suæ præstantia multitudinem ad mediocritatem tracturus est, *ibid.* 31. Non per vim imperaturus, sed persuasione allecturus, quare, *ibid.* Pastoris vitium est non esse quam optimum, *ibid.*

Primum pastoris munus, Verbi prædicatio, i, 41. Pastori maxime necessaria scientia theologica, *ibid.* 42. Synopsis eorum quæ circa theologiam optime colere debet, *ibid.* *et seq.* Pastoris variæ formæ ad lucrandas animas, *ibid.* 40. Cum grege gaudente gaudere, et cum mœrente ingemiscere jubetur, *ibid.* 390. Quæ optima sit pastoris defensio, ii, 365. Gloria ejus et defensio, grex veræ fidei confessionem retinens, *ibid.* 237. Gregis bonum ab eo ad pastorem, ut in radiorum solarium refractione accidere videmus, sese reflectit, *ibid.* 31.

Pastoris boni officia, præsertim in tempore malo, i, 283. Magnum illi de animarum salute certamen, *ibid.* 33.

Unde oriatur, *ibid.* 39. Et pastores ne vitium gladiumque supervenientem dissimulent, *ibid.* 59. Quam verenda, in assumendo pastoris officio, celeritas, *ibid.* 62. Variis Scripturæ locis et figuris hoc declaratur, *ibid.* Ne longa quidem senectus efformando pastori debet, *ibid.*

Pastoris tum improbitas, tum imperitia, sibi et quibus præest valde periculosa, I, 40. Pastoris alieni descriptio, *ibid.* 14; II, 29. Scelerati pastoris est lac comedere, lana indui, pinguissima quæque jugulare aut vendere, reliqua autem bestiis aut præcipitiis relinquere, I, 283. Malo pastori metuenda pericula, ex Osea et Michæa, *ibid.* 55. ex Joël et Habacuc, *ibid.* 56. ex Malachia, *ibid.* 57. ex Zacharia, *ibid.* 58. ex Ezechiele, *ibid.* 59. ex Jeremia, *ibid.* 60. Pastori terrorem incutiant etiam Pharisæi probris onerati, et scribæ redarguti, *ibid.* 61. Probrorum illorum summa, *ibid.*

Pastor bonus ovem errantem insequitur, IV, 446, *v.* 111.

Pastorum munia et pavor, IV, 322, *v.* 17. Pastores ubi sunt mali, non mirum populos delinquere, cum vix boni sint, qui bonos habent præsules, *ibid.* 329, *v.* 98.

Pater, prima SS. Trinitatis persona. Vetus Testamentum Deum Patrem aperte, Filium obscurius prædicabat, II, 159. Pater in bonum et opificem a priscis novatoribus dissectus, *ibid.* 219. Uno tamen omnium consensu, modo Deus agnoscitur, *ibid.* Pater nec aliunde nec a se ipso esse habet, I, 458. Eliæ in hæc verba commentarius, *ibid.* Forte pro nec a se ipso, sed legendum a se ipso, *ibid.* Pater vere Pater, ac multo quidem verius quam qui apud nos id nomen obtinent, quare? II, 21.

Pater principii expers, quippe cujus essentiæ origo nulla reperiri potest, II, 96. Proprie Pater est; quod de homine dici nequit, *ibid.* Pater, principii expers, id est, causæ; fons, lumen sempiternum, I, 458. Lumen sempiternum ingenitum, *ibid.* Pater semper Pater fuit, II, 108. Pater semper ingenitus, I, 460. Pater, ne masculus Deus dicatur, quia Pater nominatur, II, 143.

Pater nec essentiæ nec actionis nomen est, II, 107. Sed relationem eam indicat quam Pater erga Filium habet, vel Filius erga Patrem, *ibid.* Etsi essentiæ vel actionis nomen dicitur, Eunomiani causam suam non obtinent, *ibid.* 108. Etsi Filium habere Deus dicitur, non idcirco terrena cognationis nostræ nomina in Deum transferenda, *ibid.* Pater ingenitus, nihil eorum quæ corporibus conveniunt in gignendo patitur, I, 520. Pater deitatis quæ in Filio et Spiritu sancto consideratur, causa est, *ibid.* 43, 457. Causa, id est, origo, *ibid.* 458. Unio est Pater, ex quo et ad quem ea quæ deinceps sequuntur, referentur, II, 378.

Pater et Filius. Ipsum esse, commune atque æquale est Filio cum Patre, licet alioqui hoc a Patre Filius habeat, II, 124. Patris et Filii communis est divinitas, *ibid.* 127. Patri principii dignitas non imminuenda, quam ut Pater et genitor habet, I, 457. Pater non ita amandus, ut illi paternitas adimatur, *ibid.* Nullius Pater est, si Filius ab eo natura diversus dicatur, et una cum reliquis creaturis abalienetur, *ibid.* Deo Patri, ut primæ causæ, multo majus est divinitatis, quam rerum creatarum, principium esse; ac per interpositam deitatem ad res creatas venire, quam ut horum causa deitas condita fuerit; quemadmodum Arianis placet, *ibid.* 518. Quænam Arianorum vox hic arguatur, *ibid.* Deum Patrem minus honorat qui ipsum inferiorum principium constituit, quam qui natura et gloria æqualium, *ibid.* Quare? *ibid.* Deo Patri nihil præstabilius quam Filii Patrem esse; quod quidem gloriæ accessio est, non decessio, quemadmodum et Spiritus productorem esse, *ibid.* 519.

Pater solus Deus dicitur, non ad exclusionem Filii, sed ut tollantur qui falso dii appellantur, II, 127. Qua ratione major dici possit, *ibid.* 339. Vox major in hæreticorum ore suspecta, quare, *ibid.* Pater major Filio quantum ad causam, *ibid.* 106. Parallogismus ab Eunomianis inde confictus, *ibid.* *Vide* Eunomiani, Filius Dei, Trinitas.

Pater Deus, unus Deus Pater, principii expers, III, 340, *v.* 25. Nil ante Patrem, aut Patre majus, qui omnia intus habet, *ibid.* *v.* 5, 6. A Patre Filius, *ibid.*

v. 7. Pater omnipotens et ingenitus, IV, 184, *v.* 623, 624.

Patris, qui filiis mala non dat, parabola, III, 397, *v.* 95.

Patres honorandi, IV, 130, *v.* 53. Pater filiis datus est a Deo, velut Deus, in hominum decus et honorem, *ibid.* 441, *v.* 1 *et seqq.* Patrum gloria virtus filiorum, III, 5. Patris benevolentia par inter liberos, *ibid.* 312. Virga patris filio venerabilis, *ibid.* 359, *v.* 103. Patres, carnis tantum sunt patres, *ibid.* 424, *v.* 392. Patri non exprobrandum, quod carni serviens nos genuerit, IV, 466, *v.* 18. Plus leves corporum nævi filiorum, patres contristant, quam gravia animarum vitia, III, 425, *v.* 400. Cum patre filio non expostulandum, IV, 132, *v.* 17, 18. Patris admonitio optima est, *ibid.* 465, *v.* 7; 478, *v.* 2. Patris ultimæ admonitiones hærent in ima mente, *ibid.* 290, *v.* 812. Patris gloria vel ignominia sunt filii, prout boni vel mali fuerint, *ibid.* 444, *v.* 86. Christo non placet patrem uni e filiis mitem esse, aliis vero asperum; et sæpe filios præ cæteris dilectos malis afficit, *ibid.* 450, *v.* 221. Patris indignatio abrumpit vitam, *ibid.* 451, *v.* 231, 232. Patris ira brevis, *ibid.* 454, *v.* 314. Patrum et filiorum communis gloria et ignominia, *ibid.* 462, *v.* 147, 148. Patris admonitio optima est, *ibid.* 465, *v.* 7; 478, *v.* 2. Patri jucundum a filio superari, *ibid.* 466, *v.* 11, etc. Non hominum tantum filii sumus, sed etiam Dei, cujus patres sunt organa, et secundas in gignendo partes habent, *ibid.* *v.* 40. Præstat severum patrem perferre, quam ab aliis bene tractari, *ibid.* 469, *v.* 81, 82. Nihil quam patri defuncto exequias persolvere, antiquius habebat Gregorius, III, 94.

Patres antiqui Spiritum sanctum agnoverunt, II, 154.

PATI. Cum Christo et pro Christo pati quam cum aliis in deliciis versari præstat, II, 498. Quæ pro Christo patimur charitatem perficiunt, et ad sequentia certamina velut arrha existunt, *ibid.* 215.

Pati facilius est quam prodesse, IV, 301, *v.* 19.

PATIENS. Nihil persecutorem ita superat ut patientis alacritas, II, 7.

PATIENTIÆ encomium, IV, 156, *carmen* XXXVII, *v.* 1 *et seqq.*; 157, *carmen* XXXVIII, *v.* 1, etc. Patientia in morbo, *ibid.* 325, *carmen* XXIX, *v.* 1. Patientiam docet dura perferre, *ibid.* 330, *v.* 111, 112.

PATRIA una est magnis et excelsis viris; nempe Jerusalem illa quæ mente percipitur, I, 538; II, 206. Omnis vitæ conversatio ad veram patriam referenda, *ibid.* 39.

Patria vera, quæ, IV, 19, *v.* 428. Patria communis omnium mater, III, 56, 57. Patrium solum alii habent, nos autem superam civitatem, *ibid.* 98. Patria tellus proprium barathrum, IV, 53, *v.* 20.

PATRIARCHÆ duodecim, III, 379.

Patriarcha. Nullus Patriarcharum gloriari potuit se totam Dei naturam animo percepisse, II, 74. Patriarcha duodecim ex Jacobo nati, *ibid.* 461. Patriarcha, episcopus senior, *ibid.* 384.

PATROCLI mortem lugent Achillis equi, III, 225.

PAULINUS Antiochensis episcopus. Paulini mortem expectandam censet Gregorius, prius quam Meletio detur successor, IV, 249, *v.* 1624 *et seqq.*

PAULUS persecutor, Spiritus sancti dono pius effectus, II, 359. Cur oculorum sensu orbatus, *ibid.* 282. Breviati Verbi præco et assertor; piscatorum discipulus ac præceptor, *ibid.* 45. Qua mente Evangelium quod prædicabat cum aliis Apostolis communicaverit, *ibid.* 364. Principio circumcidens ac purificans, more medicorum; deinde circumcisionem auferens, *ibid.* 158. Paulus gentium apostolus, *ibid.* 205. Gentium concionator et Judæorum patronus, I, 53. Omnes zelo prosequitur, *ibid.* Majus aliquid pro suis secundum carnem fratribus ausus est; quidnam illud, *ibid.* Paulum unum proferamus, atque in eo quanta et qualis res sit animarum cura consideremus, *ibid.* 51.

Paulus, veri pastoris exemplum, I, 51. Tribulationum quas pertulit elegans enumeratio, *ibid.* 52. Ejusdem in animarum regimine mirifica varietas, *ibid.* 53. Immensa charitas, *ibid.* 54. Optavit ut, si fieri posset, Israël in locum ejus subrogatus ad Christum introduceretur, II, 194. Charitas ejus erga scelestum Corin-

thium, *ibid.* 292. Juvenibus viduis ineundi matrimonii potestatem facit, quare, *ibid.* Omni hominum generi, ætati et conditioni leges posuit, I, 52. In epistola ad Timotheum leges imponit, quibus futuros Ecclesiæ antistites informat, *ibid.* 472. Paulus spectaculum Angelis et hominibus, medius inter homines ac Deum constitutus, *ibid.* 51. Pro illis videlicet dimicans, Deo autem peculiarem populum concilians, *ibid.* Cur pristinarum suarum persecutionum mentionem faciat, *ibid.* 531.

Paulus divinas tres personas nonnunquam connumerat; eamdem nunc prænumerans, nunc subnumerans, quare, II, 227. Cur Dei operationem Spiritui sancto ascribat, *ibid.* Quibus verbis utatur, cum personas distinguit; item, cum unam deitatem colligit, *ibid.*

Paulus, mortificationis exemplum, I, 310. Quo sensu non se vivere, sed Christum in ipso vivere dicat, *ibid.* 456. Nulli alii quam Christo vixit; paradisi spectator fuit; perfectionis causa, mortis desiderio flagravit, II, 180. Ad sublimitatis ejus mensuram mortalium nemo pervenit, I, 462. Ea quæ ad tertium cœlum raptus vidit, in vulgus efferre prohibitus, II, 76. Non Dei naturam, sed solum judicia assequi conatur, eaque nullius ingenio comprehendi posse fatetur, *ibid.* 77.

Variæ de Paulo antitheses: nunc luget, nunc lætitia afficitur, nunc Apostolorum minimus est, nunc experimentum pollicetur Christi in se loquentis, I, 53. Ejusdem generis alia multa, *ibid. et seqq.* Ecclesia, Gregorii ævo, in multos Paulos divisa, II, 170. Etsi Paulum honoramus, non tamen Pauliani vocamur, *ibid.* 254. Pauli plantatio. *Vide* APOLLO.

Paulus apostolus. Pauli quatuordecim Epistolæ canonicæ, III, 379, *v.* 35; 509, 510, *v.* 298. Paulus in cœlum evectus, *ibid.* 422, *v.* 326. Paulus divinus, *ibid.* 428, *v.* 488. Paulus potens in malo et in bono, *ibid.* 429, *v.* 498. Pauli certamina, *ibid.* 446, *v.* 202. Paulus famem et frigus alacriter pertulit, *ibid.* 469, *v.* 88. Paulus ex arte victum parabat, IV, 23, *v.* 549, 550. Paulus quomodo juravit, *ibid.* 68, *v.* 225. Pauli in reprehendendo Petro libertas, *ibid.* 81, *v.* 222. Paulus Romæ martyrio affectus, *ibid.* 303, *v.* 65.

PAULUS quidam, in Gregorium contumeliosus, III, 115.

PAULUM alterum Olympio commendat Gregorius, III, 162.

PAULUS, incertum quis sit, IV, 560. Ejus cadaver in tumulum parens intulit, *ibid.* 561, *v.* 13. Hunc, ut surculum, excidit prius, et ut plantam tenellam præcidit Pluto ante tempus, *ibid. v.* 22. Rogat, ut eruatur a pœna fluvii ardentis, *ibid.* 562, *v.* 44.

PAUPER. Nihil apud Deum magnum est quod non pauper quoque donare possit, II, 321. Pauper et pane carens, quibus de causis reficiendi, *ibid.* 327. Pauper, cur non repellendus, *ibid.* 475. Divitiæ non amandæ, nisi pauperibus opem ferant, *ibid.* Ut Deo, ita nobis derelictus est pauper, I, 333. Qui nihil habet, saltem illacrymando, pauperi succurrat, *ibid.* Pauper in simplicitate ambulans et fatuo prælatus apud Salomonem, cujus imago, *ibid.* 189.

Pauperes omnes sumus divinaque gratia indigemus, I, 308.

Pauperes in partem divitiarum vocandi, ut opes nostræ sanctitate quadam imbuantur, I, 323. Pauperes cito et in hilaritate reficiendi, *ibid.* 340. Ad eos, quocumque morbo laborent, cum fiducia et ex charitate accedendum, *ibid.* 333. Charitatis præcipua pars in eo sita est, ut pauperes amore et benevolentia complectamur, *ibid.* 312. Omnibus pauperibus, quacumque de causa incommodis premantur, viscera ex divina lege aperienda sunt, *ibid.*

Misericordiæ in pauperes maximum, et constans, et sincerum præceptum est, et ab omnibus sacris auctoribus non semel, sed iterum ac sæpius commendatum, *ibid.* 340. Christus in pauperibus honorandus et reficiendus, *ibid.* 343. In eis etiam pane nutritis Christus alitur, *ibid.* 381.

Pauperes membra nostra sunt, tametsi calamitate curventur, I, 333. In manus nostras intuentur, ut nos ipsi in Dei munus cum re aliqua egemus, *ibid.* 312. Benevolentia erga pauperes vario et multiplici argumentorum genere suadetur, *ibid.* 314 *et seqq.* Pauperes contemnere

ac præterire alienum a nobis est, qui Christi oves sumus, *ibid.* 320. Alienum item ab humana natura, quæ commiserationem veluti lata lege sanxit, *ibid.* Pauperes, nostri secundum Deum fratres etiamsi nolimus, *ibid.* 319. Eamdem nobiscum naturam nacti, *ibid.* Mysteriorum Christi participes effecti, *ibid.* Alia ejusdem argumenti, *ibid.*

Pauperum et divitum antithesis, ut divitum erga pauperes viscera moveantur, I, 321. Pauperum lepra laborantium descriptio, *ibid.* 316 *et seqq.* *Vide* LEPROSUS. De pauperibus infirmis locus obscurior, et interpretum de eo sententiæ, *ibid.* 321. Sunt qui religionis prætextu pauperes acerbis verbis insectantur, ipsique insultant, *ibid.* 334. Gravis ad eos admonitio, *ibid.* Pauperum vexatio, præcipua iræ Dei provocationis causa, *ibid.* 379.

Pauperes. Pauperum ad nuptias vocatorum parabola, III, 393, *v.* 14.

Pauperibus exigua magna sunt, III, 41, 42. Pauperes hoc nomine, et quidem magno, superiore conditione sunt, quod etiamsi alioqui injuriam inferant, ob calamitatem tamen hominibus misericordiam movent, *ibid.* 114, 115. Pauper fures non timet, *ibid.* 477, *v.* 60. Paupere nil securius, *ibid.* Adversa facilius ferunt pauperes quam divites, *ibid.* 478, *v.* 86. Pauperes divitibus robustiores, *ibid.* 479, *v.* 116. Pauperum mors nullis molestiam parit, *ibid.* 481, *v.* 150. Superbia divites gravius tentat quam pauperes, *ibid. v.* 159. Antithesis divitum et pauperum, *v.* 163. Pauperes Dei manu sunt facti; ob id magni pretii et venerabiles, IV, 109, *v.* 322. Pauper sapiens diviti cupiditatibus servienti præponendus, IV, 155, *v.* 3. Pauperibus natura comparatum, ut non magnifice de se sentiant, *ibid.* 134, *v.* 69, 70. Pauper non contemnendus, *ibid.* 136, *v.* 125, 126. Pauperum securitas, *ibid.* 141, *v.* 125. Pauperibus de nostro dandum, *ibid.* 109, *v.* 320, 321. Talis se præbet Deus erga hominem, qualis ipse erga pauperes, III, 90, 91. Durus erga pauperes, Deum experietur durum, IV, 141, *v.* 121. Pauperibus danda eleemosyna, maxime ab episcopis, *ibid.* 277, *v.* 460. Pauperibus alendis tres curatores instituit in suo testamento Gregorius, III, 330. Iis omnia destinat, *ibid.* 332.

PAUPERTAS et divitiæ, ac cætera hujus generis nomina, simul cum vitio in hominum genus irrepserunt, I, 330. Morbus ad paupertatem accedens, malum atrocissimum ac votis omnibus aversandum, *ibid.* 315. Paupertatem cum virtute conjunctam laudemus, cum qua Lazarus salutem assequitur, atque in sinu Abrahæ locupletatur, *ibid.* 339.

Paupertatis commoda, III, 477, *v.* 49. Paupertas christiana commendatur, IV, 19, 20, *v.* 437-578. Paupertas pedica, *ibid.* 53, *v.* 10. Paupertas voluntaria, *ibid. v.* 5, 6; 128, *v.* 1, 2. Paupertas honesta præstat iniquis divitiis, *ibid.* 141, *v.* 134; 103, *v.* 145; 476, *v.* 260. Paupertas philosophica, *ibid.* 155, 156. Paupertas sacra est instar amplissimæ hæreditatis, *ibid.* 432, *v.* 167.

PAVO, cur medicus appellatus, II, 80. Pulchritudinis suæ non ignarus, *ibid.* 81. Ut elegantiam et gloriam affectat, *ibid.* 80.

Pavonis mos et superbia, IV, 115, *v.* 89.

PAX : Dei nomen est, quo admonemur ut virtutem illam, quæ proprie Dei est, comparare studeamus, I, 225. Pax Dei; Deus pacis; pax Deus, *ibid.* 498. Pax, bonorum præstantissimum atque utilissimum, II, 168. Pax bonum ab omnibus laudatum, a paucis conservatum, I, 498. Pax populo a sacerdote data et vicissim ab eo recepta, *ibid.* Pax imperium est in animi passiones, *ibid.* 510. Non omnis pax amanda et complectenda, sed ea quæ boni causa initur, ac Deo copulat, *ibid.* 231. Bello ac paci tempus a Salomone statutum, *ibid.* 510. Pax illa colenda, quam Pacificus hinc discedens quasi legatum quoddam nobis reliquit, *ibid.* 511. Nihil perinde grave est atque acerbum, ut pax pulsa et fugata, *ibid.* 499. Ut optima quædam dissensio, ita pax quædam perniciosa, *ibid.* Ea scilicet qua impiis et male affectis assentimur, *ibid.* Pax a latronibus culta, *ibid.*

Pacis studiosi ad Deum et divinas mentes accedunt, quare, I, 225. Pacis et unitatis studium aliis operibus, etiam pro fide susceptis, præstantius, *ibid.*

495. Pacis et concordiæ bonum omnia prædicant; mundus partium suarum ordine atque concentu, *ibid.* 226. Anni tempestates sibi invicem placide succedentes; dies et nox, *ibid.* 227. Aliaque permulta, *ibid.* Necnon et ipsa rerum naturalium perturbatio, *ibid.* 227. Reipublicæ etiam christianæ nihil melius quam pacis bonum, *ibid.* 510. Ad pacem et concordiam Israëlitarum malis erudiri nos oportet, *ibid.* 228. Ut omnia pace conservantur, ita dissidiis funditus evertuntur, *ibid.* Pacem absentem quibus lacrymis revocet Gregorius, *ibid.* 498. *Vide* Jacob, David.

Peccare hominis est, quare, II, 301. Fieri non potest quin aliquid peccemus, ut homines, I, 515.

Peccator. Varia peccatorum ingenia: alii, servilem in modum, peccatum suffurantur, I, 33. Alii excusationes in peccatis excusant, *ibid.* Alii aures suas obstruunt, ne sapientiæ remediis curentur, *ibid.* Postremo, qui majore audacia sunt, nudo capite, ut est in proverbio, in flagitium omne prorumpunt, *ibid.* Gravis ad eos omnes admonitio, *ibid.* Peccatores a Gregorio non recepti, cum patrato crimini parem vitæ emendationem non afferunt, II, 292. Vere pœnitentibus convenientem locum assignat, *ibid.*

Peccatorem Deus plagis et bonis ad vitam revocat, IV, 373, *v.* 189, 190. Ploret peccator; unum hoc peccatori remedium, *ibid.* 389, *v.* 12. Propter peccatores Christus naturam humanam assumpsit, et mortuus est, *ibid.* 445, *v.* 102. Peccatoribus sæpe rex septenis vicibus repetitis pepercit, *ibid.* 446, *v.* 121, 122.

Peccatum originale. Primi hominis peccatum, vitii radix, ex qua multa peccata pullularunt, II, 269. Adamus sibi et posteris cœlum clauserat, *ibid.* 289. Homo invidia diaboli atque acerbo peccati gustu, a Deo misere separatus, II, 285. Genus nostrum, propter vitii accessum, a bono deturbatum atque dejectum, *ibid.* 9. Homo totus cecidit, atque ob primi hominis inobedientiam et diaboli fraudem condemnatus est, I, 508. Pulcher erat ad aspectum fructus ille qui mihi mortem attulit, II, 476. Ira tibi adversus serpentem solum existat, per quem excidisti, *ibid.* In paradiso decepti fuimus, quoniam commodis nostris invisum est, *ibid.* 502. Opus habuimus Deo qui moreretur, ut vivamus, *ibid.* Per scientiæ lignum minus tempestive perceptum, a vitæ ligno exturbati sumus, II, 280. Diaboli invidia mors in mundum intravit, hominemque per fraudem illexit ac circumvenit, *ibid.* 475. Si quod eramus permansissemus, ac præcepto paruissemus, affecti fuissemus quod non eramus, immortales et Deo conjunctiores, *ibid.* Nemo, saltem in natura generatione procreata, omnino a sorde purus est, I, 335.

Peccati originalis præmia, I, 449 *et seqq.* Malæ cupiditates ex primo illo gustu, qui nobis interitum attulit, originem traxerunt, *ibid.* 527. Quemadmodum mandato parere recusavimus, ita licentiæ erroris traditi sumus, II, 281. Omnis generis vitiorum sedes effecti sumus, *ibid.* *Vide* Adam, Eva, Primus homo.

Peccatum, Christi morte, ligno crucis affixum est, I, 528. Eum vitæ statum qui omni prorsus peccato vacaret, Deus supra humanæ naturæ modum constituit, *ibid.* 204. Dei solius est omni peccato vacare, II, 420. Peccati vel ipsa suspicio cavenda, I, 23. Peccati fuga, magna vitii medicina, *ibid.* 377. In peccatum relabi quam periculosum, II, 329. *Vide* Cicatrix. Peccata duplicia de manu Domini tribuuntur, I, 365.

Peccatum, quid? IV, 151, 152, *v.* 172, 179. Peccatum primi hominis, *ibid.* 370, *v.* 99; 438, *v.* 345. Peccati principium a nobis fluxit; incrementum a diabolo, III, 350, *v.* 51. Peccatum originis, damnum semper ex recenti semine virescens, ab Adamo a quo totius iniquitatis spica in miseros homines est propagata, *ibid.* 369, *v.* 128, 129. Variæ peccati originalis vel levioris imagines, *ibid.* 250, *v.* 28. Peccatum una modestia, III, 224. Nihil fœdum præter peccatum, *ibid.* 372, *v.* 65. Peccatum nos a Deo separat, *ibid.* 482, *v.* 184. Quo plures sunt vitæ dies, eo plura contrahuntur peccata, *ibid.* 488, *v.* 66. Quibus peccatis venia debeatur, IV, 107, *v.* 250. Dei solius est non pec-

care, *ibid.* *v.* 253. Peccata difficilius remittuntur in lege nova quam in veteri, *ibid.* *v.* 263. Peccati gradus, *ibid.* 139, *v.* 61. Gravius peccant, *ibid.* 483, *v.* 223. Peccatum alicujus non est ordini ascribendum, *ibid.* *v.* 227. Peccati culpa nobis tribuenda, IV, 144, *v.* 205. Peccati pœna sunt ærumnæ, *ibid.* 316, *v.* 35, 36.

PECUNIÆ causa plures sunt mali, IV, 65, *v.* 119. Pecuniæ amore alii ex aliis fluctibus excitantur, *ibid.* 66, *v.* 157. Totus inde agitatur mundus, *ibid.* 209, *v.* 461, 462.

PEDES, ne ultra vires conetur, II, 190. Peditem ad Lydium currum currere, proverbium, *ibid.* 414.

PEGASUS Argivus, II, 413. *Vide* ARGIVI.

Pegasus volucris equus, IV, *v.* 50.

PELAGUS quoddam essentiæ immensum et interminatum Deus, II, 264.

PELLES inflatæ, et vesicæ, si capitibus, ut fit inter ludendum, a pueris incutiantur, bombum edunt; sed ad vera tonitrua ejusdem efficaciæ sunt, atque texta aranearum, catenis ferreis comparata, IV, 738.

Vulpinam pellem prætexere, id est quod astu rem gerere; leoninam autem prætendere, idem est quod aperte vi grassari, IV, 735.

PELOPIDÆ, unde nobilitati, I, 134. Nihil essent in comparatione parentum Basilii Magni, II, 396. Pelops laniatus, I, 134. A Tantalo patre diis in cibum appositus, II, 279.

Pelopidas humerus indicat, III, 57. Pelopis humerum Pelopidæ habere cupiebant, IV, 461, *v.* 128.

PENELOPES telam retexere, est inanem operam sumere, et rursus destruere quod effeceris; proverbium natum ex Homero qui fingit Penelopem Ulyssis uxorem procos eam urgentes hac conditione delusisse, ut tum se promitteret nupturam, ubi telam, quam habebat in manibus absolvisset; quam conditionem, posteaquam illi accepissent, mulier astuta, quod interdiu texuisset, id noctu retexere cœpit. Hoc proverbium usurpat Plato in Phædone et Tullius in Acad. quæstionibus, IV, 113, 706, 707.

Penelopes telam, quam nox solvebat, dies texebat, IV, 113, *v.* 41.

PENNARUM propter volatus sublimitatem liquefactio, cui timenda, II, 188.

PENTATEUCHUS, IV, 508, *v.* 264.

PENTECOSTES, magnum et venerandum Christianis mysterium, II, 350. Pentecostes diem Hebræi colunt, ac nos item colimus; illi quidem typice, nos autem mystice ritum illum peragimus, *ibid.* 349. Dierum hebdomades Pentecostem pariunt, *ibid.* 347.

PENURIA efficit ut ad Deum nosmetipsos conferamus, I, 387.

PERDERE ac labefactare facilius est quam conservare, II, 28.

PEREGRINUS domo carens, qua de causa excipiendus, II, 327. Christus pro peregrinis peregrinatus est, *ibid.* 476.

Peregrini honorandi, IV, 127, *v.* 14.

PERFECTIO. Ad perfectionem quisque tendat, III, 492, *v.* 145.

PERFECTUS. Viri perfectissimi est, privatæ utilitatis cum publicis commodis conjunctam habere rationem, II, 8.

Perfectus nemo fit, nisi prævia præparatione, IV, 281, *v.* 555.

PERICLIS mansuetudo, IV, 83, *v.* 279.

PERICULUM. Alios se Deo inter pericula, alios post pericula exhibere non decet, III, 34. Periculum securitate potius est, et calamitas secundis rebus magis expetenda, *ibid.* 35. Absurdum est extra pericula philosophari, tempore autem id agente philosophiæ expertes apparere, *ibid.* 50, 51. Pii honesta pericula saluti anteponunt, *ibid.* 28, *v.* 712.

PERIPATETICI, quid Julianum imperatorem edocuerint, I, 120.

PERJURIUM gurgitum est maximus, IV, 62, 63, *v.* 58. Fidei suæ negatio, *ibid.* 63, *v.* 77. Res omnium pessima, *ibid.* *v.* 83, 84.

Perjurium adeo atrox et nefarium apud Christianos censetur, ut jusjurandum quoque ipsum iis solis interdicatur, I, 175.

PERSA quidam Zopiri erga Cyrum facinus imitatur, et Juliano persuadet ut naves onerarias cum frumentis incendat, I, 187. Ejus ad Julianum oratio, *ibid.*

Persæ sic dicti ab Achmene rege, IV, 461, *v.* 120.

PERSÆ, magicæ artis inventores, I, 165. Magna tolerantia in bello perstantes, *ibid.* 137. Aut a Juliano delusi, aut Julianum consilio allicientes, cum Julianus ita progressus est ut ad Ctesiphontem castra poneret, *ibid.* 186. Juliano imperatore interfecto, Romanos ad manum habebant, *ibid.* 190. In victoria moderate se gerunt, *ibid.*

PERSECUTIO Maximini, omnium atrocissima, II, 397. Prima Arianorum in Catholicos persecutionis causa, undenam, *ibid.* 367. Persecutionem omnium teterrimam Julianus excogitat, I, 491. Ea persecutio, multitudinis peccantis castigatio fuit, I, 105. Valentis imperatoris persecutio quid singulare habuerit, II, 367.

Persecutiones christianam religionem potius illustrarunt quam debilitarunt, I, 128. Ecclesiam illustriorem splendidioremque per supplicia reddebant, II, 12.

Persecutiones Christianis utiles, IV, 28, *v.* 707.

PERSECUTORES una vincendi ratio est, in Christo gloriari, et pro Christo mortem oppetere, I, 69. Stratagema omnibus persecutoribus familiare fuit, ut a domesticis et satellitum manu sceleris exordium ducerent, quare, I, 132.

Persecutores Deum piis eripere student, IV, 29, *v.* 731, 732.

PERSEVERANTIA in bono sectanda, IV, 132, *v.* 11, 12.

PERSIA causam, quæ inter Christianos et Julianum Apostatam agebatur, disceptavit, II, 13.

PERSICA Juliani expeditio, I, 185.

PERSONA : catholica vocis illius explicatio, II, 379.

Personæ Trinitatis. *Vide* TRINITAS.

PERSUASIONE mentes, quam vi cogere æquius, IV, 237, *v.* 1293, 1294.

PERTURBATIONES animi, ut compescendæ, II, 258.

PES. Pro pede hospitale munus; quidnam hoc, et unde assumptum, I, 210. Pedes discipulorum a Christo abluti, quo consilio, II, 501. Pedes, qua ratione purificandi, *ibid.* 336.

PES. Pedes a Christo firmati, IV, 183, *v.* 590. Pedum opus, ut per viam planam incedant, *ibid.* 368, *v.* 57, 58. Pedes sæpe mentiuntur pudicitiam, *ibid.* 482, *v.* 84, 85.

PETRA offensionis, Christus, iis qui litteram duntaxat prospiciunt, I, 389. Petra fontis ritu scaturiens, *ibid.* 298.

PETRA Hebræis fundit aquarum fluenta, III, 406, 408, *v.* 4 ; 445, *v.* 168.

Petrarum fissura in passione, petrarum propugnatrix, IV, 153, *v.* 213.

PETRUS, discipulorum omnium charissimus, I, 450. Ad Christi agnitionem animi ardore alios anteibat, II, 75. Eo nomine beatus prædicatus est, et res maximas in fidem accepit, *ibid.* Ecclesiæ fundamenta in fidem suam accepit, *ibid.* 182. Petrus, Ecclesiæ columen, cur Christum a navi amandaverit, I, 279. Jesum a navigio ablegat, tanquam ejus præsentia minime dignus, *ibid.* 455; II, 282. Quod gladium sustulisset objurgatus, I, 309. Circa Salvatoris passionem humani aliquid perpessus, II, 292. Ut abjurationem sanavit, *ibid.*

Petrus et Joannes, ad sepulcrum Domini properantes, ut imitandi, II, 449.

Petrus et Andræas piscatores, Christo per Spiritum sanctum irretiti, orbem universum sermonis retibus complexi sunt, II, 359.

Petrus et Paulus, magni Christi discipuli, I, 51. Una cum gubernatione gratiam acceperunt ; omnibus omnia facti sunt, ut omnes lucrifacerent, *ibid.* Evangelii promulgationem ita inter se partiti sunt, ut pauperes interim communi animorum studio complecterentur, I, 343.

Petrus Judæorum apostolus, II, 205. Lupinis unico asse emptis alebatur, I, 310. Parcimoniæ exemplar, *ibid.* Sententia ex constitutionibus apostolicis sub nomine Petri a Gregorio prolata, I, 450. Etsi Petrum honoramus, non tamen Petriani vocamur, II, 254. Petri zelum imitatur Basilius Magnus, *ibid.* 465.

Petrus apostolus, discipulorum caput, IV, 269, *v.* 222. Petri socrus a Christo sanata, III, 387, *carmen* XX, *v.* 5 ; 389, *carmen* XXI, *v.* 3; 390, *carmen* XXII, *v.* 3; 392, *carmen* XXV, *v.* 5. Petro (petræ quæ rumpi non potest), Ecclesiæ commissa clavis, *ibid.* 428, *v.* 488, 489. Petrus solis ex lupinis delicias degustabat, IV, 23, *v.* 550, 551. Petri mansuetudo, *ibid.* 81, *v.* 222, etc. Petrus Romæ

martyrio affectus, *ibid.* 303, *v.* 65. Ejus epistolæ duæ, III, 379, *v.* 37 ; IV, 510, *v.* 310.

Petrus et Paulus. Non Paulus Petrum reprehendit, quod male communi mensa cum Gentilibus uteretur, sed quod ab iis se subduxerit metu Judæorum, qui supervenerant, ne illis esset offendiculo hincque Gentilibus majori offendiculo foret, IV, 705, 706.

PETRUS Alexandrinus, Athanasii successor e sede sua a Lucio expulsus, II, 15. Athanasii in throno et in doctrina successor, *ibid.* 214. Petrus non minus virtute quam nomine ; Ægyptiis Joseph alter, *ibid.* Ejus et Athanasii eximia laus, *ibid.* Petrus Romam fugit, signa immanitatis quam Alexandrini Catholici experti fuerant, Occidenti spectanda proponit, *ibid.* 17. Cruentas occisorum vestes Ecclesiæ Romanæ profert, ac per tacitam accusationem omnibus lacrymas movet, *ibid.* A Damaso pontifice benigne exceptus, *ibid.*

Petrus Alexandrinus episcopus. Huic levitatem exprobrat Gregorius, IV, 222, *v.* 856, etc. Hunc Maximus aggreditur, *ibid.* 228, *v.* 1015, etc. Petri preces senex Gregorius et morti proximus expostulat, III, 321.

PETRUS Vitalianus. *Vide* VITALIANUS.

PETULANTIA sermonis Gregorio Theologo ab Arianis objecta, II, 201.

PHÆACIBUS Ulysses eloquentia augustus apparet, IV, 474, *v.* 212.

PHALARIS, Agrigentinorum tyrannus, crudelitatis nomine celebris, I, 152.

PHALLUS Deus, in pulchri Proshymni amorem propensus, magnum Ethnicorum mysterium, I, 203. De eodem, I, 139 ; II, 278.

PHANETES apud Ethnicos, quinam, II, 150.

PHARAO Josephum honore afficit, I, 535. Pharaonis Deus, Moyses, I, 107; II, 179, 180. Pharaonis durities, I, 181. Pharao ad divinæ adversus impios vindictæ specimen reservatus, *ibid.* 214. Pharao alter, Julianus Apostata, *ibid.* 180.

PHARAO aquis obrutus, III, 406, *v.* 4. Pharao scelerum inventor, *ibid.* 427, *v.* 421. Pharaonis venefici, Ægyptii magi, IV, 285, *v.* 674, 679.

PHARISÆUS damnatus, et ex arrogantia depressus, II, 452. Pharisæum non solum genus, sed etiam morum vitæque ratio efficit, *ibid.* 248. Pharisæi probris onerati pastoribus Ecclesiæ timorem incutiant, I, 61. Pharisæi tum Judaïci tum nostrates multis et præclaris rebus offenduntur, II, 248.

Pharisæi et publicani parabola, III, 394, *carmen* XXVI, *v.* 20; 397, *v.* 92, 93 ; IV, 175, *v.* 393.

Pharisæi minutis pii præceptis, IV, 233, *v.* 1161.

PHARMACUM amarum sæpius sanat, III, 359, *v.* 100.

PHIDIAS, nobilis statuarius, II, 81.

PHIDIAS amores suos in annulo scribens, IV, 33, *v.* 863, 864. Phidias Atheniensis in annulo Jovis Olympii (non Minervæ), pusionis sui nomen scripsit, IV, 700.

PHILADELPHIUS ab Euthalio diacono vinculis et plagis male vexatur, III, 207. Philadelphium, quem cor suum vocat, Hellenio commendat Gregorius, IV, 433, *v.* 197.

PHILAGRIUS, alteram Ægypti præfecturam gerens, maximis honoribus Alexandriæ exceptus, I, 487. Dubium an imperator, imo magnus quoque Athanasius pari honore introductus esset, *ibid.* Ecclesiæ fundamenta in fidem suam accepit, *ibid.* 182. Petrus, Ecclesiæ columen, cur Christum a navi amandaverit, I, 279. Jesum a navigio ablegat, tanquam ejus præsentia minime dignus, I, 455 ; II, 282. Quod gladium sustulisset objurgatus, I, 309. Circa Salvatoris passionem humani aliquid perpessus, II, 292. Ut abjurationem sanavit, *ibid.*

Philagrio suum de Cæsarii fratris morte dolorem aperit Gregorius, III, 47. Illum precatur ut sæpius ad se litteras dirigat, *ibid.* 48. Philagrius morbo correptus animo et corpore dejectus nimium videtur, *ibid.* 49. Illum corroborari nititur Gregorius, *ibid.*, etc. Eidem calamitates philosophius toleranti gratulatur, *ibid.* 50. Ad illum mittit Demosthenicum librum, non vero, quam amiserat, Iliadem, *ibid.* 49. Iterum ad patientiam incitatur Philagrius, *ibid.* 50. Hunc curæ nimiæ erga prædium, et nimii laboris in infirma valetudine insimulatum

excusat Gregorius, modo nec immoderate, nec avaritiæ studio agat, *ibid.* 52, 53. Philagrius de rebus optime ratiocinatur, *ibid.* Eo omnes etiam ad res suas constituendas præceptore ac consultore, privatim et publice utuntur, *ibid.* In Mataza ægrotat, *ibid.* 54. Psalmi septuagesimi secundi enarrationem a Gregorio exposcit, *ibid.* Eo loquente, quasi stimuli ictu excitatus, et manus ad cœlum tendens precatur, *ibid.* 55. Gregorium ex præceptore discipulum habet, *ibid.* Morbo laborantem Gregorium per patientiam ad patientiam adhortatur, *ibid.* Illum invisenti magno, sed vano, valetudinarius desiderio tenetur Gregorius, *ibid.* 127. Philagrium ipsum morbo laborantem ad patientiam hortatur, *ibid.* 128. Philagrius patientiæ in morbo exemplar, IV, 564, *carmen* IV, *v.* 1 *et seqq.*; *carmen* V, *v.* 1 *et seqq.*; 565, *carmen* VI, *v. et seqq.* Philagrius perdidit formam corporis, anima ratione prædita non deteriorem, *ibid.* 521, *carmen* XXI, *v.* 1, 2.

PHILIPPISMUM. Oratores Athenienses Philippismi mutuo sese insimulabant, hoc est, quod, prodita patriæ libertate, Philippo Macedonum regi studerent, III, 503.

PHILOCALIA Origenis, III, 169.

PHILOSOPHARI maximum est, sed non omnibus datum, I, 243. Extra tempus philosophari, cum autem opus est, philosophiæ expertem apparere, turpissimum, II, 34.

PHILOSOPHIA, excelsa scientia, et procul gradiens, II, 415. Non in vultus tristitia, sed in animi firmitate ac mentis puritate, sinceraque ad bonum propensione consistit, *ibid.* 10. Perturbationum animi domina, *ibid.* 8. Philosophiæ operam dare oportet, aut philosophiam honore complecti, *ibid.* 5. Philosophia nihil fortius est, inexpugnabilius nihil, II, 38.

Philosophiæ caput primarium, quodnam, II, 73. Philosophiæ studium deificationem quamdam conciliat, I, 466.

Philosophia christiana, humilis quidem in specie et abjectu; cæterum in occulto sublimis, atque ad Deum ducens, II, 8. Fructus illius non iidem qui profanæ; istorum enumeratio, *ibid.* 10. Philosophia profana, habitus obtentu veritatis umbras assimulat, *ibid.* 8.

PHILOSOPHICUS animus, ex eo quod passus sit, generosior redditur; atque ut candens ferrum aqua frigida, ita periculis obdurescit, *ibid.* 19.

Philosophia, quid? III, 310. Philosophari extra pericula, tempore autem id exigente, philosophia expertes apparere absurdum est, *ibid.* 50. Facilius est in alienis quam in propriis philosophari, *ibid.* 52. Summæ philosophiæ tempus est in calamitatibus fortem præstare animum, atque ita cum iis qui mœrorem inferunt decertare, *ibid.* 83. Philosophia et prosperitate utitur moderate, et calamitatem fert honeste, III, 110. Qui philosophiæ animum adjungit, aspera et difficilia sperare debet, *ibid.* 290. Philosophiæ multæ sunt exercitationes, *ibid.* 297. Tristia philosophiæ materies, *ibid.* 300.

PHILOSOPHUS eo ipso vincit quod se vinci patitur, II, 38. Philosopho quid agendum, si Samaritanus vocatur, *ibid.* Philosophi senis officia, *ibid.* 36. Veri philosophi magnifica descriptio, *ibid.* 35. Philosophi cum onagro legibus suis vivente comparatio, *ibid.* 38. Vegetus et corpulentus philosophus, ingratum Gregorio Theologo spectaculum, *ibid.* 39. Philosophus quidam a Gentilibus laudatus, quod toto die stans soli preces adhibuerit, I, 137. Alius quod hyeme, in speculatione pernox, ne vim quidem frigoris propter mentis abstractionem senserit, *ibid.* Philosophus imperatorius Alexandrinis auctor est, ut templum Christianorum duplici cruore, victimarum et hominum, impleant, *ibid.* 147. Pythiodorus ei nomen erat, si cuidam manuscripto codici fides, *ibid.* 148.

Philosophi gentiles, philosophis christianis, id est, monachis, longe inferiores, I, 136. Philosophorum gentilium errores et vitia, *ibid.* Artes eorum, velut Ægyptiacæ quædam plagæ, in Ecclesiam introductæ, II, 189. Philosophorum absonæ de Deo, de providentia et de virtute opiniones, I, 120. Philosophi multi providentiam vel omnino vel ex parte negant, *ibid.* 337. In absurdis sermonibus celerem et expeditam linguam ha-

bent, et novitate delectant, *ibid.* 338. Eorum commenta refelluntur, *ibid.*

Philosophus paganus prolapsi sodalis vicem luget, scribens : Mihi mortuus es, III, 22. Philosophi nil indignum est patiendum, *ibid.* 292.

PHILOTESIA est amica quædam ad bibendum invitatio. Novam autem Socratis philotesiam vocat Gregorius, eo quod Socrates cicutæ poculum bibiturus dixisse feratur : *Propino pulchro Critiæ*, qui quidem in eum fuerat teterrimus, IV, 27, 699.

PHILOXENIS et Sardanapali luxus, IV, 25, *v.* 612, etc.

PHILOMELA. *Vide* TEREUS.

PHILUMENA misera et vidua Olympio commendatur a Gregorio, III, 161.

PHILTATIUS Nonnæ pater, IV, 548, *carmen* XCIX, *v.* 1. Amphilochii pater et Gorgoniæ maritus, *ibid.* 552, *carmen* CVII, *v.* 4.

Philtatius adolescens moritur, magni magnus moderator populi, IV, 559, *carmen* CXXIV, *v.* 1, 2.

PHINEES, pulchri zeli exemplar, I, 309, 356. Madianitidem una cum Israëlita gladio transfixit, *ibid.* Unde nomen habuit, *ibid.* Zelo magnam sibi famam peperit, I, 416.

Phinees zelotes dictus ob Madianitem et stupratorem ejus interfectum, III, 113. Majorem laudem tulit, quod pro populo in scelus collapso preces fudit, *ibid.* Phinees quis meretricios sermones gladio transfiget ? IV, 304, *v.* 21.

PHOCAS Vitalianus. *Vide* VITALIANUS.

Phocas geminos inclytos martyres norunt Græci, alterum Synope in Ponto episcopum, alterum horticulanum, IV, 743.

PHOCYLIDES, improbitatem inconsideratam esse scripsit, I, 119.

PHOEBUS. Sine ære Phœbum minime vaticinari, gravis ac veneranda Ethnicorum sententia, I, 174.

PHOENICIÆ urbs inclyta legum sedes Romanarum, IV, 475, *v.* 226, 227. Phœniciæ metropolis Tyrus nunquam litterarum studiis floruit, sed tantum conchylii et purpuræ commercio, IV, 747.

PHOENICIES, litterarum, ut quibusdam placet, inventores, I, 164.

PHOENISSA. Hic versus est ex tragœdia quæ Phœnissæ inscribitur. Hunc versum Diogenes non infestive usurpavit, cum, in prandio quodam, pane hordaceo vesceretur. Allata namque placenta, hordeaceum panem abjiciens, ait : « Hospes, tyrannis procul cedito, » hordeaceum panem per hospitem, placentam autem per tyrannos intelligens, IV, 13, *vers.* 289, *et pag.* 697.

PHOENIX renascens ex pulvere, III, 458, *v.* 526, etc.

Phœnix. Citatur versus Homeri ubi narrat Phœnix quomodo circa apri Calydonii caput inter Curetes et Ætoles gravissimum prælium fuerit commissum, IV, 49, 704.

PHOTINI terrenus Christus, II, 210.

PHOTIO sophistæ Gregorius omnia quæ habet, sua esse declarat, et vicissim, III, 227.

PHRENETICORUM descriptio, IV, 98, *v.* 7, etc.

PHRYGES, avium volatum, et motum primi observarunt, I, 165. Phrygum exsectiones, II, 277. Phrygum initiantium et initiatorum furor, I, 508.

PHRYGUM et Mysorum fines separati, IV, 235, *v.* 1240 ; 285, *v.* 662.

Phrygum exsectiones. In Phrygia Rheæ templum erat, in quo, cum dies festi agebantur, nefanda in pueros crudelitas adhibebatur, ac tibiis canebant, ut eorum dolores lenirent, I, 552.

Phrygia fabula, de Mida nihil præter aurum possidente, II, 412. Phrygiæ fluvius Scamander, Achilli iratus, ob fluenta ingentibus Trojanorum cadaverum acervis abrupta, I, 554. *Vide notam integram*, *ibid.*

PHRYNES, famosa meretrix, IV, 23, *v.* 869.

PHYSICA, rerum naturalium cognitio, IV, 459, *v.* 69.

PHYSICI, maris mirabilia expedire non possunt, II, 84. Dum res tantas ex ingenio suo æstimant, cyatho mare metiuntur, *ibid.*

PICTOR. Ut pictores ex intervallo tabulas melius perspiciunt, sic mutuum desiderium disjunctione melius exploratur, I, 526. Pictoris nomen non statim obtinetur, quid inde ? II, 419. Pictores olim ad pulchritudinem cujusdam meretricis Venerem effingebant, IV, 669.

Pictorum astus sacrilegus sua scorta

pingentes, IV, 33, *v.* 861 *et seqq.* Pictor optimus est, qui sinceras et veras formas tabulis exprimit, *ibid.* 309, *v.* 1, 2.

PIETAS maximum vitæ præsidium, II, 19. Communes apud Deum divitiæ, quibus pauper splendidissimum quemque superare potest, *ibid.* 372. Quare. *ibid.* Pietas non in exiguis rebus, verum in animi firmitate ac mentis puritate sinceraque ad bonum propensione consistit, *ibid.* 10. Non in multis de Deo sermonibus posita est, I, 88. Pietas major ac perfectior pro pietatis præmio accepta, *ibid.* 239. Pietas dimidiata improbatur, II, 255. Pietatem edicto sancire multo melius est, quam cædem comprimere, adulterium coërcere, furtum castigare, *ibid.* 258.

Pietas est adoratio Trinitatis, IV, 151, *v.* 152. Pietatis præposterum studium multis fraudi fuit, *ibid.* 56, *v.* 47, 48. Pietas nobilitate est præstantior, *ibid.* 453, *v.* 281, 282.

PIGRITIA est cum quis ad aliquid ægre movetur, IV, 148, *v.* 78.

PILATUS christicida; ipsius imitator Julianus, I, 133. Pilatus, in hoc verbo : *Quod scripsi, scripsi*, ut imitandus, II, 340.

PINDARUS, quid columnas aureas vocet, II, 412.

Pindarus citatur, III, 16, 18, 168, 282.

PINUS isthmica miseros adolescentes olim ornabat, II, 542.

Pinus aqua dejecta, IV, 180, *v.* 529, etc. Pinus quonam modo secura, cum cedrus quassatur, *ibid.* 333, *v.* 207, 208.

PISA civitas erat in Elide, Peloponnensi regione, juxta Alphæum amnem, circa quem quinto quoque anno celebrabantur certamina Jovi sacra quæ Olympia dicebantur; unde etiam Olympiam postea appellatam tradit Stephanus. Qui autem in hoc certamine victor extitisset, oleæ ramum ferebat, IV, 747.

PISÆUS, nomen Juliano Apostatæ inditum, I, 140.

Pisæus pulvis, IV, 476, *v.* 255.

PISCATIONIS parabola, III, 392, *carmen* XXIV, *v.* 9; 396, *v.* 29.

PISCATORES et pauperes multis divitibus prælati, II, 205.

PISCATORIO, non Aristotelico more docet Gregorius, II, 522.

PISCIUM varii affectus, et contrariæ, tam in formis, quam in nominibus proprietates, II, 80.

Piscibus maris sua lex est circa nuptias, III, 459, *v.* 543. Piscibus necem infert æs sub esca, IV, 162, *v.* 56. Pisces ipsi suam amant prolem, *ibid.* 457, *v.* 27; 466, *v.* 30.

PIUS. Viri pii laudandi, I, 468. *Vide* BONI. Piæ ac Deo charæ animæ est divinis rebus humana omnia submittere, *ibid.* 404.

Pius. Piis Deus eripi nequit, IV, 85, *v.* 336. Piorum calamitas prosperitati impiorum præferenda, *ibid.* 141, *v.* 109.

PLACENTÆ. Per placentas Diogenes intelligebat tyrannos, I, 552; IV, 697. *Vide* DIOGENES.

PLAGA cordatis hominibus doctrina efficitur, II, 442. Plagis affici grave est; sed plaga meliorem non fieri gravissimum, I, 376.

PLANTÆ per vim in diversum inflexæ, et cum laxantur ad sese recurrentes, eorum imaginem præbent qui, sublato schismate, ferventioribus animis ad se ipsos accurrunt, I, 221. Plantarum varia genera, utilitas et pulchritudo,

PLATANUS aqua dejecta, IV, 180, *v.* 529.

PLATO civitatem quæ re ipsa consistere nequit, sermone fingit, I, 120. Dionysii Syracusii tyrannidem tantum non adorat, et supra Deos obolum effert, *ibid.*

Plato. Materiam æternam esse confinxit, II, 100. Quibus verbis causæ secundæ a prima processionem declaret, *ibid.* 94. Platonis dictum de primo rerum motore ac moderatore, *ibid.* 72. De Dei perceptione, *ibid.* 60. De licentia eximenda, I, 23. De sole, II, 88. Platonis ideæ, reminiscentia, animorum in alia corpora transmigratio, *ibid.* 53. Liguritio, ob quam ipse venditur, I, 136. Gibbositatem ejus quidam olim imitabantur, II, 466.

Plato sentiebat Deum cogitari quoquo modo posse, at oratione explicari nullo modo posse, IV, 700.

PLATO. Mensas tyrannicas colebat Plato, IV, 15, *v.* 313 *et* 314. Fit ita sane,

quod Plato vituperio dignus non sit, ob vectum in Ægyptum mercaturæ causa oleum; an vero in tali viro reprehensione dignum non est, quod in Siciliam ad Dionysium juniorem se contulerit cupediarum amore? quod certe philosophum dedecebat, scriptis victus tenuitatem profitebatur, *ibid.* 698. Plato e Sicilia rediens, ad Æginam insulam appulsus, ad quam accedere capitale erat, maximum vitæ discrimen adiit. Tandem quidam Afer, Anicetis, meliorem se tota exhibens Græcia, quæ ab Æginetis de redimendo Platone nullatenus laborabat, eum atque ipsius famam et doctrinam viginti aut triginta minis coëmit, *ibid.*

Plato erravit in hoc quod ideas extra Deum statuebat, aiebatque Deum, in hæc quasi exempla respicientem, res sensibiles condidisse, II, 505. Præterea docebat Plato nostrum scire nihil aliud esse quam reminisci, quasi animus noster imbutus esset hujusmodi cognitione ac scientia, antequam in corpus immigraret, *ibid.* Vulgavit etiam Plato animarum in alia ex aliis corporibus migrationem; hoc autem dogma a Pythagora acceperat, *ibid.* 506.

Plato citatur, III, 40, 49, 238. Plato perstringitur, *ibid.* 349, *v.* 21. Plato mercaturam exercet, IV, 15, *v.* 309. Siculas mensas sequitur, *ibid.* *v.* 313. Plato venditur, *ibid.* *v.* 315. Ab alio accipit libenter vestem, quam a sapiente Archelao noluerat accipere, *ibid.* *v.* 319. Platonis lingua mel stillans, *ibid.* 5, *v.* 43, 44. Platonis de anima liber, *ibid.* 27, *v.* 682. Platonis juramentum per platanum, *ibid.* 71, *v.* 306.

Platones; quid Julianum imperatorem edocuerint, I, 120.

Platonicæ facundiæ præstigia, II, 188.

Plausus vulgi ac theatri, a Gregorio relicti, I, 527. Plausibus quasi pennis in sublime, II, 357. Illic privari, Gregorio grave non erat, *ibid.*

Plausus, strepitus sagittæ sine vestigio, sonus complosæ manus, IV, 416, *v.* 51, etc.

Plebs in Ecclesia effusa circa cancellos, prædicante Gregorio, IV, 306, *v.* 13, 14. Ejus ardor ad audiendum verbum Dei, *ibid.* *v.* 15.

Pleiadis vinculum quis novit? II, 89.

Plinius, quid de Salamandra tradiderit, II, 414.

Plutus oculis captus, ab Aristophane inducitur, eo quod, nulla proborum hominum habita ratione, divitias indignissimis largiatur, IV, 19, 698.

Plutus apud Græcos opum et possessionum arbiter censebatur, quemadmodum apud Moabitas fuit Chamos.

Pluviæ cum sermone comparatio, I, 361. Pluviæ parem mensuris suis ac bilancibus omnia regit, II, 86. Pluvia sua omnes æque alit Deus, I, 446.

Pluvia ab Elia primum detinetur, deinde dimittitur, III, 381, *v.* 6, 7.

Poderis, indumentum pontificale, I, 287.

Poena. Pœnam vitare abjectis animis amplum videtur; excelso animo præditi ad mercedem quoque aspirant, II, 307.

Pœna major timenda est admittentibus majora crimina, IV, 296, *v.* 134, 135.

Poenitentia, cur ab Ecclesiæ ministro aliis eroganda, II, 291. Apostrophe ad Novatianos qui eam non admittunt, *ibid.* Impiorum, inter morbi cruciatus, confessiones et inutiles pœnitentiæ, I, 180. Pœnitentiæ baptisma, asperum et laboriosum, II, 290. Opera pœnitentiæ, *ibid.* *Vide* Cicatrix. Hoc apud Deum in more positum est, ut supplicii dilatione pœnitentiæ tempus et locum aperiat, *ibid.* 444. Pœnitentia gratiam propheticam Davidi conservavit, *ibid.* 291.

Pœnitentia, quid? IV, 154, *v.* 235. Pœnitentia optima animæ medicina, *ibid.* 173, *v.* 348, etc. Pœnitentia et mortificationes quorumdam monachorum, *ibid.* 428, *v.* 55. Pœnitentia Gregorii, *ibid.* 371, *v.* 141. Alia pœnitentiæ exempla, *ibid.* 372, *v.* 148.

Poesi jucunditas ex fabulis et deorum probris conciliata, I, 172.

Poësis mœroris medicina, juvenum oblectans adhortatio, IV, 193, *v.* 6; 355, *v.* 90. Poësis Scripturis divinis non aliena, *ibid.* *v.* 82. Gregorio familiaris, nec immerito, *ibid.* 356, *v.* 100 *et seqq.*

Poetæ profani in deos contumeliosi, a Gentilibus tamen laudati, I, 172.

Poëta malus irridetur, IV, 353, *v.* 69, etc.

POLEMO libidinum victor, IV, 31, *v.* 793, etc. Polemonis effigies meretricem fugat, *ibid. v.* 802.

POLYARCHIA, Dei loco, a quibusdam introducta, II, 93.

POLYCLETUS, celeber pictor, IV, 287, *v.* 741.

POLYCRATES annulum in mare dejectum, in piscis visceribus reperit, IV, 347, *v.* 193; 443, *v.* 42.

Polycrates, rex Samiorum, ignominiosa morte periit, IV, 738.

Polycrates, Samiorum tyrannus, olim placare invidiam studuit, nec tamen ignominiosæ mortis periculum effugit, IV, 742.

POLYDAMNA, Thonis uxor, dat Helenæ remedium, quod est eloquentia, IV, 474, *v.* 200.

POLYGNOTUS, nobilissimus pictor, II, 81. Nonagesima Olympiade floruit, *ibid.*

POLYPHEMUS Cyclops, Ulyssi hospitale munus poscenti, quod promiserat pro dulci vino, respondit se ei hoc munus hospitale daturum, quod eum postremum omnium comederet, I, 557.

POLYPUS, petrarum ad quas accesserit colores referens, cujus imago, II, 237.

Polypi color in fabulis celebratus, IV, 114, *v.* 54; 294, *v.* 83. Polypus linquens thalamum, *ibid.* 308, *v.* 74.

In POLYTHEOS invehitur Gregorius, III, 356, *v.* 5, 6. Polythei, multitudinem deorum inducentes, IV, 232, *v.* 1155.

PONDERA nobis Deus talia rependit, qualia et ipsi aliis pendimus, IV, 440, *v.* 11, 12.

PONTICAM solitudinem, Basilii secessum, cavillis consectatus Gregorius, III, 7.

PONTIFICALE indumentum, poderis, I, 287.

PONTIFEX: cur Christus eo nomine vocatus, II, 136. Pontifex. *Vide* PASTOR, PRÆFECTUS, SACERDOS.

PONTUS: multa majorum sancti Basilii præclare facta suppeditat, II, 396. Basilii Magni patria, Basilium ejus patrem virtutis magistrum habet, *ibid.* 403.

Pontus Gregorii patria et amica tellus, IV, 360, *v.* 1 *et seqq.*

In Ponto silvæ multæ sunt et profundæ, ac longe se porrigentes, II, 398. Majores Basilii Magni, grassante persecutione, ad eas confugiunt, *ibid.*

POPULUS omnino est bonorum confusio, IV, 136, *v.* 138. Populus collectio hominum ad Dei cultum, *ibid.* 153, *v.* 224.

PORCUS est, qui egregias et pellucidas veritatis margaritas conculcat, II, 58.

Porcorum in mare demersorum miraculum, IV, 182, *v.* 585; 392, *v.* 7; 393, *v.* 4, 5.

PORPHYRII mendacia et deliramenta, quibus Gentiles tanquam divinis vocibus exultant, II, 211.

PORUS, Indorum rex, I, 119. *Vide* ALEXANDER.

POSSE vel non posse: varia et multiplex earum locutionum significatio, II, 122. *Vide* IMPOSSIBILE.

POSTUMIANUM prætorii præfectum laudat Gregorius, et rogat ut potestate sua ad conciliandam pacem Ecclesiis, et eos qui dissidia exercent coërcendos utatur, III, 231, 232.

POTENTIA: cur Filius Dei hoc nomine vocetur, II, 133.

Potentia paucorum est, III, 469, *v.* 92. Ad flagitium prompta, IV, 135, *v.* 95, 96. Non nocendo, sed juvando ostendenda, *ibid.* 144, *v.* 221. Plerumque hominem facit deteriorem, *ibid.* 275, *v.* 383.

POTESTAS. Impiorum manibus ac potestati persæpe justi deduntur, non ut illis honor habeatur, sed ut horum virtus exploretur, I, 477. Potestates in Ecclesiis a Deo constitutæ, *ibid.* 23. Ut Ecclesiæ membra unum corpus dignum existant, *ibid.* Potestatibus sublimioribus parere jubemur, non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam, *ibid.* 389. Idque ex doctrinæ nostræ lege comprimis laudanda, et a Spiritu sancto præclare constituta, *ibid.*

Potestas habenda, non ut in peccantes animadvertatur, sed ut caveatur, ne omnino peccent, III, 19. Potestas insipientem efficit deteriorem, IV, 284, *v.* 636.

POTIDÆA, urbs ad Thraciam sita, I, 137.

POTIDÆATES quidam philosophus, in

speculatione pernox, vim frigoris non sentit, I, 137.

Præceps animus vitandus, IV, 138, *v*. 45.

Præceptoris oculus tacita disciplina est, III, 226.

Præceptorum omnium primum maximumque, charitas, I, 311.

Præceptum. Præceptorum effector sit Christianus, IV, 507, *v*. 215.

Præcursoris natale ab Angelo nuntiatur, III, 384, *v*. 40. Præcursoris cibus insolitus, IV, 203, *v*. 293, 294. Præcursor Domini occisus est ob verum dicendi libertatem, *ibid*. 303, *v*. 66.

Prædicator Evangelii quibus virtutibus studere debeat, II, 494.

Præesse. Quantacumque scientia et virtute quis sit instructus, præesse aliis reformidet, I, 31.

Præfectura. Apostoli eorumque posteri, non sine laboribus et sudoribus, præfecturæ munus obierunt, I, 51. Præfecturam deponere non tutum, *ibid*. 80. Quis horumce verborum sensus, *ibid*. Præfecturæ nec facile acceptandæ, nec obstinatius recusandæ, *ibid*. Præfecturam obstinatius recusanti quid verendum, *ibid*. 81. Præfecturam sibi delatam ex veteribus Sanctis alii prompte, alii mora injecta susceperunt, *ibid*. Istorum non culpanda timiditas, nec illorum alacritas reprehendenda, *ibid*. Præfecturam ex obedientia suscipiens, et spem omnem in Deo repositam habens, in perfectum ac numeris omnibus absolutum antistitem a Deo componitur, *ibid*.

Præfectus. Imperiales præfecti in Ecclesiam contumeliosi, II, 385. Mutatis rebus non mulctati, *ibid*. Præfectorum nimia multitudo in dissolutam vivendi licentiam recidit, I, 444. Præfectos provinciarum socios in religione habere quatenus amplum et honorificum, II, 438.

Præmia parantur iis qui pro Deo laborant, III, 245.

Præscientia. Dei consilium ac præscientia magnarum rerum materiam longe ante præstituit, I, 469. Præscientiæ Dei præclarum argumentum in templo quod Gallus et Julianus pariter extruebant, *ibid*. 111.

Præsentium rerum contemptus maximum bonorum, III, 7. Præsentium rerum inconstantia et inæqualitas ad Deum et futura debent nos reducere, *ibid*. 44. Res præsentes tanquam umbras et ænigmata præterire docet sermo divinus, *ibid*. 224. Non præsentia, sed futura, fidei sunt promissa, *ibid*. 357, *v*. 41. Cur præsens prosperitas veteribus concessa, *ibid*. *v*. 53. Præsentibus bonis non debemus delectari, quia brevi relinquenda sunt, *ibid*. 444, *v*. 145. Præsentia sunt fumus et cinis, IV, 168, *v*. 212, 213.

Præsepe adorandum, per quod, cum rationis expertes essemus, a Verbo nutriti sumus, II, 273.

Præsepium, in quo Christus nascitur, propter paradisum; res parva et conspicua, propter magnam et ab oculis remotam, I, 36.

Præses bonus laudibus ornatur, III, 17, etc. Egregia laus præsidis, metum detrimenti expertem incutere, *ibid*. 267.

Præsidere. Qua difficultate premantur qui in Ecclesia præsident, II, 178.

Præstigiarum artes a Juliano Apostata colebantur, I, 112.

Præsulis indigni descriptio, I, 471. Præsules lucere debent, IV, 137, *v*. 17. *Vide* Episcopus.

Praxiteles Cnidiæ Veneris imaginem construens, fecit eam forma similem Cratinæ quam amabat, ut adorarent miseri amicam Praxitelis. Ita pictores olim ad pulchritudinem cujusdam meretricis Venerem effingebant, IV, 699.

Precatio, quid? IV, 150, *v*. 139. Precatio ante Scripturæ lectionem, III, 405, *v*. 1. Precatio ante iter suscipiendum, *ibid*. 406, *carmen* XXXVI, *v*. 1 *et seqq*. Alia precatio de prospero itinere, *ibid*. 407, *carmen* XXXVII, *v*. 1, etc.; 408, *carmen* XXXVIII, *v*. 1 *et seqq*. Precatio matutina, *ibid*. 322, *carmen* XXIV, *v*. 1, etc. Precatio vespertina, *ibid*. 323, *carmen* XXV, *v*. 1, etc. Precatio postridiana, *ibid*. *carmen* XXVI, *v*. 1, etc. *Vide* Oratio.

Preces locis minime definitæ ac circumscriptæ, III, 312.

Presbyteri consecratio die solemni agebatur, I, 12. Presbyteri una cum navi, cui ab Arianis impositi erant, conflagrantes, II, 14, 200, 384. Presbyteri Ecclesiæ Constantinopolitanæ a Gregorio lau-

dati, *ibid.* 374. Presbyterorum nimia ævo Gregorii multitudo, I, 26.

Presbyteri contumelia non afficiendi, III, 77. Presbyteri, ovilis duces, ætas selecta, sub episcopo sedebant, IV, 306, *v.* 9, 10. Secundos thronos tenent, *ibid.* 328, *v.* 67.

Presbyteri cujusdam invidia in Gregorium, IV, 221, *v.* 824.

PRIAPI turpitudines, IV, 32, *v.* 848. Priapum ligneum adamans Prosymni formosi deus, *ibid.* 496, *v.* 276.

PRIMITIAS cujuscumque rei Deo consecrare justum ac pium est, III, 90.

Primitiæ : hoc nomine vocabantur sacrificia quæ veteres pro mortuis agebant, I, 542. Primitiarum nomen cur orationi de sancto Cypriano attributum, *ibid.* Primitiis frugum Deus non fraudandus, *ibid.* 381.

PRIMOGENITORUM mors in Ægypto, III, 380, *carmen* XIV, *v.* 12.

PRINCEPS imperio sacerdotis, Christi lege, subjectus, I, 390. Principum officia erga sanam doctrinam, II, 258. Principum edicta quandoque plus valent adversus hæreticos, quam theologici sermones, *ibid.* Si videlicet male docentibus os obstruant, persecutione oppressis opem ferant, et interfectores animarum reprimant, *ibid.* Principibus obsequendum propter ordinem, publicæque disciplinæ rationem, *ibid.* 388. propter conscientiam, *ibid.* Idque lege a Spiritu sancto præclare constituta et comprimis laudanda, *ibid.*

PRINCIPATUS verus in hoc positus est, ut salutis inimicus vincatur, I, 538.

Principatus plurimorum, est nullius principatus, IV, 253, *v.* 1744.

PRINCIPIUM. Tria principia Ethnicorum more non constituenda, I, 457. Principia rerum consideranda, ut de fine quidquam statuamus, II, 168.

Principium, totius rei dimidium est, III, 240. Principii præclari præclarus finis, IV, 131, *v.* 1, 2. Principium egregium vitæ puritas, *ibid.* 132, *v.* 3, 4.

PRIVATI sancti beati sunt, IV, 55, *v.* 15, 16.

PROBITATIS studiosus, ejus amatore oblectatur, III, 306. Probitas et mores nævos quoscumque tegunt, IV, 269, *v.* 208.

PROBUS, ne malum quidem facile condemnaverit, 476.

Probus. Probi et improbi non eodem modo nec æque dignoscuntur, ac aurum et lapides, III, 37. Probi et improbi tempore Gregorii nullum discrimen, IV, 297, *v.* 166.

PROCELLA a Christo sedata, III, 387, *v.* 6.

PROCERES, potentiorem timete, II, 476.

PROCESSIO Spiritus sancti, vox perspicuitatis causa recens introducta, II, 245. Processio Spiritus sancti a Patre, *ibid.* 144. citra generationem, *ibid.* 133. Non anxie inquirenda, I, 461.

PROCONESIÆ tabulæ, IV, 223, *v.* 877.

PROCOPIO præfecto Anthimum commendat Gregorius, III, 179. Illum pro condiacono Eugenio deprecatur, *ibid.* 181. Apud illum se excusat, quod Olympiadis nuptiis non interfuerit, III, 260.

PROCRASTINATIO in iis qui verbi divini participes fiunt, laudem non habte, II, 491.

PRODIGALITAS, quid ? IV, 148, *v.* 89.

PROFANUS. Apud profanas animas nihil pulchri fidem invenire potest, I, 407.

PROFUNDUM et silentium, duo Valentini Æones, II, 12.

PROHÆRESIUS sophista, Atticæ decus ob facundiam, fato cedit, IV, 515, 516.

Prohæresius non Atheniensis erat, sed Armenius : Athenas accitus fuerat, ut eloquentiam profiteretur, IV, 751.

PROLES cur expetenda ? IV, 483, *v.* 108.

PROMETHEI jecur ab avibus laceratur, IV, 528, *v.* 3.

PRONOIUM, præclarum juvenem Eustochio sophistæ commendat Gregorius, III, 253, 254.

PROPERATIO haud ubique laudanda est, III, 200.

PROPHETÆ divini, IV, 489, *v.* 113.

Prophetæ inter Christum et legem interjecti, I, 35. Cum Paulus ipse spiritus Prophetarum eis subjici affirmet, non est cur de ea re dubitemus, II, 176, 364. Verisimile non est Jonam, cum Propheta esset, Dei consilia circa Ninivitarum conversionem ignorasse, I, 78. Visio a Propheta requiretur, *ibid.* 59. Prophetæ, ob prophetiæ munus, populi

antistites, I, 51. Prophetæ, boni et mali, II, 419. Prophetarum finis, charitas, I, 312. Ad prophetiæ munus vocati, partim alacri animo vocationi paruerunt, partim oblatæ gratiæ moras injecerunt, quare, *ibid.* 81.

Prophetia, quid? IV, 154, *v.* 231.

Propinquos lædere minime pium est; scelus in eos perpetratum, omnium maximum esse judicatur, I, 260.

Propinquorum causa expostulare erubescit Gregorius, sed ob generis connexionem, et illorum vitæ institutum, hoc ipsum facere non detrectat, III, 25. Propinqui meliori conditione sunt quam alieni, *ibid.* 286. Propinquis præcipue benefaciendum, IV, 144, *v.* 201 *et seqq.*

Propositio nec vera nec falsa : nunc ego mentior, II, 100.

Proreta bonus, velut navis oculus, III, 215.

Proserpinæ raptus, II, 278.

Prosopopeia, Scripturæ familiaris, II, 115.

Prosperitas. Fallacibus noctis insomniis fides potius haberi potest quam hominum prosperitati, I, 324. Aliæ comparationes, *ibid.*

Prosperitas. Qui novit majora iis, quæ videntur sapere, minus laudat, hujus vitæ prosperitatem, III, 359, *v.* 83. Prosperitas injusta non caret metu, IV, 17, *v.* 388.

Prosymni formosi deus priapum ligneum adamans, IV, 496, *v.* 276.

Proteus, Ægyptius, sophista fabulosus, I, 130. *Vide* Melampus.

Proteus Ægyptius, IV, 221, *v.* 808. Formas mutans, *ibid.* 218, *v.* 728. Proteus alter, dæmon, *ibid.* 411, *v.* 10.

Proverbia Salomonis, pædagogica sapientia, I, 265.

Proverbia Salomonis, liber canonicus, III, 378, *v.* 18; IV, 509, *v.* 274.

Providentia. Mundus universus, tam visibilis quam invisibilis Creatoris providentia gubernatur, II, 341. Deus omnia creavit, et quemadmodum ipse vult ac novit moderatur, I, 335. Verbum, Dei Filius, omnium artifex rerumque nostrarum arbiter ac moderator, *ibid.* 180. Divinæ Providentiæ adversus impios argumenta, *ibid.* Providentiæ Dei rationes Verbo quidem claræ, nobis autem obscuræ, *ibid.* 104. Dei rationes omni conjectura sublimiores, ad id quod morbis nostris melius est haud dubie referuntur, *ibid.* 122. Res hujus vitæ non ideo temere atque incondite gubernantur, quia exploratas earum rationes non habemus, *ibid.* 336. Qui providentiam negant, propter inscitiam sapientes sunt, aut propter supervacaneam sapientiam insipientes ac stolidi, *ibid.* Eorum opiniones referuntur et refelluntur, *ibid.* 337. Providentiæ specimen egregium in templo quod Gallus et Julianus simul extruebant, *ibid.* 111. In Juliani Augusti obitu, *ibid.* 101. Absonæ philosophorum de Providentia sententiæ, *ibid.* 120.

Providentia, quid? IV, 155, *v.* 265. De providentia vera exponitur sententia, III, 354, *v.* 34. In Providentiam negantes invehitur Gregorius, *ibid.* 356, *v.* 7. Sublata Providentia Deus tollitur, *ibid.* *v.* 16. Providentia omnia reguntur, *ibid.* 370, *v.* 8; 400, *v.* 14, 15. Providentia populis exponenda, IV, 272, *v.* 303, 304. Providentiam rident nequissimi, *ibid.* 402, *v.* 98.

Prudens. Prudentum et cordatorum est, ut in bonis meliora et excellentiora, ita in malis minora et leviora eligere, II, 313. Prudentis est calamitatibus erudiri, I, 387. Prudentum hominum quæ secunda classis, II, 201.

Prudentia est rerum experientia, IV, 148, *v.* 61. Prudentia in prædicanda veritate a Basilio adhibita, III, 86. Censebat Gregorius tempori, quasi nebulæ cuidam, non nihil cedendum ut graviora mala impedirentur, *ibid.* 87. Præstantius est nostros per veritatem tueri, quam per aliquam œconomiam eos labefactare, nec interim alienos assumere, *ibid.* Prudentia, quæ facienda sunt excogitat; fortitudo, quod est excogitatum, facile exsequitur, *ibid.* 194. Prudentiæ laus, IV, 35, *v.* 929 *et seqq.* Sine illa nil laudabile, *ibid.* *v.* 30. Prudentia tutior est fortuna, *ibid.* 144, *v.* 217.

Prudentiæ sermo suscipiendus, ne ab imperitia nostra potius quam a molestia et difficultate absorbeamur, I, 386.

Psalmodiarum concentus, II, 388.

Psalmorum cantus apud monachos, i, 135.

Psalmus cum cantu est melodia, iv, 150, *v.* 145. Psalmorum cantus alternus, *ibid.* 385, *v.* 41, etc. Psalmorum liber canonicus, modulatum animæ remedium, iii, 378, *v.* 17; iv, 509, *v.* 273.

Psaltes ex pastore, David, ii, 359.

Psittaci sic apte loquuntur, ut homines fallant, iii, 462, *v.* 624, etc.

Publicanus humilitate exaltatus, et nullo alio nomine commendatus, ii, 314. Publicani cognomentum Matthæo adjunctum, quare, i, 530.

Publicani et Pharisæi parabola, iii, 394, *carmen* XXVI, *v.* 20; 397, *v.* 92, 93; iv, 175, *v.* 393. Publicanus Pharisæum humilitate superavit, iv, 56, *v.* 39, 40. Publicanus in templo lacrymas fundens, *ibid.* 318, *v.* 92. Veniam peccati confessione obtinet, *ibid.* 446, *v.* 125, 126. Publicani a Christo non rejecti, *ibid.* 380, *v.* 45. Publicano assimilat se Gregorius, *ibid.* 176, *v.* 412, etc. Publicani tres in Evangelio, *ibid.* 318, *v.* 91.

Pudicitiæ studium tale est apud Christianos ut oculus quoque frenetur ac reprimatur, i, 175.

Pudor. Mulieri rubor unus placeat quem pudor affert, i, 267. Pudoris lege nullum majus adjumentum ad virtutem excogitari potest, ii, 170.

Pudor, contractio quædam est animi, turpitudinis metu, iv, 148, *v.* 74. Pudor est flos venustus, iii, 468, *v.* 55. Pudore deposito, flagitia omnia oriuntur, iv, 481, *v.* 50.

Puellæ regiæ sacrificium, i, 134.

Puella recens nupta sublatum luget sponsum, iv, 388, *v.* 1 *et seqq.*

Pueri tres Hebræi in fornace, iii, 445, *v.* 177; iv, 160, *v.* 8, 9.

Pueros conviciatores ferarum morsibus necat Elysæus, iii, 381, *v.* 17.

Puerorum ludi, dissidiorum inter Catholicos imago, ii, 383.

Pugiles Christi quibus periculis se objecerunt, i, 133.

Pugna pro bono immodica, Ecclesiam ludibriis obnoxiam reddit, i, 68. In omni pugna, etiam pro Christo suscepta, modus tenendus, *ibid.*

Pugna longius arcenda, nisi propinqua desideretur, iv, 333, *v.* 209, 210.

Pugnare pro Christo non licet, nisi prout Christo gratum est, i, 68.

Pulchritudo corporis humani, membrorum inter se proportio, i, 510. Concordiæ fructus, *ibid.* Pulchritudo corporea, temporis et morbi ludibrium, ii, 250. Pulchritudo vera in anima et imagine Dei posita, i, 402.

Pulchritudo, quid? iv, 140, *v.* 81; 147, *v.* 52. Pulchritudo levis gratia, *ibid.* 53, *v.* 11. Pulchritudo, si eam natura dedit, non est occultanda pigmentis, *ibid.* 112, *v.* 17. Si non dedit, secunda deformitas fugienda quæ manibus comparatur, quam terra producit, *ibid.* *v.* 21, etc. Juvat occultare domi membrorum elegantiam, quam commentitiam nefario prodere, *ibid.* 115, *v.* 87, 88. Nativa pulchritudo marito sufficit, commentitia autem prostat, ut rete volatilium gregi, *ibid.* 116, *v.* 89, 90. Pulchritudini non credendum quæ morbo et tempore deletur, *ibid.* 117, *v.* 135, etc. Nulla alia pulchritudo, quam naturalis, *ibid.* 121, *v.* 212. Pulchritudo spiritualis curanda est, *ibid.* 479, *v.* 9, etc.

Pullus Athanasium ab exilio reducem et Alexandriam ingredientem vehebat, i, 489. De pulli quo Jesus vehebatur significatione conjectura, *ibid.*

Purgatio peccati per baptismum, ii, 302. Omnibus communis et labore vacua, *ibid.* Ecqua talis est legalis atque umbratilis purgatio? *ibid.* 277. Secunda purgatio post baptismum, *ibid.* 302. Difficilior et molestior, *ibid.* Quantam vim lacrymarum impendemus, ut ea cum baptismi fonte exæquari possit, *ibid.* Purgatorii ignis lenis, iv, 406, *carmen* LXXV, *v.* 7.

Paritas ei necessaria qui cum Deo consuetudinem habere cupit, ii, 282. Puritas vitæ scientiam debet anteire, iv, 137, *v.* 5, etc.

Purpura a Tyriis, cane florem indicante, primum inventa, i, 164.

Purpureum Christi indumentum inimici potestatis exspoliatio, iv, 153, *v.* 204, 205.

Purus. Ad eum qui purus est, per vitæ probitatem ascendamus, i, 462.

Purus minime est, qui ex pura alvo non prodiit, IV, 494, *v.* 220, 221. Purum ab impuro cœpi non potest, *ibid. v.* 221.

Puræ animæ technas diaboli celerius deprehendunt, I, 533.

Pusillanimitas, quid? IV, 149, *v.* 94. Contra pusillanimitatem remedium, III, 491, *v.* 130.

Pyramides Ægypti, II, 451. Cum hospitali domo a Basilio constructa non comparandæ, *ibid.*

Pyriflegetontes, Cocyti et Acherontes, quibus mali plectuntur, I, 209. Non solum a poëtis, verum etiam a philosophis gentilibus admissi, *ibid.*

Pyrrhonis instantiæ et assensus retentiones, II, 188. Pyrrhones velut gravis quidam ac malignus morbus, in Ecclesiam irrepserunt, I, 474.

Pyrrhoniorum labyrinthi, IV, 6, *v.* 59.

Pyrrhus frustra Fabricium corrumpere auro, et terrere tentat, IV, 16, *v.* 354.

Pythagoras Samius bove ex argilla confecto sacrificium offert, III, 267. Pythagoras Samius, philosophus, sacrificiis utebatur inanimis. Cruentas hostias diis offerri vetuit, at aram incruentam adorari jussit. Tradunt tamen quidam ex animalibus eum solos gallos gallinaceos, hædos et agnos subrumos ad sacrificia adhibuisse, III, 520.

Pythagoræ silentium, fabæ; discipulorum ejus verbum : *Ipse dixit*, II, 53.

Pythagorei, qui metempsychosim, id est, animarum in alia atque alia corpora migrationem induxerunt, eas animas quæ virtutem coluissent, in præstantissima quæque corpora migrare; iis vero qui se vitiorum illecebris dedissent, obscœnissima quæque corpora tribui docebant, III, 525.

Pythagorica pro fabis contentio, I, 134.

Pythagoricum de animabus alibi usquam versatis dogma refellitur, II, 253.

Pythia, extincto Juliano imperatore rursus imposturæ convicta, I, 203.

Pythius, Lydus, tantis opibus abundabat, ut Darium Persarum regem aurea platano donaverit; posteaque universum Xerxis exercitum hospitio et epulis exceperit, pecuniasque ipsi in belli sumptus a se suppeditatum iri spoponderit, III, 495.

Q

Quadrupedibus Dei gloria per Gentiles attributa, II, 71.

Quæstio. Superflui quæstionum ad fidem pertinenrium stolones ac deflexus excidendi, I, 507. Illæ solum de Deo movendæ quæstiones, quæ ingenii nostri modulum, atque auditoris captum non excedunt, II, 47. Quæstiones quædam a Christi solutæ, quædam velut obstructo interrogantium ore compressæ, *ibid.* 245. Quæstionum delectus haberi debet, ut aliæ contentiosis hominibus relinquantur, aliæ tractentur; sed et istæ non omnes eodem modo agitandæ, I, 507. Quæstionum absurditatem absurdioribus interrogationibus solvere licet, II, 245. Quandoque spiritus auctoritas per quæstiones deletur, *ibid.* 113. Quæstio Arcadica. *Vide* Homerus.

Quæstus malus calamitatis pignus, IV, 17, *v.* 385 *et seqq.*

Quando. Si quæras quando Filius Dei genitus, et quando Spiritus procedens, hæc supra *quando* sunt, II, 94.

Quaternarium numerum in honore Pythagorici habebant, et per eum jurare consueverant, II, 346.

Quercu excelsa dejecta omnes circumstantes ejus ramos diripiant, IV, 167, *v.* 187, 188. Quercus oracula Christo cedant, *ibid.* 495, *v.* 256.

Quercus Dodoneæ deliramenta, II, 279.

Quibus datum est; quomodo intelligendum, II, 251.

Quies est imbecillitas, IV, 53, *v.* 17, 18. Quies cœlesti sapientiæ cognata, *ibid.* 428, *v.* 58.

Quies, sabbatum, II, 347.

Quomodo Filius Dei genitus est? II, 98. Ut sit Pater qui genuit, et Filius qui genitus est, *ibid.* 99.

R

Raab meretrix, ob solam hospitalitatem laudata, II, 314. Cui bene de hospitibus merendi studium et laudi fuit et saluti, I, 309.

Raab (Rahab) illustris hospitalitatis amore facta est, IV, 56, *v.* 37, 38.

Rabula. Eunomiani et Macedoniani rabulis similes, II, 148.

Rachel, patris idola surripiens, ut a nobis imitanda, II, 497.

Radiorum vitæ hujus fontem Gregorius Deum intelligit, I, 453.

Ramatha, parva magni Samuelis patria, II, 204.

Ramus obliquus manibus paulatim inflexus, rectus stat, nec jam in pristinum revertitur vitium, IV, 344, *v.* 119, etc.

Ranarum plaga in Ægypto, IV, 379, *carmen* XIV, *v.* 4.

Rapsaces Assyrius pro Sennacherib rege bellum administrat, Jerosolymam obsidet; lenibus verbis ac vernacula lingua cives allicere aggreditur, I, 166. Rapsaces alter, Julianus Apostata, *ibid.*

Ratio ex Deo est, et prima in pectoribus nostris condita lex, II, 72. Omnibus præsit, *ibid.* 465. Ex iis rebus quæ oculis cernuntur ad Deum evehit, *ibid.* 72. Si in astruendis mysteriis ratio ipsa imbecillitate laboret, quid facto opus est, II, 22. Rationis est cognoscere quænam hominis captum excedant, II, 86. Ratio salutis hominibus quænam, *ibid.* 452. Rationis tenebras offundit animæ improbitas, I, 514.

Rationem administrationis suæ reddit Gregorius coram universali concilio, II, 364.

Ratio, est investigatio mentis conceptuum, quæ profertur per vocis organa, IV, 146, *v.* 29. Rationis expers nihil apud summam rationem, tametsi ita nobis videatur, III, 56. Ratione omnis morbus comprimitur, IV, 64, *v.* 96, etc. Ratione omnia vinci possunt, *ibid.* 65, *v.* 136. Ratio rerum bonarum magistra, *ibid.* 87, *v.* 364. Ratio sit lumen et dux vitæ, *ibid.* 127, *v.* 11. Ratione sola deitatem invisibilem fas est apprehendere, *ibid.* *v.* 117. Ratio in pluribus non est integra, qui vanis hærentes opinionibus, veritatem non curant, *ibid.* 493, *v.* 206, 207.

Ratiocinatio, quid? IV, 147, *v.* 40.

Rebecca, ab Isaac procul quæsita et per servorum legationem, II, 460. Rebecca, id est, Ecclesia, *ibid.*

Rechabitarum vita, monasticæ imago, III, 444, *v.* 152.

Recordatio Dei, promptissimum et fortissimum in adversis solatium, I, 385.

Redemptio: nomen Filio Dei attributum, qua ratione, II, 135. Redemptio humani generis in summa declaratur, *ibid.* 503. Redemptionis humanæ pretium diabolo a quo captivi tenebamur, an Deo Patri a quo non tenebamur persolutum, *ibid.* 496. Quæstionis solutio, *ibid.* Redemptio, certa baptizatis effecta per virtutis habitum, *ibid.* 287.

Reformationem hominis quo pacto fieri oportuit: 1° data lege et concesso sacrificiorum usu; 2° animorum immutatione, atque ad Evangelium traductione, II, 487.

Regere animas ars est artium, I, 31.

Regiæ puellæ sacrificium, I, 134.

Regianus homo sceleratus et nefarius, III, 181.

Regina Austri e finibus terræ ad Salomonem se confert, II, 463.

Regnum cœlorum ultro vim patitur, et tyrannidem suffert, II, 320. In Dei cognitione positum, I, 462. præcipue vero in sanctissimæ Trinitatis contemplatione, *ibid.* 369. Non ideo parvum, quia sinapis grano comparatum, II, 287.

Regnum Christi duplex; primum ut Omnipotentis; secundum ut libenter obedientes efficientis, II, 118. Quoad primam significationem, regni ejus non erit finis; quoad secundam, regnabit usque ad restitutionis tempora, *ibid.*

Regnum cœleste, quid? IV, *v.* 158, 159.

Regula, cum sit eadem, recto pascit, et superfluum resecat, I, 389. Qui sine regula sunt, alios regulæ admovent, II, 452. Reguli filius a Christo sanatus, IV, 391, *carmen* XXIII, *v.* 4.

Regum libri quatuor, canonici, III, 378, *v.* 14; IV, 509, *v.* 268.

Relaxatio animi non interdicta; petulantia vero coërcenda, I, 294.

Religionis mysteria non investiganda, II, 191.

Reliquiæ Martyrum, quanta possint, I, 134. Reliquiæ multæ Sanctorum, igni traditæ sub Juliano Apostata, *ibid.* 201.

Reliquiarum honor, IV, 30, *v.* 744.

Remedia adhibent medici ægrotis, non bene habentibus, IV, 445, *v.* 91, 92.

Renes, in justificatione peccatoris laudabilem immutationem sentiant vim totam appetitus in Deum transferentes, II, 336.

Reprehensio, quid? IV, 148, *v.* 73. Alia reprehensio fraterna, alia accusatio odii plena, III, 296.

Reptilibus Dei gloria per Gentiles attributa, II, 71, 279.

Repudii libellum lex antiqua ob causas omnes concedit; Christus ob solum adulterium, II, 247.

Repugnare. Non semper repugnandum, IV, 137, *v.* 9.

Requies hic, scilicet in rebus quæ deorsum volvuntur, non est, I, 287.

Res omnium perfectissima Dei cognitio, I, 462. Res primas in cœlo tenere, I, 445. Res familiaris ex aliorum egestate non augenda, *ibid.* Res adversæ secundis plerumque utiliores, *ibid.* 37. Rerum etiam jucundissimarum fastidium tandem oboritur, *ibid.* 501. Res humanæ velut orbis quidam volvuntur, *ibid.* 386. Per earum inconstantiam ad æterna revocamur, *ibid.* 387. De rebus alienis loqui jucundissimum, præsertim si vel benevolentia quadam vel odio trahamur, *ibid.* 22. Rebus relictis syllabas consectari, Judaïcæ sapientiæ est, *ibid.* 407.

Resipiscentia. Nulla re Deus perinde delectatur, ut hominis resipiscentia, II, 293.

Respublica : nihil ei portenditur ex eo quod privatus homo recte vel male se gerit, II, 433. Ut respublica se habet, ita singula affici necesse est, *ibid.* Reipublicæ administrator quid Cæsari, quid Deo reddere debeat, I, 445. Ut se gerere debet erga pauperes, *ibid.* Reipublicæ etiam ecclesiasticæ nihil melius quam pacis bonum, I, 510.

Resurrectio Christi nostra ab inferno liberatio, IV, 153, *v.* 220.

Resurrectio mortuorum in passione mortuorum translatio in cœlum, IV, 153, *v.* 214, 215.

Resurrectionis argumentum fides rediviva, IV, 231, *v.* 1124, 1125. Resurrectionis doctrina populis exponenda, *ibid.* 273, *v.* 319.

Resurgere. Christus tertio die resurrexit, nos post diurnum tempus, II, 326.

Resurrectio : nomen Filio Dei attributum, quare, II, 135. Resurrectio Christi propter resurrectionem nostram, I, 37. Resurrectionem Sadducæi negaverunt, II, 141. Resurrectionis futuræ argumentum ex Ezechiele propheta, I, 254.

Reus. Reos conscientia potius vindicta torqueri operæ pretium est, III, 114.

Rex Christus exigentium vectigal, illud nihilominus pendit, II, III. Rex imperium cum Christo gerit; gladium ab illo accepit; cum imago Dei sit, Dei quoque imagini imperat, I, 390. Reges una cum subditis in libro viventium et pereuntium descripti, *ibid.* 449. Regum præcipuæ virtutes, benignitas, munificentia, humanitas, *ibid.* 391. Supera solius Dei, infera autem regum etiam sunt, II, 238. Subditis suis deos se præbeant; hic imperium eorum sit, non autem in

auro et in exercitibus, *ibid.* *Vide* Imperator. Regis cor in manu Dei, *ibid.* Reges, boni et mali, II, 419.

Rhadamanthus et Minos, nugæ, II, 416. Rhadamanthi gloriam Julianus imperator affectat, I, 193.

Rhea, deorum mater : cujusmodi sacra homines furore capti in festo ejus obirent, II, 278.

Rheginus, vir ex cujus bonis Arianzi prædium ad Gregorii domum advenerat, III, 331. Rheginum in altis gradientem Hellenio commendat Gregorius, IV, 433, *v.* 203.

Rhetores erubescere nescii, III, 238.

Rhetorica, vim ignis spirans, II, 415.

Rhetoricæ vis ignea, IV, 459, *v.* 59, 60.

Rhodios (in) pluit aurum, IV, 594, *carmen* XC, *v.* 1.

Rhodon, Ægyptius deus, IV, 222, *v.* 838.

Ridicule de re ridicula loqui, II, 45.

Ridiculi et faceti in exercitus comitatu esse solebant, I, 189. Hujusmodi virum Juliano imperatori necem intulisse ferebatur, *ibid.*

Risus. Modum quemdam ac decorum in risu tenendum esse, II, 49. Risum in lacrymis poëtæ agnoscunt, I, 168. Risum irridere, *ibid.* 266.

Risus est genarum impulsus, subsaltatio cordis, IV, 149, *v.* 111. Risus coërcendus, *ibid.* 132, *v.* 13; 139, *v.* 77.

Ritus quidam Hebræorum a Christianis celebrati, sed diversa ratione, II, 349.

Rixas lingua parit, IV, 341, *v.* 51.

Roboam et Jeroboam inter reges, II, 419. Roboam juste reprehensus quod pro nihilo habita senum sententia juvenum consiliis paruerit, II, 235.

Rogare pro se ipso, quanquam utilius atque conducibilius, humilius tamen et abjectius, III, 204.

Rogatio, quid? IV, 150, *v.* 138.

Rogus Herculis unde excitatus, I, 133.

Roma : Constantinopolis post eam prima cum ea de primatu contendit, II, 238.

Roma vetus, quoad fidem, Occidentem devinciens salutari doctrina, ut quæ universis præsidet, IV, 212, *v.* 567, etc. Roma Petri et Pauli martyrio consecrata, *ibid.* 303, *v.* 65.

Roma nova. *Vide* Constantinopolis.

Romanum imperium, quale malum nutriret in Juliano principe, I, 196. Romanæ res exulceratæ, cum Julianus expeditionem in Persas suscipit, *ibid.* 184. Romanis ipsis salutem a Juliano imperatore invisam esse ferebatur, *ibid.* 188. Romana Judæorum captivitas, II, 361. Romanum imperium ab extera natione vastatur, qua de causa, *ibid.* 499. Romanorum vexillorum descriptio, *ibid.* 143.

Ros. Quis roris stillas peperit, II, 85.

Rosa. Qui corpore deformis anima formosus est, rosæ comparandus, quæ in bacca nec florida tamen ipsa est, suavissimumque odorem efflat, II, 36.

Rosa folliculo tecta, non pulchra, nec odora, sed zephyris rupta, IV, 271, *v.* 279 *et seqq.* Rosæ legendæ, *ibid.* 501, *v.* 61.

Ruben patriarcha, III, 379, *carmen* XIII, *v.* 2.

Ruboris ingenui origo, juxta fabulam, IV, 120, *v.* 189. Signum quo boni et mali secernuntur, *ibid.* *v.* 200. Mali ad nullam turpitudinem, boni autem cito erubescunt, *ibid.* *v.* 206. Unicus rubor est amabilis, qui ex pudore nascitur, quem pictor noster pinxit, *ibid.* 123, *v.* 255, 256.

Rubus Moysi ostensus, quem ignis urens non perurebat, eorum, qui ex vulgi contagione detrimentum non contrahunt, imago, II, 10.

Rudimenta timoris, ad contemplationem assurgere volenti necessaria, II, 281.

Rupes incursantes unda circa se frangens, ejus qui bonum propter se colit imago, II, 237.

Russianæ virgini et propinquæ testamento reliquit Gregorius unde liberaliter vivat et ubi habitet, III, 331.

Rustici, a Juliano Apostata palam pugno contusi, I, 194.

Ruth, liber canonicus, III, 378, *v.* 13; IV, 508, *v.* 268.

S

SABAOTH. Dominus Sabaoth in gloriæ throno sedens ab Isaïa visus, II, 75.

SABBATISMUS præsens animarum, in æternitatis die desinet, II, 347.

SABBATUM, Hebræa lingua quietem significat, II, 347. Sabbatum Judæorum ab Hypsistariis observatum, I, 400.

SABELLIANA secta, damnata. Sabellianæ impietatis est, Patrem et Filium et Spiritum sanctum in unam circumscribere personam, II, 218.

SABELLIANI Trinitatem contrahunt, aut naturam dividunt, IV, 233, *v.* 1176, 1177.

SABELLISMUS Latinis ab Orientalibus affingebatur, quod Latini, tres personas admittendo, tres hypostases rejicerent, I, 494. *Vide* LATINI.

SABELLIUS Deitatem impie contrahebat et resolvebat, I, 410. Quis harum locutionum sensus, *ibid.* Per unum tria convellit, II, 378. Contractionem Divinitatis in unam personam primus excogitavit, I, 474. Divinas tres personas in unum contrahit, *ibid.* 456. Nuda nomina Patris et Filii et Spiritus sancti admisit, *ibid.* Paris impietatis vel Sabellii more personas connectere, vel Arii instar naturas distinguere, II, 163. Sabellii contractio et Arii divisio, mala ex diametro opposita, et impietate paria, *ibid.* 284. Sabellii contractio, quænam, *ibid.* 422. Mala monarchiæ assertio, I, 12. resolutio et confusio, II, 210.

Sabellii error ad Judæos respiciens, IV, 506, *v.* 204. Sabellius confundebat personas, *ibid. v.* 206.

SACERDOS, mediator inter Deum et homines, I, 71. Animarum pronubus, *ibid.* 64. Ecclesiæ suæ sponsus, *ibid.* 88. Sacerdos in Ecclesiarum dissidio inane nomen, *ibid.* 65. Quod in maledictione olim dicebatur: *Factus est sacerdos sicut populus, ibid.* 67. Gregorio nunc prorsus expleri videtur, *ibid.* Sacerdotis habitum et nomen subire non licet, prius quam sanctis operibus manus purificatæ, *ibid.* 73. Omnia membra, justitiæ arma effecta, *ibid.* Et in divinis eloquiis incensum fuerit, *ibid.* 74. Alia ad sacerdotis munus obeundum prærequisita, *ibid.* Sacerdos Heli quas pœnas pependit, *ibid.* 72.

Sacerdotis manus in monte sublatæ quantum potuerint, I, 303. *Vide* MOYSES.

Sacerdotes, medici animarum, I, 37. Sic animas curare debent, ut curandi modus sibi et ægris utilis fiat, *ibid.* Gregorii ævo, despectui habiti, *ibid.* 65. etiam apud probos, *ibid.* 67. In scena ridebantur, *ibid.* Ob intestina bella quibus Oriens conflagrabat, *ibid.* 68.

Sacerdotum sacerdos, Moyses, I, 290. Sacerdotum manus a Moyse consecratæ, II, 181. Sacerdotum primus Aaron, *ibid.* In sacerdotibus antiquæ legis ne corporum quidem labes a censura immunes, I, 72. Sacerdotibus antiquæ legis multa imperata ad significandam animæ integritatem, *ibid.*

Juniorum sacerdotum temeritas et stultitia, I, 48. Docere volunt, Veteris et Novi Testamenti charactere nondum perspecto, *ibid.* 49. Sacerdotum Ecclesiæ Nazianzenæ veræ opes, *ibid.* 450. Sacerdotum manus vultumque piæ mulieres venerantur, *ibid.* 403. Sacerdotibus in calamitate publica lugendum, *ibid.* 54. Sacerdotibus quid timendum, *ibid.* 444. ex Prophetis et ex Evangelio, *ibid.* 55. *Vide* PASTORES.

Sacerdos, vir eximius, Gregorio charissimus. Sacerdotem Gregorius commendat Strategio, III, 228. et Palladio, *ibid.* Castorem, ut sibi sacerdotem reddat, precatur Gregorius, *ibid.* 287. Illum in juventute canum salutat, *ibid.* 290. Im-

minenti tentationi videtur præparare, *ibid.* Ut de accepta injuria Deo gratias agat, exhortatur, *ibid.* 291. Amotum ab administratione ptochotrophii ad cœlum usque evehit Gregorius, *ibid.* 292. Illum, ad Eudocium scribens, tuetur, *ibid.* 293, 294. Idem facit scribens ad Helladium, *ibid.* 296, 298, 299, 300. Homophronium precatur, ut sacerdoti suadeat ne despondeat animum, sed tristia pro philosophiæ subjecto accipiat, *ibid.* De sacerdotis morte sororem Theclam consolatur, *ibid.* 301. Sacerdos sincerus Dei adstes et minister, *ibid.*

Sacerdos, sive presbyter. Sacerdotes veteres certis temporibus ab opere matrimonii abstinebant, III, 425, *v.* 416, 417. Ignis alienus, sacerdotis (Aaronis) perdidit olim filios, IV, 343, *v.* 99, 100. Sacerdotis lingua meditata Dominum excitat ægrotantes, III, 229. Ejus verbo verbum attrahitur, et incruenta sectione secat corpus et sanguinem Dominicum, vocem adhibens pro gladio, *ibid.* Sacerdoti quidquid honoris confertur, ipsi Deo redditur, *ibid.* 286. Sacerdotes laudandi, IV, 132, *v.* 16. Sacerdotis munia, *ibid.* 153, *v.* 227; 288, *v.* 750; 291, *v.* 1, etc. Sacerdos organum Dei, *ibid.* 342, *v.* 69. Quæ canat sacerdos, *ibid.* *v.* 70. Canit inter alia legem Dei, mundi facinora, et consilia, *ibid.* 343, *v.* 87. Cavere debent sacerdotes, ne quid absonum et discrepans lingua personet, *ibid.* *v.* 91, 92.

SACERDOTALE imperium regali præstantius, I, 390. Sacerdotalem stolam nulli Hebræorum attingere licebat, *ibid.* 72.

SACERDOTIUM, non virtute magis quam scelere a multis paratum, II, 419. Alia ejusdem argumenti, *ibid.* 420. Ad sacerdotium nulla præparatio justo longior, I, 62. Ordo sacerdotii in nova lege, II, 182. Sacerdotii forma cum Gregorii senis catechesi miscetur, I, 406.

Sacerdotium, quid? IV, 154, *v.* 227, 228.

SACRIFICIUM iis quæ nunc offeruntur præstantius. *Vide* ALTARE. Abrahæ sacrificium, I, 391. *Vide* ABRAHAM. Aliud sacrificium eo præstantius a matre Machabæorum oblatum, *ibid.* 348. Caduca Judæorum sacrificia, II, 433. Sacrificia veteris legis nec a quibuslibet, nec quovis tempore consumenda, I, 72. In sacrificiis legalibus nulla macula, *ibid.* Lex vetus per cruenta sacrificia futurum adumbravit, *ibid.* 218. Sacrificia legis antiquæ ad tempus concessa, et postea de medio sublata, quare, II, 487. Mysterii expertia non fuerunt, *ibid.*

Sacrificium et Pontifex Christus, I, 73. Nemo eo dignus, nisi qui prius se ipsum Deo hostiam viventem, sanctam, exhibuerit, *ibid.* Sacrificium nostrum externum, magnorum mysteriorum antitypum, *ibid.* Ad illud offerendum multa et magna in sacerdote requisita, *ibid.* Dispositionum illarum enumeratio, *ibid.* Aræ Christianorum a purissimo et incruento sacrificio nomen habent, I, 201.

Sacrificium purgationis quod Deus a nobis requirit, I, 362. Illud est quod cor contritum, et laudis sacrificium, et novam creaturam et novum hominem appellare Scriptura consuevit, *ibid.*

Sacrificia Gentilium a Chaldæis vel Cypriis inventa, I, 165. fœda et turpissima, II, 71. obscœna, *ibid.* 22. Quibus si divinitatem indicant, o singularem stultitiam! *ibid.* Sacrificium puellæ regiæ, I, 134.

Sacrificium Eliæ, III, 381, *v.* 7 *et seqq.* Sacrificia sancta, IV, 385, *v.* 49, 50. Sacrificium cordis Deo gratissimum, *ibid.* 451, *v.* 251. Animæ puræ solius gratum est sacrificium, quo sæpe divitem superat pauper, *ibid.* 452, *v.* 256, 257.

SADDUCÆI Spiritum sanctum non esse censuerunt, nec Angelos, nec resurrectionem, II, 141. Christum de resurrectione tentant, *ibid.* 244.

Sadducæi Angelos, Spiritus, resurrectionem, et Prophetarum Scripturas abnegantes, IV, 233, *v.* 1162, 1163.

SÆCULI hujus negotia imposturam faciunt, II, 167.

Usque ad consummationem sæculi, quo sensu id accipiendum, II, 117.

SAGACITAS vera, in quo sita sit, IV, 220, *v.* 789, 790.

SAGENÆ parabola, III, 392, *carmen* XXIV, *v.* 9; 394, *carmen* XVII, *v.* 24.

SAL. Irretorto oculo gradere, ne in salis lapidem concrescas, II, 313. Salis

columna de conversione ad vitium velut triumphum agit, I, 107.

Salamandra, animal ignem extinguens, si Plinio fides, II, 413.

Salamandra per ignem ardentem currit, III, 461, *v*. 579, 580.

Salamandra animal quadrupes, lacertæ simile, stellatum, cauda brevi, propter exuberantem quamdam humoris copiam, in igne vivere dicitur, III, 530.

Salamina, locus celebris apud Græcos, III, 313, 314.

Sallustius præfectus, religione non moribus Gentilis, I, 152. Quid de Arethusiorum in episcopum suum crudelitate sentiat, *ibid.*

Salmoneus alter, Julianus Apostata, I, 184.

Salomon cordis latitudinem a Deo postulavit et obtinuit, II, 463. Omnes ætatis suæ mortales nominis celebritate superavit, *ibid.* Quo sensu stultissimum se hominum dicat, I, 455. Non sibi propriam prudentiam habet, sed divina sapientia afflatur, *ibid.* Forti mulieri leges ponit, *ibid.* 403. Ut aliis rebus, ita bello ac paci tempus statuit, *ibid.* 509. Eum finem sapientiæ constituit, ut invenerit quantum ea a se fugeret, II, 77. Salomon sapientissimus, per mulieres perculsus, *ibid.* 232. A quibusdam accusatus in verbis suis, *ibid.* 115. Pristina ipsius verba, ob postremum ipsius lapsum a nonnullis abrogata, *ibid.* *Vide* Ecclesiastes.

Salomon sapientiæ præcipuum decus, III, 422, *v*. 321. Salomon in primordiis sapiens, postea pessimus ob mulieres, *ibid.* 429, *v*. 496, 497; IV, 49, *v*. 106. Salomon auctor est Proverbiorum, Ecclesiastæ et Cantici Canticorum, *ibid.* 509, *v*. 274, 275.

Salsum obsonium in Cappadocia commune, II, 427.

Saltare. Si te saltare oportet, salta quidem, sed Davidis, non filiæ Herodiadis ritu, I, 207.

Saltare. Si te saltare oportet, salta quidem, sed Davidis ob arcæ requiem, Deo gratam incessionem mystice significat, I, 207. Saltatio filiæ Herodiadis inhonesta, Baptistæ necem attulit, *ibid.* Saltationis quædam doctrina est, cujus gratia multa et difficilia peraguntur, *ibid.* 50. An ergo sapientia minoris æstimabitur, *ibid.*

Salus perfecta, in quo posita, II, 189. Via trita qua multi ad salutem pervenerunt, quænam, *ibid.* Ut vitæ genus multiplex est, sic non una ad salutem via, *ibid.* 195. Salus, morte emenda, *ibid.* 499. Gemitibus conceditur, I, 385. Saluti necessaria dona, non potentiorum sunt, sed volentium, II, 186. Salutis nostræ miraculum, *ibid.* 503. Deus, mortem ipsam nostræ salutis causa pertulit, *ibid.* 208. *Vide* Christus. Quod salvamur, id et a nobis et a Deo esse oportet, *ibid.* 252. Optimo jure totum salutis opus Deo assignatur, quare, *ibid.* *Ecce nunc dies salutis* : hoc in loco, *nunc* tempus omne designat, *ibid.* 308.

Salus a venalibus animis cum caduco quæstu commutata, I, 103. Tu majus aliquid salute quæris, nempe alterius vitæ gloriam et splendorem; mihi vero salutem consequi maximum est et futuras pœnas vitare, II, 189. Tu viam minime tritam et inaccessam ingrederis; ego tritam atque calcatam, et qua multi ad salutem pervenerunt, *ibid.* Salutem tantum ob oculos sibi proponere; quæ autem ad eam nihil adjumenti afferunt, ut vilia aspernari, christiani hominis est, I, 415. Tres eorum qui salutem consequuntur ordines, servorum, mercenariorum et filiorum, II, 307.

Salus petenda, IV, 109, *v*. 315, 316. Salutis studium, unica doctrina, *ibid.* 5, *v*. 23, 24. Salutis porta post mortem clausa est hominibus, *ibid.* 172, *v*. 302. Salutis viæ multæ, *ibid.* 235, *v*. 1225. Simplex fides ad salutem sufficit, *ibid.* *v*. 1228, 1229. Saluti turpi afflictiones præferendæ, *ibid.* 321, *v*. 8, 9.

Salvator. *Vide* Christus.

Samaria. Quis pro nobis orabit ut non amplius Jerusalem et Samaria simus, quæ vicissim, propter peccata hostibus traduntur, I, 70.

Samaritanus : Christus eo nomine contumeliose vocatus, II, 111. Philosopho quid agendum si Samaritanus vocetur, *ibid.* 38. Samaritanus leprosus, qui decimus erat, alios omnes grati animi officio vicit, II, 330.

Samaritanus pius erga Jerichuntium peregrinum, IV, 174, *v*. 374.

Samiorum tyrannis, i, 191. Herodoti de ea dictum, *ibid.*

Samson : quod ille ablatis crinibus, Ecclesia submoto Athanasio pertulit, i, 486. Samsonis robur in crinibus situm, *ibid.* 107.

Samsonis in coma robur, iv, 225, *v.* 919, etc.

Samuel, prius quam natus esset, Deo promissus; et ab ortu suo consecratus, ii, 311. Ex parva civitate ortus, *ibid.* 204. Ante nativitatem Deo donatus, et post nativitatem confestim sacer, ii, 463. Cornu suo reges et sacerdotes ungens, *ibid.* Ex claris urbibus ortos gubernavit, *ibid.* Ideo celebris, quod ante prævideret, i, 416. Populi antistes, *ibid.* 51. Non sine multis laboribus præfecturæ munus obiit, *ibid.* Magnus Samuel, cum Israële propter regem contendens, ut se ipsum ab avaritiæ suscipione purgat, ii, 381. Samuel et Saül inter Prophetas, *ibid.* 419. Samuel per ventriloquam tractus, aut trahi visus, i, 126. Qua corporis habitudine pro populo Deum oraret, ii, 440. Quis nunc Samuel pro populo orans et sacrificans? i, 69. Basilius Magnus Samueli comparatus, ii, 440.

Samuel a matre Anna infans Deo offertur, iii, 456, *v.* 465; iv, 22, *v.* 535; 177, *v.* 431, -432. Samuel ungit reges, iii, 422; iv, 22, *v.* 535. Samuelis diploïs, iv, 284, *v.* 653.

Sancta Sanctorum ideo dicta, quod præcipuam dignitatem haberent, ii, 298. A seraphinis obtecta, ii, 265. Tribus sanctificationibus in unam dominationem et deitatem coëuntibus celebrata, *ibid.* Sancta Sanctorum uni duntaxat, ac semel quotannis adire licebat, i, 72. Contemplatio ad Sancta Sanctorum contendit, *ibid.* 311. In Sancta Sanctorum prospiciamus, ii, 498.

Sancta Dei a sacerdotibus polluta, i, 59.

Sancti, post mortem suam venerandi, ii, 395. Verborum honore celebrandi, quare, i, 346. Eo magis post mortem Deum pro nobis deprecantur, quo magis Deo appropinquant, *ibid.* 399. Deus nulla in re perinde ut in Sanctis acquiescit, ii, 156. Præterita Sanctorum vitia minime celanda, i, 530. Eorum commemoratione nulla, injuria Sanctis infertur, *ibid.* Prioris vitæ simul et conversionis Sanctorum mentio facienda, ut ex utriusque collatione Dei beneficentia magis celebretur, *ibid.* et iis qui converti cœperunt ad melius sperandum via existat, *ibid.* 531. Sancti viri quibus de causis malis premantur, *ibid.* 419. Sancti uno die ficti, quinam, ii, 419. Sanctorum cruor ab Arianis sparsus, *ibid.* 384.

Sanctorum animas sentire res nostras persuasum habebat Gregorius, iii, 805. Sanctorum obitus iis, qui ex Evangelii præscripto conjectos in veritatem oculos habent, gaudii ac lætitiæ argumentum, *ibid.* 318. Sanctorum virtutes nostram vitam informare debent, *ibid.* 319. Sanctis, honor habitus, omnibus placet, iv, 436, *v.* 293.

Sanctificatio : nomen Filio Dei attributum, quare, ii, 134.

Sanctitas ipsa Dei, Spiritus sanctus, ii, 141.

Sanctitas est cum Deo conversatio, iv, 151, *v.* 171.

Sanguinis plaga in Ægypto, iii, 379, *carmen* XIV, *v.* 3.

Sanguis et aqua e latere Christi fluentia, duplicis baptismi aquæ et sanguinis figura, iv, 153, *v.* 216.

Sanguis, Dei tum Pontificis, tum sacrificii, sanguis pro nobis effusus est, ii, 496. Sanguis Christi per sanguinem honorandus, *ibid.* 498.

Sanguinis profluvium, peccati figura, ii, 329.

Sanguisugam a Salomone descriptam in contrarium æmulatur Gregorii Theologi mater, i, 413.

Sanitas, membrorum et elementorum corporis inter se concinnitas, i, 510. Concordiæ fructus, *ibid.* Ad optima quæque sanitate utendum, ii, 37.

Sanitas appellanda est exigua in melius inclinatio, iii, 308. Sanitate nullæ divitiæ potiores, iv, 134, *v.* 86, 87.

Sannabadaæ beati Leucadii fraternitatem de Abbatis morte consolatur Gregorius, iii, 318, 319.

Sapiens et philosophus quonammodo appellari potest, qui primaria religionis

doctrina caret ? Sapientes diei unius momento exortos Gregorius aspernatur, I, 452. Sapientiores quinam habendi sint, *ibid.* 324.

Sapientes non dicendi, qui Deum ignorant, IV, 10, *v.* 181 ; *ibid.* 11, *v.* 197. Sapientium, non locupletum terenda limina, *ibid.* 126, *v.* 18. Sapientis mens omnia gravia vitat, *ibid.* 133, *v.* 34. Vim non timet, *ibid.* *v.* 38.

SAPIENTIA, quid ? IV, 148, *v.* 62. Quid officii sit sapientia perspicere, primæ bonorum hominum classis est; alium recte monentem sequi, secundi ordinis est, III, 22. Sapientiam Persico funiculo metiri non oportet, *ibid.* 78. Sapientiæ arcem tenet, qui linguam domuerit, IV, 341, *v.* 46.

Sapientia : cur Filius Dei hoc nomine vocetur, II, 133. Sapientia divina magnarum rerum fundamenta multo ante jacere, ac contraria per contraria procurare novit, I, 535.

Sapientia prima est vita proba et honesta, Deoque purgata vel certe se purgans, I, 362. Hæc sapientia laudanda et complectenda per quam ignobiles gloriam consecuti sunt, *ibid.* Alia ejusdem argumenti, *ibid.* Sapientia quæ per opera demonstratur, præstantior est quam quæ sermone splendescit, *ibid.* 363. Sapientiæ sermo vitia comprimit, et veras divitias secum affert, *ibid.* 219. Possessorem suum in secundis rebus modestum reddit, in paupertate fortem ac magnanimum, *ibid.* Alia ejusdem argumenti, *ibid.* Cum timorem excesserit atque ad charitatem nos subvexerit, ex servis jam amicos ac filios Dei efficit, I, 469.

Sapientiæ genus est se ipsum nosse, II, 186. Sapientia unius diei, quænam, *ibid.* 182. Sapientiæ adulterinæ descriptio, *ibid.* 5.

SAPPHIRÆ et Ananiæ peccatum, III, 455, *v.* 432, 433.

SARA, uxor Abrahæ, I, 262. A Nonna Theologi matre superata, quatenus, *ibid.* Eadem Nonna, Sara spiritualis, *ibid.* 434.

Sara sapiens dilectum coluit sponsum, IV, 538, *carmen* LXVIII, *v.* 1.

SARCOLATRAS Apollinaristas vocat Gregorius, III, 149.

Sarcolatræ. Gregorius Apollinarii sequaces Sarcolatras vocat, quod carnem solam ab eo assumptam fuisse contenderent, III, 510.

SARDANAPALI luxus, IV, 25, *v.* 612.

SAREPHTANÆ viduæ filius, vitæ redditus, II, 349.

SAREPTÆ vidua ab Elia pascitur, III, 381, *v.* 2, etc. Ejus filius suscitatur, *ibid.* *v.* 5, 6. Hospes nuncupatur Eliæ, *ibid.* 382, *v.* 1, etc. Hospitalitatis pretium recipit, *ibid.* *carmen* XVII, *v.* 7.

SARMENTITII, et in divinitatem contumeliosi homines, igne absumendi, II, 424.

SARON. Juliano extincto, rursus Ecclesia canit : Palus factus est Saron, I, 201.

SASIMORUM ad episcopatum a Basilio et ipso patre cogitur Gregorius, IV, 206, *v.* 386 *et seqq.* Sasimorum descriptio, *ibid.* 208, *v.* 439 *et seqq.*

SATAN. *Vide* DÆMON, DIABOLUS, ANGELUS MALUS.

SATANAS, sub pedibus Catholicorum a Deo brevi conterendus, I, 524.

SATIETAS suspecta, utpote quæ suavitatem extinguat, et pulchris omnibus rebus adversetur, III, 203. Satietas est procax, IV, 53, *v.* 15. Satietas est rerum omnium tam bonarum quam malarum, *ibid.* 110, *v.* 329 ; 455, *v.* 348 ; 479, *v.* 18, 19. Satietas nulla deducit ad temperantiam, *ibid.* 135, *v.* 103.

Satietas mellis ipsius vomitum movet, II, 48.

SATISFACTIO pro injuriis, etiam ab iis qui postea baptizantur, non omittenda, II, 328.

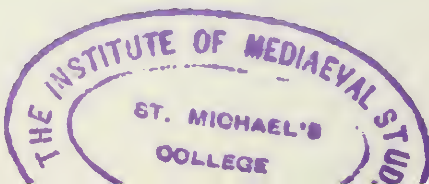
SATURITAS libidinem parit, I, 527. Saturitas sermonis non minus auribus inimica est, quam immodicus cibus corpori, II, 297.

Saturitatis fœtus, IV, 101, *v.* 86.

SATURNINO Eudoxium rhetorem filium commendat Gregorius, III, 242.

SATURNUS, filios devorans, II, 150. Exemplum ejus honori parentibus debito contrarium, quare, I, 174.

SAUL, patris asinas quærens regnum invenit, II, 204. Ad præfecturam vocatus, sub paternis vasis se occultat, I, 80. Prophetavit, *ibid.* 279. Unde prover-

bium : Num Saül inter Prophetas, *ibid.* Saüli cum a pravo dæmone strangularetur, medicina per spiritualem Davidis concentum facta est, *ibid.* 202. Dei verba ad Saülem de Davide, II, 127.

Saül Samuelis pallium lacerat, IV, 80, *v.* 197. Saülis odium in David, *ibid.* 81, *v.* 202. Saül dilectissimus inter Prophetas, *ibid.* 275, *v.* 401; *ibid.* 293, *v.* 99. Saül a maligno spiritu agitatus, liberatur modulis citharæ, *ibid.* 355, *v.* 88, 89.

SCAMANDER Phrygiæ fluvius, Achilli iratus, ob fluenta ingentibus Trojanorum cadaverum acervis abrupta, I, 554. *Vide notam integram.*

SCANDALI offendiculum ponere nefas ante eos qui natura ad malum procliviores sunt, et iis occasionem præbere de nobis sinistre partim suspicandi, partim loquendi, III, 21, 22.

Scandalum aut offendiculum nemini ponendum, I, 23. Certa et atrox pœna scandali auctoribus constituta, *ibid.*

SCARABÆUS. Nota fabula est scarabæi in Jovis sinum volantis, unde excussa post aquilæ ova, IV, 726.

SCEPTICI, IV, 11, *v.* 207.

SCELESTUS sanguis aras Christianorum sub Juliano Apostata contaminavit, I, 201.

SCELUS latrones inter se jungit, I, 500. Scelerum etiam principia Christiani plectunt; et eorum profluvia multo ante cohibent, *ibid.* 175.

SCENA. Quod ridiculum est potius quam grave et modestum, Gregorius ad scenam et theatra remittit, I, 141.

SCHEDASI filiarum sanguis in Leuctris fusus, et postea vindicatus, I, 134.

SCHISMA unicæ Christi tunicæ divisio est, I, 214. Schismata inter Christianos, unde, II, 169. Primum eorum principium a diabolo, I, 226. Eorum descriptio, II, 170. effectus, I, 219.

SCIENTIA humana, quam exigua, II, 76. Qui addit scientiam addit dolorem; quis hujus verbi sensus, I, 64. Scientia siderum a Juliano imperatore culta, *ibid.* 113.

Scientia, quid? IV, 150, *v.* 135. Scientia boni et mali rudioribus haud conducibilis, III, 368, *v.* 109. Scientia maxima hominibus gloria, IV, 132, *v.* 7. Malum iis qui illa male utuntur, *ibid.* *v.* 8. Scientiæ puritas anteponenda, *ibid.* 137, *v.* 5. Scientia profana, sacræ ancilla esse debet, *ibid.* 508, *v.* 240.

SCINDAPSUS, vox inanis ex Gregorio; plantæ genus in India nascens, juxta quosdam veteres, II, 10.

SCINTILLA levis flammam recondit, IV, 138, *v.* 49. Scintilla ex parva fit incendium, *ibid.* 376, *v.* 271.

SCIPIONES intuetur Julianus Apostata, quare, I, 135.

SCIRON fabulosus, IV, 578, 379, *carmen* XLIII, *v.* 1.

Sciron nomen est insignis latronis a Theseo interfecti, IV, 756.

SCOPULUS incursantes fluctus propulsans, Martyris impetus omnes persecutorum frangentis imago, I, 237.

SCOPUS illud est cui finis dirigitur, IV, 150, *v.* 137.

SCORPIO facile necat, IV, 145, *v.* 224. Scorpiones calcare sperat Christianus, *ibid.* 421, *v.* 18.

SCORTIS pudor est pudore affici, IV, 91, *v.* 492. Scortis Diogenes convicia ingerere solitus, *ibid.* *v.* 494.

SCRIBÆ a Christo redarguti, I, 61.

SCRIBERE. Ars scribendi celeriter, III, 216.

SCRIPTA veterum caute legenda; apis imitanda, IV, 501, *v.* 35. De iis lex optima, *ibid.*

SCRIPTORES inepti, tempore Gregorii, IV, 352, *v.* 1 *et seqq.* Consilium Gregorii est, ut abjecto quolibet sermone, afflatis a sancto Spiritu Scripturis incumbant, *ibid.* *v.* 8.

SCRIPTURA sacra, verius et clarius quam omnes physici docet, qui fiat ut mare arenam pro termino habeat, II, 84. Non Scripturæ, sed fabularum Gentilitatis est, figmentorum venustate quasi præstigias animis offundere, I, 77. Scriptura historias tradit, ut alia exempla fugiamus, alia amplectamur, *ibid.* Nihil in ea temere conscriptum, *ibid.* Imaginibus ad libitum confictis utitur ad res dilucidius explicandas, II, 35. Per corporum figuram sublimiora significat, II, 256. Res quandoque dicit quæ non sunt, cur, *ibid.* 155. Deo multas affectiones humanas tribuit, somnum, vigiliam, etc., quo sensu, *ibid.* Quædam non dicit, quæ ta-

men ex ea colliguntur, *ibid.* 156. *Vide* INGENITUS, ANARCHUS, DEUS. Quidam, ob duo vel tria Scripturæ verba imperite cognita, sapientes sibi videntur, *ibid.* 182. Hebræi juvenes a quibusdam Scripturæ sacræ libris arcebantur, *ibid.* 194. Scripturarum peritus est diabolus, *ibid.* 304.

Scripturæ sacræ utilitas, III, 378, *carmen* XII, *v.* 1. Scripturæ veteris libri historici duodecim, *ibid. v.* 10, etc. Libri versibus scripti quinque, *ibid. v.* 16, etc. Libri prophetici quinque in quorum uno sunt duodecim Prophetæ minores, *ibid.* Veteris Testamenti libri omnes duo et viginti, *ibid.* 379, *v.* 28. In Novo Testamento sunt quatuor Evangelistæ, quorum Matthæus scripsit Hebræis, Marcus Italis, Lucas Græcis, Joannes omnibus, *ibid. v.* 31, etc. Pauli quatuordecim Epistolæ, *ibid. v.* 35. Epistolæ catholicæ septem, *ibid. v.* 36, etc. Quidquid est extra hunc numerum, non est ex germanis Scripturis, *ibid. v.* 39. Scripturarum canon certissimus, IV, 508, *v.* 264. Scripturarum sacer et purus liber, III, 406, *carmen* XXXV, *v.* 10. Scripturæ divinitus sunt inspiratæ, *ibid. v.* 11. Scriptura sacra fons dulcis, IV, 10, *v.* 165, etc. Scripturis divinis incumbendum, *ibid.* 352, *v.* 8, etc. In Scripturis plura metro scripta, *ibid.* 355, *v.* 82. Scripturæ sacræ duplex sensus, alius externus, alius spiritualis, qui obscurus, *ibid.* 490, *v.* 138. Cur obscurus? *ibid. v.* 140, 141. Ex sacris Scripturis ethnici scriptores plura suffurati sunt, *ibid.* 494, *v.* 239, etc. Non omnis liber qui Scripturæ nomen præfert, pro certo habendus; sunt et enim qui falso præferunt, *ibid.* 508, *v.* 252.

SCYLLA, æquorea pestis, sex in orbem, maximeque horrenda capita habens, I, 154. Ejus descriptio, *ibid.*

Scyllæ scopuli, IV, 490, *v.* 148.

SCYTHARUM in hospites feritas, II, 279. Scytharum servi adversus dominos suos rebellasse feruntur, I, 165. Eorum imitator Julianus, qui primus Christianorum adversus imperatorem dominum suum rebellavit, *ibid.*

SEBASTENI, Joannis Baptistæ reliquias sub Juliano Apostata, igni tradiderunt, I, 201.

SECURIS, in Scriptura, insanabilis animi excisionem significat, II, 289.

Securim ex imo Jordanis vado trahit Elysæus, III, 381, *v.* 25, 26. Securis viri robur auget, IV, 464, *v.* 187.

SEDES episcopalis. Improbi et seditiosi juvenes contra Gregorium objiciebant canones, quibus sancitum erat ne quis episcopus ex una in aliam Ecclesiam transferretur; ac propterea nefas esse, ut Constantinopolitanam sedem teneret, qui Sasimorum atque Nazianzi sedes jam tenuisset, IV, 725. Hanc legem longo jam tempore antiquatam ait Gregorius, imo etiamsi viguisset lex illa, liber ab ea erat Theologus, qui nec Sasimorum, nec Nazianzi proprie episcopus fuit, *ibid.*

SEDITIO. Ad seditionem conjurati, pacem inter se colunt, I, 500. Seditiones multæ in Christianos sub Juliano Apostata, *ibid.* 147 *et seqq.*

Seditio populi manus potentium cædibus inquinavit, IV, 505, *v.* 173, 174.

SEGNITIES iners et supina, et imperitus fervor æque inutiles, II, 172.

SEGOR. Ad oppidum Segor e Sodomis confugiamus, I, 376.

SELEUCIA et Constantinopolis, pulcherrimis antea nominibus claræ urbes, turpissimarum rerum notis celebres factæ, I, 482. propter ambiguas fidei formulas in eis digestas, *ibid.* Seleuciæ fanum erat Theclæ virgini, *ibid.*

SELEUCIENSE concilium, Georgii Ariani potentia coactum; deinde Constantinopolim translatum, I, 482. Piam et veterem doctrinam labefactata consubstantialitatis voce sustulit, *ibid.* Ambigua fidei confessione impietate viam aperuit, *ibid.* Malorum quæ inde secuta sunt descriptio, *ibid.* 483.

SELEUCUS, Antiochi pater honores multos Judæorum nationi tribuerat, I, 359. Ab ipso Antiocho Judæorum persecutore laudatus, *ibid.*

Seleucum salutat Gregorius, præclaræ radicis ramum, IV, 499, *carmen* VIII, *v.* 1 *et seqq.* Illum sapientibus informat monitis, *ibid.* Ipsi scripsit Gregorius iamborum tres centurias, tres decadas, et tres monadas, *ibid.* 511, *v.* 338.

Semeï maledicus in David, iv, 81, *v.* 220, 221.

Semele fulmine feritur, i, 203. Tonitruum ejus adoratum, ii, 278.

Semen. Seminum parabola, iii, 391, 392, *carmen* XXIV, *v.* 3, 4; 392, *carmen* XXV, *v.* 2, 3; 393, *carmen* XXVI, *v.* 3, 5; 394, *carmen* XXVII, *v.* 3 *et seqq.*; 453, *v.* 373.

Seminare ad justitiam, quantum præstet, ii, 334.

Senatorem esse, primariamque in eo ordine sedem obtinere, maximum nobilitatis argumentum est, i, 529.

Senatorius ordo extra nubem et longius Aarone gradum fixit, dum Deus Moysi loqueretur, ii, 181.

Senectus cum virtute conjuncta, imperitæ juventuti præstat, i, 62. Salomon senectutem prudentia definit, ii, 415. Gloriationis corona, senectus, i, 363. Quid officii viro philosopho in senectute incumbat, ii, 36. Senectus spiritu delibuta exilit, *ibid.* 429. Nihil senectute fortius, i, 284. Senectus vitæ occasus, iv, 53, *v.* 12. Senectutis optima sunt monita, iii, 439, *v.* 5. Senectus loquax, iv, 120, *v.* 188. Senectutis grave pondus, iv, 384, *v.* 13. Senectus plus habet ac juventus, *ibid.* 465, *v.* 8.

Senectus. Ante Gregorium jam Plato et Cicero dixere senectutem quibusdam onus gravius videri, iv, 739.

Senis est canities, aliquando tamen juvenis, sene robusto permanente, iii, 437, *v.* 701. Senem crinis unus non facit, *ibid.* 484, *v.* 243. Senes reverendi, iv, 132, *v.* 16. Senem sapientia decet, *ibid.* 145, *v.* 225. Senibus potissimum salutis studio incumbendum, *ibid.* *v.* 229.

Sennacherib. Ezechias adversus eum Deum contestatur, i, 197.

Sensus omnes ad animam referuntur, ii, 176. Ad eumdem modum omnia Ecclesiæ membra ad Christum, *ibid.* Sensus cordis mei turbati sunt in me; Jeremiæ sententia, i, 382. Quid Jeremias hic per sensus intelligat, *ibid.* Fortasse impulsiones animæ cogitationesque potissimum illas quæ a sensibus proficiscuntur, *ibid.* Hæc ad corporis etiam sensus referri possunt, *ibid.* Quæ sub sensus cadunt, a Deo aliena sunt, ii, 267. Mors ascendit per fenestras nostras, hoc est, ut Gregorio videtur, per sensuum sedes, i, 292. Sensus omnes purgandi, ii, 334. Quomodo, et qua de causa, *ibid.* 335.

Sensus, est exceptorium quoddam rerum externarum, iv, 146, *v.* 31. Sensus in errorem impellunt, *ibid.* 283, *v.* 607.

Sensus Scripturæ duplex, externus et internus, iv, 490, *v.* 138.

Sententia in hominem a Deo pronuntiata qua ratione in passione Christi rescissa, ii, 286.

Sentiendi vis ab anima proficiscitur, ii, 176.

Seon, rex Amorrhæorum, exiguus princeps, i, 97.

Sepia atramentum ante se vomens ejus qui argumentorum infirmitatem maledictis obtegit imago, ii, 375.

Sepia atramentum ex imo vomens, iv, 234, *v.* 1199.

Septies. *Vide* Noxa.

Septimanarum genus multiplex, ii, 347.

Sepulcrorum effossores exagitat Gregorius, iv, *a* 528 *ad* 597.

Sepultura Christi adversus nostram in terram reversionem, i, 37.

Seraphini Deum cingentes, i, 279. Tres sanctitates in unam divinitatem contrahunt, ii, 221. Tres sanctificationes a Seraphinis emissæ, in unam dominationem ac deitatem coëunt, *ibid.* 265.

Serapis, Ægyptiorum deus, ii, 215.

Serapis lignum aridum, iv, 496, *v.* 270.

Serenitas, quid? iv, 151, *v.* 167, 168. Serenitatem amat publica celebritas, iv, 239, *v.* 1356.

Sermo, idem est animæ quod cibus corpori, i, 383. Sermonis alimonia, largitio vere cœlestis, et Angelorum panis, ii, 428. Sermo divinus mirabile augmentum affert, et in vinum perficit, i, 47. Aurea inauris pretioso sardio alligata, hoc est, sapientis sermo auri recte audienti, *ibid.* 73. Sermonis et disputationis cura eruditioribus mandetur, ii, 185. Si tibi est sermo prudentiæ responde, *ibid.* Sermonis ornatu crucem nonnunquam evacuari, *ibid.* 113. Virilem sermonis cibum quidam non ferunt, i, 47. Sermo actione carens, imperfecta res est, ii, 433. Modum quemdam ac decorum in sermone tenendum esse, *ibid.* 49. Ser-

monis saturitas quam auribus inimica, *ibid.* 297. Qui de Deo curiose inquiris, prius cognosce quomodo mens sermonis opera percipitur vicissim et communicatur, *ibid.* 78. Quomodo sermo mentis fœtus est, atque in alia mente sermonem procreat; quomodo sermoni cogitatio impertitur, *ibid.* 191. Sermones veri ac solidi, belluinis hominibus lapides sunt, *ibid.* 58. Sermones quibus ad peccatum invitamur, ne auribus quidem excipiendi, *ibid.* 320. Sermones a Juliani tyrannide oppressi, I, 100.

Sermo, quid? IV, 146, *v.* 30. Sermonum eximia nota, quod erudiant in sententiis, III, 80. Sermo ab omni tum masculo, tum fœmineo corpore remotus, *ibid.* 325, 326. Non sejunctus a parente anima in audientium animis simul est, *ibid.* 326. Sermo otiosus arcendus, IV, 132, *v.* 14. Sermo dulcis, *ibid.* *v.* 23, 24. Sermo facundus, *ibid.* *v.* 25, 26. Sermones stulti, sonitus maris, prementes littora, non pinguia reddentes prata, *ibid.* 134, *v.* 89, 90. Sermo bonus et malus, *ibid.* 150, *v.* 128, 129. Sermo Dei omnem humanæ mentis mutabilem sermonem superat, *ibid.* 164, *v.* 100, 101. Circa sermones maxima adhibenda cautio, sive eos proferendo, sive eos audiendo, *ibid.* 236, *v.* 1250. Sermo duplex, dictiones et sententiæ, *ibid.* 271, *v.* 267. Sermo interior, *ibid.* *v.* 272, 273. Sermonis in simplicitate philosophandum, *ibid.* 284. Sermo simul atque e lingua erupit, supra modum fuit, nec revertitur, instar flammæ, vel fluvii, *ibid.* 344, *v.* 117, 118. Sermones etiam Paganorum pluris faciendi, *ibid.* 501, *v.* 57. Sermonibus Gregorii plebs exultabat, *ibid.* 384, *v.* 31.

SERPENS æneus, Christi pro nobis passi non typus, sed antitypus, II, 497. Serpens impostor piæ mulieris continentia superatus, I, 270. Quis dedit ut calcemus supra serpentes, non jam calcaneum occulte observantes, sed caput attollentes? *ibid.* 104. Dominus fortis et potens, *ibid.* 105. Christus crucem conscendit, ut de serpente triumpharet, *ibid.* 528. Quidam milites, sub Juliano imperatore, a serpentibus non vulnerati; quod serpentem illum suspensum, Christique vulneribus oppressum, intuerentur, *ibid.* 131.

Serpens. Gregorius serpentem æneum Christi typum haudquaquam esse censet; (neque fas est ac pium perversum spiritum Christi typum vocari;) verum antitypum, id est, contrariam figuram. Etenim serpens a principio homini exitium attulit, Christus autem postea salutem, II, 513.

Serpens. A serpente morsus neminem alloqui sustinet, nisi a serpente morsum, IV, 169, *v.* 235. In serpentem aliquando, leonem et ursam fugientes incurrimus, *ibid.* 183, *v.* 616.

SERVITUS et dominatio, duæ summæ rerum differentiæ, II, 217. Servitus et paupertas in legis divinæ transgressiones positæ, atque hinc exortæ, I, 330.

Servitus vera, quæ? IV, 94, *v.* 29. Servitus aperta dedecore pejor, *ibid.* 329, *v.* 81, 82.

SERVUS improbus domino benefacienti confitetur, verum eidem corripienti nequaquam pari studio adjungitur, I, 388. Servorum malorum character, II, 351.

Servi vigilantis et non vigilantis, quando Dominus revertitur e nuptiis parabola, III, 392, *carmen* XXIV, *v.* 11; 396, *v.* 62, etc.

Servi mali conservo non condonantis parabola, III, 397, *v.* 86.

Servorum hæredem occidentium parabola, III, 392, *carmen* XXIV, *v.* 14; 393, *carmen* XXV, *v.* 4; 396, *v.* 42.

Servus Simpliciæ ad episcopatum sine matronæ licentia evehitur, III, 118. Ejus pretium dominæ restituere proponit Gregorius, *ibid.* 119.

Servorum et herorum idem pater ac Deus, nec dignitatibus jus definitur, III, 120. Multi eorum, quibus præsunt, servi, *ibid.* 212. Mali servi est dominum arridentem colere, et eumdem cum cædit durum arbitrari, *ibid.* 359, 360, *v.* 110, 111. Servi pro conservis habendi, IV, 141, *v.* 133. Servorum officia, *ibid.* 142, *v.* 137. Christus ipse servus, licet Salvator, *ibid.* *v.* 140.

SETH, Adami et Evæ soboles, II, 146. Quid inde, *ibid.*

SEXTUS et Pyrrho philosophi, cæteris omnibus oppositi, I, 474. Velut gravis quidam morbus in Ecclesias nostras irrepserunt, *ibid.*

SICARIIS labor plurimus, IV, 340, *v.* 29.

SICULI viri, Arethusæ aquam bibentes, I, 167. Ex edito de ipsis oraculo principem inter alios homines laudem obtinent, *ibid.*

SIDERA numero comprehensa, et suo quæque nomine appellata, II, 210. Siderum multitudo, pro deorum multitudine, culta, *ibid.* 70. Siderum motus et conversiones, unde? *ibid.* 86. Ut in notitiam venere, *ibid.* Siderum scientia a Juliano imperatore colebatur, I, 113.

Sidera, quæ? IV, 146, *v.* 11. Sideribus mundus non gubernatur, III, 353, *v.* 15.

SIDONIAM anum pascit Elias, III, 445, *v.* 172.

SIGANTIUM eremitam cum absentem non reperisset, ardentius videre optat Gregorius, IV, 1563, *II Epig.*, *v.* 1. *Vide* GIGANTIUS.

SIGE et Bythus, Valentini, II, 210.

SIGILLUM, baptismi nomen, quare, II, 298. Sigilla regum, ministris baptismi comparata, quare, *ibid.* 322.

SIGNUM est res mira et insueta, IV, 154, *v.* 240.

Signa infidelibus, non fidelibus dantur, II, 427.

SILENTIUM, magnum Dei donum, II, 179. Modum quemdam ac decorum in silentio tenendum esse, *ibid.* 49. Qui Deum amant, tametsi alioqui pacati ac moderati sint, lenes et faciles esse non sustinent, cum per silentium et quietem Dei causa proditur, I, 485. Silentium, ex proverbio, consensus est, *ibid.* 517. Silentium Pythagoricum iis qui disputationes amant insectandum proponitur, II, 53.

Silentium et profundum duo ex Æonibus Valentini hæretici, II, 12.

Silentii præmium ab omni periculo vacuum, III, 131, 254. Silentium sapientis evagatione præstat, IV, 288, *v.* 765. Qui didicit omnino silere, discet recte loqui, *ibid.* 344, *v.* 128. Silentium quorumdam monachorum, *ibid.* 428, *v.* 67.

Silentium sibi imponit Gregorius toto quadragesimæ tempore, cur? III, 164, 165; IV, 339, *carmen* XXXIV, *v.* 1, etc.; 348, *carmen* XXXV, *v.* 1, etc.; 349, *carmen* XXXVI, *v.* 1, etc.; *et carmen* XXXVII, *v.* 1 *et seqq.* Silentii causam aperit, III, 164. Silentium silentio, legi Christi adhærens, docet, *ibid.* 165. Silentium ne damnetur, admonet, *ibid.* 167, 178. Silentio finem imponit Gregorius, *ibid.* 169; IV, 349, *v.* 1.

SILO. Nova Silo, ubinam et quare, II, 307.

SILOÆ et Mirræ separata fluenta, IV, 285, *v.* 663.

SIMEON, Christum in ulnis accipit, II, 286.

SIMEON patriarcha, III, 379, *carmen* XIII, *v.* 2.

SIMIA. Alii hominum motus, aliæ simiarum imitationes, I, 167. De simiarum imitatione locus difficilis explicatur, *ibid.*

SIMILES *secundum Scripturas*: ambigua verba, pravo consilio, fidei formulæ ab Arianis inserta, I, 482.

SIMIUS. Non placet ut simii floreant et celebres sint, leones autem quiescant, III, 222. Ex simia leo non metiendus, IV, 108, *v.* 290. Simiæ nil prodest, si videatur leo, *ibid.* 140, *v.* 96. Simia blandiens quantum differat a leone rugiente, *ibid.* 288, *v.* 771. Simiæ quiescant, *ibid.* 349, *v.* 9. Simia modo, nunc leo, *ibid.* 355, *v.* 80. Simiæ aureos torques gestanti, similis est homo qui bonis externis gloriatur, *ibid.* 463, *v.* 173, 174.

SIMON, Antiochum inducit ut adversus Judæos expeditionem suscipiat, I, 359. Antiochus, cum infectis rebus discedisset, ei succenset, *ibid.* Simon Cyrenæus, ut imitandus, II, 498. Simon aliique veteres hæretici cum suis præstigiis silentio traditi, *ibid.* 11.

SIMPLICIA, dives matrona, sed hæresis suspecta, III, 117. Eam hortatur Gregorius, ut servum suum ad episcopi dignitatem sine matronæ licentia erectum, Deo et Ecclesiæ concedat, *ibid.* Hoc Basilii memoria, quem Simplicia reverebatur, obtinere satagit Gregorius, *ibid.*

Simplicia, Alypii quondam uxor. Utrum eadem sit ac præcedens dubitatur, III, 284. Eam de pupillis laborantem Jacobo commendat, *ibid.* Eamdem iterum commendat Jacobo, sed alii, ut videtur, *ibid.* 286.

SIMPLICITAS parum cauta est, I, 117. Simplicitas habitus est iners ad malum,

IV, 148, *v*. 63. Simplicitas ubi est, prospera sunt omnia, *ibid*. 333, *v*. 223.

Simulati, bicolori vesti similes, IV, 329, *v*. 73.

Simulatum nihil constans ac diuturnum, I, 415.

Simultas, quid? IV, 151, *v*. 169, 170.

Sinapis grano regnum cœlorum comparatur, nec ideo parvum reputatur, II, 289.

Sinapis parabola, III, 392, *carmen* XXIV, *v*. 5; *carmen* XXV, *v*. 4; 393, *carmen* XXVI, *v*. 14; 394, *carmen* XXVII, *v*. 15, 16.

Sisoe philosophica, IV, 219, *v*. 758.

Sisoë est quædam tonsuræ species, qua utuntur Phaselitæ in Cilicia, IV, 717.

Sisyphi lapis, IV, 529, *carmen* XL, *v*. 2; 530, *carmen* XLVI, *v*. 4.

Sitire. Deus sitit sitire, II, 323.

Socrates ab Atheniensibus ad mortem damnatus et carcerem incolens, de corpore, tanquam de alio carcere, cum discipulis disserebat, III, 51. Oblatam cicutam perlibenter accepit, perinde ac non lethale poculum acciperet, sed propinando amicos ad potandum invitaret, *ibid*. 52; IV, 27, *v*. 692. Socrates pulchrorum amator, IV, 14, *v*. 292.

Socrates. Salse Socratem perstrinxit, ut qui ea de causa cum præstanti forma adolescentibus consuetudinem haberet, quod scilicet ii soli mentis acumine atque intelligendi facilitate pollerent, qui egregia forma præditi erant, IV, 14, 697.

Hic Socratem insimulat Gregorius. Nonnulla sunt in dialogo Platonis inscripto *Charmides*, quæ hujus sceleris purum non fuisse hunc philosophum produnt, a quo nihilominus eum alius e suis discipulis, Xenophon, vindicat, IV, 697.

Socraticus amor, præ verecundia non omnino describitur, I, 136.

Sodalium delectus cur a juvenibus maxime adhibendus, II, 412.

Sodoma. Mundus ut Sodoma fugiendum, II, 313.

Sodomorum et Gomorræ celebris improbitas, celebrior interitus, I, 470.

Sodomorum crimen, III, 427, *v*. 448. Ex Sodomis profugus non debet ad Sodomam respicere, *ibid*. 441, *v*. 51, etc. Sodomæum ad cinerem justus non convertitur, IV, 178, *v*. 480.

Sodomitæ universi, uni Lot minime anteponendi, II, 371.

Sol, oculus diei, II, 473. Idem est in sensibilibus quod Deus in intellectualibus, *ibid*. 87. Quod etiam a Platone dictum, *ibid*. Ut sol mundum visibilem, sic Deus invisibilem adlustrat, I, 465. Soli traditum est lumen ad orbem illustrandum, non autem ab eo productum, II, 473. Solis forma, lumen, *ibid*. Solem oriri facit Deus non minus super malos quam super bonos, I, 446. Sol et luna pacis et concordiæ documentum, *ibid*. 227. Solis cursus propter Hebræos inhibitus, *ibid*. 535. Sol stans potentiam Dei testatus est, *ibid*. 107.

Sol Christo in cruce pendente obscuratus, quod creaturas omnes Creatori condolere oporteret, II, 503. Rursus inflammatus, *ibid*. Solis ac siderum motus ut in notitiam venere, *ibid*. 87. Solis mirabilia, *ibid*. Multæ de sole quæstiones, *ibid*. Ut ægris oculis solis radio intueri periculosum, ita impuro rem pusam attingere, II, 46. Sol post nubem, qua prius obducebatur, jucundior illucescens, Sanctorum ab inordinata vita conversorum imago, I, 529. Sol pro Deo et mundi gubernatore a quibusdam habitus, II, 70. Solis cum Basilio Magno comparatio, *ibid*. 455.

Sol opus est sapientiæ Christi, IV, 351, *v*. 15, 16. Solis radius ad quos accesserit affert lucem, *ibid*. 494, *v*. 223, 224. Solem nullæ inquinant sordes, *ibid*. *v*. 226.

Solis statio, IV, 406, *v*. 9; 421, *v*. 317; 445, *v*. 169.

Solatium in adversis promptissimum et fortissimum, Dei recordatio, I, 385.

Solemnitatis, in qua Valens imperator vertigine correptus est elegans, et magnifica descriptio, II, 439.

Solitariæ vitæ præclarum encomium, I, 25. Quæ de ea prædicat Gregorius, ab iis tantum intellecta qui ejus amore tenentur, *ibid*. Sed apud plerosque risui et despectui habita, quare, *ibid*. Solitariæ atque communis vitæ comparatio, II, 9.

Solitudo, pulchra res, I, 310. Idque docet Eliæ Carmelus, Joannis desertum,

ac mons ipse in quem Jesus secedere solebat, *ibid.* Elias et Joannes libenter in solitudine philosophantur, II, 32. Solitudo, arx quædam Theologe fuit, divinæque ascensionis mater, ac Deum ex homine efficiens, I, 84. Solitudinis Gregorii fructus, II, 32.

SOLON a Cræso turpiter ejectus, quare, I, 136.

Solon legum conditor, IV, 5, *v.* 41.

SOMNIA non curanda, IV, 144, *v.* 209. Somnium noctis ludus, *ibid.* 306, *v.* 21. In somniis Gregorius amorem virginitatis accipit, *ibid.* 289, *v.* 806; 373, *v.* 201, 202; 374, *v.* 229; 423, *carmen* XCII, *v.* 5, 6; *carmen* XCIII, *v.* 5, 425, *carmen* XCVIII, *v.* 1. Ejus mirificum somnium, *ibid.* 374, *v.* 229, etc.

SOMNUS, quo sensu Deo attributus, II, 155.

SOPHIA. Sanctæ Sophiæ templum, cum Jebus esset, Jerusalem a Gregorio Theologo effectum est, II, 307.

SOPHISTA vitii, diabolus, II, 304. Quo studio adolescentes Athenis in sophistas tenerentur, *ibid.* 407.

Sophistæ maledicta, III, 257. Sophistas irridet et suggillat Gregorius, *ibid.* 313, 314.

SOPHISTICÆ obtrectationes et maledicentiæ, III, 255. Sophistices non minute, sed strenue persequenda, *ibid.* 316.

SOPHONIÆ liber canonicus, III, 378, *v.* 23; IV, 509, *v.* 281,

SOPHRONIO Constantinopolitano præfecto Nicobulum sororis filium, commendat Gregorius, III, 36. Illius dignitatem minus metuit, quam ipsius moribus confidit, *ibid.* Eidem commendat Amphilochium, *ibid.* 37. Iterum ejus patrocinium Eudoxio, Edoxii rhetoris filio, conciliat, *ibid.* 56. Patriæ patronus, multos beneficio afficit, *ibid.* 57. Amazonio ejusdem expostulat præsidium, *ibid.* 58, 59. Illum invisendi desiderio tenetur ad componendas episcoporum controversias, III, 187, etc.

SORDES, quid? IV, 149, *v.* 92.

SORS. Ne sorte quadam ac fatali lege Jeremiam sanctificatum, et alios ab ipsa vulva rejectos habeamus, II, 253.

SPARTANI adolescentes in Dianæ festo virgis lacerati, I, 134.

SPARTIATAS lancea indicat, III, 57. Spartiatæ paternæ lanceæ cupidi, IV, 461, *v.* 127.

SPECIEI non inhærendum, ne res effluat, IV, 127, *v.* 12.

SPECTACULUM. Qui spectaculis delectantur ut ridicule se gerunt, II, 407.

Spectacula fœda proponere, se ipsum traducere est, III, 166. Spectacula fugienda, IV, 502, *v.* 78.

SPECTRA, quibus Julianus Apostata perterritus se ipsum cruce signat, I, 127. Spectra caliginosa Hecatæ, II, 278.

SPECULA. Habacuc e specula observans et cum eo Gregorius, II, 482.

SPECULUM Dei, homo efficitur, I, 453. Quo sensu, *ibid.*

SPES non confundens, commodum in malis remedium, I, 100. Spes angustarum rerum medicina, *ibid.* 384. Spes futurorum pro deliciis habenda, *ibid.* 440. Spes pulchra res est; testis est Enos qui primus spe adductus est, ut Domini nomen invocaret, I, 309.

Spes est cum re absente copulatio, IV, 151, *v.* 158. Spes diurnum somnium, *ibid.* 100, *v.* 73. Spes in omnibus actionibus proponenda, *ibid.* 144, *v.* 213, etc. Spes antiquas venti auferunt, *ibid.* 209, *v.* 483. Spes lenit molestias, *ibid.* 348, *v.* 6. Spes cœlestes, unum bonum stabile hominibus, *ibid.* 50, *v.* 111, 112.

SPEUSIPPUS lepidus, IV, 15, *v.* 308.

SPINÆ cavendæ, IV, 501, *v.* 61.

SPIRITUS sanctus, vere sanctus; est enim ipsamet sanctitas, II, 21. Erat a principio, quare, *ibid.* 141. Attributorum, quæ ab æterno habet, expositio, *ibid.* 354. Spiritus sanctus factus non est, II, 148. Increatus et temporis expers, *ibid.* 352. Si creatura est, incassum baptizati sumus, II, 255. Non est accidens; non vis, non facultas aliqua in alio existens, *ibid.* 142. Essentia est; non creatura, sed Deus, *ibid.* 43.

Spiritus sanctus, non apud quoslibet Deus appellandus, II, 351. Quoadusque tempus id ferat, *ibid.* Difficilis de Spiritu sancto disputatio, quare, *ibid.* 139. Variæ de eo Christianorum sententiæ, *ibid.* 141. Ex his qui Deum ipsum credunt, alii fidem intus retinent, alii ore confitentur, *ibid.* Spiritum sanctum creaturam non esse quidam sentiebant, et tamen

Deum vocari moleste ferebant, *ibid.* 352. Ut Gregorius cum eis agendum putat, et eos compellat, *ibid.* Virtutes eorum laudibus effert, et pro eis anathema esse cupit, *ibid.* 353. Basilii Magni de Spiritu sancto sententia. *Vide* BASILIUS.

Spiritus sanctus, Deus est, et ei ex quo procedit consubstantialis, II, 145. Spiritu sancto divinitatem auferre blasphemia est non theologia, *ibid.* 219. Deus comprobatur, quod sanctificet, et nos deos efficiat, *ibid.* quod templum illis dicamur, *ibid.* quod ad baptismum numeris omnibus absolutum requiratur, *ibid.* 220. quod in eum credamus, *ibid.* 143.

Spiritus sancti divinitas, ut probari potest ab iis qui nullo eam Scripturæ testimonio niti concesserint, II, 161. Unum eorum fuit quæ Christi discipuli initio portare non poterant, *ibid.* 160. Sed post ascensionem Domini aperte revelata, *ibid.* 159. Variis Scripturæ testimoniis comprobatur, *ibid.* 161. Divina nomina quibus Spiritus sanctus appellatur, *ibid.* Quæ de eo humilius dicuntur, ut intelligenda, *ibid.* 163.

Spiritus sanctus, nec novus nec introductitius Deus, sed a priscis agnitus, II, 154. Primum a Prophetis, deinde a Christo promissus, *ibid.* 357. Omnia cum Christo creavit ac restituit, *ibid.* 357. Davidem et alios quosdam ex parvis magnos effecit, *ibid.* 358. *Vide* DAVID, AMOS, PETRUS, MATTHÆUS, PAULUS. Spiritus sanctus vim suam in Angelis exercebat, *ibid.* 355. Deinde Patribus et Prophetis futura præmonstravit, *ibid.* Christo aderat, non ut operans, sed ut æqualem comitans, *ibid.* Multiplici ratione Apostolis ante Pentecosten affuit, sed in Pentecoste modo perfectiori, *ibid.* 356. Cur modo corporeo cerni voluit; cur in linguis iisque igneis et dispertitis; cur sedentibus, atque in cubiculo, *ibid.* Alia ejus mirabilia, *ibid.* 358. Spiritus sancti operationes septem, *ibid.* 348.

Spiritus sancti processio, vox perspicuitatis causa recens introducta, II, 285. Spiritus sancti processio non metuenda, quasi processio idem sit ac generatio, II, 28. Non anxie inquirenda, I, 461. Quomodo a Patre procedat, non anxio studio perscrutandum, *ibid.* Spiritus sanctus citra generationem procedens, II, 133. Procedit a Patre, *ibid.* 144. Quatenus a Patre procedit, creatura non est; quatenus genitus non est, Filius non est; quatenus inter ingenitum et genitum medius est, Deus est, *ibid.* Spiritus multi ab hæreticis conficti, quales, *ibid.* 174. Spiritum sanctum Sadducei negaverunt, *ibid.* 142. Eum ethnici quidam theologi, ut Gregorio videtur, per imaginem quamdam conceperunt, *ibid.* Peregrinus Deus ab hæreticis impie dictus, *ibid.* 136. Ab Eunomianis pro nihilo habitus, *ibid.* 92.

Hæreticorum in Spiritum sanctum objecta, cum Gregorii responsis. Objectio prima : Spiritus sanctus aut ingenitus aut genitus; si ingenitus, erunt duo principii expertes; si genitus, aut ex Patre aut ex Filio; si ex Patre, erunt duo Filii; si ex Filio, nepos Deus extitit, II, 143. Responsio : Falsa est divisio, qua inter ingenitum et genitum nihil medium esse hæretici arbitrantur, *ibid.* 144. Spiritus sanctus nec ingenitus nec genitus, sed procedens, *ibid.* Objectio secunda : Quæ ergo est hæc processio, *ibid.* Responsio : Dic tu quæ Patris ingenitura sit, et ego Filii generationem et Spiritus processionem explicare aggrediar, *ibid.* Hinc fiet ut ambo deliremus, in Dei mysteria oculos injicientes, cum ne ea quidem quæ ante pedes sunt scire possimus, *ibid.* Objectio tertia : Da mihi ex eodem aliud esse Filium, aliud quod Filius non sit, et tamen ejusdem cum illo substantiæ, II, 145. Responsio : Da tu quoque mihi Deum alium, Deique naturam, et tibi Trinitatem aliam cum iisdem nominibus dabo, *ibid.* Cum vero Deus unus sit, unde tandem similitudinem tibi repræsentabo, *ibid.* An rursus postulas ex terrenis et humanis rebus eam duci? Id quidem turpe; et tamen adnitar hinc quoque nonnullam rationi meæ opem afferre, *ibid.* Eva et Seth ex eodem Adamo; non tamen ambo geniti, *ibid.* 147. Objectio quarta : Quis Spiritum adoravit? Quis veterum aut recentium eum oravit? *ibid.* Responsio prima : Hujus rei pleniorem causam postea reddemus, cum de non scriptis dogmatibus disseremus, *ibid.* *Vide* SCRIPTURA. Responsio secunda : Spiritus est in quo adoramus, et per quem oramus, *ibid.* Unius adoratio trium adoratio est, prop-

ter æqualem trium personarum dignitatem ac divinatem, *ibid.*

Spiritus sanctus quibus de causis adorandus, II, 161. Heriliter non serviliter adest invocanti, *ibid.* 351. Spiritu adorare et orare quid sit, *ibid.* 147.

Spiritus Prophetarum. *Vide* PROPHETA.

Spiritus vitalis, unde acceptus, II, 134.

Spiritus vitiosi septem, II, 283. Qua ratione curandum ne majori quam prius apparatu animam occupent, *ibid.* Spiritus immundus, cum ab homine, exierit quibus artibus redire contendat, *ibid.* 331. *Vide* PARABOLA.

Spiritus sanctus. De Spiritu sancto in concilio Nicæno nondum plene dictum, quia hæc quæstio nondum excitata fuerat, III, 154. Spiritus sanctus Deus est, *ibid.* 354, *v.* 35; 400, *v.* 22; 301, *v.* 33; 317, *v.* 58. Qui aliter censent, alieni sunt ab Ecclesia catholica, III, 154. Non sat prudens qui divinitatem Spiritus sancti in Scripturis Veteris Testamenti expresse dictam requirit, *ibid.* 345, *v.* 10. In veteri lege divinitas Spiritus sancti, post divinitatem Patris et Filii manifestata, *ibid. v.* 24. A baptismi forma divinitas Spiritus sancti asseritur, *ibid.* 346, *v.* 47. Spiritus sine principio, *ibid.* 402, *v.* 4. Spiritus sanctus vitam omnibus subministrat, *ibid.* 404, *carmen* XXXIII, *v.* 4. Spiritus ex Patre similis procedit, *ibid.* 410, *v.* 28. Spiritus a Patre procedens, mentis nostræ lumen, IV, 184, *v.* 630, 631. Spiritum prædicat Gregorius, *ibid.* 327, *v.* 15, 16.

Spiritus lex et bellum contra carnem. *Vide* LEX *et* MENS.

Spiritus terrenus prospectum Dei eripit, IV, 367, 368, *v.* 39, 40.

SPOLIARI præclare satius est quam prave possidere, IV, 250, *v.* 1659.

SPONSARE. Dulce onus excutit, qui filiam sponsat, III, 261.

SPONSUM morte sublatum luget virgo recens nupta, IV, 388, *v.* 1 *et seqq.*

SPONSUS Ecclesiæ, Christus, II, 343. Ut versabitur cum prudentibus animabus, quæ in cubiculum ejus introductæ fuerunt, *ibid.* Cum aderit ille, et ut ei procedatur exiget, quam tristis et misera calamitas imprudentum animarum! *ibid.* 344.

SPURIUS. *Vide* NOTHUS.

STAGIRIO sophistæ Nicobulum Gregorius commendat, III, 253. Ad illum audiendum, non ex Gregorii sententia accesserat, *ibid.* 255. Illum rogat ut Nicobulum Eustochio livore laboranti cedat, *ibid.* 258, etc. Precatur ut contra Eustochium pugnam linguæ exercere cesset, *ibid.*

STARE pessimum est, III, 440, *v.* 29.

STATIO nocturna, ubi Christiani stantes cantabant alternatim, IV, 385, *v.* 41, etc.

STATUÆ magnorum virorum civitatibus ornamento sunt apud posteros, IV, 484, *v.* 13, etc.

Statuæ propinquorum, unum ex primis idololatriæ principiis, II, 70. Statuæ deorum vel dæmoniorum adeo magnificæ, ut pretium ipsum vulgi animos inescaret, *ibid.* 71. Statuæ maximi imperatoris ob Christianorum persecutionem, mutilatæ, I, 156. Statuas ab umbra laudare, proverbium, *ibid.* 265.

STELLA, magorum dux, ab ortu in Bethleem cucurrit, et Christi præsentiam indicavit, I, 183. Quis stellas ordine collocavit? imo quid stellæ, II, 86.

Stella nova Christi nativitatem annuntians, astrologorum solertium exsuperans, III, 355, *v.* 53. Adducit Magos ad Christum, *ibid.* 372, *v.* 62, 63. Stella signat adoratum a creaturis Numen, IV, 152, *v.* 198.

Stellæ errantes et fixæ opus sunt sapientiæ Christi, IV, 351, *v.* 21, 22.

STEPHANUS martyr, majus aliquid morte Christo obtulit, nempe longanimitatem, I, 416. Pro iis a quibus lapidatur preces fundit, *ibid.* 309. Stephanus fieri Basilius Magnus reverentia prohibitus est, qua ratione, *ibid.*

Stephani protomartyris mansuetudo, IV, 82, *v.* 231.

STERCUS ficulneæ sterili adhibendum, id est, lacrymæ, gemitus, preces, vigiliæ, etc., II, 303.

STERILIS. Sermo in terram sterilem incidens, ipse quoque sterilis est, II, 96.

STERILITAS. Terræ sterilitatis plaga percussæ luctuosa descriptio, I, 366.

Quam levis hæc castigatio in comparatione malorum quæ impios manent, *ibid.* 307.

Stipendium, quid sit, i, 445.

Stippas, Ægyptius deus, iv, 222, *v.* 838.

Stoici : quid Julianum imperatorem docuerint, i, 120. Stoïcorum supercilium, ii, 53.

Stoïci superciliosi, iv, 11, *v.* 206. Stoïcorum probatur sententia de beatitudine, quam non impediri a rebus externis dicunt, iii, 51. Stoïci objurgatio ad carnem, iv, 25, *v.* 604.

Stratagema persecutoribus Ecclesiæ familiare, i, 131.

Strategium et ejus domum laudibus effert Gregorius, iii, 228. Illi sacerdotem commendat, *ibid.*

Stratores. Per *stratores* intelligit Gregorius eos qui mensas aut lectos aut aliquid ejusmodi sternunt, iii, 531.

Strophis hujus vitæ saturatum se dicit Gregorius, iii, 230.

Strymon Amphipolitanus, Macedoniæ fluvius, iii, 7, 8.

Strymon, Macedoniæ fluvius, in Hæmo monte oritur, et prius quam cursum dirigat, septem lacus efficit; quibus deinde in unum alveum collectis, juxta Amphipolim, illius regionis urbem, influit in maris Ægæi sinum, qui ab ipso Strymonius appellatur, iii, 493.

Studium, quid? iv, 148, *v.* 76. Studiorum consensio fovet amicitiam, *ibid.* 292, *v.* 263. Studiis bonis incumbendum, *ibid.* 506, *v.* 183, 184.

Studium præceps ad docendum et regendum cui simile, i, 62. Quod difficilius expugnatur, majori studio appetitus, ii, 283.

Stultitia, quid? iv, 149, *v.* 110.

Stultus. Stulti erudiendi, ut forte fiant sapientes, iv, 134, *v.* 71, 72. Stultos inter facile excellunt pessimi, *ibid.* 463, *v.* 165.

Stuprum duplex, iv, 149, *v.* 117, etc.

Sturni loquuntur, ut homines, iii, 462, *v.* 620.

Suasione et ratione pulchrius vincere ac vinci, iv, 234, *v.* 1204.

Suavitas nil abjectum habeat, iii, 19.

Subditis tanquam conservis imperandum, i, 380.

Sublimes et excelsi creati sumus, i, 441.

Subterraneæ vaticinia, ii, 279.

Successio episcopalis quænam proprie æstimanda, i, 470.

Suffragia. Athanasius totius populi suffragiis ad Marci thronum evehitur, i, 470.

Sunamitidis filius vitæ redditus, ii, 349. Elisæi inflexione suscitatus, *ibid.*

Sunamitidi filium dat, et vitæ reddit mortuum Elysæus, iii, 381, 20, 21.

Superbia, quid? iv, 148, *v.* 84. Superbia facile mentibus piis innascitur, *ibid.* 181, *v.* 561. Superbia non sinit ediscere, facile suadens ea te habere quibus cares, *ibid.* 281, *v.* 547, 548. Superbia omnium domitrix, *ibid.* 433, *v.* 202. Contra superbiam remedium, iii, 491, *v.* 126, etc. Superbos Deus repellit, gementibus favens, *ibid.* 439, *v.* 9. Superborum præsumptio, *ibid.* *v.* 17. Superbi draconi similes cujus squamæ aliæ super alias incumbunt, iv, 101, *v.* 100, 101. Superbi hoc uno cæteris præstant, quod insigniorem luctum et sepulcrum consequantur, *ibid.* 336, *v.* 38. Superbia primus morbus est, quæ apostatas Angelos e cœlo, et generis nostri principes e paradiso deturbavit, iv, 718.

Supercilium Stoïcorum, ii, 53.

Superflua cujus sunt, i, 445.

Superstitio, quid? iv, 151, *v.* 151.

Surgite, abeamus hinc : quis eorum verborum sensus, i, 441.

Sus inspectans epulas parantem, novit mensæ terminos non confundere, iv, 133, *v.* 46, 47. Sues horrescunt, uno sue clamante, *ibid.* 70, *v.* 272, 273.

Susanna, mortis periculo liberata, et a sævis senioribus servata, i, 533.

Susanna castitatis amore liberata, iii, 446, *v.* 195. Susanna, columen mulierum, iv, 538, *carmen* LIX, *v.* 6.

Suspicari. Is improbitatem non suspicatur, cujus animus ab improbitate liber ac purus est, i, 117.

Suspicio. Ad suspicionem velox est quilibet erga alios ex propriis rebus, iv, 568, *carmen* XV, *v.* 7, 8. Suspicio non injicienda, *ibid.* *carmen* XVI, *v.* 2.

Suspicio. Cum suspicio sola animum nostrum male habet, lenitate potius quam celeritate utendum, I, 232.

SUTORES, quæ in pellibus crassiora sunt abradunt, III, 150.

SYBARITANÆ mensæ, IV, 6, *v.* 53.

SYBILLA crucem carminibus veneratur, IV, 495, *v.* 246, 247.

SYCOMORUS, quid significet, II, 282.

SYCOPHANTÆ hæretici, II, 500.

SYCOPHANTIA, quid? IV, 149, *v.* 104.

SYLLABAS consectari. *Vide* LITTERA, JUDÆUS.

SYMBAMATA, propositiones quæ sensum integrum efficiunt, II, 10.

SYNECDOCHEN (per) aliquando loquitur Scriptura, III, 151.

SYNISACTUS virgini vitandus, IV, 567, *carmen* XIV, *v.* 1, 2. Synisactis ne quidem parcunt lapides, *ibid. v.* 5, 6. Hos exagitat Gregorius, *ibid.* 568, *carmen* XV, *et carmen* XVI. Synisactos incertum, utrum inter conjugatos, an inter cœlibes numerandi sint, *ibid.* 568, *carmen* XV, *v.* 3.

SYNISACTI, seu cointroducti, et Agapeti utrique erant, qui licet castitatem professi, cum fœminis ejusdem propositi cohabitabant, IV, 756. *Vide* AGAPETI.

SYNODUS occidentalis, III, 142. Quæ ejus auctoritas, *ibid.* 143. Synodos et conventus procul salutat Gregorius, cum sæpe molesta sint, III, 176.

SYRIA a Gregorio Alexandrinæ sedis invasore vastata, I, 480, 481.

SYROS, qui eum venerant comprehensuri, obcæcatos, hostibus tradit Elysæus, III, 381, *v.* 27, 28.

T

TABEEL: Lucius, Alexandrinæ sedis invasor, hoc nomine a Gregorio designatus, II, 22.

TABERNACULUM Dei, Ecclesia, I, 443. Tabernaculum sacrosanctum, quod fixit Dominus et non homo, II, 462. Tabernaculum Moysis, totius mundi figura et imago, *ibid.* 89. Ad cœlestium exemplar constructum, I, 442. Adhuc paululum, et hoc tabernaculum (corporis nostri) dissolvetur, *ibid.* 392.

TACERE aliquid dicendum satius est quam aliquid tacendum loqui, IV, 470, *v.* 109; 482, *v.* 82, 83.

TACTUS, ut et qua de causa purgandus, II, 335.

Tactui non indulgendum, IV, 139, *v.* 70.

TALENTUM. Non talentum solum, sed talenti quæstus requiritur, II, 30. Talentorum multorum debitor in Evangelio, debito liberatus, I, 392. Non, ut rei remissum fuerat, ipse remittit, *ibid.* Eam ob causam Dominus ira commovetur, *ibid.* Gregorio exprobratum est quod talentum in terra defoderet, quare, II, 168. Talentum in terra defossum latere non patitur Basilius, I, 286.

Talentorum parabola, III, 392, *v.* 16; 398, *v.* 101.

TALOS in altero ævo vertit Deus, IV, 302, *v.* 53, 54.

TANEOS principes stulti, I, 54.

TANTALUS Pelopem filium diis in cibum apponit, II, 278. Tantali cruciatus, I, 209.

Tantalus. Hujus ad fabulam alludit Gregorius, III, 8. Tantalus inter infidas sitit aquas, IV, 528, *carmen* XL, *v.* 1.

Tantali fabula quem poëtæ finxerunt apud inferos hoc supplicii genus pati, ut ipsius capiti semper immineret saxum ingens, quod jam casurum videretur, III, 494.

TARTARI fabula, IV, 597, *v.* 1.

TAURICREMUS, nomen Juliano Apostatæ inditum, I, 140.

TAURUS petulans inter sidera, quid in comparatione crucis in cœlo fulgentis? I, 183.

Tauri populi, hospites occidebant, i, 123. Hospites necare pium habebant, *ibid.* 159.

Taurici reditus Anthimum Thyanorum episcopum in furorem agunt, quare, ii, 446.

Tauro-Scytharum exitiosum hospitibus sacrificium, iv, 496, *v.* 275.

Taurus. Hibernum Tauri ortum Gregorius indicat qui est circa medium novembrem, quo tempore periculosissimæ tempestates oriri solent, iv, 714.

Technæ diaboli ab animabus puris celerius deprehensæ, i, 532.

Telchinas non laudat Gregorius, iii, 255. Qui sint, *ibid.*

Telchines, id est, præstigiatores, i, 160. Qui pravi Telchines Juliano Apostatæ in mentem induxerunt, ut sermones Christianis eriperet? *ibid.*

Telemachus, iii, 313.

Telmessus, urbs Lyciæ: incolæ ejus, divinationis quæ in somniis sita est, inventores, i, 165.

Temerarii coërcendi, iv, 133, *v.* 49.

Temeritas, imperitiæ comes, i, 45. Inscitiæ fœtus, ii, 169.

Temperantia est expugnatio voluptatum, iv, 147, *v.* 57. Temperantia Gregorio cum virginitate apparet, *ibid.* 374, *v.* 229.

Temperatio admiranda in incarnatione Verbi, ii, 269.

Tempestas in tranquillitate cogitanda, i, 388. Tempestas exorta cum Gregorius navigaret, *ibid.* 423.

Tempestas a Christo sedata, iii, 398, *carmen* XXVIII, *v.* 1 *et seqq.*

Tempestatis memoria in prospera navigatione retinenda, iv, 127, *v.* 15. Tempestate jactatur Gregorius, *ibid.* 172, *v.* 307; 197, *v.* 124.

Templum Spiritus sancti dicimur, hinc Deus Spiritus sanctus, ii, 220. Templum vivum Dei vivi esse debet qui ad sacrificium altaris accedit, *ibid.* 74. In templum Dei architectonica Spiritus sancti arte construimur et coagmentamur, i, 443. Templum ingredi cuiquam liberum non erat, nisi et animo et corpore purus esset, *ibid.* 72. Templi Jerosolymitani parietes contingere promiscuæ multitudini non licebat, i, 454. Templi Jerosolymitani instauratio a Judæis, sub Juliano imperatore, suscepta, quibus miraculis prohibita, *ibid.* 182. *Vide* Judæi. Templum a Gregorio patre Nazianzi extinctum, *ibid.* 14. Ejus descriptio, *ibid.* 432. Templa cruore Sanctorum ab Arianis contaminata, et in sepulcra immutata, ii, 384.

Templum, quid? iv, 153, *v.* 224. E templo Christus ejicit omnia piacula, iii, 388, *v.* 30.

Temporaliter dicta, inversa temporum ratione Scripturæ usu prolata, ii, 96.

Tempus, solis motu definitum, ii, 265. Suum cuique negotio destinatum est tempus, *ibid.* 48. Tempus omne ad expetendum baptismum idoneum, *ibid.* 307. Salutis negotium agendi semper tempus adest, *ibid.* Reliqua omnia tempore suo facienda, *ibid.* *Ecce nunc tempus acceptabile,* hoc in loco particula *nunc* tempus omne designat, *ibid.* Tempus præsens laboris, futurum præmiorum est, i, 441. Temporis commoditate ad quæstum utamur, fluxis et fragilibus æterna coëmentes, *ibid.* 392.

Totius temporis, adeoque tenuissimi et brevissimi cujusque horæ momenti ratio a nobis exigenda, ii, 29.

Temporum difficultates non observandæ ad comparandas opes, i, 382. Id enim iniquorum ac sceleratorum est, *ibid.*

Tempus est mensura solis motus, iv, 146, *v.* 15. Temporis difficultate et molestia sublimior se præbeat, qui laude dignus vult evadere, iii, 19. Tempus habent omnia, iv, 235, *v.* 1230; *ibid.* 460, *v.* 103. Tempore nihil mutabilius, *ibid.* 253, *v.* 1729. Tempus omnia vertit velut tesseras, *ibid.* 412, *v.* 11. Tempus hominum magister, *ibid.* 458, *v.* 56, 57. Tempus arripiendum quod adveniens apprehendere est præterlapsum quærere inanis opera, *ibid.* 460, *v.* 101, 102. Scientiarum opportunum est hominibus tempus cum calidiora vigent mentium studia, *ibid.* 461, *v.* 107. Tempus peritiam, postea sapientiam parit, *ibid.* 465, *v.* 8, 9.

Temulentia ira levior, iv, 79, *v.* 160, etc.

Tenebræ duplices, splendoris duplicis dissipatio, iv, 146, *v.* 13. Tenebræ im-

probis, Deo excidere, *ibid.* 155, *v.* 260. Tenebrarum nulla substantia, tenebræ serius veniunt, III, 350, *v.* 41.

Tenebrarum plaga in Ægypto, III, 380, *carmen* XIV, *v.* 11.

Tenebræ factæ dum Christus penderet in cruce, III, 388, *v.* 33, 34. Tenebræ passionis, luctus Christi, IV, 153, *v.* 212.

Tenebræ meridianæ, quid? II, 333. Tenebræ palpabiles, nona Ægyptiorum plaga, *ibid.* 366. Tenebræ oculis nostris undique offusæ, Dei latibulum sunt, I, 386. Animi improbitas rationi tenebras offundit, *ibid.* 514.

Tentatio. Eorum qui tentatione pulsantur genus duplex, II, 34. Alii ne tantillum quidem rerum adversarum impetum sustinent: alii petræ instar sunt, *ibid.* Justis raro contingit in tentationem tradi, ut tentatorem ignominia palam perfundant, I, 104. Tentationes diaboli, ut repellendæ, II, 304.

Tentatio. Non probatum quod tentationis expers est, sed quod exploratum est in negotiis, hoc probatum magis, ut in camino aurum, III, 291.

Tentatio Christi, exploratio divinæ initiationis, IV, 153, *v.* 203.

Tentator diabolus, quam pugnandi rationem adhibeat, II, 304. Scripturarum peritus est, et vitii sophista, *ibid.* Ut conversionem differri suadet, et parvis dilationibus incautos decipit, *ibid.* 308. Cum aperto marte nihil proficit, insidias obscure tendit, *ibid.* 310. Nullum insidiandi finem facit, *ibid.* Qua ratione propulsandus, *ibid.*

Tereus, rex Thraciæ, Prognes maritus, et Philomelæ raptor, III, 168.

Tereus, rex Thraciæ, cum Prognen, Pandionis Athenarum regis filiam, uxorem duxisset, ejus etiam sorori Philomelæ, per speciem visendæ sororis, abductæ vim attulit, ac deinde linguam præcidit, III, 513. Quod facinus cum illa sorori aliter indicare non posset, telam cruore suo depictam ad eam deferendam curavit. Qua re cognita Progne, ut sororem ulcisceretur, Ityn filium patri epulandum apposuit; prolato deinde capite cum pater se uxoris dolo filium in sua viscera condidisse agnosceret, et ad ultionem properaret, Progne, ut poëtæ fingunt, mutata est in hirundinem, Philomela in avem sui nominis, Tereus in upupam, Itys in phasianum, *ibid.*

Terra, communis omnium parens, II, 82. Terra, cum cibos largitur, parentum erga filios amorem imitari videtur, I, 227. Terræ sterilitatis plaga percussæ descriptio, *ibid.* 366. Terra sterilis sermonem in se incidentem sterilem reddit, II, 56. Variæ de terra quæstiones, *ibid.* 83. Nihil in eis ratio deprehendit, si Dei voluntatem exceperis, *ibid.*

Terra stabilis est, sed vertigine laborantibus infida, III, 458, *v.* 506. Terræ triplicem vim novit agricola, cum alia sit fertilis, alia sterilis, alia spinarum et frumenti ferax, IV, 470, *v.* 120, 121.

Terræ motus post hominum memoriam maximus, Nicææ exortus, I, 248. Eventus quidam, terræ motus appellati, II, 157, 325. Aggæi locus, de altera cœli et terræ motione, quomodo intelligendus, I, 485. Paulo fides habenda, postremum hunc terræ motum nihil aliud fore affirmanti quam secundum Christi adventum, *ibid.*

Terræ motus in morte Christi, III, 388, *v.* 35. Terræ motu totus Oriens concutitur, IV, 172, *v.* 322, etc.

Tesseris similes versantur res terrenæ, IV, 337, *v.* 57, 58; 412, *v.* 11.

Testamentum. Veteris et Novi Testamenti charactere nondum perspecto docere, in vitio positum, I, 49. Duo Testamenta cur terræ motus appellata, II, 158. Non subito, sed paulatim, ac pædagogi et medici more, ab assuetis abstrahunt, *ibid.* Primum, sublatis idolis, sacrificia permisit, *ibid.* Secundum, submotis sacrificiis, circumcisionem non subito prohibuit, postea tamen abstulit, *ibid.* Primum Deum Patrem aperte prædicabat, Filium obscurius: Novum perspicue Filium ostendit, et Spiritus sancti divinitatem subobscure quodammodo indicavit, *ibid.* Sed post Ascensionem, Spiritus sanctus sese nobis aperte declaravit, *ibid.* 160.

Testamenta gemina ingentes habent divitias, IV, 506, *v.* 186. Vetus et Novum, *ibid.* *v.* 187, 188. Non erit tertium, *ibid.* 189.

Testamentum suum moriturus scribit Gregorius, cujus manet exemplar, III, 330, etc.

Tethides dii, quinam, II, 150.

Textores imperatorii, ob libertatem qua fruebantur, ad audendum parati, II, 444. Basilio Magno in judicium contumeliose vocato, præfectum discerpere volunt, *ibid.*

Theatra fugienda, IV, 502, *v.* 78, 79. Conduntur rebus spurcissimis, *ibid.* 503, *v.* 108.

Thebæ Ægyptiæ, centum portis cinctæ, unum ex septem mundi miraculis, II, 451. Cum hospitali domo a Basilio Magno constructa non comparandæ, *ibid.*

Thebanus vates, I, 129.

Thebanorum in festivitatibus suis amentia, II, 279.

Thecla, inter Christi pugiles cum Apostolis et Stephano recensetur, I, 133. A tyranno ipsius proco, et a matre adhuc crudeliori servata, *ibid.* 533. Ei Seleuciæ fanum erat, *ibid.* 482.

Thecla (sancta) ab igne liberata et a feris, III, 446, *v.* 190; 469, *v.* 87. Ejus virtus, IV, *v.* 916. Thecla sancta est apud Deum, *ibid.* 483, *v.* 102.

Theclæ (sanctæ) monasterium in Seleucia ad quod confugit Gregorius, ut episcopatum devitet, IV, 212, *v.* 545.

Theclam mulierem pietate insignem, sacerdotis sororem ad patientiam hortatur Gregorius, III, 82. Vinum ab ea petit, iis qui ecclesiam construebant distribuendum, *ibid.* 83 Hanc forte a Castore repetit cum dominæ communis sororis nomine, *ibid.* 294. Theclam consolatur Gregorius de morte fratris sacerdotis, *ibid.* 302, etc. Dei ancilla et bonorum primitiæ Thecla, *ibid.* Eam invisit Gregorius, *ibid.* 303. Soli Deo consecratam laudat, *ibid.* 304. Illam iterum ob mortem fratris, et secutas inde vexationes, consolatur, *ibid.* 302, 304, 305, etc.

Themistius episcopus Adrianopolis testamento Gregorii subscribit, III, 333.

Themistius, rex sermonum, III, 39. Amphilochium illi commendat Gregorius, *ibid.* 333. Eruditione celeber, III, 57.

Theodorum Tyanensem ad patientiam hortatur Gregorius, III, 112, etc. Theodoro Philocaliam Origenis mittit Gregorius, *ibid.* 168. Eidem episcopo significat se ab Ecclesiæ Nazianzenæ gubernaculo secedere et hujus curam ipsi incumbere, *ibid.* 209, etc. Illum objurgat, nec ideo cessat Nicobuli filios commendans, *ibid.* 215, 216. Illi Amazoniam propinquam commendat, *ibid.* 217. Item et jus Eugeniæ ad hæreditatem obeundam, *ibid.* 218. Ei significat se dictæ in quemquam hominem sententiæ acquiescere, *ibid.* 219. Ad eum de juramento Gregorii Paspasini scribit, *ibid.* 220.

Theodoro episcopo (dubitatur an Tyanensi) excusat Gregorius suam a Nazianzena Ecclesia secessionem, III, 244, 245, etc. Illius nunquam præsentia usus, sed forma solum et opinione illustratus, illum per litteras alloquitur, *ibid.* 244.

Theodoro (alteri) se Ecclesiæ Nazianzenæ curam suscepturum pollicetur Gregorius, III, 193.

Theodorum militem Modario exercitus præfecto commendat Gregorius, III, 189.

Theodorus. *Vide* Theodosius.

Theodosia fœminæ Chironis comparata, et Amphilochii germana soror, exemplar virtutum, a Gregorio proponitur Olympiadi, quam bonis moribus instruxerat, IV, 483, *v.* 97.

Theodosius, vel Theodorus, cui Gregorius de matrimonio ejus filiæ cum Euphemio suo cognato gratulatur, III, 311.

Theodosium (incertum an idem sit) venerabilem Nemesio commendat Gregorius, ne patrio solo migrare relictis orphanis cogatur, III, 270.

Theodosius episcopus Idæ Gregorii testamento subscribit, III, 333.

Theodosium notarium suum testamento manumittit Gregorius, et illi donat aureos quinque, III, 332.

Theodosius imperator. Hunc adit Maximus et expellitur, IV, 227, 228. Theodosius, oppressis barbaris, Constantinopolim venit, vir bonus, quod ad religionem pertinet, qui simplex vulgus continere posset, IV, 237, *v.* 1278, etc. Gregorium honorifice excipit, *ibid.* 238, *v.* 1305, etc. Ejus ad Gregorium verba, *ibid. v.* 1311, 1312. Theodosium adit Gregorius, ab sede abdicatus, *ibid.* 258, *v.* 1871, etc. Theodosius postulatam abeundi gratiam illi concedit, *ibid. v.* 1881 *et seqq.*

Theodulus presbyter, sub Valentis

Ariani persecutione, mediis in fluctibus igne consumptus, II, 14.

THEODULUS episcopus Apamæ testamento Gregorii subscribit, III, 331.

THEODULO condiacono munuscula cum viginti aureis in testamento relinquit Gregorius, III, 333.

THEOGNIUM monachum, qui in terra constitutum cœlestia jam attigit, Hellenio commendat Gregorius, IV, 432, *v.* 171 *et seqq.* Postremus ingressus longo priores intervallo præivit, *ibid.* *v.* 179, etc.

THEOGNIS. Ejus dictum, III, 24. et deliramenta, IV, 17, *v.* 393. Theognis. Alludit Gregorius ad hæc verba Theognidis : *Oportet eum qui inopiam fugit, in vastum mare se projicere, aut e præruptis scopulis se dare præcipitem,* IV, 698.

THEOGONIA Hesiodi, I, 169.

THEOLOGIA, per vitæ puritatem et mandatorum observationem acquirenda, I, 462. In quibus potissimum versari debeat, I, 42. Tres circa theologiam morbi, *ibid.* Sermonem de theologia habens, Moysi in montem ascendenti comparatus, II, 57. Impurus ac profanus ad audiendum de theologia sermonem non accedat, *ibid.* Theologiæ tractandæ superflua et fucata ratio, primis Ecclesiæ temporibus, Ecclesiæ aditu arcebatur, I, 474. Is ordo in ea tenendus, ut nec repente omnia in lucem proferamus, nec in finem usque occultemus, II, 160. Oratio de theologia non ea mente audienda, ut verbum inde rapiatur et sana doctrina obtrectationibus et calumniis discerpatur, *ibid.* 58. Qui ita affectus est, malæ bestiæ ad montem accedere prohibitæ comparatus, *ibid.*

THEOLOGICA scientia pastori maxime necessaria, I, 42.

THEOLOGUS, quis apud nos præstantissimus censeatur, II, 131. Theologum quam maxime purum esse necesse est, *ibid.* 53. Theologos electione ac suffragio effectos aspernatur Gregorius, I, 452. Theologi ethnici Spiritum sanctum, ut Gregorio videtur, per imaginem quamdam conceperunt, II, 141.

THEOPHANIA et natalitia Domini, duo nomina uni eidemque festo imposita, II, 261. Primum, quod eo die Deus apparuerit ; secundum, quod natus sit, *ibid.*

THEOPHILO puero manumisso relinquit in testamento Gregorius aureos quinque, III, 332.

THEORIA, quid, IV, 150, *v.* 130.

THEOSEBIA, Magni Basilii et sancti Gregorii Nysseni soror, in cœlestia domicilia tanquam areæ acervus tempestive devectus recondita, III, 265. Ecclesiæ decus, Christi ornamentum, fœminarum fiducia, *ibid.* Animi immortales columnæ, in quibus Theosebiæ memoria vigebit, *ibid.* Beatæ illius fœminæ memoriam pro deliciis habet Gregorius, *ibid.* 266. Dicitur Gregorii magni compar, id est, diaconissa, columen fœminarum piarum, IV, 559, *carmen* CXXIII, *v.* 1 *et seqq.*

THEOTECNUM injuria affectum ad patientiam Gregorius hortatur, III, 116, etc. Ne baptismi gratiam recens acceptam cruore contaminet, auctor est, *ibid.* 117.

THEOTECNUS diaconus. Incertum an idem sit ac superior, III, 137. Dicitur Martyrum sacerdos, *ibid.* 138. Illum ab exactoribus Nazianzenis vexatum defendit Gregorius, *ibid.* 137.

THESAURI absconditi parabola, III, 392, *carmen* XXIV, *v.* 6, 7 ; 394, *carmen* XXVII, *v.* 23.

THESPESIUS grammaticus, gemente Attica, tumulatur, IV, 515, *carmen* IV.

THESSALA equa, principem inter ejusdem generis animalia locum obtinens, I, 167.

THOMAS, postquam vidit, ut a nobis imitandus, II, 499. Item in attrectatione verbi, II, 335. Thomas, Indiæ apostolus, *ibid.* 205.

THRACES, superstitiosæ initiationis inventores, I, 164.

THRACIA a Gothis populata, II, 198. *Vide* BARBARI.

THRONI ecclesiastici, non digniorum, sed plerumque potentiorum erant, II, 419.

THUCYDIDIS linguam et otium optat Gregorius, ut Juliani facinora describere possit, I, 152.

THYMIAMA compositionis imitari non omnibus licitum erat, I, 72.

TIBERINA, Gregorii secessus, III, 4. Locus luti et hyemis incommodis expositus, *ibid.*

TIGRIS ad ferrum jubam arrigit, IV, 46, *v.* 15, etc.

TIMERE. Quæ quisque ut jamjam perpessurus timet, hæc passus est, etiamsi non patiatur, I, 207. Hoc unum timeamus, ne quid magis quam Deum timeamus, *ibid.* 291.

TIMIDITAS, nimiæ audacitati præponenda, II, 184.

Timiditas est quædam animi contractio in rebus audendis, IV, 147, *v.* 56.

TIMOR, principium sapientiæ, II, 281. Velut primum quoddam incunabulum, I, 469. Ubi timor, illic quoque mandatorum observatio, II, 281. Timoris rudimenta, ad contemplationem assurgere volenti necessaria, *ibid.* Qui timore perculsi, vel aliis de causis, Arianæ fraudis auctoribus scienter manus dederunt, minus excusabiles quam qui ex ignorantia iisdem assensum præbuerunt, I, 484.

Timores prudentibus viris valde commodi et salutares, III, 34. Non est a Deo timor qui mentes compede nectit, *ibid.* 441, *v.* 59. Timor Dei omnium bonorum magister, *ibid.* 481, *v.* 161, 162. Timor sæpe salutis initium, IV, 10, *v.* 172. Timor perpetuus, perpetua pœna, *ibid.* 28, *v.* 722, 723.

TIMOTHEUS : ad eum scripta Pauli Epistola leges continet, quibus futuri Ecclesiæ antistites informantur, I, 472.

TIMOTHEUM laudat Gregorius, et illum incitat ut viriliter pro Trinitate decertet, III, 221, etc. Illum nescio quam calamitatem minime philosophico animo ferentem objurgat et erigit, *ibid.* 223, etc. Eum ad familiares libros redire hortatur, *ibid.* Illum haud parum profecisse asserit, eo quod pudorem senserit doloris loco, *ibid.* 225. Luculentas et ambitiosas, ac nonnihil etiam aculeatas litteras ad Gregorium scripserat, *ibid.*

TIRONIBUS perfecta doctrina non est tempestiva, III, 345, *v.* 19, 20.

TITANES et gigantes, nominibus simul ac rebus horrendi, I, 169.

TITUS, Silvano et Timotheo tertius accedens, I, 286.

TITYS cruciatus, I, 209.

TONITRUA firmat Deus, quo sensu, II, 125. Variæ atque inextricabiles de tonitruis quæstiones, II, 86. Tonitruum Semelæ, *ibid.* 278.

TORPEDINEM tangere, IV, 236. *Vide* ANIMA.

TRADITIONIS divinæ non scriptæ argumenta. De non scriptis dogmatibus disseremus, II, 147. Scriptura quænam non dicit, quæ tamen ex ea colliguntur, *ibid.* 156.

TRAGELAPHUS : vox inanis ex Gregorio ; juxta alios, animal ex hirco et cervo conflatum, II, 10. Tragelaphi, *ibid.* 143.

TRAGOEDIARUM, quas pertulit Athanasius, initium et causæ, I, 475.

TRAJANI prudentia et animi magnitudo admirationi esse solent, I, 185.

TRANSFIGURATIO Christi. Apostoli pene in ea obcæcati, *ibid.* Non omnes ad hoc miraculum admissi, II, 182.

Transfiguratur Christus, III, 388, *v.* 23, 24 ; 389, *carmen* XXI, *v.* 13 ; 390, *carmen* XXII, *v.* 12.

TRAPEZITÆ Christianis imitandi, IV, 34, *v.* 874 *et seqq.*

TRES in nomine Domini congregati, plures apud Deum censentur quam multi Divinitatem abnegantes, II, 371.

TRIAS. *Vide* TRINITAS.

TRIBUNAL internum, quod nemo effugere potest, II, 236. Si solum ob oculos propositum habentes, rectum vitæ iter teneamus, *ibid.* Ultimo die unum et postremum ac formidabile tribunal erit, I, 369. Magis etiam justum quam formidabile, *ibid.* Tribunalia futuræ vitæ, quibus hujus vitæ impunitas impios tradit, *ibid.* 368.

TRIBUS sacerdotalis et regalis apud Hebræos aliquando miscebantur, IV, 384, *v.* 44, 45.

TRIBUTUM hominibus parit superbiam, IV, 166, *v.* 148, etc. Tributum ipse Christus solvit, præbens servitutis solatium, IV, 438, *v.* 339, 340. Tributorum libra, a Deo commissa, sit æquabilis, *ibid.* 440, *v.* 5, 6.

Tributa : nihil eis in divina condemnatione gravius, I, 449. Tributorum exactores Christum descriptionis tempore natum intueantur, *ibid.* 447.

TRIDEITÆ. *Vide* MACEDONIANI.

TRIGÆ anima comparatur. *Vide* ANIMA.

TRINITAS, Pater, Filius ac Spiritus sanctus ; Deus unusquisque, si separatim consideretur propter consubstantialitatem ; Deus tria hæc propter monar-

chiam, II, 338. Perfecta ex tribus perfectis Trinitas agnoscenda, quare, I, 519. Trinitas non inæqualium rerum enumeratio est, sed æqualium et honore parium complexio, *ibid.* 221. Binarium in ea separatum, quare, *ibid.* 519. Deum dicens Theologus Patrem et Filium et Spiritum sanctum dicit, II, 265. Gregorii de Trinitate disserentis linguam superat id quod cogitat ac dicit, I, 460. Deus in tribus maxime consistit, in Patre, Filio, et Spiritu sancto, II, 218. Natura divina, ut magis singularis quam ea quæ in divisionem cadunt, ita et copiosior iis quæ prorsus singularia sunt, *ibid.* Sine personarum trinitate deitas imperfecta, imo nulla, *ibid.* 140. In Trinitate una eamdemque divinitatis motio et voluntas, I, 457. Unitas in Trinitate consistens Pater et Filius et Spiritus sanctus, II, 93.

Erat lux vera Pater, erat lux vera Filius, erat lux vera alius Paracletus, II, 140. Sed unum erat, lux vera, Deus unus, *ibid.* Compendiaria et simplex Trinitatis confessio, hæc est : Ex luce Patre lucem Filium in luce Spiritu sancto percipimus, *ibid.* Aliæ Trinitatis confessiones, II, 171, 210, 218. Trinitas Deus unus est, et esse.

Creditur, non minus propter concordiam quam propter identitatem essentiæ personarum, I, 226. Nomen unum, Patri et Filio et Spiritui sancto commune, deitas, II, 341.

Deus triplex lumen, quantum ad hypostases sive personas; unum autem, quantum ad substantiæ sive divinitatis rationem, II, 284. Pater, Filius et Spiritus sanctus unum quoad essentiam, ac divisionis omnis expertem adorationem; tria quantum ad hypostases sive personas, *ibid.* 378. Ingenitus, et genitus, et procedens dici possunt, *ibid.* 379. Adoramus Patrem et Filium et Spiritum sanctum in Filio Patrem, in Spiritu Filium cognoscentes, I, 233. Nec tria tanquam unum accipientes, et tria unum esse credentes, *ibid.* Unum enim sunt, non personæ sed divinitatis ratione, *ibid.*

Inconfusa trium personarum distinctio in una divinitatis natura conservatur, II, 144. Filius non est Pater, sed est id quod Pater ; Spiritus sanctus non est Filius, sed est id quod Filius, *ibid.* Tria hæc unum, si divinitatem spectes; et unum tria, si proprietatum ratio habeatur; quare unum tria, II, 145. Naturam deitatis in tribus subsistentem, ipsam secum concordem ; vitas et vitam, lumina et lumen, Deum unumquodque, si separatim consideretur, agnoscamus; Deum rursus hæc tria, I, 521. Tres personæ sanctissimæ Trinitatis absque commixtione, aut resolutione, aut confusione intelligendæ, I, 457. Divinas tres personas in numerum unum contrahere, impius error, *ibid.* 475. Unitas personæ cur a Trinitate removenda, *ibid.* 519. Patri essentia non ita tribuenda, ut Filium et Spiritum sanctum par se subsistere negemus, II, 164. Pater, Filius et Spiritus sanctus a Græcis dicuntur *tria,* supple *prosopa*, a Latinis *tres*, supple *personæ*, vel subsistentiæ, *ibid.* 422. In personarum divinarum proprietatibus nulla confusio, *ibid.* 163. Hæ particulæ, *ex quo, per quem* et *in quo,* non naturas secant, sed unius et inconfusæ naturæ proprietates exprimunt, *ibid.* 284. Deum unum retinere necesse est, et tres personas confiteri, atque cum sua quamque proprietate, I, 43.

Trinitatis personarum proprietates, II, 422. Pater genitor et productor, citra tamen ullam passionem ac tempus, atque incorporeo modo, *ibid.* 93. Filius, soboles; Spiritus sanctus, processio, *ibid.* Ingenitum et genitum inducimus, et ex Patre procedentem, *ibid.* 94. Hoc Patri et Filio et Spiritui sancto commune est, quod minime creati sunt atque ipsa divinitas; hoc autem Filio et Spiritui sancto, quod uterque eorum ex Patre est; at vero Patris proprietas hæc est, quod ingenitus sit; Filii quod genitus; Spiritus sancti, quod procedat, *ibid.* 21. Sic instituendi Christiani, ut unum ingenitum agnoscant, hoc est, Patrem, unum item genitum Dominum, Filium videlicet, qui Deus quidem appellatur, cum de Deo separatim sermo habetur, Dominus autem quando cum Patre nominatur ; unum denique Spiritum sanctum a Patre procedentem, Deum quoque ipsum, *ibid.* 20. Nec Patri principium tribuamus, ne quid primo prius inducamus ; nec Filium et Spiritum sanctum principii expertes esse astruamus, ne Patri quod ipsi proprium

est adimamus, *ibid.* Illi et principio minime carent, *ibid.* Quantum ad causam, principio non carent, ex Deo enim sunt, licet non post ipsum : quantum ad tempus, principii sunt expertes, *ibid.* Filius ne dicatur ingenitus, *ibid.* Ne Spiritum sanctum Filium dicamus, *ibid.*

Filius et Spiritus sanctus singularitatem habent; ille filiationis, hic processionis, *ibid.* 20. Filius et Spiritus sanctus nec principii expertes dicendi, nec ad alterum a Deo Patre principium referendi, I, 518. Pater, Pater est, et principii expers; Filius, Filius est, ac non principii expers, ex Patre siquidem; Spiritus sanctus, vere Spiritus est, procedens quidem ex Patre, non tamen filiationis modo, ut nec generationis, verum processionis, II, 285.

Trinitatis personarum proprietates non anxius inquirendæ, II, 185. Spiritus sancti processio tam inexplicabilis, quam Patris ingenitura, et Filii generatio, *ibid.* 144. Hæc explicare quisquis aggreditur delirat, *ibid.* Quam relationem atque ordinem inter se habeant, Trinitati ipsi soli, ac purgata mente hominibus relinquatur, I, 521. Nos unam et eamdem deitatis naturam teneamus quæ ex principii experte, ex generatione et processione agnoscitur, *ibid.* Personæ divinæ non minus ob relationem quam inter se habent laudandæ, quam si unaquæque per se privatim accepta et intellecta esset, *ibid.* 519.

Trinitatis conjunctio et condeitas, II, 457. Filius et Spiritus sanctus Patri coæterni, *ibid.* 94. Quantum ad tempus, principii expertes, *ibid.* In Trinitate nihil servum est, nec creatum, nec adventitium, *ibid.* 338.

Nomina cuique personæ propria explicantur, II, 133. Principii experti nomen Pater; principio, Filius; ei autem quod cum principio est, Spiritus sanctus, *ibid.* 377. Principii expertem esse, principium esse, cum principio esse, non natura Dei sunt, sed circa naturam, considerantur, *ibid.* Deus Pater, Deus Filius, Deus Spiritus sanctus, tres proprietates, una divinitas, nec gloria, nec honore, nec regno divisa, II, 160. Deitatis principium et ea quæ a principio manant pari honore prosequenda; quia nec tempore, nec natura, nec cultu et veneratione distincta; unum divisim existentia, et conjunctim divisa, I, 43. Inter Filium et Patrem nihil peculiare, quia communia omnia, II, 124.

Trinitas in unitate, et unitas in Trinitate adoranda, II, 22. Sanctissimæ Trinitatis personæ adorandæ, I, 456. Unitas in Trinitate adorata; et Trinitas in unitatem collecta, tota adoranda, *ibid.* 233. In adoranda Trinitate nihil supercolendum aut subcolendum, *ibid.* 507. Quibus verbis Eunomius perstringitur, *ibid.* Una hæc pietatis regula proposita est, ut Patrem et Filium et Spiritum sanctum, unam in tribus personis deitatem et potentiam adoremus, *ibid.* In Filio Pater, in Spiritu sancto Filius adorandus, II, 542. Nulla Trinitatis persona sine aliis vult honorari, *ibid.* 255.

In confitenda Trinitate tritheiæ crimen a Macedonianis objectum, minime timendum erat; cum ipsi quoque, eadem ratione, in ditheiæ periculo versarentur, II, 21. Non tria in deitate principia constituenda more Gentilium, qui deorum multitudinem induxerunt; nec rursus unum Judaïco more statuendum; quod nempe invidum sit et imbecillum utpote similem sibi personam habere nolens, aut producere non valens, *ibid.* 20.

Tria nomina et tres personas unius esse essentiæ, unius majestatis atque potentiæ credimus, II, 301. Hinc tres personas credimus, II, 149. In deitate nihil eorum reperitur quæ dividuis rebus contingunt, *ibid.* Divinitas in tribus dividuis individua, velut in tribus solibus una lux, *ibid.* Divinitatem aspicienti, unum est quod oculis mentis observatur; si ea spectemus in quibus est divinitas, tria sunt quæ adorantur, *ibid.* 150. In Trinitate quælibet persona unitatem deitatis habet, tam alterius personæ, quam sui ipsius respectu, propter essentiæ identitatem, *ibid.* 151. Multa de Filio et Spiritu sancto hæresis capita referuntur et confutantur, II, 219.

Trinitas nulli rerum inferarum comparari potest, II, 163. Variæ imagines quibus eam adumbrare tentatum est, *ibid.* Quis imaginum illarum usus, *ibid.* 165. Trinitas margaritæ undique sibi simili et æque fulgenti comparata, *ibid.* 255. Ex eo quod nobis inest, mente, ser-

mone ac spiritu intelligitur, quantum quidem ex parvis maxima conjicere possumus; quandoquidem nulla imago veritatem assequi potest, I, 521.

Trinitatis lumen non subito, sed tacitis accessionibus, atque e claritate in claritatem progressionibus illuxit, II, 159. Vetus Testamentum Deum Patrem aperte, Filium obscurius prædicabat : Novum perspicue Filium ostendit, et Spiritus sancti divinitatem subobscure quodammodo indicavit, *ibid.* Verum Spiritus sanctus, post ascensionem Christi, sese nobis aperte declaravit, *ibid.* *Vide* SPIRITUS SANCTUS. Trinitas concordiæ principium, I, 509. *Vide* CONCORDIA.

Trinitatis opus fuit, quod Catholici de Antiocheno episcopo dissidentes ad concordiam revocarentur, I, 523. Trinitas, longanimis est; quod eos, a quibus scinditur, toleret; omnibus aliquando, vel per illuminationem vel per pœnam agnoscenda, *ibid.* Trinitatis cultor ac sincerus præco Gregorius, *ibid.* Gregorii Thaumaturgi de Trinitate confessio, II, 160.

Trinitas unus Deus, III, 401, *carmen* XXXI, *v.* 3; 402, *carmen* XXXII, *v.* 5, 6. Trias unicum lumen, IV, 261, *v.* 1948. Trinitas indivisa, III, 347, *v.* 71 *et seqq.* In Trinitate monarchia est, non polyarchia, *ibid.* 348, *v.* 79, 80; 40, *carmen* XXX, *v.* 25, 26. Trinitas una, et trina unitas, *ibid.* 216, *v.* 658, 659. Trinitas, una in tribus luminibus gloria, *ibid.* 311, *v.* 36. Trinitas in unum colligata, *ibid.* 342, *v.* 78. Purum lumen coïens in unum, *ibid.* 413, *carmen* LXXXV, 14; 425, *carmen* XCIX. Splendor æqualiter lucens, *ibid.* 414, *carmen* LXXXVII, *v.* 16. Trinitas trilucida, *ibid.* 425, *carmen* XCIX, *v.* 2. Divinitas uno cultu adoranda, unum lumen in tribus æqualibus splendoribus, *ibid.* 460, *v.* 87, 88. In Trinitate una natura, immensa, increata, expers temporis, bona, libera, pariter colenda, unus Deus in tribus luminibus mundum gubernans, III, 346, *v.* 41. Ex unitate trias, et ex triade unitas, *ibid.* 347, *v.* 60. Triadis unum robur, una mens, una gloria, unum imperium, *ibid.* 348, *v.* 87, 88.

Trinitatis tres personæ, IV, 350, *carmen* XXXVIII, *v.* 5 *et seqq.* Trinitas personis distincta, unitas natura, *ibid.* 506, *v.* 193, etc. In Trinitate alius atque alius, non aliud atque aliud, ne vel personas confundamus, vel distinguamus substantiam, III, 145. Una Patris et Filii et Spiritus sancti agnoscenda divinitas, *ibid.* 154. Patris, et Filii, et Spiritus sancti rectius dicitur essentia, quam natura, *ibid.* 323. Simplex-ne est an composita? *ibid.* 324. Divina et simplex Dei essentia individua et unius modi est, III, 326. Tres personæ nunquam separatæ, *ibid.* 327, 347, *v.* 71. Ut inter mentem, et cogitationem, et animam nulla est sectio, sic neque inter Patrem et Filium et Spiritum sanctum, III, 326. Quod evolvitur exemplo solis et radii, *ibid.* Et exemplo duorum fluminum ex uno fonte manantium, *ibid.* 327. Non tamen puram Trinitatis ideam dare possunt exempla rivi, aut facis, aut sermonis, aut fulguris, *ibid.* 347, *v.* 61. Trinitas conjuncta est absque confusione, distincta absque sectione, IV, 507, *v.* 211, 212.

Trinitatis confessio, IV, 37, *v.* 988. Ejusdem doctrina fidelis, *ibid.* 184, *v.* 622. Trinitatis germana adoratio, thesaurus immutabilis et invidiæ expers, III, 139. Trias antiquæ fidei fons, IV, 252, *v.* 1704, 1705. Trinitatis gloriam decantant animæ cœlestes, *ibid.* 351, *v.* 23, 24. Trinitatem non colendam asserit Arius, *ibid.* 213, *v.* 579. Maxime tamen est colenda, *ibid.* 131, *v.* 61. Nequidem Trinitas hominum linguas effugit, *ibid.* 44, *v.* 119. Trinitatis glorificatio, *ibid.* 401, *carmen* XXXI, *v.* 1 *et seqq.*; 403, *v.* 45 *et seqq.* Ejusdem invocatio, III, 465, *v.* 684, etc. A Trinitate, quam prædicans comparavit invidiam, salutem petit Gregorius, *ibid.* 191, *carmen* VIII, *v.* 1, 2. Hanc iterum orat, *ibid.* 377, *v.* 313.

Trinitas prima virgo, III, 410, *v.* 20. Ejus natura pura, *ibid.* *v.* 29, 30; 488, *v.* 68.

TRIPTOLEMUS, Celei Eleusinæ regis filius, II. 278.

TRISTITIA est morsus cordis et confusio, IV, 148, *v.* 66.

TRITHEIÆ crimen, Catholicis ab hæreticis impactum, diluere cujus sit, II,

339. A Gregorio dissolutum, *ibid.* 148. *Vide* Eunomiani.

Trochus velut, a principio motus est mundus, III, 353, *v.* 4, 5.

Trojæ expugnatio, IV, 5, *v.* 34.

Troja : actum in ea puellæ regiæ sacrificium, I, 134. Hæc puella quænam, *ibid.* 135.

Trophonius, Thebanus vates, impostor, I, 129. Trophonii subterranea vaticinia, II, 279.

Trophonius cesset a fabulis, IV, 497, *v.* 286.

Turpe hoc solum est, malos affectus exsectos non habere, II, 257.

Turris Babel, III, 427, *v.* 448.

Turtur, conjuge viduata, alium non admittit maritum, IV, 459, *v.* 536.

Tympana in Christianorum festis non adhibenda, I, 206.

Typhæus fabulosus, IV, 578, *carmen* XLIII, *v.* 1.

Typhæus nomen est gigantis qui cum Jovem de regio solio deturbare conaretur, fulmine ab eo interemptus est, IV, 757.

Tyrannis, quid sit, II, 317. Tyrannis Samiorum, I, 191. Tyrannis Lydiorum a Gyge occupata, II, 413. Tyrannidem in divinis disputationibus sibi vindicare non licet, *ibid.* 184.

Tyrannis. Censet Gregorius tyrannide invectam esse distinctionem inter ingenuos et servos ex eadem terra natos, sive e terra, sive Deo natos, et nomen duplex impositum, ac postea legem improbam subsecutam esse, IV, 712. Hæc distinctio peccati originalis est sequela ; neque invaluisset si protoparens noster suam primigenam servasset justitiam, quemadmodum in sede beatorum locum non habebit, *ibid.*

Tyrannus et Pharas invisibilis, II, 489. Tyrannus occultus, aurum, *ibid.* 214.

Tyranni tragici : quid hoc nomine Diogenes intellexerit, I, 137.

Tyrii, purpuræ inventores, I, 164.

Tyrrhenicæ tubæ, III, 18.

Tyrus Phœniciæ metropolis nunquam litterarum studiis floruit, sed tantum conchylii et purpuræ commercio, IV, 747.

U

Ulceribus Ægyptii torquentur, III, 380, *carmen* XIV, *v.* 8.

Ultio. Ultionis aliquid quandoque Deus peccantibus reservat, ne, si omnino ignoscat, benignitate deteriores fiant, I, 416.

Ultio. Contra desiderium ultionis remedium, exemplum Christi, IV, 142, *v.* 161.

Ulyssis virtutis laus, IV, 18, *v.* 401 *et seqq.* Ulysses accipit eloquentiam, remedium a Mercurio, *ibid.* 474, *v.* 196, etc. Ulysses eloquentia sibi venerationem conciliat, *ibid. v.* 208, etc.

Umbras tenere, proverbium, II, 370.

Umbra nihil est imbecillius, IV, 235, *v.* 1245.

Unctio, baptismi nomen, quare, II, 298. Unctio humanitatis Christi in eo posita est, quod fuerit divinitate delibutus, *ibid.* 116.

Ungendus Christus funebribus unguentis, II, 499.

Unguentum sacerdotale, I, 297. Unguentum in Christianorum festivitatibus adhibendum, sacerdotale et regium est, *ibid.* 206. Magni unguentarii arte confectum, ac pro nobis fusum, *ibid.*

Unguentorum infusiones a Christianis et piis viris ad gynæcea remissæ, I, 249.

Unguenti fragrantia odorem iis, quibus commixta est, communicat, IV, 494, *v.* 224, 225. Sordibus non inquinatur, *ibid.* 226, 227.

Unigenitus: cur nomen illud Filio Dei attributum, ii, 133.

Unio intima cum Deo monachis familiarissima, iv, 427, *v*. 45.

Unitas, id est, virginitas, angelicæ imago gloriæ, iv, 570, *carmen* XX, *v*. 3.

Unitas in Trinitate adorata, i, 233. *Vide* Trinitas. Unitas spiritus in vinculo pacis, legis et Prophetarum mysterium est seu caput, *ibid*. 527.

Urbes maritimæ necessariis rebus affluunt, quare, ii, 426.

Urbes extruere, quam laborantes delere honestius, iii, 196. Urbes perfugii homicidis dispositæ in lege veteri, iv, 293, *v*. 59.

Ursa per aëra incedens, et sedens ut judex, iii, 462, *v*. 628. Ursi ad ferrum jubar arrigunt, iv, 46, *v*. 15. In ursam aliquando et in serpentem, relicto leone incurrimus, *ibid*. 183, *v*. 616.

Ursi vellet Gregorius frui charitate, sed importunitatis notam subire timet, iv, 308.

Usura et fœnus terram contaminant, i, 378.

Uter clausus musto effervescit, iv, 222, *v*. 848.

Utilitas. Privatæ utilitatis cum publicis commodis conjunctam habere rationem perfectissimorum atque sapientissimorum est, ii, 8. Quidam ex priscis viris ad publicam utilitatem divino beneficio concessi, ii, 404.

Uvæ seminaturæ pulchra descriptio, iv, 307, *v*. 41.

Uxore bona nihil melius, mala nihil pejus, i, 401. *Vide* Mulier.

Uxor et liberi magna commiserationis pignora, iii, 161. Uxori vir est vinculum, *ibid*. 456, *v*. 476. Uxor honoratum pondus, iv, 458, *v*. 46, 47. Uxor Deum primum, deinde virum debet venerari ac diligere, *ibid*. 479, *v*. 12 *et seqq*.

V

Vaccæ pro vitulis cura, iv, 456, 457, *v*. 6-15, *et* 466, *v*. 30.

Valens imperator, auri amantissimus, et Christi inimicissimus, ii, 224. Post Apostatam, non quidem apostata, sed nihilo melior Christianus, *ibid*. 367. Qualis persecutio ejus; quo animo expeditionem in Catholicos susceperit, *ibid*. 422. Hæc expeditio, barbarica, incursio animas subvertens, *ibid*. 423. Juliani Apostatæ persecutione acerbior, ii, 14. Prima Valentis certamina in orthodoxos, *ibid*. 435. Eorum commemoratio lacrymas movet, *ibid*. Gregorius senior ei obsistit, i, 430. Valens, Basilio episcopatum gerente, Cæsaream iterum venit, ii, 434. Quas cogitationes tunc animo volveret, *ibid*. Ejus cum Xerxe Persarum rege similitudo, *ibid*.

Valentis in Cæsarienses et in Basilium expeditio, ii, 436. Temporis illius certamina, insultus, pollicitationes, minæ, *ibid*. 435. Valens audita Modesti relatione qua se victum a Basilio fatebatur, ipse vincitur, et Basilio vim inferri vetat, *ibid*. 439. Mutationem tamen erubescit ferro similis, quod igni emollitum ferri naturam retinet, *ibid*. 440. Solemnitatis, in qua vertigine correptus est, elegans et magnifica descriptio, *ibid*. Rursus in Ecclesiam se confert, et Basilium Dei voce loquentem audit, *ibid*. 441. Hæc prima rerum in meliorem statum compositio, *ibid*. Valens filio ægrotante Basilium accessit, *ibid*. Non tamen incolumem recipit, quod Arianis simul credens salsam aquam dulci admisceat, *ibid*. Valentis aquæductus urbem Constantinopolim mediam intersecans, *ibid*. 202.

Valens imperator Nicomediæ octoginta presbyteros navi impositos in medio mari crudeliter exussit, ii, 511.

Valentinianum ne mulcta afficiat, sed ejus calamitati ferat opem, Neme-

sium rogat Gregorius, III, 267, etc. Illum objurgat quod adductis in suam viciniam fœminis, ipsum abscedere coëgerit, *ibid.* 278. Ut caste vivat, precatur, *ibid.*

VALENTINUS, Dei Hermaphroditi introductor, II, 144. Aliæ ejus fabulæ, *ibid.* Valentini Æones, *ibid.* 210.

Valentinus male perdendus qui iambos expuit, unde succenset Eudoxius rhetor, III, 235.

VALERIANUS imperator a Persis oppressus, I, 185.

VALETUDINIS cura et corporis infirmitas non leve ad philosophiam pondus habet juxta Platonem, III, 238.

VANITAS rerum humanarum, IV, 158.

VASA aurea et argentea ab Ægyptiis commodato etiamnum petenda, cur et quomodo, II, 495.

VATICINIA subterranea, II, 279.

VECTIGAL a Christo penditur, cum exigentium rex esset, II, 111.

VEHICULUM Dei hoc est, Cherubim, II, 75.

VELLE bonum divino auxilio indiget, II, 252. A Deo est, *ibid.*

Velle aliquid magnam ad fallendum vim habet, III, 312.

VELUM templi scissum in morte Christi, III, 388, *v.* 34.

VENALES animæ cum caduco quæstu salutem suam commutantes, I, 103.

VENATRIX dea, II, 400.

VENIA Dei beneficio et gratia concessa, quam diligenter conservanda, II, 331.

Veniam venia nobis comparare debemus, III, 114, 117.

VENTER acerbus quidam ac detestabilis dominus, malorum omnium parens, I, 175. Ad crassum vulgus abjicitur ab iis qui christianam paupertatem colunt, *ibid.* Qua ratione per baptismum sanctificandus, II, 336. Venter, juxta allegoriæ leges, anima vocatur, I, 282.

Ventris exquisita ingluvies, IV, 24, *v.* 589, etc. Ventris crassities obstruit subtilitatem mentis, *ibid.* 133, *v.* 35. Ventris petulantiam reprimit cibi parcitas, *ibid.* 282, *v.* 592, 593. Ventri claustrum imponendum, *ibid.* 371, *v.* 125. *Vide* GULA.

VENTILABRUM in Scriptura, purgationem significat, II, 288.

VENTRILOQUI, quinam ab Isaïa dicti, I, 48. Ventriloquorum signa, laudibus ab Ethnicis elata, *ibid.* 197. Ventriloqua Samuelem trahit, aut trahere videtur, *ibid.* 126.

VENTUM creare Deus dicitur, quo sensu, II, 125. Qua ventorum promptuaria? *ibid.* 85.

VENUS. Veneris meretricia mysteria, II, 278.

Venus. Venerem Ethnici vocarunt libidinem, ut vitia sua prætextu divinitatis colerent, IV, 32, *v.* 831.

VENUSTAS decora, quam habet natura, IV, 272, *v.* 299, 300.

VER non facit una hirundo, III, 484, *v.* 242, 243.

Ver post hyemis tristitiam dulcius, Sanctorum ab inordinata vivendi consuetudine conversorum imago, I, 529. Aliæ ejusdem generis comparationes, *ibid.* Veris amœnitates ad Encæniorum festum concurrentes, II, 478. Elegans earum descriptio, *ibid.*

VERBUM Filii Dei nomen, quare, 554. Verbum omnium artifex, rerumque nostrarum arbiter ac moderator, I, 180. Rerum omnium concinnator, II, 173. Cum Deus Angelos primum cogitavit, illa cogitatio opus erat quod verbo conficiebatur, II, 266. Verbi divini sola cogitatio, vel solus sermo, confectum opus repræsentat, II, 473. Verbum breviatum quid, *ibid.* 45. Verbum in incarnatione cracescit, *ibid.* 261. Secundum consortium nobiscum iniit, et quidem priori longe admirabilius, *ibid.* 270. Vox Verbi quam fortis ad suscitandum Lazarum, et peccatores ad vitam revocandos, *ibid.* 330. Qualia nunc Verbum a Sabellianis et Arianis patiatur, *ibid.* 502. Indignis formidolosum, piis ac rite præparatis accessibile, piis ac rite præparatis accessibile, *ibid.* 282.

VERBUM. Verbi prædicatio, primum pastoris munus, I, 41. Universalem scientiam postulat, *ibid.* In verbis cavenda celeritas, II, 185. Salutem nostram non in verbis potius quam in rebus consistere, *ibid.* 458. Mens quæ sensa sua verbis exprimere nequit, cui comparata, *ibid.* 406.

Verbum. Verbum æternum coævum Patri, III, 374, *v*. 13, etc. Verbum pari honore venerandum, ac Pater, *ibid.* 377, *carmen* XI, *v*. 1, 2. Verbum incarnatum pari honore venerandum, ac Verbum non incarnatum, *ibid. v*. 3, 4. Verbum Dei Filius et Deus, *ibid.* 400, *carmen* XXX, *v*. 17; 403, *carmen* XXXIII, *v*. 3. Æquale parenti, *ibid. carmen* XXX, *v*. 18, 19. Verbum Dei lumen ex lumine, *ibid.* 402, *v*. 2, 3. Verbum ex principio principium imago Patris cui et æquale est, IV, 185, *v*. 5. Verbi divinitatem et perfectiones exaltat Gregorius, *ibid.* 350, *carmen* XXXVIII, *v*. 5. Verbum mortalibus mixtum ut nos Deo misceat, III, 377, *carmen* XI, *v*. 7, 8. Verbum propriæ generationis auctor, *ibid.* 372, *v*. 66, 69. Verbum sublime mundi creator, *ibid.* 366, *v*. 55; 374, *v*. 14; 400, *v*. 16; 403, *v*. 16. A Verbo Dei mundi partus retectus, *ibid.* 351, *v*. 76. Ab eo divisi mundus angelicus et humanus, *ibid.* 352, *v*. 86. Omnia ab eo reguntur, *ibid.* 354, *v*. 35; IV, 361, *v*. 18, 19; 497, *v*. 302, 303. A Verbo rerum rationes non ignotæ, III, 357, *v*. 34; 370, *v*. 6. Hoc sapientiæ Verbi, ut omnia instabilia sint, nempe ut amore stabilium flagremus, IV, 53, *v*. 29, 30. Verbum est præses Verbi, *ibid.* 151, *v*. 157.

Veriani filia a marito vult discedere, III, 200, 201. Veriano auctor est Gregorius ut divortium minime confirmet legibus christianis contrarium, *ibid.* Ejus discessioni manus dare recusat, *ibid.* 201, 202. Ejus filiæ propter pudorem a parentibus incussum credere non vult, utpote quæ non satis libera iis verba, marito autem lacrymas tribuat, *ibid.*

Veritas quare, II, 134. Inter hæreses media incedit, I, 456. In radios ejus mentis aciem non intendere miserum, etiamsi sententia fluant, *ibid.* 467. Aliud pro veritate, aliud de veritate disputare, II, 92. Veritas rerum omnium fortissima, I, 516. Veritas unum est, mendacium multiplex, II, 134. Veritas odio vel amore plerumque surripi solet, I, 22. Veritati nihil anteponendum, *ibid.* 537. Veritatis igniculus post primam Valentis persecutionem relictus, II, 436. Veritatis compones, quinam, I, 47.

Veritas, quid? IV, 150, *v*. 146. Veritate nil fortius, III, 217. Metuendum est, ne verborum lenocinio. Veritas convellatur, *ibid.* 219. Duæ de eadem re contrariæ doctrinæ nequeunt esse veræ, *ibid.* 276. Veritatem omnibus dominari dicit Sapiens, IV, 223, *v*. 869. Veritatem plures non curant, *ibid.* 493, *v*. 206, 207. Veritatis via arcta, de qua exorbitantes cadunt in præcipitium, *ibid.* 506, *v*. 200.

Vernaculus. *Vide* Abraham.

Versus ex diversis auctoribus desumpti, IV, 17, *v*. 367.

Versutia est morum perversitas, IV, 148, *v*. 64.

Versutus homo qualis, IV, 287, *v*. 739.

Vertigine laboranti terra movetur dum aliis fixa et stabilis est, I, 503. Ad eumdem nos quoque modum ob inimicitiam facile decipimur, *ibid.*

Vespæ pro tenera prole sollicitudo, IV, 457, *v*. 23; 467, *v*. 30.

Vesperus. *Vide* Hesperus *et* Lucifer.

Vestimentum. *Vide* Habitus.

Vestis candidæ gestatio in pervigilio Paschæ, II, 483. Vestis splendidæ sordes manifestiores sunt, *ibid.* 251. Hinc diaboli conatus ut puriores animas commaculet, *ibid.*

Vestitus. Modum quemdam ac decorum in vestitu tenendum esse, II, 49.

Vetus Adam, totus in baptismo sepultus, II, 288.

Vexillum labarum, cur apud Latinos ita vocatum, I, 132. A Juliano Apostata sublatum, *ibid.* Vexillorum Romanorum descriptio, *ibid.*

Via nomen Christo attributum, quare, II, 135. Via ad cœlum una est, eaque angusta, quare, *ibid.* 52. Argumentum inde petitum ad revincendam Eunomii loquacitatem, *ibid.* Via trita salutis quænam, *ibid.* 189. Via ad salutem multiplex, *ibid.* 195. Via media et regia, ea est qua virtus incedit, *ibid.* 378.

Via lata et facilis improborum bonorum vero prærupta, III, 427, *v*. 467. Via vitæ non una omnibus, IV, 470, *v*. 116.

Prima est lata, multorum vestigiis trita, et ducit ad Tartarum, *ibid. v*. 123, etc. Secunda est arcta, a paucis trita;

angusta est et ad cœlum ducit, *ibid.* 471, *v.* 128. Tertia quæ media est nec multum laboriosa et gloriosa mediam habet mercedem, *ibid.* 471, *v.* 134, etc. Viam latam sequuntur omnes mali, *ibid.* *v.* 138, etc. Viam bonam sequuntur quorum vita non est in terra, *ibid.* *v.* 144, etc. Tertiam vitæ viam tenet, qui contraxit matrimonium, et variis curis vitæ distractus se totum pietati dare non potest, *ibid.* 472, *v.* 154. Via veritatis arcta est, *ibid.* 506, *v.* 200. Via media tenenda est, *ibid.* *v.* 208.

VIATORIS in manus prædonum incidentis parabola, III, 393, *v.* 5, 6; 397, *v.* 75.

VICINI pravi septuplum in sinum suum recipientes, II, 348.

VICTIMA, quantum ad primam naturam immactabilis, et totius mundi nunquam intermoritura expiatio, Christus, II, 487. Victima prompta et alacris, atque ad cædem properans, Isaac, *ibid.* 460. Juliani imperatoris victimæ tam apertæ quam occultæ, I, 197. Futurorum præsensio ex victimarum incisione a Magis introducta, II, 279.

VICTIMARIUS, nomen Juliano Apostatæ inditum, I, 140.

VICTORIA non pugnantium, II, 252. Sed Dei est victoriam afferre, et incolumem scapham ad portum ducere, *ibid.* Victoria. *Vide* ATHLETÆ.

VICTOREM laudans Gregorius eum adhortatur, ut ad extinguendum Ecclesiæ conflagrantis incendium se accingat, III, 186. Eidem Hyperechim commendat, *ibid.*

VIDUA ad sacram mensam confugiens a Basilio Magno defenditur, II, 443. Viduæ minuta duo, a Domino accepta, I, 302. Viduæ Sarephtanæ filius vitæ redditus, II, 349. Viduæ juvenes a matrimonio non arcendæ, *ibid.* 292.

Viduam fontibus olei a creditoribus liberat Elysæus, III, 381, *v.* 19, 20.

Viduæ impensius efflagitantis parabola, III, 393, *carmen* XXVI, *v.* 19; 397, *v.* 94, 95.

VIGILIA, quo sensu Deo attributa, II, 155.

Vigiliæ sacræ, IV, 385, *v.* 41.

VILLICI infidelis parabola, III, 393, *v.* 17.

VINCERE. Vinci nos sinamus, ut vincamus, I, 511. Idque ferunt palæstræ leges, *ibid.* Vinci aliquando præstat quam vincere, *ibid.* 77. Vincit philosophus eo ipso quod vinci se patitur, II, 38. Vincat semper quod omnibus profuturum est, I, 301.

Vincere. Vinci honeste, quam male vincere, Spiritui obsistendo potius habendum est, III, 121; IV, 142, *v.* 149. In mala pugna qui vincit inferior est, *ibid.* 78, *v.* 144. Vincere in omnibus nequaquam gloriosum est, IV, 250, *v.* 1656.

VINCULUM et electionem tollere, apud Isaïam, quid sit, I, 412.

Vincula spiritus tenacissima, I, 284.

VINDICTA, satis magna est homini probo ac moderato, cum is qui injuriam intulit metu concutitur, et conscientiæ propriæ cruciatu afficitur, I, 207.

VINEA ex Ægypto, hoc est ex impia et caliginosa ignorantia translata, I, 199. Fidei pulchritudine magnitudineque aucta, *ibid.* Terram universam aperuit, ac supra montes et cedros assurrexit, II, 432. Sub Juliano imperatore maceria nudata, et viatoribus agrestique apro objecta, I, 199. Sub arianis principibus a diabolo labefactata et perturbata, *ibid.*

Vinea vera atque a bono agricola optime purgata, in amaritudinem versa est, I, 216. Vinea in quam operarii, ex Christi parabola, mittuntur, Ecclesiam significat, II, 314. Vinea Naboth per Jezabelem Achabo tradita, *ibid.* 225.

Vineam maceria effracta omnes crudeliter vindemiant, IV, 167, *v.* 189.

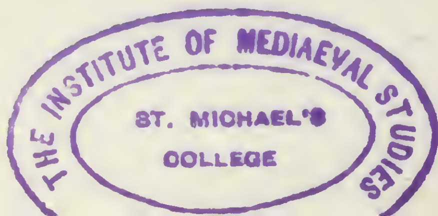
VINUM exoticum ad vinum patrium velut tyrannus accedens, I, 322. *Vide* TYRANNUS.

Vinum cum consilio bibendum docet Salomon, III, 240. Vinum immoderatum et luxuriosum, IV, 133, *v.* 33, 34. Vinum libidinem excitat, *ibid.* 135, *v.* 105, 106. Vinum compotator dixit omnibus dominari, *ibid.* 223, *v.* 868.

VIOLENTIA nolentes persuadet et cogit etiam gigantes, IV, 136, *v.* 135, 136.

VIPERÆ virus, ut differt ab improbitate fraterna, II, 193.

Viperæ semen sæpe mortem infert, IV, 139, *v.* 50. Viperinus fœtus ventrem matris corrodit, *ibid.* 470, *v.* 112, 113.

VIR adulter nulli supplicio obnoxius est, mulier autem adulterii piaculo constringitur, II, 245. lege haudquaquam probanda, *ibid.* Viri erant qui eam sanxerunt, ac propterea adversus mulieres lata est, *ibid.* Unus viri et mulieris Creator; pulvis unus uterque, lex una, etc. *ibid.* Æque ex viro et muliere procreati sumus, *ibid.* 246. Alia ejusdem argumenti, *ibid.* Viri et mulieris officia mutua, *ibid.*

Vir est uxori vinculum, III, 456, *v.* 476. Viri mulierum eas quas rident facies honore prosequuntur, IV, 118, *v.* 149, 150. Virorum et mulierum discrepant oblectamenta, *ibid.* 139, *v.* 72.

VIRGÆ et baculi discrimina, apud Theologum, I, 414.

Virga instruit cor, IV, 134, *v.* 74.

VIRGINITAS, magna res est. Quæ casta est, a mundo penitus abscindit, I, 442. Virginitas, angelicum vitæ genus, II, 249. Unde lædatur, *ibid.* Oculus lascivus et impudicus virginitatem minime servat, *ibid.* Procreatio, incarnatione Verbi, virginitati admixta, *ibid.* 286. Mulieres virginitatem colant, ut Christi matres sint, *ibid.* 260. Etsi honoratior est virginitas, non ideo turpe et ignominiosum est matrimonium, *ibid.* 312.

Virginitatis laus, III, 409, *v.* 1; 475, *v.* 1. Virginitas est præstantissimum vitæ humanæ donum, *ibid.* 409, *v.* 3. Cum Angelis juncta, *ibid.* 410, *v.* 51. Virginitas primo in paucis visa sub lege post Christum natum ex Virgine illuxit splendida, *ibid.* 417, *v.* 189; 466, *v.* 22. Tantum virginitas præstat nuptiis quantum anima præstat corpori, *ibid.* *v.* 205, 206. Virginitatis pulchra descriptio, *ibid.* 422, *v.* 342. Virginitas Dei donum, *ibid.* 423, *v.* 353. Nihil illi curæ quam Deum amare et ad ipsum tendere, *ibid.* *v.* 355 *et seqq.* etc. Virginitas conjugio melior, *ibid.* 471, *v.* 3, etc.; 485, *v.* 245; IV, 56, *v.* 41, 42; *ibid.* 568, *v.* 14. Unde præstat nuptiis virginitas, III, 430, *v.* 520. Nihil inter Christum et carnem partitur, *ibid.* *v.* 537. Sobole filiis meliore efflorescit, *ibid.* 430, 431, *v.* 540, 541. Virginitas abjecto mundo Christo adhæret, nec alio oculos conjicit, sed dulci vinculo hujus pulchritudinis cupida constringitur, *ibid.* 431, *v.* 565. Virginitas pro parentibus habet eos a quibus edocta est virtutem: pro filiis quos ipsa docuit, pro sponso quo afflicta gaudet qui cœlibes præcipue complectitur Christum, *ibid.* 433, *v.* 596. Mensa, potus, esca, vestes, ornatus cubile ejus qui colit virginitatem, *ibid.* *v.* 609. Virginitatis pars melior et vita altius protrahit ad Deum in cœlo regnantem, *ibid.* 435, *v.* 655. A virginitate deterrere non debet si quis ei forte maculam inusserit, *ibid.* *v.* 656; 472, *v.* 14. Virginitatis victoria et victoria conjugii ex quo nascantur virgines, *ibid.* 437, *v.* 687. Virginitas et conjugium aliquando desciscunt a se ipsis et mentiuntur, *ibid.* *v.* 709, etc. Virginitas vincit conjugium, *ibid.* *v.* 720, etc. Quanto virginitas præstat conjugio, tanto virginitati ancipiti castum conjugium, *ibid.* 454, *v.* 411. Appetentium virginitatem animus explorandus, *ibid.* 457, *v.* 480. Virginitas sit undique munita, *ibid.* 463, *v.* 653. Virginitati opprobrium infundere non fas est, *ibid.* 458, *v.* 508. Margarita, lucifer, columba, oliva, lilium, tranquillitas in mari dicitur virginitas, *ibid.* 464, *v.* 655. Virginitas vitæ angelicæ imago, *ibid.* 466, *v.* 6. Plurima virginitatis pharmaca, *ibid.* 467, *v.* 38. Virginitati Christus curæ est, *ibid.* 471, *v.* 8. Virginitas beata, IV, 55, *v.* 9, 10.

Virginitatis cultor Gregorius, III, 487, *v.* 47, etc. Virginitatis amore accenditur Gregorius mirifica visione, IV, 373, *v.* 201, 202; 374, *v.* 229; 423, *carmen* XCII, *v.* 5, 6.

Virginitatis imago qualis Gregorio apparet et quid illi declarat, III, 487.

VIRGO Maria, Deipara, II, 95. *Vide* MARIA.

VIRGO Deo conjuncta, aquæ præter naturam sursum elatæ comparata, II, 250. Quo purior cernitur eo enixius a maligno impugnata, *ibid.* 251. Virgini cavendum ne cum materia matrimonio jungatur, etiam in cœlibatu perstans, *ibid.* 249. Alia virginum officia, *ibid.* Virginis libertati quæ consuetudo contraria; quod genus familiaritatis Gregorius in virgine detestatur, *ibid.* 477. Virgo crudelis, Diana, *ibid.* 279.

Virgines et conjugatæ unum sint in Domino, mutuumque aliæ aliarum ornamentum, II, 249. Qua id ratione fieri possit, *ibid.* Virginum et conjugatorum varia in Deum officia, *ibid.* 476. Cœnobia virginibus a Basilio Magno constructa, et præcepta litteris mandata, *ibid.* 450. Virginum pudor ab Arianis probro affectus, *ibid.* 436. Virgines Alexandrinæ, quibus contumeliis ab Arianis affectæ, *ibid.* 199. Cædes hoc probro tolerabiliores, *ibid.* Virgines sacræ immanissime ab Arethusiis habitæ, sub Juliano imperatore, I, 148. *Vide* Arethusii. Virginum imprudentum quæ calamitas, cum, aliis in sponsi cubiculum introductis ipsæ ab ingressu arcebuntur, II, 343.

Virgo prima Trinitas, III, 410, *v.* 20. Virgines Deus et Angeli, *ibid.* 471, *v.* 5. Virgo Dei sponsa, IV, 125, *v.* 315, 316. Christus virginis sponsus, ipsius castitatis zelotypus, *ibid.* 468, *v.* 68. Virgo plus est quam vidua, *ibid.* 441, 442, *v.* 75 *et seqq.*

Virgo oculis, auribus et lingua virgo esse debet, III, 441, *v.* 74, etc. Virgo sit palam et occulte, IV, 569, *carmen* XVIII, *v.* 1. Silentium virginem decet, III, 442, *v.* 80. Sericas vestes auro textas et alia ornamenta virgines his debent relinquere, quæ pictos vultus ostentant, turpia simulacra lasciviæ monumenta et tacita argumenta, *ibid. v.* 83. Virginis modestia, *ibid.* 442, *v.* 93. Virorum contubernia sunt virgini fugienda, maxime introductorum, *ibid. v.* 96; 470, *carmen* IV, *v.* 2, 3 *et* 15; 473, *v.* 40. Ficta ea de re excusatio proditur et exploditur, III, 443, *v.* 125, etc. Virginem cum parentibus degere nulla invidia, *ibid.* 448, *v.* 241. Ne glorietur virgo de virginitate si cor aliis affectibus aperiat, *ibid. v.* 255. Cavendæ virginibus vel leves noxæ, *ibid. v.* 272, etc. Vinum virginibus probrum, *ibid. v.* 297. Ira, ebrietas et dæmon virginibus idem sunt, *ibid.* 472, *v.* 37. Virginem cavere decet, et a sordidis vestibus, quibus aliquid mali inesse potest, *ibid.* 448, *v.* 299. Pauca virgo loquatur vel de Deo, *ibid.* 450, *v.* 306. Radius, lana, sacrorum librorum meditatio, cantica divina curæ sint virgini, *ibid.* 451, *v.* 320, etc. Alienos thalamos, domos, mensas, tumultus, adulationes fugiat, *ibid. v.* 325. Ponat ipsi hospitalitati modos, *ibid. v.* 332. Canitiem veneretur, sed vitet juvenes, *ibid. v.* 339. Veneretur imprimis Deum et sacerdotem, vitæ suæ ducem, *ibid.* 452, *v.* 346, etc. Rebus omnibus mortua sit, *ibid. v.* 350. Hæc laude digna, quam viri non norunt, norit autem solus Deus, *ibid. v.* 353, 354. Pietatem colat humilis, *ibid. v.* 355, etc. Charitatem sine invidia servet, providentiæ submissa, *ibid. v.* 358, etc. Ultima omnia respiciat, *ibid. v.* 362. Virgines præcepta audiant nec ea contemnant, ut filii Heli, *ibid.* 454, *v.* 402. Nuptis Christi timor, amor autem innuptis, *ibid.* 456, *v.* 477. Virgo ornatum omnem, et quæcumque vitæ grata abjiciat in solo Christo consistat, et eum in suum cubiculum introducat, *ibid.* 464, *v.* 658. Virgo semper habeat Christum adjutorem et sponsum, IV, 466, *carmen* XI, *v.* 1 *et seqq.*

Virgo a quo cavere, et quid agere debeat, III, 468, *v.* 49; 470, *carmen* IV, *v.* 1, etc.; 472, *carmen* VI, *v.* 26. Virgini una sit cura ad Deum semper respicere, *ibid.* 469, *v.* 79. Virgo sicut rosa in spinis versatur, *ibid. v.* 70. Virginibus vigilandum, *ibid.* 470, *v.* 97. Casta sit oculis, *ibid.* 471, *carmen* IV, *v.* 1, 2. Infamiam vitet, *ibid. v.* 5, etc. Linguas improborum devitet, IV, 565, *carmen* XI, *v.* 4; 568, *v.* 4; 569, *carmen* XV, *v.* 7, etc. Virgo Angelis coæquata non vitam suam contumelia afficiat, *ibid. carmen* XVII, *v.* 1 *et seqq.* Virgines dent omnia Deo, *ibid.* 130, *v.* 35, 36. Quomodo virginem Christus sit excepturus, III, 464, *v.* 666.

Virgo non tam connubium quærit, quam suis remedium malis, III, 448, *v.* 259, etc. Virginitatis cupidæ ad nubendum cogendæ non sunt virgines, *ibid.* 456, *v.* 457. Cupida viri a nuptiis non prohibenda, nec Deo adhærens in viri domum compellenda, *ibid. v.* 478, 479.

Virgines Deo sacræ. Earum vivendi ratio, IV, 434, *v.* 225. Gregorii sunt gregis decus et lumen clarissimum, *ibid. v.* 229, 230. His mens excelsa, virili animo Evam a se projecerunt; cilicio vestiuntur, preces, gemitus, lacrymas,

vigilias amant infirmitatis oblitæ, *ibid.* *v.* 233. Animi robur fœminas viris æquales reddit, ut sapientia ita et corpore, *ibid.* 435, *v.* 245, 246. Virgines e cœlo Christum deduxerunt ex Virgine natum, et ex tumulo exilientem fœminæ primæ viderunt, *ibid.* *v.* 247. Multæ virgines in universa terra, tempore Gregorii aut in sodalitio vivebant, aut parentibus ægrotis assidebant, commune vitæ cœlestis desiderium profitentes, *ibid.* *v.* 255. Quantum crimen virginis quæ ad nuptias convolat, *ibid.* 454, *v.* 420, etc. Virgines et fœminas Deo consecratas rapere quam grave et acerbum, III, 282.

Virgines. Apud Assyrios olim virgines maturæ viro, in publicum productæ, singulis annis venales iis proponebantur, qui uxores ducere vellent : primo pulcherrimæ quæque vendebantur, et ea pecunia, quæ ex pulchrioribus venditis collecta fuerat, aliæ connubio locabantur, IV, 699.

Virgines tres filias suas Leos Orphei filius, ut Atticam universam gravissima fame levaret, mactandas tradidit, quod hoc unum depellendo morbo remedium oraculo ostensum esset. In cujus beneficii memoriam monumentum ab Atheniensibus erectum est quod *Leochorium* appellarunt, IV, 699.

Virgines e tectis aurem inclinantes, cum prædicaret Gregorius, IV, 306, *v.* 19, 20.

Virginum parabola, III, 392, *carmen* XXIV, *v.* 16 ; 396, *v.* 51 ; 453, *v.* 378.

Virtus. Virtus, unica ad Deum via, licet in partes divisa, II, 52. A Deo hominibus fluit, I, 465. Cum invido spiritu in Job decertavit, quibus de causis, *ibid.* 479. Instabilis est, si honestum alterius causa sectemur, II, 236. Virtutem mercedis expertem esse oportet, ut virtus maneat, nihil sibi præter bonum ipsum proponens, *ibid.* 375. Virtutis cultus ad vitii fugam adjungendus, quare, *ibid.* 283. Eodem in vitio sunt, promptitudo ad vitium, et segnities ad virtutem, *ibid.* 320.

Virtus, Christianis et Infidelibus venerationi est, I, 539. Is quondam rerum status erat, ut non minus virtute quam graduum dignitate honoris præstantia censeretur, *ibid.* 475. Virtutis incrementum probis et honestis ex dicendi facultate, *ibid.* 112. Virtutis adeptio rara et ardua, quamlibet etiam multa sint quæ nos ad eam trahant et invitent, *ibid.* 28. Lex virtutis est Christianis, ne levissimis quidem vitiis succumbere, *ibid.* 175. Non in virtute proficere, in vitio positum est apud Christianos, *ibid.* 176. Incrementa virtutis appetenda quoadusque ad finem pervenerimus, ad quem creati sumus, *ibid.* Philosophorum de virtute opiniones, *ibid.* 120.

Virtutes in media et regia via sitæ, II, 378. Multarum virtutum enumeratio et commendatio, ab exemplis Sanctorum, I, 309. Inter eas illam quæ cæteras vincat invenire, haud admodum promptum et facile est, *ibid.* 308. Harum unaquæque, una quædam salutis via est, *ibid.* 311. Qui eas excolit, hoc agat ut gradiatur atque alterius progredi studeat, et Christi vestigiis insistat, *ibid.*

Virtus, quid ? IV, 147, *v.* 49. Virtuti nil anteponendum, *ibid.* 93, *v.* 6. Nullum Deo gratius donum quam virtus, *ibid.* 138, *v.* 25. Virtus vera nobilitas, *ibid.* 142, *v.* 141. Nihil eximium præter virtutem, *ibid.* 493, *v.* 210. In virtutis laude omnes consentiunt, *ibid.* 11, *v.* 209, etc. Virtus male dicitur pecuniæ pedisequa, *ibid.* 17, *v.* 393. Virtus non expenditur, III, 23. Virtus nonnullos in altum collocat, *ibid.* 212. Virtus una lætitia, *ibid.* 224. Virtutis præmium est Deum fieri, *ibid.* 239. Cum virtute vincere, liceat vitio superari, aut etiam superare, non est sapientia, III, 255. Virtutis cultum amplecti debet is, cui satis ad victum sunt amplæ facultates, *ibid.* 256. Virtutes Sanctorum vitam nostram informare debent, *ibid.* 319. Virtus et vitium vicina sunt, *ibid.* 394, *v.* 13, 14. Virtus ærumnis ut rosa spinis obsepta, *ibid.* 446, *v.* 208, 209. Virtutes viris et mulieribus communes, *ibid.* 463, *v.* 648. Nulla hominis virtus ab omni labe pura, *ibid.* 485, *v.* 4. Quomodo ad summum virtutis culmen perveniatur, quæ sola puro Deo pura est hostia, quod in vita non contingit, *ibid.* 489, *v.* 85. Non Dei duntaxat donum est virtus, sed curæ hominis ; nec solum voluntatis hominis, sed magnæ Dei potentiæ, *ibid.* *v.* 90.

Par quoddam malum virtutis spem abjicere, vel nimiam habere fiduciam, tanquam facile sit esse optimum, *ibid.* 490, *v.* 118. In via virtutis ne subsistas, IV, 129, *v.* 17, 18. Paulatim in virtute progrediendum est, *ibid.* 138, *v.* 37. In virtutis certamine fugienda confidentia nimia et desperatio, *ibid.* 138, *v.* 41. Virtus suspecta ex præteritis moribus, *ibid.* 276, *v.* 429. Virtutem quicumque honorat, ad virtutis studium accendit, *ibid.* 437, *v.* 313, 314. Pauci tendunt ad virtutem, *ibid.* 490, *v.* 155. Virtus sectanda ut post mortem beata vita reperiatur, *ibid.* 560, *v.* 2, 3.

VIS Gregorio illata, ut Ecclesiæ curam susciperet, I, 298. Vi et coacte gubernari legis nostræ non est, *ibid.* 301.

Vires. Extremæ miseriæ est, non propriis viribus, sed aliorum imbecillitate niti atque confidere, I, 523. Piorum est functiones suas viribus propriis metiri, et eas repudiare quæ vires superant, *ibid.* 300.

VISCERIBUS paternis qui incitatur uti patientia nequit, III, 282.

VISIBILIBUS (ex) invisibilia homines intelligunt, IV, 487, *v.* 66.

VISIO Dei. Nullum est dubium quin Angeli Deum videant, eumque visuri sint homines, cum æternam beatitudinem adipiscentur, II, 506.

VITA humana a corruptione incipit, et in corruptionem desinit, I, 434. Mare vita nostra hæc est, II, 34. Nam hic quoque multum est amaritudinis et instabilitatis, *ibid.* Vitæ hujus finem exoptare bonum est, I, 38. Vita humana quam brevis, si cum divina et sempiterna natura comparetur, *ibid.* 251. Ex longiori vita quid lucri timendum, *ibid.* Ejusmodi vita nostra est, ut cum non simus nascamur, cum nati fuerimus rursus dissolvamur, *ibid.* Figuræ quibus Scriptura vitæ nostræ brevitatem ostendit, *ibid.*

Vita et mors sibi invicem succedunt, I, 434. Vitæ hujus commoda nonnunquam refundit Deus, ut de futuris fidem faciat, *ibid.* 392. Vita proba et honesta, prima sapientia est, *ibid.* 362. Certum vitæ genus sibi constituere tanti momenti res est, ut totius vitæ vel recte vel male traducendæ fundamentum in eo positum sit, II, 8. Curandum semper ut omnis vita nostra, omnisque studiorum et disciplinæ ratio innovetur, *ibid.* 475. Quibus operibus in novitate vitæ instituamur, *ibid.* Vitæ solitariæ cum vita communi comparatio, *ibid.* 9.

Vita corporis est et animæ connexio, quemadmodum mors est utriusque separatio, IV, 146, *v.* 25. Vita, inquit Plato, mortis meditatio debet esse, III, 49. Vita præsens exigua est, et nullius pretii, *ibid.* 116. Vitæ tempus dimicatio est, *ibid.* 225, 226. Vita tota est carbones pedibus, *ibid.* 453, *v.* 369. Vita peccatis molesta, IV, 40 *carmen* XIII, *v.* 7. Vita hæc mors est, *ibid.* 41, *v.* 41, 42. Vita pluribus malis et tenebris plena, *ibid.* 47, *v.* 51; 263, *v.* 49. Vita tractus infidus, *ibid.* *v.* 55, 56. Vita hæc velut objecto pulvere Christi lucem nobis adimit, *ibid.* 51, *v.* 137. Nullum vitæ genus ærumnarum expers, *ibid.* 52, *v.* 5, etc. Vita præsens pulvis et instabilitas, *ibid.* 57, *v.* 1, etc. Trocho similis, *ibid.* 58, *carmen* XIX, *v.* 1, etc. Non est aliud quam fumus aut somnium, aut flos, *ibid.* *v.* 8, 9. Vita præsens est instar nundinarum, *ibid.* 138, *v.* 33. Vitæ spinis ipsi justi punguntur, *ibid.* 162, *v.* 50. Vitæ incertissimæ magnum mare, Verbo duce, trajicimus, et scopulos effugimus, *ibid.* 182, *v.* 573. Vitæ humanæ vanitas, *ibid.* 335, *v.* 17. Vitæ humanæ finis quo evehit passio Christi, *ibid.* 367, *v.* 27. Vita præsens ærumnosa, sursum ad deorsum fertur velut Euripus, *ibid.* 407, *carmen* LXXVII, *v.* 1, etc. Vitæ fluctus quorsum evadat nemo novit, *ibid.* 442, *v.* 20, etc. Vitæ procella huc et illuc agitat cinerem omnibus infidum, *ibid.* 458, *v.* 53, 54. Breves sunt vitæ jucunditates, *ibid.* 486, *v.* 40. Vitæ finis incertus, *ibid.* 560, *v.* 1. Vita est herba marcescens, ficta felicitas, male impressum vestigium, *ibid.* 561, *v.* 10. Vita et mors nullum habent medium, *ibid.* 568, *carmen* XV, *v.* 2. Vitæ finis quomodo optandus, *ibid.* 361, *v.* 22; 407, *carmen* LXXVI, *v.* 1, *et carmen* LXXVII, *v.* 1; 421, *v.* 38.

Vitæ ratio quieta et a negotiis semota actuosæ vitæ splendore præstantior est, III, 183. Vitæ christianæ perfectio, IV, 34, *v.* 881. Vita ad Dei legem est exi-

genda, *ibid.* 140, *v.* 89. Vita solitaria, *ibid.* 55, *v.* 1, 2. Vita communis, *ibid.* *v.* 3, 4. Vitæ lucrum quotidie mori, *ibid.* 126, *v.* 2. Vitæ optimæ nil contrarium admittat, *ibid.* 133, *v.* 55, 56. Vita hominum duplex, alia immortalis et pura, alia pessima et infirma, *ibid.* 310, *v.* 11. Vita pura et ad vitam reditus a Christo est, *ibid.* 302, *v.* 38, 39. Non una vitæ via, *ibid.* 470, *v.* 116. Vitæ probitati eloquentia posthabenda, *ibid.* 477, *v.* 272. Vita pia sideribus splendet clarius, *ibid.* 511, *v.* 328. Vitam optimorum æmulari prudentis est viri, *ibid.* 460, *v.* 94, 95. Vitæ impiæ pœna, *ibid.* 9, *v.* 144. Vita improborum barathris est plena, *ibid.* 165, *v.* 137.

Vitam æternam capere exoptat Gregorius, IV, 407, *carmen* LXXVII, *v.* 4, 5.

VITALIS spiritus unde acceptus, II, 134.

VITALIANUM patrem leves ob causas filiis suis infensum ipsorum nomine placare nititur Gregorius, IV, 441, *v.* 1, etc. Vitalianus bonis parentibus ortus, *ibid.* *v.* 14. Deo charus, *ibid.* *v.* 15, 16. Odio erga filios suos suæ faber miseriæ, *ibid.* 442, *v.* 17. Omnia Vitaliano Deus dedit præter filiorum amorem, *ibid.* *v.* 34. Filiabus suis se patrem et suavem præbebat qui filios tam male habeat, *ibid.* 448, *v.* 163.

Defunctam filiorum invisorum matrem flebat, IV, *v.* 171. Multi consanguinei et vicini intererant nuptiis filiæ a quibus filii Vitaliani erant exclusi, *ibid.* *v.* 181. Vitaliani filiorum lamentatio, *ibid.* 449, *v.* 189. Nec filios, nec filias ipsas diligit Vitalianus, quas fert in manibus, quibus odium omnium parit, *ibid.* 450, *v.* 218. Vitalianus monita Gregorii, Bosporii, Amphilochii, etc., pro filiis aspernatur, *ibid.* *v.* 240. Vitaliani laus, *ibid.* 452, *v.* 268. Vitalianus filios oderat quia sibi erant merito inferiores, *ibid.* 455, *v.* 333.

VITALIANUS (Petrus) præcedentis filius ad patrem iratum Gregorii calamo scribit veniam modis omnibus implorans, IV, 441, *v.* 1 *et seqq.* Vitaliani filiorum lamentatio, *ibid.* 449, *v.* 190.

VITALIANUS (Phocas) præcedentis frater idem agit. *Vide* VITALIANUS *pater.*

VITALIUS postulante Damaso Romæ episcopo fidem suam litteris consignatam edit, III, 155. Ejus doctrinam primum probat, deinde repudiat Gregorius, quare, *ibid.* 157.

Vitalius honestate vitæ conspicuus et apostolicorum dogmatum alumnus, ab Apollinario tandem correptus est atque in hæresim pertractus, III, 512. Hunc Vitalium Apollinarius sectatoribus suis Antiochiæ præfecit, *ibid.*

VITIUM, subversio turbida, ac mentis ebrietas et error, I, 56. Per boni fugam contractum, II, 267. In proclivi est, etiam nullo trahente, I, 503. Vitium in promptu est, et facilis ad malum cursus, *ibid.* 513. Eodem in vitio sunt promptitudo ad vitium, et segnities ad virtutem, II, 320. Vitii stimulus improbis et flagitiosis, ex dicendi facultate, I, 112. Vitii magnus sophista diabolus, II, 304. Vitii mensura per duplum impleta, I, 365.

Vitia ipsa pro diis a Gentilibus habita, aut certe sub deorum nomine culta, II, 71. Vitia virtutibus vicina esse, non male cogitatum, *ibid.* 453. Hinc vitii nomen virtuti ab imperitis inditum, *ibid.* 452.

Vitium quid, IV, 147, *v.* 50. Qui a vitio liber est ad suspicandum vitium segnior esse consuevit, III, 61. Ne quid unquam in vitio parvum ducas, cavendo deteriora vitabis, *ibid.* 449, *v.* 272. Optimus qui paucioribus vitiis obnoxius est, *ibid.* 488, *v.* 74, etc. Vitii vel exigua remissio non parvi æstimanda, IV, 74, *v.* 28. Nil præter vitium, *ibid.* 89, *v.* 446; 493, *v.* 209, 210. Vitium cæcitatem oculis affert, *ibid.* 118, *v.* 148. Facilis ad vitium cursus, *ibid.* 119, *v.* 176. Vitia non celanda, *ibid.* 129, *v.* 21, 22. Vitiis omnibus quidam dediti, *ibid.* 162, *v.* 38. Vitium est circumpositum et late fusum, et regnum ejus inevitabile, *ibid.* 389, *v.* 25, etc. Vitiis primo minimis diabolus nostris pectoribus illabitur, deinde ad majora impellit, *ibid.* 391, *v.* 10. Vitiis ipsis Gentiles sacra instituerunt, ut non solum impunitum, sed laudabile sit vitium, *ibid.* 488, *v.* 99, etc. Maxima pars hominum ad vitium prona, *ibid.* 490, *v.* 154, 155. Vitiorum remedia, *ibid.* 143, *v.* 165.

VITULUS ex alvo matris exilit et

saltat, iv, 46, *v.* 7, 8. *Vide* Apis, Memphis.

Vituperatio, nullam auctoritatem habet, si ex animi improbitate fiat, i, 514.

Viventium Deus est, non mortuorum, i, 465.

Vivere. Deo vivunt omnes qui secundum Deum vixerunt, etiamsi ex hac vita migrarint, i, 465.

Vocabulis non dissidendum, quando syllabæ ad eamdem sententiam ferunt, ii, 284.

Vocare. Quo vocatus est, in eo gradu quisque maneat, i, 444. Deo ad ministerium vocante, Sancti, alii quidem repugnant, ministerium extimescentes, alii prompte obediunt, vocantis ope confisi, i, 82.

Vocationi divinæ statim obtemperandum, ii, 320.

Vocatores. Per *vocatores* Gregorius intelligit eos, qui apud divites hoc munere funguntur, ut heri nomine ad epulas certos homines invitent, iii, 531.

Volens. *Non est volentis neque currentis*, quomodo intelligendum, ii, 252.

Volucrum in elaborandis nidis solertia, ii, 81.

Voluntarium. Quod voluntarium non est, nec diuturnum est, ii, 158. Quod autem voluntarium est, tum diuturnius est, tum certius, *ibid.*

Voluntas et electio eorum quæ recta sunt divinum quoddam beneficium est, atque a Dei benignitate dimanans, ii, 252. Voluntatis munificentia opum et copiarum oblatione præstantior, *ibid.* 372. Voluntas una eademque in Trinitate agnoscenda, i, 457. An Deus Pater Filium voluntate genuerit, ii, 97. Voluntas Dei, actio est, i, 460. Perfecta est actio, *ibid.* 372.

Voluntas, quid, iv, 146, *v.* 35. Voluntas non tuta judicandi regula, *ibid.* 193, *v.* 5. Voluntati Deus dat gratiam; dat enim velle et perficere, *ibid.* 411, *v.* 25.

Voluptas summum Epicureis bonum, i, 136. Ventri voluptates, canis rabidus et lanians, *ibid.* 268.

Voluptatis non tantum affert res jucunda cum adest, quantum mœroris, cum abscedit, iii, 214. Voluptatibus Deus asperitates nectit, *ibid.* Nulla mundi voluptas pura, iv, 42, *v.* 55, etc. Voluptates vitæ extenuat Gregorius, *ibid.* 48, *v.* 67, etc. Illas aliis libenter relinquit, *ibid.* 50, *v.* 119. Voluptas proclivis voluptati indulgentibus, *ibid.* 134, *v.* 85, 86. Voluptatibus omnibus indulgentem mox aggrediuntur calamitates, *ibid.* 263, *v.* 60.

Vomitus, satietate excitatus, ii, 48. Ad vomitum suum redire, proverbium, i, 230.

Votiva dona Christianorum, sacrilega Ethnicorum manu direpta et profanata, sub Juliano imperatore, i, 201.

Votum quid? iv, 150, *v.* 140. Vota fideliter reddenda, *ibid.* 138, *v.* 29.

Vox, quomodo ad auditum perveniat, ii, 79. Minime committendum ne pro una voce retinenda, omnia perdantur, ii, 458. Ne Judæi quidem rejiciendi, si, pro *Christo* vocem uncti ad aliquod tempus sibi concedi postulantes, baptizari velint, *ibid.*

Voces mysticæ ac necessariæ a mulieribus in Ecclesia pronuntiari solitæ, i, 403. Voces quædam vocibus nostris præstantiores, ab Homero diis attributæ, *ibid.* 163.

Vulcanus deus Loripes, Martem corripit et constringit, i, 171. Utroque pede claudicans, at in deprehendendis adulteris celer, *ibid.* 203.

Vulgus. Vulgo fortasse ignoscendum si fraudem hæreticorum per errorem admiserit, i, 484.

Vulnerare. Qui vulneravit, ipse medebitur, iii, 224.

Vulpes, de qua in Canticis, versuta quædam anima fidei ancipitis et pro temporum varietate alia atque alia, ii, 58.

Vulpinam pellem prætexere, id est, quod astu rem gerere, leoninam autem prætendere, id est quod aperte vi grassari, iv, 735.

Vultures currunt circa cadavera, iv, 122, *v.* 242.

X

XANTHUS, vox qua dii Scamandrum fluvium vocant apud Homerum, I, 163.

XANXARIDIS thermis uti cogitur Gregorius, III, 177.

XENOCRATIS voracitas, I, 136. Xenocrates tamen ob frugalitatem commendatur, *ibid.*

Xenocratis continentia, IV, 30, *v.* 778.

XENOPHON unus e Socratis discipulis magistrum vindicat a scelere pœderastiæ, IV, 697.

XERXIS Persarum regis vesania cum expeditionem in Græciam faceret, II, 435.

Xerxis platanus aurea, III, 11.

Xerxes Persarum rex tantum habuisse fertur navium apparatum, ut Hellespontum totum operiret, ac ponte Asiam Europæ jungeret, III, 495.

XOLORUM tellus ubi Castorius sepelitur, IV, 555, *carmen* CXVIII, *v.* 1, 2. Eusebii et Basilissæ patria, *ibid.* 558, *carmen* CXXI, *v.* 1, 2.

Z

ZABULON patriarcha, III, 379, *carmen* XIII, *v.* 5.

ZACHÆUS, heri publicanus, hodie magnificus; ut imitandus, II, 327. Zachæi super sycomorum evectio quid significet, *ibid.* 282. Zachæi exemplo, qua ratione super sycomorum evehamur, I, 455. Zachæus publicanus, IV, 318, *v.* 93. Zachæus paupertate ditescit, dans munera pauperibus, *ibid.* 24, *v.* 576. Zachæus iis quos defraudaverat, plus restituit, *ibid.* 477, *v.* 457, 458.

ZACHARIAS, quid adversus malos sacerdotes contestetur, I, 57.

ZACHARIAS propheta. Ejus liber canonicus, III, 378, *v.* 24; IV, 509, *v.* 281.

ZACHARIAS : silentium ejus a Joanne in lucem edito solutum, I, 219. Zacharias, Joannis pater, non prius genuit filium quam absolvisset mysteria, III, 425, *v.* 418.

ZAMOLXIS Geticus, sagittam mittens per turbam, IV, 496, *v.* 274.

Zamolxis unicus Getarum deus erat, ad quem proficisci existimabant eos, qui e vita decederent, IV, 740. Nonnunquam etiam sorte ex vivis aliquot deligebant quos de rebus suis Zamolxidi nuntios mitterent; quos, post mandata quæ illi nuntiata cupiebant, in sublime jactatos, gladio excipiebant, atque ita interfectos recta ad Zamolxidem proficisci credebant, *ibid.* Zamolxin quidam putant Pythagoræ servum fuisse, qui quod Getas ad cultiorem vitam reduxisset, ab iis pro numine est habitus, *ibid.*

ZEBEDÆI filiorum grandiloquentia, II, 465. Zebedæi filiorum mater eorum quæ pro ipsis petebat modum ignoravit, *ibid.* 252. Digna tamen cui ob vim amoris erga filios ignosceretur, *ibid.*

ZELOTYPIA. Cum vis amoris transfertur in extraneum valde concupitum, zelotypiam appellabant veteres, IV, 148, *v.* 80, 81.

ZELUS, res laudabilis, modo intra fines suos consistat, I, 501. Moram non patitur, *ibid.* 527. Animi acrimonia, cum

ad pietatem accesserit, zelum parit, II, 7. Zelus autem fidæi præsidium est, *ibid.* Zeli, charitatis et spei comparatio, I, 512.

Zelus pulchra res est, testis Phinees qui Madianitidem una cum Israëlita gladio trajecit, ut filios Israël a probro et infamia vindicaret, I, 310.

Zelus, quid? IV, 148, *v.* 79. Zeli armatura, iracundia moderate spirans, IV, 86, *v.* 362.

Zenon, Stoïcorum magister, II, 53. Fortunæ gratias agit, quare, I, 136.

Zenon philosophus, cum navis tempestate jactaretur, atque merces in mare projicerentur, Fortunæ gratias agebat, ut quæ eum ad pallium compulisset, I, 553.

Zeuxippus nova Jerusalem a Gregorio appellatus, II, 203. Interpretum hac de re opiniones, *ibid.*

Zeuxis, pictor sua ætate maximus, II, 81.

Zeuxis celeber pictor, IV, 287, *v.* 741.

Zizania nobis dormientibus superseminatum, I, 448. Zizaniarum sator Georgius Alexandrinæ sedis invasor, *ibid.* 481.

Zizaniorum parabola, III, 392, *carmen* XXIV, *v.* 4; 392, *carmen* XXV, *v.* 3.

Zizaniorum sator malorum, et invidus inimicus, III, 453, *v.* 377; 394, *v.* 7.

Zona lumbos restringens, carnis mortificatio, II, 493. Zona militaris in Job et in Davide, quid significet, *ibid.*

Zopyri erga Cyrum in Babylonis obsidione facinus, I, 187.

Zorobabel : lapis ejus septem oculis ornatus, II, 348.

INDEX

RERUM ET VERBORUM

QUÆ CONTINENTUR IN TRAGOEDIA

TOM. IV.

A

ADAMUS uxoris persuasione deceptus, 605, *v.* 8; 624, *v.* 575, etc. Per fraudem serpentis ab horto expulsus, 661, *v.* 1644, etc.

ANGELUS primus Deiparæ apparens supra lapidem sepulcri, 675, *v.* 2052, etc. Angelus secundus sedens ad dexteram tumuli, manifestat Christi resurrectionem, 678, *v.* 2122.

AQUA fluit cum sanguine e latere Christi, 641, *v.* 1079, *v.* 1102; 644, *v.* 1211.

ARABUM felices populi, 659, *v.* 1586, 1587.

ARCANUM hosti nemo detegit, 679, *v.* 2164.

ASIAM ad salsum mare Græcis et Barbaris simul jacere aiunt, 659, *v.* 1589, 1590.

AVARITIA omnium malorum radix, 616, *v.* 328.

B

BACTRIANORUM muri, 659, *v.* 1586.

BARRABAS scelestus dimittitur, 619, *v.* 401.

BEATUS est nemo lege naturæ, 639, *v.* 1016.

C

CALAMITATES leviter ferendæ, 640, *v.* 1030.

CANÆ nuptiæ, 620, *v.* 456, 457.

CHRISTIANORUM effigies, 664, *v.* 1738, etc.

CHRISTUS patiens, tragœdia Gregorio non rite ascripta, 599 *in monito.* nec Apollinario, *ibid.* probabilius autem Gregorio Antiochensi episcopo, *ibid.* Euripidis more scripta, 603, *v.* 3. Christi immaculata nativitas, *ibid.* *v.* 6. *Vide* MARIÆ VIRGINITAS. Christi ultima cœna, 610, *v.* 153, etc. Discipulorum pedes abluit, *ibid.* *v.* 155. Egreditur in montem Olivarum, *ibid.* *v.* 157. Christo in horto oranti male tribuitur vox alibi facta : Et glorificavi et iterum glorificabo, *ibid.* *v.* 161. A Juda osculo traditus, 611, *v.* 173, etc.; 614, *v.* 267, etc.; 629, *v.* 708, etc., A discipulis derelinquitur, *ibid.* *v.* 185. A Petro negatur, 611, *v.* 186. Furori Judæorum exponitur, 617, *v.* 341, etc. Coram Pilato interrogatur, 618, *v.* 392, etc. Barrabæ postponitur, 619, *v.* 400, etc. Pilatus hunc plebis clamoribus concedit, *ibid.* *v.* 405. Extra portam trahitur, *ibid.* *v.* 415, etc. In lithostrotos crucifixus dicitur, 627, *v.* 657, etc. Supponitur arundine caput percussus, postea quam cruci affixus est, 628, *v.*

667, 668. Felle potatur, *ibid.* *v.* 669, 670. Varia astantium erga Crucifixum studia, *ibid.* *v.* 671. Innocens patitur, 629, *v.* 700. Mariam matrem Joanni, Joannem filium Mariæ assignat, 630, *v.* 727, etc. Suo exemplo Mariam ad patientiam hortatur, *ibid.* *v.* 730, etc. Alia Christi morientis ad matrem verba, 631, *v.* 761; 632, *v.* 796. Petro, matre postulante culpam remitit, 633, *v.* 820, etc. Matrem e medio inimicorum abire hortatur cuncta illi postulata concedens, *ibid.* *v.* 834. Clamans moritur, 634, *v.* 843. Mors Christi voluntaria, 633, *v.* 933; 634, *v.* 953; 662, *v.* 1664; 665, *v.* 1765; 666, *v.* 1718; 671, *v.* 1923; 674, *v.* 2006. Ejus mortis causa, 633, *v.* 934, 661, *v.* 1637. Christus tertia die debuit resurgere, 525, *v.* 587; 637, *v.* 954; 638, *v.* 979; 639, *v.* 1005; 660, *v.* 1622; 661, *v.* 1654. Miracula facta in ejus morte, 638, *v.* 993, etc.; 642, *v.* 1107, etc.; 646, *v.* 1202, etc.; 656, *v.* 1501, 1502. Ex ejus latere fluunt simul sanguis et aqua, 641, *v.* 1079; 642, *v.* 1102; 646, *v.* 1211. A feriente agnoscitur Filius Dei, 642, *v.* 1086, etc.; 646, *v.* 1220, 1221. et ab aliis, 643, *v.* 1115. Christi divinitas ex miraculis manifesta, 651, *v.* 1364. Christus ad inferos descendit mortuos liberaturus, 651, *v.* 1382; 656, *v.* 1504; 664, *v.* 1728; 674, *v.* 2023. Christi mysteria ante prædicta, 651, *v.* 1386. A Josepho Nicomedo et Joanne a cruce deponitur, 648, *v.* 1257. A matre in ûlnas suscipitur tenera cum allocutione, 649, *v.* 1308. A supradictis sepelitur, 656, *v.* 1495. Ejus sepulcrum custodibus et sigillo munitur, 669, *v.* 1869. Corruptioni non potest esse obnoxius, nec a morte retineri, 671, *v.* 1916. Ejus ex tumulo resurrectio, 675, *v.* 2028, etc. Christus Mariæ se manifestat prius quam cæteris mulieribus, 677, *v.* 2094. Quomodo resurrexit, 680, *v.* 2191. Christus iterum se manifestat discipulis suis intrans in domum januis clausis, et ostendit manus et pedes, 691, *v.* 2494. Mittit Apostolos, et Spiritus pollicetur adventum, 692, *v.* 2509. Oratio ad Christum ex mortuis excitum, *ibid.* *v.* 2529, etc. Christus redibit peccatores judicaturus, 612, *v.* 215. Christus homo Deus, 655, *v.* 1489; 657, *v.* 1534; *ibid.* *v.* 1541; 661, *v.* 1635; 666, *v.* 1792. Christus manifeste Deus, 658, *v.* 1562, etc.

Cleophas Christum videt in via Emmaüs et in domo Mariæ Marci parentis visa enarrat, 690, *v.* 2468.

Conjugi magna salus cum conjux a conjuge non dissidet, 606, *v.* 32.

Custodes tumuli veniunt ad sacerdotes Christi resurrectionem annuntiantes, 680, *v.* 2191. Ad mendacium impelluntur datis muneribus, 681, *v.* 2221, etc. Licet ejus divinitati reddant testimonium, *ibid.* *v.* 2215; 682, *v.* 2242. Principum consilio acquiescunt, 683, *v.* 2283, etc. Pilatum adeunt et coram illo mendacium confirmant, 684, *v.* 2292. Impuniti dimittuntur, 687, *v.* 2371. Miraculum tamen secreto annuntiant, *ibid.* *v.* 2380, etc. Quam vanum eorum commentum, *ibid.* *v.* 2386.

D

Deus existit fortis supremus, et justus, 654, *v.* 1442.

Diaboli astutia primam parentem decipientis, 605, *v.* 1, etc.; 624, *v.* 575.
Discipuli Christum omnes deserunt, 611, *v.* 185.

E

Euripidis more scripta tragœdia Christus patiens, 605, *v.* 3. Sæpius citatur per imitationem, *ibid. et alibi.*

Evæ peccatum, 605, *v.* 3; 624, *v.* 575; 629, *v.* 718, 719. Factum ex superbia, 650, *v.* 1340, etc.

I

Inferos (in) descendit Christus mortuos liberaturus, 652, *v.* 1382; 656, *v.* 1504.

J

Jerosolyma, flammis tradenda, 645, *v.* 1196; 653, *v.* 1409. Jerosolymam luget Maria factam deicidarum speluncam, 659, *v.* 1594, etc.

Joannes Baptista Prophetarum maximus a plebe Hebræorum morti falso dicitur traditus, 649, *v.* 1286. Ejus vestimentum et cibus, 650, *v.* 1393.

Joannes evangelista discipulus Domini dilectissimus, 605, *v.* 7. Discipulus virgo, 644, *v.* 1154, 1155, 1165. Solus Christum sequitur fideliter, 611, *v.* 187. Joannes datur Mariæ filius, 630, *v.* 727; 638, *v.* 983, 984; 646, *v.* 1200; 660, *v.* 1615, 1616, 1629. Cum Josepho et Nicodemo sepulturæ Christi adlaborat, 644, *v.* 1154; 649, *v.* 1305. Divina mysteria clare exponit, 636, *v.* 932; 646, *v*, 1199; 661, *v.* 1634; 663, *v.* 1709. Joannes cum Petro ad tumulum currit, 688, *v.* 2412.

Jonas in ventre piscis Christi figura, 688, *v.* 1399, 1400.

Josephus Mariæ vir datus ab universo senatu, ut vindex foret castitatis, et pædagogus Christi, 651, *v.* 1350.

Josephus ab Arimathæa Christum sepulturus venit, 643, *v.* 1133. Cognationem cum Christo dicitur non habere, 644, *v.* 1158, 1159. Idem dicitur econtra habere, 648, *v.* 1281, 1282. Mariæ verba, ut eum ad Christi sepulturam hortetur, 647, *v.* 1246. Cum Nicodemo corpus Christi mortuum e cruce dimittit, *ibid.* *v.* 1257. et tumulo condit, 652, *v.* 1376; 655, *v.* 1465. Judicia Dei contra Jerusalem timet, 663, *v.* 1697. De Christi divinitate dubitans adhuc producitur, 665, *v.* 1767, etc.

Judas Iscariotes. Ejus proditio, 609, *v.* 136; 611, *v.* 173; 629, *v.* 708. Judæ facta allocutio ab Angelo vel ab homine, 611, *v.* 188. Funesta ejus mors prædicitur, 613, *v.* 231. A Maria durioribus verbis exagitatur, 614, *v.* 272. Quæ beneficia a Domino susceperit, 615, *v.* 302. Vindictam non effugiet licet criminis pretium projecerit, 653, *v.* 1406, 1407, 1414. Ejus supplicii prædictio, 663, *v.* 1687. Furcæ suspensus misere ejulans moritur, 653, *v.* 1426. Justo judicio percussus est, 654, *v.* 1433. Quia quod arcanum erat, ad ludibrium exposuit in medio hostium, 678, *v.* 2140.

Judæi ob Christi mortem mulctandi et e terra ejiciendi, 658, *v.* 1558; 662, *v.* 1665; 663, *v.* 1709.

L

Lacrymæ gratiam a Deo obtinent, et peccatorum solvunt vinculum, 634, *v.* 825, 826.

Lithostrotos male pro Calvario dictus, 627, *v.* 658.

Lydorum gloriosæ urbes, 659, *v.* 1584.

M

Malus vir nullo signo corporis potest discerni, 617, *v.* 349, 350.

Maria mater Dei, in æde sacra educata, 651, *v.* 1346, etc. Angeli manibus nutritur, *ibid.* *v.* 1349. Ab universo senatu viro modesto traditur qui foret vindex castitatis, *ibid.* *v.* 1350. Maria mater virgo, 605, *v.* 6. Luget tempore passionis, cur, *ibid.* *v.* 8. Sine peccato primi hominis, parens Domini non extitisset, 606, *v.* 24, 25. Peccatum primi hominis deplorat, 605, *v.* 1. Gladium Simeonis persentit, *ibid.* 606, *v.* 29, 30. Est pariens et non pariëns, partu qui rationem superat, partum experta sine partu, laboris expers corruptelæ et passionis, 607, *v.* 62; 609, *v.* 119; 619, *v.* 428; 622, *v.* 512; 624, *v.* 560; 631, *v.* 769; 636, *v.* 914; 638, *v.* 986; 639, *v.* 1024; 650, *v.* 1343; 651, *v.* 1355; 657, *v.* 1543, 1549. Mariæ virginitas obstetricis manu dicitur comprobata, 624, *v.* 563, 564. Ejus gaudium in Annuntiatione, 607, *v.* 71. Maria veneranda ab omnibus terræ incolis casta vocatur, 608, *v.* 101. Vult noctu currere ut videat Filii mala, 608, *v.* 88. Dubitans inducitur de morte Filii, qui, ut æternus, mori non potest, 609, *v.* 111; 619, *v.* 426, 427; 620, *v.* 439, 440; 627, *v.* 654, etc. Durioribus verbis Judam exagitans producitur, 621, *v.* 472, 473; 626, *v.* 611; 629, *v.* 697; 631, *v.* 754, 755; 635, *v.* 900. Credere videtur mortem Christi contrariam esse Angeli verbis, 620, *v.* 449, 450. Ipsa mortem timere videtur, 608, *v.* 107 *et sæpe*

alibi. Maria spe dolens sustentatur, 617, *v*. 354 *et sæpe alibi*. Metuum exuens pergit ad Calvarium, 629, *v*. 960. Mater Joanni datur, 630, *v*. 727 *et alibi*. Hanc ad patientiam Christus moriens hortatur, 630, *v*. 730, etc. Mariæ preces ad Christum morientem spe, dolore et indignatione contra reos permixtæ, 630, *v*. 738; 631, *v*. 767; 632, *v*. 802. Petri gratiam postulat et impetrat, 633, *v*. 815. Hanc Christus abire hortatur omnia illi concedens, 633, *v*. 834. Verba Mariæ ad Christum mortuum, 634, *v*. 848. Hæc consona prophetiis agnoscit, 634, *v*. 867. Mariæ maximi honores concessi in universa terra, 637, *v*. 962. Cæteris mortalibus Maria sapientior, 640, *v*. 1045. Perire exoptat deicidas, 641, *v*. 1059. Filium sepelire cupit, 643, *v*. 1121. Cadit gemens ante crucem, 646, *v*. 1223. Ejus lamentationes, 647, *v*. 1226. Josephum et Nicodemum hortatur ad sepeliendum Christum, *ibid*. *v*. 1246; 654, *v*. 1445. Vult Filium ipsa sepelire, 648, *v*. 1272. Christum in ulnas mortuum suscipit illum alloquens tenere, 650, *v*. 1308, etc. Mariæ allocutio ad Christum sepultum, 649, *v*. 1503, etc. Sepulcrum linquit, 660, *v*. 1609, etc. Lugens somno non indulget, 667, *v*. 1815. Magdalenam mittit ad explorandum tumulum, 671, *v*. 1930. Eam sequitur, 673, *v*. 1986. Sepulcrum invenit absque custodibus, 675, *v*. 2028. et lapidem revolutum, *ibid*. *v*. 2040. Angelum videt supra lapidem, 676, *v*. 2052. Hinc bis adit sepulcrum, 688, *v*. 2418. Facta a Magdalene rursum narrari jubet, 689, *v*. 2431. Christum resurgentem prima omnium videt, 677, *v*. 2094. Ejus pedes amplectitur, *ibid*. *v*. 2099, 2100. Eum verbis piissimis alloquitur, *ibid*. *v*. 2105. Ad sepulcrum redit, et secundum videt Angelum ad dexteram tumuli, 678, *v*. 2122. Christi resurrectionis varias ediscit circumstantias, 680, *v*. 2183, etc. Venit in domum Mariæ Marci parentis ubi audit disserentes discipulos Emmaüs, 691, *v*. 2494. Oratio ad Mariam et ejus encomium, 694, *v*. 2569.

MARIA Magdalene a multis liberatur dæmonibus, 672, *v*. 1943. Mittitur ad tumulum explorandum a Maria Christi matre, *ibid*. *v*. 1930. Sepulcrum conspicit absque custodibus, 675, *v*. 2028. et lapidem revolutum, *ibid*. *v*. 2040. Vadit ad Apostolos, *ibid*. *v*. 2047; 676, *v*. 2081. Angelum videt, 675, *v*. 2052. Christum conspicit redivivum, 677, *v*. 2094. Ad sepulcrum redit et secundum videt Angelum ad dexteram tumuli, 678, *v*. 2122, etc. Ad Apostolos iterum vadit nuntia, *ibid*. *v*. 2131. Hinc bis adit sepulcrum et bis fit nuntia, 688, *v*. 2418. Facta narrat, 689, *v*. 2431. Venit cum matre Jesu in domum Mariæ Marci parentis ubi audit disserentes discipulos Emmaüs, 691, *v*. 2477. Videt intrantem Dominum januis clausis et ipsum loquentem audit, *ibid*. *v*. 2494.

MARIA Marci parens, 660, *v*. 1612. In ejus domum conveniunt discipuli et sanctæ mulieres, 691, *v*. 2477. Matre nulla magis misera mulier cum natum videt mortuum, 639, *v*. 1019.

MEDORUM hyemalis terra, 659, *v*. 1586, 1587.

MIRACULA in morte Domini facta, 638, *v*. 993; 642, *v*. 1107; 646, *v*. 1202.

MORTEM perdidit Christus potius quam mortuus est, 635, *v*. 897.

MULIERES lacrymis faciles, 630, *v*. 725, 726, 748.

N

NAUTARUM in tempestate agendi ratio, 626, *v*. 622.

NICODEMUS, nocturnus discipulus venit Christum sepulturus, 652, *v*. 1135. Verba Mariæ, ut eum ad hoc opus adhortetur, 647, *v*. 1246. Cum Josepho corpus Christi a cruce demittit, 648, *v*. 1257. Et sepulcro aromatibus a se allatis condere studet, 652, *v*. 1376; 655, *v*. 1465.

P

PARENTALIA, inanis pompa viventium, 654, *v*. 1449.

PECCATUM originale, 1209, 605, *v*. 1. Ejus pœna, *ibid*. *v*. 10. Christum in ter-

ram venire, quodammodo cogit, *ibid.* v. 20.

PERSARUM aprici campi, 655, v. 1585.

PETRUS Christum negat, 611, v. 185. Ejus dolo, et gratia a Maria postulata et impetrata, 632, v. 809. Petro nuntianda Christi resurrectio duorum Angelorum jussa, 676, v. 2066; 677, v. 2086; 678, v. 2129, 2133. Petrus cum Joanne venit ad sepulcrum, 688, v. 2412.

PHRYGUM aprici campi, 657, v. 1535.

PILATUS Christum interrogat, salvare vult, sed postea populo conclamanti crucifigendum concedit, 618, v. 391. Vindictam non effugiet, licet manus abluerit, 653, v. 1406, 1407, 1410. Mentientibus sepulcri custodibus imo et sacerdotibus illos defendentibus ægre dat fidem, 684, v. 2292. Rem principum arbitratui relinquit, 687, v. 2371, 2372.

POPULUS audax præsertim cum dominatur, 675, v. 2032.

S

SACERDOTUM principes milites in custodiam Christi sepulcro datos ad mendacium impellunt, 680, v. 2191. Minas intentant, 683, v. 2267. Dant munera, *ibid.* v. 2280. Illos coram Pilato totos faciunt, 684, v. 2292. Causam obtinent, 687, v. 2371, etc.

SACRIFICIA vera sunt accensus zelus, spiritus contritus, modestus amor et præfervidus, 608, v. 83.

SANGUIS et aqua fluunt e latere Christi, 641, v. 1079; 642, v. 1102; 646, v. 1211.

SEPULCRUM Christi datum a Nicodemo, 652, v. 1376. custodibus et sigillo munitum, 669, v. 1869. A Maria bis invisitur, 675, v. 2028; 678, v. 2122.

SEPULTURA, exilis officii præstatio amicis impensa, 645, v. 1180.

SIMONIS gladius pectus Mariæ transfigit, 606, v. 29, 30.

SUPERBIA, primi peccati causa, 650, v. 1340.

SYLVAM montanam litteris implere, 649, v. 1292, 1293.

V

VERBUM Dei ex Maria fit homo, 624, v. 573.

EXPLICIT INDEX GENERALIS.